

Friedrich Gerstäcker

A Wendelsheim örökség

Friedrich Gerstäcker: Der Erbe

Hungarian translation © Nagy Károly, 2013

Kiadó: Nagy Károly

ISBN 978-963-89793-0-8

Előszó

Mindig is lelkes olvasója voltam régebbi idők történeteinek, különösen a XIX. század embereinek mindennapi életéről és kalandjairól írt művek tartoznak kedvenc olvasmányaim közé, és az Interneten fellelhető elektronikus könyvgyűjtemények hatalmas kínálatában is ebbe a témakörbe tartozó szépirodalmi műveket, kalandregényeket szoktam keresgélni.

Így bukkantam rá Friedrich Gerstäcker (1816-1872) német íróra. Művei közül néhány már megjelent magyar nyelven is, azonban hatalmas életműve, melyet nem sokkal halála előtt 44 kötetben rendezett, tartogat még számunkra sok-sok érdekes olvasnivalót.

Friedrich Gerstäcker kalandos életet élt, élményekben gazdag élete, személyesen átélt kalandjai kétségtelenül befolyásolják műveinek alaphangulatát.

21 éves korában indult útnak, világot látni. Amerikába ment, ahol kezdetben fűtő, matróz, farmer, szakács, ezüstműves, favágó és szállodai alkalmazott volt, aztán a városi életet inkább a vadonnal cserélte fel, vadász lett. Hátán hátizsákkal, kezében puskával hosszú magányos vándorlásai során az erdőlakók életét élte Észak-Amerika vadonjaiban. Első ízben 6 év elteltével tért vissza Németországba, ahol megkezdte irodalmi munkásságát. *Barangolások és vadászatok az Észak-Amerikai Egyesült Államokban* című első műve rögtön komoly sikert aratott. Ebben a művében útinaplója alapján foglalta össze addigi kalandos barangolásainak történetét.

Élete során aztán még többször nekiindult a nagyvilágnak, Dél-Amerika, Kalifornia, Tahiti, Ausztrália, Egyiptom, Mexikó, Nyugat-Indiai szigetvilág, Venezuela távoli vidékeit barangolta be többnyire magányosan, világcsavargónak tartva saját magát.

„Még hogy lakni valahol? Édes Istenem, milyen hosszú időn át nem is tudtam, mit jelent ez, nem is volt állandó otthonom. Tovább

– *egyre csak tovább, a lenyugvó nap nyomában ...*” írta egyik művében.

Hiteles útinaplói anyagából más írók is merítettek, akiknek nem volt alkalmuk bejárni kalandregényeik helyszíneit, mint pl. Karl May, aki sohasem járt azokon a vidékeken, ahol történeteinek cselekménye zajlott.

Számomra lenyűgöző az a teljesítmény, melyet Gerstäcker nyújtott. Nem is nagyon tudom elképzelni, hogyan csinálta. Ha belegondolok jelenlegi lehetőségeinkbe – szövegszerkesztővel ontott, szinte nyomdakész oldalak – akkor az általa produkált, lúdtollal, kézírással, becslésem szerint megírt mintegy húszezer-nyi oldal, miközben becsavarogta a világot, hihetetlen teljesítménynek számít, holott egyik művének előszavában saját magáról azt állította, hogy sokkal jobban bánt a vadászpuskával, mint a tollal.

Egy újabb, ázsiai és indiai útra készülve 56 éves korában halt meg agyvérzésben.

A lábjegyzetek magyarázó szövegei, valamint az író életével kapcsolatos adatok az Internetről származnak, helyességüket nem ellenőriztem.

Nagy Károly
fordító

Reggelizés közben

– Mama, ez a Wendelsheim hadnagy tényleg elbűvölően táncol – szólalt meg Otilie, amikor délelőtt tíz óra körül bűbájos hálóköntösében belépett anyjához a szobába, ahol a kávézőkészlet még az asztalon állt. – Biztosíthatlak róla, az ember szinte repül vele a padló felett, és egyáltalán nem is fárasztja a tánc.

– Nos, gyermekem – válaszolt az anyja – engem az est bizony jól kifárasztott.

– De anyukám, hiszen te nem is táncoltál.

– Na még az kellett volna – sóhajtott fel az asszony – az én koromban már az üldögélésbe is belefárad az ember, aztán ráadásul az a rémes Fröhbach tanácsosné, aki ott ült mellettem! Én mondom neked, hálát adtam a teremtőmnnek, amikor hármat ütött az óra, és emelt fővel távozhattunk.

– Szegény mama, én pedig milyen jól éreztem magam.

– Fiatal tüzes vér – bólíntott az anyja – de idd meg végre a kávéd gyermekem, már jó ideje ott áll, a végén még egészen kihűl!

Otilie mellé ült a szófára, és miközben iszogatta kávéját, apró lábaival az asztal alatt halkán még mindig a néhány órával korábban abbahagyott egyik utolsó tánc ütemét dobolta. Gondolatai még mindig a bál körül forogtak. És ki téríthette volna el őt kellemes emlékeitől? Hiszen még alig volt húsz éves, fiatalságának teljes virágában, és tekintete, mely hosszú szempillái alól villant elő, csak a fényt és örömet látta, mert fiatal élete során még egyetlen borús nap sem vetett árnyékot jövőjére.

Otilie Witte úr, egy a szorgalmáról és becsületességéről mindenki által tisztelt államügyész lánya volt, a ház egyetlen, és ennek következtében elkényeztetett gyermeke. Szívből kedves és jószágos, ámde valamelyest mégis akaratos teremtes, jelleme azonban nem így alakult volna, ha túlzott mértékben elfoglalt apja több

időt fordíthatott volna nevelésére. Erre azonban sajnos nem volt lehetősége, és ennek következtében kizárólagosan az anyja gondjaira volt bízva, akiből azonban hiányoztak a fiatal lány neveléséhez szükséges képességek.

Witte államügyész asszony – ezt senki sem vonhatta kétségbe – szorgalmas és derék asszonyság volt, és amikor sok-sok évvel korábban feleségül ment férjéhez, és szinte teljesen vagyontalanul nyomorúságosan kellett megküzdeniük életükkel, bebizonyította, mennyire rátermett háziasszony, és szerény igényei mellett mindig emelt fővel szorgoskodott. Hozzá volt szokva a szűkös lehetőségekhez, és Witte nem is kívánhatott volna magának jobb feleséget. Később azonban, amikor férje hivatása során nevet szerzett magának és már sok pénzt keresett, sőt ráadásul államügyész lett belőle, és bevételük sokkal több volt, mint amennyit fel tudtak élni, beleesett abba a hibába, ami sok asszonnyal megtörténik, hogy kezdett büszke lenni az urára, és büszkeségét nem korlátozta saját családjának köreire, amint az elvárható lett volna, hanem a városban szélteben-hosszában hivalkodott vele.

Ettől kezdve a luxus beköltözött a házába, és bár Witte jóindulatúan hagyta őt tovább menni annál, mint amit ő maga megfelelőnek talált volna, számos dologban – a ház békéjének fenntartása érdekében – hagyta teljesülni felesége akarátát, aki aztán évek alatt végül saját méltóságának olyan fokára hágott, hogy Witte maga gyakran csak gondterhelten csóválta a fejét.

Ottilie helyzetüknek ebben az emelkedett tudatában nevelkedett, és saját anyjától sajnos gyakrabban, mint kellett volna, egyre csak azt hallotta, mennyire csinos és előkelő, és hogy nyugodt lelkiismerettel számíthatják magukat a város előkelő családjai, a társaság úgynevezett krémje közé.

Ennek következtében számos szegényebb családdal megszakították kapcsolatukat, akikkel korábban jó viszonyban voltak, és ehelyett közelebbi kapcsolatot kerestek a nemességgel, amiről azonban Witte hallani sem akart, az államügyész asszonyság azonban annál inkább, és bár nem nyilvánította ki, szívében azonban szilárdan elhatározta, hogy az ő Ottiliéjét, történetük bármilyen

egykor majd bárónőként akarja látni. Akkor majd, szípigott csendben magában, már nyugodtan halhat meg.

El lehet képzelni, hogy Ottilie maga sem maradt közömbös, amikor anyja ilyen utalásokat tett. Az elültetett magocskák mindegyikére gyökeret eresztettek, és ezek után már csak az volt a kérdés, hogyan fogják ápolgatni és táplálni.

– Apa merre van? – kérdezte végül Ottilie. – Megitta már a kávéját?

– Ó, már vagy egy jó órával ezelőtt – válaszolt az anyja – de közben elhívták.

– Szegény papa, még a kávéját sem hagyják nyugodtan meginni! Ki van most nála?

– Nem tudom, azt hiszem, valamilyen válóperes ügyben ke-resték fel. Meglepő, hogy mostanában mennyire elharapózik a válás. Képzeld csak, Löser úr is válik a feleségétől.

Ottilie elmélázott, és egy ideig csendben nézegetett maga elé. Végül megszólalt: – Milyen különös, és tulajdonképpen mennyire szomorú, hogy emberek, akik arra esküdtek, hogy életük végéig örömben és bánatban kitartanak egymás mellett, egyszer csak mintha értelmük megváltozott volna, mennyire boldogtalanok tudnak lenni egymás mellett. Nem is tudom elképzelni, ez miként lehetséges.

– Kétségtelenül nagyon szomorú dolog – szólalt meg anyja vállát vonogatva – de ez is csak annak a jele, hogy sokan mennyire könnyelműen és megfontolatlanul kötnek meg egész életre szóló kapcsolatot. Egy fiatal lánynak soha sem volna szabad megházasodnia huszonnyolcadik életéve előtt.

– De mama – nevetett fel Ottilie – addigra már nem fiatal lányról, hanem öreg vénkisasszonyról van szó, azok pedig általában pártában maradnak. Te hány éves voltál egyáltalán, amikor férjhez mentél?

– Mit értesz te ehhez gyermekem! – válaszolt anyja kitérően.
– Természetesen maguk a férfiak vétkesek ebben, mert sokkal tisztességesebbnek kellene lenniük, mintsem, hogy ilyen fiatal lányoknak ócska hízelgéseket fecsegtessenek, mint például amit Blaufuss úr művel. Elvetik a mérgezett magokat, és aztán elvárják, hogy az a fiatal teremtés, aki elég ostoba és tapasztalatlan volt ahhoz, hogy elhiggye az összes ostobaságot, az esküvő után az összes szép mesét rögvest elfelejtse, majd derék, szorgalmas háziasszony váljék belőle. Apád ebben a vonatkozásban teljesen más volt.

– Milyen volt ő, mama? – kérdezte Ottilie csintalanul.

– Ez engem is érdekel – szólalt meg ekkor az államügyész, aki éppen ebben a pillanatban jelent meg az ajtóban, és bizonyára hallhatta az utolsó szavakat. – Miről beszéltek egyáltalán?

– Jó reggelt papa – kiáltott fel Ottilie – apja felé ugorva. – Semmi különös, amiről én, meg a mama beszélgettünk, csak a házasságról.

– A házasságról? – kiáltott fel csodálkozva az apja, miközben képét odatartotta lányának egy puszira. – Ostobaság! Bölcsőbb is lehetnél Therese, mintsem, hogy ilyenfajta reggeli beszélgetéseket folytatnál a gyerekkel, hiszen még egy levest sem tud megfőzni.

– Figyelj Dietrich – szólalt meg az anya ingerülten – magam is elég jól tudom, miről beszélhetek a gyerekkel, semmi szükségem a figyelmeztetésedre és tanácsaidra. Éppen a helyzet komolyságáról beszéltem neki, és remélem, ez ellen nincs semmi kifogásod.

– Igen papa – mosolygott Ottilie, és az a javaslat hangzott el, hogy egy fiatal lánynak huszonnyolc éves kora előtt nem volna szabad megházasodnia, és éppen erről vitáztunk, de a vita döntetlen maradt, mivel megoszlottak a vélemények.

– Hallhatod – szólalt meg az államügyész, miközben szemüvege felett felesége felé tekintett, hogy a kisasszony milyen ko-

molyan fogja fel a dolgot – apropó, akad számomra még egy csésze kávé?

– Minden bizonnyal papa, van még bőven elég.

– Rendben. Na, és hogyan szórakoztál tegnap Tilchen? Milyen volt a bál?

– Ó, menyeyi volt papa – kiáltott fel a fiatal lány lelkesen, minden másról hirtelen megfeledkezve – csodálatos volt, és ezt az estét egész életemben nem fogom elfelejteni.

– Valóban? Ez tehát azt jelenti, hogy szünet nélkül végigtáncoltad az egész estét, és egyszer sem penészedtél a sarokban, nem igaz? Valahogy így nevezitek ti azt a kellemetlen helyzetet, amikor nem kérnek fel valakit.

– Egyszer sem fordult elő – bólintott rá Otilie komolyan – minden táncot végigtáncoltam, az extrákat nem is számolva, és már előre örvendek a saját bálunknak, amit mi fogunk rendezni. Ugye papa bízhatok ebben?

Az államügyész fájdalmasan felsóhajtott, mert tudta, mi vár rá. Felesége azonban méltóságteljesen így szólt:

– Természetesen, magától érthető, már minden el van rendezve, hiszen viszonzoznunk kell a számtalan meghívást, amit mi kapunk.

– Ezen is túl leszünk egyszer – bólintott rá az atya.

– Ó, Dietrich, ne legyél már ilyen – szólalt meg az asszony – hiszen rendszerint mindenki között te szórakozol a legjobban, tegnap is egész este viszteltél¹.

– Ha te szórakozásnak nevezed a visztelést Frühbach tanácsossal, akkor akár igazad is lehet. Annak az embernek fogalma sincs a játékról, ráadásul be nem fogná a száját egész este.

¹ Whist = angol kártyajáték

– A mama pedig közben milyen jól elbeszélgetett a tanácsosné asszonnyal – mosolygott Ottilie csintalanul.

– Persze annyira jól azért nem, mint te a hadnagyocskáddal – kiáltott fel az anyja – nem beszélve arról, hogy egyáltalán a te kedvedért maradtam ott.

– Ne mérgelődj anyácskám, ne mérgelődj, semmi rosszat nem akartam mondani!

– Miféle hadnagyról van szó? – érdeklődött az atya.

– Ó, hát Wendelsheim hadnagyról, papa, egészen csodálatosan táncol. Minden bizonnyal ismered von Wendelsheim hadnagyt.

– El tudom képzelni – válaszolt az apja, miközben csendben bólogatott – de a világ már csak ilyen: rendszerint a legunalmasabb emberek táncolnak a legjobban.

– De hát hiszen ő nem is unalmas ember, papa. Olyan érdekesen sziporkázik, és alapjában véve mindenhez ért.

– Vagy úgy? – szólalt meg az apja, és figyelmesen a lányára nézett. – Valóban? És mi mindenről beszélgetett veled, ha szabad kérdeznem?

– Hát – kezdett bele a válaszba Ottilie, miközben hirtelen elvörösödött – tulajdonképpen mindenféléről. Koncertekről, színházról, a mostani divatról, továbbá...

– Lovakról – fejezte be a mondatot az államügyész száraz hangon.

– Persze, sokat mesélt a pompás mostani rókaszínű lováról is.

– És persze arról is, hogy mennyibe kerül...

– Kétszáz Lajos-arany volt az ára.

– Na persze, körülbelül ennyire gondoltam én is.

– De bizonyára tényleg pompás ló lehet! – kiáltott fel a fiatal lány.

– Nem is a lóra gondoltam, hanem a lovasra – válaszolt rá apja – de hagyjuk. Ő sem más, mint a többi hasonszörű társa, és egy báli estére akár megfelelő is lehet. De úgy hallom, mintha odakint ajtó csukódott volna.

– Ebben a pillanatban halkan kopogtattak az ajtón.

– Szabad!

– A legalázatosabban elnézésüket kérem, ha zavarnék – szólalt meg egy valamelyest éles hang, miközben egy vörös hajú fej bukkant fel az ajtóban nagyjából a zár magasságában.

– Ó, hát megjött a suszter! – kiáltott fel Ottilie, miközben boldos mosoly villant át arcvonásain. – Jöjjön csak beljebb Heszberger mester, a papa éppen itt van.

– Alázatosan köszönöm – szólalt meg udvariasan, miközben az ajtóból belépett a szobába, ahol addig álldogált. – Dicsértessék a Jézus Krisztus! – mindenek előtt jó reggelt kívánnék mindenkinek. Eközben világosszürke szemei gyorsan végigpásztáztak a szobán, felmérve, kik vannak odabent, majd lábujjhegyen beljebb ment.

Heszberger, a suszter csuda egy fickó folt, meg voltak a maga sajátosságai. Alacsony, zömök testalkatú volt, első ránézésre majdnem azt a benyomást keltette, mintha a feje, amit testén viselt, nem is oda való volna, hanem ma reggel csak véletlenül tette fel rá. Teste vékony, vézna, arca azonban, rajta állának méretes alsó részével zsírosan fénylett, melyet széles száj és felhajló orr ékesített. Haja I. Napóleon módjára simán lefésülve, azzal a különbséggel, hogy az ő esetében tűzpiros volt, füleiben pedig apró arany gyűrűket viselt. Alig látható szemöldökei állandóan felhúzva, és olyan ember nem létezett, aki életében valaha nevetni látta volna. Szájszögletei állandóan lefelé hajlottak, és hozzá olyan képet vágott, mintha az idelenti földi élet csupa szomorúság volna, és pusztán vigaszért tekintene állandóan felfelé az ég felé. Tényleg a jámborság hírében állott, és egyetlen vasárnap vagy ünnepnapon nem mulasztotta volna el a templomba járást, ahol aztán minden alkalommal visító hangjával tűnt ki a többiek közül.

Egyébként már hosszú évek óta dolgozott a Witte családnak, jóllehet az államügyész nem is volt teljesen megelégedve vele, és már régen másik susztert választott volna, Ottilia azonban mindig őt kérte, mivel kitűnően szórakozott komikus lényén és csavaros beszédmódján.

– Bocsásson meg titkos államügyész úr – szólalt meg ekkor az ember, miközben a legkomolyabb ábrázattal és hajlongva egy lépést tett előre – hogy hálóköntösben találom önt, de hivatott, és szeretném megtudni ennek okát.

– Én hivattam volna önt?

– Én voltam papa – nevetett fel Ottilie – Heszberger úrnak mértéket kellene vennie számomra egy pár jó erős cipőhöz, és mivel az utóbbi egy kicsit szűkre sikerült, ezért szeretném, ha még egyszer mértéket venne.

– Örömmel, kisasszonykám – szólalt meg Heszberger mester, miközben zsebébe nyúlt, és előhalászta mérőszalagját – ha kényelmesebben szeretne járni, én majd gondoskodom róla.

– De tényleg, nehogy megint olyan szűkre csinálja, mester – mondta a fiatal lány, miközben odatartotta apró lábacskáit – a legutóbbi cipők tényleg csíkokat nyomtak a lábamba.

– Többé nem fog előfordulni kegyelmes kisasszonykám, tényleg, nem fog előfordulni – biztosította őt Heszberger. Tehát jó erős cipőket szeretne. Netán jófajta kaucsuk talpakkal?

– Magára bízom, azonban attól tartok, hogy a kaucsuk talpak le fognak válni.

– Nem tudnak leválni, mert a rámánál úgy el vannak dolgozva, hogy a levegő nem juthat alá.

– Aztán szeretném, ha valami jobb fajta felső bőrt választana – szólalt meg az államügyész asszony – nem olyat, mint a férjem legutóbbi csizmáihoz, ami már kétheti hordás után elszakadt, pedig tulajdonképpen tovább ki kellene tartania, mint a talpagnak.

– Az nálam nem fordulhat elő, titkos államügyész asszony, nálam nem, mert én a felső bőrt úgy dolgozom be a talp alá, hogy nem szakadhat el.

– Maga egy javíthatatlan ember Heszberger – nevetett fel Witte.

– Őszintén köszönöm – válaszolt a mester, miközben feltápaszkodott, és zsebre vágta mérőszalagját. – És felül körben kér rá díszítést?

– Nem mester, legyen csak egészen egyszerű, és felül a bokám körül ne legyen túl bő, azt hiszem, ott még nem is mérte meg.

– Nem is kell, azt megsúgják az ösztöneim tisztelettel, de amit még kérdezni akartam: a cipőfűzők a lábfejen vízszintesen fussanak?

– Éppúgy, mint az előzőnél.

– Rendben. És önnek titkos államügyész úr, semmi sem nyomja a szívét?

– Semmi más Heszberger, mint hogy hagyja már el az értelmetlen „titkos” megszólítást. Ha tényleg titkos államügyész lennék, akkor arról maga nem is tudna.

– Igenis kérem, tit... államügyész úr – válaszolt Heszberger.
– Amint Blumfeder tanácsos úr, aki nálam, a házban a földszinten lakik, megkapta a titkos címet, azonnal hirdetést adott fel róla az újságokban.

Az államügyész felnevetett.

– Tehát mást nem parancsol?

– Mára semmit, és ne felejtse el az aláírt számlát is mellé tenni, amikor átküldi a csizmákat. Bizonyára tudja, hogy senkinek sem akarok adósa maradni.

– Ahogy óhajtja titkos államügyész úr, pontosan úgy lesz kiszolgálva. Alázattal ajánlom magam. – És ezután mély hajlongások közepette kivonult az ajtón.

– Fura egy fickó – nevetett fel Ottilie, amikor a mester becsukta maga mögött az ajtót – és mindig olyan dagályos kifejezéseket használ. Bárcsak emlékezetembe tudnám vésni mindig, amiket mond.

– Agyafúrt gazember, a nyakam teszem rá – szólalt meg Witte – és meg vagyok győződve róla, hogy sok van a füle mögött.

– Én inkább ostobának tartanám, mint gazembernek, vélekedett Witte asszony.

– Nem is lehet olyan ostoba – bölintott rá a férje – feleslegesen nem bókászna minden vasárnap a templomban.

– Csak nem akarod ezért elmarasztalni őt? Jobb volna, ha te is gyakrabban járnál oda.

– Ki nem állhatom a képmutató alakokat – válaszolta az államügyész – és meg vagyok győződve róla, hogy a suszter csak tettei maflaságát.

– És miféle előnye származna ebből?

– Ki tudja. A felesége igen jövedelmező üzletet folytat kártyavetéssel, betegségek megbeszélésével és más egyéb értelmetlen dolgokkal – ki a megmondhatója, hogy mivel támogatja őt ezekben a dolgokban? A rendőrség még nem tudta rajtakapni a díszes társaságot, de nem tévesztik őket szem elől.

– Bizonyára igazságtalan vagy vele. Olyan komikus ember, különösen, amikor azt mondja, hogy „titkos államügyész úr”.

– Ez egy teljesen közönséges hízélgés – válaszolta mérgelődve az atya. – Egyáltalán az, hogy elég sokan vannak olyanok, akik azokat az embereket, akikkel érintkeznek, különösen pedig akiktől számítanak valamire, a ténylegesnél magasabb ranggal szólítják meg. És sajnos vannak olyan tökkelütöttek, akik ezt megtiszteltetésnek tartják.

– Tényleg túl kemény vagy ezzel a szegény Heszbengerrel, papa.

– Ne gondold, hogy igazságtalan vagyok vele – vigye el a hóhér! Én a magam részéről teljesen bizalmatlan vagyok a fickóval szemben. De amiért végül is bejöttem hozzátok: Ismeritek mindketten a Baumann lakatost, korábbi szomszédunkat? Amikor még kislány voltál, mindig a Baumann gyerekekkel játszottál, az idősebbik fiú olykor be is néz hozzánk.

– Persze papa – mondta Ottilie – most műhelyfőnök az Obrich technikusnál.

– Hány gyereke van a Baumannak?

– Nem tudom pontosan papa, de azt hiszem, hogy négy.

– Lánya nincs?

– De igen, egy lánya van, és ha nem tévedek, három fia.

– És hány éves a lánya?

– Öt éves múlt, vagy esetleg hat.

– Idősebb lánya tehát nincs?

– Nem tudom, de miért kérdezed papa?

– Ó csak úgy érdeklődtem, de később majd küldd át hozzá a Jettét, kérje meg őt, hogy keressen fel. Új kulcsot akarok csináltatni az íróasztalomhoz, a régit elszórtam valahol, és sehol sem találom.

– Tényleg és egy másik zár is kellene az előszoba ajtóba Dietrich – szólalt meg az asszony, mert amióta elveszítettem a kulcsát, minden pillanatban úgy érzem, hogy eltűnik valami. Képzeld csak el, eltűnt két nehéz evőkanalunk, nem is akartam megemlíteni neked.

– Ó, hát majd csak előkerülnek, annyit nem érnek, hogy ellopják őket.

– De el nem tudom képzelni, hová lettek, már minden fiókot és dobozt kiforgattam, minden sarkot átkutattam.

– Na jól van, küldj át a mesterért, és üzend meg neki, szeretném, ha ő maga jönne át, valami megbízásom volna a számára.

– De a mi lakatosunk tulajdonképpen a Weller, itt a szomszédban.

– A Baumann igen ügyes ember, az én záram pedig egy kicsit komplikált. Hány éves lehet az a tehnikus fiú?

– Nem tudom papa, talán huszonöt vagy huszonhat éves. Elég dús szakállá van, az arcvonásai ezért nem láthatóak annyira.

– Hm – mondta az atya, miközben csendben bólintott és elmélkedve maga elé nézett – igen rendes ember, és az öreg Baumann is egy derék és teljesen rendben lévő mester.

– Én a magam részéről még sohasem hallottam ennek ellenkezőjét – szólalt meg Witte asszony – de szörnyen nyers alak. Ennek ellenére jól passzol a boltjához, és amennyire érintkezésbe kerülünk velük, tetszik a viselkedésük. Olykor előfordul, hogy a fia áthoz valami kész munkát.

– De hát az előbb arról volt szó, hogy a mi lakatosunk a Weller. Nem?

– De a technikusra gondoltam odaátról.

– És miféle munkáitok vannak a tehnikus számára?

– Te jó ég, papa – szólalt meg komolyan Ottilie – egy háztartásban mindig történik valami. Valakinek eltörik a monoklija, vagy meg kell igazítani a színházi látcsövet, a napokban a hőmérő romlott el, és a fiatal Baumann tényleg rendkívül figyelmes és olyan szolgálatkész, hogy nála kellemesebbet nem is kívánhat az ember.

– Valóban? – szólalt meg az atya, akinek más ügyek kavargtak a fejében. – De most mennem kell a dolgomra, és ha tanácsot adhatok nektek, öltözzetek fel, mert közben már késő lett és felbukkanhat néhány báli látogató, akik legalább is a magam részéről szeretném, ha megkímélnének. És ne felejts átküldeni a lakatosért.

Az atya átment a szobájába, az anya pedig kényelmesen elhelyezkedett a szófán a sarokban, hogy mindenekelőtt teljes nyugalomban elolvassa a reggeli lapot. Ottilie apja megbízásának megfelelően elküldte a szolgálólányt, és éppen az előszobán haladt át saját szobája felé, amikor csengettek. Ő maga nyitott ajtót, mivel látogatóra nem számított.

– Ó, Baumann úr, szólalt meg kissé elpirulva, amikor felismerte e kint álló férfit, és eszébe jutott, hogy az előbb éppen róla beszélt.

– Witte kisasszony – válaszolt a fiatalember, aki munkaruhában állt a lépcsőn – magam hoztam át a lornyont², mivel arra gondoltam, hogy esetleg szüksége lehet rá. Azt hiszem, most már jobb lesz a tartása, mint korábban, saját kezűleg javítottam meg. A hőmérőt is nemsokára visszahozom.

– Nagyon köszönöm önnek Baumann úr – válaszolt Ottilie és még inkább zavarba jött, mert a fiatalember olyan sajátos tekintettel nézett végig rajta. – És mennyit... mennyit fizetek érte?

A fiatal kézműves arca bíbor színre váltott, és késlekedett a válasszal.

– Gondolom – szólalt meg végre – szóra sem érdemes ez az apróság, pusztán csekély szabadidős elfoglaltság volt számomra.

– De hiszen így nem fogadhatom el – dadogta Ottilie – kérem mondja meg, mennyivel tartozok érte.

– Nos, hát ha másként nem akarja elfogadni, akkor legyen egy garas.

– Egy garas? Hiszen a keret el volt törve!

– Kedves kisasszony, magam tudom a legjobban, hogy a munkám mennyit ér. Nem szolgáltam rá többre, tehát nem is kérhetek érte többet.

² nyeles szemüveg

- De hát teljes képtelenség, hogy egy garast adjak önnek...
- Ön ragaszkodott hozzá, hogy fizessen a munkámért kisasszony, én ezért tehát egy garast kérek.

Otilie most még inkább zavarba jött, de már nem vonhatta vissza, amit az előbb mondott. Semmi sem jutott eszébe, hogyan szabadulhatna kínos helyzetéből, ezért végül benyúlt a zsebébe, és a fiatalember kezébe nyomott egy garast, aki mosolyogva halkán megköszönte.

- Ezt el fogom tenni emlékébe, Otilie kisasszony – mondta, miközben megfordult, és lerohant a lépcsőn.

A Wendelsheim kastély lakói

Odakint Alburg előtt a várostól félórányi járásra terült el Wendelsheim báró nemesi birtoka egy elbűvölő, pompás tölgyekkel és hársfákkal benőtt völgyben. A család ősi vára, az úgynevezett Wendelsburg a közeli sziklás dombon helyezkedett el, vagy jobban mondva állt a korábbi évszázadok során, de régi fénye már régen odaveszett, és csupán üres ablaknyílásain át tekintett le romjaiból melankolikusán és titokzatosan a lábai előtt elterülő barátságos vidékre.

Már régen így állt ott az öreg Wendelsburg. Állítólag egy rablólovag tanyázott ott utoljára, és folytatott olyan tevékenységet, hogy azt a fejedelem végül nem tűrte tovább és embereit rászabadította a tolvajfészekre, akik meg is rohamozták, és alaposan kitakarították. Már senki nem tudja, mi történt a vár urával, talán elesett a kastély védelme során, talán a keresztes vitézekkel vonult el az ígéret földjére. A várat azonban lerombolták, a falakról letaszított kötömbök imitt amott még láthatóak voltak a hegyoldalon és az alatta lévő szakadékban, pusztán a lakóépületek üres falai maradtak állva, már vagy jó száz éve azokat sem használta senki.

Végül a régi nemzedék késői leszármazottai, akik kibékültek az éppen uralmon lévő fejedelemmel, letelepedtek a környéken, azonban nem magában az öreg várban, ami számukra kényelmetlen helyen volt. A keskeny sziklaperemen akár egy szerény kerteskének sem akadt volna hely, miközben az alatt elterülő völgy maga, mintha direkt arra teremteték volna, pompás lakóhelynek tűnt. A von Wendelsheim uraságok – itt érdemes megemlíteni, hogy a család egyes ágai igen gazdagok voltak – ott építették fel palotaszerű lakóépületüket tágas udvarral és istállókkal. Az egész létesítményt pompás park is övezte nemes vadakkal, ahol még egy uralkodó is jól érezte volna magát.

Nem lehet tudni, hogy talán már az első építető adósodott-e el, mert talán túl terjedelmesnek álmodta meg birtokát, vagy későbbi leszármazottai fogyasztották fokozott mértékben a meglévő va-

gyont, tény, hogy a minden időben nagy lábon élő Wendelsheim uraságok egymást követő nemzedékei egyre inkább elszegényedtek.

Bár még az előző évszázadban is szolgák valódi serege lepte el a nagy kastély belső termeit, amikor a hölgyek és urak vidám lovascsapatai odakint a parkban a nemes vadászat örömeinek hódoltak, és derék őzeket hajszoltak halálra, majd ezt követően késő éjszakáig tartó murit csaptak az eredményes vadászat megünneplésére, napjainkban jóllehet tartottak még vadászatokat, de ezek a régieknek már csak miniatűr utánzatai voltak. Az öreg báró olykor egyetlen lovas szolga és az erdész kíséretében felkecmergett egy öreg gebére, amely jól viselte a lövések sokkhatásait, becserkészte a környéket, és este, ha nem is tartott nagy ivászatot, egy fél üveg vidéki bort mégiscsak megivott, majd jó korán lefeküdt aludni. A hosszas üldögélést már nem nagyon tudta elviselni.

Magán a kastélyon is látható változás ment végbe, éspedig nem éppen előnyére. A nagyobb helyiségeket már régen nem használták, az istállók kétharmada is üres volt, és a tulajdonképpeni, három emeletre kiterjedő kastély, melyet annak idején pincétől a padlásig vendégek és azok szolgálói leptek el, mára már a lassú szétesés látható jeleit kezdte mutatni. Valójában rengeteg pénz és jóval nagyobb személyzet kellett volna ahhoz, hogy mindent karban lehessen tartani – ámde minek? Az első szint, a hozzá tartozó konyhával és háztartási célokat szolgáló helyiségekkel teljesen elegendő volt, és még mindig tartotta régi, mára már azért lassan halványuló pompáját. A többi helyiségek közül csak olykor használták egyik-másikat vendégszobának, a másik két szárny teljesen üresen maradt, és kitört, pókhálókkal befont ablakaik messziről jelezték, hogy azokba már régen nem lépett be senki. A felső szint helyiségeit gabonafélék tárolására használták, oda csak az intézőnek volt kulcsa. Uraságok nem jártak ezekben a helyiségekben, az öreg bárót kivéve, aki olykor felment, hogy fejét csóválja azon a tényen, hogy az ott felhalmozott gabona nem éri el azt a mennyiséget, amit szükségesnek tartott volna.

Mindennek ellenére legjobb képességeik szerint igyekeztek fenntartani egy előkelő háztartás külső formáit. Von Wendelsheim báró egyidejűleg a király kamarása volt, és ilyenként, bár a nyár folyamán ritkán tartottak igényt szolgálataira, azonban a telet kötelessége volt a rezidencián eltölteni. Ott azonban nem vezetett saját háztartást, megelégedett a palotában lévő szolgálati lakásával, mialatt odahaza a Wendelsheim kastélyban testvére, a vénkisasszony Aurélia vette át az egész gazdaságot, melyet vasakarattal irányított.

A bárónak két fia volt, közülük az idősebb – ekkor majdnem huszonnégy éves – hadnagy volt, míg a fiatalabb, egy törékeny, alig több mint tizenhét éves fiú – betegeskedése miatt az utóbbi években még tanulmányait is kénytelen volt abbahagyni, és itt a kastélyban a kellemes és friss levegőn küzdött az egészségéért.

Az élet elég szomorúan telt a Wendelsheim kastélyban. Különösen amióta a báróné fiatalabb fiának születése után néhány évvel meghalt, úgy tűnt, a vidámság végleg elhagyta az öreg falakat, és csak az öreg báró és testvére tartotta meg büszkeségét és keménységét rangjuk tudatában, és lettek volna képesek mogorván háromszor akkora személyzetet fenntartani, és kellemetlenkedni velük.

Bár a báró vagyoni helyzete jelenleg meglehetősen nyomott volt, és kénytelen volt jelentősen eladósodni, ennek ellenére mindenhol kölcsönöztek neki, és azt is tudta, hogy vagyoni helyzete, vagy legalább is a családé a legközelebbi jövőben jelentős mértékben javulni fog, és hamvaiból új életre kel, mint a fönix madár.

Idősebbik fia, a hadnagy születésnapjával ugyanis, amire közel két hónap múlva kerül sor, egy rendkívül jelentős örökség várományosa, ami lehetőséget nyit arra, hogy visszaállítsák a Wendelsheim ház régi fényét.

A családfa fő ágának legutolsó ivadéka rendelkezett erről az örökségről, amihez azonban egy sajátos feltételt szabott.

A két unokafivér, az öreg Wendelsheim tábornok és a mi öreg bárónk sohasem voltak jó viszonyban egymással, sőt meglehető-

sen utálták egymást, és ezt az érzésüket nem is rejtették véka alá. Bruno von Wendelsheim azonban, ahogy a tábornokot hívták, mérhetetlenül gazdag volt. Házass ember nem volt soha, sőt kifejezetten nőgyűlölő hírében állt, szívós szeretete és tisztelete, amire egyáltalán képes volt, régi családfájához kötődött, a Wendelsheimék fényéhez és dicsőségéhez. Ennek ellenére a teljes nemzedéket kihalás fenyegette, mert bárónk volt annak idején a név utolsó viselője, jöllehet öt éve már házass, azonban még mindig örökös nélkül.

Az öreg tábornok a halálos ágyán leküzdötte azt a gyűlöletet, melyet unokatestvére iránt érzett, és akiben a család nevének utolsó képviselőjét látta, és halála előtt néhány nappal annak javára végrendekezett.

Jól tudta, hogy a családnak azon ága már akkor milyen zilált anyagi helyzetben volt, és jöllehet mit sem adott arra, hogy magát az unokatestvérét segítse ki kellemetlen helyzetéből, azonban gondja volt rá, hogy legalább a név örökösének ne kelljen anyagi problémákkal küzdeniük. A végrendelet azonban óvatosságból csak a Wendelsheim ház egyetlen férfi örökösére vonatkozott, arra is azonban csak akkor, amikor betölti huszonnegyedik életévét. Akkor megkapja a kamatra befektetett kétszázezer tallért.

Ha Wendelsheim bárónak több fia születik, akkor ennek ellenére az említett tőkére csak a legöregebb jogosult, és csak annak halála esetén, ha fiúgyermek nem születik, száll át második fiára. Ha azonban a bárónak egyáltalán nem, vagy csak leány gyermekei születnek, akkor az összegből egyetlen garast sem kap, mivel ők a régi nevet nem tudják tovább fenntartani. Ebben az esetben ötvenezer tallér jár egy igen távoli rokonnak, egy elég laza életvitelt élő tisztnak, egy bizonyos Halsen úrnak, a maradékot pedig, amely közben a kamatos kamat következtében jelentős mértékben gyarapodik, egy nemesi származású kisasszonyok javára alapítandó alapítványra kell fordítani. Ha azonban ezzel szemben a bárónak fiai születnek, akkor a kamatok terhére már korábban hasznélvezet illeti, elsőszülött fia tizenkettedik életévének betöltésétől kezdve annak nevelésére évente kétezer tallért emelhet le.

Wendelsheim báróval unokatestvére halálát követően ismertették ennek a végrendeletnek a tartalmát, ami örömteli meglepetést jelentett számára. Sokkal nagyobb volt az aggodalma azonban annak az időpontnak a vonatkozásában, amely boldog reménységeinek megvalósulása lenne: ugyanis egy gyermek születése. Azonban természetesen minden attól függ, hogy fiúnak kell lennie, mivel leánygyermek születése esetén vagyoni helyzetében semmilyen változás nem következik be, továbbra is saját, jelentős mértékben lecsökkent javaira van utalva, és végül, ha nem fia születne, nem marad más hátra, mint lányát az említett alapítványba adni, melyet unokatestvére a tőle elvont pénzből szándékozik alapítani.

Annak idején igen felizgatott állapotba került, állítólag fél éjszaka nem akart lekaszálódni a lováról. Aggodalma azonban nem volt indokolt. Az annyira várt és rettegett óra végül bekövetkezett, és hirtelen egy éjszaka közepén hangos üdvívalgás ébresztette fel a személyzetet, mert a hőn várt örökös, egy pompás, jó karban lévő fiúcska bukkant fel és vidáman üvöltött bele a számára idegen világba.

Örömteli, hangos zűrzavar töltötte meg a házat: Folyt a pezsgő és a személyzet másnap reggel az egész uradalmi kastélyt zöld füzérekkel és virágokkal díszítette fel. Wendelsheim faluból az iskolamester egész tanuló ifjúságával együtt felvonult a kastélyhoz, a fiúkkal egyházi énekeket énekeltetett, mintha halottat kísérnének a sírjához, aztán visszatértek csendes mindennapjaikhoz, zsebeik és kalapjaik a még meleg süteményekkel megtömve.

A fiúcska növekedett és fejlődött. Kezdetben mesészerűen szép gyermek volt, később azonban valamelyest durvább és csontosabb irányt vett, ami gyakran fordul elő feltűnően szép gyermekek esetében, és nem mindig válnak olyanokká, mint amit kezdetben ígérnek. A szülők azonban nagy szeretettel csüngtek a fiún, miközben egyre távolodott tőlük annak a reménynek a beteljesülése, hogy még egy örököst kapjanak.

Azt azonban nem nehéz elképzelni, hogy a sajátos örökséggel kapcsolatban a publikum köreiben kezdetben egészen különös

mendemondák bukkantak fel. A kastélyban élő különféle emberekre hivatkozva az az állítás kezdett elterjedni, hogy az örökség körül nincs minden rendben, és csalafinta dolgok történtek. Állítólag tulajdonképpen kislány született, és az öreg báró gondoskodott arról, hogy ennek ellenére biztosítsa magának az örökséget. Azonban mindezeknek a mendemondáknak nem volt semmi biztos alapja, legtöbbjük csak hallomásból szerzett információ volt. A gyanú azonban fennállt, a báróról egyébként feltételezni is lehetett ilyesmit, bizonyíték azonban nem volt, és éppúgy, ahogy ezek a szóbeszéddek pár hónapig fennmaradtak, és a kávézgató társaságok állandó témáját képezték, később megszűntek úgy, ahogy felbukkantak. Aztán már senki sem beszélt róla, és amikor hat és fél évvel később a bárónő egy második fiúnak is életet adott, a szóbeszédre alapozott feltételezések végérvényesen semmivé váltak.

Sajnos a bárónő attól kezdve feltartóztathatatlanul betegeskedni kezdett, és bár olykor úgy tűnt, mintha képes volna ismét rendbe jönni, ez minden esetben csak életerőinek rövid fellángolása volt. Benno még nem is volt négy éves, amikor anyja gyógyíthatatlan betegségben meghalt.

Általában természetesnek mondható, hogy a szülők hajlamosak a legfiatalabb gyermekük elkényeztetésére és teljes szeretetüket látszólag órá fordítani. Hiszen a legkisebb mindig a legkedvesebb és ő igényli a legtöbb gondosságot és ápolást, és a legszívesebben és leggyakrabban vele szeretünk együtt lenni. Feltűnő volt azonban, hogy az apa attól a pillanattól kezdve, amikor fiatalabb fiát karjaiban ringatta, az első szülöttet elhanyagolta, és szinte semmit sem törődött annak nevelésével. A fiatalabb, és persze igen törékeny gyermekét szinte sohasem tévesztette szem elől, és szinte anyai gondossággal ügyelt rá. Az idősebb ezzel szemben tehetett, amit akart, őt teljesen hagyta, hogy menjen a maga útján. Bruno így egészen magányosan növekedett, nem mindig fényes ötleteire hagyatkozva, meglehetősen vadul és minden korlát nélkül. A zene iránt komoly tehetséget mutatott, máshoz pedig semmifélet, és amikor végül apja részéről felmerült a kérdés, hogy mi legyen

belőle, bedugták a nemesség gyermekeiről gondoskodó nagy intézménybe, egy kadétiskolába.

Benno, a második fiú közben szintén növekedett, ő azonban valójában mindig is aggodalomra okot adó gyerek volt, apró teste olyan fogékony volt a legcsekélyebb behatásokra, hogy alig akadt egészséges órája. Talán a túlzott gondoskodás lehetett ennek az oka? Ki volna ennek a megmondhatója. Mialatt Bruno odakint szélben és rossz időben játszadozott, és amikor hazakeveredett, felült apja legvadabb lovára, vagy éjszakákat töltött el odakint az erdőben, Bennot minden zord fuvallattól óvni kellett, mint egy hímes tojást.

Feltűnően szembetűnő volt ezen kívül Benno finom, kékes érhalózáttal átszőtt sápadt arcához, nagy sötét szemeihez és tényleg nemes vonásaihoz képest testvérenek erőteljes, napbarnított arca, ráadásul kék szemei és valamelyest tompa orra. A két testvér egyáltalán nem hasonlított egymásra, és annak ellenére, hogy szívből szerették egymást, vonásaik és hajlamaik tekintetében teljesen eltérőek voltak.

Bruno kevesebb örömét lelte a katonaéletben, mint az ökonómiában, amihez már fiatal kora óta vonzódott. Benno ezzel szemben, talán beteges teste is ebbe az irányba terelte, nagy előszere-ttel merült el a tudományokban, ezen belül különösen a fizikai és matematikai műveket kedvelte. Úgy tűnik, ebben nagyapja szenvedélyét örökölte, aki szintén sokat foglalkozott a matematikával, és egy csomó általa használt eszközt hagyott hátra.

Így növekedett a két fivér, és már néhány rövid hónapra, jobban mondván pár hétre megközelítették azt az időpontot, amikor Bruno, az idősebb vagy elsőszülött fiú az időközben kamatos kamatot következtében jelentősen felgyarapodott örökséget felveheti. Látszólag minden feltételnek megfelelt, és apa és fia már várva várták ennek a napnak a bekövetkeztét, mert mindketten nem csekély mértékben erre hazardíroztak. Te jó isten, hiszen mennyi pénzre van szüksége egy nemesi származású hadnagynak, ha a világon semmi mást dolga nem is akad, mint ősi nevének reprezentálása!

Benno állapota ezzel szemben napról napra romlott, és bár abban reménykedtek, hogy érettebb korban képes lesz lerázni magáról a betegség csiráit, sajnos ennek éppen az ellenkezője mutatkozott. Az orvos a betegségét szívgyengeségként diagnosztizálta, ami ahelyett, hogy javult volna, egyre fenyegetőbb jelleget öltött.

Apja és nénikéje, vagy a „kegyelmes kisasszony”, ahogy a kastélyban hívták, persze legjobb tudásuk szerint ápolták, és mindent megtettek érte, amit a szeméről le tudtak olvasni, Benno azonban alig viszonozta a szeretetet, amit iránta tanúsítottak. Apja hevesebb, nyugtalanabb természete semmit sem jelentett a fiú számára, nénikéje azonban, aki a világon senkivel, egyedül talán őt kivéve, soha egy jó szót sem váltott, nem volt képes őt magához édesgetni.

Kathinka von Stromsee, nagyjából hasonló életkorú, mint Benno, a fiatalabb fiú, tulajdonképpen az unokahúga volt, jóllehet a Wendelsheim család sohasem akart semmit sem tudni erről a rokonságról. Az öreg báró egyik unokaöccse, idősebb, már régen elhunyt lánytestvérének von Stromsee nevű fia ugyanis rettenetes baklövést követett el. Miközben maga is teljesen vagyontalan volt, feleségül vett egy vérszegény, polgári származású leányszót. Ez a Mesalliance végül szerencsésen megszülte ezt az egyetlen lányát. A két szülő röviddel ezt követően meghalt, és von Wendelsheim asszonynak sógornőjével szemben sikerült elérnie, hogy az árvát befogadják családjukba.

Von Wendelsheim kisasszony azonban már az első pillanattól kezdve a lány ellen volt, és a bárónő halála után testvérét minden bizonnyal rábeszélte volna, hogy szabaduljanak meg a kislánytól, ha Benno nem kedvelte volna meg őt annyira. Boldogtalannak érezte magát, ha kis játszótársát akár egyetlen másodpercre is nélkülöznie kellett, és a báró maga, aki mindent megtett a fia érdekében, nem tűrte el, hogy a kislány el legyen taszítva a háztól.

Ő maga is elég jól meg volt vele, Kathinka ezzel szemben azal már nem dicsekedhetett el, hogy akár csak egyetlen barátságos pillantásban is részesüljön nagynénjétől, aki alapjában véve gyűlölte, jóllehet a gyerek sohasem bántotta meg őt. A „kegyelmes

kisasszonynak” már csak ilyen volt a természete, és ezen már nem lehetett változtatni.

Kathinka így végül a kastélyban maradt, ahol azonban szomorúan és siváran teltek fiatal évei. Kezdetben részt vett Benno tanóráin és játszótársa volt, később ápolgatni kezdte, végül a sorvadozó fiúcska ápolónőjévé, de egyúttal leghűségesebb barátjánőjévé és bizalmasává vált.

Miközben senki nem volt képes rá, hogy távol tartsa megerőltető tanulmányaitól és könyveitől, még maga az apja sem, Kathinka csak feltette szalmakalapját és így szólt hozzá: - Nos mi a helyzet Benno, mi lenne, ha egy kicsit lemennénk sétálni? Utána kéne néznem a rózsáimnak – mire a fiú gyorsan félredobta a könyvet, ami éppen a kezében volt, felkapta kalapját és kesztyűit, és boldog mosollyal lépkedett mellette a park árnyékos lombkoronája alatt. Az ilyen séták után mindig sokkal jobban érezte magát, derűsebbé vált, és amikor ezzel kapcsolatban érdeklődtek az orvosnál, ő azt tanácsolta, hogy feltétlenül tartsanak ki ennél a szokásuknál. Semmi sem jut eszébe, ami jobb hatással lehetne rá.

Benno, bármennyire is fiatal volt, nagyon szívesen foglalta el magát fizikai munkákkal. Egy technikus segítségével, fiatal ismerősünk Baumann volt az, aki gyakran kijött hozzá a városból, hogy útmutatásokat adjon munkáihoz, saját kezűleg megépített egy kicsi, elektromosságot termelő készüléket, és most éppen azzal volt elfoglalva, hogy egy léggömböt készítsen, amire propellert is akart szerelni. Természetesen az ehhez szükséges finomabb alkatrészeket nem tudta megmunkálni, és Fritz Baumann tényleg áldozatkész türelemmel segített neki ebben, amennyiben ezt ideje lehetővé tette. Baumann azonban nem csak Benno betegségének rosszindulatú és fenyegető jellegét ismerte fel, hanem tényleg örömet is lelte a fiú ötletes kísérleteiben, és olykor az egész vasárnapot vele töltötte a Wendelsheim kastélyban. A „kegyelmes nagynéni” természetesen soha nem engedte meg, hogy az urak asztalánál étkezzen – amit nem polgári halandóknak, sőt kézműveseknek szántak – hanem Benno kívánsága ellenére minden alka-

lommal az intézőhöz küldték, aki a szolgák asztalához ültette le őt.

Az ilyen látogatások alkalmával a beteget nem csak munkáiban segítette és kísérletezgetett vele, hanem értékes útmutatásokat is adott neki, hogyan tud apróságokat könnyedén elkészíteni, aminek Benno végtelenül örült.

Ma ismét kijött hozzá, hogy elhozza Bennonak az általa tervezett és elkezdett munkát: Egy olyan mechanizmust, amely a Holdnak a Föld körüli mozgását volt hivatva szemléltetni. Amikor azonban belépett a kastélyba, éles, rikácsoló hangot hallott, ami csak a „kegyelmes kisasszonyka” hangja lehetett, mire megtorpanva megállt. Nem tudta, hogy tovább menjen-e, vagy inkább kedvezőbb időpontra várjon, bár jóllehet a „nénikének” semmi parancsolgatni valója nem volt neki, de akaratlanul is osztozott abban a félelemben és utálatban, amely az egész kastélyt betöltötte iránta. Amint ott álldogált, Kathinka jött lefelé a lépcsőn, és futó üdvözléssel gyorsan el akart osonni mellette a gazdasági helyiségek felé. Nem kerülhette el a figyelmét, hogy a lány korábban sírt, vagy talán még most is, jóllehet fejét elfordította. Egyetlen lehulló, és a napfényben felcsillanó könnyecsepp azonban mindent elárult.

– Szegény lány – mormolta csendben maga elé – neked is jó nehéz helyzeted lehet ebben a házban, semmiképp sem szeretnék a helyedben lenni. Miként lehetséges, hogy előkelő emberek csak olyan ritkán adnak arra, milyen nehéz sorsa lehet egy ilyen szegény lénynek idegen emberek között? Ez a nagynéni is ilyenfajta lehet. Egek, micsoda egy sárkány!

Gondolataiban elmélyedve lassacskán felfelé akart indulni a lépcsőn, mert odafent abbamaradt a rikácsolás, amikor odalent az egyik szolga kilépett a konyhából és szólt neki, hogy a fiatal kegyelmes úr odakint van a kertben, a szőlőlugasban. Nyilván Kathinka üzenhetett neki, hogy megkímélje a felesleges lépcsőzéstől. Megköszönte a férfinak, aki azonban már nem is törődött vele, mert mi köze is lett volna neki a kézműveshez. Gyors lép-

tekkel kiment a kertbe az ismert hely felé, ahol meg is találta Bennot könyvei és készülékei között.

Benno egész arca örömtől sugárzott, amikor közeledni látta őt, Fritz Baumannak pedig le kellett ülnie mellé, hogy gondosan megvizsgálhassa a magával hozott munkát. Fritz jelentéktelen változtatást javasolt neki, amint magyarázta, csak azért tartja szükségesnek, hogy megkönnyítse a szerkezet járását, ami valójában csak ennek kapcsán vált lehetővé, és Benno nagyon örült ennek, és ma jobban is érezte magát, és elevenebb volt, mint hosszú idő óta bármikor. Csevegő hangulatban volt, és a fiatalembernek csomó tervéről mesélt, és észre sem vette, hogy közben Kathinka kihozta szokásos italát, hogy ezt követően az orvos tanácsának megfelelően sétálni hívja.

– Sétálni? Igen, kedves Kathinka – mondta Benno – szívesen, de közben mi legyen ezzel a kis műalkotással?

– Addig nem maradhatna itt?

– Persze, hogy a kertészlegény megint közé dugja a vastag ujjait, mint nemrég, és elrontson valamit, nem igaz? – kiáltott fel Benno hirtelen.

– Akkor inkább gyorsan felszaladok vele – ajánlotta fel a fiatal lány.

– Kedves Kathinkám – szólalt meg Benno fejét csóválva – ez a vesszőparipám, és még terád sem merem bízni. Ha elesnél és összetörnéd, oda lenne az egész örömöm. Inkább magam viszem fel. Maradjon itt egy pillanatra Baumann, rögtön visszajövök, és magammal hozom a kertkapu kulcsát is, hogy hátul ki tudjam engedni, így majd megspórolhat egy jó nagy kerülőutat. – És anélkül, hogy válaszra várt volna, gondosan kézbe vette a fogaskerekekből álló szerkezetet, és gyors léptekkel végigment a kertben a kastély felé.

A két fiatal gondolataiba merülve szemmel követte őt. Végül Baumann szólalt meg, inkább saját magához intézve szavait, mint a mellette állóhoz:

– Szegény fiatalember, olyan tehetséges, olyan jó, és milyen boldogtalan!

– Igen, tényleg jó, és tényleg boldogtalan – sóhajtott fel Kathinka – sajnos a legrosszabbtól tartok vele kapcsolatban.

– És nem gondolja kisasszony, hogy meg lehetne gyógyítani, esetleg levegőváltozással?

– Nem tudom, de az orvos mindig olyan szánalommal néz rá, és az utóbbi időben annyi mindent megengedett neki, amitől korábban szigorúan el volt tiltva – ezt nem tartom jó jelnek.

– Ön mindig olyan jó hozzá, és annyit fáradozik körülötte...

– Szeretném, ha még többet tehetnék érte – mondta Kathinka szívből – és ha meghal, úgy fogom gyászolni, mintha a bátyám volna.

– És mindketten elveszítették az anyjukat! – szólalt meg Baumann szinte akaratlanul, mivel azokra a nyers szavakra gondolt, amit az előbb a kastélyban hallott, de rögtön meg is bánta, amit mondott, amikor észrevette, hogy milyen bánatos lett Kathinka arckifejezése. Gyorsan hozzá is fűzte: – Nem akartam bánatot okozni Önnek kedves kisasszony, kérem, ne haragudjon érte!

– Semmi esetre sem, semmi esetre sem – válaszolta Kathinka halkán – de a báró már jön is amott – folytatta gyorsan és láthatóan megkönnyebbülve, hogy ezzel a beszélgetést megszakíthatja. – Milyen gyorsan jön! Ma tényleg sokkal erősebbnek érzi magát. Csak Isten adja, hogy így maradjon!

Benno visszatért. Ma tényleg sokkal jobban nézett ki, mint az utóbbi napokban, máskor sápadt, viaszra emlékeztető arcának ma visszatért a színe, szemeinek is sokkal egészségesebb és természetesebb volt a fénye. Minden további nélkül, mint egyébként szokása volt, karon ragadta Kathinkát, és vidáman így szólt: – És most lassan induljunk el a parkon át a hátsó kijárat felé, onnan elindulva levághatja a hosszú és a falun átvezető ronda utat Baumann, és a város nincs is olyan messze. De mondja csak, mikor jön ki legközelebb?

- Amikor csak tudok, báró úr, minden bizonnyal.
- De legkésőbb vasárnap. Szeretném, ha itt lenne, amikor működtetni kezdem a kis gépemet. Kathinka semmit sem ért az egészségből és fele annyira sem örül neki, mint amennyire szeretném.
- De Benno, én tényleg örülök annak, hogy neked örömet okoz.
- Persze, de csak a kedvemért – mondta Benno szinte gyerekes duzzogással – és nem magáért a dologért. Ezt jól megfigyeltem.
- Hiszen nem értem az egészet, kedves Benno, én csak egy szegény, ostoba, butácska alak vagyok.
- Ne higgyen neki Baumann úr, ez nem igaz – mondta Benno gyorsan. – Egyáltalán nem is olyan ostoba, és néha olyan jó észrevételei vannak, hogy magam is elcsodálkozok rajta. De mindig kötekedik velem, ha kicsit hosszabban üldögélek számításaimnál, és nem akarja elhinni nekem, hogy számomra ez a legjobb felüldülés.
- Az orvos azonban megtiltotta önnek – jegyezte meg Baumann.
- Ó, hát csudába az orvossal! – kiáltott fel Benno hevesen. – Ő azt hiszi, hogy beteg vagyok, egészen súlyosan beteg. Ez azonban nem igaz. Ma is olyan jól és könnyedén érzem magam, hogy legszívesebben táncra perdülnék.
- Isten adja, hogy ez mindig így legyen!
- Így is lesz. Egykor majd látnia kell, Baumann, hogy mi ketten mi mindent fogunk még megépíteni, és ha már önálló iparos lesz, akkor önnek is több szabadidő áll majd rendelkezésére. Nem úgy van, hogy erre rövidesen sor kerül?
- A közeli napokban, legalább is így remélem.
- Pompás, de már ide is értünk a kijáráshoz. Nos, hát térjen vissza munkájához, és ezer köszönet szívességéért.

Kiengedte őt, majd visszazárta a kaput, és amikor Baumann visszanézett, látta amint Benno élénk diskurálás közben fiatal kísérője karján tovalépegetett a parkban, és amikor már eltűntek a bokrok mögött, még mindig hallotta vidám nevetését.

Egy kényelmetlen látogatás

Az öreg Wendelsheim báró éppen le-fel lépegetett dolgozószobájában, amit azonban alig használt valódi céljának megfelelően, és közben hosszú tájékpipájából pőfékelt.

Magas termetű ember volt, kissé slamos felsőtesttel, és nem különösen megnyerő arckifejezéssel, jóllehet egykor igen szép férfi lehetett, de az évek múlása korán nyomokat hagyott rajta. Öszülőbe hajló haja lapos homlokán már ritkulni kezdett, és apró, sötét szemeit rossz szokásának engedve ráadásul még jobban özszevonta. Sohasem nézett rá határozottan arra, akivel éppen beszélgetett, hanem nyugtalanul cikázott végig tekintetével partnérének egész testén, majd a plafonra nézett, mintha keresne ott valamit. Egyébként igazi gavallérnak számított a régi idők fogalmai szerint, és kétségtelenül képzett udvari ember volt, jóllehet olykor ott is bizonyos mértékig modortalanul kacérkodott.

Persze korábban számos jó és barátságos tulajdonsága és különösen száraz, enyhén kesernyés humora volt, mindezek mára már régen háttérbe szorultak, vagy legalább is nem élt velük, hiszen a kastélyt csak nagyon ritkán, jobban mondva sohasem hagyta el, és harapós leánytestvére hatására, aki a napi társaságot nyújtotta számára, végképp elhagyta a humor, még akkor is, ha azzal járt volna a legjobban. Azt sem lehetett azonban állítani, hogy éppen mogorva vagy kellemetlenkedő ember volna, olyannak fogadta el a világot, amilyen, és úgy tűnt, szinte csak arra a napra vár, amikor kifizetik az örökséget, amivel végül is mérsékelheti majd az őt terhelő adósságok tömegét.

Ma azonban más napoktól eltérően sötét fellegek vonultak át homlokán, mivel tőle jobbra karosszékeinek egyikében üldögélve lovagló korbácsával csizmájának szárát ütögetve első szülött fia, Bruno üldögélt, és különös módon éppen azzal szemben mindig mogorván és zárkózottan viselkedett, akinek házának közeledő fellendülését köszönheti majd, egyedül, akire mindez épült, és Bruno alig emlékezett olyan esetre, amikor egy barátságos szót

hallott volna tőle. Ma sem volt jobb hangulatban, és pillantásával csak sűrűlve, de rá sem nézve így szólt fiához, aki éppen ekkor léphetett be, mivel sapkája még mindig a kezében volt:

– És ma éppen mit akarsz? Nem rég azt mondtad, szigorú szolgálati beosztásban vagy, és nem jöhetsz el.

– A kérdés nem éppen barátságos – mosolyodott el a hadnagy, azonban mégis kissé zavartan, mert tudta, hogy látogatásának célja apját bizonyára nem fogja felvidítani – de nem akarlak különösen hosszabban kínozni apám, és kerek perec megmondom, mi vezetett ide.

– Pénz – szólalt meg az öreg szárazon.

– Persze, a pénz.

– Gondoltam, de mire kell már megint?

– Ki kell fizetnem a rókát.³

– És mibe kerül?

– Kétszáz Lajos-arany.

– Megőrültél? – kiáltott fel az apja, miközben megállt előtte, és egy régi, a plafonon lévő kormos foltra meredt. És ki készítet arra, hogy ilyen drága lovat vegyél? Nem tudtál volna várni még egy kicsit?

– Nem, mert ha nem vagyok elég gyors, akkor Bentheim gróf vette volna meg előttem, már tett is rá ajánlatot. Igazán pompás lóról van szó.

– Akkor találj arra is megoldást, miből fogod kifizetni – morogt rá az apja és folytatni kezdte sétáját. – Az eladó várhat addig a napig, nekem nincs pénzem.

– Az nem megy apám – válaszolta komolyan Bruno – a pénzt legkésőbb holnap este hat óráig meg kell szereznem, mert erre

³ rókavörös színű ló

becsületszavamat adtam, és már az egész várost bejártam, hogy valahol emberileg elfogadható kamatra kapjak ennyi kölcsönt.

– Miért kell neked pénzügyekben becsületszavadat adni? – szólalt meg borús képpel apja. – Most járj utána, hogyan tudsz eleget tenni vállalásodnak, én nem segíthetek neked.

– És arra nem volna lehetőség, hogy néhány héttel a határidő előtt pár ezer tallér előleget kapjunk az örökségből?

– Erre ne is gondolj, ezt nem fogják megtenni.

– Megpróbáltad már apám? – kérdezte Bruno nem minden gúny nélkül.

– Nem is tehetik meg – folytatta az öreg báró, anélkül, hogy megválaszolta volna a kérdést – mivel a pénz kifizetésére a végrendelet szerint csak fiam huszonnegyedik életévének betöltését követően kerülhet sor. Ha korábban meghalnál, akkor ki kellene várni, míg Benno eléri ezt az életkort, és ha ő is meghalna, amitől Isten óvja, akkor a teljes örökség elveszik számunkra.

Fájdalmas, ámde mégis kesernyés mosoly futott át a fiatal tiszt ábrázatán, amikor válaszolt: – Csak Benno esetében említetted apám, hogy „amitől Isten óvja”.

– Ne legyél gyerekes! – morogta a báró. – Ha volna pénzem, megkapnád, de nem ez a helyzet, tehát nem segíthetek neked. Nézz utána, hogyan tudsz megállapodni a hitelezőiddel. Gyakorlatot és tapasztalatot kell szerezned ezen a téren, talán a nénikéd is segíthet – próbáld meg!

– Ó tudna segíteni, ha akarna, ezt jól tudom – válaszolta Bruno borúsan – és ha Bennonak volna rá szüksége, akkor egy pillanattig sem gondolkodna rajta, én azonban mindkettőtöknél mindig is kitaszított voltam, már akkor is terhetekre voltam, ha csak látattam magam.

– Ezt csak beképzelted magadnak, senki más nem vélekedett így, menj csak a nénikédhez, ha tud, segíteni fog.

– Megkeresem, mert kénytelen vagyok – válaszolta Bruno, miközben felállt – de úgy is tudom előre, hogy semmi értelme, hiszen ismerem kőszívű rokonomat. – És lassan kiment a szobából.

Az öreg báró szemeivel követte fiát, amint az hátat fordított neki, szemei még akkor is az ajtóra tapadtak, amikor már becsukódott. Pillantása azonban haragos volt, az atyai szeretetnek nyoma sem volt benne, sőt még összeszorított ajkai is mozogtak, mintha átkot mormolt volna, hangot azonban nem hallatott, csak bozontos szemöldökeit vonta össze, és összeszorította fogait. Jó ideig álldogált így ott, míg odakint a folyosón újabb lépéseket hallott. Talán csak nem a fia tér vissza? Nem, csak az egyik szolga volt, aki megállt az ajtóban és jelentette, hogy egy öregasszony várakozik odakint, a Heszberger suszter felesége, aki azt állítja, hogy a kegyelmes úr hívatta, hogy kivágja a tyúkszemét.

– Én? – kiáltott fel a báró és hirtelen sarkon fordult – ez az öregasszony talán... hogy is hívják?

– Heszberger, báró úr, régebben olykor kijárt ide hozzánk, de már évek óta nem járt nálunk.

A báró pőfékelt egyet, vastag füstfelhő kavargott felette, majd hosszú léptekkel le-fel járkálni kezdett, mire a szolga magában azt a megfigyelést tette, hogy olyan nagyon nem is fájhatnak a tyúkszemek, legalább is határozott lépései alapján ítélve. Úgy tűnt, mintha teljesen meg is feledkezett volna arról, hogy várnak rá, mire a szolgáló végül rákérdezett:

– Hogyan parancsolja báró úr? Küldjem el talán azzal, hogy majd máskor jöjjön vissza ...

– Engedd be őt Christoph – szakította félbe az uraság – ha már egyszer itt van, felőlem akár meg is nézheti. Már egyáltalán nem is gondoltam rá. Hol van Benno?

– Lement a kertbe sétálni a kisasszonnyal.

– Jól van, aztán senkit se engedj be, míg kész nem vagyunk.

– Rendben, báró úr.

– A szolgáló elment, és nem tartott sokáig, halkán kopogtak az ajtón, amely a báró nyers „szabad” kiáltására azonnal kinyílt.

– Bocsásson meg kegyelmes báró uram, ha véletlenül zavar-nám – szólalt meg az öregasszony, miközben óvatosan becsukta maga mögött az ajtót – mivel úgy kívánta...

– Még hogy én hivattam volna? – kiáltott fel az öregúr, aki-nek úgy tűnt, hogy ez a látogatás egyáltalán nem javítja meg a hangulatát. – Mit akar tőlem, hogy ezzel a hazugsággal tologat be ide? Mi dolgom volna nekem magával?

Az öreg Heszbergerné sovány, elég magas alkat volt. Haja már acélszürke volt, orra hegyes, ajkai összeszorítva, arcán számtalan ránc, de két nagy okos, világoskék szeme volt, öltözete rendes és tiszta. Bármennyire is alázatos volt fellépése, teljes lénye mégis inkább tartózkodó volt, és hangjában enyhe gúnnyal válaszolt a durva kérdésre:

– Ó, kegyelmes báró uram, a magunkfajtnak gyakran kell hazudnia, de nem magunk miatt, hanem néha az uraságok miatt, akiket szolgálunk – aztán milyen köszönetet kapunk érte!

– Mit akar? Fogja rövidre! – támadott rá a báró – nincs rá időm, hogy hosszasan magával foglalkozzak.

Az asszony nem válaszolt rögtön, előbb az ajtó felé fülelt, mintha attól tartott volna, hogy megzavarják, netán valaki odakint hallgatózik. Végül közelebb lépett a báróhoz, aki nem éppen barátságos tekintettel méregette, aztán halkán, de teljesen érthető hangon így szólt:

– Tulajdonképpen azt hittem, hogy a báró úr nem felejtette el egészen azt az idős asszonyt, aki önért sokat fáradozott, de édes Istenem, a világ folyása már csak ilyen, ezért segíteni fogok, feleleveníteni az emlékezetét. Én a Heszbergerné vagyok, az öreg kártyavető a városból, és annak idején, amikor a legkegyelmesebb báróné asszony azt az aranyos kis fiúcskát hozta a világra, én voltam a baba a kegyelmes asszonynál.

– Hova akar kilukadni ezzel a badarsággal? – kérdezte a báró borúsan. Az ön személyét természetesen nem felejtettem el, azt hiszem gondoskodott róla, hogy ne így legyen. Most mit akar?

– Úgy, tehát a báró úr emlékszik még rám? – mosolygott az öregasszony. – Akkor röviden rá is térhetek a tárgyra és nem kell tovább kerülgetnünk egymást. Tudja báró úr – de talán megengedi, hogy leüljek ott arra a székre, elég hosszú volt az út, és öreg csontjaim már elég nehezen akartak kihozni ide. – Tehát ön is tudja báró úr, hogy rövidesen elérkezik az idő, amikor megkapják a nagy örökséget – uramisten, a magunkfajta ennyi pénzt szinte el sem tud képzelni – és mire megkapja, az öreg Heszbergerek teljesen ki is mennek a fejéből, és ezért csak alázatosan rá akartam kérdezni, hogy némi aprósággal támogatni tudna-e bennünket. Nehéz időket élünk, és olyan kevés a kereset, nagy ég, az ember mindent megtesz, amire képes, és mindig kéznél van, de az emberek irigysége mindent tönkre tesz. Az orvosok akkor is, ha számos betegséget képtelenek meggyógyítani, a szegény öregasszonynak nem akarják megengedni, hogy gyógyfüveivel, melyeket nagy fáradtsággal keresgél az erdőben, és jámbor imáival mérsékelje az emberiség nyomorúságait. A hosszú évek alatt másban nem is volt részem, mint üldözésben és ellenségeskedésben, és azóta, amikor egyszer a Zühfel báróné gyermeke meghalt – ó egek, milyen életképtelen és szerencsétlen nyomorék volt – még a működési engedélyem is betiltották, és most küzdhetek, hogy mivel tartsam fenn magam.

– És nekem mi közöm van mindehhez? – kérdezte a báró.

– Semmi báró úr, egyáltalán semmi – válaszolta az asszony szipogva – ez csak a mi mindennapi nyomorúságunk, amit magunkkal cipelünk az életben. Isten óvja önt, hogy ezzel bármi dolga legyen! Tudja, akinek mondanivalója van, az beszél is róla. Sajnálom, hogy ilyen hosszasan igénybe veszem a drága idejét, másképp azonban nem megy. Mi emberek azért vagyunk itt a világon, hogy segítsük egymást, kiálljunk egymásért, a magam részéről megtettem, amit kellett, báró úr, most ön következik.

– Én sem állítottam szemrehányásként ennek az ellenkezőjét – válaszolt borús tekintettel a báró – azonban...

– Ez nagyon kedves öntől – bólintott rá az asszony, és vékony ajkai körül ismét gúnyos mosoly tűnt fel – és vissza is fogok emlékezni erre, amíg élek, a szép szavak azonban elszállnak a szélben, mint a pelyva, mert csak a mag hullik le a földre, aminek súlya van. Mindez ideig senki sem tudta kétségbe vonni az örökséget, báró úr, senki a világon, és ez nem is fog sikerülni senkinek, mert inkább leharapom a nyelvem, mielőtt a történetről egy szó is az ajkaimra kerülne, de élni akarunk mindannyian. Még a legszerényebb paraszt is megengedi a gyerekeknek, hogy felszedjenek néhány kalászt, amikor a termést ő már hazavitte, és berakta a pajtába. Bizonyára ön sem lesz ennél fukarabb, báró úr.

– A kalász-szedők azonban csak akkor mehetnek rá a földekre, amikor a termést már hazavitték – válaszolt a báró, aki már régen rájött, mire célozgat az asszony – az én termésem azonban még odakint van.

– De már levágták, a legszebb időben vágták le, és a kocsik már készen állnak, hogy hazavigyék – bólintott rá az asszony, aki nem hagyta magát egykönnyen elutasítani. – Sajnos nem tudok tovább várni. Holnapután elseje van, és lakbért kell fizetnünk, ráadásul elsüllyedünk a számlák özönében, mert a férjem sajnos sokáig beteg volt, és még a sót sem kereste meg a kenyéréhez.

– Fogja rövidebbre, és mondja meg mit akar! – szakította félbe a báró mérgesen. Már látom, az egész csak arra megy ki, hogy pénzt zsaroljon ki belőlem. Azt is megmondom önnek asszonyom, hogy ma még egyszer utoljára a kedvében akarok járni, de az én türelmemnek is vége van egyszer – ez így nem menet tovább, és ha még egyszer beteszi ide a lábát, akkor ...

– Úgy? Báró úr ne is folytassa. – És közben két szemei konok makacssággal tapadtak rá, de a báró tekintete nem találkozott az övével.

– Fogja rövidebbre – mennyire van szüksége? Azonban esküszöm, ez az utolsó alkalom, különben pórul jár. Azt, hogy maga mit kockáztat, jobban tudja, mint ahogyan én el tudnám mondani.

– Semmi szükség sincs rá, hogy túl sokat beszéljünk róla – mosolygott az öregasszony. Mindketten öreg gyerekek vagyunk már, báró úr, és pontosan tudjuk, meddig mehetünk el, azzal a különbséggel, hogy miközben az egyik fél semmit, vagy majdnem semmit sem veszíthet, a másik pedig mindent.

– Ez nem igaz – kiáltott fel a báró – Isten a tanúm, mennyire megvetem akkori szavait, és azt, hogy követtem tanácsait, és tízszeresen, sőt inkább ezerszeresen viselem annak terhét, amit annak idején teljesen haszontalanul, feleslegesen magamra vállaltam!

– Azt mondja báró úr, hogy feleslegesen? Ön megfeledezik a záradékról.

– És házam javára, nevemre nem számíthatnék jogos örökségre?

– Benno báróra gondol, nem igaz? – Szegény apa, hát nem veszi észre, hogy az a gyerek olyan, mint egy féregrágta alma? És még hat évig élnie kellene, hogy megfeleljen a végrendeletnek.

– Én pedig remélem, hogy még hatvan évig fog élni! – kiáltott fel az öregember – hiszen a betegség nehezen már túl van. Ma erősebb és egészségesebb volt, mint korábban bármikor. Arcát megint egészséges szín tölti el, teste erősebb lett, és ha ...

A báró ekkor felkapta a fejét, és figyelni kezdett, mivel a folyosón heves lépések közeledtek, és néhány másodperccel később az ajtót feltépték, és az öreg Christoph rontott be teljesen zavarodott ábrázattal.

– Mi történt, mi van veled? – kiáltott rá rémülten a báró.

– Ó, kegyelmes báró úr – hebegett az öreg, és már arcvonásai is valami szerencsétlenségről adtak hírt – uram, uram jöjjön le gyorsan a kertbe. A fiatal báró ...

- Benno? – kiáltott fel az öreg báró halálra rémülten.
- A fiatal Benno báró hirtelen vért hányt, és Kathinka kisaszszony egyedül van vele.
- Szegény fiatalember – szólalt meg az asszony, miközben az öregúr a rémülettől szinte dermedten egy székre rogyott és arcát kezeibe temette. De ez mindössze csak egy pillanatig tartott. A következő pillanatban felugrott, és zavart tekintettel a kalapja után kapott.
- Elment már valaki az orvosért?
- A Karl most nyergeli fel éppen az egyik igáslovat, a szürke ma reggel sántított egy kicsit.
- Az idősebb fiam a rókájával van itt, vágtsasson el ő maga a városba, és küldjön ki egy orvost.

A szolgálta elsietett, és a báró utána akart menni, amikor tekintete ráesett a még mindig ott álldogáló asszonyra.

- De most – most nem tudok foglalkozni magával – kiáltotta rémülettől kínos hangon.

– Elhiszem, báró úr – válaszolt az asszony, fejét rázva – most bizonyára nem. Majd visszajövök – holnap vagy holnapután, vagy egy hét múlva – vagy ha eltelt a hatvan év – fűzte hozzá még csupán maga elé mormolva, majd elhagyta a szobát és rögtön utána a kastélyt is.

A szolgálta nem túlozta el a szerencsétlenséget, ami a fiatalembert érte. Amikor az apa reszkető tagokkal, de határozott léptekkel végigsietett a parkon, a fiát a fűvön elterülve találta, feje Kathinka térdére támasztva, akinek világos ruhája vértől piroslott. A fiú holtápadt volt, és szemei sajátos fénnel tapadtak a közeledőre.

- Benno, szegény Bennom, mi történt? – kiáltotta a báró, mellé térdelve és kezét megragadva. Biztos gyorsan mentél vele Kathinka, már annyiszor megtiltottam ezt neked.

A beteg halkan megrázta a fejét és nagy nehézséggel felemelte egyik kezét, majd halkán így szólt: – Nem, Kathinka nem tehet róla, olyan hirtelen történt – én – olyan jól voltam és olyan könnyűnek éreztem magam, amilyenek már rég nem. Olyan boldog voltam – olyan jó egészségesnek lenni – és én mindig beteg voltam. Szegény Kathinka, hogy néz ki a csinos kis ruhád – ne haragudj, nem tehetek róla.

– Kedves, jóságos Benno – mondta a fiatal lány kérlelve – hiszen az nem tesz semmit! – Majd elnémult, hogy elnyomja kikívánczoló könnyeit. Az apa rettegő tekintettel nézte fiát, szavai a szívébe martak. Csak amikor Benno megpróbált felállni, akkor szólt rá.

– Maradj még egy kicsit gyermekem – szólt hozzá szívélyes hangon: – Mindjárt jönnek az emberek egy székkal, hogy felvigyenek téged – én csak előre siettem. Most nem szabad megerőltetned magad, mert különben az eset megismétlődhet.

– De Kathinka el fog fáradni, ha tartania kell engem, papa.

– Nem, bizonyára nem, bizonyára nem – akár egy órán át is tudnék így térdelni – kiáltott fel – és ott hátul látom is már közeledni az embereket. Nem szabad megerőltetned magad.

– Ezen a héten megint nem fogok elkészülni a gépemmel – sóhajtott fel a fiú – hiszen már semmi örömöm sem lehet! De ott jön Bruno is – őt már jó régen nem láttam.

– És te meg miért nem mentél már el az orvosért? – kiáltott felé az apja. Miért vagy még mindig itt?

– Miért vagyok még mindig itt, apám? – kiáltott fel Bruno elcsodálkozva. Talán én nem is nézhetek utána, hogy mi történt a testvéremmel?

– Jó napot Bruno! – szólalt meg a fiú, kezét nyújtva neki. – Már megint lebetegedtem.

– Szegény Benno – milyen sápadt vagy! Felvigyelek a szobádba?

– Azzal fájdalmat okoznál nekem.

– Ó, hiszen már jönnek is ott egy karosszékkal – kiáltott fel Bruno – úgy, jól csinálod Kathinka, kicsit támaszd még tovább a fejét. Csak egy kis türelmet még Benno, mindjárt megpihenhetsz az ágyadon.

A fiú barátságosan bólintott felé, és Bruno ekkor felugrott, hogy maga is segédkezzon az idehozott szék elrendezésében, hogy azon jól lehessen szállítani a beteget. Ráültették a karosszékre, és miközben kihívták a személyzetet, hogy lassan és óvatosan bevigyék őt a kastélyba, Kathinka az egyik, Bruno pedig a másik oldalon támogatta őt.

Közben felnyergelték Bruno rókáját, és csak akkor sietett le és ugrott fel a lova nyergébe, amikor már meggyőződött róla, hogy testvére megfelelően el lett helyezve, miközben sem apjától, sem nagynénjétől nem köszönt el. Megsarkantyúzta tüzes lovát, és kivágtatott a kastélyból, és továbbhaladt a falun át.

A falu utolsó házánál egy öregasszony állt, és amikor a lovas elszáguldott mellette, barátságosan, majdnem bizalmasan bólintott felé. Bruno ismerte is őt, az öreg Heszbergerné volt az, akit gyakran látott apja házában. Talán azt is észrevette, hogy az asszony üdvözölte, legalább is észrevette a mozdulatát, fejét azonban annyira lekötötték a különböző események, hogy egyáltalán nem is gondolt arra, akárcsak köszönjön is neki, és közvetlenül ezt követően anélkül, hogy akár csak fejével visszatekintett volna, letért a széles országútról, és rákanyarodott jobbra egy gyalogösvényre, amely nemcsak lerövidítette a város felé vezető utat, hanem egyúttal a gabonaföldek között puha, rugalmas, füves talajt biztosított lova számára.

Heszbergerné ugyanazzal a mosolygó ábrázattal nézett utána, mint amellyel az előbb üdvözölte őt, még akkor is, amikor a férfi már messze távol vágtatott a gabonaföldek között, míg végül egy kis kiemelkedésen átlovagolva eltűnt a domb mögött, és csak akkor bólintott, és mormolt csendesen maga elé ezekkel a szavakkal:

– Figyelemre méltó, nagyon figyelemre méltó – az ember sohasem ismerheti ki magát eléggé az életben. Egyre csak azt gondolja, hogy büszkesége vele született vérében – de neveléssel is el lehet érni, ha időben kezdik, és megfelelően foglalkoznak vele. Igen, igen legényke, vágtsass csak olyan büszkén csinos gebéden, mintha maga a király, vagy császár volnál, és ne is nézz rá az öregasszonyra, aki kénytelen lenyelni a paripád által felkavart port. És ha az öregasszony akarná – ámde nem akarja, és hagyja, hogy olyan vidáman tovaszáguldjál, mintha tényleg az volnál, akinek képzeled magad, de egyszer talán majd eljön az az idő, amikor majd utadba áll – akkor majd milyen barátságos lesz te legényke, milyen csodálatra méltóan barátságos!

Bruno von Wendelsheim közben gyorsan száguldott végig a füves ösvényen anélkül, hogy egyáltalán gondolt volna az öregasszonyra, és szíve olyan nehéz volt és feje úgy fájt súlyos gondolataitól.

Benno, szegény testvére sokkal betegebb volt, mint amilyennek bármikor gondolta magát – és ki is maradna neki egész rokonságából, ha a fiú meghalna? Az apja? Midig csak durvaságokat és heves kirohanásokat, figyelmeztetéseket hallott tőle, sohasem hagyta el azonban a szeretetnek egyetlen szava sem ajkait. Talán a nagynénje? Szorosan összeszorította a fogait már akkor is, ha csak utolsó találkozásukra gondolt, amikor gúnyosan visszautasította őt. Szerethette őt valaha is? Semmi esetre sem! És csendesen rázogatta a fejét, ha arra gondolt, milyen nagy lehet a vele szemben érzett gyűlölete, és ha másért nem is, akkor számító bölcsességből kellene barátságosabbnak lennie.

Lovának közben megeresztette a gyeplőjét, hamarosan be kellett érkeznie a városba, egyrészt a saját ügyei miatt, másrészt azért is, hogy az orvost amilyen gyorsan csak lehet, kiküldje Wendelsheimbe. Amint a keskeny úton vágatott – a lova szinte magától vitte, mert lovása már egyáltalán nem is törődött irányításával – az út egy mélyedésben, ahol a gabona rendkívül magasra növekedett, egy éles kanyarban amint tovaszáguldott, Bruno hirtelen egy gyalogost vett észre maga előtt, aki egyáltalán nem hallot-

ta meg a puha fűben felé száguldó lovat, és alig maradt ideje, hogy félreugorjon. A róka olyan szorosan vágatott el mellette, hogy Bruno az idegent, akiben ekkor felismerte a fiatal Baumannt, a térdével súrolta. Meg is próbálta megfékezni a lovát, hogy elnézést kérjen, de nem sikerült. A róka a zablát a fogai közé kapta, és olyan szabályos vágtaiba kezdett, hogy kavicsok és fűcsomók röpködtek mögötte. Bruno kénytelen volt futni hagyni, és néhány perccel később már el is érte a város kapuit, ahol a megvadult paripán végre úrrá tudott lenni.

Egy nyomorult család

A Hársfa utcában, annak meglehetősen külső részén, ahol a kertek hátsó kerítése már az ott kezdődő szántóföldekkel határos, terült el az öreg a. D. von Halsen őrnagy telke. Egy idős rokonával lakott ott, aki a háztartását vezette, gazdaságában továbbá egy kertészt, egy szakácsnőt és egy szobalányt foglalkoztatott.

Maga a ház nagy, masszív építmény volt, emeleti helyiségei tényleg pompásan voltak berendezve, a kert parkhoz hasonló, rajta nagy melegház és a legértékesebb gyümölcsfák. A tulajdonos gazdag, de különös embernek számított, aki úgy tűnt, teljesen elzárkózik a világ elől ezen a helyen. Persze ennek ellenére nagyon örült neki, ha meglátogatta valaki, és egy órácskát eltraccsolt vele, mivel az unalom gyakran kínozta őt rémesen. Ő maga azonban nem járt senkihez, kivéve azt, hogy az utóbbi időben gyakran eljárt Witte államügyészhez, akivel sok megbeszélni valója volt.

Egyébként csak kevés ember akadt, akik olykor-olykor betértek ebbe a „kórházba”, ahogyan házát városszerte nevezték, mivel semmi vonzót nem nyújtott, és maga az őrnagy, aki a legcsekélyebb társasági erénnyel sem rendelkezett, annyira nem volt szerezetre méltó ember, hogy inkább kitértek az útjából, mintsem barlangjában felkeresték volna. Ráadásul kényelmetlen is volt nála lenni.

Már maga a kert is olyan volt, mint egy apácakolostor kertje, tíz láb magas, vastag fallal körülkerítve, amelyen még egy rácsozott nyílás sem volt, ahol be lehetett volna tekinteni. Az utcára nyíló ablakok táblái állandóan csukva voltak, kivéve, ha olykor a szállást takarítani kellett. Az őrnagy lakószobája, ahol valamennyi látogatóját fogadta, sokkal inkább hasonlított egy napszámoséra vagy szegényebb polgáréra, mint egy magasabb rangú gazdag emberére.

A felső szint, mint már említettük, nagyon elegánsan volt berendezve, de csak nagyon kevés ember akadt, aki valaha betekintett vagy beléphetett oda. Az alsó szoba ezzel szemben, amely a

közvetlenül mellette lévő konyhával együtt a kertfelőli oldalon helyezkedett el, a legcsekélyebb kényelmet sem mutatta, egy régi, kopott bőrrel bevont karosszéket kivéve, és még kevésbé volt elegánsnak nevezhető. A falak még tapétázva sem voltak, csak festve, a padlózat fehér, homokkal leszórva. Középen egy nagy fenyőfa asztal állt, és két favázas nádszék, egyedi cseresznyefa díszítéssel sarkain. A büfé sem volt több, mint egy festett faszekrény, és a fekete keretes tükör alatt elhelyezett szőfa olyan rettentően kemény és szétnyűtt volt, hogy az ember csak akkor pihente ki magát, amikor felállt róla.

Díszítésként a szobában a falakon három könyomat volt elhelyezve fekete keretben, ezek azonban jól illettek a szoba lakóihoz. Az egyik egy csatamezőt ábrázolt rettenetes nyomorékokkal és halottakkal, a másik különféle eretnekek kínzását és kivégzését a középkorban, a harmadik pedig azt az ismert lovat, amelyen mindenféle elképzelhető lóbetegség volt látható számokkal jelölve, és alatta a betegségek megnevezése is fel volt tüntetve.

Az ablakokon függönyök sem voltak, néhány szétmosott rongyot kivéve, melyek úgy voltak odaaggatva, hogy sokkal inkább úgy látszott, mintha mosás után száradni akasztották volna oda azokat. Egyáltalán az egész szoba a szegénység jeleit mutatta, és ennek ellenére sajátos módon az öreg őrnagy éppen itt érezte magát a legjobban és megelégedetten, ha egyáltalán valaha ilyen előfordult vele. Sajnos azonban azok közé az emberek közé tartozott, akiknek minden okuk meglett volna arra, hogy hálát adjanak az Istennek, saját magukat azonban rosszként és semmire kellőként lekezeltnek tartották, és már csak azért is, mert semmi okot sem találtak az ilyen vádakra, bosszankodva és rossz hangulatban sóhajtozták végig életüket.

Egy rokona, a megözvegyült Blessheim asszony élt vele együtt a nevezett házban, és jobban összeillő párt nem lehetett elképzelni a világon. Ez lehetett számára egyetlen oka annak, hogy ezt a „kórházat” válassza ki tartózkodási helyéül, ahol látszólag ő vezette az őrnagy gazdaságát, valójában azonban csupán együtt sóhajtozott és nyögdécselt vele.

Életkora persze már meglehetősen előrehaladott volt, betegeskedő testtel. A rendelkezésére álló vagyonnal igen jól és kényelmesen élhetett volna, de nem akart egyedül lenni. Nem csak az volt hő vágya, hogy csupán sajnálják, hanem arra is igényt tartott, hogy legyen valaki, akit ő sajnálhat, akinek legalább is nem megy jobban a sora, mint neki magának. A jajveszékelés hozzátartozott mindennapi életéhez, szinte ez volt az egyetlen szórakozása, és mivel úgy találta, hogy ezzel terhére van az egészséges embereknek és elviselhetetlen számukra, az öreg őrnagy volt egyetlen menekvése. Nála belezöldülhetett szenvedéseibe és ettől virulhatott, sőt a szolgálok között is együttérzésre talált.

Az őrnagy szokásos helyén üldögélt, az öreg támlás karoszékbén, kezében a reggeli lappal, egyetlen olvasmányával, és sóhajtozott. Vele szemben, az egyik sarokba beszorított háromszög alapú szekrény előtt állt von Blessheim asszony és néhány edényt szedegetett elő.

– Ó, édes Istenem – szipogott közben maga elé – ó egek!

– Ah! – sóhajtott az őrnagy saját sarkában. – Téged meg mi lelt ma Rosamunde? Mi bajod van már megint?

– Nekem? Ó te nagy Isten, és még te is ezt kérdezed! – hangzott a válasz. – Minden tagom mintha összetörték volna, és a fejem is olyan rettenetesen zakatol, hogy még a bordáimon is érzem.

– Ó, hogy mindig van veled valami – sóhajtott fel az őrnagy – mindig ez az örök nyafogás és siránkozás! Akkor én mit mondhatok arról, hogy vagyok?

– Csak azt szeretném, bárcsak olyan egészséges lennék, mint te! – szipogott a kegyelmes asszony.

– Te jóságos ég, ne vétkezzél – kiáltott fel az őrnagy és a szörnyű kívánságon elcsodálkozva leeresztette az újságot. – Hát nem úgy ülök itt ebben az elátkozott öreg székben minden bajommal és szenvedésemmel, mint az a ló ott fenn a falon, és más már nem is hiányzik csak az, hogy végigszámozzák az egész testemet, és kifüggeszték mellém egy táblázaton. Csak lennék olyan

egészséges mint te, kívánod magadnak – kész fejlődés, ha az ember ilyen kénytelen végighallgatni!

Az öregasszony elhallgatott és csak halkan sóhajtozott tovább, amikor a szakácsné, vastag fehér borogatással az arcán – mivel állandó fogfájással küszködött – belépett a szobába egy kulcsért. Ezt a bal karja alá szorította, jobbjaival a borogatást tartotta az arcán.

– A Christian még nem jött vissza, Liese? – kérdezte az őrnagy anélkül, hogy a nő fájdalmairól tudomást vett volna. Már megint egy örökkévalóság, míg elmarad! Ember nem jön felénk, hogy meglátogassa ezt a nyomorúságot, mindegyik csak szórakozni akar, táncolni és vidulni, szegény emberbarátjukra pedig éppoly keveset gondolnak, mint a saját lelki üdvösségükre!

– A Christian el sem tud menni – szólalt meg a Liese morogva. – A reuma az éjjel megint belecsapott a derekába, és olyan görbén jár, mint egy asztalkefe.

– Ah, azzal is van mindig valami! – sóhajtotta az őrnagy.

– Úgy van – szólalt meg a Liese – Más már nem is betegedhet le a házban, mint ön saját maga. Bár csak ne kéne már tovább nézmem ezt a nyomorúságot ebben a házban!

– Na, felőlem akár el is mehet – mordult fel az őrnagy – én nem tartom vissza, ha annyira nem jól érzi itt magát minálunk! Senkit sem akarok arra kényszeríteni, hogy egy öreg, beteg embernél maradjon, magam is be tudok feküdni valamelyik sarokba a szalmára, ahol kinyúlhatok, kit érdekel – egyetlen ördög sem hullajtana könnyeket miattam! Ó, édes Istenem, micsoda egy nyomor ez, itt ezen a világon!

A szakácsné, akinek az elmúlt húsz év során minden nap legalább kétszer felmondtak, morogva elhagyta a szobát, a két rokon egy időre megint egyedül maradt, míg végül nyílt az ajtó, és belépett a régen várt Christian.

Christian teljes mértékben beleillett a társaságba. Állandóan sántított, vastag gyapjú, színes fonalakkal össze-vissza stoppolt

harisnyát tekert a nyaka köré, felső testét állandóan hajlottan, sőt inkább görbén tartotta, bal oldala felé kissé megcsavarodva.

– Na, Christian – szólalt meg az őrnagy, miközben fejét feléje fordította – már megint hogy néz ki? Mint maga a megtestesült nyomorúság! Ha végeztünk, majd menjen ki a borsóföldre, és álljon be madárijesztőnek, más munkát úgysem tud végezni!

– Még gúnyolódik is – válaszolt Christian – ha a maga dereka volna ilyen ...

– Én pedig menten cserélnék is! – kiáltotta az őrnagy, már azon a gondolon is felháborodva, hogy valakinek lehet rosszabb dereka is, mint az övé. – Maga meg, ha csak az egyik ujja fáj, menten bekötözi egy darab pamuttal. Otthon volt az államügyész, és eljön? Jómagam képtelen vagyok kimozdulni.

– Állítólag rögtön jön – morgott maga elé az ember – azt hittem, már itt is van, hiszen velem együtt lépett ki az ajtón, én pedig rögtön idemásztam, másfelé el sem tudtam volna menni – de már itt is van.

– Odakint tényleg nyílt is az ajtó, ezt követően rögtön kopogás hallatszott, azonban nem a várt látogató érkezett, hanem az őrnagy egy öreg barátja, Frühbach tanácsos, ahogyan városszerte nevezték, élénk – nos kedves őrnagy uram, hogy van ma reggel? – üdvözléssel lépett be az étkező-, lakó- és fogadószobába, kalapját már kintről a kezében hozva.

Frühbach tanácsos egyike volt azoknak az embereknek, akiket a jóisten csak azért teremtett, hogy szórakozzon ezen a világon, azonban oly módon, mint egy bögöly, aki élőlénytársainak vérével táplálkozik, és ennek során teljesen jól érzi magát. Persze azért nem volt egy vérszomjas fajta, jöllehet odahaza íróasztala felett a falat egy lovassági szabja és egy kétsövű puska díszítette, de az utóbbit éppoly ritkán használta, mint az előbbi, és a világon az egyetlen észrevehető elfoglaltsága az volt, hogy bal karját háta mögé csapva sétálni járjon és poén nélküli történeteket, vagy sokkal inkább anekdotákat meséljen. Ezekkel azonban feje búbjáig telve volt, és elég volt szólni hozzá, máris mondta egyiket a másik

után, sőt elég volt meg sem szólítani őt, csupán a közelébe kerülni, rendesen megizzasztotta szerencsétlen áldozatait, és éppen ezen tulajdonsága következtében rémes volt különösen az elfoglalt emberek számára. Ehhez még az is hozzájárult, hogy nagyon hangosan, de igen lassan beszélt – mindig bővében volt idejének – és ha egyszer áldozatra talált, biztos volt, hogy feltartóztatja, és méltatni kezdi. Soha az életben nem volt könnyű megszabadulni tőle. Az egész városban „tanácsos úr”-nak nevezték, és a világ természetes rendje szerint ennek következtében a felesége „tanácsosné asszony” lett, aki a küldöncök felé így is nevezte meg magát. Azt azonban senki sem tudta, vagy lett volna képes kideríteni, hogy miféle tanácsos volt, és mivel az érdeklődést valójában nem igazán keltette fel, ezért ezzel a kérdéssel nem is foglalkozott senki. A tanácsos urat kimondani egyébként is egyszerűbb volt, mint a Frühbach urat.

Amint Alburgba került, olykor beszédbe elegyedett az őrnaggyal, akit még Schwerinből ismert, azonban ritkán kereste fel. Ennek az embernek a háza kevés élvezetet nyújtott. A városban annak idején még nem volt ismert, tehát nem is tartottak tőle. Amint azonban kezdett kibontakozni, egyes sétálókat letámadni és rájuk akaszkodni, olykor az embereket, akikhez bizalmat keltően közeledett, lakásába is behívta, és aztán olyan hosszasan bonyolódott bele történeteinek mesélésébe, míg azok végül kétségbeesetten kapták magukra kabátjukat és csizmájukat és valami ürüggyel megpróbáltak elmenekülni. Aztán egyre nehezebben tudott anekdotáihoz áldozatokat találni, míg végül áldozati bárányként az öreg őrnagy került a kezei közé. Ezzel aztán kölcsönösen kisegítették egymást, mert az őrnagy mást sem akart, mint elbeszéléseket hallani, bármiről legyen is szó, teljesen mindegy volt neki, hiszen gyakran azt sem tudta, miről beszélnek hozzá. Frühbachnak ezzel szemben semmi más vágya nem volt, mint az, hogy beszélhessen, és az öreg hölgy ilyenkor csak körbe-körbe mászkált ketőjük körül és sóhajtozott, vagy odakint Liese arcát borogatta. Mindenesetre egész évben, télen és nyáron egyaránt egy fazék kamilla forttyogott az őrnagy házának tűzhelyén.

– Ó, kedves tanácsosom – szólalt meg az őrnagy némileg csalódottan – hogyan is lehetnék, csak úgy, ahogyan egy szegény beteg ember lehet, akinek már a nyakán ül a halál. Éppen, hogy csak lélegzek még, ez minden, amivel eldicsekedhetek.

– A lélegzéssel kapcsolatban – válaszolt a tanácsos, miközben botját és kalapját szokása szerint letette a sarokba – jut eszembe ... ah, legalázatosabb szolgálja von Blessheim asszony, örvendek, hogy ilyen jó bőrben látom!

– Jó bőrben? Ó, édes Istenem, hiszen alig vonszolom tagjaimat!

– Egy komikus történet jut eszembe, folytatta a tanácsos anélkül, hogy további figyelmet fordított volna a hölgy betegségének pillanatnyi állapotára. – Képzelve csak, egy este jó későn még mindig ott üldögélek az íróasztalom mellett és dolgozgatok, a feleségem már lefeküdt, mivel ő nem szeret túl sokáig fennmaradni. Egyszer csak, miközben fülelni kezdtem, hogy meghalljam, amint odakint üt az óra – egy feketeerdei óránk van, ami a folyosón van elhelyezve, mert a szolgálólánynak így kényelmes, ha a konyhából ki akar nézni, hogy hány óra van – egyszer csak sóhajtozást hallottam a szobában, éspedig hosszasan és mélyen. Figyelen csak őrnagy úr, én igazán nem vagyok egy félős természet, és a fegyvereim is állandóan ott vannak felfüggesztve az íróasztal felett, ha egyszer mégis csak történne valami, első pillanatban azonban mégiscsak rendesen végigfutott a hátamon a hideg, és első gondolatom az volt, hogy valami fickó beosonhatott, és most itt fekszik a szófa alatt. Nem voltam rest, lekaptam a szablyámat a falról, és a lámpával bevilágítottam a szófa alá, de nem feküdt alatta senki. Körülnéztem az egész szobában, egyébként nem volt sehol olyan hely, ahol egy ember el tudott volna bújni. Egyszer csak valami kopogást hallottam, éspedig az íróasztalom felől, és amikor hirtelen odafordultam, mit láttam? A kutyámat, azt az átkozott vadászkutyát, aki beosonhatott anélkül, hogy észrevettem volna, és most örömeiben, mert felálltam, farkát csóválta, és azzal közben az íróasztalt ütögette.

– Még ilyet – mondta az őrnagy, aki közben egész idő alatt az államügyészre gondolt, és arra, vajon tényleg eljön-e, közben bizonyára még valami dolga akadt.

– A kutya aludt – folytatta a tanácsos, és én a lélegzetét hallottam, és mivel az íróasztal alatt feküdt, olyan furcsa volt, mintha a szófa felől jött volna a hang.

– Hogy van a kedves felesége? – szólalt meg a kegyelmes asszony.

– Ó, köszönöm önnek von Blessheim asszony, igen jól! Figyelemre méltó, hogy az az asszony mennyire jól tartja magát, és mindig tevékenyen végzi a dolgát, és közben az a sok bosszúság! Biztosítom önt, a szolgálókkal már egyáltalán nem lehet kijönni, idén már az ötödik szobalánynál tartunk ...

– Végre megjött – mondta az őrnagy, aki odakint lépéseket hallott. Rögtön megint kopogtak, és a gyorsan elhangzott „szabad”-ra belépett a szobába az államügyész.

– Jó reggelt őrnagy, jó reggelt kegyelmes asszonyom! Ah, hiszen Fröhbach tanácsos úr is itt van! Hogy van tanácsos?

– Ó, köszönöm önnek államügyész úr, megvagyok. Éppen arról meséltem a kegyelmes asszonynak ...

– Nos kedves őrnagy, hivatott, túl sok időm nincsen, és van még egy megbeszélésre egyeztetett időpontom, amit nem szeretnék elmulasztani ...

– Mint ahogy velem is megtörtént egyszer – szolt közbe a javíthatatlan Fröhbach. – Képzeljék csak el, egy fontos ügyben – egy özvegy vagyonáról volt szó Schwerinben, akinek a férje Konstantinápolyba utazott, és kolerában meghalt, és a városnak kellett lerendezni az ügyet – délelőtt tizenegyre kaptam időpontot, és magától érthető, hogy pontosnak kellett lennem, még akkor is, ha az egész ügyben csak szívességből jártam el. Tehát felöltöztem, és mivel még egy kicsit korán volt, szép lassan ballagtam a sétányon a tanácsháza felé. Útközben azonban találkoztam Bassefeld miniszterrel, régi barátommal, természetesen megáll-

tam, és beszélgetni kezdtünk, és kezdtük feleleveníteni a régi idők néhány érdekes ügyét. Ahogy ott álldogáltam, egyszer csak tényleg tizenegyet kezdett ütni az óra, és még jó tíz perc járásnyira voltam onnan, ahová mennem kellett. Én mondom önöknek, olyan gyorsan egész életemben nem léptem ki, mint akkor. A miniszter szívből nevetett, amint elszaladni látott, szerencsére azonban mégis mégsem érkeztem késve a hivatalba.

Witte mintha parázson állt volna, úgy lépegetett egyik lábáról a másikra.

– Felmehetnénk talán az egyik szobába, vagy kimehetnénk a kertbe – szólalt meg ekkor – hogy elintézzük a dolgunkat? Nem sok időm van őrnagy ...

– Ó, ha magánügyben akarnak megbeszélni valamit – mondta a tanácsos – akkor inkább magukra hagyom önöket. Apropos őrnagy úr, belekezdett az almabor-kúrába, amit legutóbb tanácsoltam önnek? El nem tudja képzelni, milyen jótékony hatással van a belekre. Én mindig igen megkönnyebbültnek érzem magam utána és meg vagyok győződve róla, hogy az egész vérkeringésben kedvező változást idéz elő ...

– Tehát miről van szó őrnagy? – kiáltott fel az államügyész, aki kezdett türelmetlen lenni és már az óráját nézegette. – Tényleg mennem kell, ha nem kezd el beszélni.

– Pereskedés – mondta Fröhbach, miközben kalapjáért és botjáért indult – az ilyesmit négyszemközt kell elrendezni, a harmadik olyan, mint ötödik kerék a kocsin. Tehát agyó kedves őrnagy úr, minden jót von Blessheim asszony! Majdnem elfelejtettem, feleségem kérte, adjam át üdvözlését, és ha legközelebb jövök, magammal hozom a receptes borítékot is, ma tényleg nem jutott eszembe. A recepteket mindig magunknál kellene hordani, sohasem tudhatjuk, hogy nem lehet-e valakinek segíteni vele. Egyszer is így jártam, amikor Wasmuhlenbe utaztam Schwerinből – annak idején még nem volt vasút – (az államügyész le-fel kezdett rohagálni a szobában hátrattett kezekkel és felnézett a plafonra) – és Wasmuhlenben rögtön az első házban, ahol kiszálltam, egy asz-

szony feküdt betegen, akit korábban már jól ismertem, és rettentő görcsei voltak, és sehol sem lehetett egy orvost felhajtani. De a tárcámban véletlenül éppen volt nálam egy kiváló recept ilyen esetekre, amit az öreg Schönlein, egy régi fiatalkori barátom adott egyszer nekem. Gyorsan magam mentem el a patikába, elkészítettem, és a görcsök el is múltak tőle. De az uraságoknak látom dolguk van, tehát viszont látásra mindenkinek! Ha ráérek, talán holnap visszajövök és meglátogatom, hogy van. Csak kezdjen bele az almabor-kúrába őrnagy!

– Uramisten! – kiáltott fel az államügyész, alighogy a tanácsos becsukta maga mögött az ajtót – micsoda egy unalmas alak! Ez az ember bárkit kétségbe tud ejteni. Nem is értem, hogyan képes egyéb bajai mellett még őt is elviselni, őrnagy!

– Édes Istenem – válaszolt amaz – hiszen teljesen jóindulatú ember, és olykor egy-egy órácskára elúzi számomra az időt.

– Jobban mondvá agyoncsapja – bólintott Witte – de most már végre ki vele, mivel tényleg nagyon kevés időm van.

– Tehát mindenkinek előtt – mondta az őrnagy – beszélt Baumann lakatossal?

– Igen, de az ön híre, amennyiben az a családra vonatkozik, teljesen alaptalan volt. Baumann lakatos, egyébként közismerten törvénytisztelő ember, aki sohasem adná kezét egy szélhámossághoz, még mindig ugyanabban a házban lakik, amelyet apjától örökölt, és oda házasodott körülbelül huszonhat évvel ezelőtt. Ugyanabban a templomban, amelyben megesküdött, keresztelték meg valamennyi gyermekét, magam néztem utána az egyházi anyakönyvben, és az a hír, amelyet öntől kaptam, teljesen téves. Idősebb gyermekei valamennyien fiúk, csak egyetlen lánya van, aki még hét éves sincs. Az idősebb fia műhelyfőnök az Obrich technikuskánál, a második az apjával dolgozik együtt, a harmadik egy asztalosnál ipari tanuló. Gyermekei ezen kívül mindannyian egészségesek és életben maradtak, így halálessettel sem lehetett visszaélni. Egyáltalán hogyan jutott erre a családra?

– Azért, mert Heszbergerné, Wendelsheim bárónő akkori bá-bája, a lakatos feleségének a testvére – mondta az őrnagy. És újabban azt hallottam, hogy Baumann-né első gyermeke, egy kislány állítólag rövidesen meghalt, és így mi sem volt természetesebb számomra, hogy ebbe az irányba terelődjön a gyanúm.

– Ez azonban, amint már említettem önnek, nem igaz, erről magam győződtem meg. Egy régi, pusztá asszonyi fecsegés, amivel egy kutyát sem lehetne előcsalogatni a kályha mögül. Mánia-kusan beleéli magát a tovatűnő ötvenezer tallérba, és nem képes megszabadulni attól a megrögzött elképzelésétől, hogy az örökös születése körül valami csalásnak kellett történnie. Mindaddig, amíg valami újabbal nem tud előállni, mint a saját meggyőződése, semmire sem megy vele. Bizonyítékokra van szükségünk, rideg, száraz bizonyítékokra, nem pedig forrófejű gyanúsítgatásokra, egyébként a magam részéről hallani sem akarom, hogy az ügygel bármi dolgom legyen.

Az őrnagy mindkét ökölbe szorított kezét székének karfáján pihentetve csendben és makacsul végighallgatta az elmondottakat. Wittének valóban igaza volt, mivel tényleg az őrnagy volt az annak idején fiatal és elég laza életet élő von Halsen tiszt, aki abban az esetben, ha Wendelsheim báró férfi örökös nélkül marad, ötvenezer tallérral részesedne az örökségből. Ennek során teljesen érthető, hogy egy felmerülő ilyen gyanú esetén mindent megtenne azért, hogy célját elérje. És tényleg, a közben eltelt hosszú évek során nem maradt tétlen, hol ilyen, hol olyan vélt nyommal kapcsolatban hallatta hangját, de eredményre sohasem jutott, míg végül feladta a küzdelmet. Csak a döntő időpont közeledte, a fiatal örökös huszonnegyedik életéve rázta fel még egyszer letargiájából, hogy tegyen még egy utolsó kétségbeesett kísérletet, és az öreg báró szája elől, akit jobban utált, mint a bűnt, elhalássza a zsíros falatot.

– Bizonyítékokat, bizonyítékokat – morogta maga elé – bár csak ezt az átkozott szót ne kellene hallanom többé. De kapja meg végre a bizonyítékot, éppen ezért hívtam ide ma magamhoz

– Kíváncsivá tesz – mondta Witte.

– Körülbelül hat hónappal ezelőtt – kezdte beszámolóját az őrnagy – felvettünk egy szolgálónőt, akivel egész idő alatt nagyon meg voltunk elégedve. Nyugodtan és elszántan végezte a dolgát, és egyáltalán nem is foglalkoztunk azzal, hogy korábban hol szolgált. Ma reggel a port törölgette a szobában, és mivel éppen unatkoztam ...

– De mindez engem nem érdekel!

– Hagyja, hogy kibeszéljem magam! Tehát beszédbe elegyedtem vele, és ennek során megtudtam, hogy röviddel a Wendelsheim báró házasságkötését követően három évig szobalány volt a kegyelmes asszony szolgálatában, tehát első születésének idején is ...

– Hm, és hogyan tovább?

– Később rosszul bántak vele. Azt állítja, hogy a kegyelmes asszony állítólag féltékeny volt rá és hirtelen elbocsátotta. Minden bizonnyal történhetett valami, mert a legkeserűbb kifejezésekkel beszél mindkettőjükéről, és azt állítja, hogy azon a bizonyos éjszakán nem volt minden rendben.

– De én egyáltalán nem akarom tudni, hogy mit állít. Milyen bizonyítékai vannak rá? Fecsegéssel már huszonnégyszer találkoztunk, de közben senki sem tudott azzal előállni, hogy valamiről tudomása van, mindig csak azt hallottuk, hogy azt feltételezem.

– Természetesen tovább érdeklődtem – folytatta az őrnagy – és elmesélte, hogy azon a bizonyos estén a Heszberger bábával állítólag egy férfi is jött, éspedig nem a bejáraton át, hanem a parkon keresztül, és ott várakozott. Valamit hozott a karja alatt, a kertész állítólag hallotta, hogy egy kisgyerek lehetett, mert hangosan sírdogált.

– És megesküdni is hajlandó erre? – kérdezte Witte. – És még ha meg is esküdne rá, mit segítene ez? De mondja csak tovább! Mi volt még?

– A kastélyban hirtelen kiáltozni kezdtek: A kegyelmes asszonynak fia született, a báró maga is kijött a lépcsőre, és ujjong-

va kiáltott az emberek felé, aztán mindenfelé hurrát kiáltoztak, és Wendelsheim bort kezdett osztogatni az emberek között.

- És ez volna minden?
- Heszbergerné azonban ugyanabban az időpontban maga is ott állt a sötét lépcsőn, legalább is ezt állítja az asszony.
- Mondanék önnek valamit – kiáltott fel az államügyész – az egész meséjétől egyáltalán nem leszek okosabb, maga csak régi történeteket kever össze-vissza újonnan szerzett hírekkel! A dolgot azonban le is egyszerűsíthetjük. Hol van az a személy?
- Odakint a konyhában.
- Hívja be!
- Az ön jelenlétében azonban bizonyára nem akar majd beszélni ...
- És miért nem? Nem szükséges, vagy nem kell bármi mást elmondania, mint amit személyesen hallott vagy látott, én magam sem akarok többet megtudni, és másra nincs is szükségem. Hívja csak be azt az asszonyt!

Az őrnagy megragadta a széke mellett függő csengőzsinórt és meghúzta, mire a nevezett asszony azonnal be is dugta a fejét az ajtón és megkérdezte, mit óhajt.

- Jöjjön csak be Meierné! – mondta az őrnagy.
- Inkább nem, olyan rémesen nézek ki.
- Nem tesz semmit – nevetett fel az államügyész, mi csak két öreg fickó vagyunk, szívünk pedig már rég odavan, az egyik elveszítette, a másiké beszáradt. Csak arra szeretnénk megkérni, hogy válaszoljon nekünk néhány kérdésre.
- Kérdésekre válaszoljak? – ismételte meg az asszony borús ábrázattal, miközben belépett a szobába, és kezét kötényében törölgette.

– Ön korábban a Wendelsheim bárónénál állt szolgálatban, ugye?

– Igen – bólintott rá az asszony – ezt már az őrnagy úrnak is elmeséltem.

– Rendben. Ön tehát akkor is ott volt, amikor az első fiú született, ugye?

– Akkor is ott voltam, de miért kérdezi?

– Kedves asszonyom – folytatta nyugodtan az államügyész – csak arról van szó, hogy egy régen megfogalmazott gyanúra kapjunk öntől igenlő vagy tagadó választ. Önnek az egész ügyvel kapcsolatban természetesen semmi tennivalója sincs, csak az a kérdés, hogy volt-e önnek valami érdeke abban, hogy bármit is elhallgasson, ami kapcsolatban van azzal a bizonyos esettel.

– Nekem? – mondta az asszony félig sértődött hangon – miféle érdekem lehetett volna benne? Semmi rosszat nem tettem, amit tagadnom kellene, és minden embernek szabadon és nyugodtan nézhetnek a szemébe.

– Tehát elmondaná nekem is egészen pontosan ugyanazt, amit ma reggel az őrnagy úrnak elmesélt?

Az asszony késlekedett a válasszal, de végül megszólalt: – Mi közöm van nekem mindehhez? Ha valakinek viszket valami, nem kell azt megvakarni. Az egész társasággal nem akarom, hogy bármi dolgom legyen.

– Erre nincs is semmi szükség, kedves asszonyom – mondta nyugodtan az államügyész – tudnia kell azonban, ha valaki eltitkol egy megtörtént jogsértést, maga is részesévé válik annak, bármennyire is vétlen lenne saját maga.

– Nekem azonban semmiféle jogsértésről sincs tudomásom – válaszolt az asszony – csak azt meséltem el, amit azon az estén láttam, és talán jobb lett volna, ha jobban tartom a számat. A történetet már benőtte a fű, a holtakat pedig úgysem lehet újra feltámasztani.

– A halottakat? – kérdezte az államügyész, miközben éles tekintettel nézett rá.

– Nos hát, nem tudom, mi történt akkor – mondta az asszony – talán maga is azon bosszankodott, hogy már túl sokat beszélt. – Az őrnagy úrnak már mindent elmeséltem, és ha ön is tudni akarja, akkor miért nem őt kérdezi meg?

– Ebben igaza van – bólintott rá az államügyész – és a lényegét meg is tudtam, csak az nem volt hihető számomra, hogy a báró azon az éjszakán a saját gyerekét vitte volna el.

– Ezt nem is állítottam őrnagy úr – kiáltott fel haragosan az asszony – erről szó sem volt! Amint a gyerek megszületett, Heszbergerné az ápolónőt, aki rokona volt, és akivel összejátszott, magára hagyta a gyermekágyas asszonnyal és a „nagynénikével” együtt, és lement az udvarra, ennyi teljesen biztos, mert ezt saját szemeimmel láttam. A kabátja alatt vitt valamit és éppúgy is jött vissza, és mi valamennyien sokat beszéltünk erről, mert a bábának ilyenkor a gyermekágyas szobában van a helye és nem az udvaron. A házban az embereknek is az volt a véleménye annak idején, hogy nem is fiú volt, hanem kislány, csak a báró úr terjesztette el, hogy fia született, később azonban mégis kiderült, hogy egy pompás kisfiú volt, aki szépen gyarapodott és megerősödött. Ez minden, amit az esetről mondhatok.

– És ki volt az az ember, akivel az asszony a kertben találkozott?

– Honnan tudhatnám én azt? – válaszolt. – Én nem is láttam, és a ház népe, vagy sokkal inkább a kertész természetesen úgy vélekedett, hogy a Heszberger suszter volt az, de ki tudná ezt megmondani? Sötét volt, és egész éjjel szakadt az eső, és később már nem is törődött vele senki, mert a szakadó esőben nem is akart senki a parkba kimenni, ráadásul odalent a személyzeti szobában egymás mellett sorakoztak a palackozott borok.

– Ez így érthető – bólintott maga elé nézve csendben az államügyész – de könnyen elképzelhető, hogy ilyen izgatott időben az emberek minden további nélkül beszélnek ezt-azt és feltételez-

nek valamit anélkül, hogy annak bármi komoly bizonyítéka lenne. Valószínűleg mindaz, amit ön elmondott, szintén csak ilyesfajta feltételezés volt. Emlékszik még talán néhány további, annak idején elterjedt szóbeszédre? Istenem – fűzte hozzá, amikor látta, hogy az asszony határozatlanul hallgat – azóta már annyi idő eltelt és mennyi víz lefolyt a hegyekből, azon sem lehetne csodálkozni, ha mindezeket már elfelejtette volna, és nem is ez a lényeg, de mégiscsak lehetett valami alapja az emberek szóbeszédeknek.

– Milyen szóbeszédeknek? – kérdezte az asszony, aki nem igen tudta követni a gondolatmenetet.

– Azoknak – vélekedett nyugodtan Witte – amelyek szerint úgy vélekedtek, hogy az a férfi, aki elcserélte a gyereket, megölte a neki átadottat, tehát valószínűleg egy kislányt.

Az asszony döbbsen nézett rá. Vajon ő maga mondhatta ezt már neki, vagy a magas, kopaszhomlokú és fehérhajú férfinak saját magának jutott eszébe?

– Nem tudom – szólalt meg végre, a sok kérdés által meglehetősen összezavarva – az emberek sok mindent beszélnek. Persze ilyesmiről is beszéltek, az akkori gazdasszonynak elég rémes volt a szája, és mindig többet fecsegett, mint amennyiért felelősséget vállalt volna.

– És ő is így vélekedett?

– Legalább is valami hasonló volt a véleménye – bólintott az asszony – nekem azonban kezdettől fogva más volt a véleményem, és a mai napig sem hiszem el. Egy anya nem adhatja csak úgy oda a gyermekét és fogadhat el helyette egy másikat és szeretheti annyira, mint a kegyelmes asszony a fiút szerette. Vég nélkül csókolgatta, és sohasem vesztette szem elől mindaddig, amíg egyáltalán képes volt rá óvni gyermekét, és a báró maga sem tudta, mi mindent adjon meg neki. Persze jobbat nem is kívánhatott volna magának, mivel az a tény, hogy a fiúval nagy örökségre tesz szert, már annak idején széleskörűen ismert volt.

Az asszony lendületbe jött, és Witte óvakodott attól, hogy közben megzavarja. Csak akkor szólalt meg, amikor elhallgatott, és szavait akkor is inkább az őrnagyhoz intézte, mint a nőhöz:

– A dolog semmi esetre sem volt teljesen rendben, arról én is meg vagyok győződve, Meier asszonynak azonban teljesen igaza van, az ügy már tényleg régen feledésbe merült, és mindaz, amit most elmesélt nekünk, nem más, mint ami a szülés után titokban szóbeszéd volt városszerte anélkül, hogy bármit is bizonyítani tudtak volna. Csak még egyvalami Meier asszony. Az előbb egy ápolónőről beszélt, aki egyedül maradt a gyerek mellett, amikor Heszbergerné már elment. Él még vajon, és merre van?

– Édes Istenem – válaszolt az asszony – hát ki tudhatná ezt? Egy ideig még a környéken élt, aztán elment, általános vélekedés szerint Amerikába, később állítólag ott meg is halt, Heszbergerné legalább is ezt híresztelte a városban. Amerikában volt egy unokafivére, állítólag attól kapott egy levelet.

– Pont ilyesmit képzeltem magamban – bólintott az államügyész. – Minden, ami valami pozitív volna számunkra, az hiányzik, és ami megmarad, az nem más, mint vad szóbeszéd és vélekedés, mert arra aligha lehet számítani, hogy maga Heszbergerné bármiféle felvilágosítást adna nekünk.

– Az? – kiáltott fel Meierné. Az egy gonosz nőszemély, aki előbb harapná le a nyelvét, mintsem, hogy erről az ügyről kifelegjen valamit. És azt is jól tudja, hogy miért, hiszen nem véletlenül hord vásár- és ünnepnapokon selyemruhákat valódi csipke díszítéssel és tollakkal díszített kalapot, mert nem akar magunkfajtának látszani. Hétprobás rafinált nőszemély, és férje úgyszintén, az a vén, képmutató alak ...

– Nos, Meierné – szólalt meg az őrnagy, aki belátta, hogy a nő már mindent elmondott, amit tudott – most már térjen vissza a munkájához – és amint az asszony távozott, győzedelmesen kiáltott az államügyész felé: - Na mit szól mindehhez? Ez ne lenne elég bizonyíték? – Úgy tűnt, sivár betegségeiről is hirtelen teljesen megfeledkezett, mert egész idő alatt egyetlen alkalommal sem

nyögött és sóhajtozott, hanem a legfeszültebb figyelemmel hallgatta az asszony minden szavát.

Az államügyész felállt, és néhányszor le-fel járkált a szobában, majd fejét csóválva megszólalt: Bizonyíték? Annak a leghalványabb nyomát sem látom. Az öreg báróról mindenesetre elhinnék egy ilyen cselekedetet, és tényleg történhetett valami, az asszony azonban az égvilágon semmi mást nem tett, mint igazolta azokat a régi szóbeszédeket, melyeket annak idején éveken át újra meg újra átrágtak. Más újdonságot nem hallottunk, mint azt, hogy az ápolónő egyedül maradt a gyermekágyas szobában, miközben Heszbergerné kiment, és ha a hölgy itt volna, és rá tudnánk bírní, hogy beszéljen, akkor bizonyára valami közelebbit is megtudhatnánk. Ha azonban meghalt, vagy kivándorolt Amerikába, akkor mindez mit sem segít rajtunk, és semmivel sem vagyunk okosabbak, mint eddig.

– És mi van, ha az az ember tényleg meggyilkolta az újszülött kislányt?

– Akkor az minden esetre egy förtelmes bűncselekmény volna – válaszolt az államügyész – mindez azonban teljesen elképzelhetetlen, mert annak idején valahol hiányoznia kellett volna egy gyermeknek, arról beszéltek volna, és az akkori felindulásban és a báróval szemben fennálló gyanú miatt feltétlenül összefüggésbe hozták volna vele. Nem hiszem. Ha az öreg Heszbergerné tényleg közreműködött volna egy merényletben vagy csalásban, akkor azt olyan rafináltan és ügyesen hajtotta végre, hogy még a friss elkövetést követően sem volt bizonyíték fellelhető, és akkor most mennyivel még kevésbé, közel huszonnégy évvel az eset után.

– Így tehát a közeli hetekben a hadnagy fogja örökölni az egész hatalmas vagyont, mi többiek pedig jól át vagyunk verve.

– Persze, ha az adott napon még él, egészséges és elég erős lesz hozzá. Most azonban arra kérem, őrnagy, hogy az üggyel hagyjon engem békén, mert ezzel kapcsolatban már három vagy négy alkalommal bolondított ide.

– De hiszen mégiscsak az állam dolga lenne, hogy nyomozzon egy ilyen bűncselekmény után! – kiáltott fel sértődötten az őrnagy.

– Minden bizonnyal – válaszolt Witte – ha mi magunk belátjuk a bizonyítás lehetőségét vagy bármilyen megalapozott gyanú merül fel, akkor feltétlenül, de vénasszonyok locsogására, mendemondákra, vaklármákra alapozva, ráadásul miközben azóta már majdnem egy emberöltő telt el, a magam részéről ilyen váddal nem vagyok hajlandó a bíróság elé állni. Tehát, javulást önnek őrnagy! – és ezekkel a szavakkal felkapta a kalapját és botját, és elhagyta a házat.

Baumann lakatosnál

Baumann lakatosnál asztalra rakták a vacsorát: Héjában főtt krumplit, erőteljes fekete kenyeret, vaját, sajtot és mindehhez egy korsó sör került még az asztalra, mert Baumann persze nagyon szorgalmasan dolgozott és ügyes ember volt, minden lehetőséget megragadott, és magára mint emberre is sokat adott. Azt sem engedte meg, hogy emberei silányabb ennivalót kapjanak, mint ő maga. Rendes munkát követelt tőlük, és nem engedte meg, hogy közben szórakozzanak, mert éppúgy, mint ahogy ő is megragadta a munkát, a többieknek is ugyanezt kellett tenniük. Ehhez azonban izmaikat rendes ételekkel kellett táplálni, így könnyedén elviselték a strapát, és a kovácsműhelyben nem úgy csaptak oda, mintha diót törnének.

Csak a külsőségekre nem adott semmit. Vasárnap persze, amikor feleségével kísért, felvette hosszú kék kabátját, és valamilyen kényelmetlen magas nyakkendőt kötött, hét közben azonban felgyúrt ingujjakkal és bőrkötényben járkált, ehhez kis, fekete sapkát viselt, sőt még olyankor is, amikor a városban akadt munkája, és ki kellett mennie, nem öltözött át, bárhogy is próbálta felesége rábeszélni erre. Nem illik egy mesterhez, mondta az asszony, hogy úgy szaladgáljon, mint egy segéd, és többet kellene adnia hírnevére. Baumann mester azonban ilyenkor csak nevetett, szerinte bőrkötényében lényegesen jobban és tisztességesebben néz ki, mint az asszony felfűjt krinolinjában⁴, amelyben nem is mer az üllő közelébe menni. És ennyiben maradtak, mivel Baumann, bármilyen áldott jó ember is volt, némely dolgokban szörnyen makacsul viselkedett, és a krinolinnal kapcsolatban bizonyos mértékben igaza is volt, amiért gyakorta tett szemrehányást.

Felesége tényleg áldott jó asszony volt, úgy gondoskodott férjéről és gyermekeiről, mint ahogyan egy anya egyáltalán gondoskodni képes, és különösen a legfiatalabban, egy hét éves kislányon csüngött kimondhatatlan szeretettel. Volt azonban egy hibá-

⁴ krinolin: abroncsos szoknya

ja: Kissé hiú volt, és pedig nem is annyira szépségére, bármennyire is szép lehetett fiatalabb éveiben, hanem a külsőségekre, a „helyzetére”. Ez az érzés persze a társadalom minden rétegét áthatja, legfelsőbb köreitől a legalacsonyabbakig. Baumann mester persze megpróbálta kiűzni belőle „beképzeltségét”, ahogyan ő nevezte, egészen egyszerűen azzal érvelt, hogy ők nem mások, mint egyszerű kézművesek, akik nem támasztanak igényeket, és akikkel szemben mások sem szoktak igényeket támasztani, felesége azonban ebben sohasem adott igazat neki. Ő, mármint a férje, állítása szerint a város megbecsült polgára, még akkor is, ha csak egy kézműves, aki kenyerét kétkezi munkájával keresi meg. Ezért azonban senki sem várhatja el tőle, hogy slampos rongyokban rohángáljon, és ha Behrens asztalos és Gluck cukrász felesége nagy krinolinokban parádéznak, megnézné egyszer, hogy azok milyen képet vágnának, és milyen tekintettel néznének rá, ha ő „csak úgy” kerülne közéjük.

Baumann csak nevetett az ilyen érveléseken, és a dolog ezzel el is volt intézve. Csak egy alkalommal, amikor az asszony azzal próbálkozott, hogy ruháját uszályal is kiegészítse, akkor tette őt helyére rendesen, rögvest kezdetben. Nem szólt ugyanis egyetlen szót sem róla, amint azonban este egy büszkén átélt vasárnap délután a ruha visszakerült a szekrénybe, fogott egy ollót, odament, és titokban minden feleslegeset levágott a ruha hátsó részéről. Nem is esett egy szó sem az egészről. Az asszony megtalálta a súlyosan megrongált ruhát, és mivel szakmáját tekintve nem kevesebb volt, mint női szabó, a lehetőségekhez képest kijavította, amennyire lehetett, és ezt követően minden további próbálkozást feladott ebben az irányban.

Ennek a hiúságnak azonban megvolt a jó oldala is, mert kiterjedt gyermekei nevelésére is, akikért mindent megtett. Házasságkötésük után néhány évvel kisebb örökségre tett szert, és amikor első szülött gyermeke növekedésnek indult, abszolút eltökélt szándéka volt, hogy a gyerek tanuljon, és tudós emberré váljon. Baumann mester azonban határozottan tiltakozott ez ellen, és bár a gyermek első éveiben valamelyest betegeskedett, később kiválóan fejlődésnek indult, és apja azt állította, hogy fiából sem lehet

más, mint ami az apja volt: Egy őszinte és derék lakatos. Ez majd tovább fogja egyengetni útját, és ha a fiúnak van tehetsége és elég ügyes, akkor még sokra viheti, mert a lakatos kézművességet annak idején minden lehetséges tisztességes életpálya kezdetének tekintette.

Fritz, amely névre a fiút keresztelték, tényleg inas is lett nála, és eredményei igazolták, hogy az apjának igaza volt. Nemsokára olyan rendkívül szorgalmas és ügyes lett, hogy az öreg lakatos három év elteltével átengedte őt Obrich technikusnak, hogy derék szakembert neveljen belőle.

A második fiú, egy erőteljes, pompás fiatal szintén lakatos lett, és a harmadik, aki inkább a famunkák iránt érzett hajlamot, egy asztalosnál lett tanuló. A tanulmányok folytatásából, amint azt az asszony remélte, nem lett semmi, a fiúk pedig mindhárman kiválóak voltak választott szakmájukban.

– Mondd csak öreglány – kezdett bele a mester, miközben feleségével, a segédekkel és egy tanulóval az asztalnál üldögéltek és egy még enyhén forró krumplit hámozott – Fritz is átjött, ő azonban már evett, és csak egy pohár sört töltött magának, ami odaát nem volt – ismered te közelebbről Witte államügyészt vagy családját?

– Közelebbről? – mondta az asszony fejét rázva. – Honnan kéne nekem közelebbről ismernem ezeket az embereket? A gyerekek régebben gyakran játszottak együtt, én azonban sohasem jutottam be a házukba. – Miért érdekel?

– Ó, csak úgy eszembe jutott – mondta a mester – miközben Fritz minden különösebb indok nélkül elvörösödött, és láthatóan zavarba jött. – Amint ma náluk jártam, mivel egy kulcs miatt hívatott, az íróasztalához kellett neki, csak úgy őszintén érdeklődött mindenki iránt, hány gyerekünk van, és azok fiúk-e vagy lányok, és nem halt-e meg valamelyik gyerekünk, és mikor házasodtam, röviden szólva ezerféle dolog érdekelte, aminek egyébként teljesen közömbösnek kellene lenni számára.

– Ismerem őket apám – szólalt meg ekkor Fritz, miközben sörét ajkaihoz emelte – olykor járok náluk, ha valami megbízásunk van az államügyésztől.

– Te jársz hozzájuk? – mondta apja csodálkozva. – Minek?

– Hát, ha valami elkészült munkát le kell szállítani nekik.

– És ez nálatok a műhelyfőnök dolga? Nálunk ilyesmivel az inasok foglalkoznak.

– Ó – vélekedett erre Fritz kissé zavartan – olykor, ha valami igen törekeny dolog fordul elő, és amit nem lehet az inasra bízni. Az a fiú annyira szeles.

– Valóban? – szólt az apja és mosolyogva csendesen maga elé bólintott – ejha, és a Fritz milyen gondterhelt. És azt a fiatal csinos lányt még egyáltalán nem is láttad odaát?

– Ó, dehogynem apám – válaszolt Fritz gyorsan, és az öreg erre felnevetett.

– El tudom képzelni, de azt javaslom fiam, ne is ábrándozzál róla. Nem a mi fajtánk, és egy becsületes kézműves ne tegye ki magát annak a veszélynek, hogy egy ilyen előkelő népség elutasítsa.

– Na de milyen vagy már megint atya – szólalt meg ekkor az asszony, – Fritz egész szemrevaló legény, és sohasem lehet tudni, hogy az államügyész úr nem éppen ezért érdeklődött-e olyan kíváncsian nálad. Édes Istenem, hát ő maga sem egy herceg, és a lánya sem hercegnő.

– Ebben igazad van – mondta a lakatos – de az egyformák maguk között mindig jobban találják társra, és úgy vélem, hogy az öreg már kinézett egy partit – vagy legalább is a fiatal tüzes vér maga. Amikor odaát jártam, és éppen kopogtatni akartam, a szobából pont akkor egy hadnagy lépett ki, a fiatal Wendelsheim báró, kétségtelenül a hölgyeknél tett látogatást, mivel az államügyész az irodájában volt. Nemcsak az tűnt fel, milyen érzéken csókolgatja a kisasszony kezét, hanem az is, hogy az mennyire

elvörösödött, és eszében sem jutott, hogy visszahúzza a kezét, miközben jómagam pont rosszkor érkeztem, ami kellemetlennek tűnt számukra.

– A fiatal Wendelsheim báró? – szólalt meg az asszony, és kutakodó tekintettel nézett Fritz felé.

– Na persze, az öreg báró többé már nem fogja fiatal lányok kezét csókolgatni – nevetett fel a lakatosmester – legalább is a hölgyek nem sokat adnának rá. Az a kecses hadnagy volt, aki a hátát járás közben mindig úgy tartja, mint egy kacér nőszemély – külön közmondásunk is van erre. Hát nem tudom, de az biztos, hogy nem az én ízlésem. De édes istenem, az egyenruha már annyi egyébként tisztességes lány fejét elcsavarta és annyi bajt okozott. Az ég tudja, mi rejtőzik e mögött, én mindenesetre fel nem foghatom.

– De hát a von Wendelsheim úr – szólalt meg az anya – minden bizonnyal egy rendes, csinos ember, és mindig olyan előkelő!

– Még hogy csinos ember! – nevetett fel az öreg Baumann – pont úgy néz ki, mint amott a mi Karl fiunk, ugyanazzal a pisze orral – csak ostobábbnak látszik, és a haja elválasztva hátul a nyakáig – mást nem látok benne. Egyébként kétségtelenül pompás parti lenne, eddig rendben is van, mivel rövidesen felveheti a nagy örökséget, aztán pénze lesz annyi, mint a pelyva, arra pedig mindenkinek szüksége van, még az ügyvédeknek is.

– És ő volt látogatóban a Witte családnál? – kérdezte az asszony.

– Na persze, és miért is ne lett volna? Egy hadnagynak az égvilágon semmi más dolga nincs, és valamivel mégis csak agyon kell csapnia hosszú, unalmas napjait.

– De hiszen ő ma odakint volt Wendelsheimben – mondta Fritz.

– Körülbelül tizenkét óra volt, talán már visszajöhetett. Te meg honnan tudod ezt?

- Magam is jártam odakint.
- Te, Wendelsheimben? – kérdezte az anyja gyorsan, elcsodálkozva. – Neked meg mi dolgod volt ott?
- Ó, én gyakran járok odakint – válaszolt Fritz – a beteg fiatal bárónál. Ma egy gépet vittem ki neki, amit mi állítottunk össze. Igazán kedves fiatalúr, de sajnos mindig olyan beteg és egyre csak gyengélkedik. Attól tartok, már nem húzza sokáig, amit tényleg nagyon sajnálok.
- Igazán sajtós – mondta az asszony – hogy ott nincs több gyerek. Ha tényleg meghalna, akkor az idősebbik fog örökölni mindent.
- Neked meg minek kell sóhajtoznod ezen? – nevetett fel a férje. – És a hadnagy úr sem fog mérgelődni ezen, és bizonyára már tudja is, mit kezdjen a pénzzel. Rövidesen kezdhet fizetni az embereknek, abban nyugodt lehetsz, mert már most is annyi adósága van szerte a városban, mint homok a tengerben – talán több is, mint az apjának.
- Dicsértessék a Jézus Krisztus! – szólalt meg ebben a pillanatban egy éles hang az ajtóban.
- Vigyen el az ördög! – válaszolt Baumann mester kicsit durván és kissé gyalázkodóan a jámbor üdvözlésre.
- De Baumann – szólalt meg a felesége, miközben a suszter Heszberger kis fekete könyvvél a hóna alatt a legkevésebb sem visszariadva, belépett a szobába – egyáltalán nem szégyelled magad? Legalább a gyerekek és az inas előtt próbálj meg viselkedni!
- Még mit nem – mondta Baumann mérgesen, miközben fekete sapkáját egyik fülére tolta. – A sógorod is elhagyhatná az együgyű badarságait, mert végül is tudnia kellene, hogy engem csak bosszant vele!
- Te már csak pogány vagy és az is maradsz, Baumann testvér – mondta a suszter, miközben közelebb lépett az asztalhoz, és belenézett a söröskancsóba, ami azonban már üres volt. – A jó

szónak jó helyre is kellene kerülnie, és én senkit sem akartam megbántani.

– Megbántani? – mordult fel Baumann. Homokot akarsz szórni az emberek szemébe, te álszent alak, más nem is vagy, mert a szívedben olyan rafinált akasztófavirág vagy, amilyen nincs még egy a világon! És most meg honnan jössz?

– A templomból – válaszolta Heszberger nyugodtan.

– A templomból? Munkanapon?

– Az esti miséről, amit a papunk tartott – és nagyon szép volt!

– És miért nem maradtál ott? – nevetett Baumann – aki fejét rázva figyelte a kis susztert. Valójában tényleg elég komikusan nézett ki, mert fekete, egészen kopott és térdeinél kifénylett nadrágot, ugyanolyan színű, kicsit szűk, kelleténél valamivel rövidebb ujjú frakkot, fehér nyakkendőt és mellényt és egy tényleg monstrumszerű, vörös tetejű selyemkalapot viselt. Fiú, fiú, ahogyan te ott állsz, tényleg pénzért lehetne mutogatni – tényleg megérné a fáradságot!

– Baumann testvér – szólalt meg méltóságteljesen a suszter – pont úgy is beszélsz, mint ahogyan érted. Ha betérek az Isten házába, tisztességesen fel is kell öltöznöm ...

– És ezt nevezed te tisztességesnek ...?

– Nem jelenhetek meg úgy, mintha sörözni mennék – folytatta a suszter gondtalanul.

– És most mit akarsz? – kérdezte Baumann szárazon.

– Tőled semmit – válaszolta Heszberger éles hangon – csak a sógornőmnak akartam jó estét kívánni, és a port leverni lábaimról.

– Hát akkor csak veregesd⁵ – nevetett Baumann – minél hamarabb, annál jobb.

⁵ Máté 10,14: És ha valaki nem fogad be titeket, és nem hallgatja a ti beszédeket, mikor kimentek abból a házból, vagy városból, lábaitok

- De Gottfried! – kérlelte őt az asszony
- Ó, hagyjatok már – kiáltott fel a lakatos mérgelődve – viselkedjen ő is úgy, mint minden más rendes ember, akkor majd őt is úgy kezelik, de az ostobaságait nem viselem el a házamban.
- A mester felesége gyakorlatias természet volt. Egy két garasos pénzdarabot a tanonc kezébe nyomott, miközben szemeivel a söröskorsó felé intett, és a fiú már ugrott is az ajtó felé anélkül, hogy a mester felfigyelt volna rá.
- Na, Hesberger bácsi – szólalt meg Karl, aki szintén meg-sajnálta a kis embert, hogy olyan durván bántak vele – vegye le a kabátját és üljön le az egyik székre. Hogy mennek otthon a dolgok? A néni jól érzi magát?
- Köszönöm fiam – válaszolt a suszter, miközben eleget tett az invitálásnak – mivel a söröskorsó eltűnése nem került el a figyelmét – kicsit betegesen, ma megint vidékre kellett mennie, hogy néhány páciensét meglátogassa Wendelsheimben, onnan azonban sajnos nem jó hírekkel érkezett.
- Wendelsheimből? – kiáltott fel gyorsan Fritz. – Csak nem a kastélyból?
- De onnan, persze – bólintott a suszter borús tekintettel pillantva felfelé. Az úr keze súlyosan nehezedik a büszke báróra, második fia, a Benno ...
- Csak nem történt vele valami?
- Ma reggel rémesen vért hányt, és halálán van.
- Édes Istenem! – kiáltott fel Fritz rémülten – de hiszen ez lehetetlen. Ma reggel voltam nála, és amint eljöttem, még hallottam, hogy hangosan beszélgetett és vidáman nevetgált.
- Valóban – mondta a suszter – később amint a kertben sétált, ott lett rosszul. Születésétől kezdve elég beteges volt, egész alkata

porát is verjétek le. (A szerző megfogalmazása szerinti értelme: Minél hamarabb eltűnsz, annál jobb.)

nyomorúságos. Röviden tehát, vért hányt, és amikor a feleségem, aki véletlenül odalent volt a faluban, és meghallotta az esetet, felsietett, a végtagjai már egészen hidegek voltak.

– Ó, hiszen ez rémes – sóhajtott fel Fritz – szegény fiatalúr! És én még mennyire örültem, amikor eljöttem, hogy olyan szórakozott és derűs volt.

– Igen, ó egek – mondta a suszter – az embernek gyakran hamar vége van, és senki sem tudja, mikor sül készre a kenyere. De sebaj, a bárónak még van egy fia, és most majd ő fogja örökölni az egész adományt. Állítólag hatalmas vagyonról van szó.

– Szegény apja! – sóhajtott fel az asszony.

– Mindez mit sem segít – mondta Baumann – a halál nincs tekintettel rangra és társadalmi helyzetre. Szegényeknél és gazdagoknál egyaránt bekövetkezik. Ki tudna változtatni ezen!

– Mindannyiunknak meg kell halnia egyszer – mondta a suszter és töltött magának a sörből, amit a tanonc éppen akkor állított csendben az asztalra – igazak az igaztalanokkal, a birkák és bakok csak odafent lesznek szétválogatva.

– Na, Heszberger sógor – nevetett fel ismét Baumann, aki kevésbé ismerte a Wendelsheim családot, hogy a veszteség nagyobb részvétet váltson ki belőle, éppúgy, mint más idegen emberek esetében. – Te minden bizonnyal a bakok közé kerülsz, abban nyugodt lehetsz, mert idelent a földön már annyit ácsorogtál a birkák között, hogy a változás nálad már feltétlenül szükséges.

– Beszéded éppen olyan, mint az értelmed, Baumann testvér – mondta Heszberger, miközben még egyszer töltött magának. Amit azonban még mondani akartam, sógornőm, a feleségem arra kér, hogy ma este gyere át hozzánk, valami mondanivalója van számodra.

– És akkor miért nem ő jön ide? – kérdezte Baumann. Egész nap úgyis az utcán van.

– Pont ezért – válaszolt nyugodtan a suszter, mivel annyit kell neki le-fel szaladgálnia, és hol itt, hol ott kell neki egy-egy gondon segítenie, kevéske ideje alatt otthon igyekszik összeszedni magát és valami ennivalót is kell készítenie számunkra. Nem hozhatunk ételt a cukrásztól, hiszen nem élhetünk édességeken.

– Na – nevetett fel Baumann – ahhoz egyiktek sem elég előkelő.

– Mi van vele? Történt valami? – kérdezte az asszony.

– Fogalmam sincs róla – mondta Heszberger fejét rázogatva – és te sem voltál már olyan régen nálunk, és ha ő jön át hozzátok, állandóan vitája van a férjedd.

– Velem? – mondta Baumann. – Én tényleg nem szoktam belekötni, de a kártyavetéseivel és jóslásaival jobb, ha távol tartja magát tőlem.

– Nos, hát akkor további jó estét mindenkinek! – mondta a suszter, miközben felállt – indulnom kell hazafelé, mert az átkozott fiúk állandóan ostobaságokat művelnek. És rokonságát még egyszer röviden üdvözölve karja alá kapta könyvét, feltette hatalmas kalapját és kilépett az ajtón.

Baumann fejét csóválva nézett utána és a tanonccal leszedette az edényeket az asztalról. Amint már odakint volt, borús képpel így szólt: – Kathrine, elhiheted nekem, még akkor is, ha Heszberger feleségül vette a testvéredet, és ezáltal a sógorunk lett, javíthatatlan, korhely egy alak, és az édes testvéred csak tovább erősíti ebben.

– De Gottfried!

– Csak ne tiltakozzál – integetett közben kezével a férje – tiszta szélhámosság, amit ezek ketten művelnek és csak az a rémes az egészben, hogy még mindig találnak olyan szamarakat, akik hisznek nekik, és pénzt is adnak érte.

– De hiszen már annyi mindent megjósolt, ami be is következett.

– Ne gyere már te is nekem ezzel a marhasággal! Ha a véletlen egyszer úgy hozza, menten ki is aknázzák, ha pedig nincs találat, akkor többé nem beszélnek róla. Egyáltalán, Kathrine, tényleg sajnálom, hogy ki kell mondanom, mivel mégis csak a testvéredről van szó, de nem szeretek érintkezni vele, és mivel a hosszú évek alatt szinte alig találkoztál vele, sajnálom, hogy megint előlről kell kezdenem.

– Bizonyára jót akar – mondta az asszony, keble mélyéről feltörő sóhajjal. De Baumann erre is megrázta a fejét.

– Magának persze. Ezzel egyet is értek, de nem másoknak, fűzte hozzá borúsan – nem egy jószívű asszony. Már a szemein is látszik, és ha ránéz valakire, nekem mindig az a benyomásom, mintha a lelkébe akarna látni, hogy mindent kifürkésszen, amit embertársa gondol.

– Képtelen vagy elviselni őt, Gottfried.

– Őszintén szólva tényleg nem, és más sem, az egész városban. Senki sem érintkezik vele, és mikor előkelő asszonyságok éjszakánként titokban meglátogatják őt, hogy kártyát vessen nekik, és ki tudja még milyen szereket és elixíreket szerezzenek be nála, az a szemet forgató, semmirekellő alak, a Heszberger ott ül a szomszéd szobában a kaptafái között és szenténekeket óbégat. Már az is kész örület, ha az ember nézni kénytelen őket!

– De hát tudnék én ezen változtatni, Gottfried? Már én is szóltam nekik ezek miatt ...

– És rád sem volt jó hatással, Kathrine – folytatta a férje, borús ábrázattal bólintva maga elé. Házasságunk utáni első évben egészen más voltál. A testvéred egyszer csak elkezdett ide járni, és annyit magyarázott és nyüzsgött körülöttem, aztán abbahagyta, és mennyit sírdogáltál annak idején, és ha megkérdeztem, mi bajod, mindig csak azt mondtad, hogy úgy fáj a szíved, és magad sem tudod, miért van állandóan sírhatnékod.

– De Gottfried, annyira azért mégsem volt kellemetlen a helyzet.

– Még hogy nem volt kellemetlen? Annak idején, amikor a testvéreddel elmentél, hogy felvegyétek az örökséget, és visszajöttél, inkább holtnak, mint élőnek látszottál, és már azt hittem, komolyan megbetegedtél. Szegény fiú, a Fritz is szenvedett tőle, egészen elerőtlenedett, de aztán szerencsére összeszedte magát. Még jó, hogy az utóbbi években békesség volt, a testvéredet éveken át nem is láttam – ne kezdj bele ezért megint a régi történetekbe, mert erről a társaságról hallani sem akarok, még akkor sem, ha tízszer is sógorságban lennék velük.

– Ki tudja, mit akarhat tőlem? – szólalt meg az asszony, aki addig ülében összekulcsolt kezekkel maga elé meredt. Talán az fáj neki, hogy sohasem jövétek össze, és szigorúan sem léphetek fel vele szemben, hiszen még sohasem bántott meg engem, és mégis csak a testvéremről van szó.

Az öreg lakatos ismét igazított egyet a sapkáján. Bár nem tetszett neki, azért az asszonynak is volt némi igaza, amitől szenvedett, és ezt nem akadályozhatta meg. De mégiscsak mérges volt, és egy kicsit le kellett higgadnia, így az volt a legjobb megoldás, hogy átment az „Aranycsillag” fogadóba és ivott még egy pohár jó sört. Utána el is felejtette az egész kellemetlenséget, és ismét kisimult a homloka.

Az öreg Salomon

Bruno von Wendelsheim hadnagy szolgálati lakása tulajdonképpen a kaszárnnyában volt, amely azonban bizonyos szempontból nem egészen felelt meg neki, így azzal pont szemben kibérelt egy kis barátságos földszinti lakást a hozzá tartozó istállóval együtt, és ott élte agglegény életét, ami olykor rendkívül vidáman zajlott. – Ma reggel azonban nem volt valami fényes hangulatban. Alig tíz óra lehetett, és máris izzadtan és fáradtan, poros csizmákkal érkezett visszaért első útjáról. Sapkáját és kesztyűit az asztalra hajította, karba öltött kezekkel és borúsan összehúzott szemekkel járt fel és alá szobájában.

A helyzet tényleg kellemetlen volt, mert az, hogy ő, egy hatalmas örökség várományosa, sőt szinte már birtokosa, hiszen addig már csak hetek vannak hátra, már három napja rohangál teljesen eredménytelenül a városban, hogy nyomorult kétszáz Lajos-aranyat szerezzen, ami szinte hihetetlennek tűnt, tagadni azonban nem lehetett, a tények makacs dolgok. A pénzre azonban feltétlenül szüksége volt, annyira rémesen nem blamálhatta magát, hogy az ügyletet visszavonja – az eladó ebbe egyáltalán nem is menne bele – és éppen azon törte a fejét, hogyan úszhatná meg, hogy a szükséges pénzért ne kelljen hatalmas kamatot fizetnie, amikor kívülről kopogtatott a postás. Már a kopogásáról megismerte őt.

A hadnagy jól tudta, hogy ebből az irányból nem számíthat segítségre, levelezése szinte egyáltalán nem volt, és ami a posta közvetítésével házáig elérte, majdnem mind lepecsételt számla, vagy direkt fizetési felszólítás volt. Alig vetett pillantást a három vagy négy küldeményre, amit a postás az asztalra tett, de szeme hirtelen megakadt az egyik, nem annyira ügyesen összehajtogatott íráson, mint a többi, és amikor megint magára maradt, gyorsan felbontotta.

A címzés csak nevét és lakcímét tüntette fel, kissé nehézkes kézírással, mint egy negyedikes gyereké. A boríték egyetlen szót sem tartalmazott, csak egyszerűen egy öttalléros bankjegyet.

– Hát ez mégis csak furcsa – mondta a tiszt, miközben fejét csóválva a furcsa küldeményt nézegette – már megint egy öt talléros bankjegy, és egy árva szó sincs mellette, kivéve a kézzel írt címzést – és megint egy pénzermét használtak pecsétnyomónak! Ki a csuda lehet vajon a nagyvonalú, de sajnos látszólag szerény eszközökkel rendelkező támogatóm, aki időnként ilyen jelentős összeget küld számomra? Öt tallér! Édes Istenem, még ötszáz sem segítene ma rajtam, ez itt pedig legfeljebb egy reggelire elég, hogy elűzze a fejemből a borús gondolatokat!

Miközben röviden magában beszélt, minden oldalról megnézegette a küldeményt, hátha valahol felfedez egy bélyegzést vagy bármi más jelet, ami a feladó nyomára vezethetné, de eredménytelenül. Ráadásul elég közönséges papír volt, csomagoláshoz használatos ragasztóval lezárva, pénzermével lepecsételve. Végül az öttalléros bankjegyet mellényzsebébe dugta, és a papírt bedobta a sarokba.

Mi mást tehetett volna? Van még valami lehetősége? Valaki szereti, vagy rajong érte, és most már a tizedik vagy tizenkettedik alkalommal postán küld neki egy öttalléros bankjegyet anélkül, hogy a borítékon a feladót vagy az értéket feltüntetné. Visszaküldeni nem tudta, hiszen semmi támpont nem volt, hogy kinek, és dobta volna ki a pénzt az utcára? Kár lett volna érte. A korábbi küldemények során hónapokig törte a fejét, ki lehet a barátságos adományozó, természetesen eredménytelenül, mert az az eset, hogy valaki pénzt küld neki, olyan rendkívüli volt, hogy minden kísérlet kudarcot vallott, hogy megfejtse a rejtélyt.

Az idő azonban gyorsan telt. Eredetileg az volt a szándéka, hogy reggel még egyszer kilovagol Wendelsheimbe megérdeklődni, hogy van a testvére, ma azonban erre már nem volt lehetőség, és abban is reménykedett, hogy a mostani is csak egyike volt azoknak a rohamoknak, melyek az állandóan betegeskedő testvérénél gyakran előfordultak, és valószínűleg majd éppoly gyorsan

el is múlik. Itt azonban szorította az idő, fűtten legényének, még egyszer gondosan lekeféltette magát, felhúzta kesztyűit, majd nehéz szívvel sietve olyan útra elindult, amit szívesen elkerült volna. Erre azonban már nem volt lehetősége, kénytelen volt, és ha ott sem kapna pénzt ... – Összeszorította a fogait, és megpróbált szabadulni keserű gondolataitól. A helyzet annyira még nem volt rossz.

A ház előtt egy idősebb, alacsonyabb osztályból származó asszonyra talált, aki barátságosan, de tisztelettel üdvözölte. Válla fölött tekintve rápillantott, majd megemelte kezét, mintha sapkájához akarná érinteni, de csak első gomblyukának magasságáig jutott vele. Ismerte az asszonyt, már találkozott vele, azt azonban nem tudta, hogy ki lehet, talán a mosónője, aki pénzt akar tőle, így jobbnak látta, ha úgy tesz, mintha észre sem venné.

Útja azon az utcán vezetett végig, ahol a 11-es szám alatt az első emeleten Witte államügyész lakott, szíve azonban ma reggel sem rá, sem lányára nem gondolt, és csak úgy elhaladtában tekintett fel az ablakra. Odafele azonban Otilie állt munkájával varrógépe mellett, de koránt sem volt annyira elfoglalva, hogy olykor-olykor ne vessen egy-egy pillantást az utcára. A lánynak reggelként már többször volt alkalma rá, hogy üdvözölje, vagy az ő üdvözlését fogadja, azonban korábban sohasem akkora örömmel és közben mélyen elpirulva, mint ezúttal, miközben Wendelsheim egy pillanatra megriadt, mert majdnem nem vette észre, de végül a lehető legelőzékenyebben üdvözölte.

Annak következtében azonban, hogy figyelmét a fenti ablakra fordította, egy másik vészes helyzetbe szaladt, éspedig éppen a kikerülhetetlen Fröhbach tanácsossal akadt össze, aki minden további nélkül az útjába állt.

– Ah, kedves báró uram, már ön is idekint van a sétányon? És amint látom, igen kellemes elfoglaltságot talált. Igen, kedves fiatal barátom – na egy kis darabon elkísérem erre lefelé, úgysem kések el sehonnan – hát fiatal barátom, mit is akarok mondani. Fiatal koromban én sem tettem volna másként, ráadásul elég átkozott fickó voltam. Annak idején élt Schwerinben egy gazdag, öreg

dohányárú kereskedő, egy dúsgazdag alak, én mondom, igen csak komikus egy bagoly volt, igazi különc. Volt neki egy csodaszép lánya, Rosine volt a neve – de mégsem, várjon csak egy kicsit, az egy másik volt, Rosine a Breitenagel fellebviteli főtanácsos unokahúga, és ha jól emlékszem, ő is a jegyesem volt egykor. Hanem a dohányárú kereskedő lánya – uramisten, most meg nem jut eszembe a neve – nahát, ha ő ezt most hallaná – de teljesen mindegy, talán majd még visszatérek rá. Mégis csak bosszantó, ha az ember valakinek így elfelejti a nevét, és olykor egy álló napig elkínlódik rajta, sőt még éjjel sem tud elaludni miatta. Ennek a leányzónak, a Therese kisasszonynak – Jézus, nahát, hogyan is felejtettem el! – annak idején igen csak csaptam neki a szelet. Édes Istenem, én is fiatal voltam, ő is fiatal volt, és ha két fiatal kedveli egymást, hát miért ne? Igen, tényleg csuda csinos egy leányzó volt, és én igencsak törtem a fejem a házasságba.

– És akkor miért nem vette feleségül? Kérdezte Wendelsheim báró, aki csak fél füllel figyelt a szövegelésre.

– Miközben én törtem a fejem – mondta a tanácsos – egyszer csak egy hadnagy jegyese lett, aki ráadásul egy távoli rokonom volt, sőt én magam vezettem be az ottani társaságba.

– Hát ez pech – mondta a báró – de apropó, kedves tanácsosom, most jut eszembe, mintha egyszer azt mondta volna, hogy ön valami pénzügyi szakember lenne?

– Ej, hát persze, vágta rá hirtelen Frühlach tanácsos – mutatná nekik önnek néhány munkát ...

– Kérem, arra semmi szükség, de egy pénzügyi szakember legfőbb feladata az volna véleményem szerint, kedves tanácsos, hogy pénzt szerezzen, ha szükség van rá, nem igaz?

– És kezelje a meglévőt – fűzte hozzá a tanácsos.

– Miközben ez utóbbi ponttól pillanatnyilag eltekinthetünk – folytatta a hadnagy – tehát arra kérném, hogy természetesen megfelelő jutalék ellenében szerezzen nekem ma estig kétszáz Lajos-aranyat.

Frühbach tanácsos szemüvege felett végigmérte kísérőjét és felnevetett.

– Erről egy történet jut eszembe – válaszolta.

– Kedves jó tanácsosom – kiáltott fel a fiatal tiszt – most tényleg nem vagyok abban a hangulatban, hogy hosszas történeteket hallgassak végig, és az ön elbeszélései egyáltalán nem segítenek rajtam, ha nem tud pénzt szerezni!

– De felvilágosíthatna az esetről.

– Az eset olyan tiszta, mint egy kristály, kétszáz Lajos-aranyra van szükségem, hogy ki tudjak fizetni egy lovat. Van ennyi pénze?

– Kintlévőségem persze van, kedves barátom – válaszolta Frühbach, kivételesen röviden és tömören fogalmazva – kész-pénzben azonban nincs.

– És nem is tudna szerezni nekem?

– Fogalmam sincs róla, honnan.

– Akkor minden jót – bólintott felé a hadnagy, miközben minden további nélkül faképnél hagyta, és befordult jobbra az egyik mellékutcába. Frühbach tanácsosnak egy pillanatra sem támadt kedve, hogy kövesse őt, bár áldozatait nem szokta egykönnyen futni hagyni, de jobban megfontolva a dolgot, ettől most azonban elállt. A hadnagynak pénzre volt szüksége, az ilyeneknek az ember pedig inkább kitér az útból, mintsem, hogy keresse társaságukat.

A fiatal báró közben nem is törődött tovább előbbi kísérőjével, hanem az általa jól ismert úton végigsietett egy keskeny síkatoron, majd jobbra eltűnt egy átjáróban, és a városnak egy olyan negyedébe ért, amely elsősorban a mózesi vallás hívei által lakott területnek számított. Egymást érték a boltok. Mindegyik kis, sötét kamra, tömve áruval, tarkább kínálatot az ember el sem képzelhetett volna. Egyik ajtaja előtt öreg fekvőhelyek, felettük borzalmas, tarka könyvnyomtatások, rozsdás puskák, törött löpørszaruk, öreg, hasz-

nált ruhák és csizmák, amott porcelán és kőedények álltak békésen a vasszékák és kis állóórák mellett, kések, villák, zsebpisztolyok, fésűk, nadrágtartók és Isten tudja, még mi minden. Az apró, talán soha meg nem pucolt ablakokban gyűrött művirágok díszeltek, melyeket valaha talán egy csodaszép, csinos leány viselhetett első tánca alkalmával, félholdakkal és kereszttekkel díszített nyakláncok, hamis ékszerek, és közöttük rémséges kartonpapír táblákon megsárgult, törött szivarok hirdették, hogy a boltban ez az üzletág is – és melyik nem – szintén képviselve van.

A báró óvatosan igyekezett a keskeny sikátorban, különösen akkor, ha valahol kinyílt egy ablak, mert tapasztalatból tudta, hogy ennek a szegényes környéknek a lakói nem nagyon válogatják meg azokat a tárgyakat, melyeket olykor kihajítanak az utcára. Ő maga azonban, jóllehet egy tiszt nem igen illett bele ebbe a környezetbe, látszólag a legcsekélyebb figyelmet sem keltette fel. Egyébként nem is volt olyan ritka, hogy igen előkelő öltözetű urak, uniformisban és civilben egyaránt betévedtek ebbe a negyedbe, és bár a kiállított árúkat semmire sem tudták volna használni, magukkal a tulajdonosokkal olykor mégis kötöttek üzleteket. Ki tilthatta volna meg azoknak, hogy órákra vagy egyéb ékszerekre pénzt kölcsönözzenek! És némelyek, akik restelltek nyíltan betérni a városi zálogházba, sürgős igényükön itt próbáltak meg, bár nagyobb áldozat árán, segíteni.

Ez azonban csak kisebb, jelentéktelen zavarokra volt érvényes, legalább is olyanokra, amelyek jelentéktelen összegekre vonatkoztak. Bruno von Wandelsheimnek azonban többre volt szüksége, és ismerte is pontosan a forrást, ahová mennie kellett. Ennek ellenére nehéz szívvel szánta rá magát az útra, mert éppen ezzel az emberrel szemben érezte magát kellemetlenül, éppen ezt a küszöböt nem akarta többé átlépni pénzt keresve, amint korábban oly gyakran tette, ha lett volna más választása, de semmi más lehetősége nem lévén, kénytelen volt.

Átment az itt élő proletáriátus eme sikátorának túloldalára. Keresztül ment egy másik utcán, aminek onnantól kezdve már más neve volt, és szélesebb is volt, mint a többi. A táblákon lévő ne-

vek természetesen még mindig döntő mértékben izraeli eredetre utaltak. Volt itt Oppenheimer és Hirsch, Goldmeier és Levy, Süss és Rosenstengel, az üzletek azonban elegánsabbak lettek, a házak tisztábbnak és lakályosabbnak látszottak. A fiatal tiszt egyre tovább haladt, míg végül majdnem az utca végére ért, és csak ott tért be az egyik üzletbe, amely szintén a dolgok csodálatos keverékét mutatta, azonban nem az élet szokásos hulladékaival foglalkozott.

Nagy keresztárkád volt, melyet közepén vastag köpillér támasztott alá, és sokkal inkább úgy nézett ki, mintha egy kolostor étkezőhelyisége lenne, és nem a jelenlegi rendeltetésének szánták. Hátsó traktusa sötétségbe burkolódzott, jóllehet elől két boltíves ablakon jutott be a világosság. Az egész helyiség azonban ugyanúgy meg volt tömve különféle dolgokkal, mint ahogyan az a környéknek megfelelt, és szinte valamennyi az előző évszázadokból származhatott. Voltak ott régi, csodálatos formájú és festett vázák, ezüsttel és elefántcsonttal berakott dobozok, hatalmas, valódi veretes ivószaruk, értékes, régiségnek számító fegyverek, kínai és japán fafaragások és lakkmunkák, pompás, füstös tajték-pipafejek, nagyobb méretű borostyáncsipkék, hadi felszerelések, ezüstberakásos páncélingek, sétapálcák hatalmas ametiszt vagy másfajta nemeskő fejekkel, teástálcák értékes festményekkel, dohánydobozok briliáns berakású névfeliratokkal és koronákkal, rokokó stílusú teáskészletek, röviden összefoglalva minden elképzelhető holmi, és úgy tűnt, hogy minden, ami ebbe a szakmába befér, a Föld minden részéről és népétől.

A báró ismerte a helyet, és amikor odaért, úgy tűnt, mintha lába egy pillanatra megtorpant volna. De mit segített most a határozatlan elmélkedés – odabent volt utolsó reménysége, és tényleg semmi sem segített neki, hogy tovább halogassa a döntést. Ha ekkor tovább ment volna, úgyis vissza kellett volna fordulnia, és vissza kellett volna térnie ide. Így végül is fogait összeszorítva az ajtóhoz lépett, még egy gyors pillantást vetett jobbra és balra, hogy nem lát-e véletlen valami ismerőst, aminek valószínűleg nem örült volna, majd gyorsan belépett.

A bolt azonban nem volt látogatótól mentes, amint kezdetben gondolta, mert az öregember, annak tulajdonosa meglehetősen hátul állt egy alacsony termetű, testes és fura öltözetű alakkal. Úgy tűnt azonban, az üzletet már befejezték, vagy létre sem jött. Ekkor határozott léptekkel hátra indult, és még hallotta, amint az öreg Salomon az alábbiakat mondta:

– Nem, kedves barátom, nagyon sajnálom, szívesen kötök üzleteket, azonban nem ilyeneket, és főként nem ismeretlen emberekkel.

A kis ember valami választ suttogott, az öreg azonban megrázta a fejét, és folytatta: – Egyébként sem tudnék önnek segíteni, ilyesféle holmikát nem szoktam megvásárolni, nem is az én üzleti szokásom, mivel csak jó és reális árukkal kereskedek nyíltan és őszintén. Nem csodálkoznék azonban azon, ha az utcában kicsit lejjebb találna rá vevőt, én a magam részéről nem akarok vele foglalkozni.

A kis embernek úgy tűnt, nem volt valami kellemes, egy harmadik fél jelenléte. A báró azt is észrevette, hogy valamit betekert egy piros pamut kendőbe, és hóna alá kapta. Mást azonban már nem válaszolt, és a hadnagy mellett, akire bátoratlan pillantást vetett, az ajtó felé osont. A bárónak majdnem úgy tűnt, mintha köszönt volna neki, lehetett azonban zavara is, vagy általános udvariasság, de egyébként sem volt olyan hangulatban, hogy odafigyeljen rá, vagy viszonzza üdvözlését. Nem is nézett utána a tovaosonó embernek, akit azonban az idős kereskedő tekintetével figyelmesen kísért, amíg be nem csukta maga mögött az ajtót. Ekkor Salomonhoz lépve kezét nyújtotta felé, és barátságosabban szólalt meg, mint ahogyan eddig kinézett:

– Nos, hogy van öreg barátom – tartja még mindig a frontot?

– Igazságos Isten, a báró úr! – szólalt meg az öregember sajátos, szinte fájdalmas mosollyal, elfogadva és megrázva azonban a felé nyújtott kezét. – Már majdnem azt hittem, hogy elfelejtette, hol lakik az öreg Salomon. Már egy emberöltő óta nem láttuk egymást.

– Annyi idő azonban mégsem telhetett el azóta Salomon – mondta a báró kissé zavartan – azt hiszem, alig négy hete, hogy önnél jártam.

– Tényleg igaza van – mondta az öreg, miközben bal kezének középső ujjával homlokára kopogtatott. – Az embernek gyengül a memóriája, báró úr, gyengül az emlékezete, tényleg igaza van, körülbelül négy hete volt, amikor megtisztelt azzal, hogy egy kisebb üzletet köthettünk egymással. Igazságos Isten, mennyivel rosszabb időket élünk azóta!

– És hogy van a kedves leánya, a kisasszonyka?

– Köszönöm a kérdését, báró úr – de nem foglalna helyet egy öregembernél? – a jó Isten legyen áldott, a lányom igen jól van! Virul, mint egy rózsaszál a mocsárban, és az Úr nagy örömben részesített engem ezzel a gyerekekkel, csak az utóbbi időben lett kissé bánatos. Testileg semmi sem hiányzik neki, csak búskomor lett és borongós a hangulata, amint az fiatal lányoknál olykor bekövetkezik. Nagyon jóságos, kedves gyerek, csak nagyon érzelmes, túlzottan érzelmes a mi fajtánkhoz, bárcsak soká maradna meg számomra.

– Talán megengedné nekem, hogy üdvözöljem, ha végeztünk? – kérdezte Wendelsheim szaporítva a szót, hogy minél később kelljen belekezdenie abba, ami ide vezette őt.

Az öregember egy pillanatra késlekedett a válasszal, később csendben, maga elé bólintva így szólt: – Nagyra tartja a báró urat, és gyakran emlegette, hogy állítólag megígérte, majd megint visszajön, és majd együtt fognak zenélni. Hogy képzeled? – mondtam neki – a báró úrnak sok dolga van, annyi ideje nem lesz, hogy ide üljön melléd zenélni.

– Tényleg így volt, mondta a fiatalember – megígértem neki, hogy nemsokára visszajövök, és Schubert dalait fogom zongorán kísérni, de tényleg nagyon sok dolgom volt ...

– Kinek ne lenne? – mondta az öregember. Kész művészet. Önnek sok dolga van a maga módján, nekünk a magunk módján, mindenkinek dolga van, és nem gondolhat a szórakozásra.

– Remélem, most már majd gyakrabban jöhetnek.

– Ne ígérjen meg semmit báró úr, különösen Rebekának ne, az ember sohasem tudhatja, hogy ígéretét be tudja-e tartani, a várakozás pedig igen fárasztó. Aligha van kellemetlenebb dolog a világon, mint a várakozás.

– Igen – mondta a báró szórakozottan – de mit is akarok mondani, még mindig adósa vagyok kedves Salomon ...

– Megvan a megfelelő eszköz, hogy ezen változtatni lehessen – mondta az öreg elmosolyodva.

– Lenne rá eszköz?

– Persze, az, hogy fizet.

– Vagy úgy – minden bizonnyal így van – de ...

– Nos, hát én nem sürgettem magát – válaszolt a kereskedő. – A szerződésünk így szól: Huszonnegyedik életévének betöltését követően, amikor kifizetik az örökséget. Ábrahám Istenére, az összeg sokat jelent számomra, önnek viszont aligha fog fájdalmat okozni.

– És ha ma azért jöttem, hogy további előleget kérjek?

– Ma? – mondta az öreg, székén kissé zavartan hátradőlve. A báró úr bizonyára nem akar több terhet rakni egy öregember vállára, mint amennyit az el tud cipelni, és kellemetlen volna számomra, ha elutasító választ kéne adnom.

– Nekem azonban ma mindenképpen pénzre van szükségem Salomon! – kiáltott fel Wendelsheim, szorongatva és sarokba szorítva. – Ma este hat óráig kétszáz Lajos-aranyra van szükségem.

– Igazságos Isten, mekkora pénzösszeg!

– Becsület szavamat adtam, hogy erre a határidőre fizetni fogok. Tisztként szavamat be kell tartanom, vagy búcsút vehetek.

– Nem túl nagy szerencsétlenség – mondta Salomon – hiszen örökölni fogja azokat a százezreket. És mit csinál a hadnagy a gázsijával? Bizonyára még zsebpénznek sem elég.

– Ráadásul mindenfélét híresztelni fognak rólam.

– Különös egy dolog – mondta az öreg zsidó, lassan bólogatva hozzá fejével, hogy az emberek milyen nagyra tartják a szavakat, és tiszteletben tartják azokat, és később mégis milyen könnyelműen bánnak vele. Ezt én nem értem, képtelen vagyok felfogni. Talán egy jó barátja, vagy rokona, számára kellene a pénz, aki nagy veszélybe vagy bajba került, hogy ennyi pénzre van szüksége báró úr, vagy pedig – Isten óvjon – talán eljátszotta?

– Nem, Salomon – mondta a báró – nem játszottam. Hiszen az utolsó kölcsön alkalmával megígértem önnek, hogy nem fogok játszani, de nem volt jó a lovam, egy másik állatot akartam, és az angol lordnak, aki röviddel ezelőtt eladta itteni istállóját és lovait, volt egy olyan csodás rókája ...

– Kétszáz Lajos-aranyért? – kiáltott fel az öregember, kezeit csodálkozásában összecsapva.

– Igazán nem sok azért a lóért – kiáltotta a hadnagy – és nem hagyhattam, hogy elvesszen számomra. A vásárlás feltétele azonban készpénz volt, vagy a legutolsó fizetési határidő ma este garancia mellett. Becsületszavamat természetesen elfogadta garanciaként, és a lovat megkaptam.

– Kétszáz Lajos-aranyat egy lóért – ismételte Salomon még mindig fejét csóválva a hallottakon – és ha megbotlik, amikor rajta ül, és eltöri valamelyik lábát, úgy odavan a kétszáz Lajos-arany is. Az ember el sem hinné, ha nem a saját füleivel hallja.

– És megkaphatom a pénzt, Salomon?

Az öregember nem hagyta abba a fejcsóválást. – Báró úr – szólalt meg végre – tudja, hogy a kedvében jártam önnek, amikor

csak tehettem, de hát mindennek megvan a maga korlátja, az én pénztárcámnak is. Nem vagyok egy szegény ember, az úr megáldott munkámért és szorgalmamért, de az itt lévő árúban sok pénz fekszik, és kevés vevő jön, aki vásárolni szeretne. Ki gondoskodik rólam öreg napjaimra, ha nem magam tenném. Egy lélek sem tenné meg helyettem. Kit érdekel az öreg Salomon!

– De hát az ön pénzére van fedezet, Salomon.

– Nem is tudom – mondta az öregember határozottan – nem egy közönséges örökségről van szó, hiszen az még a bíróság kezében van, és feltételekhez van kötve.

– Melyek azonban rövid időn belül teljesülnek.

– Megint csak nem tudom – mondta az öreg. – A báró úr tiszt, és a tisztnek erős fogalmuk van a tisztességről. Az egyik véletlenül rálép a másik lábára, és nem kér bocsánatot. Igazságos Isten, micsoda szerencsétlenség! És erre kimennek, és töltött pisztolyokkal kezdenek el lövöldözni egymásra. A báró úr ez alatt a néhány hét alatt kilovagolhat a drága lován, leesik és kitöri a nyakát, és ha odaadom a pénzt, akkor a báró úr nem egyedül töri ki a nyakát, hanem vele együtt az öreg Salomonét is.

– De én ez alatt az idő alatt minden bizonnyal nagyon fogok vigyázni magamra Salomon. Jól tudom, hogy számomra és enyéim számára mi minden függ ettől.

– Ez nagyon szép öntől – válaszolt az öregember – de jómagam már elég mélyen benne vagyok ebben az ügyben, és ha még többet kockáztatnék, nem volna bölcs dolog, még akkor sem, ha feltételeznék, hogy van annyi pénzem, ami azonban, Isten engem úgy segéljen, nem így van. Ha ön házat akar biztosítani egy társaságnál, akkor azt a társaság csak egy meghatározott értékig hajlandó figyelembe venni, többről szó sem lehet. Én ennél már messzebb mentem. Amikor az elmúlt elsején átnéztem a könyveimet, nagy összegeket találtam a báró úr neve mellett, és mindez az egyik oldalon, a másik oldal üres volt, kész papírpocsékolás. Azon az oldalon sok tétel van feltüntetve, a másik oldalon pedig nincs semmi. Salomon ezt nem vállalhatja felelése, gyermeke és

apáinak Istene előtt, magának meg mást nem kívánhat, csak azt, hogy maradjon egészséges. Ez az utolsó szavam.

– De Salomon – kiáltott szinte halálfélelemmel a tiszt – nincs számomra egyetlen ember sem a világon, akitől ma még ennyi pénzt kaphatnék, de mindenképpen meg kell szereznem, vagy nem is tudom, mint teszek. Ön a kétségbeesésbe űz engem, és számomra nem marad más hátra, mint ...

– Ne fenyegetsen engem olyasmivel fiatalember – mondta az öreg zsidó komolyan – aminek már a kimondása is bűn a magaságos trónja előtt. Gondoljon az apjára, a halott anyjára, gondoljon azokra az emberekre, akik megbíztak önben, ha nem is kimondott, de gondolt becsületszóval, és amit ily módon nem tud majd visszafizetni. Ön még fiatalember, és egy hiba az ön életkorában még könnyen jótételező, amit azonban önnek saját magának kell megtennie, nem nekem, és mégis tölem várja el.

A tiszt ott ült előtte, jobb kezét a térdén ökölbe szorítva, szemével mereven és sötét tekintettel a földre nézve. Egy gondolat, mint a villám villant át a lelkén. Volt még egy utolsó remény. Rebekka, a zsidó lánya kedvelte őt, ezt jól tudta, és amikor néha a csodaszép lánnyal flörtölt, fekete szemeivel olyan pillantással tekintett rá, hogy az a lelke mélyéig hatolt. Kerülte is ezért, hiszen nem volt rossz természetű, és nem akart olyan érzelmeket ébreszteni benne, amelyeket ő, mint gondolta, sohasem viszonzhatna. Most azonban arról volt szó, hogy valódi bajból mentse ki őt, ráadásul egy olyan összeg miatt, amit néhány hónapon belül bőséges kamataival együtt visszafizethet és vissza is akar fizetni. Segítenie kell neki apja megpuhításában, és bizonyára meg is teszi, mivel az öreggel annak utóbb kimondott szavai alapján már egy szót sem lehet tovább beszélni, ezt elég jól tudta.

– Keményen bánik ma velem Salomon – mondta végül – olyan keményen és szívósan, amilyennek önt még sohasem talál-tam ...

– Ez nem túl hízelgő felém – mondta az öreg csökönyösen.

– Pillanatnyilag fogalmam sincs róla, hogyan segíthetek magamon, ha ön bajban hagy. Szükségem van még némi időre, hogy átgondoljam a dolgot, és most az a legjobb, ha elmegyek ...

– Sajnálom – mondta az öregember – hogy a báró úr miattam tette meg feleslegesen ezt a hosszú utat, de Isten engem úgy segítjen, nem tehetek másként. Többet tettem önért, mint bárki más idegen emberért ezen a világon, de mindennek van határa, és most elérkeztünk ehhez a határhoz.

– Lehetséges Salomon – mondta a fiatalember – hogy most hosszabb ideig nem fogjuk látni egymást. Megengedi, hogy még üdvözljem a leányát?

Az öreg késlekedett a válasszal. – Menjen – szólalt meg végül. Az anyja odafent van, én még nem mehetek, éppen négy óra van, és egy barátom akar eljönni hozzám, akivel megbeszélni valóm van. Később majd feljövök, előbb azonban még be kell zárnom a bolt ajtaját, mert sok a szélhámos a környéken.

– Akkor előre megyek.

– A báró úr ismeri az utat, a lépcső kicsit sötét, először négy lépcsőfok, aztán forduló, utána újabb három lépcső. Vigyázzon, el ne essen.

– Ismerem a lépcsőt – tehát viszont látásra, Salomon! És a fiatalember nehéz szívvel kiment a hátsó ajtón és az udvaron át elért a keskeny bejárathoz, amely az öregember tulajdonképpeni lakóházához vezetett.

Rebekka

A ház, bár elég masszív építmény volt, előlről nézve nem volt feltűnő, mivel egész alsó részét a boltíves üzlet foglalta el, felső helyiségei raktárként szolgáltak, melyeken ablak sem volt, ezt a részt barna zsalu borította. Az udvar is keskeny volt, a hátsó épületnél kezdve az ingatlan azonban kiszélesedett, és bár jóllehet mögötte falak által körülzárva, ámde mégis barátságos, és nem is egészen kis kerttel rendelkezett. A lépcsőn azonban még félhomály sem volt, és kis ügyesség kellett ahhoz, hogy az ember feltaláljon rajta, odafent azonban egy tiszta, festett üveges ajtó árulkodott a gazdagabb lakásról és egy vastag üveglakon át bejutó fény világította meg az előszobát, ahonnan három ajtó nyílt.

Wendelsheim meghúzta a csengőt, odabent valamelyest félrehúzták a függönyt, és meghallotta az anya hangját.

– Igazságos Isten, a báró úr, Rebekkácska, a báró úr jött el hozzánk!

Ezzel egyidejűleg elfordította a kulcsot, visszahúzta a láncot, és az idős asszony mély térdhajlítással üdvözölte a fiatal tisztet.

– És beléphetek, kedves Salomon asszony?

– A legnagyobb örömmel, ha meg akarja adni nekünk ezt a megtiszteltetést.

Az asszony maga volt a megtestesült szívélyesség, hiszen egyfelől a báró neve még mindig hatással volt rá, és valójában tényleg megkedvelte a fiatalembert, aki korábban már bemutatkozott náluk, és akivel néhány ártalmatlan és barátságos órát töltöttek el együtt.

Bruno az ajtó felé lépett, mely mögött tudta, ott van Rebekka, és amint bekopogott, és alig hallhatóan meghallotta, hogy „szabad”, hirtelen ott találta magát a szemben lánnal, aki kintről már hallotta nevét, és most rá várakozva ott állt a szoba közepén. Ő azonban megállt a küszöbön, mintha odabilincseltek volna, mert a

szép leányzó inkább hasonlított földöntúli jelenségre, mint emberi lényre.

Karcsú alakján hosszú, hófehér köntöst viselt, melyet középen mindössze egy csillogó öv fogott össze. Varjúfekete haja dús, telt hullámokban omlott nyakára, és pillanatnyi izgalmától elsápadt arcából két nagy, mély érzést tükröző szemével tekintett rá – és ezek a szemek, és ez a tekintet, mely szíven találta őt!

– Rebekka – mondta a fiatal tiszt, a látványtól tényleg meglepetten, mert ennyire szépnek, ennyire szokatlanul szépnek még sohasem látta a lányt – ő, mennyire örülök, hogy ismét üdvözölhetem!

– Tényleg így van? – kérdezte halk, reszkető hangon. Ó, bár csak elhihetném!

– Odalépett hozzá, és megfogta a kezét – hideg volt, és remegett a kezében, szokás szerint csak ily módon üdvözölte, a finom ujjakat ma azonban akaratlanul ajkához emelte és forró csókot nyomott rá.

– És milyen soká maradt távol – suttogta Rebekka halk, ámde mégis barátságos szemrehányással hangjában – mennyire örültem, hogy majd betartja ígéretét, és együtt átvesszük a kottákat, melyeket elküldött nekem.

– Beismerem, hogy vétkeztem – mondta a fiatalember, mélyen belenézve a tiszta szemekbe, miközben a lány illatos teste a lemenő nap sugarának özőnében tündökölt – de mégis attól tartok, hogy túl gyakran jöttem el.

– Micsoda gonosz szójátékot űz velem – mosolygott Rebekka enyhén elpirulva – hogy mehet az ember túl gyakran olyan helyre, ahol szívesen látják? Ezt igazán nem értem.

– És ha nekem tűnne túl gyakorinak?

– Ezt megint csak nem értem, ha szívesen jön, aminek annyira örültem volna.

– Ön annyira kedves és jó, Rebekka – mondta a fiatalember – hogy a világon bárhová is néz, a saját tükörképét látja. Ó, maradjon csak mindig ilyennek, ennél többet nem is kívánhatok önnek!

– Ma egyre csak rejtvényekben beszél – mondta fejét ingatva a fiatal lány. De nem foglalna helyet? Csak álldogál ott a szoba közepén, vagy mindössze futó látogatásról van szó, hogy beváltsa egy régebbi kötelezettségét?

– Lehet, hogy búcsúlátogatás – válaszolta Wendelsheim, bátorítanul földre tekintve.

– Búcsúlátogatás? – kiáltott fel Rebekka rémülten. Csak nem akar elutazni?

– Lehet, hogy el kell mennem, de ne keserítsük meg ezt a rövid órát, jöjjön oda a zongorához – hol vannak a dalai? – szeretném még egyszer a kedves hangját hallani!

– Nem fogok tudni énekelni báró úr.

– Fog az menni, ha meghallja a zene hangjait, annak majd nem tud ellenállni.

– Szeretném megpróbálni – suttogta a lány halkan – és odalépett a zongorához, melyet felnyitott, és kinyitott egy kottafüzetet, mely a pulton hevert, mivel naponta végigjátszotta a benne lévő dalokat.

Bruno egészen jól zongorázott, különösen ügyes kísérőnek bizonyult, ráadásul a lány olyan tiszta és csengő hangon énekelt, oly lágy, olvadozó hangon, hogy az a fiatalembernek szinte szíve mélyéig hatolt, és nagyon oda kellett figyelnie, hogy ne essen ki a ritmusból.

Az anya ott állt kezeit összekulcsolva, és boldog volt. Wendelsheim hirtelen felugrott.

– Rebekka – szólalt meg – az ön hangja velőmig és inaimba hatol, és néha úgy tűnik, mintha képes lenne kitépni az ember melléből a szívét. Honnan van önnek ilyen csodálatos hangja?

– Ah, ma úgy össze kellett szednem magam – mondta Rebekka bátortalanul – annyira félttem.

– Féltél, mitől féltél volna? – kérdezte az anyja. – A báró úr tudja, milyen jól énekelsz, neked pedig nem kell röstellned magad előtt – és más emberek előtt sem kellene. De higgye el báró úr, ön az egyetlen, aki előtt egyáltalán hajlandó kinyitni a száját, apját és engem kivéve! Ha látogatóink vannak, bármilyen szépen kérleljük, hol ilyen, hol olyan kifogásokat talál, és ha hosszabban erőltetjük, akkor kimegy, és vissza sem jön.

– Mert nem tudom saját magam kísérni, mama – mondta a lány mélyen elpirulva.

– Még hogy nem tudod – kiáltott fel erre az anyja, fejét ingatva. Akkor nem tudod, ha nem akarod. Csak hallania kellene báró úr, amikor egészen egyedül van, olyan szépen játszik és énekel hozzá, hogy olykor még nekem, az öregasszonynak is kicsordulnak a könnyeim.

– Ó egek – mondta Rebekka felsóhajtva – olyan magányosan élünk itt ebben a mi kis zárt világunkban. A zene az egyetlen, ami vigasztalást nyújthat, és én is csak úgy énekelgetek, mint ahogyan a madár csicsereg odakint az ágakon. Jól, rosszul, de semmiképpen sem jobban, anyácskám, biztos, hogy nem jobban.

Bruno még egész eddigi életében soha nem érezte magát ennél elfogódottabban. Tudatában volt annak, hogy tulajdonképpen mi is vezette őt ma ide. Milyen kínos, nyomott helyzetbe hozta őt könnyelműsége, de nem lett volna képes rá pénzről beszélni a lánnal, hogy érdekében szóljon az apjának. Minden, ami jó és nemes volt benne és talán már régen ott is szunnyadozott, de az ízetlen katonai élet, környezete és mindennapi társasága eltompított és elnyomott, ma teljes egészében, soha nem sejtett erővel ébredt fel benne, és jó, komolyan vett elképzelések kezdtek csirázni szívében hatalmas erővel jövőendő életével kapcsolatban és törtek feltartóztathatatlanul a felszínre. Kézébe vette Rebekka kezeit és halkan így szólt hozzá: – Akkor sokkal inkább hálásnak kell lennem önnek, Rebekka, hogy pont az én jelenlétemben sza-

badul meg félénkségétől. Ezzel igazán boldoggá tett engem, és ezek a pillanatok lesznek a számomra a legszebbek és legkedvesebbek, amíg élek.

– Addig amíg még él – igazságos Isten! – mosolyodott el az asszony. Hát nem azt kellene gondolnia az embernek, ahogy így hallja magát, hogy egy nyolcvannyolc éves ősz hajú ember szavait hallja bottal a kezében? Addig, amíg él – hiszen még csak most kezd élni igazán, és a Jóisten még hosszú és örömteli élettel fogja megajándékozni. Fogunk mi még később is egymással beszélni.

A két fiatal hallgatott, mindegyikük a maga gondolataival volt elfoglalva, és az anya csodálkozva nézett egyikről a másikra.

– Nos mi lesz? – mosolyodott el végül. Semmi zene? Semmi társalgás? Hol marad a társasági élet? Mi van veled Bekkácska? Eddig azt hittem, hogy ez a gyerek csak azért olyan csendes és hallgató, mert egyedül van, és most, hogy itt a társaság, ugyanúgy viselkedik.

– Éppen arra gondoltam, anyám, a báró úr az előbb arra utalt, hogy csak azért jött, hogy elbúcsúzzon tőlünk.

– Elbúcsúzni? Isten őrizz. És miért? Talán el akar utazni?

– Valószínűleg, legalábbis egy időre – válaszolta zavartan a hadnagy – üzleti ügyek kényszerítene erre.

– De visszajön ugye? – kérdezte Rebekka, és tekintete kutatva csüngött a fiatalember arcvonásain.

– Micsoda kérdés – szólt közbe az anya – a báró úrnak itt van a nagy, gyönyörű birtoka és családja, hát hogyan jönne vissza!

Rebekka félénken nézett rá, mintha tekintetében keresné a választ erre a felvetésre, de a férfi elfordult, az ablakhoz lépett, és kitekintett.

A látvány csodálatos volt, melyet megpillantott, egyaránt volt festőien szép és tarka-barka. Alant az ablak előtt terült el a barátságos kis kert, melyet külső környezetétől a fal élesen elhatárolt, miközben maga megközelíthetetlen maradt, mivel azt, hogy a

szomszédokban nem nagyon bíznak, a fal felső kőkoszorújába ágyazott hegyes és veszélyesen kimeredő üvegcserep bizonyította, ami teljesen lehetetlenné tette, hogy átmásszanak rajta. A fal védelmében azonban egy kis, önmagában teljesen zárt világ zöldellt és virágzott, egy olyan gyönyörű rózsaaágys például, melynek párja nem volt az egész városban, és a körülötte lévő ágyások olyan gondosan ápoltak voltak, a közöttük lévő keskeny utakat annyira tisztán tartották, a kis szökőkút vize a kert közepén annyira friss és tiszta, és milyen nyugodtan csordogál. És milyen meghitt helyet épített gyermekének odalent az öreg Salomon! Közvetlenül a szökőkút mögött, hűvös és egyúttal védett és eldugott helyen kis kerti ház húzódott meg, amelynek tetejét úgy tűnt, mintha egyetlen terebélyes rózsabokor képezné, falai virágzó gránátalma- és narancsfák lennének, vaníliával és magas törzsű fuksziákkal keverve, és a kis, varázslatosan szép helyiségben sejtelmes fény derengett. Ha azonban az ember felemelte róla tekintetét, közvetlenül felette olyan lehangelő és sivár ellentétre talált, hogy elcsodálkozva ismét gyorsan visszatévedt a kis paradicsomi kertre, hogy meggyőződjön róla, hogy az előbb tényleg jól látott, és tényleg létezhet két ilyen kép közvetlenül egymás közelében, melyek közül az egyik a mennyországhoz, a másik a pokolhoz hasonlít.

Amott, közvetlenül a fal felett jobbra ugyanis, csupán néhány kert vagy nyílt udvar által elválasztva húzódtak meg a tulajdonképpen Zsidóutca hátsó épületei, fantasztikus, csúcsos oromfalakkal, kormosan feketéllő tetőikkel, és tényleg kísértetekhez hasonlítottak a keskeny, egymásra torlódó házak üres, homályos szemeikkel, melyek szanaszét meredtek. Alig akadt közöttük, melynek épségben lett volna kerete vagy üvegezése, egyetlen ponton sem lehetett fehér függönyt látni, mely arra utalt volna, hogy ott civilizált emberek laknak. Koszos rongyok és kendők, öreg, elnyútt ruhadarabok lógtak mindenfelé, melyeket egyetlen tisztításként kivettek szellőzni. Minden falon kiöntött víz és szenny nyomai tanúskodtak azokról az állapotokról, amelyek odabent uralkodhattak.

A fiatal Wendelsheim báró korábban gyakran nézett fel csodálkozva és fejét csóválva ezekre a barlangokra, amelyek azonban

mégiscsak olyan helyeket zártak körül, amelyeket emberek otthonuknak neveznek, és ahol jól és boldognak kellene érezniük magukat, és sohasem volt képes felfogni, hogyan létezhetnek emberek önként ilyen helyen. Ma tekintete üresen siklott végig minden anélkül, hogy akárcsak észrevette volna a paradicsomot a mögötte meghúzódó pokollal együtt, úgy nézett végig a virágokon, a füstös fekete házakon, mintha a semmibe tekintett volna.

Becsületszóra! – Könnyelműen, meggondolatlanul jelentette ki ezt, és azoknak az embereknek szólt, akik a vásárláskor körülállták őt, és inkább nagyhangú kiszólás volt, és az esetleg elmaradó teljesítés következményeit még képtelen volt belátni. Azonban még ez sem nyomta annyira a lelkét, mint az elválás attól a lánytól, aki ma ebben az elgyötört lelki állapotában soha nem sejtett befolyással volt rá. És kivé válhatna valaha is az ő számára? Az öreg Salomon lánya, egy zsidó nő, és ő, az egész birodalom egyik legnemesebb házának fia! És erre neki egyáltalán tekintettel kell lennie? És éppen nem az apja volt-e az, aki, míg egyáltalán vissza tud emlékezni, mindig is durván és elutasítóan bánt vele? Lázás homlokát kezei közé szorította. Gondolataiba, melyek vadul cikáztak fejében, majd beleszédült.

– Nem érzi jól magát báró úr? – kérdezte mellette egy lány hang. Hozzak talán egy pohár vizet?

– Igen gyermekem, tegyél bele egy pár csepp rumot is a jobbikból, melyet apád vett nemrég az árverésen.

– Köszönöm Rebekka – szólalt meg barátságosan a fiatalember. Csak heves fájdalom cikázott át a homlokomon, de már elmúlt.

– De mégis hozok egy italt, nehogy visszatérjen – mosolyodott el a fiatal lány – nem utasíthatja vissza nekem. Nem igaz? És utána játsszon el nekem még néhányat Mendelssohn dalaiból, számomra azoknál nincs szebb a világon. Az majd egy kicsit szórakozottabbá fogja tenni – fűzte hozzá halkán, és aztán kiosont a szobából.

– Szegény gyermek – mondta az anya, aki utána nézett lányának, és lassan bólintott fejével – most még annyira fiatal és derűs, nem ismer gondokat és fájdalmat, és milyen hamar eljön majd az idő, mikor a problémák is kopogtatnak az ajtón, és aztán már soha többé nem akarnak távozni, tehet az ember, amit akar!

– Isten tartsa távol azokat tőle örökre! – mondta Bruno sokkal lágyabban, mint ahogyan gondolta és érezte, mert akaratlanul is felmerült benne a gondolat, hogy ő maga lehet az oka, melyek az első könnyeket kicsalják majd a lány szemére, és az első szomorú fájdalmat váltják majd ki kebléből.

Rebekka nemsokára visszatért a szobába.

– És most igyon – mondta, elé tolva a poharat és a palackot, jót fog tenni önnek, és ismét kitisztul majd tőle a feje.

– De csak addig, Rebekka, míg megint a szemébe nem nézek.

A lány elkomolyodott. – Ez így nincs rendjén, báró úr – mondta. Emlékezzen vissza rá, amikor első ízben nálunk járt, és annyi hízelgőt mondott nekem, mint odakint az önök köreiből szokásos? Akkor tiszta szívvel kértem, ne tegye ezt velem, amit meg is ígért nekem, és őszintén be is tartotta szavát. Most megszegné azokat?

– Nem, Rebekka, nem, tényleg nem, sóhajtott fel mélyen a kebléből a fiatalember, Isten nevére mondom, nem unalmas hízelgés akart lenni, őszintén gondoltam! De igaza van – szakította félbe röviden – tényleg zenéljünk megint, jöjjön kérem!

– És nem akar inni előtte? Oly friss a víz.

Bruno eleget tett az invitálásnak, rumot is bőségesen töltött hozzá, és lehúzta az egész pohárral. Aztán odalépett a zongorához, és akkordokba kezdett.

Miközben Rebekka közelebb lépett hozzá, és anyja letelepedett az egyik közelben lévő székre, csendben és zajtalanul nyílt a mellette lévő ajtó, és belépett az öreg Salomon, amint azonban meghallotta a zenét, előbb benézett a függöny mögé, amely a két szo-

bát elválasztotta, aztán csendben a közeli kanapéhoz vonult, és leült. Aztán meg sem mozdult, csak csendben elmerengve egy képet nézett a szemben lévő falon – régen elhunyt anyja képét.

A fiatal tiszt egy ideig előjátékot játszott, de nem sokáig, rövidesen búskomor fantáziára váltott, melynek teljesen átadta magát és közben majdnem megfeledkezett hallgatóságáról.

– Ennyire komoly a helyzet? – kérdezte Rebekka végül halkan.

– Igaza van kisasszony, tényleg ... – hirtelen felfigyelt, az óra ütni kezdett, számolta az ütéseket, ötöt ütött – valami vidámabbat kellene játszanom önnek, nehogy azt kelljen mondania, hogy gyászindulóval vettem búcsút öntől. – És ekkor elejétől végéig végigjátszotta az egyik legvadabb Strauss keringőt. Nos – szólalt meg, miután befejezte – ez már jobban hangzott?

– Ez még inkább szomorú volt, mint az első darab – mondta a fiatal lány komolyan és bátortalanul félíg oldalt fordult.

– Végül is nem tudom, mit akarsz gyermekem – kiáltott fel az anyja – ennél vidámabbat el sem tudok képzelni – még nekem, öregasszonynak is mozdul rá a lábam, aki pedig már régen leszoktam a táncról.

Bruno semmit sem válaszolt, ismét egy akkordba kezdett, mely szinte magától alakult melódiává, és talán nem is vette észre, hirtelen Mendelssohn „Ez minden bizonnyal Isten tanácsa” című művének hangjai csendültek fel. Végigjátszotta, mindkét verset, a befejező hangokat annyira halkan, hogy alig voltak hallhatóak a szobában, aztán lassan felállt, és katonasapkája után nyúlt, amely a zongorán hevert.

Rebekka némán és mozdulatlanul állt vele szemben, arca olyan márványfehérre sápadt, hogy lehunytt szemeinek hosszú szempillái jól látható, éles ívben rajzolódtak ki arcán. Ekkor tekintetét rá emelte, könnyektől csillogó szemei úgy tündököltek, mint két sötét gyémánt – és mennyire varázslatosan szép és kedves volt ekkor!

– Rebekka! – kiáltott fel a fiatal tiszt, aki alig tudott uralkodni hangján – téged szép leányzó, téged ne láthatnálak soha többé? De mennem kell – az idő elszáll, nem késlekedhetek tovább! Éljen bologán, és ha te ...

Képtelen volt tovább beszélni, könnyei fojtogatták a hangját, és a hajadont magához húzva hevesen megcsókolta ajkait. Ugyanabban a pillanatban azt is érezte, hogy Rebekka karjai is vad szenvedéllyel fonják körül.

– Bruno – suttogta, miközben szorosan hozzá simult – ha elhagysz, én meghalok.

– Igazságos Isten! – kiáltott fel az anya, aki közben szintén felugrott, és csodálkozásában összecsapta a kezét.

– Hadnagy úr – szólalt meg Salomon rideg, nyugodt hangon – ideje, hogy útnak induljon, már elmúlt fél hat, és odalent van még egy kis elintézni valónk.

– Salomon – suttogta a fiatalember zavartan, mintha álmából ébredne – ne haragudjon rám ...

– Hallottam – folytatta nyugodtan, de mégis megindult hangon az öregember – amit Rebekka mondott, és azt is hallottam, amit ön mondott. Eleinte azt hittem, valami másról akart a lánnyal beszélni, ami azonban mit sem segített volna önnek báró úr, ne vegye tőlem rossz néven a gyanúsítást. Ön tiszteletre méltó ember, és remélem, hogy nem fog elutazni, és adott szavát nem háritja majd reám.

– Salomon!

– Kérem, jöjjön le, minden elő van készítve, a tinta és toll is ott van, két percet sem fogunk vele elpazarolni. Hiszen nem kell emlékeztetnem a hat órára.

– Ugye vissza fog ő jönni, apám?

Vissza fog jönni, ha betartja a szavát, és azt hiszem, hogy miattam majd megteszi, és talán miattad is.

– Salomon, hogyan köszönjem meg önnek?

– Majd eljátszik egy szép számot – nevetett maga elé csendesen az öregember – az könnyen fog menni – de ne vesztegessük a drága időt. Vissza fog jönni Rebekka, ezt megígérem neked, és tudod, hogy be szoktam tartani a szavam.

– És én is Salomon, olyan igaz, mint ahogy fölénk borul az ég – kiáltotta szenvedélyesen a fiatal tiszt, miközben a szépséges leányzót még egyszer magához szorította, és csendben egy csókot nyomott a homlokára. Az öreg Salomon mélyen felsóhajtott, de többé nem szólt közbe, csak kézen fogta a fiatalembert, és kivette a szobából, és a sötét lépcsőn át lement vele boltíves üzletébe.

Az ablaktáblák már csukva voltak, csak az asztalon égett a lámpa. A férfi ott megállt.

– Az öreg Salomon életében először elszámította magát – mondta. – Amikor megtagadtam a pénzt, és ön megkérdezte, hogy felmehet-e Rebekkához, azt hittem, hogy a lánnyal a pénzről akar majd beszélni. Reméltem, hogy így lesz, mert sajnos már régen éreznem kellett, hogy a lány jobban ragaszkodik önhöz, mint amennyire az neki és nekem jó volt. De ebből kigyógyult volna, és ezzel vége is lett volna a báró úr és az öreg zsidó lánya esetének. A dolgok azonban másként alakultak. A szerelem fellángolt, mint parázs a szénakazalban és az, hogy ez az ég, vagy a pokol tüzévé válik-e, az idő múlása fogja majd tudatni velünk.

– Salomon – becsületes embernek tart ön engem?

– Édes Istenem – mondta az öreg zsidó – hogy is mondjam, ön egy régi nemesi családból származó báró, és egyszer majd miként lesz, azt a Mindenható tudja odafent, most azonban már késő van. Itt van báró úr – folytatta, miközben lassú vonásokkal kitöltött egy váltót – pénzem nincs annyi a háznál, különösen aranyban nem, de ez a papír itt, alján az öreg Salomon nevével az egész városban ér annyit, mint az arany. És itt erre a cetlire írja rá: Igazolom, hogy Isaak Salomontól 200 Lajos-aranyat – szóban

kétszáz Lajos-aranyat öt százalékos kamatra kölcsön kaptam – és írja alá a nevét.

– Salomon ...

– Mindjárt hatot üt az óra, minek a sok beszéd, amikor saját gyermekemet kockáztatom, mit számít akkor a pénz!

– Ezt sohasem fogom önnek elfelejteni!

– Hát annak nem is örülnék – bólintott az öreg, miközben a gyorsan megírt elismervényt a fény felé tartotta, majd elzárta. – És most minden jót önnek! Várjon, az udvaron át mindjárt kiengedem az utcára, elől már zárva van.

– Kedves, derék Salomonom!

– Viszontlátásra báró úr, a viszont látásra!

És az öregember maga noszogatta kifelé az utcára, aztán visszament a boltjába, bezárta a pénzes szekrényt, a kulcsot zsebébe tette, kioltotta a fényt, letérdelt a széke mellé, amely mellett állt, és imádkozni kezdett ott a sötétben, egyedül, Istenéhez, forrón és áhítatosan.

A családi bál

Szerda este nagy társaság gyűlt össze Witte államügyésznél, persze nem az ő saját szórakozásából, mert semmi mást nem gyűlölt jobban a világon, egy rosszul sikerült tárgyalást kivéve, mint az ilyesfajta úgynevezett szórakozást vagy ünnepséget, ami azzal járt, hogy saját házát már három-négy nappal korábban a feje tetejére állították, és minden kényelmét kihajították az ablakon. Az volt a kívánsága, hogy az egész cirkuszt egy hotelben rendezzék meg, ahol nem csak alkalmasabb helyiségeket lehetett volna találni, hanem a személyzet is erre van berendezkedve, és ő a maga részéről este, miután átvészelte az élvezeteket, pillanatokon belül visszatérhetett régi rendjébe és nyugalmaiba. Ez persze egy kicsit többbe kerül, és talán nem is egy alkalommal. Ha azonban az ember figyelembe veszi mindazt a nyugtalanságot és idegességet, és a sok idegent, akit kénytelen a házában pártfogásba venni, akkor szóra sem érdemes. A családi tanács azonban leszavazta, mert az asszony és a lánya egyszer már a fejükbe vették, hogy a kis ünnepséget saját helyiségeikben adják, még akkor is, ha azok kicsit korlátozott méretűek voltak.

Egy hotel – az államügyész asszony ott nem volna több, mint amennyit címe mond, de nem a háziasszony, és Ottilie sem lehetne a ház leánya. Idegen termekben az ember pontosan úgy mozog, mintha máshol volna vendégségben, és a végén még a meghívottnak sem volna teljesen világos, hogy kinek köszönhetik a meghívást. Annak, aki a meghívót küldte, vagy talán másvalakinek, aki csak úgy szerezte számára, hiszen közvetítő akár egy részvénytársaság is lehet, ahol megegyeztek abban, hogy barátait és ismerőseiket egyszer jóllakadják. Akkor inkább nem – az államügyész asszony úgy nyilatkozott, hogy megtette férjének azt a szívességet, hogy a barátait kérette magához (a gyakorlatban vészívóként kínolta, egyre csak ismételte akarát és furkálódott, míg végre megkapta beleegyezését) most azonban művét rendesen akarja lerendezni, ahogy illik, és nem csak félig-meddig.

Természetesen ennyiben is maradtak, mivel az államügyész csak ügyvéd volt és nem bíró, pláne a saját házában, és cserébe abban a mókában részesedhetett, hogy már két nappal a tulajdonképpen ünnepi est előtt dolgozószobáját hely hiányában teletölték azokkal a bútorokkal és teljesen eltorlaszolták, amelyeket ki kellett ráolni a szalonból és a többi kisebb helyiségből, hogy helyet teremtsenek az oldalt körbefutó asztaloknak és a táncnak. Ő természetesen tiltakozott ez ellen, és balga mód azt állította, hogy a könyvespolcaihoz szabadon hozzá kell férnie, mert nem tudhatja előre, hogy éppen melyik könyvre lesz szüksége, de mit segített rajta mindez! A felesége bizonygatta neki, hogy az ügyet másképp nem lehet lerendezni, a bálba egyszer már beleegyezett, és most annak a következményeit is viselnie kell. Mély sóhajjal ezért bele-törődött az elkerülhetetlenbe.

Wittének az volt a pechje, hogy a felesége rajongott a nemességért. Azt állította, hogy családfájának negyedik vagy ötödik ágában nemesi családból származik, amelyből ősanynak egyike – Isten bocsássa meg neki! – rangon aluli házasságot kötött. Számára csak a nemesség számított, és csendes óráiban saját maga sem értette, hogy miért polgári személlyel házasodott. Witte fiatal éveiben állítólag ellenállhatatlan volt, és a dolgon már mit sem lehetett változtatni. De legalább a környezetét a nemesség köreiből kereste, és kedvenc gondolata mindig is az volt, hogy Ottilie leányát törvényesen és jogosultan azokba a körökbe és rangba vezesse vissza, ahonnan az említett ősanya önként és könnyelműen kilépett, azaz a lányát báróhoz szerette volna feleségül adni.

A meghívott vendégek ezért elsősorban ebből a körből kerültek ki. Persze elkerülhetetlen volt néhány polgári fellebviteli-, bírósági- és jogi tanácsos, valamint Witte több kollégájának és azok családjának a meghívása, azonban nemesek nevei a „von” előtag hangsúlyozott kiemelésével ékesítették főként a listát, és csupán talán ebből a megfontolásból vette fel a listára az öreg von Halsen őrnagyot és a von Blessheim asszonyságot is. Táncosokra volt szüksége, tehát nem magára az őrnagyra, az őrnagy azonban kiváló l’Hombre játékos volt, és erre a célra Witte őt az estélyre kifejezetten kiválasztotta.

Az, hogy von Wendelsheim hadnagyot meghívták, magától érthető volt. Witte persze tiltakozott ellene, mert bár az őrnagy gyanúját túl merésznek tartotta ahhoz, hogy komolyan vegye, mégis bizalmatlanná vált, és a közelebbi társasági ismeretséget nem akarta provokálni. De édes Istenem, éppígy azt is megkövetelhetette volna a feleségétől, hogy a bál estéjén vászonruhában jelenjen meg! Felháborodással lett elutasítva, mert a hadnagy éppen az elsők között szerepelt, akik a meghívót megkapták, és az egyetlen, amit a törvényszéki képviselő elért az volt, hogy a saját részéről becsempészhetett egy törvényszéki gyakornokot a meghívottak közé.

A társasági helyiség feldíszítésében és szervezésében tényleg mindent megtettek, amit lehetett, és ezek után a szobák egyáltalán nem úgy néztek ki, mintha egy állandó használatban lévő családi otthon részét képezték volna. Egyetlen szófa, és egyetlen szék sem maradt a régi helyén, az íróasztal a komóddal együtt a mosókonyhában kötött ki, miközben a asztalok és szekrények a ruhaszárító padlásra kerültek, ahol persze elég csodásan mutattak. Maga a hálószoba szent birodalma sem maradt érintetlen, és amikor az államügyész az adott estén még egyszer bement, hogy kissé megviselt frizuráját ismét rendbe hozza, a szokott helyen matracok és párnák hegyével találta magát szembe, melyek embermagasságúra voltak felhalmozva. Nem szólt azonban egy szót sem, csak mélyet sóhajtott, átküzdötte magát felesége és lánya varróasztalai között, melyek mintha békésen társalognának, úgy találta itt egymásra, nagy nehezen odaért mosdóasztalához, elvégezte a szükséges műveletet, majd némi küzdelem árán szabadabb helyre jutott vissza, ahol legalább mozogni tudott.

Most azonban már nem maradt ideje arra, hogy borús képet vágjon, ezzel szemben kénytelen volt mosolyogni és kedveskednie is kellett, mert az első vendégek már éppen kezdtek megérkezni, és a felesége még nem készült el rendesen öltözkével, mellyel lányának szobájában küszködött. Hölgyeknél ez különben is igen ritkán fordul elő. Persze egészen az utolsó pillanatig regett dolga és utasítani valója volt, így saját magára nem maradt egy perce sem. Amint mondta, gondolnia kellett az ünnepélyre, vala-

mint a házában uralkodó rendtelenségre is, ami nem maradhat úgy, amíg ezzel kapcsolatban egy szava is lehet.

Mindezt azonban abban a pillanatban elfelejtette, amikor a fényesen kivilágított, fényárban úszó terembe belépett, és mást már nem hallott, mint a nehéz ruhaanyagok suhogását, és édesen elselypített üdvözlési formulákat, melyek közé olykor dallamosan elvegyült a sarkantyúk pengése vagy kardhüvelyek csörrenése.

Kezdetben minden rendben ment. A kiöltözött, vidám emberek által benépesített meglehetősen tágas helyiségek pompásan néztek ki, és úgy tűnt, mindenki rendkívül kényelmesen érzi magát, de egyre többen érkeztek. Úgy volt, ahogy általában történni szokott, több vendéget hívtak meg, mint amennyit eredetileg szándékoztak, és a szobák végül mégsem voltak akkorák, mint gondolták. Ezen most már semmi sem segített, a dolognak működnie kellett, és működött is, csak a csoportok kerültek egy kicsit közelebb egymáshoz, később pedig kisebb nehézséget okozott, hogy elég helyet szabadrá tudjanak tenni a tánchoz. Ráadásul mindjárt kezdettől fogva a számtalan lámpától felfokozva nyomasztó hőség uralkodott a helyiségekben, a rolókat ezért fel kellett húzni, és ki kellett nyitni a felső ablakokat. Ettől néhány idősebb úr és hölgy a huzat miatt panaszkodott. Minden ember kívánságának azonban mégsem lehetett eleget tenni, és mivel a fiatalabb népség volt jelentős túlsúlyban, az ő akaratuk érvényesült.

Az államügyész azonban mégis kiharcolt magának valamit, elég ravasz módon, ugyanis sikerült egy játékszobára szert tennie, amit egyúttal dohányzó fülkének is szántak. Ez ellen – a dohányzás ellen ugyanis – az államügyész asszony kézzel-lábbal tiltakozott, jóllehet egy erre a célra teljesen alkalmas szobácska volt a lakás végén, ami azonban elég messze volt az étkezőhelyiségtől ahhoz, hogy azt ő más célra igénybe tudja venni. A kis szoba egyszerűen csak ki volt festve, és Ottilie anyja már régen nyúzta a férjét, tapétáztassák ki már végre, azért, amint mondta, hogy tisztességes vendégiszobának lehessen berendezni. Különböző okokból az államügyész azonban ebbe sohasem ment bele, most azonban meglágyult. Megígérte, hogy teljesíti felesége kívánságát, ha

az estély idejére megkaphatja, és amint beleegyezését megszerezte, pillanatokon belül odarendelte a tapétázót, aki hihetetlenül rövid idő alatt tapétát ragasztott a festett falakra. Aztán bekerült három játékasztal, a szükséges kártyákkal és zsetonokkal, valamint hamutartó és tűzszerszámok, két doboz válogatott Havanna-szivarral. Most nyugodt szívvel várta az érkezőket, volt végre egy hely, ahová visszavonulhatott.

A társaságban eközben még meglehetősen zűrzavar és rendezetlen kavargás uralkodott, mert az emberek még nem igazán ismerkedtek össze egymással. Teát és süteményeket kínáltak, de túl nagy volt a tolongás, és ha valaki meg akart hajolni egy hölgy előtt, akkor egy másiknak az estélyi ruhájára lépett, amiért kénytelen volt bocsánatot kérni. De mindez végül is magától rendeződött.

A katonaság különösen számottevően volt képviselve, elsősorban a hadnagyok szintjén, mivel a századosok általában már házas emberek, és csak nagyon nehezen lehet táncra bírni őket, miközben egy őrnagy már csak kivételes esetben hajlandó ugrálni. Von Wendelsheim hadnagy szintén kötelezettségből érkezett, mivel annak ellenére, hogy nem volt éppen a megfelelő hangulatban, hogy pont most vegyen részt egy ilyenfajta társasági életben, a családdal szemben sem akart barátságtalannak tűnni, akik mindig barátságosnak és figyelmesnek bizonyultak vele szemben. Bármennyire is könnyűszívűen, mondhatnánk könnyelműen viselkedett az ilyen alkalmak során, oly csendesen és visszahúzódottan viselkedett ezen az estén. Alig vegyült el a fiatalabb népség élénk tolongásában, inkább majdnem kizárólag a barátságos házaszszonnyal tartott, aki el volt ragadtatva ezért a figyelmességért, és elárasztotta őt kedvességeivel.

A fiatalok azonban nem sokáig maradtak nyugalomban. A zenészek számára kis pódium volt felépítve, és közülük néhányan már megjelentek azon, hogy hangszereiket beállítsák. Néhány hegedűfutam a hangulat kedvéért elkerülhetetlen volt, és ezek éles hangja varázserővel hatott a társaság táncidegeire.

Kezdetben az ifjú hölgyek váltak nyugtalanná, és kezdtek sutogni és pusmogni, aztán az ifjú urak közül némelyek hallatták élesebben hangjukat, egyelőre még biztos rejtékhelyeikről: „Zenét!” kiáltva úgy, hogy pontosan nem lehetett eldönteni, hogy a hang tulajdonképpen melyik sarokból is hangzott fel először. Mivel azonban Otilie maga is érdekelt volt a dologban, és bizonyos mértékben háziasszony helyettesként is működött, a zenészeket rövidesen a színpadra terelte, és ha már ott voltak, magától érthető, hogy hangszerüket is használni kezdték.

Az államügyész asszony eredetileg úgy rendelkezett, hogy a tánc csak az étkezés után kezdődjön, de mit számított az ő hideg számítása ezen a forró estén. A szenvedély győzött, és miközben az államügyész maga összegyűjtötte csapatát a dohányzó szobába, és így egyúttal arról is gondoskodott, hogy valamivel több szabad tér keletkezzen, a fiatalabb népség már elkezdett körbe-körbe forogni.

Wendelsheim már az illendőség kedvéért is első táncra kérte fel a ház leányát, és nem is kapott kosarat, és a párok egymást követően csatlakoztak a vidám sorhoz, miközben az államügyésznek ezzel szemben korántsem volt ilyen könnyű dolga, hogy a játékasztalokat feltöltse. Bármennyire is szívesen játszanak oly sokan, gyakran azonban mégis babonásan hisznek abban, hogy kéretniük kell magukat a játékhoz, hogy később nyerjenek. Ennek ellenére mindez mégis sikerült, és azon kívül, hogy l’Hombre játékhoz a maga asztalához az őrnagyot és Bertling tanácsost beszervezte, még egy Whist- és egy Skat-partit is összehozott, miközben még tíz-tizenkét idősebb úr a hőség és a zűrzavar miatt kivonult a másik szobából, hogy itt békésen elnézegessék a játékot, közben igyanak egy pohár bort és elszívjanak egy szivart. Ennél jobbat nem is kívánhattak volna maguknak.

Az öreg őrnagy rendkívül ügyes l’Hombre játékos volt, és figyelemre méltó módon attól a pillanattól kezdve, hogy leült a kártyaasztalhoz, mindenféle betegségeről és egyéb nyomorúságáról teljes mértékben megfeledkezett. Más alkalommal egész nap hol erről, hol arról sóhajtozott, mindenről, ami a testét kínozza és

gyötörte. Persze a sóhajtozással most sem hagyott fel, mivel ez már természetévé vált, és képtelen volt tőle eltekinteni, de semmi esetre sem valamiféle betegség-szimptómával kapcsolatban, hanem egyedül és kizárólag a rossz lapjárás miatt, melyet amint kinyilvánította, mindig méltóságán alul kapott. Ezen kívül a kártyajáték során sem tagadta meg kiállhatatlanságát, és hol itt, hol ott volt mindig valami kifogása, de nagyon jól játszott, és a többiek ezért békén hagyták.

Az urak így, miközben odakint a teremben fűgén folyt a tánc, néhány órája már ott üldögéltek, amikor az államügyész asszony egyszer csak maga is megjelent, hogy jelezze urának, meg lehetne kezdeni az étkezést, és az urak rövid időre abbahagyhatnák a játékot. Nagy igyekezetében lélekszakadva nyitotta ki az ajtót, a réműlettől azonban a küszöbön tényleg gyökeret eresztett a lába, amikor szembe hömpölygött vele az átláthatatlan kékes füstfelhő, amelyen át csak határozatlanul ismerte fel az ülő és álló alakok körvonalait.

– Te jó Isten! – kiáltott fel rendesen megrémülve. – Dietrich! Hol vagy egyáltalán?

– Itt vagyok gyermekem – mondta a megszólított, miközben szürke imbolygó ködgomolyként kiemelkedett a füstből, illetve úgy tűnt, mintha azzal együtt emelkedne fel.

– De hát uramisten! Miért nem nyitnak ki legalább egy ablakot? Fel nem foghatom, hogyan képesek egyáltalán látni még a kártyákat.

– Persze, tényleg megtehettük volna – nevetett fel az államügyész zavartan – de annyira el voltunk mélyedve a játékban.

– És megkérhetném az urakat, hogy fájadjanak át az étkezéshez? Már minden készen áll.

– Köszönjük kegyelmes asszonyom! – Csak még egy pillanat! – Utolsó menet! És ehhez hasonló kiáltásokkal válaszoltak neki, miközben az államügyész asszony bátortalanul visszahúzódtott és becsukta maga mögött az ajtót, mert abban az atmoszférá-

ban képtelen lett volna létezni, a dohányfüst beszívódott volna a ruháiba és hajfűrtjeibe.

A megkezdett partikat befejezték, és mivel a dohányfüst említésre került, és felhívták rá az urak figyelmét, ki is nyitották az ablakokat. Aztán készülődni kezdtek, hogy átvonuljanak az ebéd-lőbe. A l’Hombre parti fejeződött be elsőként, és a hármas felállt. A jogtanácsos még odalépett egy másik asztalhoz, amikor az őrnagy karon ragadta az államügyészt és kicsit félre vonult vele.

– Tudja államügyész, hogy újabb nyomra bukkantam? – sutogta halkan.

– Nyomra? És hová vezet az a nyom? – kérdezte az államügyész, akinek még az utolsó játék kavargott a fejében, amit a pompás lapjárás ellenére elveszített.

– Hát a Wendelsheim ügyben.

– Kedves őrnagyom – válaszolta a jogász – a tiszteletreméltó igyekezetével teljesen feleslegesen fáradozik, mert végül az újabb nyommal oda lyukad ki, ahová az előző nyom is vezetett, ugyanis megint csak az fog kiderülni, hogy tévútra jutott. Az egész ügy megfoghatatlan, sehol sem nyújt egy támpontot, mert minden, amit eddig megtudtunk róla, nem több, mint okoskodások és feltételezések, és ezekkel nem dolgozhatunk. Kerítsen elő nekem egy fenntartható bizonyítékot, csak egyetlen egyet, az összes többit már rám bízhatja, mert ha egy fonál egyik vége az ember kezébe kerül, a másik végét minden bizonnyal megtalálja. Egyébként nem akarom, hogy az ügyel a továbbiakban bármi dolgom legyen, ha másért nem is, akkor azért a fiatalemberért, aki pillanatnyilag a vendégem.

– Vigye el őt az ördög – morgolódott az őrnagy. Ő éppúgy Wendelsheim báró, mint ön, vagy jómagam.

– Nem akar velünk enni jönni? Úgy tűnik, az urak befejezték játékaikat.

– Én azonban mégis utána járok – mondta az őrnagy, aki macacsul, mint minden öregember, lehorgonyzott a gondolatnál, és

emberi eszközökkel most már többé nem lehetett attól eltávolítani. – Én nem vagyok ügyvéd, de nagyon sajnálom, hogy nem lettem az, mert ha az ügyben találni lehet valami bökkenőt, azt meg is fogom találni – különben vigyen el az ördög!

– Az államügyész örült annak, hogy alkalmat talált a beszélgetés megszakítására, és az étkező felé vonuló emberek áradata minden további beszélgetés hangját elnyelte, mivel ide-oda tolongtak, és a háziasszonynak teljes figyelmére és körültekintésére szüksége volt, nem csak azért, hogy mindenkinek jusson hely, hanem azért is, hogy mindenkit előre meghatározott helyére juttasson el. Witte államügyész asszony azonban teljesen rátermett volt feladatára, sokat rendezkedett, de nem vitte túlzásba, és alig egy negyedórával később, mialatt az ifjúság különösen jól szórakozott, amikor kissé ide-oda lökdösték, a társaság végül végleg elhelyezkedett, és a felszolgálók már szabadon rohangálhattak ide-oda az asztalok körül, hogy felszolgálják a különböző ételeket.

Otilie boldog volt ezen az estén. Wendelsheim hadnagy, akit azonban ma kivételesen csendesnek és hallgatagnak talált, miközben egyébként nem tudott eleget mesélni és csevegni, majdnem egész este kizárólag vele foglalkozott, és természetesen az asztalhoz is ő vezette. Most mellette ült, és be kellett vallania magának, hogy a komolyság sokkal jobban állt neki, mint korábbi, valamilyen nyugtalan lénye. Persze lehetett volna egy kicsit gálásabb, és nem emlékezett rá, hogy egész este akár csak egy pár figyelmes szót mondott volna neki kétségtelenül briliáns öltözetéről, és tánc közben – ez tulajdonképpen csak most tűnt fel neki – teljesen megfélemezett róla, hogy megjegyzéseket tegyen más hölgyek öltözetéről, amelyen a lány egyébként máskor olyan jól szórakozott. Ma tényleg olyan volt, mintha kicserélték volna. Még a róka színű lováról sem beszélt, Ottiliének kellett emlékeztetnie rá, de ekkor is szinte semmit sem mondott róla. Bárcsak rá tudott volna jönni, hogy mi idézhette elő benne ezt a változást, milyen érdekes lett volna!

Otilie ezen az estén teljes mértékben katonák közé került, mert másik oldalán is egy hadnagy ült, és az valóban tudta, mi minden-

ről beszéljen, mert mindkét melléte ülő szomszédnőjével egyetlen pillanatra sem akadt el a beszélgetésben.

– Én mondom önnek kegyelmes kisasszonyom – dörmögte – pompás ez a mai este, őszintén szólva nem tudom, mikor szórakoztam ilyen pompásan. Aprópó, észre vette már Nestewitz professzor asszonyon azt az égszínkéek fejfedőt? Mennyei, a szó valódi értelmében. Pont olyan, mint kolibri a pipacson. És hasonló stílusban fecsegett tovább. Otilie ennek következtében néhány alkalommal zavarba jött. De Mars fia egyszer már lendületbe jött, és nem lehetett feltartóztatni, és két szép szomszédnőjét szünet nélkül elárasztotta hasonló kíméletlen megfigyeléseivel, nem kevésbé ömlengős hízelgéseivel.

– Mondja hadnagy úr – fordult végre Otilie amint egy pillanatra levegőhöz jutott bal oldali szomszédjához, mert elhatározta, hogy tisztábban akar látni abban az ügyben, ami annyira foglalkoztatta – miért annyira szótlan ma este? Hiányzik önnek valami, vagy ami még rosszabb lenne, talán nem érzi jól magát?

– De kegyelmes kisasszonykám, igazságtalan öntől – válaszolt Wendelsheim barátságosan – akárcsak kérdésként is felvetni egy ilyen szemrehányást, ez még rosszabb volna, mint a hálátlan-ság, ha ön részéről ez volna a helyzet.

– Tehát hiányzik önnek valami? – kérdezte Otilie enyhén elpirulva, mert azt, hogy „az ön részéről” különös hangsúllyal ejtette ki a férfi.

– Szó sincs erről – mosolygott Wendelsheim kitérve a válasz elől. – Miként is volna lehetséges? Hiszen dőzsölünk itt a bőségben.

– Nem erre gondoltam – mondta Otilie, aki szilárdan elhatározta, hogy nem hagyja egykönnyen szabadulni szomszédját. – Nem érzi jól magát talán, vagy valami titkos bánat gyötri?

– Tényleg olyan ügyetlenül viselkedtem volna, hogy ilyen gyanúba keveredhetek? – kérdezte a hadnagy.

– Ügyetlenül? Ó, semmi esetre sem Wendelsheim hadnagy úr! – mondta gyorsan Ottilie. – De nem tudom, arcvonásai számomra – hogyan is fejezzem ki magam – annyira nyomottnak, olyan fájdalmasnak tűnnek, és néhány alkalommal, amikor azt hitte, senki sem figyeli, oly sötéten tekintett maga elé. Biztos, tényleg biztos, hogy nincs valami oka arra, hogy szomorú legyen?

– És honnan tudja ön ezt kegyelmes kisasszony? – mondta Wendelsheim, miközben olyan mélyen a szemébe nézett, hogy a lány zavartan félre tekintett. Az emberek némelyikének olykor van titkos bánata, melyben más vagy nem osztozhat meg vele, vagy úgy hiszi, hogy gondját csak beképzelte magának, és egy ideig csak cipeli magával, törődik vele és őrlődik miatta, míg végül belátja, hogy mindaz, amit addig szerencsétlenségnek tartott, csak boldogságának előfutára volt.

Ottilie mélyen elpirult. – Feltétlenül azt kívánom – szólalt meg végre – hogy az ön esetében is így legyen, másik szomszédomnak azonban úgy tűnik, nincs semmi bánata, mert be nem áll a szája.

– Boldogok az ilyen emberek – mondta Wendelsheim, mert nem érzik jelentéktelenségüket, mert ha egyszer eljutnának az önismeretig, a bőbeszédűség náluk is megszűnne éppúgy, mint nálam.

– Tehát ez volna az ön bánata? – mosolyodott el Ottilie. – Akkor mégiscsak igaz lenne a közmondás, amely szerint: „Akinek nincs semmi gondja, az csinál magának, vagy elégedetlen marad.”

– Ah, csak nem gondokról beszél? – kapcsolódott be itt a beszélgetésbe a javíthatatlan szomszéd, aki bizonyára elcsípte az utolsó szavakat. – Micsoda gondolat, itt e lukulluszi lakoma közben és ilyen borok mellett gondokról beszélni! Csak nem egy kis lelki prédikációt tartott a bajtársamnak? Nagyon kedves öntől kegyelmes kisasszony, mert attól tartok, hogy tényleg szüksége van rá.

– Akkor talán gondolataimat megoszthatom az urak között? – mosolyodott el Ottilie, aki örömmel akarta szomszédját ebben a téves elképzelésében ringatni.

– A legalázatosabban kérem kisasszony – mondta elutasítóan a fiatal tiszt – koppintanak nekem e nélkül is eleget az orromra, tisztelettel! Teljesen elpocsékolt fáradozás lenne, alaposan semmibe vesző, felesleges búbánat, amiből semmi más nem maradna vissza, mint névtelen, valószínűtlen elragadtatás, tisztelettel! A magam részéről a boldogság mámorában úszok, és kegyetlenség volna, ha ebből felébresztenének!

A fiatalemberrel egyetlen komoly szót sem lehetett váltani, pláne valami tisztességes beszélgetésről nem lehetett szó, ezt Ottilie jól érezte, és mivel a szomszéd lány, aki a fiú másik oldalán ült, látszólag szintén belefáradt a fecsegésbe, elfordult az ellenkező irányba, így a ház leánya számára nem maradt más hátra, mint hogy illedelmesen odafigyeljen rá.

Így telt a rövid, a testi fáradozások kipihenésére szánt idő, mivel az ifjú hölgyek, akik az ilyen alkalommal az idősebb urak és hölgyek nagy bosszúságára csak igen keveset vagy majdnem semmit sem esznek és isznak, kezdtek megint nyugtalankodni, és bólogattak Ottilie felé – persze lehetőleg észrevétlenül – hogy amilyen gyorsan csak lehet, asztalt kéne bontani.

Ottilie még késlekedett, mert nem tudta, hogy apja ezzel egyet értene-e, aki az étkezést csak nagy ritkán és nem szívesen szakította meg. Az ifjú dámácskák, akik nagyon találékonyak az ilyen ügyekben, tudtak másik megoldást is, ami már ki volt próbálva, és most is bevált. Egyikük ugyanis, aki rendelt egy pohár vizet, a felszolgálónak a fülébe súgta, hogy szóljon a zenészeknek, azok játszanak el egy polkát, és alig hangzottak fel a csábító dallamok, a társaságot már nem lehetett megállítani. Az idősebbek persze még nem akartak mozdulni, és igyekeztek tartani állásaikat, de az asztalok alatt az apró lábak már a zene ütemére verték a taktust a régen várt melódiához, és itt-ott már hallani lehetett a titokban meglökött székek áruló zaját. Az államügyész még megpróbálta egy kétségbeesett eszközzel kissé kitolni az asztalbontást, köszöntőt akart mondani, megköszöörülte a torkát, és felállt. Azonban amikor hátrahatólt székét, olyan hatást keltett, mintha szikra repült volna a lőporos hordóba. A társaság háromnegyed része pillanato-

kon belül követte példáját. Még koccintani akart egy pohárral, de már magával ragadta a forgatag. A kés még a kezében volt, de a fiatal hölgyek minden oldalról tolongtak körülötte, jó étvágyat kívántak neki, az ifjú férfiak pedig a kezüket nyújtogatták felé. Ekkor már semmit sem lehetett tenni, kénytelen volt feladni, és azzal a megalázott érzéssel vonult vissza, hogy nem hagyták őt jóllakni a saját asztalánál.

Ekkor már nem volt megállás. A fiatal emberek, katonák és civilek egyaránt maguk láttak hozzá, félre rakni az asztalokat és a székeket, a személyzet alig tudta elég gyorsan menteni az étkészleteket, hogy azok ne kerüljenek bele a zűrzavarba, és hallatlanul rövid idő alatt legalább is a teremben a rend ismét olymértékben helyre állt, hogy a párok felsorakozhattak az újabb tánchoz.

Ez azonban egyúttal jelzés volt az öregurak számára is, hogy egy kávéra és egy szivarra visszahúzódjanak a kis hátsó szobába és folytassák a játékot, mert előre látható volt, hogy a fiatal nép-ség nem egyhamar fog újra elfáradni.

A szobácskában azonban pokoli zűrzavar várt rájuk, mivel az államügyész asszony utasítást adott, hogy amint az urak elhagyják a helyiséget, valamennyi ablakot és az ajtót ki kell nyitni, hogy a füstöt a huzat kivigye, és tisztuljon a levegő. Ez valójában alaposan meg is történt, de a heves huzat, ami ennek következtében keletkezett, az összes kártyát lesöpörte az asztalokról, melyek egymás között összekeveredtek, és némi fáradtsággal járt, ismét rendbe szedni, és játékra alkalmassá tenni azokat.

Amikor Witte még egyszer visszament a konyhához, hogy elkapja valamelyik szolgálot, aki bemászna az asztalok alá, és összeszedné a kártyákat, bentről harsány nevetést hallott, ami kíváncsivá tette őt. Betekintett, és Heszberger susztert látta meg a konyha közepén, amint felemelt jobbujában egy pohár borral a kezében felegyenesedve állt, és beszédet tartott.

– Ezer bocsánat, titkos államügyész úr – mondta a suszter, amint észrevette őt, és mélyen, tisztelettudóan meghajolt – amiért ebben a kis gyülekezetben lát bennünket! Mivel épp egy pár cipőt

hoztam haza a kegyelmes kisasszonykának, a titkos államügyész asszony mondta, hogy üritsek egy poharat az egészségükre ...

– Jól van Heszberger – válaszolt az államügyész, csak ne tartsa fel az embereket munkájuk közben, mert elég sok dolguk van. Franz, ugorjon át a játékszobába, és szedje fel a huzat által szét-szórt kártyákat. Ezzel megfordult, és visszaindult a kis szoba felé.

A teremben közben fürgén táncoltak, és Wendelsheim természetesen az első polkához ismét felkérte asztaltársnőjét. Ottiliét aztán még néhány úr kérte fel a következő táncokra, a fiatal tiszt pedig arra használta az alkalmat, hogy visszavonuljon az egyik székre, és egy ideig pihenve figyelje a szórakozást. Nem volt azonban abban a hangulatban, hogy saját maga is örömét lelje benne.

Ottilie most ellibbent előtte, barátságos mosoly suhant át az arcán, amikor tekintetük találkozott. Ő maga nem táncolt, mert a hölgy most nem táncolhatott vele – tényleg ennyire figyelmes volt. És mégis micsoda gondolatok cikáztak fejében! Milyen érdekes, gondolta, amikor a lány tánc közben arcával úgy fordult, még mindig mosolyogva, hogy profilját láthatta, talán csak nem hasonlít Rebekkára? Finom ívű orr, és a duzzadó ajkak, csak szemének átszellemült kifejezése, és arcán a kis izgató gödröcskék hiányoznak, arcszíne sem olyan finom és fehér, haja sem olyan dús és természetesen hullámos. Képtelen volt uralkodni magán, tekintetével egyre a lányt kereste, és gondolataiban annyira elmélyedt, hogy észre sem vette, hogy úgy Ottilie mint anyja is egyaránt mennyire figyelik őt. Teljesen megfélelkezett magáról, gondolatai átrepültek a Zsidóutca kis napsütötte szobácskájába, a zongorához és énekeséhez, és bár előtte az alakok a zene ütemére imbolyogtak, szemeivel azonban valójában nem is látta őket.

Éber álmából arra riadt fel, amikor hirtelen nevén szólították, és Ottiliét látta maga előtt, aki mosolyogva és elpirulva hajolt meg előtte. Füzértáncához álltak fel, és ehhez a hölgyek kérték fel táncosaikat. Maga sem tudta, hogyan reagált erre, azt azonban jól érezte, hogy elvörösödött, de egy zavarban lévő hadnagy már

önmagában is érdekes, és Ottilie győzedelmes mosollyal vezette zsákmányát a sorhoz.

Késő lett, és a füzértánc, amely számos variációja következtében több mint egy órán át tartott, a végéhez közeledett. Az idősebb hölgyeket, akik leányaikat vagy unokahúgaikat kísérték, és most valamelyik sarokban békésen szunyókáltak, szomszédaik felébresztették, összeszedték magukat, miután végre rájöttek, hol is vannak, és mit akarnak tőlük, miközben halkán felkiáltottak: Hála Istennek! Már majdnem elaludtam. Az egyes párok és csoportok már eltávolodtak egymástól, az előrehaladott időre való tekintettel a kártyapartikat is abbahagyták, jöllehet már nem kellett attól tartaniuk, hogy az államügyész asszony megzavarja őket.

Odakint a ruhatárban a fiatal, dekoltált hölgyek kabátkáikat ke-resték, és a fiatalurak a lámpásokkal várakozó szolgálólányoknak melegre táncolt tíz garasos érméket nyomtak a kezeikbe. A zene elhallgatott, és Wendelsheim, aki az utolsó pillanatig el volt foglalva, ajánlotta magát a gazdasszonynak és lányának, szívélyes volt és elfogulatlan, és jelentőségteljesen szorongatta az államügyész asszony kezét, és kivételesen hálásan kezét rázott az államügyésszel, és tisztelettel kezét csókolt Ottiliének, mindez úgy történt, mintha egy életre venne búcsút tőlük. Amint a házból kilépett, Ottilie szinte öntudatlanul sötét hálósobájába osont és kinézett, hátha az utcán még egyszer fel tudja ismerni távolodó alakját. És tényleg meglátta, éppen az úton ment keresztül, talán meg is fog állni és felnéz hozzá? És tényleg megállt, ott a kociút közepén, bizonyára a kivilágított ablakok felé néz, és őt keresi tekintetével. Ekkor kis villanást látott – egy szikrácska volt, ami aztán erősebben felizzott. Rágyújtott egy szivarra. Micsoda utálatos szokás ez a dohányzás!

Másnap reggel

Másnap reggel az államügyészt bosszúságára sokkal korábban keltették fel, mint ami megfelelt volna neki, mert az este elviselt ünnep kellemetlen utókövetkezményeinek minden stádiumát most kellett elszenvedni – és őt sem kímélték meg semmitől.

A korai ébresztés fő oka természetesen az a szükségszerűség volt, hogy a lakást ismét rendbe kellett szedni, mielőtt megérkeznek a szokásos reggeli látogatók, és bár a ház fáradt ura úgy vélekedett, hogy „vigye el az ördög a látogatókat”, felesége mégis csak jobban tudta, hogy mi illik, és ennek megfelelően járt el. A szolgálókat ezért már reggel hét órára iderendelte, hogy a különböző helyekre széthurcolt bútorokat visszajuttassák eredeti helyükre, ezzel egy időben természetesen valamennyi szobát kivétel nélkül fel kellett mosni, és ahol szükséges volt felsúrolni. Ebből a célból már reggel hat óra óta egy csomó öregasszony felgyűrt ruhaujjakkal és elázott zsákvászon kötényeikkel térden csúsztamásztak, miközben ismerőseik családi viszonyairól pletykáltak.

Mindez persze érthető volt, mint a tegnapi szórakozás elengedhetetlen következménye, és az államügyész tudta is mindezt jó előre, és elrettentő képként – természetesen teljesen feleslegesen – már korábban felemlgette házastársának és bizonyos mértékig meg is jósolta, hogy mi fog történni. Amit azonban ő sem tudhatott, azok az előre nem látható esetek voltak, melyek az ilyesfajta alkalmakkor sohasem maradnak el, és alkalmasak arra, hogy az egyébként nyugodt természetű embereket a kétségbeesésbe űzzék.

Eltűnt négy ezüstkanál és az ezüst cukros doboz súlyos fedele masszív angyalkával a tetején, kezében lángoló szívvel. Ezenkívül kitért egy darab az egyik kék és arany csíkozású porcelántálból, három angol pohár talp nélkül hevert a konyhaasztalon, és a kristály gyümölcsöstál – az államügyész asszony kedvence, amit múlt esztendőben a házassági évfordulójára kapott – menthetetlenül megrepedt, és minden pillanatban széteséssel fenyegetett.

Hiányzott ezen kívül hat palack bor, a borokat ő adta ki, megszámlolta, és ha megitták volna azokat, amint a szemtelen szakácsné állította, akkor legalább az üres palackoknak vagy üvegcserepeiknek ott kellett volna maradniuk. De Isten őrizz, ennek nyoma sem volt, és jól tudta, ki vitte el azokat, mert nem lehet véletlen, hogy néhány alkalommal a sötétben odalent a lépcsőházban egy hosszú katonalegénybe ütközött, akit bizonyára nem a századosa állított oda őrségbe.

És azt, hogy az ehető holmik közül mi mindent vittek el, fel sem merte becsülni, mert esküdni mert volna rá, hogy a diótortának például még több mint a fele megvolt, amikor leszedték az asztalt, és most már csak két vékony szelet árválkodott a porcelántányéron, és ennek is leszedték a tetejét.

Mindez azonban teljesen háttérbe szorult az ezüstlopás miatti felháborodás érzéséhez és a teljes tanácstalansághoz képest, hogyan lehetne elkapni a tettest – mert ki is lehetett a tettes a seregnyi idegen szolgáló között?

Ezzel a hírral ébresztették az államügyészt. Még feküdt és békésen szunyókált, annak ellenére, hogy a mellette lévő szoba már vízben úszott, és kívülről éppen az ő ajtaját súrolták. A hozzá intézett reggeli üdvözet pedig így hangzott:

– Hallottad már Dietrich? – elloptak tőlünk négy ezüst evőkanalat és a cukros doboz fedelét Ámorral a tetején, és eltörött az a szép nagy tál és a kristályváza valamint négy angol pohár, és a tányérokat még meg sem számoltam, a bólés tál szintén gyanúsan kong, az is valami ütést kaphatott.

– Isten kegyelmezz! – mondta az államügyész, miközben félálomban felült ágyában – ez a nap is jól kezdődik! Csak nem a hálószobát súrolják alattam?

– Nem, az a szomszéd szoba. Képzeld csak el ...

– Mondanék valamit neked Therese – szakította félbe őt az államügyész, miközben az ágya felett függő órára tekintett és közben a fejét csóválta – ha nem akarsz elrontani az egész regge-

lemez, akkor légy szíves engedd meg, hogy előbb felkeljek, és szerezz nekem egy csésze kávé, aztán majd nyugodtan ...

– Persze, kávé – mondta az asszony – még nincs is tűz a konyhában – minden úgy néz ki, mint Szodoma és Gomora⁶, először még ki kell takarítani, és fel kell mosni, de hiányzik négy ezüst evőkanál, ráadásul a legnehezebbek, és a cukortartó doboz teteje szintén eltűnt. Ha a rendőrség ilyenkor nem lép közbe, akkor minek van?

Az államügyész egyetlen szóval sem válaszolt, csak mélyen felsóhajtott, egyik lábát kidugta az ágyból, miután a felesége legálább azt megengedte, hogy zaklatás nélkül felöltözzön. Az ajtóból azonban még visszaszólt neki:

– Húzd fel mindjárt a csizmád is, Dietrich, haladéktalanul indulnod kell a rendőrségre, és feljelentést kell tenned, ilyet én még nem éltem meg!

– Rendben van – mormolta maga elé az államügyész, miközben elkezdte összeszámlálni különböző sérelmeit, bizonyos mértékig beletörődve sorsába: – Keljek fel hajnalban, mielőtt még felkel a nap, a szobámat sikálják, nincs kávé, ellopták az ezüstöt, az edények összetörték, a mosdótál el van barikádózva a varróasztallal, húzzam fel a csizmám és rohanjak a rendőrségre – na más a szórakozást is el tudnék képzelni magamnak!

A rendőrségre menés egyébként mégis csak menekülést jelentett saját háztartásának általános zűrzavarából. Miután felöltözött, legelőször is betért a legközelebbi szállodába, és annak éttermében nyitott ajtók és ablakok mellett, miközben az összes szék fel volt pakolva az asztalokra, és két szobalány rémes port kavart seprűivel, megitta reggeli kávéját. Ezután feljelentést tett az eltűnt tárgyakról abban a szilárd meggyőződésben, hogy a rendőrség a lopásról majd éppúgy nem tud semmit kideríteni, mint ő maga. Ezt követően kiment a sétányra, és elszívta szivarját, hiszen mihez is kezdhethetne otthon a saját lakásában? Odahaza közben olyan

⁶ A két várost lakosainak bűnei miatt Isten elpusztította

nyüzsgés volt, mint egy méhkasban, és az államügyész asszony, aki ügyes és tapasztalt volt a rendcsinálásban, el is érte, hogy délelőtt tizenegy órára ismét olyan rend lett, mint egy babaszobában. Bár egy kicsit még szappanszag volt, és nedves pára árasztotta el a lakást, de mégis rendben volt az egész, és minden a régi helyén állt, kivéve férje dolgozószobáját. Arra azonban még volt idő, mivel oda senki más nem járt be, csak a férje maga. Az írkok közben már megint ott üldögéltek forgószékeiken, és tiszta szívből készítették másolataikat és kivonataikat.

Közben tizenkét óra lett, és tényleg kezdett felbukkanni egy-egy látogató, akik érdeklődtek, hogyan aludtak, és jól sikerült-e a tegnapi bál. A legtöbbjüknel mindez csak üres udvariasság volt, az idő azonban mégis csak telt vele, és ez sok ember számára már komoly értéket jelent. Az államügyész asszony társalgási témája ezen a délelőttön azonban kizárólag a mostani emberek gonoszsága körül forgott általában, az ezüst kanalak és a cukros doboz fedele körül pedig különösen, annyira, hogy az állandó ismételtetés Ottiliét kezdte untatni, a fiatalabb hölglátogatókat ezért saját szobájában fogadta, az uraságok pedig megmaradtak a mamának.

Egy óra körül kis szünet következett, már csak Nestewitz professzor asszony volt ott egyedül, aki arról panaszkodott, hogy a múlt héten nála is eltűnt három teáskanál, ezért melegen érdeklődött az ügyvel kapcsolatban, és mélyen fel volt háborodva. Amikor elköszönt, az államügyész asszony kikísérte őt egészen a lépcsőig, és ott az ügyet elejétől a végéig még egyszer alaposan átvették.

Ottilie egyedül volt a szobájában, amikor hallotta, hogy a szobalány újabb látogatót kísér be. Férfias lépések voltak, amiktől kissé hevesebben kezdett verni a szíve – von Wendelsheim hadnagy elég sokat váratott magára, amikor azonban az ajtó felé fordult, nem a várt személy, hanem Fritz Baumann állt a küszöbön, és pedig azzal a hőmérővel a kezében, amit néhány nappal korábban adtak oda neki javítás céljából. Egyébként a lány figyelmét nem kerülte el, hogy ma másként nézett ki, mint szokott, mert

nem munkaruhában volt, hanem sötét, tiszta öltönyben, ami pompásan állt rajta.

Fritz Baumann egyébként egészen csinos legényke volt, jóllehet legénykének már aligha lehetett nevezni, mivel már jóval elmúlt húsz éves. Jóindulatú, nyílt ábrázata okos, sötét szemei első ránézésre szimpátiát keltett, és kis bajusza, melyet viselt, férfias külsőt kölcsönzött neki. Alakja is karcsú volt és nemes, mellyel szabadon és kényszeredettség nélkül mozgott, legalább is olyankor, amikor odakint és sajátjai között volt. Most azonban kicsit elfogódott volt, és úgy tűnt, mintha egészen megfélemezett volna róla, hogy egy elkészült munkát hozott, amit le akar adni, mivel nem találta meg rögtön a bevezető szavakat. Otilie átsegítette őt ezen.

– Ah, Baumann úr – szólította meg barátságosan – a hőmérőt hozta vissza, nagyon örülök neki, apám néhányszor már úgysis érdeklődött iránta.

– Igen kisasszony – mondta a fiatalember, aki ismét levegőhöz jutott, miközben átnyújtotta a tárgyat – már tegnap kész volt, de mivel hallottam, hogy társaság volt önöknél, nem akartam zavarni.

– És mindig saját maga fáradozik ilyesmivel.

– Nem kellene ezt tennem? – kérdezte Fritz szívélyesen. Milyen ritkán nyílik számomra alkalom, hogy láthassam önt, és anyyra szeretném, ha nem feledkezne meg róla, milyen jókat játszottunk együtt gyerekkorunkban, és mindig türelmetlenek letünk, ha valamelyikünk elmaradt!

Otilie elvörösödött és zavartan állt a fiatalember előtt, kezében még mindig a hőmérőt tartva, amely már harminc Réaumur fokot⁷ mutatott. Ő is jól emlékezett még ezekre az időkre, te jó isten, hiszen ez nem is olyan régen volt, és azt is jól tudta, hogy éppen Fritz volt a legkedvesebb játszótársa, és ő volt az, aki mindig a

⁷ Ezen a skálán 0 fok a víz fagyás- és 80 fok a forráspontja.

leghűségesebben és legférfiasabban védelmezte, ha valaki túlzottan a közelébe akart kerülni. Annak idején azonban apjának, aki meglehetősen szegényes körülmények közül küzdötte fel magát, még nem volt ekkora háza. A szomszéd gyerekek annak idején közelebb álltak hozzá, most már más körökbe vezették be őt, és futó üdvözléseken kívül már évek óta nem jött össze többé velük. Tulajdonképpen már azt is illetlenségnek tartotta, hogy a fiatal kézműves erre emlékezteti, mert a változásról neki is tudnia kellene, és gyermekéveik játékkal töltött korszaka mégis csak messze távol van már mindkettőjük mögött.

Baumann sem találta meg újra a szavakat, éspedig nem annyira feledékenységéből, hanem sokkal inkább azért, mert emlékei visszarepítették őt a régi vidám, boldog órákhoz, és a kivirágzott fiatal nőben gondolatban még mindig a csinos kislányt látta maga előtt repdeső hajfűrtjeivel és vidámságtól kipirult arcocskájával.

– Az mégis csak egy pompás időszak volt annak idején – folytatta végül halkán – és csak az a fura az egész dologban, hogy a gyerekek tulajdonképpen sohasem tudják, hogy mennyire boldogok, különben talán el sem tudnák viselni.

– Igen, persze az már elég régen volt – mondta Ottilie, aki érezte, hogy valamit válaszolnia kellene – azt hiszem, annak idején elég vad kislány voltam.

– Még mindig magam előtt látom – bólintott rá Baumann – amint azon a reggelen, amikor a folyó elöntötte a réteket és a földeket, beszállt egy csónakba, amit az ár elszakított a parttól és tovasodort.

– És ön akkor beugrott a vízbe, hogy kimentsen a partra.

– Nem volt veszélyes – mondta Fritz Baumann miközben fejét ingatta – mert a töltésnek sodródott volna, de még mindig örülök neki, hogy akkor nem kezdett el sírni, vagy segítség után kiáltani, hanem nyugodtan és dacosan állt a csónakban.

– Annyira nevetlen voltam ...

– Mindketten idősebbek lettünk – fűzte hozzá egy idő után a fiatalember – útjaink azonban szétváltak, és egymástól távol töltöttük napjainkat. Ön beköltözött ebbe a szép nagy házba, és itt növekedett szülei örömére, nekem pedig valami derék dolgot kellett tanulnom, hogy egykor majd megkereshessem saját kenyereimet, és családot alapíthassak. Nem tudom, Ottilie kisasszony, talán érdekli-e, hogy mostanra elértem kitűzött célomat. Mestermunkám már egy fél évvel ezelőtt elkészítettem, és leadtam. Nem csak egyszerűen befogadták, hanem elküldték a londoni kiállításra is, ahol aranyérmet kaptam érte. Most arra készülök, hogy mesterré váljak, és itt a városban, ahol egyetlen technikus már tényleg nem elég, hogy képes legyen minden beérkező munkát megcsinálni, szeretnék a közeljövőben céget alapítani.

Ottilie hallgatott és az ajtó felé figyelt, úgy tűnt neki, mintha odakint megint idegen hangokat hallana – Wendelsheim hadnagy annál figyelmesebb volt, hogy elmulasztotta volna a kötelező látogatást, hacsak más nem üzte ide, mint a rideg, megfelelő viselkedés.

– Ennek tényleg örülök – szólalt meg a lány és közben elpirult, mint egy rózsaszál, mert odakint most már meg tudta különböztetni a várt látogató hangját, aki az előszobában még az anyjával társalgott.

– Milyen jó, kisasszony – mondta Fritz, aki a pillanatnyi elpirulásnak egészen más okot tulajdonított – még mindig olyan, mint régen. Szegény sem vagyok teljesen, anyám egy örökségből, melyet korábban kapott ...

– A hangok odakint ekkor már egészen közel voltak az ajtóhoz.

– Bizonyára meg fog bocsátani nekem – mondta Ottilie – de annyi látogatónk van ma ...

– Igen, ezt el is hiszem, most is éppen látogató érkezik – mondta Fritz, ekkor ő maga is felfigyelve, mert izgalmában eddig nem is figyelt oda – így hát nem vonhatom el látogatóitól, talán máskor majd lesz alkalmasabb idő ...

– Bizonyára, bizonyára – mindig is örülni fogok neki ...

Az ajtó kinyílt, de még mindig nem lépett be rajta senki, mert az anya a hadnagy urat előre akarta engedni a szobába, miközben a férfi ragaszkodott hozzá, hogy a hölgyé az elsőbbség.

Fritz Baumann belátta, hogy a további társalgás most már a lehetetlenségek körébe tartozik, és csupán némán meghajolt Ottilie előtt, de szemeivel már nem találkozott, amelyek az ajtóra tapadtak, és Witte államügyész asszonyt szintén tisztelettel üdvözölve elhagyta a szobát, hogy hazatérjen. Még azt is látta, hogy von Wendelsheim hadnagy volt a látogató, de édes Isten, az már csak a magasabb szintű élet terheivel tartozik, hogy az ember először nagy társaságokkal gyötri magát, aztán még az unalmas udvariassági látogatásokkal is szenvednie kell. Pedig ha sejthette volna, hogy mennyire „terhes” Ottilie számára éppen ez a látogatás!

Wendelsheim eközben, anélkül, hogy különösebb figyelmet fordított volna az idegenre, miközben azonban az államügyész asszony csodálkozva nézett utána, belépett a szobába, minden további nélkül odalépett Ottiliéhez, megfogta a kezét, ajkaihoz emelte, és így szólt – ebben a pillanatban már megint teljes egészében hadnagy volt: – Kegyelmes kisasszonykám, igen boldognak tartom magam, hogy önt ma reggel ilyen frissen és virulva üdvözölhetem – kérdezni sem kell tehát, hogyan viselte el a tegnapi fáradalmakat – amint legnagyobb öröömre látom, kifogástalanul!

– Ön igen jószágos báró úr – mondta az anya – mialatt a fiatal leányzó, mintha bíborral öntötték volna le, úgy állt a férfi előtt. – De ki volt az a fiatalember az előbb Ottilie? Nem is ismertem meg.

– A fiatal Baumann – válaszolt a lánya – aki ezt a hőmérőt hozta vissza – amely most már majdnem a forráspontot mutatta – saját kezűleg akarta leadni, nehogy megint eltörjön.

– A Fritz Baumann lett volna? – kiáltott fel az anyja. Ó, egek, olyan előkelően nézett ki, hogy rendesen meghajoltam előtte – hiszen nem is ismertem meg!

– Baumann önálló lett – de báró úr, ön is jól érezte magát a bálon?

– Kiválóan, kegyelmes kisasszonyom, kitűnően aludtam utána, de egész éjszaka másról sem álmodtam, mint rosszul sikerült túrákról és mindenféle más fatális dolgokról.

– Hogy mi minden meg nem történik az emberrel – mondta az anya – de báró úr, nem ülne le, különben elviszi az álmunkat – tehát azt álmodtam, hogy a szakácsné beleejtette a rénszarvasgerincet a parázsba, a jégkapuk pedig teljesen elolvadtak. De hallott már róla, hogy tegnap egy csomó ezüstitárgyat elloptak tőlünk?

– Tényleg, kegyelmes asszony? Ezt végtelenül sajnálom.

– Képzelse csak el, amint ma reggel utána számolok a kanalaknak – tegnap este olyan fáradt voltam, hogy a szemeimet már nem voltam képes nyitva tartani ...

– De kedves mama, a hadnagy urat mindez bizonyára nem érdekli!

– Dehogynem, kegyelmes asszony, minden bizonnyal ...

– Látod gyermekem, ezt tudtam előre. Tehát amint ma reggel utána számolok a kanalaknak, kiderült, hogy négy darab hiányzik pont a legnehezebbek közül, és az ezüst cukros doboz fedele rajta egy tömör ezüst Ámorral.

– De hogyan lehetséges mindez?

– Ki volna ennek a megmondhatója, és mindez pont az államügyésznél történik, ráadásul a városban rendőrség is van, meg lovas csendőrség, meg városi tanácsosok és városi képviselők! De nem akarom addig nyugodtan párnára hajtani a fejem, míg rá nem bukkanok a rablóbandára és a fickókat akasztófán nem látom, mert arra a legnagyobb mértékben rászolgáltak! A fedél bosszant a legjobban, ezzel oda van az egész készlet, de mit számít mindez egy ilyen gonosz embernek, ha valakinek tönkre teszi az étkészletét, csak nevetnek rajta!

– Én csak azt remélem, hogy vissza fogja kapni a tárgyakat!

– Igen, ez tényleg kíváncsi voltam – és ez nem is az első eset volt, már a múlt héten is eltűnt néhány kanál. Bizonyára egy házi tolvaj lehet, erről nem is hagyom lebeszélni magam, mert más ember nem mert volna olyan szemtelen lenni, hogy pusztán csak azért jöjjön ide, hogy kanalakat lopjon, és elvigye a cukros doboz fedelét.

Az asszony képtelen volt kiűzni a fejéből az áldatlan ezüst holmit. Ottilie akárhányszor megpróbálta másra terelni a szót, teljesen eredménytelen volt, miközben a hadnagy volt annyira taktikus, hogy mindezt türelemmel viselte, hiszen csak tisztelgő látogatásról volt szó, ami mint ismeretes, nem feltétlenül tartozik a legjobb szórakozások közé.

Végre szerencsére érkezett egy villámhárító – Nebeldamm asszony, a feljebbviteli bíróság tanácsosának felesége, aki persze megint csak végighallgathatta az érintett ügyet, és okvetlenül szemtől szembe látnia kellett a cukros dobozt is, amelynek hiányzott a fedele.

Az államügyész asszony átvezette a hölgyet a konyhába, szeretne volna, ha hadnagy is velük megy, egyúttal a többi ezüst holmit is megnézhetné volna. A szekrény azonban sajnos egy kicsit még mindig rendetlen állapotban volt, hiszen ma reggel olyan rövid volt az idő, és képtelen volt megint mindent rendbe tenni.

– Olyan pompás volt minden tegnap este – mondta Ottilie, amikor végre levegőhöz jutott, hogy ő is megszólaljon – és én olyan kiválóan szórakoztam!

– Valóban kegyelmes kisasszonykám – válaszolta Bruno, miközben megint feltűnt neki a Rebekka és a lány közötti hasonlóság – azt is be kell vallanom önnek, hogy már régen nem táncoltam ennyit.

– De végül olyan csendes és elmélázó lett. Három vagy négy táncot is elmulasztott. Talán elfáradt?

– Nem, azt éppen nem, tényleg nem, de hiszen önt felkérték.

– De más hölgyek szintén nagyon örültek volna, ha egy ilyen jó táncos felkéri őket – mosolygott Ottilie, és Wendelsheim annyira zavarba jött erre, hogy nem is tudta, mit is válaszolhatna rá.

– Édesapja nincs itthon? – kérdezte végül.

– Apám nagyon fogja sajnálni, hogy ma reggel nem láthatta önt – folytatta Ottilie – a kellemetlen ügy miatt be kellett mennie a városba, és még nem jött vissza. De miért nézeget engem olyan különös tekintettel? – mosolyodott el a lány hirtelen – valami feltűnőt lát rajtam?

– Én? Önt? Tényleg nem – kiáltott fel Wendelsheim.

– Bocsásson meg kérem, ne értsen félre – fűzte még hozzá gyorsan és gálánsan – de tényleg ritkaság számba megy, egy át-táncolt éjszaka után egy ifjú hölgyet ilyen frissnek viszontlátni, ez igazán jót tesz az ember szemének.

– Ó, hát ön még hízelegni is tud? Ezt a tulajdonságot eddig még nem fedeztem fel önben.

– Hízelegni? Nem, azt semmiképpen sem, kedves kisasszony! Én a magam részéről utálok az unalmas hízelgéseket, és azt hiszem, amikor egy ügyvéd lányával beszélgetek, semmi szükség rá, hogy hízelegve szólaljak meg. Nem is vagyok képes felfogni, egyáltalán miért szeretnek a fiatal hölgyek ilyesmit hallani.

– Honnan tudhatnám, hogy ön szívesen tesz-e ilyet? – mondta a fiatal lány. – De hát mit tehet az ember. Számos fiatalember nem is ismer más társalgási stílust, és ha az ember megpróbálja lebeszélni őket erről, akkor igen kérdéses, hogy nem fognak-e teljesen elnémulni.

– És az nagy veszteség lenne?

– Nekik mindenképpen. De az én kérdésemet se vegye túl komolyan, semmiképpen sem akartam szemrehányást tenni önnek. De amit még éppen említeni akartam: Ma reggel nem láttam ellovagolni erre, és tegnap és tegnap előtt sem, ahogy most visszaemlékezek rá.

– Ki fog nevetni engem – mondta Wendelsheim – és következetlennek fog nevezni, ebben a pillanatban azonban csak régi lovammal rendelkezem, melyet kímélnem kell, mivel a rókát eladtam.

– Azt a csodálatos állatot!

– Nagyon jó ajánlatot kaptam – és nem is tetszett különösebben – nagyon rakoncátlan volt és gyakran megriadt.

– De hiszen ön mindig a legvadabb lovakon lovagol!

– Lehet, hogy óvatosabb lettem – mosolyodott el a tiszt.

– Hát ez tényleg kíváncsi lenne – mondta Ottilie viccesnek tűnő komolysággal, miközben összekulcsolta kezeit.

– Csak nem aggódott értem kisasszony? – mondta vidáman a fiatalember. Nagyon boldoggá tenne, ha biztos lehetnék benne!

– Tanúja voltam egyszer, amikor az a fekete ló megvadult ön alatt.

– Igen, azon a napon! Bólintott a báró, és úgy tűnt, mintha felhők suhannának át homlokán – az tényleg egy rosszindulatú állat volt, de – hirtelen elgondolkodott egy pillanatra – már megint lovakról társalgunk, ez a legügyetlenebb dolog, amit egy férfi egy hölgy társaságában tehet.

– Azt hiszem, ebbe most én kezdtem bele.

– Akkor hálás vagyok önnek, és a beszélgetést inkább a tegnapi öltözetekre terelném. Tudja, hogy már régen nem láttam olyan ízléses ruhákat, mint tegnap este?

– Nestewitz professzor asszonyé is közéjük tartozott? – nevette Ottilie.

– Az persze nem elég ügyes választás volt – mondta Wendelsheim vállát vonogatva. – Hölgyeknek, akik már túl vannak ifjúságuk üde korszakán, óvatosabbnak kellene lenniük, és nem volna szabad túl modern és túl feltűnő színekben járniuk, de

milyen gyakran feledkeznek meg erről, és ilyenkor viselőik ahelyett, hogy pompásan néznének ki, általában inkább komikusak.

– Hadnagyként – nevetett Ottilie – egészen figyelemre méltó ismeretei vannak a divatról.

– Kérem, kegyelmes kisasszonykám, ismeretekről aligha lehet szó, hiszen az egész csak ráérzés kérdése.

– Ebben talán igaza is van.

– Lehetséges, amit mondtam, az csak a többség ítélete. Az ön esetében pont az tetszik nekem, hogy mindig olyan egyszerűen öltözködik, kisasszony, el sem hiszi, milyen jól áll magának egy magas, sötét, szorosan illeszkedő ruha!

– Megint meg kell fednem? – fenyegette meg csintalanul az ujjával Ottilie.

– Nem, Ottilie kisasszony – mondta Wendelsheim naivan, miközben felé nyújtotta kezét – tényleg nem! Szívesen beismerem, hogy régebben magam sem voltam jobb a többieknél, és szörnyen unalmas dolgokról fecsegetem, de azt hiszem, hogy már leszoktam erről, legalább is nagy igyekezettel ezen fáradozok, és ön előtt a legkevésbé sem szeretnék hamis színben feltűnni.

– Szívesen elhiszem önnek, von Wendelsheim úr – mondta Ottilie, miközben megérintette a felé nyújtott kezét – csak vicc volt, de tudja ...

A beszélgetés itt félbe szakadt, mert a két idősebb hölgy ismét belépett a szobába, és a feljebbviteli bíróság tanácsosának felesége, miután saját szemeivel megtekintette a fedél nélküli cukros dobozt, és úgy fel volt háborodva a tolvajlásán, hogy alig talált szavakat. Újabb társalgás már lehetetlenné vált, és miután Wendelsheim váltott még néhány barátságos szót a fiatal lánnyal, ajánlotta magát, és Ottiliét teljes szívét áthatoló boldogságban hagyta magára.

Újabb nyomok

Az öreg von Halsen őrnagy furcsa egy fickó volt és egész lényre éppoly ellentmondásos volt, mint kiszámíthatatlan saját nézetei tekintetében. Egy adott pillanatban állított valamit, és ha valaki ennek ellentmondott, akkor állításának védelmében szinte teljesen magán kívül volt. Ha azonban egy idő múlva a beszélgetés véletlenül visszakanyarodott ugyanarra a tárgyra, és beszélgetőtársa tényként olyat állított, ami mellett ő saját maga korábban szóról szóra kitartott, akkor arra is képes volt, hogy döntő mértékben az ellenkező oldalra álljon, és igyekezett mindenféle ellenérvet felhozni azzal a mondattal szemben, amit korábban saját maga állított.

Egész életmódja ugyanebben a szellemben folyt, és mialatt mondjuk ma bebeszélte magának, hogy halálos beteg, és a következő hetet, sőt talán a következő napot sem éli meg, hirtelen teljesen megfélekezett képzelt nyomorúságáról, és olyan flottul és jó erőben bicegett végig a városon, mintha néhány évtizedet lerázott volna korából, és mintha egész életében sohasem lett volna beteg.

Megújult tevékenységének egyik fő mozgató rugója a régen elhunyt von Wendelsheim báró örökségének kilátása volt, ami azonban minden emberi számítás szerint számára már régen elvesztett, hiszen valamennyi, az utolsó Wendelsheim vonallal kapcsolatban állított feltétel a teljesülés előestéjéhez ért. Ha azonban a pénzt akár csak egy órája odaítélték és kifizették, akkor rajta a világon már semmiféle per sem segít, és mivel ezt ő is jól tudta, a tény mint ellenséges haderőt űzte előre, hogy legalább minden lehetséges pillanatot kihasználjon céljának elérése érdekében és az általa mérhetetlenül utált öreg von Wendelsheim bárót maga mögé szorítsa.

Egyszer már a fejébe vette, hogy a ház öröklési rendjében valami csalfa játékot űztek. Miként jutott erre a gondolatra, ki tudná azt megmondani. Az öreg kamarás jellemét azonban korábbról elég jól ismerte, hogy ilyesmit el tudjon képzelni róla, és mindaz,

amit annak idején az emberek köreiben elterjedt szóbeszédéből össze tudott szedni, megrögzött meggyőződésévé vált, és nem hagyta őt nyugodni és pihenni. Az éles eszű és tiszta fejű Witte államügyészt megpróbálta megnyerni nézeteihez, és egy ilyen eset lehetősége, sőt néhány mellette szóló részlettel együtt kezdetben meg is lepte azt, és felkeltette érdeklődését az ügy iránt. Amint azonban egyre inkább kiderült, hogy mindaz, amit az őrnagy tudott, vagy tudni vél, csak üres, tarthatatlan szóbeszéden alapult, bármiféle bizonyíték nélkül, ami akár csak közelítené a témát. Így aztán az egész ügytől visszavonult, és semmivel sem lehetett rábírní arra, hogy ténylegesen pert indítson. Ő legalább is nem akarta blamálni magát.

Az őrnagy maga azonban ekkor az általa feltételezett életveszélyes betegségeit ideiglenesen a szögre akasztotta, és elhatározta, hogy maga ás le a dolgok mélyére.

Újabb ösztönzést Meier asszonytól kapott, akinek alapos oka lehetett, hogy kellőképpen utálja a családot, vagy legalább is az öreg bárót, és amennyire emlékezete lehetővé tette, készségesen át is adott neki egy listát mindazon szolgálókról, akik annak idején a birtokon szolgálatban álltak, miközben az őrnagy a maga részéről minden létező bombát felrobbantott, és költségeket nem kímélve igyekezett, hogy megtalálja a nevezett személyeket.

Huszonhárom, sőt majdnem huszonnégy év azonban hosszú idő, és csak nagyon kevés eredménnyel járt. Sokan már meghaltak vagy eltűntek, néhányan pedig elköltöztek. Senki sem tudta megmondani, hogy hová, és a legfontosabb személyek neveit, például a dajkáét, akit annak idején alkalmaztak, nem is tudta, vagy már nem emlékezett rá. Egy valaki azonban, aki talán tudna valami felvilágosítást adni, az akkori kertész, egy Tettelberg nevű férfi volt, aki állítólag már régebben Alburg szomszédságába került, és később a városba költözött. Az őrnagy erre gondolt, mivel nemrég nyomozta ki címét, amikor a bál estéjén „új nyom”-ról beszélt az államügyésznek. De úgy tűnt, ennek sem volt kellő hatása, ezért az őrnagy elhatározta, hogy saját maga fogja felkeresni a kertészt.

Legalább is semmit sem akart elmulasztani, ami elvezetheti őt hön áhított céljához.

Egyik reggel tíz órakor már úton volt, mivel a helyet pontosan ismerte, azon a birtokon volt, ahol régi ismerőse, Fröhbach tanácsos is lakott. Kezdetben nem volt túl nagy kedve hozzá, hogy a tanácsost is beavassa a titokba, és meghallgassa a róla alkotott véleményét, mivel az az ember túl bőbeszédű volt. Nem bízott benne, hogy megőrizné a titkot, ezért tanácsosnak tartotta, hogy óvatosabban lásson hozzá, és semmiképpen se avasson be többeket az ügybe, mint feltétlenül szükséges. Ki volna a megmondhatója, az öreg bárónak nem jut-e tudomására kutakodása, ami ellenintézkedésekre készteti, mialatt most még a teljes biztonság érzetében ringathatja magát, mivel semmiféle őt fenyegető veszélyt nem vett észre, így tehát nyugodtan eredhet nyomába az ügynek.

Az út meglehetősen hosszú volt, vagy legalább is annak tűnt számára, mivel az öreg kertész a város szélén lakott, tulajdonképpen a legutolsó házban. A sövényén túl már a földek és mezők következtek, de kellemes volt a séta a vidéken, és nemsokára meg is találta a zöld bokrok között rejtőző kis házat, ahol az öreg Tettelberg üzletszerű kertészkedést folytatott, persze csak igen korlátozott keretek között, és ahol a világtól meglehetősen elzárkózva, ámde még mindig derekasan dolgozgatva élte napjait.

Közvetlenül mellette, ugyanazon a birtokon egy földszinti lakásban lakott Fröhbach tanácsos, és az őrnagy, amikor belépett a kertbe, kint látta „a mezőn” az egész családot, a férjet, feleséget és a gyerekeket, amint gyümölcsöket szedegettek a környező fákról és bokrokról. Mivel azonban ekkor nem akart találkozni velük, a ház körül a fal mellett körbe osont, ahonnan Tettelberg lakását szintén elérhette, és tényleg otthon is találta az öregembert, aki sohasem járt el hazulról.

– Hallgasson csak ide Tettelberg – kezdett bele az öregúr minden kerülgetés nélkül – én a von Halsen őrnagy vagyok, és néhány szót szeretnék magával beszélni egy régi ügyről. Szánna rá egy kis időt?

– Időt, őrnagy úr – válaszolt az öreg. – Ha az ember már ennyire megöregedett, akkor tulajdonképpen már nem nagyon van ideje, de az a kis kapingálás várhat egy negyedórácskát, úgys úgy fáj a púp a hátamon.

– Mennydörgős mennykő! – mondta az őrnagy – még mindig saját kezűleg ásogat a kertjében? Hány éves maga?

– Olyan hetvenkettő körül lehetek – vélekedett az öreg – egészen pontosan nem tudom megmondani, mivel szökőnapon⁸ születtem és ettől a számítás kissé zavaros lett. Néhány év ide vagy oda nem számít, mindaddig, amíg az ember egészséges. De végül is mi lenne az, amiről beszélni akar velem?

– Nem mehetnénk be egy pillanatra a házba?

– Dehogynem, minden bizonnyal, jöjjön be mindjárt ide, odabent zavartalanul beszélhetünk. – És az öreg kertész bevezette őt egy közvetlenül a melegház mellett álló házikóba vagy inkább kamrába, mert odabent nem nézett ki túlzottan lakályosnak. Csak egy fából ácsolt asztal és néhány ugyanolyan szék állt benne, az asztalon kötözőspárgák, háncs, kertiföld, virágcserepek, és mindenféle lehetséges kacat hevert meglehetősen összevisszaságban. Az öreg azonban nem tartotta fontosnak, hogy elnézést kérjen ezért, odatolta az egyik széket az őrnagy elé, ő maga leült egy másikra, és miközben két karjával térdére támaszkodott, türelmesen várta, hogy mit akar tőle az uraság.

Az őrnagy nem soká hagyta őt kétségek között. Persze néhány-szor azért megköszönlte a torkát, mert nem tudta rögvest, hogyan is kezdjen bele. A kemény szék, amelyen ült, szintén feszélyezte, de az öreg úgy nézett ki, hogy kertelés nélkül akar beszélni vele, és mivel ez éppen megfelelt neki, bele is kezdett. Elmondta neki, hogy milyen gyanúja támadt, azt ugyanis, hogy az öreg báró, mivel az örökséget csak fiú kaphatja meg, a valójában lányként született gyermekét elcserélhette egy fiúra, és felsorolta mindazokat

⁸ Február 29

az adatokat is, melyek mindeddig a fülébe jutottak, és amelyek csak tovább erősítették feltételezését.

Az öreg kertész nyugodtan végighallgatta, és anélkül, hogy egyetlen szót is közbeszólt volna, csak a fejével bólogatott néha csendesen, mintha igazolni akarná az éppen elhangzottakat. De amikor az uraság belemelegedett, és utalt arra a lehetőségre, hogy leleplezzenek egy esetleges csalást, akkor lassan kétkedve ingatni kezdte a fejét, és amikor az örnagy végül elhallgatott, így szólt:

– Igen, kedves uram, sok minden rendben is van úgy, ahogy ön éppen elmesélte: Meiernének igaza van, azon az éjszakán láttam azt a férfit a kertben, és azt is elhiszem, hogy tényleg egy gyereket vitt magával. Legalább is pont úgy sírt, és annak idején sem én, sem a többiek ezt nem tartottuk rendjén valónak. De mit segít ez? Azok, akik erről beszélhetnének, tartózkodni fognak tőle, és amit a többiek tudnak, az pedig nem tesz semmit.

– Az öreg Heszbergernére gondol?

– Tattelberg a fejét rázta. – Nem, hanem egy másikra, de az egész úgy nagyon zavaros, felkavarni megint ilyen régi történeteket, és aztán a bíróság előtt kínlódni velük. Én a magam részéről nem szeretném, ha bármi dolgom is akadna vele, eskü alatt vallani sem akarok semmiről, mert annak idején annyi mindent beszélt össze-vissza a népség, hogy az ember már tényleg nem tudja, hogy mi volt az, amit saját szemével látott, és mi, amit csak úgy hallott valakitől.

– De milyen másik személyről beszélt az előbb?

– Hát az idősebbik fiú akkori dajkájáról.

– Aki a gyerekével kiment Amerikába.

A kertész megint rázni kezdte a fejét. – Nem – mondta – tényleg ki akart menni, de a szakácsné, akinek annak idején mindig fürgén forgott a nyelve, úgy vélekedett, hogy az öreg báró maga küldte el. A hajó azonban szerencsétlenül járt az angol partoknál, az utasokat azonban megmentették, és kivitték a szárazföldre, és az a személy Angliában kezdett szolgálni, és ott is maradt tizenhat

vagy tizenhét évig. Az alatt az idő alatt összespórolhatott valamennyit, mert nem is olyan régen lányával együtt visszaköltözött ide erre a vidékre, Vollmers faluba, ahol eredetileg is az otthona volt, és a lánya ott állítólag meg is házasodott.

– És hány éves lehet a lánya?

– Nos, hát pont annyi, mint a báró úr első fia. Most kezdheti meg a huszonnegyedik életévét, mert a nő pont gyermekének születése után állt szolgálatba az uraságoknál dajkaként.

– És ki szervezhette őt be oda?

– Ki tudhatná ezt! De a Heszbergernével nagyon össze voltak barátkozva.

– És látta ön valaha a gyermeket, barátom? Ne haragudjon a kérdezősködésemért, de a dolognak tényleg igen nagy fontossága van.

– Gyermekként igen – bólintott az öregember – annak idején közvetlenül a testvérem mellett lakott, jobban mondva az anyja, Vollmersben, és amíg a testvérem élt, olykor ellátogattam hozzá. Ő azonban már évekkel ezelőtt meghalt.

– És hogy nézett ki?

– A gyerek? Ó, hát nagyon aranyos kis gyerek volt – válaszolt az öregember – finom, mint a viasz, tagjai nagyon finomak és kecsesek voltak. Azt is tudom, hogy annak idején mindenféleképpen beszéltek, de ahogy az mindig is van, az emberek végül belefáradtak, és amikor az anya a kicsivel elindult a hajóhoz, soha többé nem beszélt róluk senki.

– És hogy hívják a gyereket?

– Fogalmam sincs róla, hogy most mi a neve, a keresztnéve Martha, és az anyjának az asszonyneve Müller. A lánya azonban a közelmúltban összeházasodott egy földmérővel, és jöllehet már hallottam a nevét, mégsem jut eszembe. Egyébként ezt Vollmersben könnyen meg lehet tudni.

- És most ott van?
- Ezt megint csak nem tudom megmondani, látogatóba minden bizonnyal odamegy néha. Férjével egy órányira lakik onnan, Rübhausenben, de az anyját biztosan megtalálja.
- Vollmers úgy másfél órányira lehet? ...
- Körülbelül, de van egy rövidebb út is, az erdön át.
- Tettelberg, ha valamit kiderítetek az ügyben, az nem árthat magának.

Az öreg a fejét rázta. – Ha Müllerné még mindig olyan elszánt nőszemély, mint annak idején volt – mondta – akkor ön dolga végezetlenül fog visszajönni. Ezenkívül az is elég vészes dolog, felkavarni egy ilyen régi ügyet. Ha én az ön helyében lennék, igen csak óvatosan látnék hozzá, vagy az egész ügyet leginkább hagynám annyiban. A Müllernével nem jó kikezdeni.

– Ha van valami a dologban – mondta az őrnagy – akkor elkapom, abban biztos lehet.

– Bármilyen legyen a dologban, olykor mégis fenn lehet akadni rajta – vélekedett az öreg – és ezzel kapcsolatban – amint a szomszédom Fröhbach tanácsos szokta mondani – el tudnék mesélni egy történetet. A Wendelsheim báróval szintén nem érdemes kikezdeni, én jól ismerem az urat, és ha tudomására jutna, pompás kis pert varrná önnek a nyakába.

– Pert? – kiáltott fel az őrnagy, mivel éppen a perek voltak a vesszőparipái. – Na azzal nyugodtan jöhet, másra nem is vágyok! Jól elintéznék az öreg kujont, azt az adósságszédelgőt! Az ördög vigye, már egyetlen cserép sem az övé az egész Wendelsheim kócerájon, és már évek óta veszi fel a kölcsönöket arra a tőkére, amit a fia egyszer majd örökölni fog! Igazam van, vagy sem?

Az öreg kertész a vállát vonogatta. – Ezek olyan dolgok, amiről nekem fogalmam sincs, és amihez nincs is semmi közöm, őrnagy úr, és nem is akarom, hogy bármi dolgom legyen vele.

Ezenkívül arra is meg kell kérnem, hogy engem ne idézzenek be tanúnak, ha az ügy esetleg tényleg a törvény elé kerülne.

– Arról azonban mégiscsak nyilatkozhat, amit látott?

– Ha tényleg láttam valamit, úgy igen, de akkor sötét volt, és ráadásul szakadt az eső, és ön is tudja, hogy a sötétben minden macska szürkének látszik.

– Valamennyien szörnyen félnek a bíróságoktól! – mondta az őrnagy, nem különösképpen örülve annak, hogy az öreg kertész megint ki akar siklani a kezei közül – azok tényleg nem harapnak meg senkit, és az igazság végül mégiscsak igazság marad! Mit tehetnének magával, ha kitart az igazság mellett, he? Egyáltalán semmit!

– Én azonban semmi hasznosat sem tehetek – vélekedett az öreg – és a legjobb esetben is csak rohángálhatok és mérgelődhetek. Jobban örültem volna, ha a Meier tartotta volna a száját, mivel azonban fiatalabb éveiben sem tette azt soha, aligha lehetne elvárni, hogy vénségére kezdené el.

– És hogyan juthatok el a legegyszerűbben Vollmersbe? – kérdezte az őrnagy. – Postakocsi ugye nem megy arra?

– Postakocsi? Az nem – mondta Tettelberg – de azt hiszem, a legjobb eligazítást Frühbach tanácsostól kaphatná, ő néha átjár oda, és az almaborát is onnan szerzi be. Vollmersben rengeteg almát préselnek, és a boruk nem is olyan rossz, már annak, aki egyáltalán képes elviselni. Én mindig hascsikarást kapok tőle.

– Hm, tényleg? Mondta az őrnagy, miközben még mindig nem egyezett meg saját magával, hogy Frühbach tanácsost beavassa-e a bizalmas ügybe. Az az ember azonban már sok mindent látott és élt át életében, és talán az is lehet, hogy gyakorlatias alkat, de erről nem volt tudomása, de ugyanakkor tartott végtelen történeteitől is, melyek éppúgy, mint egy kaleidoszkóp⁹ képei, mindig ugyanabból az összeaprított anyagból mutatnak újabb

⁹ optikai játék

unalmas csillagokat. Mivel úgyis a szomszédos házban lakott, végül elhatározta, hogy átmegy hozzá, hiszen a családot az előbb látta is a kertben, és amit kérdezni akart, megtudhatja tőlük, amikor elhalad mellettük.

– Tehát, Tettelberg – mondta az őrnagy, miközben kezét nyújtotta a kertész felé – egyelőre köszönöm a felvilágosítást, amit kaptam, és ha visszajöttem Vollmersből, és kiderítettem valamit, még egyszer kijövök magához, és megbeszéljük a továbbiakat.

– Nem hinném, hogy lenne még bármi megbeszélni valónk, őrnagy úr – mondta a férfi az öregemberek makacsságával – ha ön mindenáron meg akarja égetni az ujját, abban én nem akadályozhatom meg. Saját kárán tanul az ember, mint mondják, ez azonban olykor elég sokáig eltart.

– Majd meglátjuk, Tettelberg, hogy jobb belátásra bírjuk-e az öreg bárót – bölintott az őrnagy, ragaszkodva vesszőparipájához, amitől hajszálnyira sem akart eltávolodni. – Tehát a viszont látásra! És botjára támaszkodva, az ajtón át kisántikált a szabadba, mert a kemény széktől a lábai egészen megmerevedtek

Odakint az őrnagy először körülbicegett a ház körül, ahol a tanácsos lakott, mert az előbb gyümölcszedés közben látta, de az út nem is volt olyan egyszerű, mert az arra vezető ösvényen keresztben lógott néhány öreg gyapjútakaró, melyek olyan koszosnak látszottak, hogy az őrnagy undorodott tőle, hogy hozzájuk érjen. Már vissza is akart fordulni, de fájt a lába. Valami kerülőutat keresett, és az egyik pokrócot botjával megemelve csendes szitkozódás közben átbújt alatta, és ekkor közvetlenül a kertben találta magát, ahonnan azonban a család közben már eltűnt. Legalább is mást már nem látott ott, csak egy fiút, aki éppen a körtefát rázta, hogy hozzájusson az utolsó körtékhez. Rákiáltott, de a fiú tilosban járhatott, és rossz volt a lelkiismerete, mert hátra sem fordult utána nézni, hogy ki szólította, hanem rögtön berohant a közeli bokrok közé, amelyek mögött végleg eltűnt, és nem is került elő.

Az őrnagy más megoldást már nem talált, mint elmenni a házig, és ott nyomozni a tanácsos után, de nem túl szívesen határozta el magát erre, tényleg meg is állt egy pillanatra, és gondolkodni kezdett a dolgon, amikor hirtelen kinyílt az egyik ablak, és jól ismert hangján a tanácsos kiáltott felé.

– Ah, drága őrnagy uram, csak nem tévedt el ezen az eldugott helyen? Nem jönne közelebb? Éppen öltözködök, és utána majd elkísérem egy darabon.

– Ej, jó reggelt kedves tanácsosom! – mondta az őrnagy, így végül már nem volt választása. – Ha megengedi, bejönnék egy szóra – és arrafelé vette az útját és rögtön be is lépett a házba.

A tanácsos a földszinten lakott, és csak egy egészen szerény névtábla volt az ajtaján, amelyen mindössze a Fröhbach név állt. Az ajtó nem is volt bezárva, és az őrnagy egy keskeny, hosszú folyosószerű helyiségbe jutott, ahonnan egy csomó ajtó nyílt, és közülük nem bukkant rá rögtön a megfelelőre. A jobb oldalon azonban nyitva volt egy ajtó, amely mint rögtön észre is vette, a konyhába nyílt, és ahol egy nőnemű lény egy igen koszos alsószoknyában, kötény nélkül tevékenykedett, akit az őrnagy természetesen a szakácsnénak vagy a szobalánynak vélt.

– Meg tudná mondani nekem kedves gyermekem – kérdezte – hogy melyik szobában találom meg a tanácsos urat?

– Menjen csak tovább előre egyenesen – hangzott a válasz – a férjem balra az utolsó szobában van.

– Kérem – szólalt meg rémülten az őrnagy, amiért mindjárt kezdetben ilyen durván megsértette a ház asszonyával szemben elvárható udvariasságot – bocsásson meg, de olyan sötét van itt az előszobában ... És ezzel még mindig a fejét csóválva a jelzett ajtó felé fordult. Az asszony utolsó szavait azonban már nem is hallotta, egyenesen előre ment, és benyitott az ott található ajtón, de ugyanolyan gyorsan vissza is csukta, mert egy ősállapotban lévő hálószoa rejtelseibe lépett volna be.

– Jöjjön csak ide be kedves barátom! Erre jöjjön! – kiáltott a tanácsos és kitárta saját ajtaját. Majdnem nem a megfelelő szobába nyitott be, he? Lépjen csak közelebb, pillanatokon belül kész vagyok, na hogy van? Igen bölcs dolog, hogy egyszer végre nálam is láttatja magát.

– Sajnálom, hogy zavarom önt, kedves barátom – mondta az őrnagy, aki a tanácsost még mindig a már napok óta magán viselt alsónadrágjában találta, miközben többi ruhadarabjai szanaszét heverték a szobában.

– Még hogy engem zavarna? Ó, nem, biztosan nem, nevetgélt a barátságos öregember. – Láthatja, hogy egyáltalán nem zavartatom magam, de kérem, helyet foglalna végre?

– Köszönöm, egész eddig ültem – mondta az őrnagy, aki a szoba bűzös levegőjében, mely kellemetlenül izzadságszagú volt, alig kapott levegőt. – Ha megengedi, egy pillanatra odamegyek az ablakhoz, közben nyugodtan öltözzön csak fel! Micsoda pompás egy kert ez!

– Tényleg nagyon csinos – mondta a tanácsos, miközben az őrnagy kinyitotta az ablakot.

– De ki lakik itt maga felett?

– Felettem? – Pillanatnyilag nincs bérlője – két emelettel feljebb egy hivatalnok lakik.

– Figyeljen csak, kedves tanácsos, én bizony nem engedném meg neki, hogy ezt a két ócska rongyot pont az orrom elé lógassa – mondta az őrnagy, mivel a két gyapjúpokróc pont az ablak előtt lógott — Mindennek van határa ...

– A két pokrócot? – szólalt meg Frühbach kipillantva az ablakon. – Hiszen azok a sajátjaim, azokkal takarózok minden éjjel.

– Ezekkel a pokrócokkal? – kérdezte az őrnagy tényleg lemevedve a rémülettől.

– Igen, látja kedves barátom? – folytatta a tanácsos – minden éjjel ki kell izzadnom magam, mert ha nem izzadok, az árt az

emésztésemnek, és kénytelen vagyok nagyon óvatosnak lenni az egészségemmel.

– Óhajt még reggelizni, mielőtt útnak indul, tanácsos úr? – kérdezte ebben a pillanatban egy meglehetősen tisztán öltözött szolgálólány, aki a ház urának hiányos öltözete ellenére bedugta fejét a szobába.

– Reggelizni? Hát persze! – hangzott a válasz. De hozzon be mindjárt két poharat, Henriette, és két tányért, késeket és villákat is hozzá.

– Tényleg nagyon köszönöm önnek, kedves tanácsos – mondta az őrnagy, akinek teljesen elment az étvágya – nekem még túl korán van ehhez.

– Még túl korán? – nevetett fel a tanácsos. – Úgy? Egyszer Schwerinben éppen a „Szerecsenhez” címzett fogadóban voltunk – folytatta, miközben kezdte magára húzogatni kimondhatatlan ruhadarabjait, ami kissé nehézkesen ment, mert közben állandóan lecsúszott a szemüvege – és Hesse, a titkos kormánytanácsos, aki később miniszter lett, és jelentős szerepet játszott, szintén betért, egy idegen iránt érdeklődött. Mi ott üldögéltünk az asztalnál és reggeliztünk, friss osztrigát és öreg rajnai bort ittunk hozzá, más nem is ízlik jobban reggel, mint a friss osztriga és az öreg rajnai bor. Amint belépett, odakiáltottunk felé és hívtuk, üljön le közénk reggelizni, de ő is pont így vélekedett: Ehhez még túl korán van. És maga tényleg elhiszi, hogy már reggelizett? Isten őrizze!

– Mondja csak kedves tanácsos – kérdezte ekkor az őrnagy, aki nem minden ok nélkül aggódott, hogy az első történetet rövest egy másik is követi, mert ha ez az ember lendületbe jön, alig lehet leállítani – amiért tulajdonképpen ide jöttem: Nem tudná megmondani nekem, hogyan jutok el a leghamarabb Vollmersbe?

– Vollmersbe? – kiáltott fel Fröhbach csodálkozva, miközben szemüvege felett látogatójára tekintett. – Hiszen ez, ördög és pokol, őrnagy, micsoda figyelemre méltó egybeesés! De mi dolga van magának Vollmersben? Aha, csak nem a nyomdokaimba lépett? Igen, tényleg elhiheti nekem, nincs jobb a világon az al-

mabor-diétánál, és ha évek óta nem így kúrálnám magam, akkor már nem is lennék az a férfi, aki vagyok. Képzeld csak, annak idején, éppen három hónappal azelőtt, hogy Schwerinből el akartam költözni ...

– De éppen arra akart válaszolni nekem, hogyan jutok el Vollmersbe. Miért is volna ez figyelemre méltó egybeesés?

Frühbach tanácsosnak volt egy jó tulajdonsága: Kimeríthetetlen volt semmitmondó történeteiből, de ha megszakították, pillanatokon belül elfelejtette, hogy mit akart éppen elmesélni, és ha nem kezdett bele egy másik történetbe, akkor a tárgynál maradt.

– Ja, igen Vollmers – bólintott – ez persze nagyon figyelemre méltó, mert most éppen azért kezdtem öltözködni, hogy megtegyem oda szokásos utamat. Tizenegykor akartam indulni, és ha elkísér, akkor az egyfogatúval megyünk.

– Tizenegy órakor, hiszen már nemsokára annyi az idő.

– Tényleg mindjárt annyi is lesz. Most először megreggelizünk, utána a Henriette rögtön átugrik a szomszédba és gondoskodik a kocsiról. Nagyon pompás volna, őrnagy! Egy egész órán át befogott szájjal egyedül ülni a kocsiban mindig nagy kint jelent számomra, mert a kocsissal egyáltalán nem lehet beszélni. Olyan rossz a hallása, hogy az embernek állandóan kiabálnia kell, és az tönkre tesz minden társalgást. Tehát velem jön?

Az őrnagy minden megmozdulása során, amint leküzdötte egyetlen akadályát, a betegségét, meglehetősen elszánt volt. A vas már feltüzesedett, tehát hozzá is kell látni kovácsolásához.

– Nos, hát felölem, tanácsos – mondta ezután – menjünk együtt, egyedül úgysem szánnám rá magam erre az útra az átkozott lábam miatt, és a kertészemet sem vihetem magammal, ép-poly vén nyomorult roncs, mint jómagam. Tehát punktum, rendelje meg azt a tragacsot. Mikorra érhetünk vissza?

– Amikor csak akarunk, kedves barátom. Odakint megebédelünk, én mondom önnek, fenséges falatokban lesz részünk. Ma sült vadhúst készítenek, már előre megérdeklődtem, egészen kü-

lönleges zellersalátával, és étkezés után, miután lerendeztük dolgainkat, ismét felülünk a kocsira és teljes kényelemben visszakocogunk.

– Rendben van, akkor megegyeztünk.

– Henriette már hozza is a reggelit, úgy van gyermekem, tegye csak le ide – mondta a tanácsos, miközben az asztalon, melyen vad összevisszaság uralkodott, némi helyet csinált, félre tolt egy ott heverő fésűt, a borotválkozó eszközeit, és egy frissen felbontott csomag tubákot. – Úgy van, nem fog soká tartani, de Henriette, egy palack bort is hozott?

– Rögtön hozom tanácsos úr.

– És utána ugorjon át a Behrens kocsishoz, fogjon be rögvést, és tegyen egy kis szénát az ülés alatti ládába, visszafelé tele fogjuk pakolni. És most kedves őrnagyom legyen olyan jó, és fogjon hozzá, különben elbágyadunk, mire kiérünk.

A reggeli illata különben fenséges volt, szép barnára sütött húsételből és kenyérből állt.

Az őrnagy becsülettel hozzálátott, és egy pohár bort is töltött magának. A gyomra azonban összerándult. A bort hullott almából préselték, fanyar volt, és keserű.

– Nos hogy ízlik önnek?

– Nos, tudja tanácsos – mondta az őrnagy, akinek annyira már tényleg nem terjedt ki a szívélyessége, hogy dicsérgetni kezdjen egy olyan bort, amitől éppen összerándult a gyomra – hát életben ittam már jobbat is.

– Jobbat? – kiáltott fel az elnyűhetetlen tanácsos. – Azt tényleg belátom, volt már olyan, amelyik jobban ízlett, de egészségebb nem! Ez kidolgozza magából, ami odabent van, és teljesen új emberré válik tőle. Na, igyon csak egy kortyot, lásson már neki.

A két szövetséges

Az öreg von Halsen őrnagynak, amikor reggel Fröhbach tanácsoshoz indult, nem állt szándékában, hogy bizalmasává tegye őt az örökösödési ügyben, a körülmények azonban olykor megváltoztatják a dolgokat, és a kocsi, melyen döcögtek, lassanként más belátásra rázogatta őt.

– Ennek az átkozott kasztninak azt hiszem, egyáltalán semmi rugózása nincs – szólalt meg, amikor már jó ideje egy földúton zötyögtek – az embernek kirázza a lelkét a testéből.

– Ön azonban el sem tudja képzelni – válaszolt a tanácsos, hogy a rázkódás milyen jót tesz az emésztésnek, áldásos hatását minden alkalommal érzem. Tudja, állandóan attól szenvedek. Egyszer Schwerinben útnak indultam ...

– Figyeljen csak tanácsos – mondta az őrnagy, aki nem minden indok nélkül tartott attól, hogy kénytelen lesz egész úton elviselni útítársa történeteit – elmondanék önnek valamit. Tudja miért indultam én ma Vollmersbe?

– Maga? Hogy egyszer végre almabort igyon annak forráshe-lyén. Már régen kérleltem rá, hogy egyszer kísérjen el.

– Ördög vigye az almaborát – mordult fel az öreg katona – a gyomromban még mindig úgy érzem, mintha tiszta ecetet ittam volna! Nem, nekem teljesen más úticélom van, és mivel maga mégiscsak egy tanácsos, arra kérem, hogy adjon nekem tanácsot egy bizonyos ügyben. Kicsit azonban óvatosan kell beszélnem, mert a végén még, Isten tudja, véletlenül talán beleharapok a nyelvembe ezen az átkozott, egész testemet kízó tragacson.

– Erről egy történet jut eszembe – mondta a tanácsos ...

– Most azonban előbb én akarok önnek egy történetet elmesélni – folytatta az őrnagy azzal a szilárd elhatározással, hogy egyhamar nem hagyja szóhoz jutni a tanácsost. – Ön tehát biztosított engem arról, hogy a kocsis nagyot hall. Igaz?

– Félig süket. Kiabálnia kell, ha beszélni akar vele, és az embernek megszakad tőle a tüdeje.

– Annál jobb, mert egyáltalán nem akarom, hogy hallja, miről most szó lesz. Maga érti amit mondok?

– Minden szót. Olyan a fülem, mint egy hiúzé. Egyszer Schwerinben jött egy ...

– Kérem, engedje, hogy végigmondjam – vágott közbe az őrnagy – és egyúttal arra kérem, hogy amit most önnek négy szemközt el fogok mondani, tartsa egyelőre titokban, nem ok nélkül.

– Egy titokról van szó, he? – szólalt meg a tanácsos, és felhúzta szemöldökeit.

– Remélhetőleg már nem soká marad titok – folytatta az őrnagy – egyelőre azonban nem minden ok nélkül. Mindaddig, amíg nem tudunk döntően fellépni, mindenesetre titokként kell kezelni. Minden bizonnyal igazat fog adni nekem, ha megtudja, hogy miről van szó – most azonban jól figyeljen!

És elmesélte a persze figyelmesen fülelő tanácsosnak először a Wendelsheim féle ház családi ügyének pillanatnyi állását durva körvonalakban, amit azonban Fröhbach már eddig is meglehetősen jól ismert, majd megemlítette a gyanút, melyet saját maga fogalmazott meg, és most, ezekben a percekben gyökereinél kutat.

Fröhbach egyetlen szóval sem szakította félbe, annyira elcsodálkozott az elmondottakon, amelynek tényleg volt poénja, és a legérdekesebbek közé tartozott, melyet egész életében valaha átélt. Csak olykor hallatott – hm! és – tényleg lehetséges! vagy hasonló rövid felkiáltásokat, és a fejét csóválta, mintha valami hihetetlen dolgot hallott volna. Végül, amikor az őrnagy befejezte, közbevetett néhány kérdést, amelyek azonban tőle szokatlanul, figyelemre méltó módon tényleg a tárgyra vonatkoztak, és úgy tűnt, hogy a hallottak igazságától áthatva valóban felizgult.

– Őrnagy – kiáltott fel, és a mellett ülő térdére csapott – jobb segítséget, mint jó magam, nem is választhatott volna expedíciójához, ez pont az én szakterületem, és most végre megtapasztal-

hatja, hogy milyen hamar feltárjuk a történet alapjait, az asszony-
ságnak pedig majd jól a sarkára lépünk.

– Kedves tanácsos, hihetetlenül óvatosan kell az ügghöz hozzá-
látnunk, mivel valójában még semmiféle tényleges bizonyíték
nincs a kezeink között, csak egyetlen, ámde igencsak nyomós
gyanúnk van.

– Tulajdonképpen mindjárt egy rendőrt is magunkkal hozhat-
unk volna – vélekedett a tanácsos, akit közben csak a saját gon-
dolatai foglalkoztattak.

– Aki aztán mindent rögtön az elején teljesen elrontott volna,
nem igaz? – kiáltotta az őrnagy. – Nem kezdetjük mindjárt azzal,
hogy az asszonyt letartóztatjuk.

– Isten őrizz! – rázta a fejét Frühbach – arra ne is gondoljon,
de el sem tudja képzelni, milyen hatása van egy uniformisnak.
Tényleg egyáltalán nincs rossz lelkiismeretem, de ha belép hoz-
zám a szobába egy rendőr, rögtön inamba száll a bátorságom.
Képzelje csak el, egyszer ott üldögéltem Schwerinben ...

– Ismerős maga Vollmersben és tudja hol lakik az a bizonyos
Müller asszony?

– Igen, kedves őrnagyom – válaszolta a tanácsos – két külön-
böző Müllert ismerek Vollmersben. Egyfelől azt a gazdát is így
hívják, akitől az almabort szoktam beszerezni, aztán van még egy
vaj- és sajtkereskedő is a helységben, akitől a feleségem mindig
gomolyatúrót szokott hozatni.

– Az a Müller azonban már régen meghalt.

– A sajtkereskedő? Az bizony nem, a múlt héten még járt ná-
lunk.

– Nem arra gondoltam, hanem ennek a Müllernének a férjére,
hiszen özvegyasszonyról van szó.

– Ja, persze a férjére. A Müllernét azonban elő fogjuk keríte-
ni, Vollmers nem olyan nagy település. Legalább azt tudná, mi a

lánya férjének a neve, egy ilyen néven gyakran sok múlik. Volt nálunk egyszer Schwerinben ...

Frühbach tanácsosnak ma azonban nem volt szerencséje elbeszéléseivel. Abban a pillanatban, amint megint belekezdett, a ló ugrott egyet, megijedt, és elkezdett vágatni.

– Na, még csak ez hiányzott nekünk – kiáltott fel Frühbach, rémülten megkapaszkodva – hogy ez az öreg, félig vak gebe elszabaduljon velünk! Az egyik oldalon nem is látja az árkot.

A kocsis azonban, aki közben kicsit elbóbiskolt, menten megragadta a gyeplőt, ostorával párszor végigvágott a vén gebén, és rövidesen tudatta vele helyzetét, amit nem téveszthet szem elől. Szegény állat végül is csak egy kicsit mozgásba akart lendülni, vagy az is lehet, hogy felfedezte Vollmers közeledő házait, ahol már ismerte az istállót, és az abrakot, amely rá várt.

A két utas között további társalgásra már csak azért sem lehetett gondolni, mert itt már elkezdődött a kövezett út, és az ilyen-nivel szemben meglehetősen érzéketlen tanácsos is kénytelen volt mindkét kezével megtámaszkodni, hogy a túl kemény zötykölődéssel szemben biztosítsa magát. Az őrnagy azonban elhadarta az összes káromkodást, ami kívülről eszébe jutott, és az nem volt éppen kevés, míg végül megálltak az alacsony, piros cserepes vendéglő előtt, és meg nem látták a hatalmas kék cégtáblát felette, amelyre tűzpiros angyal festettek. Jobbjában vörös trombitát, és baljában vörös söröskancsót tartott, és hogy melyik istenséghez tartozott, azt nem lehetett megállapítani.

Frühbach tanácsos úgy tűnt, öreg törzsvendégnek számított ezen a helyen, legalább is a vendéglős így fogadta, aki a világ legbarátságosabb ábrázatával és sipkájával a kezében az ajtóban állt, és azonnal odahívta a szolgát, a pincért és a szobalányt, hogy segídekzenek az uraknak a kiszállásnál, a kabátokat és egyéb útipoggyászt pedig vigyék be a házba.

– Nos Müller úr, hogy mennek a dolgok? – szólította meg Frühbach tanácsos, amikor szerencsésen leszállt, és lesegítette az őrnagyot is a kocsiról, aki a lábaival nem tudott olyan könnyedén

mozogni. – Van ma valami rendes ennivalója? De úgy tűnt, nem is számított kérdésének különösebb megválaszolására.

– Köszönöm, minden a legnagyobb rendben, tanácsos úr – mondta a lelkiismeretes vendéglős – úgy ahogy megvagyunk, csak a feleségem panaszkodik állandóan, mindig a gyomrával van elfoglalva.

– Az átkozott almabor az oka! – szólalt meg az őrnagy, aki nem volt éppen a legjobb hangulatban.

– Egy jó barátom – mutatta be őt a tanácsos – von Halsen őrnagy úr.

– Örvendek, őrnagy úr – igyekszünk a legjobb kiszolgálásban részesíteni. Mikor óhajtanak az urak ebédelni?

– Mit tud ajánlani? Remélem a sült vadhús sem hiányzik az étlapról!

– Nem, persze, hogy nem, tanácsos úr, hiszen külön megüzentem önnek. Nyilván nem fogok valótlanságot üzeni. Az étlap odabent ki van készítve az asztalra.

A tanácsos csak bólintott, mivel pillanatnyilag semmi más megbeszélni valójuk sem volt, és sokkal fontosabb téma állt előttük. A két uraság belépett a földszinti helyiségbe, ahol az egyik sarokban már meg volt terítve egy asztal, mert bár Vollmersen nem halad át postakocsi, de egy csomó fuvaros járt arra, és szokásuk szerint be is tértek ide, mert senkinek sincs jobb dolga útközben, mint egy teherszállító fuvarosnak.

Az őrnagy szívesebben érdeklődött volna rögvest a helybéli megözevgyült Müllerné iránt, de az ő esetében, aki teljesen idegen volt ezen a helyen, túl feltűnő lett volna, ha rögtön ezzel kezdi, ezért megkérte a tanácsost, hogy tegye meg helyette, és Frühbach erre éppen a megfelelő ember volt. Egyébként is megállás nélkül érdeklődött, és a maga szívélyes módján (tulajdonképpen más jelzővel is illetni lehetett volna őt, mert bár látszólag rendszerint barátságosan szólt az emberekhez, de azért volt benne mindig

valami lekezelő) rögtön könnyűszerrel talált is egy kapcsolódási pontot.

– Mondja csak Müller úr! – szólalt meg Fröhbach, amikor a vendéglős szalvétával a hóna alatt megállt a hátuk mögött az asztalnál – rokona magának az a Müller, aki itt Vollmersben vaját és sajtot árul? Nevét legalább is ugyanígy írja.

– Elnézését kérem tanácsos úr – mondta a vendéglős méltóságteljesen – az a Müller nem a környékről származik, hanem Mecklenburg környékéről telepedett át ide.

– Ej, nézze csak, – kiáltott fel Fröhbach – hiszen akkor földiek vagyunk. Volt már Mecklenburgban, Müller úr?

– Nem, nagyon sajnálom – válaszolt a vendéglős.

– Na, hát igazán nincs semmi sajnálni valója – vélekedett szárazon az őrnagy, ha más szerencsétlenség nem érte.

– Hm – mordult egyet a tanácsos, aki egészen ki volt zökentve szokásos közegéből, ahol általában olyan gondtalanul úszkált, mint hal az óceánban, ma pedig egy különleges cél felé vett lendületet. – Úgy emlékszem, mintha egyszer tett volna említést nekem rokonairól, akik itt élnek ebben a faluban.

– Tényleg nem tudom, ki lett volna az – mondta Müller úr vállát vonogatva. – Persze van még itt két azonos nevű ember: Müllernek hívják a péket, aztán él még itt egy özvegy Müllerné, aki sokáig Angliában volt, el akart jutni Amerikába, csak a hajó nem akarta elvinni odáig, amint itt mondják, de egyikükkel sem vagyok még a legtávolabbi rokonságban sem. Édes Istenem, hiszen ez a név oly gyakori!

– Igen, ebben tényleg igaza van, bólintott a tanácsos. Figyelen csak Müller úr, a szarvassült tényleg nagyon jó, már régen nem ettem ennél finomabbat.

– Nagyon örülök, ha ízlik önnek, tanácsos úr.

– És még egy üveg almabort kérek. De maga tényleg nem iszik, őrnagy úr?

– Köszönöm, egy pohár sört rendeltem magamnak, az almbortól inkább eltekintenék, azt a lét képtelen vagyok elviselni.

– Pedig az maga a tiszta anyatej – mondta a tanácsos – de amit még éppen kérdezni akartam: Tehát az asszony hosszú ideig Angliában tartózkodott?

– A Müllerné? Igen, persze, beszéli is az angolt, és amikor olykor a lányával társalog, nincs ember, aki megértené őket. Átkozott egy nyelv, és milyen széleseben mondják, de hát bizonyára azt is meg lehet tanulni.

– Ah, tényleg, most jut eszembe, mintha már hallottam volna róla – folytatta a tanácsos, közben szaporán rágesálva. – A lánya nem egy bizonyos Bekkerrel, egy távíró kezelővel házasodott össze?

– Nem, tanácsos úr, nem jól tudja, hanem egy úgynevezett geodétával, bizonyos Melkerrel, aki most Rübhausenben állomásozik, és közreműködik a földterületek összevonásában.

– Ó, hát persze, tényleg igaza van, Melker a neve, hogyan jutottam én Beckerre? De hasonló a csengése. Schwerinben történt egyszer ...

– Úgy emlékszem, egy Melker nevű geodétát én is ismertem valamikor – vágott hirtelen közbe az őrnagy, mert a tanácsosnál kezdett megint átszakadni a gát. – Szokott erre járni?

– Pont ma reggel láttam – mondta a vendéglős – azt hiszem, a feleségeért jött, aki néhány napra látogatóban volt az anyjánál.

– Tényleg? – mondta a tanácsos, visszazökkenve a jelenbe, mert egyébként tulajdonképpen csak a múltban élt. – akkor étkezés után átugorhatnánk hozzájuk őrnagy, úgylis egy kis sétát kéne tennünk az emésztésünk érdekében. Messze lakik innen?

– Nem, mindjárt itt a kertek mögött, tanácsos úr. Ha a kerítés mentén haladva befordulnak, rögtön látni fogják maguk előtt a csinos kis házat. Tulajdonképpen a Müllernének van a legcsinosabb kis háza az egész faluban.

– Tényleg? Na, akkor talán elballagunk arra, és megnézzük magunknak – tehát egy csinos kis házikó. Talán gazdag az a nő?

A vendéglős a vállát vonogatta. – Ki tudja? – Legalább is senkinek sem mutatkozik, és elég egyszerűen és visszahúzódva él, és az is igaz, hogy egyetlen garassal sem tartozik senkinek a faluban. Azonban nagyon ritkán lehet látni. Majdnem mindig otthon ül és varrogat, vagy egy könyvben olvasgat, de, no lám csak – szakította félbe hirtelen mondandóját, amikor egy koci gördült el a közelben – éppen ott jön a lánya a férjével. Pont most mennek vissza Rübhausenbe. Így ezúttal elmulasztotta őt. Más alkalommal talán majd sikerül.

– Az őrnagy felugrott, és az ablakhoz lépett. Könnyű csinos, rugókra kiválóan felfüggesztett kis kasos koci zörgött el az úton a közelben. Egy tisztességesen öltözött úr volt a hajtó, talán huszonhárom éves lehetett, és mellette szintén városias öltözetben egy fiatal, kedves asszonyka nevetgélt és társalgott vele.

– Tehát ő lenne a lánya? – bólintott az őrnagy, visszafordulva, mert a koci éppen abban a pillanatban befordult a sarkon. – Majdnem úgy néz ki, mint egy dáma.

– Igen – bólintott a vendéglős – nagyon csinos kis asszonyka és ráadásul emellett még szorgalmas háziasszony is. Az anyja adott is a nevelésére, az már igaz, és ráadásul a Melker úr igazi főnyeremény volt.

A tanácsos titokban megbökte az őrnagyot, szemüvege felett kacsintott egyet miközben suttogva mondta: – Minden igaznak tűnik – majd visszaült a vadsültjéhez, hogy megint nekilásson. Nem igaztalanul dicsekedett azzal, hogy három ember helyett is képes enni és inni. Az őrnagynak ekkor azonban már égni kezdett a talaj a talpai alatt, és bár sajátos, kellemetlen érzés kezdett erőt venni rajta, amikor arra gondolt, hogy régen hajszolt céljának döntő pillanata oly közel van hozzá, hiszen ez volt utolsó reménye, és ennek érdekében egy teljesen idegen személy házába kell behatolnia, ámde nem az a férfi volt, aki visszariadna attól, amibe egyszer már belekezdett. Minél hamarabb túl esik rajta, annál

jobb. Persze eltartott még egy darabig, mire a tanácsost el tudta mozdtítani az asztal mellől, de végül ez is sikerült, és most mindketten egy darabig felfelé mentek a faluban, hogy ne árulják el azonnal céljukat, aztán a jelzett irányba fordultak, ahol a kis ház rövidesen a szemük elé táruult.

Tényleg nagyon barátságos hely volt, kicsi és természetesen meg voltak a maga korlátjai, legalább is a külső látszat szerint, de rendkívül tisztán tartották, rendesen be volt vakolva és világos színre festve, zöld zsalukkal ellátva, a házhoz tartozó kis kert is gondosan ápolat volt, és a sövény felett virágzó rózsabokrokat is látni lehetett. Az egész tényleg olyan volt, mint egy kis idill, az ember akaratlanul is egy kedves, törékeny lényre gondolat, aki a virágokkal ékesített ablakok mögött kézimunkáján dolgozik, és hullámos hajával talán ki is tekint majd az ablakon.

A virágos ablak mögött azonban egy nagy fehér főkötön kívül más nem volt látható, ami meg sem mozdult, amikor a két idegen elhaladt előtte.

– Bemegyünk? – kérdezte az őrnagy.

– Hát persze, magától érthető – válaszolt a tanácsos – ha már egyszer itt vagyunk, essünk túl rajta. Hogyan akar azonban belekezdeni? Valamiféle bevezetésre mégis csak szükség van, aztán már megy minden magától. Esetleg érdeklődhethénk Melker úr után? Jól tudjuk, hogy most nincs itt.

– Erre már én is gondoltam – vélekedett az őrnagy – de aztán hogyan tovább?

– A többit csak bízza rám. Bárkivel képes vagyok felvenni a beszélgetés fonalát, ha egyszer már lehetőségem nyílik belekezdeni, és a kérdésünkkel kapcsolatos bevezetés már csak azért is adott, mivel ön rokonságban van azzal a Wendelsheim családdal, akiknél a hölgy korábban szolgált. Kezden bele, például a rövidesen esedékes örökséggel, és akkor rögtön azt is látni fogjuk, milyen képet vág, amire én közben figyelni fogok. Ördög és pokol őrnagy, két ilyen legény, mint mi vagyunk, két ilyen dörzsölt fic-

kó, intelligencia tekintetében minden bizonnyal felveheti a versenyt egy öregasszonnyal.

– És ha semmit sem fog beismerni?

– Nem kell közvetlenül beismernie, kedves barátom – biztosította őt a tanácsos – és ez nem is fog megtörténni, arról már most teljesen meg vagyok győződve anélkül, hogy valaha is láttam volna. Mást nem is akarok elérni, minthogy egyetlen egyszer elszólja magát, csak egyetlen szóval kerüljön ellentmondásba, akkor már elkaptuk, és abban pedig nyugodtan bízhat, hogy a többit a bíróság ki fogja szedni belőle. Csak azt mondja meg nekem az istenért, hogy mindezzel miért csak most rukkolt elő, és nem már húsz évvel ezelőtt, amikor az ügy még elég meleg volt ahhoz, hogy meg lehessen szorongatni!

– Kedves barátom – válaszolt az őrnagy – az persze sokkal jobb lett volna, de éppen annak idején, amikor a gyerek született, Oroszországban voltam, és amikor hazajöttem, azok az emberek, akik annak idején Wendelsheimben szolgáltak, már szétszóródtak a nagyvilágban, fáradozásom így teljesen eredménytelen volt. Csak most, amikor látszólag már benőtte a fű az egészet, tulajdonképpen a kapuzárás előtti utolsó napokban jutottam csak a helyes nyomra, de még most sem veszett el minden.

– Isten tartsa fenn ezt a lehetőséget – bólintott a tanácsos – rém szerencse, hogy legalább most nyomra akadt, mert néhány héttel később nyugodtan csomagolhatott, és lógó orral elhúzhatott volna. Ámde forduljunk vissza, más most már nem segít! Tehát fogakat összeszorítani, őrnagy, és támadás. Előre! El nem tehet bennünket láb alól, és legrosszabb esetben mi mégis csak ketten vagyunk.

A két szövetséges, akik eközben jó darabon kifelé haladtak az utcán annyira, hogy már ismét maguk előtt látták a szántóföldeket, ekkor visszafordultak, és direkt az özvegy Müllerné háza felé közeledtek. Bejáratához a kerten át vezetett az út, és rövidesen oda is értek. A kaputól egy zsinór vezetett befelé, a kis harang

belül az ajtófélfára volt rögzítve, és a tanácsos már karját nyújtotta, hogy meghúzza, amikor Fröhbach hirtelen megszólalt:

– Figyeljen csak, őrnagy, ha mi most becsengetünk, a végén még kidugja a fejét az ablakon, és mindjárt itt az utcán fog lerendezni bennünket! Ez persze pech volna.

– Talán nyitva van a kapu, nyomja csak le a kilincset!

– Tényleg – mondta a tanácsos, miközben a kilinccsel próbálkozott. A felvonóhíd le van eresztve. Akkor hát rohamra, he, őrnagy? Előre barátom, már látom, hogy mégis csak át kell vennem a vezetést!

Müllerné

A két szövetséges belépett a kertbe, melyet szorgalmasan gondozott állapotban találtak, és egyikük sem gondolt arra, hogy most minden igyekezetükkel azon vannak, hogy szétrombolják ezt a békességet, és boldog tulajdonosát börtönbe juttassák. A tanácsos számára az ügy még nagyon új volt, és a kaland izgalma még nem hatotta át teljes egészében. Az őrnagy előtt csak a cél lebegett, melynek elérésére kíméletlenül törekedett, és mindent, ami ennek során útjába került, úgy kezelt, mint egy akadályfutó az akadályt, amelyen túl kell jutnia. Itt csak az a jog érvényesült, melyet hosszú éveken át bebeszélt magának, csak a jog, egyes egyedül a jog, és az öreg bárónak, akit teljes szívből utált, az általa elkövetett jogsértésért bűnhődnie kell. Egyáltalán nem is gondolt arra, hogy eközben mindenkit, aki hozzásegíti céljának eléréséhez, beleránt az ügybe, vagy ha mégis gondolt rá, teljesen közömbös volt számára. Előre! A tanácsosnak teljesen igaza volt ebben, és ez volt az egyetlen szó, ami most érvényes volt számára, és szilárd, határozott lépésekkel igyekezett a zöldre mázolt ajtó felé, amely még elválasztotta zsákmányától.

A két uraság azonban az ajtót nem találta nyitva, de itt is volt egy csengőzsinór, és anélkül, hogy akár egyetlen pillanatot is haszontalan késlekedésre vesztegetett volna, a tanácsos meghúzta.

Odabent a házban ajtózörej hallatszott, és nem tartott soká, belül eltoltak egy reteszt, a bejáratí ajtó kinyílt, és hirtelen egy meglehetősen robusztus, legjobb éveiben lévő hölgygel találták szembe magukat.

A hölgy szűk ujjú, sötétvörös vászonruhát viselt, hozzá hófehér főkötőt és szintén fehér gallért, és egyáltalán nagyon tisztának és csinosnak nézett ki. Arca azonban nem tetszett az őrnagynak. Felső ajka felett leheletnyi bajusz volt felismerhető, és arcvonásai mintha azt tükrözték volna: „Életemen végigküzdöttem magam, és a hóhér törődjön a világgal!” Meglehetősen erőteljes szemöldökei orrgyöke felett összeértek, és nagy, kék szemei inkább kutakodva,

mint barátságosan tekintettek a jövevényekre. Ennek ellenére nem volt barátságatlan, amikor kertjében megpillantotta az idegeneket.

– Miben lehetek az urak szolgálatára?

– Bocsásson meg tisztelt asszonyom – vette át a szót a tanácsos – jól értesültem, hogy egy régi ismerősöm, Melker úr önnél tartózkodik?

– Nagyon sajnálom – mondta az asszony – a vejem épp az előbb ment el, a lányom látogatóban volt nálam, és most vitte haza.

– Ó, ez tényleg nagyon sajnálatos – mondta Frühbach tanácsos, miközben hatalmas selyem zsebkendővel törölgette a homlokát – olyan szívesen beszéltem volna vele! – Meg tudná mondani nekünk, hogy mikor tér vissza legközelebb?

– Nagyon sajnálom, fogalmam sincs – válaszolta nyugodtan az asszony.

– Talán azt sem tudná megmondani nekünk, hogy mostani munkáját mikor fejezi be? – folytatta Frühbach elszántan. – Nekem is van egy birtokom, várjon csak, hol is van a lista ... És közben előszedte a zsebkönyvét.

– Befáradnának egy kicsit? – kérdezte Müllerné, aki ekkor másra nem is gondolhatott, mint arra, hogy veje számára újabb megbízásra és kereseti lehetőségre van kilátás. – Csak itt állodogálnak a pitvarban ...

– Hát, ha nem zavarjuk, tisztelt asszonyom ...

– Ó, egyáltalán nem. Legyenek olyan jók, jöjjenek be velem egy pillanatra, egészen egyedül vagyok, és ha bármiféle felvilágosítást adhatok önöknek ...

Az urak persze nem kérték sokáig magukat. Frühbach tanácsos győztes mosollyal lépett be, és az őrnagy közvetlenül a nyomában volt.

A szoba rendkívül tisztának tűnt, azonban igen egyszerűen volt berendezve, ámde mégis ízlésesen, különösen a rengeteg virág, a frissen felszórt homok és a nap, mely besütött a szobába, végtelenül barátságos látványt kölcsönzött neki. Az asszony maga igen tisztelettudóan viselkedett, felismerhető volt rajta, hogy bizonyára gyakran mozogott előkelő körökben, és a mód, ahogyan leült székre és intett a két úrnak, hogy két másik karosszékekben foglaljanak helyet, abban tényleg volt valami előkelő.

Frühbachnak mindez – miközben az őrnagynak nagyon imponált – elkerülte a figyelmét, a legijóságosabb mosolyával helyet foglalt, és bele is kezdett egy hosszabb elbeszélésbe, miközben még mindig a tárcájában keresgélt. Az egész történet egyedül és kizárólag lovagi birtokáról és annak szükségességéről szólt, hogy földjeinek összevonását amilyen gyorsan csak lehet, el kellene intézni. Eközben az őrnagy időt nyert arra, hogy kitalálja haditervét, és amint Frühbach – amire nem egyhamar került sor – szünetet tartott, ő maga vette át a beszélgetés fonalát és így szólt:

– Igaz lenne, asszonyom, egyszer régen, annak persze már jó pár éve, egy ideig unokafivérem, von Wendelsheim báró házában élt?

– Ó, hát persze – válaszolt Müllerné, aki, amint rövidesen kiderült, kissé lekezelő modora ellenére kedvelte a társalgást, csak először be kellett melegednie. – Tehát Wendelsheim az ön unokafivére lenne? Kedves, derék egy ember! – Úgy van, dajka voltam ott, abban a házban, rögtön azt követően, hogy megszületett kislánykám, a Martha, és a férjem annak idején nem is akart ebbe beleegyezni, de édes Istenem, mit tehattünk, a Bároné asszony annyira szenvedett, és mindig olyan jó volt hozzánk, végül engednünk kellett, és az én kis Marthamat közben odahaza tejjel táplálták. A gyerek ettől egy kicsit gyengécske és törékeny maradt, de hála Istennek, azért egészséges volt, és így később nem kellett szemrehányást tennem magamnak.

– A két gyerek tehát meglehetősen azonos életkorú? – kérdezte az őrnagy.

– Persze, természetesen – mondta Müllerné asszony – alig negyvennyolc óra van közöttük – és igen nehezemre esett annak idején, szegény kicsikémet magára hagyni, de a báró úr saját kocsiját küldte értem, egy nagy, üvegezett hintót, és nem volt mentesség, nekem be kellett szállnom.

– Az unokafivéremet – mondta az őrnagy, aki ekkor arra gondolt, hogy más irányból kell támadást indítania – emberei tulajdonképpen nem nagyon kedvelték. A felesége állítólag egy angyal volt, és sokat kellett túrnie, minden okom megvan rá, hogy ezt feltételezzem, de férjében mindig volt valami rémes büszkeség és keménység, családja sokat mesélhetne erről.

– Hogy mi volt a helyzet a családban, arról nekem nincs tudomásom – mondta az asszony – velem és az emberekkel szemben mindig jó volt, különösen, ami engem és a kis bárót illeti. Édes Istenem, boldogságában azt sem tudta, mint kezdjen a gyerekekkel! Olykor néha tényleg erőszakkal kellett kiszednünk a kezei közül, úgy ugrált és táncolt vele körbe-körbe, és egyáltalán nem is akarta békén hagyni úgy, hogy a kegyelmes nagynéni gyakran veszekedett vele és haragudott is rá ezért.

– A kegyelmes nagynéni?

– Persze, hát a kegyelmes úr testvére, egy von Wendelsheim kisasszony, aki azt hiszem, mind a mai napig ott él a házban. Ő azonban egy irtó haragos nőszemély volt, mi mindig csak „vicsorgó fogú”-nak neveztük, és ha már annak idején vicsorgatta fogait, akkor Isten kegyelmezzen azoknak a szegény szolgálóknak, akik most vannak neki alárendelve!

– Ezek szerint a kegyelmes kisasszony irányította annak idején a házat? – vetett közbe a tanácsos egy kérdést.

– Igen, és valószínűleg még most is ő irányítja – bólintott rá Müllerné – mert szerintem nem úgy nézett ki, mintha bármit is ki akarna engedni a kezei közül. Inkább belemart ellenfeleibe.

– De a gyerekekkel rendesen viselkedett?

– Nem tudom – mondta vállát vonogatva az asszony – olykor igen. Aztán megint csak borús tekintettel nézegette és gyakran órákon keresztül nem hagyta el egyetlen barátságos szó sem az ajkát, egyetlen lélek iránt sem – ami egyébként is elég ritkán fordult elő vele.

A tanácsos jelentőségteljes pillantást vetett az őrnagy felé, aki azonban anélkül, hogy viszonzta volna, bár lehet, hogy észrevet-
te, lassan folytatta:

– Különös, de annak idején sokat beszéltek a gyerekről, az emberek nem hagytak fel vele, hogy különös dolgokról meséljenek ...

– Természetesen – bólintott az asszony – mivel születésével nagy örökségre nyílt kilátás. Jóságos ég, mi mindenről nem beszélnek az emberek, engem is gyakran kérdeztek és zaklattak, de én mindenkit durván lerendeztem, míg végül békében nem hagytak.

A visszaemlékezés, vagy sokkal inkább a sikertelen próbálkozások említése nem volt éppen bátorító hatással az őrnagyra. – A második fiú újabban igen beteges – folytatta némi szünet után – és azt hiszik, aligha lesz hosszú életű.

– Na, a vicsorgó fogú esetében ezt el is hiszem – vélekedett Müllerné – mivel ő a második fiút majd felfalta szeretetében, miközben az elsővel csak keveset, vagy egyáltalán nem törődött. Pedig micsoda egy egészségtől duzzadó, kemény kötésű fiú volt! Az apját azonban sajnálom. Édes Istenem, hiszen az anya már olyan régen fekszik rideg sírjában!

– És látta mostanában az idősebbik fiút? Bizonyára tudja, hogy katonatiszt lett belőle.

Az asszony hallgatott, és a tanácsos megint az őrnagyra nézett, aki azonban most felhúzta a szemöldökét. Az asszony végül válaszolt, aki közben csendesén bámult maga elé:

– Már régen nem láttam, nagyon, nagyon régen. Te jó ég, a gyerekekből felnőtt urak lesznek, és ha előkelőek, mit érdekli őket

ezek után egy szegény öregasszony, aki egykor saját nedveivel táplálta őket! Már rá sem gondolnak többé. Ha a báró úr akarta volna, már régen meglátogathatott volna, mert arról, hogy ismét itt lakok, bizonyára értesült, de ő már nem törődik öreg dajkájával, aki az anyját helyettesítette, és ha ő kibírja ezt, hát akkor én is.

– Úgy tűnik, saját gyermeke sokkal közelebb áll önhöz – mondta a tanácsos, aki még ezt az irányt is meg akarta kocogtatni.

– Nos – kérdezte az asszony és csodálkozva nézett rá – nem így is van rendjén? Lett volna eddig valakije széles e világon, míg röviddel ezelőtt meg nem házasodott, aki többet gondoskodott és fáradozott volna körülötte, mint jómagam? Minden oka meg van rá, hogy rajtam csüngjön, és nem is volna természetes, ha másmilyen akarna lenni.

– Ah, még valami, ha annak idején ön a Wendelsheim kastélyban tartózkodott – jegyezte meg az őrnagy – akkor minden bizonnyal ismeri Heszbergernét, aki annak idején otthonosan mászkált a házban.

Müllerné némi csodálkozással nézett az öregúrra. Talán most első ízben tűnt fel számára, hogy mennyi kérdést tesznek fel neki, miközben Frühbach tanácsos, aki a legnagyobb figyelemmel várta a választ erre a kérdésre, azért, hogy tekintetével ne árulja el magát, előszedte szelencéjét, és tubákkal kínálta az öreg hölgyet.

Ha tudta volna, hogy Frühbach tanácsos reggelenként, mielőtt szobáját kitakarították, a napközbeni szipákolások alkalmával a lehulló dohányt gondosan összekotorta és visszatette a szelencébe, akkor bizonyára visszautasította volna a csipetnyi adagot. Az őrnagy azonban tudott erről, de soha sem kötözködött vele ezért. A hölgy azonban köszönettel elfogadta, és kis idő elteltével így szólt:

– A Heszbergernét? Persze hogy ismerem őt, azt a kellemetlen nőszemélyt! De egyáltalán miért kérdezi ezt tőlem? Egyáltalán hogyan kötött ki most Heszbergernénél?

– Édes Istenem – mondta az őrnagy kissé zavarban – mivel épp a régi időkről beszéltünk, eszembe jutott az a személy, mivel annak idején ki-be mászkált a házban, ám a büszke báróné ennek ellenére nem kedvelte, amit mindenesetre elég gyakran hallottam.

– Ez igaz is – bólintott az asszony – mert a kegyelmes kisasszonnyal mindig összeszűrte a levelet, az öreg bárónak pedig mindig azt kellett tennie, amit azok ketten kigondoltak. Velem kapcsolatban persze semmit sem merészelt, mivel a gyerek nálam volt, és ővele kapcsolatban az öreg báró nem ismert tréfát, de a többiek az alatt a rövid idő alatt, míg odajárt, a nő elég rendesen szekálta, a többiek tudták is ezt, de ő rá se hederített.

– Heszbergerné annak idején szép kis pénzt keresett – mondta az őrnagy.

– De mi közünk van nekünk mindehhez – szakította félbe röviden az asszony, aki kezdett bizalmatlanná válni – nem szívesen beszélek azokról az időkről, idegenekkel pedig pláne nem. Az előbb valami papírt keresett a levéltárcájában, uram – egyelőre még a nevüket sem tudom ...

– Fröhbach, tisztelt asszonyom – Fröhbach tanácsos – mondta az imént megszólított, aki a tárcáját már régen visszadugta a helyére, most azonban zavartan megint gyorsan utána kapott. – De arra ráérünk még, míg Melker úrral egyszer alkalmam lesz személyesen beszélni. Közben egész kellemesen eltársalogtunk – bevalom önnek, az idő csak úgy repült számomra, ön pedig úgy lakik itt, mintha egy kis paradicsomban lenne.

– Igen, persze, a lakás tényleg nagyon csinos – bólintott az asszony – csak majdnem nagy egy kicsit egy egyedül élő özvegy számára, de édes Istenem, mégiscsak a saját házam, és az ember kényelmesen elrendezkedhet benne.

– Figyelemre méltó, hogy eddig nem tűnt fel nekem – vélekedett Fröhbach – pedig olyan gyakran járok ki ide Vollmersbe – olyan szívesen iszom az almabort, a testemnek is szükségletévé vált, már nem is tudnék lemondani róla. Sajnos az ez évi nem olyan jó, mint a tavalyi, a bor egy kicsit savanykás, de úgy vélem,

éppen ezért sokkal egészségesebb lehet, mint az előző évi. Az tényleg valami csodás volt, még most is szomorkodva gondolok rá, hogy már elfogyott.

– Nos – mosolyodott el az asszony barátságosabban, mint eddig – ha már úgy rajong a tavalyi almaborért, akkor talán felfrissíthetem emlékeit. A vendégeket illik valamivel megkínálni, és pont ez az egyetlen, ami van itthon a háznál. Bocsássanak meg egy pillanatra.

Ezzel felállt és kiment a szobából, miközben az őrnagy fejét csóválva nézett utána. – Kedves tanácsosom – mondta, amikor a nő kiment, kissé suttogó hangon – attól tartok, tényleg attól tartok, hogy a mai nappal eláshatom utolsó reménységemet. Ebből az asszonyból így módon az égvilágon semmit sem fogunk kiszedni.

– Kedves, drága barátom – mondta emelt hangon Fröhbach, aki csak egy pillanatig várt, míg a hölgy eltávolodhatott az ajtótól, miközben karon ragadta az őrnagyot és hevesen nyomogatta karját – még hogy semmit sem szedünk ki belőle, úgy vélekedik? Hiszen már rajta is kaptuk!

– Rajtakaptuk? Kicsodát?

– Hát az asszonyt! Fel sem tűnt önnek, hogy összerándult, amikor megemlítette a Heszberger nevet? Láthatóan megrémült – most már nem kapirgálni fogunk a bokor körül, hanem odacsapunk!

– Isten őrizzen, nehogy valami óvatlanságot kövessen el! Nem szeretnék kellemetlen helyzetbe kerülni ezen a helyen, ami, később, ha kitudódna anélkül, hogy valamit elértünk volna ...

– Látja ott azt a képet? – kérdezte a tanácsos, karjával egy nem is rossz olajfestményre mutatva, ami szemben a falon függött, és egy fiatal, csinos lányt ábrázolt. – Akar még újabb bizonyítékot? – folytatta a tanácsos fellelkesülve. – Hát nem egy különösen előkelő, nemes arc, és akár csak nyomokban is felismerné rajta Müllerné arcvonásait? Azt bizony nem, von Wendelsheim báróhoz azonban hasonlít, de még mennyire, hogy hasonlít!

– De a Wendelsheim családból is származhat – mondta az őrnagy, miközben ő is figyelmesen nézegetni kezdte a képet. A hasonlatosság tényleg felismerhető, de még csak azt sem tudjuk, hogy a képet esetleg nem az elhunyt asszonytól kapta-e ajándékba, vagy esetleg valami árverésen vette.

– Azt rövidesen megtudhatjuk – mondta Frühbach határozottan – most azonban bízza csak rám a dolgot. Felajánlottam önnek a segítségemet, és ön sem bízott meg bennem feleslegesen. Az asszonynak nem jó a lelkiismerete, erre feltenném a tubákos szelencémet, és az, hogy most élénk rakja az almabort, csak azért történik, hogy jó modorral megszabadulhasson tőlünk. De ne legyen Frühbach a nevem, ha nem fogom elkapni, méghozzá mielőtt megsejtené, teljesen váratlanul, és ön tanúja lehet, mennyire elsápad és meghunyászkodik majd!

– De mi nem olvashatunk a fejére egy olyan bűncselekményt, amire még nincs is közvetlen bizonyítékunk.

– A fejére olvashatjuk! – válaszolt a tanácsos egy olyan férfi elszánt ábrázatával, aki a legszélsőségesebbekre is el van határozva. Az őrnagynak azonban már nem maradt ideje, hogy további megjegyzéseket tegyen, ellentmondjon, vagy bármire figyelmeztesse a tanácsost, mert ugyanebben a pillanatban mozdult az ajtón a kilincs, és miközben már hallották is a poharak zörgését, megjelent Müllerné egy agyagkorsóval és kis tálcával a kezében, amelyen három pohár állt.

– Íme uraim – mondta barátságosan, miközben a holmit lepakolta az asztalra, aztán odalépett egy kis sarokszekrényhez, ahonnan kenyeret és friss vajat vett elő. Ragadják meg az alkalmat, ez minden, amit a ház nyújtani képes, de szívesen kínálom, bizonyára ízleni fog, és az egyszerű étellel szemben nem támaszthatunk nagy követelményeket. Kóstolja meg az almabort tanácsos úr, és vallja be őszintén, hogy ivott-e már életében valaha ennél jobbat!

Beszéd közben Müllerné teletöltötte a poharakat, Frühbach, aki közben szemüvege felett figyelte a nőt, akaratlanul is elmosolyodott, amikor a jól ismert és kedvelt illat elérte az orrát. Nem is

türtöztette magát, a poharat rögtön a szájához emelte és megkóstolta. – Pompás – mondta – felülmúlhatatlan! – és a következő pillanatban egyetlen húzásra ki is ürítette az egészet.

Az őrnagy nem szívesen nyúlt a pohár után, nem volt kellemes érzés számára, hogy elfogadja annak az asszonynak a vendégszeretetét, akinek a háta mögött terveket kovácsolnak. Most már nem is nagyon piszkálhatták tovább, és mivel nem igazán utasíthatta vissza a szívélyes kínálgatást, hogy egy pohárkányit ő is kóstoljon meg, ajkához emelte, és kortyolgatni kezdte. Az almabor azonban édesebb volt, mint amit Fröhbachnál ivott, ennek ellenére még mindig igen kétséges kotyvalék volt, melyet közben a tanácsos teljes odaadással dicsérgetett, sőt annak ellenére, hogy éppen ebéd után érkeztek, még egy jó darab kenyeret is levágott, és megkente vajjal, hogy azt is megegye.

Rágcsálás közben haditervét szövögette, melynek célja nem kevesebb volt, mint megrohamozni az erődítményt, melyet csellel nem tudott bevenni.

– Tisztelet Müllerné – szólalt meg ezért, miután lenyelte az utolsó falatot és leküldött utána egy pohár almabort is, és száját az igen gyakran használt zsebkendőjével törölgette, amit aztán egyre kisebbre hajtogatott, és végül visszadugott a zsebébe (közben ismét előszedte tubákos szelencéjét) – minden elismerésem az almaboráért, tényleg elsőrendű, és életemben nem ittam ennél jobbat. Az előbbi beszélgetésünk úgy tűnt, kellemetlenül érinti önt, amit nagyon sajnálok, de mégiscsak vissza kell térnem rá. Ön ugyanis nem tudja, hogyha az örökség valamilyen csel következtében nem megfelelő kezekbe kerül ... Talán még egy csipetnyi tubákot?

– Köszönöm – mondta az asszony, bosszankodva megrázva a fejét. – Mi közöm van nekem az örökséghez? Hiszen úgysem kapok belőle semmit sem! Különben is az egész Wendelsheim ügyről hallani sem akarok!

– Kérem, engedje meg, hogy kibeszéljem magam – mondta a tanácsos – mivel nőként nem lehetnek kellő ismeretei az ezzel

kapcsolatos rendkívül szigorú törvényekről, melyek szerint azok, akik támogatást nyújtanak egy csalás végrehajtásához, fenyítésnek, sőt börtönbüntetésnek teszik ki magukat.

– Kedves tanácsos – szólalt meg az őrnagy, aki kezdett nyugtalan lenni a bevezetés hatására – a törvény majd ...

– Kérem, kedves őrnagy – válaszolt Fröhbach – engedje meg, hogy a hölgy számára, aki olyan szívesen fogadott bennünket, teljes mértékben világossá tegyem, utána már igen könnyen meg fogjuk érteni egymást.

Müllerné csodálkozva nézett rájuk, mivel úgy tűnt, egyáltalán nem fogja fel, milyen célt akar elérni a tanácsos, vagy nem is akarta felfogni, és az őrnagy, aki oldalról gondterhelten figyelte őket, ettől egyáltalán nem lett okosabb. Fröhbach azonban, bal kezét tubákos szelencéjével háta mögé téve és jobb kezével, ujjai között még egy csipetnyi tubákot szorongatva, szemüvege fölött az asszonyra tekintve folytatta:

– Arról, hogy ön teljesen jól érti, mire utaltam, meg vagyok győződve. A világ ugyanis nem hagyta magát becsapni, a titokról ugyanis túl sokan tudtak. Mindeddig azonban, mivel nem volt semmi tét, annyiban hagyták a dolgot, most azonban, hogy letelőben van az örökség határideje, lehetetlen lesz az akkori csalást tovább titkolni. Legyen ezért hát tisztességes, és valljon be mindent, amiről tud, hiszen barátok között van ...

– Még hogy nekem kellene mindent bevallanom? – mondta az asszony, aki alig tudott magához térni a csodálkozástól, mivel Fröhbach mindezt igen kenetteljesen adta elő. – De mit kellene nekem bevallanom, az Istenért?

– Jól van – kiáltott fel a tanácsos, elkeseredve ekkora macacsságon – kinek a képe az, amely ott lóg a falon? Amott, arra gondoltam!

– Az ott? Az a lányom képe – azzal meg mi baja van?

– Nem úgy van – kiáltotta a tanácsos emelt hangon – ez nem igaz! Tudja kinek a képe az? Tudja, hogy Heszbergerné a városban már mindent bevallott és beismert?

Az asszony halott sápadttá vált, egy lépést hátrált, és arcvonásainak hirtelen változásától maga az őrnagy is megrémült. Szemei mereven a beszélőre tekintettek, a szája félig eltátva maradt, kezét előre nyújtotta. Fröhbach tanácsos azonban, aki mindezt szintén észrevette, sikerei nyomán győzedelmesen tovább folytatta:

– Az a kép ott a falon von Wendelsheim báró lányának a képe, akinek őerte a fiát adta oda, és ha ön most hajlandó mindent beismerni, amikor még barátok között van, akkor biztosíthatom, hogy ...

Tovább nem jutott. Az összes vér, amely az előbb elhagyta az asszony arcát, ekkor visszatolult, így az most majdnem rézvörös színre váltott, karjait csípőre vágta, és dühtől elcsukló hangon üvöltötte:

– Maga – maga vén megöszült számár, maga akarna tanácsos lenni?

– De Müllerné! – kiáltott fel Fröhbach tanácsos megrökönyödve.

– Hát ezért jött ide ez a szélhámos társaság a házamba? – üvöltött az asszony, aki most kezdett igazán rátalálni a nyelvére. – A vejem után érdeklődnek, mert tudják, hogy nincs itt, és hátulról jönnek, kérdeznek és kutakodnak és teszik a szépet és ártatlant, hogy egy szegény asszonyt a szerencsétlenségbe taszítsanak?

– De drága jó Müllerné! – vágott közbe ekkor az őrnagy is, aki égi álmaiból visszatért a földi valóságba és egyedül próbálta meg a felingerelt asszony fortyogó dühét mérsékelni.

– Fúj ördögök! – kiáltozott azonban tovább Müllerné, aki most már magához ragadta a szót, és nem hagyta, hogy egykönnyen megvonják tőle. Az indiánok, törökök és pogányok, ha valakivel együtt esznek, isznak, nem alkalmaznak alattomos cseleket a hátuk mögött, és nem ellenségeskednek velük szemben, hanem

testvérként kezelik őket – ezek meg itt keresztényeknek tartják magukat, pedig gonoszabbak minden pogánynál!

– De Müllerné, én biztosíthatom önt ... – kezdte hebegni az őrnagy, de nem fejezhette be.

– Maga csak semmit ne biztosítson nekem! – üvöltötte az asszony, egyre inkább dühbe gurulva. – Mi keresni valójuk van itt maguknak egyáltalán? Azt hiszik, hagyom, hogy a saját négy falam között büntetlenül sértegessenek? Még hogy a Heszbergerné – mi közöm van nekem ahhoz, hogy mit vallott be, csak nem ezzel akarnak fenyegetni? De majd meglátjuk, hogy van-e még jog és törvény ebben az országban, és hagyja-e, hogy gyámoltalan, egyedül álló asszonyokat támadjanak meg a saját házában! Na majd meglátjuk. Pillanatokon belül a bíróságra megyek, ott aztán majd megtudom, hogy a saját lányom, a saját gyerekeim képe lóg-e ott azon a falon, és az a hitvány alak, aki behatolt ide és tanácsosnak meri nevezni magát, büntetlenül rám törhet-e a házamban és büntetlenül ócsárolhat-e.

– De Müllerné – mondta Fröhbach tanácsos, persze kissé elképedten véve tudomásul a fordulatot, hogy finoman kigondolt terve, amiről egy pillanatra már azt hitte, hogy célját sikerült szerencsésen elérnie vele – csak megengedi nekünk, hogy ...

– Egyáltalán semmit sem engedek meg maguknak – kiáltotta az asszony – az égvilágon semmit! Minél hamarabb eltűnnek a házamból, annál jobb, és ha nem takarodnak el rögtön saját jószántukból, akkor a szomszédaimnak kiáltok segítségért, akik majd mozgásra bírják magukat.

Az őrnagy már igencsak zavarban volt, az előbbi szóváltás közben már az ajtó felé közeledett, és tulajdonképpen csak a kedvező pillanatra várt, hogy távozhasson, mert az egész ügy rettenetesen kellemetlen volt számára, de éppenséggel elszaladni sem akart. Most azonban már semmi okát sem látta a további késlekedésnek. Az asszony elég egyértelműen és félreérthetetlenül az ajtó felé mutatott nekik.

– Jöjjön tanácsos, ez így nem mehet tovább – mondta, most már ő is bosszankodva, mert a társát nem lehetett távozásra bírni. Még mindig ott állt, csipetnyi tubákkal a kezében, meglehetősen dagadó, vörös fejfel a dühöngő asszony előtt, és csak arra a pillanatra várt, hogy mondandóját folytathassa. – Na jó, hát ha egyedül akar itt maradni, felőlem azt is lehet – én azonban megyek – jó napot asszonyom!

– Még hogy jó napot, hát Isten tudja! – kiáltotta az asszony. Erre a napra még sokáig emlékezni fogok, csinállok én maguknak majd még jó napot, vagy ne legyen Barbara Müller a nevem! A bíróság előtt még látjuk egymást, ott aztán majd kiderül, hogy hagynom kellene-e, hogy rám rontsanak a saját négy falam között és sértegensenek, ott aztán majd mindent bebizonyíthatnak, amit állítottak. Igen, maga tanácsos, maga, aztán majd meglátjuk, mi történik!

Frühbach egy pillantást vetett az őrnagy felé, de alig vette észre, hogy az komolyan gondolta, és félig már ajtón kívül van, mire végül maga is jobbnak látta, hogy kövesse példáját. Valamit azonban még feltétlenül mondania kellett, mert hangtalanul képtelen lett volna távozni.

– Hát jól van tisztelt asszonyom – bólintott, miközben megigazította a szemüvegét, és ujjai közül kiejtette a tubákokat, amiről eddig megfélekedezett, majd botja és kalapja után nyúlt – ha semmiképp sem akarja másként, nekem így is jó – ajánlom magam! – fűzte hozzá még gyorsan, mert a felidegesített asszony dühe a tetőfokára hágott, és már kezdett nyomulni feléje, a tanácsos azonban mégsem akart a végletekig elmenni.

– Még hogy magának így is jó? Maga vén birkafejű, maga! – kiáltotta.

Frühbach azonban nem várta be, hogy újabb természettudományos elnevezéseket kapjon, és sokkal gyorsabban, mint ahogyan mozogni szokása volt, már vágatott is kifelé az ajtón, még éppen jókor, mert a következő pillanatban úgy csapódott be mögötte, hogy a ház ablakai is beleremegtek. A feldühödött asszony hangja

azonban még ezt a lármát is túlharsogta. Az őrnagy meg sem állt, hogy bevárja barátját és sorstársát, hanem amennyire csak engedelmeskedni nem akaró lábai lehetővé tették, bicegve lefelé igyekezett az utcán, de olyannyira, hogy a tanácsosnak szaporán ki kellett lépnie, hogy utolérje. Ezt azonban nem is bánta, mert minden lépésével növelte a távolságot saját maga és a rémes nősze-mély között, és az ellen sem volt semmi kifogása, hogy az őrnagy jobbra befordult egy mellékutcába, és meg sem állt addig, míg el nem érte az utca végén lévő krumpliföldet. Ott aztán megállt, és csak ekkor nézve első ízben a tanácsos felé, így szólt:

– Nos, tanácsosom, most aztán – legszívesebben azt mondta volna, hogy „nagy pofájával”, udvariassága ezt azonban mégsem engedte, ezért inkább szolidabbra vette – forrófejű támadásával szép kis zsákutcába juttatott.

– Még hogy én juttattam volna zsákutcába, kedves őrnagyom? – mondta a tanácsos, miközben megállt, és az izzadságot törölgette a homlokán szemüvege felett. – Ne vegye rossz néven, mit tudtam én erről az egész ügyről, mielőtt ide hozott? Egyáltalán semmit – és ha lett volna is némi fogalmam róla, hogy ilyen ingatag lábakon áll, az ördögbe is, semmiképpen sem vertem volna bele az orromat!

– De mi az istenért rontott be úgy ajtóستól a házba, és olvasta az egész ügyet az asszony fejére? Meg is kértem rá, hogy ezt ne tegye, és még jó modorral kibújhattunk volna a hurokból, és tiszteletteljes visszavonulást biztosíthattunk volna magunknak, most azonban csúfosan és megszegyenülve kellett elvonulnunk és a nevetségességig blamáltuk magunkat.

– Isten a megmondhatója – sóhajtott fel Fröhbach – erre a szituációra életem végéig emlékezni fogok! Tudja azonban, hogy régebben egyszer már majdnem ugyanígy jártam. Annak idején Schwerinben ...

– És ezzel a történetnek még nincs vége – szakította meg őt az őrnagy, akinek az asszony utolsó fenyegetése még nem ment ki a fejéből. – Figyelje csak meg, ez a brutális nőszemély a végén

még tényleg a bírósághoz fordul, és mi majd nemcsak nyilvánosság előtt kérhetünk tőle bocsánatot, hanem az egész fatális ügy a széles publikum tudomására fog jutni, és ami a legrosszabb, az öreg Wendelsheim füleibe is eljut, aki egyetlen alkalmat sem mulasztana el, hogy valamit a nyakamba ne varrjon. Mennydörgős mennykő, ha nyomorúságos testemmel nem lennék annyira röghöz kötve, még ma este felülnék a vonatra, és meg sem állnék Nápolyig vagy Görögországig!

– Hm – mondta a tanácsos, aki botját a karja alá vetve selyem zsebkendőjén igyekezett egy tiszta helyet találni, ahol megpucolhatná szemüvegét, de mivel ilyen nem volt, a kabátujjához dörgölte. – Bizonyára képes volna rá, de óvakodni fog, őrnagy, mert az ügy nem egészen tiszta, van rajta egy szennyes folt. Észrevette mennyire elsápadt, amikor a képpel kapcsolatban érdeklődtem?

– Igen, kétségtelenül, és első pillanatban én is azt hittem, hogy ezzel elkaptuk, de most már úgy vélem, hogy dühében sápadt el.

– Kedves őrnagyom, bízson emberismeretemben, több volt az, mint felháborodás, rossz lelkiismeret volt az, és az azt követő kifakadás volt rá a kabát, hogy eltakarja. Nem kellett volna meghunyászkodnunk előtte, álarc volt az, nem volt más, mint álarc, ráadásul elég esetlen kivitelben. Én a magam részéről nem is távoztam volna rögtön, erről biztosíthatom, de ön hirtelen máris ajtón kívül volt, és jómagam egyedül már semmire sem jutottam volna.

– Elegem volt – vélekedett az őrnagy – és eszembe sem jutott, hogy a feltétlenül szükségesnél tovább civakodjak azzal a vénasszonnyal.

– Bárcsak engedtem volna első benyomásomnak, és rendőrtanácsosként mutatkoztam volna be! Én mondom önnek, egyszer Schwerinben ...

– Más nem is hiányzott volna – kiáltotta az őrnagy – a végén még le is csukhattak volna bennünket! Figyeljen csak, tanácsos,

fogalma sincs róla, milyen veszélytől menekült meg, hogy nem ezt tette.

– Magából hiányzik a merészség, őrnagy.

– Persze, olyan esztelen helyzetekben, amikor az ember tudja, hogy nincs fedezék a háta mögött. Őszintén szólva, olyankor tényleg.

– Na, tudj’ Isten, azt hiszem, én teljes szívből neki mentem volna – mondta Fröhbach tanácsos öntudatosan. – És most hogyan tovább? Mert itt a krupliföldön nem áldogálhatunk örökké.

– Van még valami beszerezni valója itt a faluban?

– Más dolgom nincs, mint néhány palack almabort felpakolni. Hallja csak, őrnagy, az az almabor az öregasszonynál tényleg pompás volt! Kár, hogy ilyen sárkány őrzí.

– Bárcsak ne ittunk volna belőle egy kortyot sem – mondta az őrnagy rosszkedvűen – abban igaza volt az asszonynak. Szerintem pocsékul nézett ki, én csak belekortyoltam. De most váltsunk témát, tegyen meg nekem egy szívességet, minél hamarabb tűnjünk el innen. Elegem van Vollmersből, és remélem, ezt a porfészket életemben soha többé nem kell viszontlátnom.

– Ami a mai napot illeti, nekem is ez a véleményem – nyugtázta a tanácsos – nekem sincs túl sok kedvem a további maradás-hoz, és a felhergelt hölgygel sincs kedvem ismét találkozni. De jöjjön csak őrnagy, nem is kell megint elmennünk a ház előtt, ezen az utcán is tovább mehetünk. Némi kerülővel visszajutunk a vendéglőhöz.

Az őrnagy nem kérte magát sokáig, és a két úriember rövidesen ferde pillantást vetve balra, szó nélkül befordult abba az utcába, ahol Müllerné háza állt békés csendben, mintha vihar ott sohasem tombolt volna.

De ezzel még nem voltak túl mindenben, ahogyan vélték. Amint rákanyarodtak a széles országútra, amely a vendéglő felé vezetett, előtte, a piros angyalos cégtábla alatt ott állt egy vörös ruhába

öltözött alak fehér főkötővel a fején és szélesebben gesztikulált az előtte vállvonogatva álldogáló vendéglős orra előtt.

A két barát akaratlanul is megállt az országút közepén, amikor mindketten, szinte egyidejűleg felismerték a hölgyet. Erre egyikük sem számított, és ebben a pillanatban még a tanácsos is kellemetlenül érezte magát. Azt, hogy az asszony maga is észrevette-e őket, és esetleg megint találkozni akar-e velük, vagy már befejezte mondandóját, ami ide vezette őt, nem tudhatták, jobb karjával tett még néhány döntő mozdulatot – a távolság miatt persze nem lehetett hallani, amit közben mondott – aztán az utca felé fordulva útnak indult, és rövidesen bekanyarodott az egyik mellékutca.

– Ez a nőszemély mindenre képes – sóhajtott fel az őrnagy, amikor mindketten egyszerre folytatni kezdték útjukat, mivel már elhárult az akadály. – Bizonyára a neveink iránt érdeklődött.

– És az a számár vendéglős valószínűleg meg is adta neki a pontos címünket – egészítette ki a tanácsos az elhangzottakat. Legalább is úgy tűnik.

– Ez magától érthető, és a napokban az újságok tele lesznek a történettel. Kedves tanácsosom, bár csak sohase láttam volna meg ezt az átkozott Vollmerst egész életemben.

– Ezen már semmi sem segít – jegyezte meg Fröhbach helyeselve – a kő elkezdett lefelé gördülni, és mi már nem tudjuk megállítani.

– Igen, és ön volt, aki kimozdította a helyéről.

– Kérem – mondta a tanácsos – ön volt, aki erre készítetett engem, magamtól eszembe sem jutott volna, hogy felkeressem ezt a Müllernét. De itt is van a háziszolga. Hallja csak, kedves barátom, szóljon a kocsisnak ... Egyáltalán hová lett a kocsis?

– Odabent ül az ivóban – válaszolt a megszólított ember. Nem érzi jól magát, görcsöl a hasa.

– Az az átkozott almabor! – jegyezte meg az őrnagy.

– Szóljon neki, hogy fogjon be – adta ki az utasítást a tanácsos, mintha a gyomorgörcsről nem is hallott volna. – Pillanatokon belül vissza akarunk indulni Alburgba. Ah, kedves gazda, a számlánkat, ha kérhetném!

– Parancsára, tanácsos úr – válaszolta a barátságos ember, sipkáját igazgatva a fején. – De mondja csak – fűzte még hozzá nyomott hangon – az istenért, mi dolguk volt ezzel a Müllernével? Éppen most járt itt ...

– Nekünk? Az égvilágon semmi. Mi dolgunk lett volna? – kérdezte Fröhbach a világ legártatlanabb ábrázatával.

– Na, akkor végképp nem értem, mit akart az öregasszony – mondta a vendéglős. – Először a két uraság neve iránt érdeklődött, és felírta magának egy cetlire (eközben az őrnagy oldalvást a tanácsosra nézett, hiszen beigazolódtak legkellemetlenebb aggályai) – aztán szitkozódott és átkozódott egy darabig, de úgy, hogy az embereim összefutottak a lármára.

– De végül is mi baja volt? – kérdezte Fröhbach.

– Isten tudja! A lányáról és a Wendelsheim báróról és a bíróságokról és egy csomó más dologról beszélt, semmivel sem lettem okosabb tőle, önöket meg aztán mindenféle jelzővel látta el. Igen-csak fergeteges szájszerkezete van, ha egyszer belelendül, és ha nem muszáj, jobb, ha az ember nem kezd ki vele. Különben elég rendes, senkinek sem tesz keresztbe, de ha egyszer belekezd és feltüzesedik, akkor biztos, hogy nem is hagyja abba.

– Fizetni szeretnénk, kedves barátom – mondta az őrnagy, akinek kezdett kínos lenni az ügy – lenne olyan kedves és megmondaná, hogy mennyivel tartozunk?

Ez segített. A vendéglős meghajolva visszavonult, és miközben az öregúr követte és kiegyenlítette a számlát (a tizenkét palack almaborral együtt, ami már az ülés alatti ládában volt, miközben a tanácsos odakint bal kezét hátravetve le-fel sétált), a kocsis is előkerült a lovakkal és befogott. Nyomorúságosan nézett ki, Fröhbach azonban nem volt olyan hangulatban, hogy tudomást

vegyen róla, és néhány perccel később a kis kocsi a falun keresztül kizötyögött az Alburg felé vezető országútra.

Apa és fia

A Wendelsheim kastély lakói közben meglehetősen szomorú időszakot éltek át, és élnek át tulajdonképpen még mindig, mert a fiatal Benno báró állapota az utóbbi hetekben nemhogy nem javult, hanem inkább jelentős mértékben romlott. Vért persze nem hányt azóta, de olyan mértékben legyengült, hogy ágyát csak ritkán, és akkor is csak rövid időre hagyhatta el.

Bruno mostanában gyakrabban jött ki hozzá, mint korábban, és olykor órákig ült ágya mellett, hogy elűzze számára az időt, de miről is beszélhetett volna vele? Benno a zenéhez nem értett, idegei gyermekkorától kezdve nem bírták elviselni, és Bruno lényegében másról – a lovakat és szolgálati ügyeket kivéve – nemigen tudott miről beszélgetni vele.

Benno legkedvesebb társasága és beszélgetőpartnere ezért továbbra is az a fiatal lány, Kathinka maradt, aki ha ideje engedte, mellette ült, és kis történeteket és meséket mondott el neki. A lány úgy kezelte őt, mint egy beteg gyereket. A haját kisimította az arcából, megigazgatta párnáját, kötözködött vele, ha nem akart nyugodtan feküdni, vagy nem akarta bevenni orvosságát. Virágot hozott neki a kertből, kis csokrokat kötött, vagy koszorút font belőle, amelyek napokon keresztül ott függtek az ágya felett, és olyan gonddal és szeretettel ápolta őt, hogy még a „kőszívű nagynéni” szíve is meglágyult tőle, és valamivel barátságosabbá vált vagy kevésbé volt szigorú vele.

Benno azonban akkor volt a legboldogabb, amikor Fritz Baumann meglátogatta, mert vele átélte munkáit és együtt ábrándoztak tervein – és micsoda terveket gondolt ki, amióta csendben és nyugodtan kellett feküdnie, és mennyire vágyódott arra az időre, amikor megint folytathatja munkáit és végre befejezheti azokat!

Kathinka persze titokban felsóhajtott, amikor így hallotta őt beszélni. Bár ő maga még túl fiatal volt, mégis megérezte és jól látta, hogy szenvedése sokkal súlyosabb és komolyabb, mint amilyennek ő maga tartotta, azonban sohasem szólt ellene egy szót

sem, és ha olykor kettesben voltak, és a fiú felsorolta mindazokat a gépeket, amelyeket szeretne megépíteni, és azt is megemlítette, hogy rövidesen egy vízkereket akar készíteni, amely a nagy tóból kiemeli a vizet, és azt majd elvezetik a virágágyásokhoz, olyankor a lány együtt örült vele, és megnevezte azokat a helyeket, ahová célszerű lenne elvezetni a vizet. Ilyenkor gyakran mosolyt csalt a sápadt arcra, és a fiú szeme boldogan felcsillant.

Az öreg báró gyakran ájtott, csendben leült az egyik sarokba és figyelte kettejük beszélgetését. Az utóbbi időben ő is nagyon megváltozott, mert minél inkább közeledett az örökség időpontja, – már napokban lehetett számolni, mennyi van még hátra – annál borúsabb és magába fordultabb lett, de ennek ellenére az ember azt hihette volna, hogy már alig várja azt az időt, amikor legalább anyagi gondjaitól megszabadul, és hosszú idő után végre megint fellélegezhet. A kisebbik fia miatt aggódott? Erre minden oka meg lett volna, mert reménytelen állapota nem lehetett titok előtte, vagy valami más bánata volt, ami a szívét rágta? Ő azonban senkivel sem beszélt erről, legkevésbé a testvérével, sőt, ahol lehetett került, és azt is annyiban hagyta, hogy az öreg hölgy oly mértékben kezében tartotta az egész háztartást, hogy annak korlátlan úrnőjének tűnt. Ő maga már nem volt több a kastélyban, mint egy szokásos kosztos, és aha valamelyik szolgáló a legegyszerűbb, akár őt magát érintő kérdésekben érdeklődött nála, akkor minden alkalommal von Wendelsheim kisasszonyhoz küldte, aki majd eldönti a szükséges tennivalókat.

Úgy tűnt, beteg gyermeke szobájában érzi magát a legjobban, de olykor azt is otthagya, amikor a szegény fiú légvárakat építgette és olyasmiről beszélt, hogy mi mindent fog majd csinálni jövőre. Ilyenkor csendben és halkán felállt, és nagy könnyecseppek gördültek alá az öregember bajuszába – és úgy ment ki, mintha a fiát nem is akarná látni.

Azt követően, hogy Bruno apjától pénzt kért, és kénytelen volt dolgavégezetlenül hazalovagolni, Wendelsheimben többször is járt, de apja legnagyobb csodálkozására soha többé nem beszélt

pénzről vagy újabb igényeiről, az öreg báró pedig tartózkodott attól, hogy ő maga érdeklődjön nála ezzel kapcsolatban.

Ma ismét eljött – régi fehér lován ülte meg – és mint mindig, először most is Benno szobájába ment fel megnézni, hogy van. Betegebbnek látszott, mint legutóbbi alkalommal, de barátságos mosoly suhant át szenvedő vonásain, amikor kezét nyújtotta bátyja felé.

– Hogy vagy Benno? – kérdezte ő szívélyesen. – Igen sápadtnak látszol.

– Ó, ma jól vagyok, nagyon jól – mondta a fiú. Kathinka olyan csodálatos történetet mesélt nekem egy beteg királyfiról, akit egy jóságos tündér meggyógyított, és teljesen egészséges lett, és később oly boldog lett, és népét még sok-sok éven át kormányozta – ó, bárcsak lennének nálunk is ilyen jó tündérek. De Bruno, fájdalmat okoztál, nézd csak meg milyen piros lett a kezem, ahol megszorítottad!

– És mondd, nem tudnál egy kicsit felkelni és sétálni a kertben, vagy legalább egy kicsit odamenni a nyitott ablakhoz, Benno? A levegő oly csodálatos és lágy, bizonyára jót tenne neked.

– Nem nagyon megy, Bruno – mondta a fiú – ha felkelek, akkor mindig úgy szúr itt nekem valami, és az orvos ma reggel szigorúan megtiltotta. Nem láttad véletlen a fiatal Baumant, Bruno? Ma meg akart látogatni – biztosra ígérte – mutatni akart nekem valami újdonságot.

– Nem Benno, nem a gyalogúton lovagoltam idefelé jövet, lehet, hogy már úton van. De mondd csak, nem izgat fel nagyon, ha kerekeken, emelőkön és csavarokon töröd a fejed?

– Ó nem, Bruno – mosolyodott el a beteg fiú – olyankor, amikor ilyesmivel tudok foglalkozni, egyáltalán nem is érzem, hogy valami bajom van, és akkor olyan könnyedén és jól érzem magam. Baumann sem szereti, ha saját magam látok neki. Mindent megmutat, és megbeszéljük, hogyan haladjunk tovább. Any-

nyira ügyes, és olyan barátságos velem mindig. Bárcsak ne lakna olyan messze tőlünk.

– Apám hol van, Kathinka?

– Azt hiszem, odalent van a kertben, báró úr. Az előbb még idefent volt, aztán odalent láttam a hársfák alatt sétálni.

– Megkeresem őt, aztán még visszajövök hozzád, Benno, mielőtt elmegyek.

– Igen, Bruno, és ha látnád Baumannt, kérlek, mondd meg neki, hogy nagyon várom!

– Rögtön felküldöm hozzád, számíthatsz rá.

Amikor Bruno nehéz szívvel otthagya testvérét, lement és áthaladt a kertre nyíló helyiségen, ott találta nagynénjét, aki sovány karjait szorosan karba öltve le-fel járkált.

Von Wendelsheim kisasszony soha, még fiatalabb éveiben sem volt csinos, mivel hegyes orra, keskeny ajkai és rossz fogai vonásainak valami durva, visszataszító látványt kölcsönöztek.

Brunoval, az idősebbik fiúval, mint már említettük, nem volt jó viszonyban, jöllehet az öreg pomeráni, a vén kocsis, az egyetlen, aki a régi idők óta a mai napig megtartotta állását, azt állította, hogy kisgyerekként nagyon kedvelte a fiúcskát és különösen elkényeztette. A második fiú megszületése után azonban megváltozott a helyzet, és Bruno maga sem emlékezett rá, legalább is amennyire vissza tudott emlékezni, hogy valaha is egy barátságos szót vagy kedveskedést hallott volna tőle. Gyerekként ez persze nem zavarta annyira, amikor azonban anyja halála után felnővekedett, és apja elhanyagolta, nagynénje pedig háttérbe szorította, sőt gyakran igazságtalanul és rosszul bánt vele. Ilyenkor csendben hátra ment a parkba, a sűrű bokrok között leült egy padra, és szívből kisírta magát. De mindennek ellenére jól fejlődött, sőt talán éppen azért, mert keveset foglalkoztak vele, sokkal jobban, és amikor az évek múltával érni kezdett, és fel tudta fogni, hogy pont őt, az egész Wendelsheim vagyon örökösét tulajdonképpen úgy kezelik, mint egy kitaszítottat, vagy éppen, hogy csak elviselik a

háznál, kezdett durva szavakkal elégtételt venni magának. Ő és nagynénje olykor hangosan veszekedtek, míg végül egészséges igazi, gyűlölet alakult ki közöttük, amit egyikük sem próbált meg elrejtteni a másik elől.

Sajátos módon, a fejlődő férfi mindazon hozzá intézett barátságtalan szavak közül, melyeket gyerekként és felcseperedő fiúcskaként kénytelen volt elviselni, egyvalamit mélyen a szívébe zárt és soha többé nem volt képes elfelejteni. Egyvalamit, amit körülbelül tizenegy éves fiúként hallott, és ami valószínűleg több ezer más hozzáintézett dorgálás közül azért maradhatott meg emlékezetében, mert nem értette meg, és már annak idején is sokat törte rajta a fejét. Akkor történt, amikor először mert nyíltan szembeszegülni nagynénjével. A számtalan, vele szemben állított tilalmak valamelyikét áthágta, vagy nem engedelmeskedett valami parancsnak, az eredeti ok már régen kiesett emlékezetéből, de következményei annál inkább megmaradtak, ami oly gyakran megtörténik velünk, hogy a gyerekkor egyes, gyakran jelentéktelen jelenetei, néha egészen vissza az első életévig, felejtethetetlenek maradnak, miközben más, sokkal fontosabbak teljesen feledésbe merülnek.

Még mindig maga előtt látta a gyűlölettől és haragtól izzó tekintetet, amikor azt mondta nagynénjének, hogy a házban az emberek „vicsorgó fogú”-nak nevezik, ő azonban már nem fél a harapásaitól.

– És te meg ki vagy? – válaszolt rá neki akkor. – És te ki lenél most, ha én nem tettelek volna azzá, aki vagy? – Arra is emlékezett, hogy megkérdezte tőle a szavak jelentését, választ azonban nem kapott, csak utána csapott, és amikor ő felkapott egy az asztalon heverő kést, nagynénje segítségért kiabált, és utána apja vízen és kenyéren háromnapos szobafogságra ítélte, és annyi büntetőfeladatot kapott latinból, hogy az adott idő alatt alig ért a végére.

Attól kezdve teljes körűvé vált a szakítás nagynénjével, volt azonban valami jó is a dologban, mert attól a naptól kezdve soha többé nem merészelt kezét emelni rá, csak a fiú fejében dolgozott tovább a gondolat: – Miért tette őt a nagynénje azzá, ami lett? Mit

jelenthet ez? Nem volt azonban senkije, akivel kibeszélhette volna magát erről a témáról, apját nem merte megkérdezni, testvére meg még túl kicsi volt ehhez, az udvarmester pedig egy szigorú, borús, tudálékos ember, aki sajnos mint oly sok pedagógus, egész életében az égvilágon semmi mást nem tanult, mint görögöt és latint, és számára ezért semmi más nem is létezett. És maga a nagynénje? Jelenlétében már gyakran a nyelve hegyén volt, de az túl büszke és makacs volt, hogy észre vegye rajta, hogy valami olyasmi nyomja a szívét, ami az ő ajkairól hangzott el. Gyűlölte nagynénjét, mint ahogyan egy bántalmazott gyerek egyáltalán gyűlölni képes egy olyan lényt, akinek bár nem volna joga hozzá, mégis igazságtalanul rosszul bánt vele. És mivel érdemelte ki ezt nála? Semmivel, amire emlékezni tudna. Így annak a reggelnek az emléke örökre szívébe zárva maradt, és mennyi év telt el már azóta, friss élményekkel, de mégis az akkor elhangzott szavak csengtek egyre a fülébe: – És te ki lennél most, ha én nem tettelek volna azzá, aki vagy?

Mostanra már férfivé érett, és azt gondolhatnánk, hogy nagynénikéje annak tudatában, hogy nemsokára jelentős vagyoni urává válik, barátságosabbnak mutatkozik iránta, és arra törekszik, hogy hagyja feledésbe merülni a fiatalabb korával kapcsolatos emlékeket. Tényleg úgy tűnt, mintha fáradozna is ezen, de ennek ellenére nem sikerült neki. Olykor teljesen közömbös szavak közben is apró, villogó szemeiből annyi gyűlölet és bosszúság sugárzott, hogy a fiatalember gyakran csodálkozva nézett rá. Nem tudta azonban megmagyarázni magának a dolgot, mivel kettejük között már hosszú idő óta még csak haragos szavak sem hangzottak el. Egyszerűen kitértek egymás útjából, ahol csak tehették – akkor meg mire való ez a feloldhatatlan gyűlölet?

Amikor Bruno odalent a kertre nyíló helyiségben találkozott vele, és egész lényén észrevette, hogy nincs a legjobb hangulatban – ami egyébként is ritka alkalom lett volna – csak rövid üdvözléssel akart elhaladni mellette.

– Jó reggelt nénikém! – mondta mindössze, és tovább haladt a kertbe vezető ajtó felé.

– Te meg kit keresel? – kérdezte von Wendelsheim kisaszony anélkül, hogy viszonzta volna a köszönést.

– Apámat. Miért?

– Voltál odafent Bennonál?

– Igen, nénikém, ma igen betegnek és nyomorúságosnak találtam.

– Te meg mégis minden alkalommal egyre jobban felizgatsz.

– Még hogy én felizgatnám, nénikém? De mivel? Csak annyit mondtam neki, hogy „jó reggelt” és rögtön el is jöttem. Az ifjú Baumannt kéreti.

– Ha az van odafent nála, akkor persze tud beszélni és magyarázni, ha pedig én megyek fel hozzá, akkor csak fekszik és arcát a fal felé fordítja.

– Olykor hirtelen fájdalmai vannak. Attól tartok, betegsége veszélyesebb, mint amilyennek tartjuk.

– Te félsz ettől? – mondta nagynénje, és megint gyűlölet sugárzott szemeiből.

– És miért kéne nekem kevésbé tartanom ettől és csekélyebb érzésekkel lenni iránta? – kérdezte Bruno csodálkozva. – Azt hiszed, hogy kevésbé szeretem Bennot, mint ti – akkor is, ha őt mindig jobban szerettétek, mint engem?

– Azt nem mondtam – válaszolta sötét tekintettel a nagynéni és elfordult tőle. – Megint kiforgatsz a szavaimat. Én nem hiszem, hogy nagyon beteg lenne, hanem csak gyenge és elesett, így véltem – de ott jön apád.

És ezzel otthagya őt, kiment a helyiségből és becsapta maga mögött az ajtót.

Bruno állva maradt, utána nézett, és megint eszébe jutottak titokzatos szavai, melyeket annak idején mondott neki, de gondolatai most mással voltak elfoglalva, és mit érdekelt őt ekkor a nénikéje!

Az üvegajtón át látta kintről közeledő apját, és körülbelül két lépéssel mögötte követte őt az ifjú Baumann, aki egy kicsi, csodálatosan megépített gépet hozott magával a kezében. Az öregúr azonban nem kezdett társalgásba egy „kézművessel”, azt azonban tudta, hogy Benno nagy szeretettel csüng a fiatalemberen, és csak Benno kedvéért tűrte el a látogatást, ő maga azonban nem látta őt szívesen, és nem is sokat törődött vele.

– Menjen csak fel – mondta, amikor elérték a kertbe vezető helyiség ajtaját. – Ismeri az utat, Benno odafent van, és ma reggel már érdeklődött maga után, de ne maradjon nála túl sokáig. A feje minden alkalommal izzik, amikor távozik tőle, az orvos pedig megtiltott mindenféle izgalmat.

– Igenis báró úr – válaszolt nyugodtan a fiatalember – nem is jöttem volna ki, ha nem gondoltam volna, hogy ezzel örömet szerzek a betegnek. Tegnap direkt megkért erre, és ezért egyeztem bele.

– Jól van – bólintott előkelően a báró, és Baumann rövid üdvözléssel el akart haladni Bruno mellett az összekötő ajtó felé, amikor ő kezét nyújtotta felé.

– Baumann úr – szólalt meg közben – még elnézést kell kérem öntől, amiért a közelmúltban a lovammal majdnem elsodortam, de tényleg nem tehetek róla. Az út nagyon keskeny volt, és a róka annyira fegyelmezetlen, hogy utána képtelen voltam megfékezni magam alatt, szabályosan elszabadult.

– Hadnagy úr – mondta Baumann barátságosan – láttam, hogy a ló meg van vadulva, és később azt is hallottam, komoly oka volt arra, hogy ne álljon meg. Első pillanatban persze megijedtem, de mindössze ennyi volt a szerencsétlenség, amit ön okozott nekem. A továbbiakban szóra sem érdemes. – És üdvözölve őt, tovább haladt a helyiségben a jól ismert úton a Benno szobájához vezető lépcső felé.

– Jó napot apám! – mondta a tiszt, miután a fiatal kézműves elhagyta a helyiséget – éppen keresni akartalak, hogy néhány szót válthassak veled.

- És mivel szolgálhatok, ha szabad kérdezniem?
 - Barátságosabb nem lehetnél hozzám, apám?
 - Bizonyára megint pénzt akarsz – mondta a báró mogorván – pedig tudod, hogy nem vagyok abban a helyzetben, hogy adhaszak neked. Az ezrek és ezrek, amit a hosszú évek alatt kiadtam érted, kimerítették eszközeimet, és ideje, hogy visszafizesd, amibe kerültél, és többet már ne követeljél.
 - Nem pénzért jöttem, apám – válaszolt nyugodtan a fiatal tiszt – nincs rá szükségem, és remélem, addig a napig, míg kifizetik az örökséget, képes leszek magam is elvergődni valahogy. Utána már megkövetelheted, hogy visszafizessem, amit kiadtál értem.
 - És a becsületszavad hogyan váltottad be? Hol hajtottad fel a pénzt? – bizonyára a dupláját kell visszafizetned.
 - Öt százalékra kaptam.
 - Öt százalékra? – kiáltott fel az öregember, hitetlenül csóválva a fejét, oldalvást végigmérve őt.
- Bruno azonban nem is figyelve rá, lassan folytatta: Persze ezért, bár teljes mértékben szabad akaratomból, belementem egy kötelezettségbe, és azért kerestelek fel ma, hogy erről beszéljek veled.
- Tégy nekem egy szívességet, és ne beszélj rejtvényekben és képekben – mondta az öreg mogorván – már e nélkül is túl vagyok terhelve, és nem akarom még ezen is törni a fejem.
 - Igen világos leszek, apám – válaszolt Bruno, miközben levágta magát egy székre, és a háttámlának vetett fejét kezével megtámasztotta. – Nem is kell nagy kitérőket tennem, mert csupán egészen egyszerű közlésről van szó, nem pedig kérdésről vagy kérésről.
 - És mi lenne az?
 - Meg fogok házasodni.

– Tényleg? – mondta az apja némileg elcsodálkozva. Így hát végre tisztességes lettél. És végül is kit veszel el, ha megkérdezhetem, mivel amint mondtad, csak közölni akarod velem?

– És én lennék talán a vétkes, apám, hogy ide jutottunk egymással? Mit tettem, mivel vagyok adós, hogy ameddig csak vissza tudok emlékezni, idegenként kellett kóvályognom köztetek, mint aki terhetekre van?

– Nem értelek!

– Sohasem értettél meg engem – mondta Bruno keserűen – nem is akartál megérteni soha!

Az öreg báró bátortalan pillantást vetett a fiára, mert bármennyire is kevésbé gondolt arra, hogy bevalljon vele szemben bármi hasonlót, szívében mégis érezte a szemrehányásban rejlő igazságot és ezért képtelen volt rá, hogy rögvest határozottan visszautasítsa.

– Túl hosszú bevezetést tartasz – szólalt meg végül – mégis remélem, olyasvalakit választottál, aki miatt sem neked, sem nekem nem kell szégyenkeznünk. De különben is úgy gondolom, hogy igazságtalan volna ilyen feltételezés – fűzte hozzá gyorsan – mert tudhatod, és tudnod is kell, hogy hosszú életem során mindent megtettem azért, hogy megőrizsem házunk becsületét.

– Házunk becsületét – ismételte Bruno elmerengve – ami a külső fényt és mázat jelenti, de milyen volt eközben idebent? A ház becsületét. És miként áll a helyzet a ház boldogságával és békéjével, apám? Odakint olykor a család áldásáról, a haza boldogságáról hallok. Mit tettem én, hogy engem mindettől megfosztottak?

– Mi lelt ma? – kérdezte az apja, és kezdett nyugtalan lenni, miközben nagy szemeket meresztett a fiára. Mitől lettél ilyen különös, és mit jelentsenek ezek a teljesen alaptalan vádaskodások? Ha nem érezted jól magad a házunkban, ki tehetett róla, mi vagy te, aki minden idődet kóborlással töltötted, és magad is és engem is adósságokba hajszoltál?

– Így igaz, apám – nevetett fel keserűen Bruno – tégy még ráadásul szemrehányásokat is nekem, amiért idegen emberek társaságát kellett keresnem, mert saját házukban nem láthattam egyetlen barátságos arcot sem, ráadásul örök hadilábon kellett állnom nagynénémel is. De ebből elegendem van, túlzottan is elegendem! Ez az időszak hála Istennek már mögöttem van, és attól a pillanattól kezdve, hogy megkapom az örökséget, saját tűzhelyet áll szándékomban alapítani, de nem itt Wendelsheimben, mert egyetlen barátságos emlékem sincs, ami ide vonzana.

– Nem itt Wendelsheimben? – kiáltott fel apja hirtelen csodálkozva, szinte megrettenve. – És hová akarsz elköltözni?

– El innen, apám, már benyújtottam a kérvényt a különválással kapcsolatban, és biztosítottak róla, hogy megkapom az engedélyt.

– És ki lenne a hölgy, akit eljövendő feleségedül választottál? – kérdezte az apja szintelen hangon, mert most érezte először igazán, hogy fia tényleg levetette magáról eddigi béklyóit és elhatározta, hogy teljes függetlenséget biztosít magának. – Annyira idegen vagyok ismeretségi köreidben, hogy még csak tippelni sem tudok, ki lehet az.

– Pedig pont te voltál, aki utamat egyengetted ahhoz a családdhoz, apám – mondta Bruno, miközben sajátos, dacos, sötét mosoly futott át vonásain. – Az öreg Salomon lányát szeretem.

– Bruno! – kiáltott fel a báró felugorva, miközben tényleg elszápadt a rémülettől – te tényleg megőrültél, vagy csak gúnyt űzol velem? Az öreg zsidó lányát?

– Az öreg zsidó lányát – ismételte meg Bruno lassan, ámde éles hangon – és nem örültem meg, apám, és gúnyt sem űzök veled. Sohasem tettem ilyet.

– Az én nevemre akarsz szégyent hozni?

– Nem lenne az egyúttal az én nevem is? Semmi szégyellni valót nem találok abban, hogy egy ilyen derék lányt vezessek az oltár elé.

– Bruno – kiáltotta az öreg báró magán kívül – neked fogalmad sincs róla, hogy mit teszel! A név mindez ideig tiszta maradt és egyetlen folt sem esett az öreg családfán, és fogalmad sincs, közülük egyesek milyen áldozatot hoztak azért, hogy ezt képesek legyenek elérni. Pont te akarsz az első lenni, aki fekete folttal szennyezi be címerünket? Ez nem lehet, ennek nem szabad megtörténnie, és ezt én soha, sohasem fogom eltérni!

– Ebben nem akadályozhatsz meg, apám – mondta Bruno komolyan és ridegen. – Eljátszottad azt a jogod, hogy meghatározhasd tetteimet és cselekedeteimet. Szívemben nem vetted el a szeretet magvait, így arra sem számíthatsz, hogy ott szeretetet takaríthass be, de tőlem sem veheted zokon, hogy ott kerestem, a boldogságot, ahol az tiszta szívből áradt felém. De nem is ismered Rebekát – folytatta valamivel lágyabb hangon, amikor az öregember megtörtén visszaruskadt székébe és arcát kezeibe temette – csak egyetlen egyszer tekintettél volna kedves, angyalszép arcára, ha láttad volna, milyen kedves és jó volt hozzám, akkor képes lennél felfogni, hogy megfeledkeztem arról, ami számomra sohasem volt áldás, csak kényszer.

– Ez nem lehet, ez nem történhet meg! – kiáltott fel az öreg báró, ismét felugorva székéből – az örökség lehetőségét az az idős ember csak azért nyitotta meg házunk irányába, hogy fenntartsa a név fényét, és ne hagyja kihalni az ősi nevet.

– A végrendelet szerint az örökség legidősebb fiad illeti huszonnegyedik életévének betöltésével. Ez a feltétel néhány héten belül teljesülni fog – válaszolta Bruno nyugodtan.

– Ó hogy nekem ilyen kegyetlen büntetést kelljen megérnem – kiáltott fel az öreg báró kezeivel hadonászva, miközben a nagy helyiségben gyorsan le-fel kezdett járkálni – ilyen kemény büntetést!

– Miért, apám?

Az öregember odalépett az üvegajtóhoz, homlokát az egyik üvegtáblához szorította, és dermedten nézett ki a kertbe, de nem válaszolt a kérdésre. Bruno aggódni kezdett, szemrehányásokra és

haragos szavakra számított, és elhatározta, hogy ridegen és határozottan megválaszolja azokat – arra nem készült, hogy a hír apját ennyire meg fogja törni, ilyennek még sohasem látta. Lassan odament hozzá, kezét a vállára tette, és barátságosabban szólt hozzá, mint eddig.

– De mi van ebben apám, amit ennyire kellemetlenül kell szívedre vened? Az öreg Salomon derék, törvénytisztelő ember és tekintélye van az egész városban, és ami engem illet, elköltözöm innen, talán hosszú évekre, és mire visszajövök, addigra az ügy már régen feledésbe merül. Itt nálatok sem maradhatok – folytatta, amikor az öregember semmit sem válaszolt és mozdulatlan maradt ugyanabban a helyzetben – mert feleségem nem akarom egy fedél alá hozni Aurelia nagynénémmel, bármilyen nemesi családból is származik. Jómagad is igen jól tudod, hogy gyűlölet és békétlenség lenne ennek következménye a házban.

– Isten büntetése – Isten ítélőszéke! – suttogetta a báró.

– De miről beszélsz apám? – kiáltott fel Bruno rémülten. – Miért lenne ez Isten büntetése? Büntetésnek nevezed azt, hogy gyermeked végre megtalálja a boldogságát, amit már olyan régen keres, és amit sajnos az atyai házban nem lelt meg?

– Menj – mondta az öregember, miközben kezeivel lassan eltolta magától a fiát, anélkül azonban, hogy a szemébe nézett volna – nagykorú vagy, és nemsokára a saját magad ura leszel. Mit érdekel téged házunk neve, amire csak gyalázatot és szégyent hozol? Nem akarlak megátkozni, ezt nem tehetem, de soha ne számíts áldásomra a zsidó lánnyal való kapcsolatodra – úgyis mit sem használna neked, fűzte még hozzá rekedten, az is csak átokká válna!

Az öregember szavai rejtélyesek voltak a fia számára, képtelen volt rájönni, hogy milyen jelentést tulajdoníthatna neki. Mielőtt azonban további kérdést intézhetett volna apjához, nyílt az ajtó, és Aurelia nagynénje állt meg a küszöbön, aki éles tekintettel, maga is elcsodálkozva nézett végig kettőjükön.

– Mi történik itt? – kérdezte borúsan. Mit tettél megint apáddal Bruno? Az ég tudja, mi lehet az oka annak, hogy képtelen vagy betenni ide a lábad anélkül, hogy bosszúságot ne okoznál!

– Tényleg, nénikém? – mondta Bruno, aki ismét érezte fel-törni vele szemben érzett ellenszenvét, és ezért kevésbé ügyelt arra, hogy kímélje gyűlölt rokonát.

– Tényleg – hangzott a válasz – és másra nem is számítottam.

– Azt hiszem, akkor ma talán sikerült is túltennem a várakozásain – jó reggelt nénikém!

Csodálkozva nézett utána, de Bruno már nem törődött vele. Anélkül, hogy még egyszer felment volna testvére szobájába, átment az istállóba, saját kezűleg felnyergelte lovát és visszalovagolt a városba.

A betegágy mellett

A kastély földszintjén lezajlott viharos összetűzéstől eltérően zajlott a társalgás a felső szinten Benno betegszobájában. Benno maga kipirult arccal ült ágyában és hallgatta Baumannt, aki egy kis asztalkára elé tette a magával hozott gépet, és annak működését magyarázta.

– De honnan szerezte ezt a csodás szerkezetet Baumann? – kérdezte a fiú, csillogó szemekkel és felcsigázott érdeklődéssel. – De ugye nem saját kezűleg készítette? Pont úgy néz ki, mintha már száz évesnél is régebbi lenne.

– Az elő is fordulhat, kedves báró úr – válaszolt a fiatal technikus – és nem valami értéktelen régiség az öreg Salomon birodalmából.

– De az Istenért, mit ábrázol ez a szerkezet, és mi célja van? Az a sok-sok fogaskerék, nehéz golyók és ott az az emelőkar!

– A szerkezetnek egy régi problémát, a „perpetuum mobile”-t kellene megoldania¹⁰.

– Talán egy „perpetuum immobile”-vel¹¹ akarják bebizonyítani, hogy annak ellenkezőjének is léteznie kell – nevetett Benno, aki teljesen megfeledkezett betegségéről. Milyen komikus, hiszen meg sem mozdul.

– Mert még nem lett mozgásba hozva – válaszolt Baumann. – Ha ez megtörténik, és ezt rögtön meg is tesszük, akkor biztosíthatom, hogy szakadatlanul mozgásban marad, és nem lehet kiszámítani, mikor hagyja abba, természetesen eltekintve attól az időtől, ami alatt anyagai elhasználódnak, és fogaskerekei kilazulnak. Egy olyan hátrány, ami minden emberi alkotásra jellemző, és előbb vagy utóbb, de mindenképpen bekövetkezik.

¹⁰ perpetuum mobile: örökmozgó

¹¹ perpetuum immobile: tartósan mozdulatlan

– És hogy jutott hozzá, Baumann?

– Ez volt az első munka, amivel megbíztak, miután önálló lettem – válaszolta a fiatal technikus – és azt hiszem, becsülettel megoldottam a rám bízott feladatot, mert az öreg Salomon elmondta, hogy a kis szerkezetet már elküldte Németország legnagyobb városainak legnevesebb kézműveseihez, de mindenhol visszaküldték anélkül, hogy megjavították volna. Mindenki hasonló választ küldött, szívesebben állítanának elő inkább valami hasonló újat, mintsem, hogy megkeressék az öreg szerkezet hibáját, ami megakadályozza fogaskerekeinek akadálytalan működését. Pedig az egész csak egy apróságon múlt, egy rosszul behelyezett fogaskeréken, amit valamikor egy ügyetlen kéz tisztításkor kiemelt, és mivel hasonlított egy másikhoz, nem a megfelelő helyre tette vissza. Ez persze megzavarta az egész szerkezet működését, mert a másinak egy picivel nagyobb volt a fogtávolsága.

– És ön megtalálta a hibát?

– Igen, és most saját maga is meggyőződhet róla, hogy mennyire jól és simán működik. Odahaza a szobámban éjjel nappal működött már három napja, kiválóan végzi feladatát, és elképzelni sem lehet, hogy megállna mindaddig, amíg fogaskerekei rendben vannak.

Ekkor a sárgaréz golyót egy meghatározott pontra helyezte, ahonnan egy előre esett. Ennek hatására az egész fogaskerekes szerkezet működésbe jött, és a golyót a fogaskerekes szerkezet lassan, de pontosan kiszámított módon fokról fokra visszaemelte eredeti helyére, hogy a folyamat újra kezdődhessen. Minden alkalommal, amikor elérte ezt a pontot, épp úgy, mint az előbb, ráesett az előre, és az egész szerkezet ismét mozgásba lendült.

Kathinka, aki szintén a szobában tartózkodott, érdeklődéssel nézegette a kis szerkezetet, amellyel Benno nem tudott betelni, de olykor az ablak felé hallgatózott, mert úgy tűnt neki, mintha odalentről von Wendelsheim kisasszony zsémbes hangját hallotta volna. Mi történhetett már megint? Bizonyára megint Bruno bárót okolják valamiért, aki éppen ekkor vágtatott ki a kapun, vagy

legalább is ő adhatott rá valami okot. Vajon le merjen-e menni most? Célszerűbbnek tűnt, ha vár még egy kicsit, míg kitombolja magát a vihar odalent, nem akart önként a néni útjába kerülni.

Még egy negyedóra telt el így, és Benno fáradhatatlanul figyelte a kis műalkotást, ami végül is csak egy játékszer volt, alkotója azonban minden tiszteletet megérdemelt, amikor hirtelen felvágódott az ajtó, és Aurelia néni egy pillantást vetett a szobába.

– Úgy – kiáltotta eközben – te meg még mindig itt üldögélsz ölbe tett kézzel, és fogalmaid sincs róla, hogy odalent minden a feje tetején áll? És Bennonak is hidegen kell meginni a teáját. Kisasszonyka, he? Azért vettünk ide a házba, és ettünk hosszú éveken át, hogy udvarhölgyet csináljunk belőled, aki reggel kiöltözik, és egész nap csak sétálgat?

– Nem tudtam, hogy már olyan későn van – mondta Kathinka bátortalanul, és a haragos nő mellett kiosont az ajtón, miközben a néni még utána mordult: És mire valók a szemeid, nem azért, hogy saját magadtól ránézz az órára, mennyi az idő? Te kis hanyag senkiházi, te! Fiatalférfiak után szaladgálni ahhoz persze van esze, de ezen kívül az égvilágon semmi hasznosat nem tesz, és remélem, megélem még azt az időt, amikor megszabadulunk ettől a tehertől!

Kathinka valószínűleg a felét sem hallotta a kemény szavaknak, mert rémültében és szégyenében leszaladt a lépcsőn. Benno azonban, amikor a néni becsukta maga mögött az ajtót, minden bizonnyal azért, hogy utána menjen és folytassa prédikációját, mélyet sóhajtott, és szomorúan így szólt: – Szegény, szegény leányzó! Olyan jó, és derék teremtés, reggeltől késő estig dolgozik, és úgy ápol engem, hogy egy anya sem tehetné különül, és a néni soha sincs megelégedve vele, mindig állandóan veszekszik vele, és pokollá teszi számára a házunkat. Ó, bárcsak egészséges lennék, és mellé állhatnék! De már attól is, ha csak hangosabban beszélek, úgy szúr itt a mellemben, és olyankor órákon át kénytelen vagyok mozdulatlanul feküdni párnáimon.

– Azt hiszem – mondta Baumann halkán, – a kegyelmes kisasszony mindenkivel kötekedik, és minden nap szüksége van valami egészséges botrányra, hogy új erőre kapjon. Valahogyan ő is egy perpetuum mobile, mint ez itt, de őszintén szólva nem szívesen javítanám meg, ha egyszer abbahagyná működését.

– Igaza van, Baumann – mosolyodott el Benno – neki a nyelve a golyó, ami újból és újból mozgásba hozza az egész szerkezetet, mert már néhány szó után a legnagyobb gerjedelembre hergeli fel saját magát. Csak velem nem kötözködik, bármennyire is szeretné néha, és úgy tűnik, azt sem nagyon kedveli, hogy ön meglátogat engem.

– Az biztos, hogy még sohasem részesültem tőle egy barátságos pillantásban vagy üdvözlésben.

– Annak igazán kevés ember örvendhet – sóhajtott fel Benno. Ó, miért van az, hogy az emberek így megnehezítik egymás életét! Mikor annyira szép, és oly rövid!

Kathinka lépett be és hozta a teát, de csak letette az asztalra, és azonnal megint kiment a szobából. Szemei ki voltak sírva, és valószínűleg nem akarta, hogy a fiatalemberek észrevegyék.

Baumann tekintete részvétellel tapadt rá. Olyan fiatal volt, és már annyira boldogtalan, védelem és barátok nélkül élt itt, és mégis mindent annyira csendes béketűréssel viselt, egyetlen szó és visszabeszélés nélkül! Tényleg szívesen tett volna egy keserű megjegyzést a köszívű néniére, de elharapta, mielőtt megszólalt volna, nehogy Bennonak fájdalmat okozzon, és lassan leállította a kis gépet, és visszatette kalapja mellé.

– Csak nem akar máris elmenni, Baumann? – kérdezte Benno gyorsan. – Édes Istenem, hiszen akkor egészen egyedül maradok, mert Kathinkát a néni elzavarta, Bruno is ellovagolt, pedig ő bizonyára még egyszer feljött volna.

– Maradhatok még egy kicsit kedves báró úr, de attól tartok, hogy ön csak felizgatja magát. Már most is olyan sápadtnak látszik.

– Azért, mert a néni felbosszantott – mondta a fiú.

– Miért kötekedik állandóan szegény Kathinkával? Én már nem is vagyok beteg, csak gyenge, amint maga a doktor is mondta, csak ki kell pihennem magam, rendesen ki kell pihennem magam, hogy erőt gyűjtsék. Bár csak elkerülhetnék innen!

– De hová? – kérdezte Baumann.

– Bruno megígérte nekem – folytatta a fiú csillogó szemekkel – ha majd megkapja a rengeteg pénzt a nagy örökségből, már csak pár hét van hátra, akkor elutazik velem Olaszországba. Ott lágy és meleg a levegő, és ott majd bizonyára néhány nap alatt összeszedem magam, ami itt hónapokig eltartana, és Kathinkát is magunkkal visszük majd ápolónőként. Minden bizonnyal így lesz, Baumann! A bátyámmal már mindenben megegyeztünk. Útközben még ápolásra lesz szükségem, legalább is kezdetben, de a néni-kénket – fűzte hozzá mosolyogva – majd itt hagyjuk az öreg, sivár kastélyban, ahol mindig úgy érzem magam, mintha a falak össze akarnának omolni felettem, és akkor majd Kathinkával sem civa-kodhat, és akkor majd ő is derűs és boldog lesz. Ah, Baumann, egyszer hallania kellene őt nevetni, milyen tiszta szívből, kedvesen cseng a nevetése! Azonban – fűzte hozzá halkán – már nagyon régen nem hallottam, pedig olyan jót tenne nekem.

Hosszú percekén át csendben, mozdulatlanul feküdt, és Baumann, aki szívében mélységesen együtt érzett szegénnyel, nem merte megtörni a csendet. Milyen vigasztalást is nyújthatott volna számára? Benno végül ismét megszólalt:

– Apám vajon hol lehet ma, hogy még egyszer sem jött fel, pedig tudja, mennyire örülök mindig, ha itt láthatom magam mellett – persze – fűzte hozzá még mélyet sóhajtván – olyan unalmas idefent nálam, és neki annyira kevés türelme van. Kathinka ebből a szempontból sokkal jobb, és ha megengednék neki, egész nap itt ülne az ágyam mellett, és csodálatos történeteit mesélné. Ó, milyen szépen tud ő mesélni, Baumann, és olyankor minden személyt magam előtt látok, ahogyan leírja őket, az összes tündért és

törpét itt látom az ágyam körül, és akkor annyira jól, olyan jól érzem magam ...

Visszahanyatlott, arca halott sápadttá vált és elájult. Baumann meghúzta a csengőt, hogy segítséget hívjon, de csak a szolgálólány jelent meg. A kegyelmes kisasszony odalent volt az istállóban, és éppen az egyik pásztorlánnyal veszekedett, Kathinka kisasszonyt pedig kiküldte a kertbe, hogy öntözze meg a virágokat.

Benno azonban – amint Baumann nedves borogatást tett a homlokára, hamarosan magához tért, de annyira legyengült, hogy nyugalomra volt szüksége.

– Aludni szeretnék – mondta halkan, miközben kezét nyújtotta barátja felé – ma igen nyomorultan érzem magam, de ha ismét kijön és meglátogat, addigra minden fájdalmam elmúlik, akkor majd egy boldog idő fog elkezdődni. Ég önnel kedves Baumann barátom! Elfordult, és oldalára fordult. Baumann már csak beesett orcáját, homlokát és csukott szemeit látta. Olyan érzése volt, mintha egy halottat hagyott volna magára, amikor gépével a hóna alatt becsukta maga mögött a szoba ajtaját.

Lassan lement a lépcsőn és egy oldalajtón kilépett a kertbe. Odalent a park egyik oldalán fal húzódott, és tudta, ha arra megy ki, akkor levághatja az út jelentős részét, de el kellett haladnia a kertre nyíló helyiség előtt, és amint annak ajtaja elé ért, észrevette az öreg bárót, aki homlokát még mindig az üvegtáblához szorítva állt ott, és látszólag kifelé bámult a kertbe. Első pillanatban meg is akarta szólítani, és megemlíteni neki, hogy Benno megint elájult. A beteg azonban most éppen aludt, és ha a báró felmenne, akkor felébresztené. Az előbb behívott szolgálólány bizonyára jelenti majd a néninek, ezért elhatározta, hogy nem szól a bárónak. Amint elhaladt, csak megemelte kalapját, és üdvözölte az öregurat, akinek merev tekintete rámeredt, de vajon észre is vette? Legalább is nem köszönt vissza, és jelét sem adta annak, hogy felismerte volna. Csendben és mozdulatlanul állt az üvegajtó mellett, és mintha a semmibe bámult volna, úgy nézett ki a zöld bokrok és cserjék felé. A fiatalember számára elég rejtélyesnek tűnt, amint ott látta állni őt. Mi az Isten történhetett, ami ennyire meg-

rázta, és ennyire eltérítette közvetlen környezetétől az öreg, más-kor oly szigorú és rideg urat?

– Az ég óvjon engem mindenféle hatalomtól és gazdagságtól – suttogta Baumann csendben maga elé, miközben végigment a park lombokkal övezett ösvényén – ha lelki békém ilyen árán kellene hozzájutnom! Milyen bánatosnak nézett ki az az ember! Talán fiatalabb gyermekének újabb rohamáról hallott, és azért aggódik? – Szegény atya! – Vagy talán valami más nyomhatja lelkét? Ha így lenne, akkor azt egyedül kell elviselnie, mivel nincs egyetlen barátja sem, akivel megoszthatná gondját, ha akarná. Egykor előkelő uraság lehetett, de egyedül volt, reménytelenül magányosan széles e világban, senki sem segített neki terhei cipelésében, de ennek ellenére fény és pompa vette körül, és mindez csak látszat volt, amint azt Baumann jól tudta. Leplezett nyomorúság a rang és pozíció fenntartása érdekében erői végső maradékának kieroszakolásával, és miközben otthoni boldogságnak és békének nyoma sem volt környezetében, és más sem volt a kopár, hatalmas kastélyban, mint büszkeség, gyűlölet és békétlenség, és közben ott settenkedett a halál fiának ágya körül!

Baumann sötét gondolataiba mélyedve rövidesen elérte a parkban azt a helyet, ahol ismeretei szerint a megrogyant falat lebontották, és éppen újjáépítéséhez készülődtek. Környezetére alig, vagy semennyire sem figyelt, amikor világos ruha suhanását vette észre a bokrok között, és rögtön ezután felismerte Kathinkát. Egy nagy, de ekkor éppen üres kannával a kezében közeledett a gondjaira bízott virágágyások felől, és a kastély felé igyekezett vissza. Amikor észrevette Baumannt, szinte úgy látszott, mintha lábai egy pillanatra megtorpantak volna, mintha a legszívesebben elkerülte volna őt, mivel szemei még mindig csillogtak a könnyektől, és szégyellte magát, hogy így mutatkozzék egy idegen előtt, de a kitérés már nem volt lehetséges, már túl közel volt hozzá, és Baumann szándékosan felé ment, hogy közeleje vele Benno ájulását, ami távollétében történt.

– Édes Istenem! – kiáltott fel rémülten a lány – szegény fiatalember! Ó, egy pillanatra sem volna szabad magára hagyni őt, a

többiek nem is tudják, hogy Benno mennyire beteg, nem tudhatják, hiszen akkor másképpen bánnának vele. Rögtön felszaladok hozzá.

– Hagyja őt most – mondta Baumann barátságosan – éppen elaludt, a nyugalom pedig jót fog tenni neki, és most éppen arra van szüksége.

– Rövidesen minden szenvedéséből kipihenheti magát – mondta Kathinka szomorúan – nemsokára és örökre.

– Tényleg annyira veszélyesnek tartja az állapotát?

– Attól tartok, igen. Az utóbbi napokban ijesztő módon legyengült, és szemei olyan rejtélyes csillogásba kezdtek.

– Szegény, szegény Benno. Mennyire kevés öröme volt eddigi életében és mennyire fiatalon kell meghalnia – most kell meghalnia, amikor talán bátyja gazdagsága és a ház újra éledő fénye számára is egy jobb élet kezdetét jelenthetné! Nem gondolja? – folytatta, amikor Kathinka csendesen ingatta a fejét. – Bruno biztos nagyon barátságos lenne hozzá, ő szívből jó ember, és igazán szereti a testvérét.

– Igen – mondta Kathinka – Bruno igen, de a nagynéni a ház gonosz szelleme, aki semmi boldogságot, semmi békességet nem tesz lehetővé, és már jómagam rég itt hagytam volna ezt a házat, ha Benno kedvéért nem maradtam volna. De annyira hozzám szokott, hogy teljesen boldogtalanná válna, ha elmennék – egyébként szívesebben ennék száraz kenyeret idegenek között – fűzte hozzá még csendesen.

– Igen nehéz élete van itt ebben a házban, kedves kisasszonyom – mondta Baumann együttérzéssel – és tényleg képtelen vagyok felfogni nénikéjüket, hiszen ő is szereti Bennot, ez mindenben megmutatkozik, és mégis árt neki azzal, hogy bántja őnt. Ő maga mondta nekem a mai nap folyamán, hogy az örökös civazkodás miatt betegedett le megint.

– Vissza kell mennem a házba – válaszolta Kathinka kitérően.
– Benno felébredhet, és elkezdhet hívogatni, és a munkám is befe-

jeztem idelent. Ég önnel Baumann úr! És könnyű léptekkel elsietett az ösvényen a kastély felé.

Fritz Baumann ma igen nehéz szívvel hagyta el a parkot. Tényleg nagyon megszerette a beteg fiút, és mennyi ideje lehet még neki hátra, amikor örök nyugalomra a hideg földbe kerül! Azt követően már ő sem fog visszatérni többé ezeknek a fáknak az árnyékába, akkor már az ő ide vezető útja is végérvényesen el lesz vágva, mivel igen jól érezte, hogy az öreg báró éppúgy, mint a néni csak Benno kedvéért túrték el, hogy ide járjon. Különben meg ő maga sem keresné fel őket soha többé.

Még megállt egy pillanatra, és mély gondolataiba merülve visszanézett a kastély felé, amely itt az út egy kanyarulatából a zöld bokrok csúcsa felett megint láthatóvá vált, amikor hirtelen egy kutya fájdalmas vinnyogását és üvöltését, és annak hátán korbácsütések éles hangját hallotta meg. Az erdész volt az, aki pórázon vezette dakszliját és valami miatt nyomorúságosan elverte.

– Nagy Isten – mormolta Baumann szinte akaratlanul maga elé – micsoda egy lelketlen hely – még egy kutya sem érezheti itt jól magát! Hálát fogok adni az égnek, ha többé már nem kell visszatérnem erre a helyre. És gyors léptekkel haladva rövidesen elérte a parkhoz vezető hidat, és azon áthaladva a szabad országot, ahol rendesen fellélegzett, mintha börtönből szabadult volna.

Két boldog ember

Bruno von Wendelsheim gyors vágtában visszalovagolt a városba, ma azonban korántsem volt annyira nyomott hangulatban, mint más alkalmakkor, amikor elhagyta a szülői házat, mert az a nyugodt érzés áradt szét rajta, amely olyankor lesz úrrá rajtunk, amikor hosszú, kínzó kétségek után életünk egy fontos szakaszával kapcsolatban szilárd elhatározásra jutunk.

Szeretet – részesült is ő valaha szeretetben az atyai házban? Soha, soha! Rettegésben nevelték és irányították, csak az öregember szigora miatti félelmet ismerte, míg felcseperedett, de ezt már lerázta magáról. Azután más már nem maradt, mint elfogadni, hogy annak a férfinak, mint apjának figyelemmel és alázattal tartozik, alázattal azonban csak olyan mértékben, amennyiben az nem sérti saját boldogságát és egész jövőjét, amelynek irányításához a jogot keménysége és közömbössége miatt apja végérvényesen elveszítette.

Ma reggel, amikor kilovagolt Wendelsheimbe, arra volt felkészülve, hogy nyilatkozata csak szemrehányásokat és haragos szavakat fog kiváltani, melyek aligha maradhatnak el, mivel első ízben merészelte, nem csak teljesen függetlenként fellépni apjával szemben, hanem legsebezhetőbb pontján, nemesi büszkeségén, érinthetetlennek vélt családfáján sértse meg őt. Azonban teljesen felkészületlenül érte, hogy ahelyett, hogy apja felháborodva és dühöngve reagált volna, csak fájdalomtól megtörtnek mutatkozott. El lehet képzelni, hogy ezt soha életében nem tartotta volna lehetségesnek. Annyira meglepte, úgy megrázta ez a helyzet, hogy egy pillanatra még meg is ingott elhatározásában, hogy az öregembert megszabadítsa bánatától, mindaddig, míg nénikéje rideg, gúnyos pillantásával be nem lépett a szobába, és tekintetével mindent felidézett, amit egész életében el kellett viselnie.

Most már mindez megtörtént, a kocka el volt vetve, és számára már nem maradt más hátra, mint hogy saját érzéseinek megfelelően cselekedjen.

Ezekkel a gondolatokkal vágatott a hazafelé vezető úton, és számára még sohasem volt ennyire kék az ég, a föld ennyire friss és zöld a májusi táj, a levegő ennyire lágy, sohasem daloltak ilyen szépen a madarak, mint éppen a mai napon, amikor nemcsak első alkalommal cselekedett szíve szerint, hanem egy szent kötelességének is eleget tehetett, mely oly sokáig nyomasztotta.

Hogyan is maradhatott volna előtte titokban, hogy Rebekka szereti őt, mikor a lány egész lelke ott tükröződött szemeiben? És bár mindig is ez vonzotta az öreg Salomon házának meghitt szobáskájába, mégis minden alkalommal keserű szemrehányásokat tett magának, hogy olyan szenvedélyt táplál és tart fenn, amelyhez, amint gondolta, sohasem volna méltó. Ennek ellenére mégsem volt képes rá, hogy távol tartsa magát attól a varázslattól, melyet Rebekka gyakorolt rá, és az öreg Salomon a háta mögött gyakran csóválta fejét, amikor a lánnyal a zongoránál ült, és ilyenkor a lánya a szeretett férfi közelségétől boldogan ujjongó hangon énekelte dalait. És mivé válhat ez a szerelem, melynek kibontakozását lánya szívében megfigyelhetett? Félt egy ilyen szenvedély reménytelenségétől, de a gyermeke iránt érzett szeretet miatt nem mert kifogást emelni ellene, meg sem említette neki a veszélyt, amelyben lebegett, attól való félelmében, hogy éppen ezzel fogja kiváltani azt.

Kedvelte a fiatal tisztet: Más volt ő, mint társadalmi szintjének többi tagja, és azóta, amikor egyszer Rebekka apja boltjában véletlenül meglátta és megismerte őt, mindig olyan figyelmes és egyszerű, annyira szívélyes volt, hogy képtelen volt rászánni magát, hogy elutasítsa őt – bár ez lett volna a jobb, sokkal jobb megoldás. Akkor, amikor a kölcsönért jött, és ő elutasította, érkezettnek látta az időt, ami alkalmasnak tűnt a viszony megszakítására, mely már kezdett gondot okozni neki.

Ha Rebekka és közte szóba jönne a pénz, jól tudta, megszűnne a varázslat, ami mindeddig a szeretett férfi ritka megjelenésének következménye volt – de tévedett. Bruno maga is érezte ezt, és ki sem merte ejteni a szót, és még akkor is, ha teljes kétségbeesésben

kellett volna elhagynia a házat, az egyetlen lényt az egész világon, aki tényleg szerette őt, nem akarta becsülete árnyékában látni.

Ezzel az öreg Salomon egész terve romba dőlt, és éppen annak adott lendületet, amit szeretett volna elkerülni vele: Kettőjük megnyilatkozását, érzelmeik felismerését és beismerését, amit a történetek után többé már nem lehetett elfojtani. Ami ezek után következett, kénytelen volt hagyni, hogy magától menjenek a dolgok, a jövőt azonban, annak ellenére, hogy felesége és Rebekka boldogságban úszott, a maga részéről borús, szomorú fényben látta, és olyan ember volt, aki sok mindent, nagyon sok mindent megélt már, és nem nagyon hagyta becsapni magát. – De miért maradt el közben a báró? Azóta a nap óta, amikor megkapta a váltót, eltelt már nyolc, majd tizennégy nap anélkül, hogy ismét láttatta volna magát Salomon házában. Rebekka forrón epekedve várta visszatérését, apja szintén számolgatta a napokat, ennek azonban más oka volt, mert minden eltelt nap egyre csak azt a meggyőződését igazolta, hogy von Wendelsheim báró végül maga is belátta, sajnos csak igen későn szegény gyermeke szempontjából, hogy a gazdag báró nem illik a zsidó családjába.

Bruno von Wendelsheim eközben vidáman lovagolt végig útján. Tisztába került saját magával, és bár heteken át küzdött, és mérlegelt érvek és ellenérvek között, most már csak egyetlen célja maradt: Szerelmének háza és most arrafelé igyekezett, amilyen gyorsan csak lova képes volt vinni őt.

Lakásánál megállt, hogy bekösse a lovát, majd gyalogosan tegye meg a Zsidóutca felé vezető utat, mivel az öreg Salomonnak nem volt istállója, és különben is, egy tisztí ló túl feltűnő lett volna arrafelé. Először lepucolta magáról az út porát, és azzal a szemrehányással lepte meg tisztiszolgáját, hogy új uniformisának gombjait már régen fényesítette ki eléggé, és köpenye sincs rendesen lekefélve, mivel egyébként sohasem adott annyira külső megjelenésére, hogy ezért kötekedni kezdjen.

– Betekintett már a mappájába? Ma reggel megint érkezett néhány levél, hadnagy úr – mondta a legény, amikor Wendelsheim éppen el akarta hagyni a szobát.

Bruno visszalépett az asztalhoz, és kinyitotta a mappát. Három levél volt benne, közülük kettő számla, a vonalkázott nyomtatványt már a borítékon át is felismerte, és különben is már jól ismerte az ilyesfajta küldeményeket. A harmadik pedig, fejét csóválva gyorsan felbontotta – valóban, ismét a titokzatos öt talléros bankjegyet tartalmazta minden további jelzés nélkül, hogy honnan jött, és most is ugyanúgy egy öt garasos pénzértmet használtak a boríték lepecsételéséhez. A címzés kézírása is ugyanaz volt, mint korábban. Az ég szerelmére, ki lehet az adományozója ezeknek a rendszeresen érkező ajándékoknak, és vajon továbbra is elfogadhatja-e anélkül, hogy később ennek következtében egy terhes kötelezettség háruljon rá? De most is éppúgy lehetetlen volt, hogy visszaküldje, mint korábban, hiszen hová is küldhetné? A levelet mindenesetre itt a városban dobták be egy levélszekrénybe tartalmának vagy feladójának feltüntetése nélkül, ahonnan a posta aztán továbbította az ő címére.

Már gyakran gondolt arra, hogy felad egy újsághirdetést, amelyben kéri, hogy mellőzzék az ilyen küldeményeket, melyek minden alkalommal kellemetlen érzést váltottak ki belőle, azonban mindig visszariadt a nyilvánosságtól. És mi van, ha a saját nevét meg sem adja? Bizonyára nincs túl sok ember a városban, akik névtelenül küldözgetnek öttallérosokat. Ha csak nevének kezdőbetűjét tüntetné fel a hirdetés alatt, az elegendő lenne. Még csak a hirdetés felvevőjének sem kellene megtudnia, hogy ki adja fel a hirdetést, a szolgája vihetné el, és adná le, a hirdetési díjat egyszerűen becsavarja a papírba, melyre a szöveget írja. Ez a legjobb megoldás. Miért is nem tette ezt meg már korábban? Minden további elmélkedés nélkül leült asztalához és egy cetlire az alábbiakat írta:

„E sorok aláírója kéri, hogy a továbbiakban ne küldjenek számára öttalléros bankjegyeket. Az eddig küldött pénz nála átvehető. Hogy hol? A feladó minden bizonnyal tudja. W.”

– Úgy – mondta, amint a hirdetési díjnak körülbelül megfelelő összeget beletekerte a papírba – ezt most rögtön elviszed a napilap expedíciójára, és ott adjad csak le, megértetted?

- Igenis, hadnagy úr.
- És ha valaki megkérdezné tőled, hogy kitől származik a hirdetés, akkor semmiféle nevet nem ismersz. Azt mondd, hogy nem tudod.
- Igenis, hadnagy úr.
- És ha nyolc órára még nem érkeznek vissza, akkor nem kell tovább várnod rám.
- Igenis, hadnagy úr.

Von Wendelsheim hadnagy elhagyta otthonát, és minden más gondolatát lerázva magáról, csak kedves, boldog célja felé igyekezve elindult lefelé az utcán.

A házatól nem túl messze az út mentén ismét üdvözölte őt egy öregedő asszony, és ő oldalról végignézett rajta, miközben gondtalanul viszonzta a köszönést. Ismerte is őt, legalább is gyakran látta már az utcán, bizonyára itt lakhat valahol a környéken, de mit érdekelte őt most az az asszony!

Az idős nő azonban még hosszasan, amikor Bruno már leért az utca végére és eltűnt a sarkon, ott állt és nézett utána, és két nagy könnycsepp csillant fel szemeiben. Nem szólt azonban egy szót sem, egyetlen hang sem hagyta el ajkait, csak csendben, halkán elfordult, összekulcsolt kezeit mellére szorította, és folytatta útját a hadnagyéval ellenkező irányba.

Von Wendelsheim hadnagy felgyorsította lépteit, hogy kikerüljön az emberek főutca környéki forgatagából, és csak akkor lassította lépéseit, amikor bekanyarodott a jól ismert mellékutcába, mert itt már feltűnő lett volna a túl nagy sietség. Most végre elérte a zsidónegyedet, annak hányingert keltő mocskával és fatális édes-savanykás bűzével együtt, ami minden alkalommal arra készítette, hogy zsebkendőjét orrához szorítsa, és tényleg gondosan ügyelnie kellett arra, hogy ne érjen hozzá a mindenfelé játszva ugrándozó, borzasztóan retkes gyerekekhez, akik azonban nem voltak ekkora tekintettel az ő ruhájára. Undortól és utálattól teljes, elborzadó tekintettel nézegette a jobbra, balra sorakozó nyomorú-

ságos szálláshelyeket, melyek szemetet és romlott büzt leheltek magukból. És ebből a népségből származott Rebekka! Jeges érzéssel rándult össze a szíve ettől a gondolattól, de mindössze egy pillanatig. Mindez azonban csak habja volt annak a tömegnek, a kitaszított és évszázadokon át bántalmazott és elnyomott törzsnek a hulladéka, melyből olykor nemes virágok is kibontakoztak. Ó, az ő kedvese, a Rebekka volt számára a legszebb, legpompásabb bizonyítéka ennek! Anélkül, hogy további jobbra-balra nézelődéssel töltötte volna az időt, gyorsan továbbhaladt az utcán, és csak akkor lélegzett fel, amikor elérte az utca kiszélesedő és egyúttal elegánsabb részét. Innen már nem volt messze az öreg Salomon háza, és néhány perccel később már ott is állt a küszöbén.

Amikor kinyitotta az ajtót, odabent a boltjában meglátta az öregembert, aki fejét kezével megtámasztva egy vastag könyv előtt ült és olvasott.

Amint meghallotta az ajtó nyílását, felemelte a fejét, de a következő pillanatban ijedten ugrott fel ülőhelyéről. Felismerte a hadnagyot, aki számára annyira váratlanul érkezett, hogy hirtelen mozdulatát minden tagjában megérezte, és gyorsan megint le kellett ülnie, egy pillanatra elszállt minden ereje, hogy továbbra is állva tudjon maradni.

– Kedves öreg barátom! Túl soká elmaradtam, hogy beváltsam ígéretem, nem igaz? – kiáltotta Bruno és kezét nyújtva közeledett hozzá.

Az öregember elfogadta a felé nyújtott kezet, de csendben így szólt: – A báró úr csak azt ígérte, hogy visszajön, ha elérkezik annak az ideje, hogy beváltsa a váltót, én semmi másról nem tudok.

– Semmi másról, Salomon? – és Rebekka?

Az öreg Salomon hallgatott és hosszasan, csendben maga elé nézett. Arca ma sápadtnak és beesettnek látszott – vagy csak a komor boltíves boltban uralkodó félhomály tette ezt? Végül lassan felállt.

– Üljön le báró úr – szólalt meg komolyan, de nem barátság-talanul. – Szeretnék néhány szót váltani önnel, nem mint zsidó a báróval, hanem mint férfi a férfivel, de ha inkább úgy akarja, mint ember az emberrel, mint apa a fiával – én már elég öreg vagyok ehhez, Isten a megmondhatója, és tudja, hogy mindig jó véleményem volt önről, és az elmúlt évek során olykor jó és tisztességes tanácsokat igyekeztem adni önnek. Isten adja, hogy azok jó talaj-ban gyökeret eresszenek!

– De drága, öreg barátom ... !

– Üljön csak le egy pillanatra, báró úr, szerencsére egyedül vagyunk – szakította félbe az öregember – jobb, ha most nem zavarnak meg bennünket. Bezárom a boltot, báró úr – az üzlet várhat egy kicsit, jöllehet nekünk kettőnknek is van egy üzletünk, ami sokkal fontosabb, mintha eladnék egy régi szaracén tört, vagy egy pipafejet.

Salomon nem is hagyta közbeszólni vendégét, meggyújtotta a lámpát, odament az ajtóhoz, saját kezűleg bezárta a vasveretes fatáblákat, alul-felül bereteszelte a szintén vasveretes ajtót, megfordította a kulcsot, aztán lassan visszatért a fiatal tiszthez, aki mindezt az ünnepélyes és legnagyobb nyugalommal végrehajtott előkészületet némiképp hevesebb szívdobogással várta végig. Amint visszatért a lámpához, székét szembe húzta a báróéval, leült, és minden különösebb kerülgetés nélkül belekezdett:

– Nos, báró úr, most már csak hármasban maradtunk: a Jóis-ten, ön és én, más senki, és nincs is senki a világon, akinek tudnia kellene arról, amit most meg fogunk beszélni. Tehát mondani szeretnék önnek valamit. Ön belépett a házamba – úgy vélem, nem a boltomba, ahol üzleti ügyeimet intézem, és szóba állok az egész világgal, nem, hanem házam legbelsőbb szentélyébe, éspe-dig nem úgy, mint egy báró, vagy egy gavallér, hanem az öreg Salomon barátjaként, mert egyébként bárók vagy gavallérok oda már nem juthatnak be. Ott meglátta a gyermekemet, az én Rebekkám, és az én gyermekem meglátta önt, és az atya kedvel-te önt, mert jó arca és jó szíve van, és a lányom is kedvelte önt, nem mint bárót vagy gavallért hanem apja barátjaként és mint

saját barátját. Ön zenélt és énekelt vele, szép dalokat, derék dalokat, még nekem, öregembernek is kitárult tőle a szívem, és én ekkor azt gondoltam magamban: Gonosz ember nem tudna így játszani, nem volna képes ilyen szép zenélésre, és az öreg Salomon óvatossága elszunnyadt, míg végül késő nem lett. Most viszont felébredt, és beszélnie kell önnel, hogy ne történjen szerencsétlenség, éspedig nem a boltban, vagy üzleti ügyekben, hanem a házámban.

– De kedves, drága Salomon, hiszen éppen ezért jöttem ma el ide önhöz! – mondta Bruno.

– Tényleg ezért? – kérdezte az öregember és éles, kutató tekintettel nézett rá. Nos, hát akkor annál jobb, így könnyebben és gyorsabban fogunk dűlőre jutni. De engedje, hogy kibeszéljem magam – beszélnem kell, mert mondanivalóm hosszú heteken át terhelte a lelkem, és majdnem összenyomta a szívemet. Beszélnem kell magam miatt, ön miatt és Rebekka miatt.

– És nem tudnám önt talán ezt megelőzően egy egészen egyszerű nyilatkozattal megnyugtatni? – kérdezte Bruno.

Az öregember gyors, fürkésző pillantást vetett rá. – És mi lenne az? – kérdezte.

– Azért jöttem ma ide, hogy megkérjem öntől Rebekka kezét.

Salomon elhallgatott. Első pillanatban látszólag meg volt lepve, és nem is tudta rögtön, hogy mit válaszoljon. Az öreg zsidó hüvös értelme azonban nem hagyta, hogy feltámadó érzelmei úrrá legyenek rajta, már előre számított erre a lehetőségre, habár talán nem is ennyire határozott módon kijelentve. Végül nyugodt, szinte majdnem színtelen hangon így válaszolt:

– Hát erről van szó – pont ahogyan feltételeztem: Forró vér, kevés értelem, és a kocsi felborul a homokban. Nos, hát hallgassa meg báró úr, hogyan vélekedik erről egy öregember: Az ön nyilatkozata tiszteletre méltó, és nekem nagyon jól esik, mert azt igazolja számomra, hogy nem nagyon tévedtem önben. Úgy gondolja, hogy szavát adta, és tartani is akarja. Gavallérként akarja

betartani és szokásos emberként, ez azonban nem fog menni. Ön a Wendelsheim kastélyban fog lakni, mi pedig a zsidók utcájában, és ezzel mindent meg is mondtam, amit mondani akartam. Ön Rebekát feleségül szeretné venni, de az ön apja egy előkelő, szigorú uraság – ki fogja önt nevetni, amikor első ízben elmondja ezt neki, sírni fog, amikor másodszor elmondja neki, és meg fogja önt átkozni, amikor harmadszor elmondja neki. Az öreg Salomon lányának azonban nem az ön apja átkával, hanem áldásával kellene beköltöznie új hazájába. Most még van idő, a seb még nem olyan mély, hogy begyógyulásához évek kellenének, és ma ezért beszélek önnel. Ön most – kérem, hagyja hogy kibeszéljem magam, báró úr – nem több, mint egy szegény hadnagy, aki adósságokat csinált, és van egy kötelezettsége az öreg Salomon felé, mert az fizetett az ön javára. Ez az ön jó szíve mellett szól, de nem az értelme mellett. Ön rövid időn belül gazdag ember lesz, egy régi nemesi családból származó báró, de ha tényleg feleségül venné az öreg zsidó lányát, akkor legyőzötnék és boldogtalannak érezné magát egész életében. Örülök neki, hogy eljött hozzám, és megkérte a lányom kezét, még akkor is, ha ő sohasem fogja megtudni ezt, én büszke vagyok rá, de ezzel kérem, fejezze be az ügyet. Én kedvelem önt, báró úr, úgy gondolom, hogy ön jó ember, de én sokkal jobban szeretem a gyermekemet, igazságos Isten, ki vehetné ezt tőlem rossz néven? A lányom boldogtalannak és nyomorúságosnak érezné magát, ha beköltözne az öreg kastélyba, és az öreg báró így szólna: – Tudni sem akarok róla, egy zsidó lányáról! – És ön boldogtalan lenne, mert az apja, az öreg báró fia, és a szolgák és szolgálólányok vállaikat vonogatnák a kastélyban, a lovászok szerencsétlen házasságról beszélnének az istállóban, és az öreg Salomon volna a legboldogtalanabb mindenki közül, mert nagyon szereti a gyermekét, és ha van valami büszkesége a világon, akkor az Rebekka – és a saját őszinte, feddhetetlen neve.

– És most én is szólhatok, Salomon?

– Beszéljen – mondta az öregember rezignáltan – én már elmondtam, amit akartam, és joga van hozzá, hogy meghallgassam válaszát.

– Ön tud róla, Salomon – válaszolta Bruno, anélkül hogy el-
lenvetése lett volna az elhangzottakkal kapcsolatban, még csak
meg sem próbálta azt – hogyan neveltek engem atyám házában,
miként bánt velem apám, különösen pedig a nagynéném, olykor
meséltem már erről önnek, amikor leültünk beszélgetni, elmond-
tam, mert ön volt az egyetlen, akivel szemben bizalmat éreztem.

– Tudom, jól tudom – bólintott az öregember – másoktól is
hallottam, hiszen mindez nem maradhatott titokban, a városban
sokat beszéltek róla. Az a kisasszony nagynéni micsoda egy nő
lehet, az igazságos Isten óvjon az ilyentől, de ez mit sem változtat
a helyzeten.

– De mégis – kiáltott fel Bruno – apám sohasem tett semmit
annak érdekében, hogy rászolgáljon hálámra és szeretetemre.
Apám házában nem úgy neveltek, mint a ház idősebbik fiát, ha-
nem úgy, mint egy terhes idegent, akitől nem lehet megszabadul-
ni. És a szeretet? Soha senki sem mutatott szeretetet irántam. Vég-
re azonban elérkezett az idő, amikor önállóan kiléphetek az életbe,
és ó egek, én tényleg önállóan akarok cselekedni. Rátaláltam egy
olyan szívre, mely teljes, odaadó szeretettel csüng rajtam, az
egyetlen szív e széles földkerekségen, és az a legkevesebb, hogy
ezt nem veszíthetem el együgyű előítéletek és egy régi család-
miatt. Szabad leszek, és a saját magam ura, amint elérem huszon-
negyedik életévem, tehát néhány héten belül. A különválással
kapcsolatos kérelmemet már beterjesztettem, és az okiratot napo-
kon belül meg is fogom kapni. Azt követően többé már semmi
sem köt engem ehhez a városhoz, mint ügyeim lerendezése, amit
nyugodt lelkiismerettel önre, régi és megbízható barátomra sze-
retnék bízni, én magam pedig el fogok költözni. Apám és nénikém
maradhatnak továbbra is az ódon kastély lakói, és hálát adok Iste-
nemnek, amikor nekem többé már nem kell a sötét falak közé
visszatérnem. Messze távolra, idegen országba, Olaszországba
szeretnék költözni, de nem egyedül. Feleségem, Rebekám ma-
gammal viszem oda. Adja hozzám gyermekét, Salomon, a tenye-
remen fogom hordani egész életemben, adja hozzám Rebekkát, és
soha nem fogja megbánni, hogy megbízott bennem!

Az öregember csendesen üldögélt székén a tiszttel szemben, mintha megtört volna. Nem válaszolt, csak csendben és szomorúan bólogatott maga elé, végül halkan megszólalt:

– Gondoltam, gondoltam, fiatal vér, fiatal vér! Később majd, amikor már gazdag és előkelő lesz, és megismer más, előkelő és fiatal hölgyeket is, akiket feleségül vehetett volna, akikkel szintén boldog és nagyra becsült személlyé válhatott volna, akkor jön majd a bűnbánat. És szegény gyermekem ezt majd megérzi, szomorkodni és bánkódni fog, gondoktól gyötrődik, és az apja, aki mindezt már jó előre látta, haját és szakállát tépkedi és elátkozza magát, hogy annak idején nem volt elég kemény, sziklakemény.

– Adja hozzám gyermekét atyám! – szorongatta tovább Bruno. Szándékosan akarja őt most boldogtalanná tenni, mert abban a tébolyban él, hogy később egyszer valamikor boldogtalanná válhat? Rebekka szeret engem, teljes szívvel ragaszkodik hozzám, és megszakadna a szíve, ha ezt a szerelmet ki akarná tépni a kebléből. Adja hozzám gyermekét atyám!

Salomon még mindig nem szólt egy szót sem, és a lámpa sivár fénye megvilágította sápadt arcát, amint mély fájdalom gyötörte el vonásait. Végül halkan suttogni kezdett:

– Igaza van, tényleg megszakadna a szíve. Legyen hát úgy. Úgy legyen, Isten akarta hogy így legyen, és a jó Isten majd tovább vezeti útján. Elhagyja majd szüleit és apáinak hitét. El kell hagynia apját és anyját, és követnie kell majd urát, de Isten nem fogja magára hagyni, akkor sem, ha már más formában imádkozik hozzá, ő maga akarta, hogy így legyen, ő maga akarta.

– Salomon ...

Az öreg zsidó felállt, elfordította a lámpaernyőt, így annak fénye most teljes mértékben Bruno arcvonásait világította meg, és hosszasan és komolyan a fiatalember könnyörgő, de jóságos és őszinte szemeibe nézett, és csak ekkor, most első ízben futott át egy könnyű derű saját arcvonásain. Bruno állta tekintetét, és most, amikor már mosoly rándult az öregember finommetszésű ajkai

körül, így szólt: – A báró tehát feleségül akarja venni a zsidó lányát?

– Igen, a zsidó lányát, és büszke erre, atyám, mert boldog akar lenni, és őt is boldoggá akarja tenni!

– Jehova¹² akarta, hogy így legyen – és én nem akadályozhatom meg ebben – bölintott az öregember – akkor jöjjön hát Rebekkához, és kérdezze meg a lányt maga. Ha igent mond, az öreg Salomon nem fog nemet mondani. Sohasem volt erre képes, olyankor sem, amikor talán jobb lett volna. Jöjjön, hogy a dolognak végére járjunk.

És a lámpát felkapva a hátsó ajtóhoz vezette, kinyitotta, eloltotta a lámpát, maga mögött bezárta az ajtót, bereteszelte, még egy további lakatot is rátett, majd a fiatalemberrel együtt felment a jól ismert lépcsőn.

És mennyire vert Bruno szíve, amint felfelé lépkedett a lépcsőn, és mennyire lassúnak tűnt, ahogyan az öregember előtte haladt, milyen szívesen megelőzte volna. De Salomon, aki mindezt megérezte, kezét karjára tette, és nem hagyta őt gyorsabban előre menni, mint ahogyan maga lépkedett.

– Türelem – mondta eközben – csak türelem, fiatalember. Komoly lépés, amire most rászánja magát, és ilyenkor nem illik a kapkodás, ez a legkomolyabb lépés, amit egy férfiember megtehet. Isten az igazságos tudja ezt, és visszalépésre nincs lehetőség, kivéve két elhibázott élet szenvedését. Lassan és megfontoltan menjen. Most még – folytatta hirtelen – van lehetőség a visszafordulásra. Rebekka még nem tudja, hogy jövünk, talán még ...

– Atyám – kérlete Bruno – Isten akarja úgy, hogy két szív, melyeknek örökké egymáshoz kell tartozniuk, egymásra találjanak. Csak nem akarna ebbe beleavatkozni?

¹² Isten neve a héber nyelvű bibliában

– Nem – mondta az öregember ünnepélyesen – most már úgylis túl késő, már meghallott bennünket, meghallotta az ön hangját. Legyen Isten akarata szerint, előre hát!

– És ekkor kinyílt az ajtó. – Atyám – kiáltott Rebekka hangja – te vagy az?

– Én vagyok, gyermekem – válaszolt az öregember.

– Egyedül jössz? Mintha beszélnél valakivel.

– Nem egyedül jövök, Rebekka, hozok neked valakit.

Bruno ismét előre akart menni, az öregember azonban nem engedte. Karjánál fogva visszatartotta, és odafent az ajtó ismét becsapódott. Közvetlenül ezt követően felértek a felső szintre.

– És most bemehetek?

– Menjen csak – mondta az öreg – rajtam már semmi sem segít. Egy pillanatig talán még visszatarthatnám, tovább azonban már biztosan nem, és mi múlna azon a pillanaton, csepp a tengerben. Menjen csak be hozzá!

Bruno eddigre már kiszabadította magát, kinyitotta az ajtót és végigment a keskeny előszobán. Odabent a szobában ott állt Rebekka, szokása szerint hófehér ruhában, varjúfekete hajfürtjei vállára omlottak, tunikáját kedves orosz platinaöv tartotta össze. Így állt ott, szűzies szemérem és szerelem képeként, félig megemelt karjait a közeledő felé kitérve, de rugalmas felsőtestével mégis kissé hátrahajolva, mintha menekülni akarna előle, mintha el akarná kerülni.

– Rebekka – kiáltott fel Bruno – karjait kitérve felé – Rebekka! Édes, drága szerelmem – enyém leszel? Hozzám akarsz tartozni egy életen át, örömben és bánatban, boldogságban és fájdalomban osztozni velem? Leszel a feleségem és nekem adod a szívedet?

– A szívemet? – rebegte Rebekka halkán, ami azonban egy kórus csendes hangjaként zümmögött Bruno füleiben. – A szívemet? Hát van nekem még szívem? Hát már nem régen a tiéd? – És

amint felé repült, és karjaiba, mellére vetette magát, fejét bágyadtan vállára fektette, így suttogott hozzá: - Bruno, kedvesem, drága Brunom – ó, mennyire köszönöm, hogy eljöttél hozzám, mennyire hálás leszek ezért örökké neked!

És az anya ott ült a sarokban, és csillogó könnyek peregtek az arcán, és az atya ott állt előttük összekulcsolt kézzel, fájdalomtól elgyötörtén, de mégis örömmel nézve a boldog, fiatal, túláradó boldogságban úszó párt. Aztán lassan megfogta kezeiket, egymásra helyezte, és ünnepélyesen így szólt:

– Így hát menjeteK végig együtt az élet útján! Ez az út nem lesz zökkenőmentes: Gyűlölet, irigység, büszkeség és becsvágy fog kísérni benneteket utatokon, és fogja fenyegetni boldogságotokat. Tartsátok magatokat távol tőlük, elégedjeteK meg magatokkal, és egyedül családotokban keresséteK a békét, amint már ős-apáink is tették, amitől a világ talán meg akar majd fosztani benneteket. Ő az igazságos Isten, aki meghallgatta egy öregember fohászait, aki mindenkor, amikor csak gyenge erői engedték, mindig akarata szerint és szellemében cselekedett – ő áldjon meg benneteket!

És ekkor az anya is odalépett hozzájuk, és megcsókolta a gyerekeket, és aztán visszaült a sarokba, és megint elkezdett sírdogálni, de most már örömeiben és boldogságában.

Öröm és boldogság csillogott azonban a szerelmesek szemeiben is, akik ekkor szorosan egymáshoz simulva egymás mellett ültek, és jövőjükéről, boldogságukról beszélgettek. Bruno mindenről megfeledkezett, ami a kinti világban történt, elfelejtette az ódon kastélyt minden borús emlékével és átélt fájdalmaival együtt, elfelejtett minden elviselt szenvedést, csak a pillanat boldogsága létezett számára. És az apa és anya ott üldögéltek, hallgatták a csevegést és ők maguk is megint megfiatalodtak, saját szerelmükre visszaemlékezve.

Így telt varázslatos gyorsasággal az idő, és amikor sötétedni kezdett, és Rebekka felugrott, hogy behozza a lámpát, Bruno odaült a zongorához, és ujjongó hangon engedte szabadon lelke bol-

dogságát, és amikor Rebekka visszatért, odalépett hozzá, kezét vállára tette, és boldogan, túláradó boldogságban régi dalainak éneklésébe kezdett. A két szülő egymás mellett üldögélt a sarokban, egymás kezét fogták, és addig hallgatták őket, míg el nem jött az idő, amikor az anyának a vacsoráról kellett gondoskodnia, hiszen ez az este volt az első alkalom, amikor Bruno együtt vacsorázott velük.

Sokáig velük is maradt, nem tudott elszakadni ezeknek az első óráknak a boldogságától, minden másodpercet szeretett volna meghosszabbítani, és amikor végül mennie kellett, amikor a közeli dóm harangja tizet ütött, akkor újból és újból búcsút vett szerelmétől, mintha egy egész életre, és nem csupán néhány órára kellett volna elválniuk.

Az öreg Salomon kísérte őt ki az udvaron.

– És mikor jöhetek vissza atyám?

– Van nekem még jogom arra, hogy én döntsem el? – kérdezte az öregember. Te jó ég, micsoda kérdés! Nem engem fog meglátogatni, és Rebekka, ha holnap reggel kilenc órakor jön, neki akkor sem lesz túl korán. Jó éjszakát, báró úr, jó éjszakát!

Bruno kilépett az utcára, és még elvakulva a fénytől, amelyet éppen elhagyott, szemei nem tudtak rögtön hozzászokni a sötétséghez. Ennek ellenére úgy tűnt számára, mintha egy emberi alakot, egy árnyat látott volna tovaosonni az egyik bolt bezárt bejáratától, és mintha nem tudta volna, hogyan térjen ki, átment az utca másik oldalára. A fiatalembernek kedve lett volna nyomába eredni, de nem akarta, hogy a városban hamar híre menjen, milyen közeli kapcsolatban áll Salomonnal. Ezért anélkül, hogy utánanézett volna az alaknak, elindult lefelé az utcán, míg rá nem talált az első éjjeli őrre, akit visszaküldött azzal az utasítással, hogy figyeljen arra a környékre, mivel arrafelé egy gyanús fickó ögyeleg. Az éjjeli őr eleget is tett az utasításnak, és végigkutatta az egész utcát, de már nem talált ott senkit. Bárki is volt az illető, nem maradt ott tovább, addigra már eltávozott.

Heszbergerné

Az alburgi Bergstrasse egyik házának harmadik emeletén munkája mellett üldögélt Heszberger suszter segédjével és három tanulóival és serényen talpalt egy pár elegáns női cipőt, mely igen apró lábú tulajdonosról árulkodott. Asztalkáját az ablak közepébe húzta, mert súlyos, szürke felhők takarták el a napot, és tompa morajlás árulkodott a közeledő viharról. Ennek ellenére szorgalmasan folytatta munkáját, és úgy tűnt, nem igazán törődik a kinti viharral, míg hirtelen rikító villám világította be a kis helyiséget, amit azonnal olyan hatalmas mennydörgés követett, hogy a kis ember rendesen összerándult rémültében. Azonban ahelyett, hogy ijedten felkiáltott volna, hirtelen éles hangon úgy belekezdett egy korálba¹³, hogy tanulói egymásra néztek, és néma vigyorásba kezdtek, de csak titokban, mert rossz vége lett volna annak, ha a mester észreveszi, vagy akár csak gyanúba keverednek, hogy ilyet tettek. Mivel ő azonban csak a talpakkal és énekével volt elfoglalva – hiszen munkáját nem is hagyta abba – miközben a zápor az ablakot verte, inkább kiáltozva, mint énekelve adta elő az alábbiakat:

– Ó ember, gondolj végzetedre
Ne tégy hát semmi rosszat
A halál hamar tör életedre
S' éltednek gyors véget szabhat
Az élet hol jó, hol csupa fájdalom
Mindig jól emlékezz tehát
Végzeted hová vezet majd odaát!

Egy újabb villám, egy újabb mennydörgés, mintha szét akarna szakadni a Föld, de úgy hogy az ablaktáblák rendesen beleremegtek. A suszter azonban nem zavartatta magát, és anélkül, hogy arca megrezdült volna, folytatta az éppen megkezdett ének második versszakát:

¹³ Korál: egyszólamú egyházi ének

– Ó ember, gondolj a végze ...

Ekkor azonban heves kopogás hallatszott az ajtón, és a segéd anélkül, hogy mestere utasítására várt volna, hangosan elkiáltotta magát: „Szabad!” Szinte ugyanabban a pillanatban már nyílt is az ajtó, és egy kissé testes hölgy, kezében csepegő, rézfejű, vörös pamut esernyőt tartva, kalapja az esőtől kissé viharverten, kipirult arccal, nem túl barátságos képet vágva belépett a szobába és gyors pillantással körbenézett.

A suszternek nem volt túl nagy kedve hagyni, hogy megzavarják áhítatában, mert anélkül, hogy akár csak fejét az ajtó felé fordította volna, elszántan folytatta:

– Ki tudja, talán mára ma
Rád találhat a halál
Készülj fel hamar tehát ...

A hölgynek azonban eszében sem volt, hogy bevárja a szentének végét, mert meglehetősen mély, barátságtalan hangon közbekiáltott: – Na, előttem aztán hagyhatja a kópéságait Heszberger mester! Itthon van a felesége? Még az hiányozik, hogy feleslegesen tettem volna meg az utat ebben a kutyaidőben!

A suszter villámgyorsan megfordult. Jól ismerte ezt a mély hangot, és székéről felugorva, a cipőt, melyen éppen dolgozott meglehetősen hanyagul félredobva, így szólt: - Ah madam Müller, milyen kellemes meglepetés számomra, hogy nagyra becsült személyét ilyen hosszú idő elteltével viszontláthatom.

– Ne beszéljen badarságokat – válaszolt madam Müller, aki úgy tűnt, nem volt abban a hangulatban, hogy soká szaporítsa a szót. Az, hogy magának mi a kellemes, meg mi nem, engem már hára nem érdekel. Azt szeretném tudni, hogy itthon van-e a felesége.

– Kérem, madam Müller – válaszolt Heszberger – csak őszinte barátságból szólítottam meg így, és a barátságosság a másik ember iránti megtiszteltetés, de madám úgy tűnik – ó Jézus, már megint ez a mennydörgés! – nincs valami jó hangulatban. A fele-

ségem bizonyára el lesz ragadtatva, pont jókor jön, odabent van, kérem lépjen beljebb, de ha lehet, kímélje a porcelántárgyakat!

Madam Müller figyelemreméltó pillantást vetett rá, és anélkül, hogy válaszra méltatta volna, átlépett a kaptafákon, kéziszerszámon, és szanaszét heverő kellékeken, egyenesen az ajtó felé indult, melyről még a régebbi időkből tudta, hogy a Heszberger házaspár lakó- és hálósobáját választja el a műhelytől. Túl sokáig itt sem kopogott, legalább is még a „szabad” kiáltást sem várta be, hanem ugyanabban a pillanatban lépett be a szobába, amint élénk villám villant át az égen, és egy pillanattal később tompa mennydörgés követte. A vihar azonban már mérséklődött, már csak az eső zuhogott hevesen.

A mennydörgéssel egyszerre – önmaga is, mint egy kisebb vihar – ott állt madam Müller a küszöbön, és már az a nyers üdvözlés is, melyet a ház úrnője felé kiáltott: – Jó napot Heszbergerné, beszédem van magával! – semmi jót nem ígért.

Heszberger, jóllehet fogalma sem volt róla, mi vezethette ide ilyen mérgesen az asszonyt, akivel már évek óta nem voltak kapcsolatban, különböző okokból kifolyólag nem érezte magát egészen biztosan a nyeregben. És mivel tudta, hogy felesége alkalmadtán igencsak hangoskodni szokott, és Müllernének is szokása volt a kiabálás, még időben megpróbált gondoskodni róla, hogy legalább a nemkívánatos tanúkat eltávolítsa, hiszen senki sem tudhatta, hogy odabent miről fog folyni a vita.

– Backhof – morogta ezért nem túl derűs hangon – befejezheti a munkát, még van valami elintézni valója a városban.

– De annyira szeretném még befejezni ezt a cipőt – mondta a segéd, mert a mellettük lévő helyiségben már kezdtek egyre erősödni a hangok, és bizonyára szerette volna végighallgatni a kitörően lévő veszekedést, ami bizonyára megérte volna a fáradságot. Ismerte mestere feleségét, már ami a nyelvét illeti, és az épp előbb érkezett asszonyság sem úgy nézett ki, mintha kívánni valót hagyna maga után a szájszerkezete, és bizonytalan, ki lesz a győztes, ha görög görögre talál.

Mesterének azonban az a gyanúja támadt, más szándék húzódhat meg a háttérben, mint befejezni a cipőt. Az idő is sürgetett, mert úgy tűnt, madam Müller sem vesztegeti az időt, ezért hevesen rászólt a segédre: – Mozogjon egy kicsit gyorsabban, a csizmáknak háromkor már ott kellene lennie a titkos bírósági főtanácsos úrnál!

– Igen, mester, de mindig az inasok szokták intézni a házhoz szállítást, hiszen ez nem is az én dolgom ...

– Azt jól tudom magam is, nem is akarok rendszert csinálni belőle – mondta Heszberger, aki igencsak kénytelen volt megerősíteni magát, hogy barátságos maradjon. – Itt van öt garas, igyon egyet az egészségemre – de mozduljon már meg végre, Backhof – és itt a számla is, azt is vigye magával a titkos bírósági főtanácsos úrnak!

Backhof, a segéd rájött, hogy a mester minden körülmények között szabadulni akar tőle, pedig olyan jó kis muri lett volna itt maradni, hiszen odabent ekkor éppen rázendítettek. De nem talált semmi kifogást a maradásra, az öt garas is szintén némi lendületet adott. Felállt, ledobta a kötevényét, és felvette a szögön lógó kabátját, aztán fogta a számlát és a csizmákat, és elindult velük kifelé még mindig abban a reményben, hogy sikerül valamit meghallania. Ebben azonban csalódott, mert a közöttük lévő konyha ajtaja szokás szerint csukva volt.

A mestert most már csak az inasok feszélyezték, de nem annyira, mint a segéd, mert azok már hozzászoktak a házban uralkodó élénk hanghordozáshoz, és ha nem akartak lemondani a velük szemben támasztott követelményekről, hiszen feltétlenül a háznál akartak maradni, tehát semmit sem fecseghettek ki, vagy elevenen vigye el őket az ördög! A mester ismét nekilátott munkájának, de előbbi áhítata már nem tért vissza. Nagy, nehéz esőcseppek csapkodták kívülről az ablaküvegeket, a szoba félhomályba borult, és odabent a két hölgy egyre hangosabb és hevesebb lett. Ez így nem mehetett tovább, közbe kellett avatkoznia, vagy legalább is meg akarta tudni, miről van szó, mert ami közben főként nyugtalanítot-ta, az volt, hogy felesége hangját alig, vagy legalább is nem annyi-

ra élesen hallotta. Úgy tűnt, madam Müller meglehetősen egyedül viszi a szót, és ez semmi esetre sem lehet jó jel. Ha Hesbergernének jó, vagy legalább tartható ügye akadt, akkor rendszerint maga is hevesen vett részt a vitákban, de még mennyire!

Már nem érezte magát jól a suszterszékén. Felállt, a tisztesség kedvéért levette kötényét, miközben az inasok egymás között megint vitatkozni kezdtek. Magára öltötte fekete, kopott frakkját, levette zsírtól kifényesedett sapkáját, haját a homlokára simította – ez volt az egyetlen módja annak, ahogyan frizuráját igazgatni szokta – még egyszer odafordult a fiúkhoz, és így szólt hozzájuk: Nehogy valamelyik közületek fel merjen állni a székéről, vagy jól tudjátok mi lesz ... És ezzel elindult az ajtó felé.

Amikor benyitott, a hölgyeket élénk vita közben találta.

Korábban Hesbergerné a villámok és mennydörgés ellenére békésen ült az ablak mellett, és férjének egy igen kopottas kabátját varrogatta. Persze alkalmasabb óráiban előnyösebb elfoglaltságként inkább mágikus dolgokkal, kártyavetéssel és jövőmondással foglalkozott, amihez csodálatos módon Alburgban hívó publikumra talált. A szükséges házimunkákat azonban szintén el kellett végezni, és Hesbergerné megfelelő asszony volt ahhoz, hogy ezeket a feladatokat is ellássa.

És mindeközben villogtak a villámok és zengett a mennydörgés, ő azonban mint egy fogaskerekű működésétől függő gépezet, közben ott üldögélt, és semmivel sem mozdult többet, mint amennyit munkája feltétlenül igényelt. Nem hunyorított szemével, amikor az éles villanások hirtelen bevilágították a szobát, nem rándult össze, amikor a mennydörgés azzal fenyegetett, hogy alapjaiban rázza meg a házat – egyáltalán nem is voltak idegei hozzá, melyek ezt lehetővé tették volna.

A műhely felől hallott valami hangot, de nem is figyelt fel rá. Látogatói – általában lefátyolozott hölgyek, néha fiatalabb urak kíséretében – csak későbbi órákban, a teljes sötétség beköszönte

urán érkeztek, aki korábban jött, annak cipőjével vagy csizmájával volt valami gondja.

Hirtelen kopogtattak, és miközben halkan, csodálkozva kiáltotta, hogy „szabad!”, már ott is állt a helyzethez illő menydörgéssel kísérve egy idegen asszony a küszöbön, akinek arcvonásait, mivel éppen másvalakire gondolt, nem ismerte fel rögtön. Az asszonynak azonban nem állt szándékában, hogy hosszasan lengjék körül kétségek személyét, amint átlépte a küszöböt, a vártnál valamivel mélyebb alt hangon már bele is kezdett mondanivalójába, miközben gyorsan körülnézett a szobában:

– Jó napot Heszbergerné! Beszédem van magával.

– Madam Müller – eláll a lélegzetem a csodálkozástól – kiáltotta Heszbergerné, és még csak nem is volt mesterkélta a csodálkozása, mert bármennyire jól ismerte is az asszonyt, már nagyon régen nem látta. – Ej, hát minek köszönhetem váratlan, megtisztelő látogatását? Tényleg nagyon örvendek!

– Várja csak ki a végét – mondta madam Müller, kezében még mindig a csepegő esernyővel, amivel már vizes nyomot hagyott maga után a padlón és a szőnyegen, és most kis tócsa kezdett keletkezni körülötte, ahol állt. – Nagyon sajnálom, hogy összevizezem a szobát, de fogalmam sincs róla, hová tegyem az ernyőt, adja ide az egyik virágátétet, a vihar az oka mindennek.

Heszbergerné csodálatra méltó módon pillanatokon belül eleget tett a kérésnek, és ezen különösen az inasok bámultak volna nagyot, ha tanúi lettek volna a jelenetnek. Madam Müller elhelyezte rajta az esernyőjét, mert jómaga is igen rendszerető volt, és odahaza is túlzottan ügyelt a rendre ahhoz, hogy másvalakinek a szobáját beszennyezze. Miután azonban elhelyezte esernyőjét, máris odafordult a suszter feleségéhez.

– Úgy – és most váltanunk kell egymással néhány szót madam Heszberger, ha önnek is megfelel – mondta madam Müller, hangja azonban azt a benyomást keltette, hogy mindenképpen beszélni fog, akár tetszik, akár nem.

– Mi ketten, madam Müller? De nem foglalna helyet? Hiszen még alig lépett be az ajtón ...

– Mondja csak Heszbergerné – folytatta az asszony anélkül, hogy figyelt volna az invitálásra – miket mesél maga rólam a városban, ha szabad kérdezniem?

– Én, magáról? – mondta a suszter felesége nem egészen tisztá lelkiismerettel, mivel rendszerint gyakran magyarázkodott más emberekről, és sohasem kedvező dolgokat, és természetesen nem volt teljesen biztos benne, hogy egyik-másik megjegyzése nem juthatott-e az érintett tudomására. Mindenesetre először is hallania kellett, hogy tulajdonképpen miről is van szó. – És mit mondtam volna magáról? Tulajdonképpen mit mondhattam, vagy mesélhettem volna? Hiszen semmit sem tudok magáról!

– Annál rosszabb, Heszbergerné, annál rosszabb – kiáltott fel madam Müller, semmi esetre sem hagyva magát, hogy ilyen egyszerűen lerázzák, a kezdeti tagadásra azonban fel volt készülve. – Az emberek azonban nem beszélnek légből kapott dolgokat, az teljesen lehetetlen volna, a maga nyelvét pedig jól ismerem, az egész város tudja, milyen!

– Figyeljen csak madam Müller – mondta Heszbergerné, most már ő is kissé bemelegedve, jóllehet még mindig igen tartózkodó volt, mivel először meg akarta tudni, hogy az asszony tulajdonképpen mire céloz – nem tűröm, hogy sértegessen a saját házamban, mert az a tény, hogy a városban ismert vagyok ...

– Úgy, viszont azokat az embereket meg hozzám küldte! – folytatta Müllerné, jobb karját csípőre téve – én pedig hagyjam magam sértegetni és becsmérelni a saját házamban, nem igaz? Ez ellen nincs semmi kifogása, Isten őrizz, hiszen csak Müllernéről, egy egyedülálló asszonyról és özvegyről van szó – úgy van, az meg csak viseljen el mindent! De nyelvet a jóisten nekem is adott, amivel legalább is képes vagyok megvédeni magam, és ezzel a lehetőséggel élni is fogok, mindaddig, amíg az Úr erőt ad hozzám nekem.

– Azt, hogy magának jó nyelve van, madam Müller, még senki sem vonta kétségbe – mondta Heszbergerné, most már maga is kissé ingerülten.

– És ezt magának tényleg nem kellene a szememre vetnie, Heszbergerné, magának a legkevésbé! – kiáltotta vitapartnere, méghozzá hangosabban, mint amennyire a környezet szükségessé tette volna.

– Nem volna itt az ideje, madam Müller, hogy végre megmondaná, tulajdonképpen mit akar tőlem? – kérdezte némileg ironikus éllel Heszbergerné.

– Persze, hogy megmondom Heszbergerné – válaszolta a hölgy, aki éppen olyan hangulatban volt, hogy kamatosan viszonozza a gúnyos hangvételű megjegyzést – ahogy parancsolja, vagy inkább szívesebben mindjárt kidobna? De aztán majd meglátjuk, hogy a bíróság nem inkább egy szegény, egyedülálló asszonynak fog-e igazat adni!

– Úgy, madam Müller, és tudja, hogy én most rögtön a bírósághoz fordulhatok, és beperelhetem magát azért, mert a bírósággal fenyeget?

– Na, menjen csak, Heszbergerné, menjen csak – kiáltotta Müllerné nagy hévvel – ha ki akarja forgatni az ember szavait! Akkor azonban az is ki fog derülni, hogy mit mesélt maga annak a szószátyár Fröhbach tanácsosnak rólam és gyermekemről, hogy állítólag elcseréltem, és hogy az én gyermekem nem is az én gyermekem, hanem állítólag a Wendelsheim báró gyermeke. Maga gonosz nőszemély, maga ...

– Micsoda? – kiáltott fel most már tényleg csodálkozva az asszony, és nem is figyelt fel a „gonosz nőszemély” megjegyzésre, és az adott pillanatban azt sem vette észre, hogy férje frakkba öltözve belépett a szobába. Még hogy én azt állítottam volna, Fröhbach tanácsosnak, hogy elcserélte a gyermekeket, és a maga lánya a báró lánya lenne?

– Ha a hölgyek lennének olyan szívesek – szólalt meg Heszberger, mutatóujját szája elé tartva – és egy kicsit halkabban lármáznának, mert odakint az inasok már hegyezik a füleiket és hallgatóznak, és tényleg jobb volna, ha nem tudnák meg, hogy idebent miről vitáznak.

– Felőlem akár az egész város is megtudhatja – mondta Müllerné méltóságteljesen – nekem teljesen tiszta a lelkiismeretem, és magától Heszberger meg végkép nem hagyom, hogy befogassa velem a számat, maga nem az a férfi, akinek ezt hajlandó lennék megtenni!

Heszberger, amint a hölgy előkelően végigmérte, ráadásul legalább egy fél fejjel magasabb is volt nála, alattomos pillantást vetett felé, attól azonban mégis csak tartózkodott, hogy tovább ingerelje, ezért a legbarátságosabb hangján így szólt hozzá: - Azt nem is feltételeztem volna magamról, tisztelt asszonyom. De nem foglalna végre helyet? Az egész ügy, legalább is amennyit eddig hallottam belőle, kétségtelenül valami félreértés lehet, mert az én feleségem semmi esetre sem adhatott elő egy ilyen alávaló pletykát a Fröhbach tanácsosnak ...

– Életemben eddig még egy szót sem váltottam Fröhbach tanácsossal! – kiáltott közbe Heszbergerné. – Felesége néha eljár hozzám, kedves, jóságos lélek, aki kártyát vettet velem, és azt szeretné megtudni, hogy nyerni fog-e a lottón, vagy férje hozzá jut-e egy igazgatói álláshoz, azonban jelenlétében soha még csak nem is vettem a nyelvemre a madam Müller nevet!

– És maga szerint Fröhbach tanácsos csak úgy szórakozásból jött ki hozzám Vollmersbe, és ráadásul még egy eleven, igazi őrnagyot is magával hozott, ha egy szó sem lenne igaz az egész történetből? Ezt mesélje be annak, akinek akarja, tisztelt Heszbergerné! Nem akarom azt állítani, hogy a legokosabbak közé tartozom, de ennyire ostoba azért mégsem vagyok, hála Istennek!

– Miféle őrnagyról van szó? – kérdezte Heszbergerné felkapva a fejét.

– Valami Hansen vagy Halsen őrnagy, ha éppen tudni akarja. Egy idősebb úr, aki elég tiszteletreméltónak nézett ki ahhoz, hogy hozzá még ravasz is legyen – és ilyen emberektől kellett ezt a mesét végighallgatnom! A dolog azonban ezzel még nincs lerendezve, Heszbergerné, még messze nincs lerendezve! Én egy tisztességes asszony vagyok, és minden, amim van, az a becsületes nevem, és nem fogom hagyni, mindenféle jött-ment személyektől bemocskolni.

– Na, madam Müller – kiáltott ekkor közbe a suszter felesége, akinek szintén fogytán volt a türelme – most akkor csak azt szeretném tudni, hogy a jött-ment személy alatt engem értett-e, mert ha valaki közülünk jött-ment személynek nevezhető ...

– Bocsássanak meg hölgyeim – avatkozott közbe Heszberger, akinek minden oka megvolt arra, hogy megpróbálja megakadályozni egy fenyegető veszekedés kitörését – ha az a bizonyos titkos tanácsos ilyesmit állított magáról madam Müller, akkor teljesen jogosan háborodott fel ezen, hiszen minden tisztességes asszony ezt tenné. De ebben az esetben legyen ön is olyan jó, és mondja el nekünk, hogy mit állított rólunk az az ember, és akkor már mi is védekezni tudunk, a titkos tanácsost meg majd csak nyakon csípjuk valahogy.

Madam Müller késlekedett egy pillanatig. Talán megéreztte, hogy kicsit túl messzire ment. A suszternek helyénvaló volt az a felvetése is, hogy neki is meg kellene hallgatnia ellenvetéseiket. Heszbergeréknek meg kellett tudniuk, hogy állítólag mit állítottak, hogy aztán védekezhessenek, ez így rendben is volt, és madam Müller első hevületében kicsit vadul ment neki a történetnek. Ezért egy nyugodtabb vágányra térés érdekében először is egy szék után nézett, amit Heszberger készségesen elé is tolt, majd így szólt: – Rendben van, elmesélem tehát maguknak az ügyet, még akkor is, ha megint előnt az epe, ó, hogy miket meg nem kell élnem öreg napjaimra, miközben fiatalabb éveimben soha senki semmi szemrehányást nem tehetett nekem! Azonban mindenképpen meg akarom tudni, hogy az a vén őszfejű fecsegő igazat mon-

dott-e, vagy hazudott, még akkor is, ha a királyig fel kellene mennem.

És ekkor rövidre fogott szavakkal, de természetesen még mindig felingerelt hangulatban, melyet annak a reggelnek emlékei idéztek fel benne, elmesélte a Heszberger házaspárnak a Frühbach tanácsossal és az őrnaggyal kapcsolatos élményeit, és Heszberger csak egyetlen alkalommal szakította vagy zavarta meg, amikor halkán és óvatosan a műhelyhez vezető ajtóhoz osont, majd hirtelen feltépte, hogy meggyőződjön róla, nem hallgatózik-e odakint valamelyik inasa. Ők azonban már ismerték mesterük manővereit, és tartózkodtak attól, hogy ilyesmivel próbálkozzanak. Mintha odaragasztották volna őket, úgy ültek suszterszékeiken, és ezen megnyugodva a suszter visszacsukta az ajtót.

Heszbergerné azonban, miközben látogatója előadta a történetet, egyre csak a fejét csóválta, mert bár teljesen tisztának érezte magát attól, hogy valami hasonlót mondott volna Frühbach tanácsosnak, azt azonban képtelen volt felfogni, hogy a nevezett úr miért éppen Müllernéhez ment elsőként, és azt sem, hogyan keverték őt bele ebbe az ügybe. Az őrnagyot azonban elég jól ismer-
te, és kétségtelen, hogy ő húzódott meg a háttérben.

Férjének feltehetően hasonló gondolatai lehettek, mert amikor az asszony egy pillanatra elhallgatott, inkább azért, hogy végre egy mély lélegzetet vegyen, nem mintha nem lett volna akár egy hónapra való mondanivalója is, Heszberger tisztelettudóan megszólalt:

– Bocsásson meg madam Müller, a titkos őrnagy valami hasonlót állított?

– Hát, hogy titkos őrnagy volt, vagy sem – mondta madam Müller – arról fogalmam sincs. Uniformis persze nem volt rajta, ami egy őrnagy részéről elvárható lett volna. Egy öreg szürke kabát volt rajta és kerek kalap, de nagyon keveset beszélt, vagy éppen meg sem szólalt, a tanácsos meglehetősen egyedül vitte a szót, a boromat is egyedül ő itta meg, a vén bűnöző ... De

Heszbergerné, kérdem én, hogyan merészelt ilyesmit állítani rólam? Hát tettem én valamit egész életemben ...

– Ne strapálja magát feleslegesen madam Müller – mondta Heszbergerné méltóságteljesen, mivel volt rá elég ideje, hogy mindent alaposan végiggondoljon. Megesküdhetek a szent ostyára, hogy amit velem kapcsolatban az a bizonyos tanácsos önnek elmondott, nem több mint sima hazugság, és ha idehozza, a képébe fogom mondani neki. Ami pedig a maga őrnagyát illeti, azt a jóembert egyáltalán nem ismerem, még csak nem is láttam, így aztán önről végképp nem beszélhettem vele. Ezenkívül – folytatta, miközben észrevette, hogy madam Müller válaszolni akar valamit erre – itt áll ön előtt az asszony, aki a Wendelsheim gyermek születésétől fogva mellette volt és minden bizonnyal tudnia kellene, hogy elcserélték-e őt, vagy sem, mert ebben a vonatkozásban nekem senki sem csinálhat X-et U helyett. Márpedig én voltam az, aki elsőként vette karjaiba a pompás kis fiatalurat, heteken, hónapokon, sőt éveken keresztül a szemem előtt volt, és ha valaki el akarta volna őt cserélni, akkor annak nagyon okosnak kellett volna lennie. Én azonban tudom, honnan ered mindez: Az őrnagy rejtőzik az ügy mögött, ő ugyanis az, aki megkapta volna a pénzt, vagy legalább is annak egy részét, ha a Wendelsheim család férfi örökös nélkül marad. Most azonban van örökös, ráadásul kettő is, és mivel a pénzt rövidesen ki kell fizetni, feltámadt benne a düh és bosszúság, hogy semmit sem fog kapni, és ezért mindent megpróbál, hogy még találjon valamit, amibe belekapaszkodhat.

– De Heszberger – mondta madam Müller – hiszen ez teljesen lehetetlen! Ember ennyire gonosz nem lehet ...

– Ne próbálja nekem megmagyarázni, milyenek lehetnek az emberek – mondta Heszbergerné, miközben a suszter kenetteljes pillantást vetett az ég felé és mélyet sóhajtva fejével bólogatott, amivel azt akarta igazolni, hogy ő is jól ismeri az embereket. – Velem gonoszabb dolgok történtek, sokkal gonoszabbak. Az első években, ön akkor már messzire, tengeren túlra távozott, szegény Heszbergernével kapcsolatban mindenfélét suttogtak az emberek, amit kénytelen volt elviselni, mert túlzottan jóindulatú volt ahhoz,

hogy keményen fellépjen ellenük. Az igazság és a becsület azonban mindig a felszínen marad, madam Müller, mindig és mindörökké, és amikor rájöttek, hogy semmit sem tudnak kezdeni velem, végül békén hagytak.

– És ezek szerint most talán velem akarnák végigüzeni ugyanazt a játékot? – kiáltott fel madam Müller, akinek ekkor minden haragja újdonsült látogatói ellen irányult. – Most bizony nem jól választottak! Én már nem leszek annyira jóindulatú, biztosíthatom önt, Heszberger, és ha a méregtől és bosszúságtól nem betegedtem volna le annyira, hogy teljes tíz napig nyomnom kellett az ágyat, pillanatokon belül elrohantam volna a bíróságra! Ami azonban el lett halasztva, az még messze nincs elmulasztva, erre a mai nap épp olyan jó, mint a tegnapi, vagy egy héttel ezelőtti!

– De drága madam Müller – szólalt meg Heszberger igen tisztességes hangon – pont ezzel fogja a történetet igazán elnyújtani. Én az ilyen embereket semmibe venném, erről biztosíthatom magát.

– Na, még az hiányozna, hogy visszajöjjenek – mondta az asszony elszántan felugorva székéről, és ernyője után nyúlva, amit úgy kapott fel, mint egy fegyvert – majd én megmutatom nekik, hol hagyott lyukat az ács a tetőn! Ilyen egyszerűen nem ússzák meg, az biztos, mert én bizony nem feküdtem annyi ideig feleslegesen betegen az ágyban! Keresek magamnak egy ügyvédet, aztán majd meglátjuk, hogy két ilyen gazfickó rám törhet-e, és orrom alá dörgölhetik-e hazugságaikat!

– Ehhez azonban jó kis pénzt kell leszámolnia – mondta Heszberger, és ezzel mit sem fog segíteni magát.

– Még ha simán bele is kerül húsz talléromba – kiáltotta Müllerné határozottan, és nedves esernyőjével bal kezébe csapott. Persze nem ismerem az itteni ügyvédeket, mert ilyesfajta emberekkel az életben semmi dolgom nem akadt, de elmegyek a sógorukhoz, az öreg Baumannhoz, ő egy becsületes, derék ember, akinek helyén van a feje, ő bizonyára tud majd ajánlani nekem egy rendes embert, aki nem fog pusztán szórakozásból megvágni.

– Kedves madam Müller – mondta Heszbergerné ekkor gyorsan – ne tegye ezt, a sógorom egy áldott jólelkű ember, de mi fogalma lenne neki az ügyvédekről! Ha mindenáron véghez akarja vinni akarátát, lakik itt mindjárt mellettünk egy rendes ember ...

– Hagyja csak, Heszbergerné, hagy tegyem a dolgomat – mondta madam Müller – aki úgy tűnt, nem sokat akar adni az ajánlásra. Már kis korom óta magamra voltam hagyva a világban, és magam is tudom, hogy mit akarok. Baumann mester nagyon rendes ember, nekem sem kell valami vajtagyú ügyvéd, megelégszek annyival is, ha csak egy derék emberről van szó. Ha beidézik önöket, csak annyit mondjanak el, amiről ma biztosítottak itt engem, és akkor minden bizonnyal rajtakapjuk a két uraságot, a tanácsos urat és az őrnagy urat, abban nyugodtak lehetnek!

– De most úgy szakad odakint, drága jó asszonyom – mondta Heszberger, aki ekkor figyelemre méltó módon szívesen marasztalta volna őt még egy darabig.

– Még ha suszterinasok potyognak is az égből, Heszberger úr – biztosította őt madam Müller – az esernyőmmel majd elboldogulok valahogy. Tehát minden jót, és áldott jó étvágyat kívánok! – és ezzel saját kezüleg kinyitotta a műhely felé vezető ajtót, és kiment úgy, hogy többet nem tekintett sem jobbra, sem balra, és lassan lement a valamelyest meredek lépcsőn.

Odalent a folyosó bejáratánál közben társaság verődött össze. Witte államügyész éppen lefelé jött esernyő nélkül az utcán, amikor kitört a zápor, és mivel különösen félt a megfázástól, beállt a kapu alá. Persze azt hitte, hogy amilyen hevesen tört ki a vihar, olyan hamar el is fog húzni, mivel a mondás is azt tartja, hogy „szigorú urak nem uralkodnak sokáig”. A mennydörgések azonban egyre ritkábban követték a villámokat, míg végül már csak távoli, halk morajlásokat lehetett hallani, de a zápor csak nem akart abbamaradni, sőt úgy tűnt, egyre hevesebbé válik.

Witte a fejét csóválta, belenyugodott azonban abba, hogy ki kell tartania itt még egy darabig, hiszen örökké nem tarthat a vihar, és esetleg egy üres kocsi is erre tévedhet, amit majd leállít.

De kivel történt meg valaha olyan szerencse, hogy amikor a leginkább szüksége lett volna rá, pont akkor talált volna üres kocsira? Ilyesmi egyáltalán nem szokott előfordulni, és különben is, ilyenkor a kocsisok is be szoktak húzódni valahová, mint a legyek, mert csak kivételes esetben lehet rájuk akadni az utcán. Az államügyész is hiába leselekedett jó negyedórán keresztül, és olykor már azon volt, hogy inkább kiugrik az esőbe, és a fal mellett tovább szalad. Minden alkalommal azonban, amikor félig már erre az elhatározásra jutott, úgy tűnt, mintha újult erővel kezdene tovább ömleni, mintha egyáltalán nem is akarná abbahagyni, és végül mégis megint felhagyott szándékával.

Amint ott állt, egy úriember nagy világoskék esernyővel a kezében küzdötte magát tovább a kapu előtt, és éppen amikor a bejáratnál volt, hirtelen széllelés sűvített végig az utcán, az esernyő alá kapott, és egy pillanat alatt kifordította a halcsont vázú esernyőt, miközben egy közeli tetőeresz ugyanannak a széllelésnek a hatására rázúdította tartalmát, ami telibe találta az esernyő védetlen tulajdonosát.

– Te jóisten! – kiáltott fel az ember – és egy oldalugrással olyan hirtelen termett bent a házban, hogy Witte alig tudott kitérni előle. Odabent előre hajolt, hogy legalább a nagyja lecsurogjon kalapjáról és kabátjáról, aztán levette szemüvegét, hogy tisztára törölgesse, mivel azt is eltalálta a zuhatag, és Witte csak ekkor ismerte fel az elázott emberben Fröhbach tanácsost.

– Ej, ej, kedves tanácsosom – szólította meg – maga igen csak jókora zuhit kapott. Nyugodtan állíthatom, hogy teljesen víz alá került. Ez aztán tényleg kutya egy idő.

Fröhbach tanácsosnak némi időre volt szüksége, míg sikerült rendbe szednie szemüvegét, az államügyészt nem ismerte fel rögtön a hangjáról. Miközben azonban szemüvegét törölgette, fejét előre billentette, mintha még rajta lenne, és felette akarna átnézni, és ekkor hirtelen felkiáltott: - Ej, kedves államügyézssem, igazán nagyon örülök, hogy ilyen véletlenül magára akadtam ezen a helyen! Senki sem veheti tőlem rossz néven, hogy beugrottam ide,

ilyen pocsék idővel még sohasem találkoztam, még az ernyőmet is rendesen kifordította.

– Bár csak kaphatnánk egy kocsit – mondta az államügyész, aki közben türelmetlenül kitekintett az utcára – nem is nagyon érek rá, igyekeznem kellene hazafelé, és most ez a pocsék idő, ráadásul ezek a vékony csizmák, amik rajtam vannak, legalább nálam lennének a gumicipőim.

– Azok sem segítenek sokat – mondta a tanácsos. Egy alkalommal Schwerinben hazafelé tartottam a színházból, akkor is esett az eső, és nálam voltak a gumicipőim. Előadás közben a szél bizonyára megfordult, igen hideg lett, és fagyni kezdett, és amint kiléptem a kőlépcsőre, már éreztem is, hogy csúszni kezdek. Igen óvatosan léptem hát le az utca kövezetére, először a jobb, majd a bal lábammal, és mindig csak óvatosan lépegettem, és így tettem meg az egész utat, hazáig.

Az államügyész éppen azt fontolgatta, hogy inkább kiteszi magát az esőnek és az azt követő náthának, vagy kénytelen lesz elvisselni a tanácsos véget nem érő meséit, amikor mögötte egy asszony jött lefelé a lépcsőn, akire Frühbach tanácsos nem is figyelt fel, mert éppen esernyője rendbehozatalával volt elfoglalva.

Még mindig ugyanazzal a makacssággal esett tovább, és az asszony a folyosón kinyitotta ernyőjét anélkül, hogy foglalkozott volna az urakkal, és éppen ki akart lépni a zuhogó esőbe, amikor tekintete véletlenül Frühbach tanácsosra esett, aki udvariasan helyet adott neki.

– Né, hát ilyen nincs! – kiáltott fel legnagyobb csodálkozással. Hát tényleg igaz a mondás – aki farkast kiált, annak előbb utóbb meg is jelenik! Hát már ez a hely is jó, más becsületes emberek kibeszélésére és rossz hírük terjesztésére, nem igaz? Úgy is van. El tudom képzelni! De most majd meglátjuk, hogy a bíróság mit szól ehhez! Ha van még jog és igazság ebben az országban, akkor meg is fogom találni, abban biztos lehet, és még a maga őrnagya is számíthat rá.

Kedves, drága asszonyom – mondta a tanácsos, aki legnagyobb megrökönyödésére felismerte Müllernét Vollmersből, és nem volt túl nagy kedve hogy letagadja saját létét, bár Isten őrizz, hogy az államügyész valamit is megtudjon a történetekről.

Müllerné azonban nem olyasfajta asszony volt, aki hagyott volna szóhoz jutni bárkit mindaddig, míg neki magának is van mondanivalója, a jó szándékú megszólítás pedig különösképpen ingerelte. – Az ördög a maga kedves drága asszonya! – kiáltott fel mogorván, és esze ágában sem volt, hogy egyszer már felnyitott esernyőjét megint összecsukja. – De kerüljön csak a kezeim közé, majd meglátja ...

– Hé, kocsis, kocsis! – kiáltott ki az államügyész az utcára. Nem igazán fogta fel, hogy mit akarhat, vagy akarhatott Fröhbach tanácsos az asszonnyal, és ahhoz sem volt túl nagy kedve, hogy végighallgasson egy esetleges veszekedést, és pont jókor jött neki a kocsi, melyből a túloldalon pont akkor szállt ki az utas. A kocsis is meghallotta a hívást, megfordult, az államügyész pedig röviden elköszönt a tanácsostól és kiugrott az esőbe.

A tanácsosnak ez azonban már túl sok volt. Ezzel a rémes nőszeméllyel itt a kapu alatt, ráadásul teljesen átázva kellene bevárnia a vihar végét? Azt már nem, idebent jobban tomboltak az elemek, mint odakint, és erős elhatározással, hirtelen mozdulattal kinyitotta ernyőjét, és „jó napot asszonyom” szavak kíséretében három lépéssel máris megint az eresz alá került. A háta mögött hallott még valami bíróság félet, meg beosonó szélhámost, de az esernyőjére csapódó vízőzön elnyomta a szavakat, és összeszorított fogakkal tovább küzdötte magát az utcán a viharban, madam Müllert sorsára hagyva.

A műhely mellett

Baumann lakatos műhelye mellett volt a család kicsi, de meghittten berendezett lakószobája. Éspedig nem elegáns bútorok vagy egyéb csecsebecsék miatt, hanem sokkal inkább a feltűnő tisztaság tette azzá, amely uralta, és Baumann maga gyakran felnevelt, amint kormos képpel és csupasz, kormos karjaival bejött reggelizni vagy egyéb dolga miatt, és úgy vélekedett, hogy nem is illik erre a helyre, és már akkor szólni kéne neki, hogy be ne merje tenni a lábát, amikor még az ajtóban van. De ennek ellenére nagyon is beleillett ebbe a környezetbe, mert fáradhatatlan szorgalmának és ügyességének köszönhetette a család ezt a meghittséget, amit felesége állandó ténykedésével és gondoskodásával csak tovább fokozott és fenntartott.

Baumann tényleg nem kívánhatott és találhatott volna jobb asszonyt magának széles e világon, gondosabbat, saját maga és kényelme szempontjából bizonyára nem, mert az asszony amit szemeiből ki tudott olvasni, azt meg is tette érte. Mindemellett házasságuk hosszú évei során egyetlen alkalommal sem fordult elő civakodás közöttük, és az öreg lakatos csak nagyritkán kötekedett fennhéjázva, mert a kisördög azért bujkált benne, és ilyenkor azon sajnálkozott, hogy a felesége miért nem bárónőnek született, és akkor selyemben, bársonyban és hosszú uszályal mászkálhatna itt közöttük, ami igencsak rendkívül jól állna neki. Ezt azonban mindig csak tréfának szánta, és felesége annak is fogta fel.

Az asszony ma egyedül üldögélt a szobában varróasztala mellett, és egy ruhán dolgoztatott, amit kislányának varrt, aki nyolc nappal ezelőtt kezdett iskolába járni, és néhány holmira még szükségé volt, hogy tisztességesen jelenjen meg a többi gyerek között. Bár csak kartonruhákat hordhatott, mert apja mást nem engedett meg neki, de az legalább csinos és tiszta lehetett, és ezen a téren az asszonynak különösen ügyes keze volt.

Odakint éppen tombolt a vihar, és háborgott az ég, a villám sís-tergett, a mennydörgés dörgött, és éppen kezdtek hullani az első súlyos esőcseppek. Az emberek szaladni kezdtek az utcán, ahogy csak tudtak, hogy valahol tető alá kerüljenek, és néhány arra haladó kocsi kocsisa szokatlan igyekezettel hajtotta lovait.

Baumann-né aggódó pillantással tekintett ki az utcára, majd fel az ég felé, de Else kislánykája már régen biztonságban üldögélt az iskolában, és mire kiengedik, addigra majd minden bizonnyal elvonul a vihar. Csak a kovácműhely aggasztotta ilyenkor mindig, mert ott annyi volt a vas, hogy abba egyszer még belecsaphat a villám, és gyakran kérlelte urát, legalább addig hagyja abba a munkát, míg vihar van. Ő azonban csak nevetett ezen, mert ha a villám egyszer belé akar csapni, akkor lehet bárhol, ugyanúgy utolérheti a szobában is, mint a műhelyben, a jó Isten meg úgyis mindenhol ott van. A munka azonban nem várhat, és csak akkor nem fog az üllő mellett állni, ezt ígérheti, ha egyszer vasárnap jön a vihar, mert vasárnap egyáltalán nem szokott dolgozni. Ezzel az emberrel nem volt mit kezdeni.

Baumann most is éppen nagyban puffolta a vasat kisebbik fiával, egy másik segéddel és inasával az oldalán, a szikrák csak úgy pattogtak szanaszét, és csak mosolyogva pillantott az ajtó felé, amikor teljes erőből szakadni kezdett az eső, és az emberek futásnak eredtek, hogy tető alá kerüljenek, miközben ő teljesen szárazon vidáman verte tovább a vörösen izzó vasat.

Ekkor hirtelen esernyő jelent meg a szélesre tárt ajtóban, és amikor arrafelé fordult, idősebbik fiát, Fritzet pillantotta meg az esernyő alatt, és nevetve kiáltott felé jó reggelt.

– Na mi a helyzet? – kérdezte az öreg, miközben leeresztette a kalapácsot és csodálkozva nézett fiára. Honnan jössz ebben a pocsék időben, és ráadásul ünneplő ruhában? Csak nem megint kész munkát szállítottál házhoz fiam, he?

– Nem, apám, kiáltotta Fritz, egy kicsit zavarban, mert jól tudta, mire utalt az öreg, kihordani valóm nincsen mára, de azért

jöttem hozzád és anyámhoz, mert szeretnék valamit megbeszélni veletek.

– Ünneplő ruhában?

– Lesz még egy másik látogatásom is – Anders professzor, a csillagász kért meg, hogy egy nagyobb munka miatt menjek el hozzá, és nem akartam munkaruhában meglátogatni. Egyébként elkapott az eső, még éppen jókor értem ide. Anyám itthon van?

– Igen, odabent üldögél, menj csak be hozzá, ha kész vagyok ezzel a kulccsal, mindjárt én is utánad jövök, hiszen ebben az öltönyben úgysem tudsz segíteni. Mennydörgős mennykő, glazé-kesztyű, és ez az egész felhajtás, mert el kell menni egy profesz-szorhoz. Az ilyen utakra én is bőrholmit viselek, csak az én esetemben bőrköténynek hívják. Fiam, fiam, egyre finomabb és elegánsabb vagy, eddig egyáltalán nem is gondoltam arra, hogy ek-kora különbség lehet egy lakatos és egy technikus között. Te, Karl, nyisd már ki az ajtót a bátyádnak, nehogy bepiszkolja glasszékesztyűit, ha véletlenül kormos a kilincs.

– Köszönöm apám, köszönöm – nevetett Fritz, miközben odaugrott az ajtóhoz, annyira mégsem vészes a helyzet, magam is meg tudom oldani.

– Apja kissé hajlott testtartással, egyik kezében még a vasat tartva, másik kezében a kalapácsot az állón pihentetve utána nézett, míg szemeivel követni tudta, és csendes, de nem barátságatlan mosoly futott végig becsületes vonásain. Aztán csendben megcsóválta a fejét, ismét felemelte a nehéz kalapácsot, mintha pehelykönnyű toll lett volna, aztán nagy lendülettel lecsapott a szikrázó vasra.

Fritz, aki az esernyőt lerakta a műhelyben, mert ott kedvére csuroghatott belőle a víz, belépett anyjához a szobába, odaült hozzá a közelébe, és hosszasan szívből elbeszélgettek. Valami olyan fontos dologról lehetett szó, hogy az anya még munkáját is abbahagyta, és összekulcsolt kezeit ölében pihentette, míg végre az apa is bejött hozzájuk.

– Na – mondta, amint ott látta üldögni őket – kezet nem nyújthatok ma neked fiam, túl finom vagy hozzám, arra meg nem érek rá, hogy kezet is mossak, mert mindjárt vissza kell mennem. Tehát mi mondanivalód van, és egyáltalán mi van veletek? Mind a ketten olyan ünnepélyesen néztek ki! Figyelj csak, fiam, azt hiszem, te tényleg megint valami munkát akarsz házhoz szállítani, he?

– Munkát éppen nem, apám – mosolyodott el Fritz, egy kicsit mégis zavarban – de túl messze nem lőttél el a cél mellett.

– Fején találtam a szeget – nevetett fel az öreg – he? A fiatalúrnak nőszemélyen jár az esze!

– Meg akar nőszülni, Gottfried – bólintott az anya, miközben örömteli mosoly futott végig vonásain.

– Na, én is pont erre gondoltam!

– És micsoda tiszta egy lányt nézett ki magának!

– Na, biztos nem valami koszos liba lehet – nevetett fel az öreg. – És hogy hívják a leányzót? Természetesen persze már minden le van rendezve, most meg már csak egy utólagos bejelentés a szülőknél, akiknek már semmi más dolguk nincs, mint áldást adni az ügyre. Nekem így is megfelel, van elég dolgom, és öreg napjaimra ilyesmivel úgyse nagyon tudnék foglalkozni.

– Nem, apám – válaszolt Fritz, még egyáltalán semmi sincs lerendezve, pont ellenkezőleg, éppen ott tartok, hogy megtegyem ezzel kapcsolatban a legeslegelső lépést.

– Ú-úgy? – mondta az apa kissé elcsodálkozva – ez igencsak figyelemreméltó. Na, csak nincs valami buktató a dologban?

– Nincs, Gottfried – mondta az asszony – egyáltalán nincs, minden sima, és rendben van, ahogy illik, és a Fritz igen derék fiú, aki egy ilyen fontos lépés előtt ki akarta kérni a tanácsunkat.

– Bah öreglány, ne hitegessél – nevetett fel a lakatos – még hogy tanácsot akar kérni. Úgy néz ki, mint aki először még tanácsokat kérne, közben már fülüg ünneplőbe van öltözve? Csak hal-

lani akarja, mit szólunk hozzá: Ej, kedves fiam, ezt derekasan kitaláltad. Én már csak annyit mondhatok, fussál fiam szélesebben, és hozd magaddal a drágádat! És már fut is veled magától.

– De Gottfried!

– Na, ne nyújtsd hosszúra a történetet. Tehát hogy hívják a leányzót, és kicsoda? – had hallom, hogy végre visszatérhessek a munkámhoz.

– Kicsit talán nagyravágyó voltam igényeimmel, apám – mondta Fritz, most azonban már messze nem annyira magabiztosan, mint az előbb – de úgy gondolom, hogy boldog leszek vele.

– Hm, rendszerint valamennyien ezt gondoljuk – mosolyodott el jóindulatúan a lakatos – na de kezdj már bele végre, különben kihül a vas, kiről van szó tehát?

– Ottilie Witte, apám.

– Az államügyész lánya?

– Igen, apám.

Az öregembernek elakadt a szava és komoly, kutakodó tekintettel nézett a fiára, de hosszasan nem válaszolt egyetlen szóval sem, jelét sem adta tetszésének vagy nemtetszésének, végül lassan megkérdezte: - És ő is akar téged?

– Nem tudom, apám, de remélem – mondta Fritz jóhiszeműen – mindig olyan jó és kedves volt hozzám, és már gyerekkorunkban is mindig mennyasszonyt és vőlegényt játszottunk egymással.

– Őszintén megmondom neked fiam – bólintott az öreg – ez a dolog nem tetszik nekem.

– Nem tetszik neked, Gottfreid? – kiáltott fel az asszony – találhatott volna talán előkelőbb, csinosabb lányt az egész városban?

– Nem – és épp az a bökkenő, hogy számomra túl előkelő – válaszolt a lakatosmester.

– Ha azzal jöttél volna hozzám, hogy apám, kinéztem magának az ilyen-olyan szabómester vagy suszter lányát, és szeretném feleségül venni, akkor így válaszoltam volna: Bravó, fiam, tedd azt, és Isten is adja áldását hozzá, az enyém mindenképpen megkapod. De az államügyész előkelő lánya, és a csupa nemes emberből álló társaságuk – ennek nem lesz jó vége.

– De apám, hiszen Otilie olyan szerény körülmények között nevelkedett!

– És te tényleg meg vagy győződve róla, hogy kedvel téged? Nem, nem is úgy gondoltam – folytatta gyorsan, amint Fritz válaszolni akart neki – amit ez alatt általában érteni szoktunk – hanem úgy vélem, tényleg meg vagy győződve arról, hogy annyira kedvel téged, hogy tényleg hozzád menne feleségül, és egy kézművesnek nyújtaná a kezét az összes többi előkelő előtte?

– Ha nem ez volna a szilárd meggyőződésem, akkor nem is kérdezném meg erről, apám!

– Igen, bólíntott az öreg – mert tényleg, ha az ember kosarat kap, az átkozottul kellemetlen tud lenni, legalább is én ilyenben nem szerettem volna részesülni. A dolog azonban mégsem tetszik nekem, bár erről bizonyára nem nagyon fognak megkérdezni engem. Te azonban nem illessz bele abba a családba, és még azt sem hiszem, hogy szülei – legalább is az anyja – különösebben megörülnének ennek.

– De Gottfried, nem is tudom, miért kell neked mindig aggályoskodnod!

– Soha nem tartom titokban, ha minden okom megvan rá. Ha a szülők tényleg valami ilyesmire gondoltak, akkor miért nem hívták meg Fritzet a napokban tartott báljukra? Nem? Ha elég jó lenne számukra, hogy vejük legyen, akkor annál is inkább megfelelőnek kellett volna lennie ahhoz, hogy a vendégük legyen. Közülük azonban senki sem gondolt erre, miközben a nemesi származású hadnagyocskák csak úgy nyüzsögtek körülöttük.

– Neked meg micsoda kifogásaid vannak!

– Semmiféle kifogásokat nem keresek, öreglány, csak ami benne van a dologban, annyi biztos – egy pillanatra abba kellett hagynia mondanivalóját, mert akkora volt a mennydörgés, hogy teljesen elnyomta szavait – annyi biztos – folytatta anélkül, hogy hagyta volna magát tovább befolyásolni – hogy a család, és véleményem szerint lányuk is így gondolja, sokkal többre vágyik, mintsem, hogy egy kézműves felesége legyen.

– De egy technikus az nem kézműves, Gottfried!

– Nevezd, aminek akarod, a lényeg ugyanaz marad – kacskodott az öreg. Talán nem beszélgettünk arról nemrég, amit magam láttam, hogy a hadnagyok közül az egyik – ha jól emlékszem, a Wendelsheim volt az – milyen gyengéden csókolgatta a kisasszony kezét? És az mennyire örült neki! Ilyet egyetlen nő sem tenne neked, ha ő maga is nem akarná!

– De apám, nem hinném, hogy Otilie flörtölni szokott.

– Szerintem nagyon is – mondta az öreg. – Csak te nem veszed észre, mert a szerelem szokás szerint elvakít. A flörtölés igazi életeleme, és ezt az anyja tanította neki. Minden elismerésem az apjáié. Az öreg Wittét az egész városban egyszerű, derék és jogtisztelő emberként ismerik, de az asszony fejébe még sokkal jobban befészkelte magát a nagyravágyás, mint neked, olyan magasan hordja az orrát, hogy szinte a plafont dörgöli vele, a magunkfajta fölött pedig úgy néz el, mintha egy rúd tetején hordaná a fejét. Párszor már akadt dolgom vele, egy alkalommal rendesen vissza is utasítottam. Azóta valamelyest rendesebben viselkedik velem.

– De Fritz is jó családból származik – mondta az asszony – és hozzá szép daliás legény.

– Fogalmad sincs róla, mit neveznek ezek „jó család”-nak – mondta a lakatosmester. A „jó” náluk mindig a nagyon előkelőt vagy nagyon gazdagot jelenti, de lehetőleg mindkettőt egyszerre, az a legjobb. Egy becsületes kézműves pedig nem számít ezek közé.

– De ha a szívek egymásra találhatnak, atyám? – szólalt meg Fritz.

– Ilyen csak a regényekben van – kiáltott fel az öreg – mert ha a családok később nem passzolnak össze, akkor veszekedés van és békétlenség, gyűlölet és féltékenység. Azt szerettem volna, ha egy szabó lányát választottad volna, Fritz, és ezerszer inkább valakit a magunkfajta kézművesek közül, és akkor majd megláthatnád, milyen vidáman és örömmel táncolnék az esküvődön, így azonban erre semmi esély, és ha madam Witte tényleg meghívna bennünket, akkor azt megtiszteltetésnek kellene vennünk, és tisztelettudó viselkedést várnának el tőlünk.

Fritz Baumann anyja csendesen hallgatva nézett maga elé, de egy szót sem szólt többet, és Fritz tulajdonképpen csodálkozott is rajta, hogy nem pártfogolja őt, de az öregúrnak is igaza volt, mert az ő elhatározása már szilárdabb volt, mintsem, hogy hagyja magát szerelmétől eltéríteni. Otilie már hosszú évek óta számára a nőiesség ideálja volt, és csak azért küzdött példátlan szorgalommal, hogy célját mihamarabb elérje. Most már független volt, és már nem csak reménység, hanem bizonyosság is volt, hogy kenyerét jól és bőségesen meg tudja keresni, és képes lesz azzal egy asszony és család eltartására. Hozományra nem tartott igényt, amire szükségük volt, azt maga is meg tudta szerezni, és az anyja azt is megígérte neki, hogy kezdetben, ha esetleg váratlan kiadások jönnek össze, akkor támogatni fogja. Mire lett volna még szüksége? Nem kérelmezőként lép Witte házába, nem csak kérni akart, hanem nyújtani is valamit, lányuknak egy hűséges férjet, a szülőknek pedig egy derék fiút.

– Apám – szólalt meg ezért – túl borúsnak ítéled meg a helyzetet. Azt belátom, hogy Otilie anyja szívesebben látná, ha lánya előkelőbb partira tenne szert, hiszen ez természetes is. Lánya szerelme ellen azonban ő sem léphet fel, és Otilie nekem tényleg jó

...

– Hogy te meg miket tudni vélsz.

– Amit azonban szívből merek remélni, és azt hiszem, nem fog tartózkodni attól, hogy beleegyezését adja. Városunkban még mindig él a polgárság régi tisztelete, és mi magunk éppúgy közéjük tartozunk, mint Witte államügyész. Ő éppoly kevésbé nemesi származású vagy báró, mint mi, és ha felesége tényleg arra gondolna, hogy gyermekét olyan osztálybelihez adja, akkor az az ugrás, amit neki kellene megtennie, sokkal nagyobb volna, mint a mienk öhozzájuk.

– Igen – mondta az apja – ez persze igen jól hangzik, csak az a baj, hogy egyszerűen nem igaz, mert az erkölcsök és szokások az egész történetet általában a feje tetejére állítják. De mindez mit sem segít. Te, aki a fiam vagy, ugyanolyan keményfejű vagy, mint jómagam, és az ilyennek párszor fejjel neki kell mennie a falnak, hogy végre észhez térjen – tehát fuss akaratom szerint! A józan eszedre képtelen vagyok hatással lenni, kénytelen leszel a saját károdon tanulni.

– Apám ...

– Más mondanivalóm nincs, de azért várd meg, míg vége a viharnek, különben ázott egérként érkezel meg lánykérőbe, és bár elázva egy hal még egészen jól néz ki, egy ember azonban már nem annyira, és a zápor sem tarthat örökké. Jézusom, még mindig hogy esik, mintha vastag kötelek lógnának az égből, az utcán lassan már csak csónakkal lehet közlekedni. – Szabad!

Ez utóbbi kiáltás az ajtón hallható erélyes kopogásra adott válasz volt, ami rögtön ki is nyílt, és az ajtónyílásban megjelent madam Müller általunk már jól ismert arca.

– Jó napot mindenkinek! – mondta, esernyőjét óvatosan odakint hagyva. – Atyaisten, te jó ég, micsoda idő, és ilyen időben hajtják ki az embert, amikor nyugodtan üldögelhetne otthon a konyhájában! Még a végén haláloamat lelem egy megfázástól, hiszen a cipőm már tele van, a bokámnál buggyan ki belőle a víz!

– Madam Müller – nevetett fel Baumann – olyan igaz, mint ahogy élek, na, maga is jó kis időt választott ki a sétához, de jön csak beljebb! Remélem, nem akar ott álldogálni az ajtóban?

– Nem – mondta madam Müller egy pillantást vetve a tisztaszobába – de úgy csurog belőlem a víz, és az átkozott kék kabátom is ereszti a levét, a végén még kék csíkot fogok magam után húzni a szobában. Ilyen esőt még életemben nem éltem meg, igazi felhőszakadás!

– De remélem nem gyalog jött be Vollmersből? – kiáltott fel Baumann-né, miközben lesegítette róla és kiteregette száradni kendőjét.

– Na, más már nem is hiányzott volna nekem – mondta a hölgy – de ez előtt még egy másik látogatást is tettem, onnan jöttem át ide, Baumann úr, hogy egy bizonyos ügyben tanácsot kérjek öntől.

– Tőlem? – nevetett fel a lakatosmester – azt hiszem, akkor nem jó ajtón kopogtatott, hiszen én nem is vagyok ügyvéd!

– Épp egy jó, becsületes ügyvéd iránt érdeklődnék önnél – mondta az asszony – ebből a népségből van elég a városban, minden harmadik ajtóra ki van akasztva a tábla, de aki nem ismeri ki magát közöttük, az mindjárt el is van árulva, és át van vágva.

– Hm – mondta Baumann – és mi dolga lenne magának egy ügyvéddel? Akinek nincs rájuk túl nagy szüksége, annak az ég szerelmére távol kellene tartania magát tőlük, mert velük aztán tényleg nem jó egy tálból cseresznyézni.

– Ezt jól tudom magam is – bólintott rá madam Müller határozottan fejével, miközben helyet foglalt az elé tolt széken. – Ó, hát Fritz is itt van, ördög és pokol, micsoda derék fiatalember lett belőle, Baumann! Fél fejjel magasabb, mint maga, pedig maga sem tartozik a legalacsonyabbak közé.

– Igen, és ráadásul most már mester, és önálló lett – bólintott az atya elismerő mosollyal a fia felé – szorgalmasan tanult a fiú, azt el kell ismerni, most már képes lesz magát átküzdeni a világon.

– Nem hálálkodhatunk eleget Istennek – bólogatott az asszony – ha az ember örömét leli gyermekében. – De amit rögvest

kérdezni akartam, mester, nem tud valahol itt a közelben egy rendes ügyvédet, aki tudja, hogy mi jogos és mi nem?

– Azt végül is valamennyiünknek tudnia kellene – nevetett fel a mester – de a lényeg mégis az volna, mire szeretné őt igénybe venni. Ha valóban dörzsölt és agyafűrt ügyvédre van szükség, úgy ...

– Nem, nem olyasvalakire gondoltam – kiáltott fel madam Müller – hanem egy becsületes, egyszerű emberre volna szükségem, mivel nekem is becsületbeli ügyem van.

– Hát kedves Müllerné – mondta Baumann közben a fejét vágatva – ügyvédek itt a városban hála Istennek nem nagyon ismerek, de ha ebben az ügyben egy jó tanácsot szeretne kapni, akkor forduljon Witte államügyészhez. Azt nem tudom, hajlandó-e foglalkozni az ügyével, de amit tanácsolni fog önnek, azt nyugodtan megfogadhatja, mivel nagyon becsületes emberről van szó.

– Rendben van, nagyon köszönöm, másra nincs is szükségem, a többit már magamtól elintézem, mert azért mégsem estem a fejemre, azt meg már végképp nem hagyom, hogy a saját házamban szidalmazzanak és sértegetsenek.

– Nem, azt tényleg ne hagyja – mondta Baumann mester – de valaki tényleg ilyet tett volna?

– Ej, képzelje csak – kiáltott fel az asszony – nemrég, közben a méregtől tíz napig betegen feküdtem az ágyban, beállított hozzám két egészen jó megjelenésű úriember, az egyikük tanácsos volt, a másik pedig egy őrnagy, és mézes-mázos hangon beszélni kezdtek hozzám, és mindig csak kerülgettek mint macska a forró kását, sőt úgy adták elő magukat, mintha nem is hozzám jöttek volna, hanem a vejemmel akartak beszélni, aki éppen röviddel azelőtt távozott a lányommal. Mivel azonban nem jöttem rá, hová akarnak kilyukadni, mert nagy jóindulatában ki gondolna ilyesmi-re, egyszer csak elkezdtek Wendelsheim báróról és annak idősebbik fiáról beszélni.

– Wendelsheim báróról? – kiáltott fel Baumann-né.

– Igen – bólintott rá Müllerné – és közülük az egyik, a tanácsos, egyszer csak azt mondta, de akkora nagy pofája volt, hogy az ember már félni és aggódni kezdett, az ember szinte el sem hinné, amit állított, hogy a lányom képe, amelyik ott függ a szófa felett, és a helybéli Schröter festő festette, amikor tizennégy éves volt, állítólag nem is az én lányom, hanem a báró gyermeke, és hogy én elcseréltem a gyermeket, és mindezt a Heszbergerné mesélte neki.

– De hát ez teljességgel lehetetlen! – kiáltott fel Baumann-né, felugorva a székéről.

– Na, én aztán durván lerendeztem őket – nevetett fel madam Müller bosszúsán – azok nem egyhamar jönnek megint hozzám! Már nem is emlékszem rá, miket is mondtam nekik, de annyi biztos, hogy nem méltóságos uraknak neveztem őket, azt elhihetik nekem. Menten el is akartam rohanni a bíróságra, hogy közvetlenül az elkövetést követően bepereljem a szélhámos alakokat, de a bosszúság úgy magával ragadta a testem, hogy valósággal ágynak estem, a bal térdemben meg úgy kiújult a régi reumám, hogy egész idő alatt meg sem bírtam mozdítani. Mostanra azonban valamennyire már rendbe jöttem, és első utam ma reggel a Heszbergnéhez vezetett, a maga testvéréhez Baumann-né, hogy eligazítsam, nem illik egy becsületes asszonyról ilyen szégyenteljes rémhírt terjeszteni. Ő azonban körömszakadtáig tagad, állítólag egyetlen szót sem beszélt sem a tanácsossal, sem pedig az őrnaggyal. De én bizony nem hiszek neki, még akkor sem, ha a maga testvére, Baumann-né, mindig is trükközött, amióta csak ismerem, így hát legyen per az ügyből. A dolognak a végére kell járnom, és ha Heszbergernének mégis igaza volna, akkor a két fickó, a tanácsos és az őrnagy kerülnek a késém elé.

– De kedves madam Müller – mondta Baumann fejét csóválva, miközben felesége felállt, és kiment a konyhába – egy ilyen pletyka miatt akar maga a bíróságra menni? Ha meg akarja fogadni a tanácsomat, akkor hagyja a fenébe az egészséget, mert ebből más nem sült ki, legfeljebb rohángászás és egy csomó pénzt fog kidobni az ablakon. Ismeri egyáltalán a Fröhbach tanácsost?

– Én? Életemben nem láttam még azt az embert.

– Na persze. Ő viszont az egész városban arról ismert, hogy megállítja az embereket az utcán, és addig fecseg nekik, míg azok bele nem pusztulnak.

– De mégse rontsanak rám a házamban, és magának sem lehet mindegy, Baumann, hogy ilyesmiket mesél a sógornőjéről.

– Kedves madam Müller – mondta Baumann, de előbb körbenézett a szobában, hogy nincs-e ott a felesége – a sógornőmről ne is beszéljünk többet, az a nő többet fecseg, mint amennyiért felelősséget tudna vállalni, még akkor is, ha nem hiszem, hogy tényleg ő lett volna, azt meg már a legkevésbé, hogy pont Fröhbachnak mondta volna el. A Heszbergernének rémes egy szájszerkezete van, és minél ritkábban látom, annál jobban érzem magam, bár a feleségemmel ezt nem éreztetem, mert fájdalmat okoznék vele neki.

– Persze, hiszen testvérek – mondta madam Müller – ámde ennyire eltérő tulajdonságú testvérekkel még eddigi egész életemben nem találkoztam. A maga felesége egy derék, rendes házaszszony, a Heszbergerné pedig – na inkább nem akarom elégetni a nyelvem. Ha azonban tényleg ilyen álnok módon a hátam mögött rossz híreket terjesztette, akkor meg is kell fizetnie érte, ha pedig nem ő volt, akkor meg elkapjuk a tanácsost, mert kettőjük közül valamelyik hazudott, és Müllerné esetében szerencsétlenségükre nem megfelelő áldozatra akadtak. Apropos, hol lakik a Witte úr?

Az öreg Baumann Fritzre nézett, aki mintha izzó parázson ült volna, és csak arra várt, hogy odakint elálljon a zivatar. Mit érdekelte őt most a vénasszony fecsegése! Ő akart eljutni oda minél hamarabb, és ha Müllerné keresztbe tesz neki, akkor nincs mit tenni – egy darabig ezért még vissza kéne tartani.

– Ó, egyáltalán nem messze innen – folytatta némi szünet után az öreg, most azonban nem tud beszélni vele, madam Müller. Az úrnak annyi dolga van, hogy csak meghatározott időpontokban fogad idegeneket. Nem tudod véletlenül, Fritz, mikor tart fogadóórát?

– Nem tudom, apám – válaszolta Fritz, aki mindenképpen azon volt, nehogy az asszony megelőzze. Fél egy előtt azt hiszem, nem lehet beszélni vele.

– Na jól van, hát akkor fél egykor megyek el hozzá – bólintott az asszony, akit már nem lehetett eltéríteni szándékától.

– Akkor addig maradjon nálunk madam Müller – mondta Baumann – és egyen velünk, amink van – sokra nem számíthat, és azt hiszem, feleségem már ezért is ment ki a konyhába.

– Rendben, Baumann úr, öntől el is fogadom, mert azt hiszem, hogy úgy is gondolja, ahogy mondja.

– Azt hiszem, eddig engem másmilyennek sohasem találtak.

– Biztos hogy nem, tehát maradjunk ennyiben, közben kicsit a kendőm is megszárad, az ember ne nézzen ki olyan slamposan, ha idegenekhez megy.

– Na, Fritz, közben te is indulhatsz – fordult ekkor felé az öreg – mire enni kezdünk, addigra talán vissza is érsz, egyúttal téged is meghívunk ebédre – fűzte még hozzá sajátos mosollyal.

– Hová készül a Fritz, ebben az ünnepi öltözetben?

– Ó, csak egy professzorhoz indul valami műszerek miatt – vélekedett az atya – végre az eső is abbamaradt, és odafent már megint kikukucskált a kék ég. Micsoda egy idő volt!

Sajátos, csintalan mosoly suhant át a fiatalember arcvonásain, amint professzorára gondolt. Apjának azonban igaza volt, mert ha menni akart, akkor legjobb volt, ha rögtön indul, és nem hagyja, hogy az öreg Müllerné megelőzze, mert maga is szeretett volna előbb az öreg államügyésszel beszélni. De hová tűnhetett el közben az anyja? Kereste őt odakint a konyhában, ott azonban nem találta, szívesen elköszönt volna tőle, mivel életének egy fontos lépésére készült – de így majd utána fogja őt viszontlátni.

– Tehát, apám, akkor indulok – mondta odalépve hozzá és kezet nyújtva neki, az öreg Baumann azonban a sajátját előbb

meztörölgette egy ott heverő ronggyal – és ha valami pontosabbat megtudok, akkor visszajövök és elmondom nektek.

– Rendben van fiam – mosolyodott el az öreg – és add át üdvözetem a professzorodnak – fűzte még hozzá – és mondd meg neki, ha megállapodtok a munkában, akkor, ha kedve van hozzá, látogasson meg egyszer a műhelyemben, érted?

– Minden bizonnyal – válaszolta Fritz miközben elvörösödött – és remélem, meg is fogunk egyezni. Add át üdvözetem anyámnak! Agyó madam Müller. És gyorsan megfordult és kisietett az ajtón.

A lánykérés

Fritz sajátos, szorongató érzéssel ment át a műhelyen, mert eddig bármennyire is rózsaszínűnek látta a helyzetet, szíve most, amikor szembe találta magát saját döntésével, figyelemre méltó módon dobogni és verni kezdett, és igencsak megörült, amikor az utcára vezető ajtóban egy percre még meg kellett állnia, hogy megvárja, míg lefut az esővíz, mert egyelőre még patakokban ömlött az utcán. Ez azonban viszonylag hamar meg is történt, mivel újabb zuhatag már nem érkezett, az ereszcatornák rövidesen kiürültek, és a csatornák eleget elnyeltek, hogy legalább a járdák felszabaduljanak.

Az út sem volt túl hosszú, amit meg kellett tennie, mert az államügyész mindjárt a következő utcában lakott, és Fritz Baumann kebléből akaratlanul feltörő mély sóhajjal indult útnak. Persze még mindig határozatlan volt, miként kezdjen bele, menjen először magához Ottiliéhez, vagy előbb inkább apját kellene felkeresnie. Jól tudta, hogy az öreg Witte kedveli őt, és gyakran beszélgetett vele terveiről és kilátásairól. De vajon használt ez valamit a lányánál? Ha Ottilie tényleg szerette őt, akkor szüksége lenne apja rábeszélésére? És mégis fatális érzés lett úrrá rajta, ha arra gondolt, amit néhány perccel azelőtt apja mondott neki. Az tényleg igaz volt, hogy egy egész seregnyi nemes fiatalúr járkált a házban, és amint annak a bizonyos bálnak az estéjén elhaladt a kivilágított ablakok alatt, maga is valami szúrás félét érzett a szíve alatt. De abból az alkalomból tulajdonképpen meg sem hívhatta volna őt a lány, és milyen kedvesnek mutatkozott Ottilie vele szemben, milyen világosan kifejezésre juttatta, mennyire együtt érez vele, amikor elmondta neki, hogy végre önálló lett. Ne lett volna valódi a pír, ami akkor elöntötte az arcát, és milyen jól, mennyire kedvesnek látszott! És hogy pont akkor kellett bekövetkeznie annak az együgyű bál utáni látogatásnak – hiszen már a legjobb úton járt, és talán már akkor megbizonyosodhatott volna a rá váró boldogságról.

De még most sem volt késő, és ma, különösen közvetlenül a rossz időt követően aligha jöhet közbe valami. Azt is a véletlenre bízta, hogy kivel fog előbb beszélni, az apával, vagy a lányával. Ezért úgy döntött, azzal, akivel először találkozik, csak az anyával nem, mert ő iránta nem érzett igazi bizalmat és jelenlétében sohasem tudott igazán feloldódni.

És ekkor odaért. Határozott léptekkel fellépett a néhány lépcsőn, melyek még elválasztották az előszobától, és éppen rá akarta szólni magát, hogy balra fordul, amerre Ottilie szobája volt, amikor maga az államügyész bukkant fel, onnan felől jövet, és saját szobája felé vette az irányt. Amint észrevette a fiatalembert, barátságosan felkiáltott:

– Ah, kedves Baumann, hozzám jött? Fáradjon be ide! És ezzel, anélkül, hogy válaszra várt volna, belépett az irodájába, melynek ajtaját nyitva hagyta maga mögött.

Az iroda elülső részében egy nem túl világos szobában öt írnok végezte munkáját ülve vagy állva, kezeik alatt sercegetek a tollak, és alig emelték tekintetüket a belépőkre. Főnökük éppen ekkor érkezett vissza, és illő volt, hogy munka közben találja őket. Az államügyész privát szobája közvetlenül ebből a helyiségből nyílt, és amikor Fritz Baumann belépett utána, becsukta maguk mögött az ajtót, hogy az írnokok ne szerezhessenek tudomást róla, miről van szó.

– Nos, kedves Baumann úr – szólalt meg az államügyész a maga kedélyes módján – mi vezette ide hozzám? Foglaljon helyet! Ugye dohányzik?

– Szívből köszönöm, de ma nem – válaszolt tartózkodóan a fiatalember.

– Ma nem? – nevetett fel Witte, miközben meggyújtotta saját szivarját. – Csak nem a születésnapja van, vagy valami más ünnepélyes alkalom?

– Kedves Witte úr – mondta Fritz, akinek ekkor majdnem elszorult a torka – persze egészen különös alkalomból kerestem fel önt.

– Úgy? Hát had halljam. Amint Ottilie éppen újságolta a napokban, ön most már a saját maga ura lett. Nem így van?

– Persze, tényleg így van, és tulajdonképpen ez is az oka annak, hogy felkerestem önt ...

– Úgy? Csak nincsenek nehézségei a városban? – ha volnának, azt rövidesen megoldhatjuk.

– Nem, Witte úr – családi ügyről van szó ...

– Családi ügyről? – mondta az államügyész valamelyest elnyújtva szavait, és tekintete első ízben futott végig a fiatalember ünnepi öltözetén, és a glasszékesztyűkhöz sem volt hozzászokva az ő esetében. – És kit érint, ha szabad kérdeznem?

– Önt személyesen. – Fritz lendületbe jött, most már nem hallgathatta el tovább jövedele célját.

– Engem személyesen? – nevetett fel Witte. Csak nem nálam akar engem beperelni?

– Nem, Witte úr – mondta Fritz komolyan, ámde mégis barátságosan – de a véleményét szerettem volna meghallgatni egy ügyben, ami jómagam éppúgy érinti, mint önt.

– És mi volna az? – kérdezte Witte, és most első ízben felmerülő gyanúját csak tovább erősítette az előadásmód maga – rájött, hogy bizonyára egy lánykérő ül vele szemben.

– Szeretném megkérni a lánya kezét – robbant ki a mondanivaló a fiatal Baumannból minden további nélkül.

– Nocsak! – kiáltott fel Witte csodálkozva. – És Ottiliével beszélt már erről?

– Nem, Witte úr, kifejezetten ezért jöttem el ma önökhöz, de mivel önnel találkoztam először, jobbnak tartottam, ha elsőként meghallgatom ezzel kapcsolatban az ön véleményét. Azt monda-

nom sem kell, hogy megfelelő előkészületeket tettem ennek a lépésnek a megtételére. Bár szerény, de teljesen elegendő egzisztenciát kínálhatok fel Ottiliének, és képes leszek távol tartani őt az ellátás minden nehézségétől, sőt saját lehetőségeimből anélkül, hogy bármiféle hozománnyra tartanék igényt, sőt, még némi kényt is nyújthatok számára. Némiképp szerény igények keretein belül maradvá bizonyára jól ki fogunk jönni, mivel már most is számos megrendelést és munkát kaptam, és már most is úgy áll a helyzet, hogy néhány segédet fel kellennem, még akkor is, ha a rendelések száma nem gyarapodik tovább.

– Kedves Baumann – mondta az államügyész, aki az utóbb elhangzott szavak során elgondolkozva nézett maga elé – tudom, hogy ön derék, rendes ember, már hosszú évek óta ismerem, és szívből kedvelem is önt. Apja szintén derék, városszerte tisztelt polgárember.

– Ámde? – szólalt meg Fritz, és várakozva tekintett fel rá.

– Az én részemről ne számítson ellenvetésre – folytatta az államügyész fejét csóválva. – Ha már beszélt volna Ottiliével, és ő igent mondott volna, akkor nekem sem lehetne semmi kifogásom az ön választása ellen, mert őszintén szólva önt az egyszerű, igénytelen lényével sokkal inkább kedvelném, mint néhány más embert vejemként. Ezzel kapcsolatban a döntést egyedül lányom hozhatja meg, és ebben az ügyben önnek először vele kell dűlőre jutnia, mert erre tőlem semmiképp sem számíthat, vagy várhatja el, hogy gyermekemnek ilyen fontos ügyben szóljak az ön érdekében, vagy rábeszéljem.

– Kedves Witte úr, higgye el nekem, hogy én ilyesmire nem is gondoltam.

– Rendben van, akkor menjen át a lányomhoz, és kérdezze meg őt magát. Most éppen kedvező az alkalom, mert teljesen egyedül van. Egyvalamire azonban válaszoljon előbb nekem: Van önnek bármiféle – hogyan is fejezzem ki magam – alapos oka azt hinni, hogy Ottilie tényleg szereti Önt?

– Drága Witte úr ...

– Nem magam miatt akarom megtudni, kedves Baumann, mert ez az ön ügye, de egészen őszintén megmondom önnek, hogy nekem teljesen más irányú észrevételeim vannak, ha egyáltalán ilyesmin töröm a fejem. Azt hiszem, Ottilie más iránt érdeklődik, de édes Istenem, ki láthatna bele egy lány szívébe, pláne ha rólam van szó, akinek úgy kell ellopkodnia néhány órát, amit családjával tölthet!

– Más iránt érdeklődne?

– Őszintén szólva ez csak egy vélekedés, semmi más, amivel jómagam is tisztában lennék. Önök gyerekkorukban játszótársak voltak ...

– Igen, és Ottiliét azóta mindig is a szívemben hordtam.

– Tehát tényleg első szerelem volna? De adta ön valaha ennek jelét iránta?

– Legutóbb, amikor utoljára itt jártam.

– És ő mit szólt erre?

– Megzavartak bennünket. Látogató érkezett, az eset közvetlenül az önök által adott bál után történt. De ha elpirulása és kedves arcvonásainak kifejezése alapján következtethetek, akkor az kellemes emlék számomra.

– Nos, hát akkor Isten nevében próbáljon szerencsét – bólintott az államügyész – a hóhér tudna kiokosodni ezeken a lányokon! Részemről ellenvetéstől nem kell tartania, miközben az anyja részéről ebben nem lennék olyan biztos. A végén azonban ez is áthidalható volna, és ha gyermeke ebben látja boldogságát, neki sem lehetne ellene semmi kifogása.

– Kedves Witte úr, szívből köszönöm önnek ...

– Még semmit sem kell megköszönnie, kedves Baumann – mondta az öregúr – mert remélem, elég tisztességesnek tart, aki gyermekét szívesebben adná egy derék technikushoz, mint valami előkelő urasághoz, aki légvárakat épít. Beszéljen a lánnyal, és ha

Ottilie egyetért vele, és ha tényleg annyira kedveli őnt, mint amennyire én szeretném, akkor Isten nevében!

– Ezzel szívélyesen kezét rázott a fiatalemberrel és maga nyitott ajtót neki és Fritz inkább végigrepült, mint ment a külső szobában és az előszobán, az írások csodálkozására.

Fritz erőteljesen kopogtatott, a mágikus erő eddigre azonban már megtört, és amikor a gyorsan érkező „szabad” kiáltásra benyitott, Ottilie már félúton volt az ajtó felé indulva, és szinte úgy látszott, mintha kezeit akarná kitárni felé. De mennyire zavarba jött, amikor felismerte a fiatal Baumannt és dadogva megszólalt:

– Bocsásson meg Baumann úr, odalent valaki éppen elment a ház előtt, egy barátnőm, és azt hittem, hogy ő jött fel hozzám.

– És nekem nem is nyújt kezét, Ottilie kisasszony?

– Dehogyan nem, miért is ne? – válaszolt a fiatal lány, még mindig elfogódottan, miközben kezét nyújtotta. Fel sem tűnt neki, milyen különös volt ma a fiatalember, nem olyan, mint máskor – és mit akarhat tőle? Hiszen semmiféle munkát nem rendeltek nála.

Fritz azonban, akinek figyelmét nem kerülte el a lány zavara, gyorsan folytatta: – Nagyon sajnálom, Ottilie kisasszony, hogy megjelenésem talán csalódást okozott önnek. Ha azonban őszinte akarok lenni, meg kell mondanom, igencsak örülök, hogy nem kapott látogatót, mert néhány szót szeretnék váltani önnel, és kérdeznék öntől valamit.

– Tőlem?

– Igen

– Nos, ha valami felvilágosítást adhatok önnek, akkor azt szívesen megteszem.

– Emlékszik még azokra az időkre, Ottilie kisasszony, amikor együtt játszottunk, és gyerekkorunkban oly vidámak voltunk egymás társaságában?

– Nagyon az elején kezdi, de ha jól emlékszem, a közelmúltban már kérdezte ezt. Persze tényleg úgy volt, miért is ne?

– Emlékszik még rá, mit játszottunk annak idején, Ottilie?

– Ottilie megijedt. Azóta a régi idők óta Baumann soha többé nem szólította őt pusztán keresztnévén, és arra is jól emlékezett, hogy annak idején főként mit játszottak: menyasszonyt és vőlegényt. Most ráébredt, mit akar tőle régi játszótársa, miért lép fel olyan ünnepélyesen. Megint elsápadt, aztán elvörösödött, de ugyanakkor azt is érezte, hogy elébe kell mennie minden további nyilatkozatnak, míg nem késő, ezért gyorsan így szólt:

– Ó, egek, Baumann úr, hát mit játszanak gyakran a gyerekek! De azoknak az időknek már régen vége, ön érett férfivé vált, én is kinőttem már a gyerekcipőimet, hagyjuk tehát békében nyugodni a régi dolgokat. Mit is akart kérdezni tőlem? Bocsásson meg, át kell mennem apámhoz.

– Az apja küldött az imént éppen önhöz.

– Az apám? És miért?

– Nem szeretem feleslegesen szaporítani a szót, Ottilie – küzdötte le Baumann hirtelen minden gátlását. – A közelmúltban már említettem önnek, hogy önálló lettem, és most az a szándékom, hogy saját háztartást hozzak létre. Segítene nekem ebben? Lenne a feleségem? Már legfiatalabb éveim óta szívembe zártam, és másra soha nem is gondoltam. Látja itt ezt a garast, amit nemrég kaptam öntől? Azóta, mint szent ereklyét hordom a szívem felett. Tudom – folytatta megindultan, amint Ottilie sápadtan hallgatott – származásom nem előkelő, csillogást és rangot nem nyújthatok önnek, egy hűséges szívet azonban feltétlenül, Ottilie, és egy elismert, becsületes nevet. Jövedelmem is van, mellettem nem fog szükségét érezni és nem lesznek gondjai, és ha szíve csak egy kicsit is ...

– Hagyja abba Baumann – szakította őt félbe Ottilie majdnem szintelen, de mégis teljesen érthető hangon. Kérem, ne folytassa, előbb hallgasson meg engem.

Baumannt tényleg megrémítette a sápadtság, mely hirtelen minden színt kiűzött a lány arcából, csak szemei kezdtek különös fényben csillogni, arckifejezése azonban már nem volt olyan barátságos, mint az előbb. A lány azonban, miközben kezével megtámaszkodott a közeli asztalon, egyre határozottabb hangon folytatta:

– Köszönöm az irántam tanúsított bizalmát. Azt mondják, hogy minden ilyen kérés megtiszteltetés egy lány számára, és ezért nem is vehetem rossz néven. De ami a szerelmét illeti, nagyon sajnálom, de azt nem viszonzozhatom.

– Ottilie!

– Feltétlenül őszintének kell lennünk egymáshoz – folytatta, és tekintete elfojtott haragot tükrözött – ez már csak azért is szükséges, hogy elkerüljünk minden félreértést a jövő tekintetében. Biztosítom önt ezért arról, hogy sohasem lehetek és akarok a felelősége lenni.

– És miért nem, Ottilie?

– Nincs joga ehhez a kérdéshez – válaszolta a fiatal lány jéghideg szavakkal. – Ha gyerekként nem is ismertem fel a különbséget, mely elválaszt bennünket, azt egy gyereknek még meg lehet bocsátani. Most pedig engedje meg, hogy tartsam magam azokhoz a korlátokhoz, melyeket a társadalom szab meg számomra.

Baumann tágra nyílt szemekkel és majdnem csodálkozva tekintett a még bosszúságában is csodaszép lányra. Nem egy kedves, lágy szív volt, amit eddig abban a kebelben elképzelt. Nem volt más, mint hiú büszkeség és gög, amit mondott, és bár a lány megpróbálta mérsékelni magát, miközben hozzá beszélt, valójában pont úgy lépett fel vele szemben, mintha halálos sértésnek vélte volna az elhangzottakat. Ekkor azonban már Baumannak is előntötte a vér a fejét, mert szégyellni kezdte a szerepet, melyet itt eljátszott, jöllehet a legőszintébb szándékkal érkezett. Aki előtte állt, nem az apja lánya volt, hanem az anyja lánya, és amint megérezte, hogy itt már minden további kimondott szó teljesen feles-

leges, sőt tovább rontaná kényelmetlen helyzetét, illedelmesen, de most már ő is rideg udvariassággal így szólt:

– Otilie kisasszony, bocsánatát kell kérnem, nem tudtam, hogy értelme már teljesen szívének fejére nőtt. Most már tudatosult bennem kettőnk helyzete, és biztosíthatom arról, hogy soha többé nem leszek a terhére.

Otilie vérvörös lett e szavak hallatán, melyek úgy hangzottak, mint egy szemrehányás, és bár talán érezte is, hogy kiértemelte, hiúsága azonban megint felháborodott az ellen, hogy akár valami hasonlót is el kelljen viselnie egy kézművestől. Fritz Baumann azonban nem hagyott rá időt, hogy valami válaszra szánhassa magát. Hidegen meghajolt, kalapja mellette volt az asztalon, és néhány másodperccel később az ajtó becsukódott mögötte.

Fritz Baumann nem is gondolt arra, hogy megint felkeresse az államügyészt. Képtelen lett volna most beszélni vele, mert könnyek csillogtak a szemeiben, és nyakát mintha fojtogatták volna. Azonban nem elveszett szerelme miatti fájdalom hajtott könnycseppeket szempillái alá, hanem sokkal inkább sértett önérzete.

Otilie lenézte benne a kézművest, aki tekintetét az előkelő hölgyre merte emelni, és ki is volt ő tulajdonképpen? Egy ügyvédnek, a város egyik polgárának a lánya, aki éppen olyan polgár, mint az ő derék, mindenki által megbecsült apja. Összeszorította fogait, és lassan lement a lépcsőn.

– Kosarat kaptam – mormolta közben – kosarat a legrémesebb formában, és ahogyan közölte velem – oly gúnyosan, oly hidegen és oly szívtelenül! Mivé vált a gyerekkori játszótárs, mivé vált a szerelem, melyet számára őrizgettem szívemben!

Így ballagott lefelé az utcán apja háza felé, és csak akkor torpant meg, amikor már elérte a küszöböt, mert szégyellte magát, az öregember szeme elé kerülni. Hát nem megmondta előre? Ő azonban nem tudhatta, senki sem gondolt volna ilyen kedves, hűséges tekintet mögött ekkora hiúságra, ilyen szívtelen lélekre. És mostantól hogyan fogja lenézni a beképzelt leányzó, ha véletlenül megint találkozik vele! És gyűlölnie kellene őt ezért? Szo-

morúan megrázta a fejét. Túl hosszú ideig hurcolta magában a szerelem boldog érzését ahhoz, hogy most olyan hirtelen gyűlölet váltsa fel!

De most már ott volt a küszöbön, és belépett a műhelybe, mielőtt maga is észrevette volna. Menjen tovább?

A szoba ajtaja kinyílt, és madam Müller lépett ki az ajtón, aki közben egész idő alatt itt üldögélt. Az apja kísérte őt az ajtóig.

– El sem tud tévedni madam – mondta – balra menjen le, és az első utcába forduljon be jobbra. A hatodik, vagy hetedik ház lehet, majd meglátja a kis porcelán táblát odalent az ajtón: Witte államügyész. Már ha nem gondolná meg magát. Én azonban az ön helyében ... Holla Fritz, már vissza is jöttél? Fiam, hát ez elég gyorsan ment, mondhatnám majdnem túl gyorsan – fűzte még hozzá lassan. – Na, gyere csak beljebb, úgy tűnik, ma már nem fogom az üllöt melegre püfölni.

Madam Müller elköszönt, felkapta közben teljesen lecsepegett esernyőjét, és elhagyta a házat, miközben Fritz lassan követte apját a szobába.

– Anyám hol van, apa?

– A jó Isten tudja, mitől lett rosszul az előbb – mondta az öreg – hirtelen nem jól érezte magát, és kicsit lefeküdt az ágyára, de majd hamar elmúlik. Ha az ember felett elmúlnak az évek, csak úgy hirtelen elkapja valami, de általában nem tart sokáig. Nemrég én is nagyon rosszul lettem, amikor a három centner súlyú darut a kocsira emeltem, de aztán hamar elmúlt. De téged meg mi lelt? Olyan képet vágasz, mintha a zabfölded elverte volna a jég. Kosarat kapsz, he?

– Igen apám – mondta Fritz határozott hangon, mert apjával szemben még csak kifogásokkal sem akart próbálkozni. – Igazad volt, bárcsak megfogadtam volna a tanácsodat!

– Hm, és mit mondott? – kérdezte az apja, miközben mindkét kezét bőrköténye alá dugta.

Fritz egy ideig csendben maga elé nézett. Végül halkan így szólt: - Azt mondta apám, hogy neki tartania kell magát a társadalom által szabott korlátokhoz, még akkor is, ha gyerekkorunkban együtt játszottunk.

– Sületlenség – mormolta maga elé a lakatosmester – ezt nem értem. – Mi köze van a társadalomnak a ti házasságotokhoz?

– Ezzel azt akarta kifejezésre juttatni – folytatta Fritz borús képpel – hogy ő túl előkelő ahhoz, hogy egy kézműveshez menjen feleségül, ha neked ez így jobban érthető.

– Ez így persze világos – nevetett fel az öreg lakatos bosszúsan – de semmivel sem több, mint amire én gondoltam. És az anyja ezzel bizonyára teljesen egyetértett!

– Az anyja nem is volt otthon.

– És az apja?

– Ő nagyon rendes ember. Először vele beszéltem, barátságos és jóindulatú volt velem szemben, és azt mondta, hogy örömmel adná beleegyezését, ha a lánya így kívánná.

– Tehát megint csak igazam volt?

– Igen apám.

– Szegény fiú – bólintott az apa hosszabb szünet után, miközben mind a ketten gondolataikkal voltak elfoglalva. – Ez persze kellemetlen helyzet, egy üllőt néha könnyebb elcipelni, mint egy ilyen kosarat. Azonban ne bánkódjál, Fritz. Nekem az a benyomásom, és erre szavamat adom, hogy nagy kő esett le a szívemről, mert az a lány nem illett volna hozzád, és mindketten egész életetekben boldogtalanok lettetek volna. Azonos az azonosssal jön össze a legjobban, de ezzel a családdal, az öreg államügyészt kivéve, sohasem jöttünk volna ki jól. Ez a kapcsolat természetellenes lett volna, és milyen élet az, ha az ember nem láto-gathatja meg a fiát annak saját házában, apósok és anyósok pedig mint kutya és macska élnek egymás mellett! És beillettél volna bálókba vagy közös ebédekbe, ahol egy csomó előkelő népség

gyűlik össze, és csak a válluk felett néznek hátra a kézművesekre? Azt, hogy ez a népség képtelen magát eltartani és nemesi büszkesége mellett az állam kénytelen táplálni őket, azt persze nem hajlandóak elismerni! Ez a szokás, a világtörténelem során sohasem volt másként, a plebs pedig nem kerülhet útjukba!

– Witte azonban nem is nemesi származású, apám ...

– Annál rosszabb, fiam. Egy tényleg előkelő férfivel mindig könnyű szót érteni, a legkiállhatatlanabb népség azonban azok a polgárok, akik betolakodnak a nemesség körébe, és Witte aszszony a lányával együtt ehhez a fajhoz tartozik, feje búbjától a lába ujjáig.

Fritz ledobta magát egy székre, és kezével megtámasztotta fejét.

– Minden teljesen felesleges volt – mondta halkan – hogy hajtottam magam, dolgoztam és alkottam, nyomorogtam és takarékoskodtam, mindig csak egy reménységgel a szívemben, és most minden szertefoszlott.

– Bárcsak ne kellene ilyet hallgatnom! – kiáltott fel az öreg lakatosmester. – Pont úgy beszélsz, mintha egy nyolcvanéves aggastyán lennél, és már csak az volna hátra, hogy kényelmesen sírodba fekhessél. Dolgoztál és alkottál, de nem a büszke Liese számára, aki túl jónak képzei magát ahhoz, hogy egy derék ember felesége legyen, hanem saját magadért, és amit eddig megtettél és elértél, az most már saját javadat fogja szolgálni. Első szerelem, na jól van, jó étvágyat! Milyen kevés ember van a világon, akinek beteljesül első szerelme! Ez még csak virág a fán, a termés majd később jön, és a fiatal népség rendszerint azt hiszi, amikor belezúgott az első sima arcba, hogy belehal és itt a világ vége, ha tulajdonaként nem kaphatja meg, ez azonban nem igaz, élnek nyugodtan tovább, és nemsokára találhatnak egy másikat, aki jobb lesz, mint amilyen az előző volt. Azt hiszed, hogy anyád lett volna az első szerelmem, vagy én az övé? Isten őrizzen! Nagyon kedveltem egy lányt, aki Angliából érkezett családjával, egy tiszta, tündéri szépség, és szívesen hagytam volna magam agyoncsapatni érte. Ké-

sőbb egy dagadt kocsmáros felesége lett Eichenbachban. Most tíz vagy tizenkét gyereke van, csupa fiú, és még ma is hálát adok a teremtőmnnek, hogy anyád kaptam meg, és nem őt, mert egy igazi sárkány lett belőle. Házukban a botrány sohasem hagy alább, miközben anyád és én békében és szeretetben éltük meg a hosszú, együtt töltött éveinket, és sohasem bántuk meg azt a napot, amikor megfogluk egymás kezét, és kimondtuk az igent. Menni akarsz?

Fritz felállt, és vette a kalapját. – Igen, apám – mondta – hazamegyek, és megint magamra öltöm munkaruhámat, különben nem tudok szabadulni gondolataimtól.

– Ebben igazad van – bólintott az apja – ez a legokosabb, amit tehetsz, és ha meg akarod fogadni a tanácsomat, fiam, legközelebb, ha lánykérőbe mész, akkor azt tedd úgy, mint én tettem anyád esetében. Nem finom kabátban és semmire sem jó kesztyűkkel kezeiden, hanem menjél csak nyugodtan a bőrkötényedben. A házasság így tovább fog tartani, és ha mindketten kedvelitek a munkát is, akkor egymást is kedvelni fogjátok boldogságban és bőségben, fordítva nem működik a dolog.

– Agyő, apám!

– Ettél már?

– Mára elment az étvágyam – válaszolt a fiatalember, miközben további búcsúzkodás helyett kilépett az ajtón.

Az öreg lakatosmester egy ideig még állva maradt az asztal mellett, és utána nézett. Bármennyire is kedvére volt, hogy ez a kapcsolat, amiből semmi jót nem nézett ki, semmivé vált, mégis bosszantotta, hogy az a büszke pára így leléptette az ő Fritz fiát. Ez azonban nem tartott soká, Baumann mester nem az a karakter volt, aki már megtörtént dolgokon még órákig törte volna a fejét.

– A boszorkány! – dörmögte szakállába, aztán sipkáját a bal fülére tolta, és tíz perccel később kalapácsának ütése megint olyan vidáman csengtek műhelyében, mint bármikor máskor korábban.

Witte államügyész otthon

Witte államügyészt eközben a fiatal technikus lánykérése ép-púgy meglepte, mint magát a lányát, anélkül azonban, hogy akár egy pillanatra is elveszítette volna gyakorlatias álláspontját. Persze fogalma sem volt róla, hogy Ottilie részéről ebbe az irányba valamiféle hajlam bontakozott volna ki, sokkal inkább más irányt feltételezett, pedig valaminek mégiscsak történnie kellett, mert egyébként az oly bátortalan fiatalember nem közvetlenül a lánykérréssel érkezik. Ezen azonban nem bosszankodott volna, mert Fritz Baumannt törekvő, rendes és szorgalmas technikusként ismerte, és a szülei ellen sem volt semmi kifogása. Valamivel „előkelőbb” vej talán neki is jobban megfelelt volna, de túl tisztességes gondolkodású volt ahhoz, hogy ezt akadálnak tekintse, ha maga Ottilie a boldogságát látta volna benne – de tényleg így lehetett?

Le-fel mászkált szobájában, a munkájára nem is gondolt, mert fontosabb dolgok cikáztak a fejében, egyetlen gyermekének a jövője. Persze az anyának nagyra törő vágyai voltak a lányával, és egy ilyenfajta kapcsolat jelentősen keresztülhúzta volna a számítását, az ő esetében bizonyára makacsabb lenne az ellenállás, de egyáltalán Ottilie osztotta anyja nézeteit, vagy hirtelen megváltoztatta volna a véleményét?

Az államügyész hirtelen megállat a szobájában. Mi lenne, ha átmenne a lányához – de lehet, hogy ezzel többet ártana, mint használna. Rábeszélni sem akarná, mivel tényleg nem volna egy briliáns parti, de le sem beszélne. Legjobb, ha hagyja a dolgok természetes menetét.

Odakint a folyosón egy ajtó nyílt, majd hevesen becsapták, világosan hallotta, mert saját, az írnokok szobájába vezető belső ajtaja nyitva volt. Ez már nem lehetett a lánykérő, talán a felesége. Az előszobán átment felesége lakószobájába, hogy onnan kinézzen az utcára. És valóban, a fiatal Baumannt látta, amint gyors léptekkel távolodott az úton!

– Elutasítva – bólintott csendben maga elé – mintha nem ezt gondoltam volna. Szegény fiú, ettől tartottam! A lánynak, ahogy mondani szokták, nagyravágyó tervei vannak, és a mama még fel is fújja azokat. Megvonta a vállát. – Változtatni úgysem tudok rajta, majd úgy teszek, mintha nem is tudnék a történetekről – gondolta.

Ezzel megfordult, és ezúttal hangtalan léptekkel visszaosont az irodájába, ahol leült íróasztala mellé, és munkához látott. Nyugodtan magára hagyta a fejleményeket.

Egy jó negyedóra telhetett el így, talán valamivel több is, szeretett volna zavartalanul egyedül maradni, amikor az egyik írnok bedugta fejét az ajtón és így szólt hozzá: - Államügyész úr, egy asszony van itt, aki személyesen szeretne beszélni önnel.

– Ki az?

– Müllerné Vollmersből.

– Jöjjön be – mondta az államügyész mogorván, feje el volt telve gondjaival, és nem örült neki, hogy megzavarták.

– Jó napot ügyvéd úr – mondta madam Müller, miközben helyet keresett a szobában, ahová letehetné esernyőjét, mert szüksége volt kezeire a kötött szatyrához.

– Jó napot kedves asszonyom! Mi a kívánsága?

– Nézze ügyvéd úr – mondta madam Müller, miközben esernyőjét sikerült szerencsésen elhelyeznie a szófa mögött – Müllerné vagyok Vollmersből, és szeretném önnek bebizonyítani, hogy senki sem mondhat rosszat rólam a hátam mögött. Itt vannak a papírjaim – folytatta, miközben egy papírköteget szedett elő szatyrából – a keresztlevelem, oltási bizonyítványom, konfirmációs bizonyítványom és régi cselédkönyvem, mivel ...

– Kedves asszonyom – szólt hozzá Witte nyugodtan – panaszával nem jó helyen jár nálam. Azt, hogy ön derék, jogtisztelő asszony, elhiszem adott szavára is, de a dologhoz nekem semmi közöm ...

– Na, akkor azoknak a vén settenkedőknek sem kellett volna bejönniük a házamba – kiáltott fel az asszony felháborodva – és mindenféle durvaságokkal és rágalmakkal támadniuk rám.

– Kedves madam Müller – mondta Witte türelmetlenné válva – ismétlem, teljesen rossz helyen jár, mert ha önt, amint elmondása alapján feltételeznem kell, a saját házában sértegették, akkor egész egyszerűen menjen el a rendőrségre, és tegyen ott panaszt. Ügyvédre ehhez egyáltalán nincs semmi szüksége.

– De én ügyvédet akarok – mondta az asszony egész határozottan, mert ha ilyen előkelő uraságok ellen fordulok a rendőrséghez, akkor azok össze fognak játszani, és a miféleképpen aztán lógó orral távozhat.

Witte felnevetett. – Szép kis nézetei vannak a rendőrségről, de ön téved, asszonyom. Ha önt egy báró, gróf, vagy bárki más sértegette, a helyzet ugyanaz: A törvények mindenki számára egyenlők. Most azonban kedves asszonyom kérem, bocsásson meg nekem, igen elfoglalt vagyok, és a dologhoz egyébként sincs semmi közöm. Forduljon csak a rendőrséghez!

– Nem – válaszolt az asszony – Isten őrizzen a rendőrségtől. Ügyvédet akarok, és akkor is, ha nem bárók, vagy grófok voltak, de mindenesetre egy tanácsos és egy őrnagy, és különösen a tanácsost, azt a Fröhbach urat kellene egy ügyvédnek úgy megszorogatnia, hogy belezöldüljön!

– Fröhbach tanácsos, és egy őrnagy? – kapta fel fejét Witte hirtelen, mert a hallottak alapján a mániákus von Halsen őrnagyra gondolt. – Hogy hívják azt az őrnagyot?

– Halsen – válaszolt az asszony, von Halsen őrnagy.

– És ő sértegette volna magát a saját házában? – mondta az államügyész fejét csóválva. Ez csak tévedés lehet, kedves asszonyom, mert az öregúr állandóan betegeskedik, és aligha lenne olyan állapotban, hogy ki tudna menni magához Vollmersbe.

– Még hogy tévedés? Úgy bizony, szép kis tévedés! – kiáltotta az asszony. – Annyi biztos, hogy betegesnek látszik, mert a

botja körül bicegett. De mi lenne ebben a tévedés, amikor a saját házamban vágja a fejemhez – azaz a tanácsos, nem az őrnagy – hogy a kép, amely a szófám felett függ a falon, állítólag nem az én lányom, hanem a von Wendelsheim báró lánya, és hogy én elcseréltem a gyerekeket, holott a kis bárót tíz hónapon keresztül tápláltam és hordtam a karomon!

– Von Wendelsheim? – kérdezte Witte, aki már türelmetlenül mozgolódott a székén, most azonban hirtelen felfigyelt. Ez mögött megint csak az a szerencsétlen őrnagy bujkálhat, annyi biztos, és most úgy tűnik, hogy bolondos gyanújával odáig ment, hogy botrányba keveredett. Witte jómaga ekkor azonban a reggeli események nyomán egyre jobban kezdett felfigyelni a Wendelsheim név hallatán. A lánya minden bizonnyal másvalaki iránt érdeklődik, egyébként a kérőt nem utasította volna el olyan gyorsan és határozottan, és ekkor már legalább a vád alapjainak nyomába akart eredni, hogy a lehetőségek szerint megakadályozza a fatális szóbeszéd nyilvánosságra kerülését. Ahelyett, hogy az asszonyt elutasította volna, elővette a tollát, megfordult a székén, és így szólt: – Akkor mondja el legalább, hogy mit akartak öntől az urak, kérem, foglaljon helyet, és beszéljen egy kicsit halkabban!

Madam Müllek másra nem is várt, minthogy helyet foglalhasson, és felszólítsák arra, hogy beszéljen, és kertelés nélkül bele is kezdett szokásosan terjengős, minden égtáj irányába kiterjedő mondókájába. Witte azonban nem az az ember volt, aki hagyta volna ezt. Amint felismerte, mire irányul a mondandó, attól kezdve már egyenes vágányon tartotta a beszámolót, kitörést jobbra, balra nem engedett, minden ilyen szálát azonnal elvágott, és az asszonyt visszatérítette a helyes pályára. Így aztán jó félóra múlva, mivel ennyi időre madam Müllernek mégiscsak szüksége volt, hogy belejőjön mondanivalójába, és nemcsak élettörténetének javát is előadja, legalábbis amennyire az a Wendelsheim házban töltött és az azt követő időszakra vonatkozott, az államügyésznek annak a bizonyos reggelnek az eseményei is pontosan a tudomására jutottak, amikor az őrnagy és a Fröhbach tanácsos olyan gyalázatosan viselkedtek. Madam Müller közben többször is előszedte a kupac papírt, melyekkel ártatlanságát kívánta bizonygatni, ha

netán az államügyésznek mégis kétségei támadnának. Witte most már ezeket sem utasította vissza, hanem átlapozta őket, hogy pontosan megtudja annak a napnak a dátumát, amikor az asszony a Wendelsheimnek szolgálatába lépett, éspedig dajkaként. Ezt a dátumot feljegyezte magának, majd a csomagot ismét összekötözte. Egyébként pontosan stimmelt az általa ismert adatokkal, és korábbi kutatásai alapján már tudta, hogy az asszonyt tényleg csak azon az éjszakán, éspedig több órával a gyermek születése után az uraság kocsisa hozta el lakóhelyéről egy zárt kocsiban, és csak ekkor vette át a gyermek ápolását. Madam Müller bár valamelyest durva és túlzottan fecsegésre hajlamos, de alapjában véve őszinte asszony benyomását keltette, és az államügyész kénytelen volt csendben mosolyogni magában, amikor maga elé képzelte azt a jelenetet, amint Fröhbach és az örnagy megpróbáltak rátámadni az asszonyra, és ehhez természetesen a lehető legszerencsétlenebbül fogtak hozzá, és a végén mennydörgő háborgás közepette totális vesztésként voltak kénytelenek elhagyni a helyszínt. Bármennyire is szerette volna az örnagyot, valamint a tanácsost megleckéztetni, ami nem is maradna el, ha bíróság elé kerülne az ügy, azonban mégsem akarta hagyni idáig fájulni a dolgot, már csak az elkerülhetetlen szóbeszéd miatt sem, ami ennek következménye lenne. Most már igencsak örült annak, hogy nem utasította el az asszonyt, és már csak az volt a kérdés, hogyan tudná őt lebeszélni arról, hogy pert indítson. Ez egyébként nem is látszott annyira könnyű feladatnak, mert madam Müllernek nagyon szilárd jelleme volt, és ment a saját feje után, Witte ezért igyekezett barátságos lenni vele.

– Kedves asszonyom – szólt hozzá, amikor az asszony utolsó mondatát azzal fejezte be, hogy most pedig egy rendes és pompás kis pert szeretne indítani a két személy ellen – a két uraság vádaskodása és gyanúsítása túl ügyetlen és üres ahhoz, hogy ön arra a legszerényebb vádat is felépíthesse. Nem fog találni ezért olyan épeszű embert, aki ilyesmit elhinne önnek.

– Pont ezért kell, hogy a késem alá kerüljenek – mondta madam Müller, miközben kötött szatyrát püfölte: - Itt vannak

benne az iratok, melyek igazolják, hogy nem kell eltűnöm ennek a bagázsnak a sértegetéseit!

– Nem erről beszéltem – mondta az államügyész – ez olyan ügy, ami magától érthető, de szerintem ön úgy néz ki, mint akinek gyakorlatias természete van. Nincs igazam?

– Ezt persze én is így gondolom – mondta az asszony – ha az ember ennyi ideig kóborolt a nagyvilágban.

– Nos, hát ebben az esetben egy ilyen perből azért valami gyakorlati hasznot is szeretne húzni, nem igaz?

– Semmi hasznot nem akarok húzni belőle – mondta az asszony, aki félreértette őt – csak azt akarom, hogy mindkettőjüket megbüntessék, ahogy illik, és amit megérdemelnek.

– Nem erre gondoltam – ingatta fejét Witte. – Önnek persze semmi haszna nem lenne belőle, csak futkosás és kellemetlenségek, és még ez volna a legkevesebb, mert ilyesminek mindenkinek alá kell vetnie magát, aki bírósághoz fordul. De hogy teljesen tiszta lenne a helyzete, és a vétket teljes egészében ellenfeleire tudja hárítani, attól tartok, hogy ön is túl messzire ment.

– Én? Ezt meg hogy értsem?

– Úgy tűnik, önnek kicsit heves a természete, és amint az előbbi elbeszéléséből kivettem, nem csak az igazságot vágta az urak fejéhez, ami ellen nem is lehetne semmi kifogást emelni, hanem olyan becsmérlő szavakat is használt, mint birkafejűek és hasonlók, és így nem csak önt sértegették, hanem viszonzta is a sértéseket.

– De ki a hóhér volna képes nyugodt maradni, akit a saját házában ...

– Teljes mértékben igazat adok önnek, tisztelt asszonyom, nézetem szerint teljesen megbocsátható, amiket ön mondott, és hasonló körülmények között valamennyien hasonló módon jártunk volna el, de a törvények ilyen vonatkozásban rendkívül szigorúak, és gondolja csak meg, hogy nézne ki, ha valakit olyasmi-

ért akarna beperelni, amit saját maga is megtett ellenfelével szemben.

– Nafene, és akkor mi van, ha valakit birkafejűnek nevezek?

– Elnézést asszonyom, egy átlagember esetében talán nem nagy ügy, de gondolja csak meg, egy tanácsost illetett ezzel a jelzővel! Ezzel nem csak az embert, hanem az államot, sőt magát a királyt is megsértette, aki tanácsossá nevezte ki őt, mert ezzel azt akarja mondani, hogy egy birkafejűt nevezett ki.

– Na, és ilyen talán nem fordul elő?

Witte megvonta a vállát. – Kimondanunk azonban mégsem szabad – mondta – és a végén még abba a helyzetbe kerülhet, hogy nyilvánosság előtt kell majd az uraktól bocsánatot kérnie.

– És még ezt nevezi maga igazságosságnak? – kiáltott fel madam Müller, karjait felháborodva csípőre csapva. – Még egy kukac is összetekeredik, ha rálépnek, és egy szegény, egyedülálló asszony, akinek nyelvén kívül más védekezési lehetősége nincs is, még csak azt sem mondhatja valakire, hogy birkafejű?

– És tulajdonképpen mi volna a per tárgya, madam Müller? A tanácsos azt állította, hogy állítólag a szobában látható kép nem az ön, hanem a von Wendelsheim báró lányának a képe. Eddig rendben is van, ez azonban nem sértegetés, hanem pusztá tévedés.

– De a bárónak nincs is lánya, és ezzel azt vélte ...

– Hogy ezzel mit vélte, azt egyikünk sem tudhatja, a bíróság meg végképp nem. Persze feltételezhetjük, hogy ezzel mit vélhetett, erre azonban nem lehet egy vádat felépíteni.

– De azt is a fejemhez vágta, hogy állítólag elcseréltem a gyerekeket.

– Ez persze inkább adhatna okot arra, hogy perrel lépjenek fel vele szemben, de emlékszik még pontosan a szavaira? Gondolja csak meg, ezeket eskü alatt is állítaná? Igen könnyen előfordulhat ugyanis, hogy állította a cserét, és önt nevéen nevezte, anélkül, hogy kimondta volna azt, hogy ön lenne az a személy, aki a cserét

végrehajtotta. Itt már minden a szavak megfogalmazásán múlik. Képes pontosan visszaemlékezni az elhangzottakra?

– Ó, hát édes Istenem – mondta madam Müller – most már mégis meglepődve – mindez már tíz vagy tizenkét napja történt – az értelmére még pontosan emlékszem, és úgy volt ...

– Ahogy maga értelmezte azokat.

– Nos, természetesen – de az egyes szavakat ki volna képes ennyi ideig fejben tartani?

– Márpedig itt minden a szavakon múlik – mondta Witte – ha az elhangzottakra a bíróság előtt nem tud esküt tenni, akkor összeomlik az egész vád, amelyet indított, és el fogják utasítani önt. Fröhbach tanácsos azonban, aki sokkal inkább képes lesz esküvel megerősíteni, hogy birkafejűnek nevezték, megfordítja a nyársat, és ebben az esetben önnek a futkosáson kívül még költségei és kellemetlenségei is lesznek.

– Ne vegye tőlem senki rossz néven, ha ezek után azt állítom, hogy ezzel vége is az igazságosságnak, ha egy szegény, egyedülálló asszonyt büntetlenül sértegetni lehet, pusztán csak azért, mert nem tud pontosan visszaemlékezni rá, hogy mit mondott ez a szemét népség! Gondolja csak meg, hogy az ember egy olyan pillanatban, amikor előnti az epe, képes minden kiejtett szóra pontosan odafigyelni és azokat menten fel is jegyezni? Márpedig ezt magam sem hiszem – fűzte még hozzá határozottan, miközben felállt székéről, és esernyője után nézett – na majd meglátjuk.

– Rám akarja bízni az ügyet, madam Müller?

– Eredetileg ezzel a szándékkal jöttem ide, de ha már előre azt mondja nekem, hogy ...

– Engedjen meg nekem egy kérdést tisztelt asszonyom – ön csak elégtételt kíván az elhangzott sértésért, nem igaz?

– Az égvilágon más semmit.

– Tehát önnek végül is mindegy, hogy ezt bíróság előtt, vagy privát úton kapja meg?

- Ezt nem tudom – mondta madam Müller.
- A dolog lényege ugyanaz marad, csak azzal a különbséggel, hogy privát úton minden bizonnyal eléri célját, a bíróság bevonásával azonban nem, és az első esetben költségei nem is merülnének fel.
- Hm – és akkor ön mit tenne?
- Fröhbach tanácsost és von Halsen őrnagyot fel fogom szólítani arra, írásban nyilatkozzanak, hogy nem állt szándékukban megsérteni önt, és elnézést kérnek.
- És hogy mindaz, amit kijelentettek, nem más, mint hazugság!
- Mindez finoman megfogalmazható az iratban, és az is, hogy a két úr továbbá nagyon sajnálja, hogy ön belebetegedett botrányos támadásukba.
- És a birkafejűekről egy szó sem lesz benne?
- Az érintetlen marad.
- És ha nem lesznek hajlandók erre?
- Akkor még mindig ugyanolyan jól beperelheti őket, mintha ma tenné. De engedje, hogy megpróbáljam, és azt hiszem, meg lesz elégedve az eredménnyel. Édes Istenem, hiszen nekem semmi érdekem sem fűződik az egészhez. Egy fityinget sem kérek a fáradozásaimért, azt azonban látom, hogy ön egy derék, törvénytisztelő asszony, és nem akarom, hogy kellemetlen helyzetbe kerüljön.
- Rendben van, ügyvéd úr – mondta az asszony, miközben jóhiszeműen kezet nyújtott, látom, tényleg őszintén gondolja, és megfogadom a tanácsát.
- Van azonban még egy feltételem – mondta Witte – ez az lenne, hogy a két úr nevezett nyilatkozatát tartalmazó levelet nem fogja körbemetogatni a széles nyilvánosság előtt. A bocsánatkérés kizárólag önnek szól. Különben is mi haszna lenne belőle? Más

emberek csak derülnének rajta, mert a világ mit sem szeret jobban, mint a botrányokat és pletykákat.

– Nos, hát ez nekem sem célom – mondta madam Müller némi gondolkodás után.

– Tehát ebben maradunk?

– Ha egyszer már kimondtam, akkor arra akár házat is építhet – biztosította őt madam Müller méltóságteljesen.

– Akkor ön is bízhat abban, hogy megszerzem a kívánt jóvátételt. Elküldöm Önnek a levelet, de az is lehet, hogy magam viszem el. A közeljövőben úgyis ki kell mennem Vollmersbe.

– Nagyon fogok örülni neki – mondta madam Müller. És most minden jót önnek ügyvéd úr, teljes mértékben önre bízom magam!

És teljesen megelégedetten felkapta esernyőjét, és az összes ír-nokot, akik valamennyien utána néztek, barátságosan üdvözölve kilépett az ajtón.

Witte állva maradt íróasztala mellett, és éppen az egész ügy fatális voltán elmélkedett, amikor emberei közül az egyik megint benézett az ajtón és megszólította: – Államügyész úr, a felesége párszor már érdeklődött ön után és kéri, menjen át hozzá.

– Igen, rögtön megyek – mondta Witte és megvakargatta a tarkóját. Tudta, mi vár rá, de ezen már nem változtathat. Ha a kedves felesége valamit a fejébe vett, akkor rövidesen türelmetlenné szokott válni, és minél hamarabb lerendezi, annál jobb.

Amikor azonban az előszobába lépett, sem a lánya, sem a felesége szobája felől nem hallott hangokat, amiből helyesen arra következtetett, hogy nem lehetnek együtt, mert különben élénken kibeszélték volna magukat. Ezért a feleségéhez ment, és amint arra számított is, egyedül találta őt a szobájában, miközben az asszony mint egy felidegesített oroszlán, le-fel rohangált. A barométer vihart jelzett.

– Hivattál, Therese?

– Igaz, hogy a lakatos Baumann fiát átküldted Ottiliéhez? – kérdezte a hölgy dühtől kivörösödő képpel.

– Persze, kedvesem, beszélni akart vele.

– És azt is tudtad, miről akar beszélni vele?

– Azt is tudtam. Meg akarta kérni a kezét.

Az asszony összekulcsolt kezekkel megállat előtte, és olyan csodálkozó képet vágott, mintha éppen azt mesélte volna neki, hogy jövő vasárnap valami szegény család javára kötélen fog táncolni.

– Hát lehetséges ez? – kiáltott fel végül. – Te, az apa a lakatossegédet rászabadítod a saját gyerekedre, hogy megkérje a kezét? Ha nem a saját fülemmel hallottam volna, el sem hinném!

– Nos – mondta Witte, még mindig abban a reményben, hogy a fenyegető vihart el tudja hárítani magától, mert a legszívesebben került minden otthoni veszekedést – mi van ebben? Minden tisztességes fiatalembernek jogában áll, hogy megkérje annak a lánynak a kezét, aki tetszik neki. Az, hogy a lány akarja-e, az már az ő dolga.

– És ha elfogadta volna, Dietrich, ha nem lett volna okosabb, mint te, az államügyész Witte?

– Kérlek – mondta a férje – már megint a levegőbe beszélsz. Ha tényleg elfogadta volna őt, az sem lett volna nagy tragédia, mert a fiatal Baumann derék, tisztességes ember, aki minden biznnyal igen jó karriert fog csinálni, és képes lesz a felesége eltartására.

– Úgy? – Kiáltott fel az asszony, aki szeretett volna hevesebb lenni, de elképedten csodálkozva a hallottakon erre nem volt képes. – És a mi rangunkhoz akartad felemelni az öreg lakatost, aki bőrkötényben rohangál az egész városban?

– Az öreg Baumann olyan derék, rendes ember, hogy párját nem lehet találni ebben a városban – mondta az államügyész mo-

gorván – függetlenül attól, hogy bőrkötényben, vagy frakkban szaladgál, nekem teljesen mindegy.

– Valóban, államügyész úr – mondta a felesége, aki ekkor ironikus hangvételre váltott, és a Heszberger suszter az ő „áldott legyen a Jézus krisztus” dumájával sógornak szintén teljesen mindegy volna? Mi? És mindehhez még, ha az öreg kártyavető Heszbergerné közeli rokonként járna hozzánk látogatóba?

– Erre a csöccselékre tényleg nem gondoltam – mondta az államügyész kissé zavartan.

– Nos, még szerencse – kiáltotta a felesége – hogy más emberek jobban megfontolják a dolgot. Azt azonban megmondom neked Dietrich, ha a lányom csak úgy odadobta volna magát neki, soha többé át nem léptem volna a küszöbét, és azt sem türtem volna, hogy a pereputtyából bárki az enyémet átlépje.

Az államügyész türelmetlenül csóválta a fejét, mert túl sok volt benne az egészséges emberi értelem, hogy ne lássa be ennek az állításnak a tarthatatlanságát. Az ügy azonban már le volt rendezve, akkor minek még a családon belüli civakodás, amit ellentmondásaival feltétlenül kiváltott volna. Leült egy székre, és kitekintett az ablakon.

– És még ez a szemtelenség attól az embertől – folytatta Witte asszony, aki még nem játszotta ki valamennyi ütőkártyáját – ilyet még életemben nem hallottam, még volt hozzá képe, hogy a lányom elé lépjen!

– Na, ezt azért mégsem veszem rossz néven, kedves gyermekem – mondta ekkor az államügyész, akinek ez már azért mégiscsak sok volt – azért ez a szemtelenség mégsem akkora, mint amekkorának beállítod, a fiú polgári családból származik, és ennél mi sem vagyunk különbek.

– Mi sem vagyunk különbek? – kiáltott fel madam Witte, aki ma ki sem tudott keveredni csodálkozásaiból. – Witte, képtelen vagyok felfogni téged, aki egyike vagy a legjobb állami alkalmazottaknak, a legelismertebb jogtudós az egész városban, akinek a

nemesség keresi a társaságát, és Fritz Baumann, a Heszberger suszter unokaöccse, akit az ember az undorító bagószaga miatt be sem enged a szobájába, amikor hazahoz egy pár megfoltozott cipőt!

– Ah, ne csináld már – mondta az államügyész – Baumann nem a suszter fia, hanem csak az unokaöccse, és ezen felül az egész ügy le van rendezve. Ottlie kosarat adott neki, és a fiú most majd másik asszony után néz.

– Remélem is – mondta az államügyész asszony, és úgy hátravetette a fejét, hogy le kellett néznie a férjére – és most már minden valószínűség szerint lesz annyi esze, hogy nem fog megint olyan családot zaklatni, mint a miénk. De micsoda mázlija volt annak az embernek, hogy nem voltam itthon!

De ekkorra már az öreg Wittének is elege lett, egész idő alatt a fejét csóválta, most már elérkezettnek látta az időt, hogy beavatkozzon, és székéről felugorva így kiáltott: – És mitől volna a mi családjunk olyan fennkölt, hogy egy derék technikus megszegyeniténé azzal, ha beházasodna? Apád beosztott hivatalnok volt négyszáz tallér fizetéssel, az én apám pedig egy derék szabó, aki saját szájától vont a kenyeret, hogy a fiát taníttathassa. És nekünk mink volt, amikor összeházasodtunk, Therese? Éhezés és szomorúság minden sarokban, és gyakran annyi pénz sem volt a háznál, hogy készpénzzel ki tudjunk fizetni egy vekni kenyeret. Az, hogy szorgalmas voltam, és ráadásul később szerencsém is lett, az mind az én érdemem, és az, hogy a keveset amink volt, összefogtad és képes voltál gazdálkodni vele, az meg a tiéd, és a becsületes kézművesek ugyanezt teszik.

– De most – kiáltott fel az asszony rendesen megrémülve férje szokatlan hevesességétől ...

– De most – folytatta az államügyész, aki egyszer már belelendült – már jobban megy a dolgunk, többet keresek, mint amennyire szükségünk van, és jobb életkörülményeket teremtetünk magunknak, és beléphettünk olyan körökbe, akik a válluk felett ugyanúgy elnéztek felettünk, mint amit te teszel most a

kézművesekkel. Ez azonban nem jól van így, ez így igazságtalan, még ha nem is nyered el érte a büntetésedet!

– Csak a határtalan szerénységed, ami így beszél belőled – szólt közbe az asszony, mert erre a fordulatra nem számított – minden ember valami magasabb felé törekszik.

– Akkor miért veted ugyanezt a fiatal Baumann szemére?

– Ennek azonban elérhetőnek is kell lennie, Dietrich, mondta az asszony – és Ottiliének, azzal a neveléssel, amiben részesült, úgy tűnik, már van is másfelé választása.

– Ú-úgy? – mondta az államügyész elnyújtva a hangot – tényleg? És milyen irányba, ha kérdezhetem?

– Hát tudhatod, hogy a fiatal von Wendelsheim báró határozottan figyelmes iránta!

– Erről mit sem tudok – mondta az atya – semmit sem vettem észre, ezért nem is haragudhattam érte.

– Semmit sem vettél észre – mondta az asszony – mert mindig az aktáiddal és pereiddel van tele a fejed, én azonban észrevettem, és anyaként észre is kellett vennem.

– Ha jól tudom, egy ideje már nem is mutatkozott nálunk.

– Egy héttel ezelőtt volt itt teázni.

– Mert az örökösödési ügyben akart kérdezni tőlem valamit, és te készítetted rá, hogy maradjon, és elég durvának kellett volna lennie ahhoz, hogy visszautasítsa.

– Nagyon szívesen maradt, ezt elmondhatom neked.

– Aztán velem és a jogtanácsossal vizsgált fél estén át.

– De közben mindig úgy helyezkedett, hogy Ottiliét is láthassa.

– Persze, mert a jogtanácsos megkérte, cseréljenek helyet, mert vakította a fény.

- Te még egy szentet is fel tudnál idegesíteni, Dietrich.
 - Mert nem veszem észre, ami nincs is?
 - Mindig is volt valami bajod a szegény hadnaggyal.
 - Őszintén be kell vallanom, hogy korábban nem nagyon kedveltem – mondta az államügyész – volt benne valami vadság, vagy nem is tudom, hogyan fejezzem ki magam, egész lénye a földbirtokos beképzeltségéről tanúskodott. Néhány hete azonban előnyére megváltozott, sőt legutóbbi alkalommal figyelemre méltó módon egyetlen szóval sem említette a lovakat.
 - És ha esetleg megkérné Ottilie kezét, nem volna inkább kedvedre, mint a te technikusod?
 - Az államügyész egy ideig némán hallgatva tekintett maga elé. Furcsa gondolatok jártak a fejében.
 - Nem tudom – szólalt meg végül – de nem éri meg a fáradságot, hogy az ember ezen törje a fejét, mert erre a lánykérésre még nem került sor. Az öreg Baumann lakatos egyébként sokkal inkább kedvemre való, mint az öreg Wendelsheim báró. Ottilie esetleg szembeszegült veled?
- Felesége késlekedett a válasszal, végül így szólt: Nem, nem direkt, azonban az a véleményem, hogy nem túl messze lőttem el a cél mellett.
- Adhatok neked egy tanácsot, mama? – szólalt meg végül, miközben megállt feleségével szemben, és barátságosan, ámde komoly tekintettel nézett rá.
- Nos – vélekedett az asszony – ha nem valami ravaszságról van szó, egy jó tanács mindig aranyat ér, mint a közmondásból is tudjuk.
 - Az emberek általában azonban sohasem hiszik el, hogy jó tanácsról van szó, és azt tesznek, amit akarnak, ezt sajnos szinte naponta megélem! De nem tesz semmit – ez vele jár a foglalkozással. Ha tehát meg akarod fogadni a tanácsomat, mama, akkor ne támogasd Ottilie ötleteit. Neked a kézműves nem felel meg –

az én esetemben pedig ugyanez a helyzet egy nemessel, akinek a pereputtya talán elnézne felettünk.

– De papa ...

– Semmire sem fogom kényszeríteni a gyermekemet – folytatta Witte – ha a szívét odaadta valakinek, és nem csupán a rang és gazdagság, amit el akar érni, hát Isten nevében. Aztán hogy a férfi címerpajzsot vagy bőrkötényt visel, én örömmel fogadom, ha derék, és becsületes, utána meg nem kell majd szemrehányásokat tennem magamnak, ha a választás nem hozza meg a gyermekem boldogságát.

– De, Dietrich, csak nem hiszed azt, hogy ...

– Hallottad a tanácsomat. – mondta neki a férje – most tégy, amint kedved tartja, nekem dolgom van. Hol van Ottilie?

– Odaát van a szobájában, egész magán kívül volt a lánykérés miatt.

Az öreg Witte mélyen felsóhajtott, de már nem szólt egy szót sem, szemüvegét a zsebébe dugta, és elhagyta a szobát.

A halottnál

Fritz Baumann, amikor elhagyta apja házát, borús és keserű gondolataiba merülve saját lakása felé lépkedett. Elutasítva és lenézve! Ez volt az, ami legjobban bántotta. Pont ő nézte le, akihez egész fiatalsága alatt olyan hűséges szerelemmel ragaszkodott. Akárhányszor csak a jövőben várható boldogságára gondolt, szívében az ő neve csendült fel barátságosan! És most mindazt, amit hosszú éveken át oly hűen ápolt és gondozott, ki kellene szakítania onnan, és le kellene rombolnia.

Milyen örömmel látott neki korábban munkájának, milyen boldogan áldozott fel hosszú éjszakákat, hogy képezze magát és eredményeket érjen el, mindig csak az az egyetlen gondolat hajtott, hogy méltó legyen és felküzdje magát kedveséhez. Mindez semmivé zsugorodott a fiatal lány hideg, gőgös szavai nyomán, és a világ üres és sivár lett előtte. Akkor is kínos emlékeiben volt elmerülve, és fel sem figyelt, amint egy lovas az utca kövezetén közvetlen közelében ügetett el, és fejével visszafordult felé. Csak akkor tekintett fel, amikor a lovas megfékezte lovát és visszaléptetett mellé, és ismerte fel von Wendelsheim hadnagyot.

– Baumann úr – kiáltott amaz – első pillanatban nem is ismertem fel magát ...

– Báró úr! – szólalt meg Fritz csodálkozva, mert első ízben történt, hogy a tiszt az utcán megszólította.

– Kedves Baumann – mondta a fiatal Wendelsheim megindultan – tudom, mindig kedvelte a testvéremet, és ő is nagyra tartotta magát. Munkája volt egyetlen fény az életében – és most halott.

– Nagy Isten! – kiáltott fel Baumann rémülten.

– Épp az előbb kaptam a hírt egy küldöncről – folytatta Wendelsheim – és magam is most indultam útnak, hogy kimenjek hozzá. Ha még egyszer látni akarja, akkor jöjjön utánam. És lovát visszafordítva gyorsan folytatta útját.

– Szegény Benno! – sóhajtott fel Fritz, aki a hírtől majdnem megfeledkezett saját szenvedéséről. – Egy ilyen gazdag élet ilyen korán és rettenetesen pusztuljon el! És milyen kevés öröme volt fiatal éveit során! Hát van nekem annyi okom, hogy sorsomra nehezteljek, mint neki?

Odaért a lakásához, és megállt. De hogyan láthatott volna ismét kedvvel és szeretettel munkájához, amikor annyi gondolatától zúgott a feje! A hadnagynak igaza volt. Ki akart menni, még egyszer látni akarta fiatal barátját. Most ez még lehetséges is, az első fájdalom indokoltá teszi a látogatást, később, és a temetés alkalmával, amikor összejön a gyászoló nemesi rokonság már nem akart és nem is tolakodhatott közéjük.

– Nehogy még egyszer lenézzenek – mormolta borúsan maga elé – és mostantól fogva megfogadom Ottilie szavait és csak olyan körökben maradok, ahol senki sem mer csak úgy a válla felett elnézni felettem. Meghagyom nekik előkelő világukat, úgyis csak látszat az egész, legyenek vele boldogok, ha ez hiányzik nekik.

Gyorsan a Wendelsheim kastély felé vette útját, és csak a városon kívül kezdte jobban érezni magát, mert itt már egyedül volt, miközben a szűk utcákon mindig az a benyomása volt, mintha az emberek az ablakokból utána néznének, és mintha tudták volna, hogy ma milyen szégyen érte. Onnantól kezdve lassította lépéseit, és amikor végre a távolban felbukkant előtte az öreg kastély, parkjának sötét facsoportjával, akkor kezdett szívében mérséklődni fiatal barátja elvesztése miatti keserű harag, és a reggeli jelenet is lassan feledésbe merült.

Az udvaron a kertésszel találkozott. – Menjen csak fel, Baumann úr – szólt hozzá az öreg, amint felismerte – odafent fekszik szegény fiatalember, de most már nem tud örülni, amikor maga megérkezik, vagy ha virágot viszek fel neki, mint épp most az előbb is. Most pont olyan érzésem van, mintha megint beköszöntött volna a tél, és hó fedné be a virágágyásokat. Na, most jó kis felfordulás lesz itt a házban – és ezzel megfordult és visszament a parkba.

Fritz Baumann felment a lépcsőn. Az egész házban senkivel sem találkozott, minden teljesen kihaltnak tűnt, és amint odaért a fiatal Benno szobájához, félt bekopogni attól tartva, hogy csak a halott fekszik odabent. A kilincset is csak némi késlekedés után nyomta le, és amint kinyílt az ajtó szembe találta magát halott barátjával.

Ott feküdt, csendben és békésen, mint egy szunnyadó gyerek, olyan sápadtan és fehéren, majdnem, mint maga a párna, melyen feje pihent, csak sötét hajhullámai övezték nemes vonásait. Kezeit összekulcsolták a mellén, egy kedves kéz virágokkal hintette be, rózsákkal, rezedákkal, őszirózsákkal és kaméliákkal, és Fritz ott állt előtte tekintetével a kedves arcra meredve, és hosszan, elmélyülten nézte őt, míg kicsorduló könnyei elárasztották szemeit és a halott képe elmosódott csillogó könnyeiben.

– Szegény, szegény Benno – suttogetta közben – hát így eltávoztál, és jószágos, hűséges szemeid, barátságos mosolyod soha többé nem láthatom, és többé már nem szoríthatod meg a kezem! Ég veled – én magam idegen vagyok itt ezekben a helyiségekben, többé már nem fogom látni ezeket és téged sem láthatlak viszont – ég veled! És ezzel a halott fölé hajolt, és egy csókot nyomott a sápadt ajkakra. Isten nyugosztaljon!

– Amen! – szólalt meg egy csendes hang, és amint gyorsan feltekintett, mert eddig azt hitte, hogy egyedül van a halottal a szobában, Kathinkát vette észre, aki az egyik függöny által félig eltakarva az ablaknál állt. Kedves, sápadt arcát azonban előntötték a könnyek, és szemi mély gyásszal a halott arcán csüngtek.

– Kathinka kisasszony – mondta Fritz felindultan – nem láttam önt – ó, mennyire fájlalom szegény Benno elvesztését!

– Neki most már nagyon jó – mondta a fiatal lány halk, szomorú fejbólintással – már mindenen túl van, halála könnyű volt és fájdalomtól mentes.

– Mellette volt?

– Igen, ma reggel a karjaimban halt meg, éppen amint meg akartam támasztani, hogy magasabbra igazítsam a párnáját, mert arra panaszkodott, hogy nem kap elég levegőt. Haldokolva még arra kért, hogy adjam át önnek üdvözlétét.

– Szegény Benno! – és az apja nem volt mellette?

– Nem. A báró úr az utóbbi időben szobáját szinte már sohasem hagyja el.

– És Wendelsheim kisasszony?

– Ő a segélykiáltásomra jött, és most láttam először megindulni, de fél a halottaktól. Megállt az ajtóban, és csak intett nekem, hogy maradjak a halott mellett.

– És a bátyja?

– Ő sokáig itt volt mellette, és forró könnyeket ontott, most az apjánál van. Honnan tudta meg ilyen gyorsan?

– A fiatal báróval találkoztam a városban, és nem tudtam ellenállni annak a vágyamnak, hogy a szegény halottnak utoljára még azt mondhassam, Isten veled. Te jó ég – folytatta aztán, miközben az ablakhoz lépett és kitekintett – milyen egyhangú és sivár lesz az élet itt ebben a kastélyban! Mennyire fog önnek is hiányozni a fiú, kisasszony, aki teljes lelkével ragaszkodott magához!

– Személyével mindent elveszítettem ezen a helyen – mondta halkán a fiatal lány – hiszen ő nemcsak egyetlen vigaszom volt magányomban, hanem védelmezőm is.

– A védelmezője, kisasszony?

– A nénikének most már nem lesz szüksége rám – mondta Kathinka halkán – és én sem lennék képes megfelelni minden elvárásának. Jövő hónap elsején el fogom hagyni a Wendelsheim kastélyt.

– El akar menni?

– Igen, és mivel valószínűleg nem találkozunk többet, ég önnel, Baumann úr. Mennem kell, a báró úrnak reggelit kell vinnem, és igyekezniem kell, mert a néni mérges lesz rám. Ugye ön sem marad itt tovább egyedül? Különben veszekedni fognak velem.

– Nem, kedves kisasszony – mondta Fritz keserűen – ne féljen attól, hogy Wendelsheim kisasszonynak bármikor is békétlenségre adnék okot. Aligha fogok valaha is az útjába kerülni, kivéve azt az esetet, ha ő keresne engem. Minden jót kívánok, és Isten óvja önt magányos útján! – Ezzel kezét nyújtott neki, és még egy utolsó pillantást vetve a halottra, elhagyta a szobát.

Odakint a folyosón heves hangokat hallott – a nagynéni volt – és úgy hangzott, mint egy szemrehányás a halott házában, de hogy mi történt, annak már nem akart utána nézni. Késztetést érzett, hogy kitérjen az útjából, mert attól tartott, hogy pillanatnyi hangulatában nem egykönnyen tudná elviselni fennhéjázását, mint egyébként. Odaért a lépcsőhöz, és gyorsan lesietett. Lent az egyik szolgáló álldogált, és a veszekedés hangjait figyelte.

– Isten óvjon bennünket, még egy ilyen napon sincs békesség ebben a házban! Az útjába került, Baumann úr?

– Nem – válaszolta Fritz – nem is vett észre.

– Nem is vette észre? Na, hát akkor ma szerencsés napja van, az egyszer biztos!

– Igen, szerencsés napom van, valóban – bólintott maga elé Fritz borúsan – biztos, hogy erre a napra örökre emlékezni fogok. Agyő barátom! – És anélkül, hogy tovább maradt volna, elhagyta a kastélyt, és visszaindult a városba. Csendben ábrándozva, meglehetősen gyorsan haladt az útján, és közben észre sem vette, hogy megelőzött egy urat, aki bal kezét háta mögé csapva, fejét kissé visszavetve, és kifejezetten egyenes testtartással, de kissé mereven ugyanazt az irányt követve, amerre ő ment, a város felé sétált. Anélkül, hogy üdvözölte, vagy ránézett volna, elhaladt mellette, amikor hirtelen meghallotta, hogy szólítják, és ekkor már természetesen szinte akaratlanul a hang felé fordult.

– Ah, kedves Baumann – kiáltotta a sétáló – hová, hová olyan gyorsan? Várjon egy kicsit, elkísérem önt, kettesben könnyebben elviselhető az unalmas út!

– Fröhbach tanácsos úr! – mondta Baumann félig meglepődve az úr megszólításától, aki a városban egyébként sohasem törődött vele. A tanácsost azonban kevésbé ismerte, akinek a város előtt ezen a magányos környéken bármely emberi lény, akár egy öreg parasztasszony is jó zsákmány lett volna, hogy beszédbe elegyedjen vele, és szabadjára engedje fantáziáját. Baumann sokkal szívesebben ment volna tovább egyedül, de most már nem térhetett ki, és kissé lassítva lépteit a tanácsos mellett ment tovább.

– A tempót azonban kicsit mérsékeljük, fiatal barátom – mondta a tanácsos, miközben botját karjára akasztotta. – Meghíszem azt, amikor én is még csak annyi idős voltam, mint most maga, akkor még én is tudtam szaladni, és csak kevesen tartották velem az iramot. Egy alkalommal Schwerinben – ismeri egyáltalán Schwerint?

– Nem, tanácsos úr.

– Ó, milyen kár! Csodaszép város, és hallatlanul kedélyes – tehát egy alkalommal Schwerinben, amint mesélni akartam magának, egy reggel jó korán felkeltem, mert sétálni akartam, mivel minden nap le kell gyalogolnom a magam adagját, hogy rendesen megizzadjak, mert ettől lesz rendben az emésztésem. Útközben találkoztam az egyik kedves barátommal is, Kotopshien gróffal, aki titkos küldetésben volt udvarunknál, igazán kedves ember, megmondom önnek, úgy ahogy van, annyira egyszerű és humánus, és emlékezetes estéket töltöttünk el együtt. Ő is lelkesen járt sétálni, orvosa különben is ezt rendelte neki. Tehát együtt indulunk útnak, szó sem volt menetelésről, ezt biztosíthatom, sőt, én vezettem a társalgást. A gróf azonban nem sokáig bírta. – Ez így nem fog menni, kedves tanácsosom – mondta, miután egy jó darabon haladtunk egymás mellett – ön túl gyors nekem – és a következő utcasaroknál szó nélkül elvált tőlem.

Frühbach jobb társaságot nem is kívánhatott volna magának széles e világon, mint amilyen hangulatban ma Fritz Baumann volt, mert mivel saját borús gondolatai foglalkoztatták, csak hallgatólagosan lépkedett mellette, és bár hallotta a szavakat, értelmüket azonban nem követte, és a legkevésbé sem fáradozott azon, hogy felfogja a hallottakat. Azonban a tanácsosnak sem került el a figyelmét kísérőjének nyomott hangulata, bármennyire is tobzódott emlékeiben.

– Nos – szólalt meg némi szünet után, miközben oldalról végigmérte útitársát – mi van önnel ma tulajdonképpen? Úgy látom, nagyon gyászos hangulatban van.

– Egy gyászoló házból tartok hazafelé, tanácsos úr.

– Úgy? És honnan?

– A Wendelsheim kastélyból.

– Ó, egek! – kiáltott fel Frühbach tanácsos és gyorsabban fordult felé, mint egyébként szokása volt – talán csak nem az öreg báró halt meg? – És akaratlanul is kellemes érzés futott végig rajta, mert az utóbbi vollmersi események után, és annak tudatában, amit ott művelt, és ahogy megfenyegette azt rémes Müllernét, kellemesebb hírre nem is gondolhatott volna. Azonban csalódnia kellett.

– Nem – válaszolta Fritz – nem az öreg báró halt meg, hanem a legfiatalabb, a második fia, Benno, ma reggel távozott az élők sorából. Éppen a holtteste mellől jövök.

– Hm – úgy? – mondta a tanácsos, miközben menet közben sétapálcája fejét ajkaihoz emelte. – Tehát a fiatal báró – kár!

– Igen, olyan kedves fiú volt – sóhajtott Baumann – aki tévesen értette őt. – Szegény gyerek.

– Hm – folytatta a tanácsos, aki közben gondolataiba mélyedt – a Wendelsheim bárónak csak két fia volt?

– Most már csak egy van neki.

– Igen, ő az, aki napokon belül megkapja a nagy örökséget. Maga nem tud valami közelebbit az ügyről?

– Milyen ügyről?

– Nos, hát az örökségről, vagy az örökösökről. Egy időben annyi mindent beszéltek erről ...

– Én semmit sem hallottam – mondta Fritz – egyébként se nagyon érdekelnek a városi pletykák.

– Igen, ebben teljesen igaza van, fiatal barátom – vetette közbe a tanácsos, aki rájött, hogy kísérlőjétől semmi újat nem tudhat meg az ügyről. – Pont arról van szó, amit mindig is mondogatok a feleségemnek. De mi baja volt tulajdonképpen a fiatal bárónak?

– Ó, valami rosszindulatú belső betegsége volt – sóhajtott fel Fritz. Megmentésére nem volt lehetőség, már fiatal gyermekkora óta betegeskedett. Állítólag szívbeteg volt.

– Nagyon kellemetlen – mondta Fröhbach tanácsos, komoly képpel ingatva fejét – nagyon kellemetlen. Schwerinben volt egy nagyon jó barátom, korábban az első kamara elnöke volt, de egy kicsit hipochondriás, és az volt a rögeszméje, hogy májbeteg. Állandóan azt állította ugyanis, hogy túl nagy a mája, ez azonban nem volt igaz, hanem a szívével volt probléma. Gyakran üldögélünk egymás mellett a szófán, és ilyenkor mindig a betegségéről mesélt nekem, én pedig hasonló eseteket mondtam el neki, melyeket hallottam valahol. Édes Istenem, ha az ember megöregszik, különböző irányú tapasztalatokat szerez, és én azt tanácsoltam neki – még úgy emlékszem rá, mintha tegnap történt volna – hogy almabor kúrát kellene tartania. De ő makacsul ment a saját feje után, és tizennégy nap múlva halott volt. Az almaborral talán meg lehetett volna menteni, az összehúzta volna a szívét.

Eddigre elérték a várost, legalább is az előváros első házsorait, ahol még meglehetősen sok pajta és istálló is van a lakóépületek között. A tanácsos azonban egyre csak mesélt tovább. Minden, amivel találkoztak, néhány ballagó ökör, egy tetőről leesett cserép, egy szájkosár nélkül szaladgáló kutya, egy ajtó előtt kint ha-

gyott hordó, röviden bármihez, ami szembeötlött, schwerini emlékeket fűzött hozzá, és társasága Baumann számára kezdett terhesé válni. Már el is határozta magában, hogy valamilyen indokkal elnézést kér, és befordul a legközelebbi mellékutcába, de amint éppen el akart köszönni a tanácsostól, Witte államügyész fordult be az utcába, és Fröhbach felé tartott. Első pillanatban csak őt ismerte fel.

– Ah, kedves tanácsosom, nagyon örvendek, hogy találkozunk – már úgy kerestem magát az egész városban, mint egy elveszett gombostűt!

– Engem? – mondta a tanácsos elcsodálkozva, mert egyébként általában ő indult kereső utakra.

Fritz Baumann elvörösödött, amikor észrevette Witte államügyészt, és egy meghajlással távozni akart. Ekkor azonban Witte már őt is felismerte, és így szólt, miközben kezet nyújtott neki:

– Baumann úr, elnézését kérem, de annyira a tanácsosunkra koncentráltam, hogy kísérőjére nem is figyeltem fel! Tekintete találkozott a fiatalemberével, és szívélyes, erőteljes kézszorítása legalább azt igazolta, hogy az apa más érzéseket ápol, mint a lánya, és ő milyen hálás volt ezért neki!

Fröhbach ebből a közjátékból természetesen nem vett észre semmit. A boldog halandó számára, aki csak a felszínen úszkált és buborékokra halászott, a két férfi üdvözlése csak szokásos udvariassági megnyilvánulás volt, és ezt észre sem véve így szólt: – De az ég szerelmére, mit akart tőlem? – Ah, agyó kedves Baumann – agyó, viszont látásra! – Nagyon kedves fiatalember ez a Baumann, ugye?

Az államügyész bólintott, és elmélkedve nézett a távozó után, de a tanácsos kérdése túl közvetlen volt, és ismét hozzá fordulva, miközben belé karolt, és lefelé indult vele az utcán, így válaszolt: – Amit mindjárt mondani akartam, az őrnagyot eredménytelenül kerestem, már kétszer kimentem hozzá.

– Az őrnagyot? – ismételte Fröhbach, és Müllernét a maga szörnyű teljes mivoltában elevenen maga elé képzelte.

– Igenis, a maguk fatális ügye miatt – igazolta az államügyész – azonban sehol sem találtam meg, és amikor kiértem önökhöz, ott meg azt hallottam, hogy kiment a mezőre.

– Igen, hiszen tudja, kedves államügyésem, az emésztésem miatt ...

– Na, az egy másik történet, lényeg az, hogy megtaláltam.

– Azonban még mindig nem értem az egészet.

– Nem hagyom sokáig kétségek között. A közelmúltban Vollmersben járt a báróval, ugye?

– Én? – Igen, persze, most már emlékszem.

– Az államügyész felnevetett: - Ja, persze, pont maga az, akinek gyenge a memóriája! Nos, tegyük félre a tréfát, az ügy ahhoz túl komoly. Maguk odakint egy ostoba kört tettek ...

– De kedves államügyész ...

– Kérem hagyja, hogy kibeszéljem magam, mert nem nagyon érek rá, és jó okom van rá, hogy az egész ügyet botrány nélkül akarom lerendezni. Tehát egyszerűen hallgassa meg, amit el akarok mondani önnek.

– Tényleg kíváncsivá tett – hazudta a tanácsos.

– A Müllerné nálam volt, és be akarta magát perelni.

– Engem?

– Magát és az őrnagyot is – ámde sikerült még idejében lebeszelnem erről, de csak egy feltétellel ment bele.

– De hiszen az a nő megbolondult!

– Szavamat adom magának, hogy teljesen észnél van, és a bíróság csatlakozna az ő véleményéhez. Ostobaság volt belekötni,

kedves tanácsos, a maga részéről, vagy az őrnagy részéről, vagy mindketten egyformán benne voltak.

– És ha az őrnagy tévedett a tényekben, az az én bűnöm lenne?

– Az most már teljesen mindegy. Hagyta magát félrevezetni, és odakint olyasmit állított, amit nem tud bebizonyítani, és madam Müller nem olyan asszonynak látszik, aki nyugodtan elviselne ilyesmit.

– De egyáltalán mit akar?

– Először ragaszkodott hozzá, hogy mindkettőjük ellen pert indít, és hogy ez micsoda szóbeszédet váltott volna ki a városban, azt mondanom sem kell. Azonban végül is megelégedne annyival, ha írásban bocsánatot kérne tőle.

– Én?

– Mindketten. Ön éppúgy, mint az őrnagy. Én már megfogalmaztam egy ilyen nyilatkozatot, most pedig alá kellene írnia.

– De kérem, Isten őrizzen – kiáltotta Frühbach rémulten, mert szent tiszteletet érzett mindenféle aláírás iránt – hiszen én semmit sem tudok erről az asszonyról, sem azt, hogy elkövetett-e valamit, sem azt, hogy olyan tiszta, mint egy bárány, és csak az őrnagy kedvéért ...

– A helyzet akkor még rosszabb az ön esetében – szakította félbe az államügyész – ha semmit sem tud, és bemegy egy idegen asszony házába, és egy bűncselekmény elkövetését veti a szemére. De tegyen csak, amit akar, és az ég szerelmére nehogy azt gondolja, hogy én bármire is rá akarom beszélni! Én csak jót akarok önmagának, az ügyhöz egyébként semmi közöm. Most négy óra van, öt órákor odakint leszek az őrnagynál, és elé teszem az iratot, aztán aláírhatják, vagy sem, ahogy akarják.

– És ha nem írjuk alá?

– Jó, az asszony ebben az esetben pert indít és önök aztán eskü alatt vallhatnak.

- De kedves államügyész ...
- Egy egész órája van arra, hogy mindent nyugodtan végiggondoljon.
- De kedves államügyész – mondta Fröhbach – éppen most jut eszembe egy teljesen hasonló eset. Egy szép napon Schwerinben ...
- Kedves tanácsosom, nagyon sajnálom, hogy kénytelen vagyok félbeszakítani, mert nekem itt be kell fordulnom. Közben gondolatban hasonlítsa össze azt a bizonyos schwerini analóg esetet a jelenlegi szituációval és igyekezzon öt óráig döntésre jutni. Értette, mit mondtam?
- Teljes mértékben, államügyész úr, de ...
- Na, hát akkor minden jót kívánok! És anélkül, hogy az utca közepén elképedve hátramaradó tanácsosnak további ellenvetésekre lehetőséget adott volna, barátságosan biccentett felé, és befordult a keresztutcába. Nem volt abban a hangulatban, hogy hosszabb eszmefuttatásokat hallgasson végig a schwerini krónikából.

A rablógyilkosság

Fritz Baumann a lakásában tartózkodott. A szíve annyira nehéz volt, hogy irtózott még a gondolattól is, hogy más emberekkel találkozzon. Sokat veszített egyetlen nap alatt – fiatal barátját és szerelmét – majdnem túl sok egy napra, de ha csodálatos életünk során vihar vonul át az ember feje felett, gyakran egymást követik a csapások, míg a sors bele nem fárad, és újra sütni hagyja a napot a sivár helyen

Fritz Baumann azonban nem olyan természetű ember volt, aki hosszasan átadta volna magát ilyen borús tépelődéseknek. Egy óra elegendő volt számára, hogy mindent lerázzon magáról, ami majdnem leterítette, miután azonban kis szobácskájában alaposan kisírta magát, rugalmas lelkivilágának ismét a dacosabbik oldala tört a felszínre. Első pillanatban talán tényleg magával ragadta a kétségbeesés, és amikor apjával találkozott, úgy vélekedett, hogy minden fáradozása és küzdelme, amivel céljai felé törekedett, teljesen felesleges volt, és élete, jövője sötétnek és sivárnak tűnt előtte – ez azonban nem tartott sokáig. Most újult erővel ismét munkához akart látni, és csak most akarta igazán bebizonyítani Ottiliének, hogy ő, ha szerelmét nem is tudta magának meghódítani, megvetését azonban mégsem érdemelte meg.

Ezekkel a gondolatokkal és elhatározással új, friss élet töltötte el, és dacosan maga elé nevetve ledobálta magáról ünneplő ruháját, és magára öltötte szokásos hétköznapi viseletét.

Ahhoz persze már túl késő volt, hogy munkához lásson, különös készítést sem érzett erre, voltak azonban még más dolgok is, melyeket el kellett intéznie, aztán holnap majd újult erővel lát hozzá napi feladataihoz.

Szobájában szakadatlan működés közben még mindig ott állt a perpetuum mobile, amit utolsó látogatása alkalmával Bennonak mutatott meg, és eddig még nem vitte vissza tulajdonosának, jól-lehet párszor már érte küldtek. Ezt még ma személyesen visszaviheti, mert nem akarta másra bízni. Előbb azonban el akarta vinni

szüleihez is, mert már mesélt nekik róla. Anyja nagyon szeretne volna látni, apja is lelkesen érdeklődött, hogyan lehetséges valami olyat előállítani, ami saját magát mozgásban tartja, és szép lassan nem áll meg. Ugyanakkor azonban szégyellte gyengeségét, melyet délben az öreg lakatosmester előtt tanúsított. Apjának legalább látnia kellene, nem volt túl hosszú időre szüksége, hogy úrrá legyen helyzetén, és ennek bizonyára örülni is fog, ezt jól tudta.

Így magához vette a kis műalkotást, átment vele a szüleihez, apját még mindi szorgos munka közben találta, jóllehet már erősen esteledett.

– Holla, Fritz, te meg mit hoztál magaddal?

– A perpetuum mobilét, apám. Mondtad, kedved lenne meg nézni, és most már vissza kell vinnem a tulajdonosának.

– Hm – mondta az öreg, aki csak futó pillantást vetett a műremekre, miközben a többiek tolongani kezdtek körülötte. Tekintete kutatva végigfutott fia arcvonásain, és amikor meg volt elégedve vele, folytatta: – Bravó fiam, látom levetted magadról a fekete öltönyt, és ezzel egy csomó egyéb problémától is megszabadultál, és ennek örülök, szívből örülök! Menj csak be vele a szobába – vidd onnan a mancsaidat Karl, mindjárt mindent végig kell tapogatnod. Ülj csak le odabent Fritz, rögtön jövök.

– Anyám odabent van?

– Igen, azt hiszem, az előbb kiment, de már visszajött, a hóhér tudja, mi van vele! Az előbb megint rosszul érezte magát, de azóta már bizonyára rendbejött.

Fritz bement a szobába, és legnagyobb csodálkozására anyját, akit sohasem lehetett valami munka nélkül látni, mély gondolataiba merülve találta, fel-alá járkálva. Amint felismerte őt, megállt, és ahogy ránézett anyjára, könnyeket látott csillogni annak szemében.

– Jó estét anyám! – mondta Fritz, miközben letette az asztalra, amit magával hozott. – Meg akartam mutatni neked a kis gépet, amiről nemrég meséltem nektek. Valóban kész kis műremek.

– Fritz, szegény, szegény Fritzem! – mondta az asszony anélkül, hogy egy pillantást vetett volna a készülékre – odament hozzá, megragadta mindkét kezét, és mélyen és szomorúan a szemébe nézett.

– Apám elmondta? – kérdezte a fiatalember bátortalanul és halkan.

– Mindent, mindent – bólíntott az asszony – ó, az a büszke, beképzelt pára – pedig ha tudná, mi lehetnél a számára!

– Drága mama – mosolyodott el Fritz zavartan, mert szíve-
sebben elkerülte volna, hogy újból felszakadjon az éppen bezá-
ródni készülő seb – azt hiszem, ha nem is szeretettel, ámde mégis
tisztességesen bánt velem. Kissé túl elhamarkodott voltam – hi-
szen még senki sem vagyok, először nevet és hatáskört kell terem-
tenem magamnak, és bár jóllehet, a férfiaknál nem számít annyira
az évek múlása, egy fiatal lány azonban nem várhat sokáig.

– És te még védelmezted őt? – mondta az anyja. Ó, Fritz,
hogy meg kellett élnem ezt a szívfájdalmat! És arcát kötényébe
temetve lerogyott egy székre és hangosan felzokogott.

– Anyám – kérlete Fritz és átkarolta őt – nyugodjál meg vég-
re. Láthatod, én már összeszedtem magam, és kezdek megnyu-
godni. Hiszen mi is történt mindössze? Kosarat kaptam, ami már
nálam érdemesebb férfiakkal is megtörtént. Figyelj csak, apám
rögtön bejön, és tudod, hogy nem tudja elviselni a könnyeket.

Az asszony felállt, karjaival hirtelen átölelte fia nyakát, meg-
csókolta, majd a konyhaajtón át pont abban a pillanatban hagyta el
a szobát, amikor az öreg Baumann a műhely felől belépett.

Fritz csodálkozva nézett utána, és el sem tudta képzelni, anyja
miért vette oly rémesen a szívére, hogy őt elutasították. Azért
talán, mert éppen ő állt ki mellette, és erősíteni próbálta szerelmé-
ben, és reményében, melyet arra épített?

– Mi lelte anyámat, apám? – kérdezte. Úgy sír, mintha meg-
szakadna a szíve attól, hogy Otilie megvetett engem.

– A jó Isten tudja – válaszolta fejét csóválva a lakatosmester – hogy mi csapott bele. Már egész délelőtt olyan izgatott és nyugtalan volt, amilyennek még sohasem láttam – tulajdonképpen azóta, amióta a Müllerné itt járt, aki persze elég sokat fecseg ahhoz, hogy összezavarja az ember fejét. De hagyd csak, majdcsak megnyugszik, mert egyébként olyan rendes, határozott asszony, és most nézzük, mit hoztál magaddal. Ej, te kis kópé, viszed onnan a kis kotnyeles ujjacskáidat! – A felszólítás a kis Elsének szólt, aki olyan kíváncsian, mint minden gyerek, a kis géphez szaladt, és ujjacskáival megpróbálta mozgásba lendíteni a fogaskerekeket.

– El fogod rontani a Fritz egész munkáját, gyere kincsem, ülj ide a papához, és nézzük csak meg jól ezt a kis masinát.

Ezzel az ölébe vette a kislányt, és leült az asztal mellé, ahol Fritz a gépet mozgásba hozva magyarázni kezdte a mechanizmusát.

Az öregember elég könnyen meg is értette, közben azonban mégis csóválta a fejét, és így szólt: - Csinos kis szerkezet, azt nem lehet eltagadni, szellemes találmány, és egyszerűen is van kivitelezve, azonban mégis mindig elcsodálkozok, amikor ilyen munkát látok, és arra az időre és fáradtságra gondolok, amit létrehozására áldoztak. A mozgás tényleg itt van, hiányzik azonban az erő, ami hasznossá tehetné ezt a mozgást, és helyettesíthetné a tűz és víz munkáját műhelyeinkben, és mindaddig, amíg mi magunk erőt nem viszünk bele, az egész alkotás nem marad más, mint egy csinos kis játék.

– De mást nem is várunk el tőle, apám.

– És most hová készülsz vele?

– Az öreg Salomonhoz, akinek a tulajdona, jobban mondva tulajdona volt, mert amint elmesélte, már eladta egy angolnak, de azzal a feltétellel, hogy kifogástalanul kell működnie. Ez most már megtörtént, és szeretné átadni, amilyen hamar csak lehet.

– Hol voltál ma egész délután?

– Odakint voltam a Wendelsheim kastélyban. A fiatal Benno báró ma reggel meghalt, meg akartam nézni még egyszer utoljára.

– Ki halt meg? – kérdezte az anya, aki ebben a pillanatban visszajött a szobába, és meghallotta az utóbbi szavakat.

– A fiatal Benno von Wendelsheim, anyám.

– És te odakint voltál nála? Mi dolgod volt neked náluk? – kérdezte hirtelen az asszony.

– Gyakran jártam nála, anyám, különösen az utóbbi időben, mert ő maga is nagy örömét lelete a mechanikus szerkezetekben, és gyakran kérte segítségem és támogatásom. Áldott jó fiú volt, csupa szellem és élet, és én igen megkedveltem. És most már halott, fűzte hozzá halkán, és el sem tudom mondani nektek, hogy halála mit jelent nekem. De nem akarod megnézni a gépet, anyám? Hiszen azt mondtad, nagyon szeretnéd látni, mielőtt visszaviszem, és éppen most indultam el vele.

Az asszony néma csendben maga elé bólintott, és odalépett az asztalhoz, de tekintete elnézett a műremek felett, és a semmibe meredt.

Látod, milyen derekasan működik? – kérdezte Fritz – és megállás nélkül így folytatja, anélkül, hogy fel kellene húzni, éveken át. Mindig, amikor a golyó eléri ezt a pontot ... De hiszen egyáltalán nem is figyelsz ide, anyám, talán valami bajod van?

– Nem, gyermekem – szedte magát össze az asszony – csak a fejem zúg olyan különösen – és megint fájni kezd a szívem. De vidd csak magaddal, úgysem értek meg belőle semmit, csak anynyit látok, hogy ide-oda mozog.

Fritz nem akarta tovább faggatni, biztos volt benne, hogy a ma délelőtt Wittééknél történtek bántották meg ennyire, és ezért inkább tartózkodott attól, hogy erre visszatérjen. Közben már késő lett, a szobában kezdett sötétedni, és az öreg Salomon mindig korán szokta bezárni boltját, amint ezt jól tudta.

– El akarsz menni, Fritz?

– Igen apám, mert különben az öregembert már nem találom odalent, a házában pedig nem igazodok el, a Zsidóutcában a házak este egyébként is mindig zárva vannak.

– Akkor visszafelé jövet gyere be megint hozzánk, és töltsd velünk az estét, addigra majd hozatok sört. Minek ülnél egyedül odahaza?

– Rendben van apám, majd visszajövök – mondta a fiatalember, miközben gondosan felvette a kis gépet – tehát viszont látásra, anyám, agyó Else! – és sapkáját felkapva elhagyta a szobát és kilépett az utcára.

A nap már régebben lemehetett, mert a boltokban itt-ott már meggyújtották a világítást. Fritz ezért élénkebben kilépett, hogy ne túl későn érjen oda, és feleslegesen tegye meg az utat. Néhány kisebb mellékutcán átvágva végre elérte a Zsidóutcat, ahol most már amilyen gyorsan csak lehetett, célja felé igyekezett. A kis gépet zsebkendőjével letakarta, nehogy valami történjen vele.

Az utca távolabbi része felől, ahová most bekanyarodott, egy tisztet látott közeledni, aki járása és egész fellépése tekintetében von Wendelsheim hadnagyra hasonlított, ahhoz, hogy arcát felismerje, még elég messze volt, és már majdnem egészen besötétedett, és még mielőtt találkoztak volna, a tiszt hirtelen balra befordult, és eltűnt abban az udvarban, amely az öreg Salomon házához tartozott.

– Az Isten szerelmére, mi dolga lehet a hadnagynak ilyen későn az öregembernél – gondolta Fritz – és miért nem a boltba ment be – vagy talán már zárva lenne? Akkor körülnézhetek, én is megtalálom-e a bejáratot, ezt a nehéz készüléket nem akarom még egyszer idecipelni.

Közben már majdnem elérte a házat, és észrevette, hogy a bolt tényleg bezárt. Az ablaktáblákat már becsukták, az ajtót szintén, de az öreg Salomon bizonyára még bent lehetett, mert a tiszt nem jött ki.

Vajon valóban von Wendelsheim báró lehetett, és ilyen gyorsan visszatért a kastélyból – és rögtön a zsidóhoz ment, ahol semmi más dolga nem lehet, mint pénzt kérni tőle kölcsön? Fritz a fejét csóválta, és éppen azon morfondírozott, hogy a hadnagy nem nagyon fog örülni neki, ha pénzügyei közben megzavarják, de ezen már nem tudott változtatni. Ha a készülék nem lett volna nála, valószínűleg visszafordult volna.

Az udvar kapuja még nyitva volt, és a rögtön balra lévő ajtó bizonyára a boltba vezethet. Emlékezett rá, hogy Salomon egyszer arrafelé ment ki, hogy valamit lehozzon a lakásából, amikor ő bent volt a boltban.

Az udvaron szinte még sötétebb volt, mint az utcán, mert a magas szomszédos épület eltakarta a nyugati égbolt utolsó fényeit, de a világosabb épületen az ajtó még jól felismerhető volt, és amint Fritz közelebb lépett, észrevette, nem csak, hogy félig nyitva volt, hanem odabentről fény szűrődött ki. Salomon még bent volt, és anélkül, hogy tovább elmélkedett volna, a fiatal Baumann éppen nyitni akarta az ajtót, amikor hirtelen egy sötét alak szinte kitépte a kezéből, és úgy félrelökte, hogy majdnem felbukott, és aztán mielőtt még Fritz magához tért volna meglepetéséből, rohanva eltűnt az udvarból.

Vajon Salomon maga volt az, vagy talán egy tolvaj? Amint átcikázott rajta a gondolat, utána rohant az alaknak a kapu felé, és kikiáltott a néptelen utcára: Segítség! Tolvaj! Fogják meg! Jómag is utána rohant volna, de azt sem látta, hogy a menekülő balra vagy jobbra futott-e el, és vajon tényleg tolvaj lehetett? Erről még magának is meg kellett győződnie, ezért visszaszaladt a boltba.

Ott a magával hozott szerkezetet gyorsan lerakta az egyik asztalra, és éppen fel akarta kapni a lámpát, hogy körülnézzen, amikor maga előtt a földön hosszan elnyúlva egy élettelen testet vett észre. Megemelte, a lámpa fényével arcába világított – te jó ég maga az öregember volt az, vérrel borítva, talán éppen a rabló keze által meggyilkolva! Itt azonban nem maradhatott, segítséget kellett hívnia, nem csak a merénylet áldozatához, hanem azért is, hogy mihamarabb a gyilkos nyomába eredjenek.

A szerencsétlen öregembert amennyire kíméletesen csak lehetett, visszafektette a földre, aztán a lakóépület felé sietett, amit azonban zárva talált. Salomon ennek kilincsét mindig a zsebében hordta. Itt azonban nem sokáig várt, hanem hevesen dörömbölni kezdett, hogy felhívja a lakók figyelmét, aztán az utcára akart rohanni, hogy riassza a szomszédokat, és hívják a rendőrséget. A rémülettől és döbbenettől úgy össze volt zavarodva, hogy maga is alig tudta, mit cselekszik.

Futva odaért a kapuhoz, és éppen ki akart ugrani az utcára, amikor hirtelen érezte, hogy négy ideges kéz megragadja és fogva tartja.

– Úristen! – kiáltotta – a gyilkos elmenekült, riasszátok az embereket, hogy a nyomába eredjenek!

– Hé, fickó, nem hinném, hogy már olyan messze lenne – kiáltott rá az egyik durva legény. – Fogjátok le, verjétek fejbe, ha nem marad csendben! Mi történt itt? – kiáltozták a többiek.

Fritz Baumann teljes erejéből küzdött, hogy kiszabadítsa magát, hiszen a tévedés miatt elmenekülhet az igazi tettes.

– Rohanjatok utána! – kiáltotta, amikor érezte, hogy nem tudja kiszabadítani magát, mert egyre többen rohantak oda, és rávetették magukat. – Küldjétek embereket jobbra, és balra lefelé az utcán – egy ember menekült ki innen, egy nem túl magas alak!

– Na, később adhatsz még róla pontos leírást! – kiáltotta egy jól megtermett fickó, egy sörfőző, aki a közelben lakott, és idefutott, amikor meghallotta a lármát.

A házban nyugtalanul imbolygó fények váltak láthatóvá. Baumann kétségbe esett.

– Felőlem akár le is foghattok, de azzal is foglalkozhatna már végre valaki, hogy elkapjátok a gyilkost!

– Gyilkos? – kiáltotta egy asszony az egyik ablakból rémülten.

– Gyilkos? – ismételték az emberek odalent az udvarban megrökönyödve, és az egyik így kiáltott: - Lámpával ide, barátom, világíts már ide!

A felhívás az egyik bátoratlan szomszédnak szólt, aki lámpával a kezében jött ki a házából, hogy körülnézzen, mi történik, és éppen ekkor jelent meg a kapuban. Az ember azonnal el is indult a lámpával, bár kicsit félénken. Közben kinyílt a lakóház ajtaja, és egy tiszt lépett ki rajta.

Mi történik itt? – kiáltotta, és Fritz nagy meglepetésére a Wendelsheim hadnagyot ismerte fel, akiről közben már teljesen megfélemedezett. Mielőtt azonban megszólíthatta volna, egyik azok közül, akik mintha satuba fogták volna, elkapta a lámpát, és Fritz Baumannra világított.

– Gyilkosság! Úristen, nézzétek milyen véres a fickó!

– Baumann úr! – kiáltott ekkor a hadnagy is rémülten. Mit történt? Hogy került maga ide?

– Az öreg Salomon meggyilkolva fekszik odabent – kiáltotta Fritz – és engem kaptak el az emberek, miközben a valódi gyilkost hagyták elmenekülni!

– Salomont meggyilkolták? Úristen, fényt ide!

Fent az egyik ablakból egy női hang rémült kiáltása hallatszott, és rövidesen az öregember felesége rohant ki a házból minden tagjában reszketve, és be a boltba, ahonnan azonnal hallani lehetett sikoltozását.

Az udvar közben egyre jobban megtelt emberekkel, valamenynyien a bolt irányába tolongtak. Wendelsheim azonban érezte, hogy amíg ide nem ér a rendőrség, át kell, hogy vegye az irányítást, és az ajtóhoz ugorva visszautasította a tömeget.

– Csak hárman vagy négyen léphetnek be közületek – mondta – ti többiek várjatok odakint. Elszaladt már valaki a rendőrségre? Még nem? Azonnal küldjétek oda egy küldöncöt, én addig itt maradok. Maga barátom – fordult egy rendesebb kinézetű ember

felé, aki szintén az utcáról jött be, legyen olyan jó, és álljon őrt az ajtóban, hogy senki se tudjon betolakodni. Azt a fiatalembert ott pedig nyugodtan elengedhetik, nem hiszem, hogy ő lenne a gyilkos.

– Na, várjunk csak egy kicsit! – mondta a sörfőző, akinek a legcsekélyebb kedve sem volt hozzá, hogy elengedje zsákmányát. Akkor mitől lett olyan véres a fickó? Ha most elengedjük, negyedórán belül hetedhét országon túl van, adjatok csak ide egy kötelet, hogy egy kicsit összekötözhessem a kezeit.

Wendelsheim már nem hallotta, amit mondott, mert visszaugrott a boltba, hogy körülnézzen, odabent mi történik, és támasza legyen az öregasszonynak.

* * *

Államügyész Witte pontos volt, mint minden másban, és délután ötkor megjelent odakint az őrnagynál, hogy vele és a tanácsossal rendbe hozza a Müllerné dolgát. Ezt nem azért tette, amint azt madam Müller maga gondolta volna, hogy egyedül az ő érdekében, azért sem, hogy az őrnagynak és az unalmas Frühbach tanácsosnak megspóroljon egy kellemetlenséget, hanem egyedül és kizárólag saját magáért! Amit ugyanis egy idő óta nem éppen öröme sejtteni vélt, a feleségével folytatott beszélgetés alapján csak még jobban megerősítve találta, most már semmi kétsége sem maradt, és ha a Müllerné vádja közismertté válik, akkor a Wendelsheim családdal kapcsolatos szóbeszédnek se vége, se hossza nem lesz.

Ezenkívül arról is szilárdan meg volt győződve, hogy az aszszony teljesen ártatlan abban a rákent bűncselekményben, amit Isten tudja, milyen kombináció alapján talált ki az őrnagy. Az öregúrnak megrögzött mániájává vált, hogy nyomába ered annak a régi pletykának, amit minden bizonnyal megtörtént ténynek tartott, és minél inkább közeledett az időpont, amikor szertefoszlának reménységei, annál intenzívebben kezdett foglalkozni vele.

Teljes szívből gyűlölte az öreg von Wendelsheim bárót – aki talán sohasem okozott neki más gondot, mint azt, hogy hozzájut-

hat az örökséghez, és mindig is az volt az örült képze, hogy keze benne volt a csalásban, és természetesen azt tartotta, hogy őt gonosz módon kijátszották. Azt, hogy semmi eszközt sem hagyott kipróbálatlanul céljának elérése érdekében, jelen esetben is alaposan bebizonyította, és ezért tényleg elérkezettnek látta az időt, hogy álláspontjának hangot adjon. Ha azonban ily módon saját javára semmit sem sikerül elérnie, a Wendelsheim családot mégis sikerül olymértékben szóbeszéd tárgyává tennie, hogy hosszú évek kellenének a rossz benyomás megszüntetéséhez vagy mérsekléséhez, és ez természetesen az államügyész számára már személyesen is kellemetlen volt, ha arra a lehetőségre gondolt, hogy közelebbi kapcsolatba kerülhet a családdal.

Witte azonban különösen azon mérgelődött, hogy az őrnagy a Fröhbach tanácsost is bevonta az ügybe, mert ismerte annak pletykás hajlamait, és egy pillanatig sem kételkedett abban, hogy a tanácsos már az egész elmúlt hét során házról házra vándorolva terjesztette figyelemre méltó élményeit. Ebben azonban tévedett, mert Fröhbachnak eszében sem volt, hogy annak a bizonyos reggelnek az élményeivel szerezzen hírnevet magának. Egyetlen emberi lélekkel sem beszélt az esetről, és a fatális ügyet még akkor sem hozta szóba, amikor a közben eltelt idő során egy alkalommal ismét felkereste az őrnagyot. Egyfelől egyáltalán nem tetszett neki a szerep, melyet eljátszott, másfelől annak tárgyát sem tartotta alkalmasnak szokásos társalgásaihoz, mert Vollmersben tényleg történt valami, ő azonban olyan eseményeket szokott előadni, melyekben egyáltalán nem történik semmi.

Az államügyész ennek ellenére mérgelődött a dolgon, és ezúttal nem a legjobb hangulatban lépett be az őrnagy lakásába. Ennek ellenére majdnem felnevetett, amikor benyitott a szobába, és elétáruult annak a nyomorúságnak a képe, amely ott kialakult.

Az őrnagy egy támlás széken ült, feje bekötte, egyik lábán a nadrág szára feltűrve, előtte a földön ott ült Christian, bebugyolálva, a világ legnyomorúságosabb képét vágva, és gazdájának térdét és vádlóját kámforos spiritusszal dörzsölgette, melynek penetráns szaga szétterjedt a szobában. A szófán kinyúlva, feje alatt párná-

val és gondosan betakargatva Blessheim asszony feküdt, és az öreg Liese hatalmas meleg borogatással bal arcfelén éppen egy csésze nélkülözhetetlen kamillateát nyújtott felé.

Közöttük ott ült Frühbach tanácsos a szoba közepén, egy széken, rajta vastag, szürke kabát, szemüvege orra hegyén, tubákos szelencéje a bal kezében, gondolataiban elmerülve egyik szippantás a másik után, a fehér homokkal felszórt padlón az öreg Liese legnagyobb bosszúságára pedig már ott barnállott a lehullott dohány foltja.

– Ördög és pokol – kiáltott fel az államügyész, amint megállt az ajtóban, és végignézett a csoporton – igazán derűs és hangulatos itt minden, már megint elszabadult a nyavalygás minden sarokban! Na, őrnagy, pedig úgy tudom, pár nappal ezelőtt még igencsak jól működtek a lábai! Most meg mi baja van már megint?

– Csukja be az ajtót az ég szerelmére, államügyész – kiáltott fel az őrnagy anélkül, hogy rögtön válaszolt volna a kérdésre, mert a válasz az adott körülmények mellett túl hosszú időt vett volna igénybe – úgy jön be a hideg, hogy halálotat lelem tőle!

– Hideg? Hiszen tizenhat fok meleg van odakint – mondta Witte, miközben rögvést eleget tett a kívánságnak – ezen kívül minden ablak be van csukva, és az egész szobában olyan szag van, mintha egy lepkegyűjtő dobozba lépne be az ember. Persze úgy tűnik, ez a doboz csupa gyászpillangóval van tele. Komplikált egy gyűjtemény, az már biztos! Te jó Isten, a kegyelmes asszony is ott fekszik, és a Liese foga megint fáj! Úgy látom, ma egyedül a Christian van rendben.

– Én? Ah, Isten kegyelmezz! – sóhajtott fel az öreg. – Még csak leültem valahogy ide, hogy bedörzsöljem az őrnagy úr lábát, de hogyan fogok feltápáskodni, azt az ég tudja! Valószínűleg megrándulhatott a derekam, és napról napra rosszabb.

– És magának mi baja van, tanácsos úr? – kérdezte az államügyész, mert maga sem lehet egészséges ebben a tábori kórházban.

– A nyugalom hiányzik csak nekem, tisztelt barátom – válaszolta Fröhbach – egyébként hála az almabornak, amit naponta megiszok, és állandó izzadásomnak, semmi bajom sincs. De amint látja, pontos voltam.

– Ez nagyon derék dolog magától. És maga őrnagy, már megint valami nyavalyával kínlódik?

Az utóbbi idők izgalmaiban úgy tűnt, hogy az öregúr, akinek szenvedései legnagyobbbrészt beképzelték voltak, egész betegségéről megfeledkezett, vagy legalább is pillanatnyilag szabadságolta azokat. Most azonban, a legutolsó kétségbeesett kísérlet után, amit kénytelen volt tényleg az utolsónak tekinteni, feladta céljának további hajszolását. Elillant utolsó reménysége, és az izgalmak megszűntével, mint ilyen esetekben általában lenni szokott, fellépett a szokásos levertség, úgyhogy most egyszerre hirtelen betegbbnek érezte magát, mint korábban bármikor.

– Igen – sóhajtotta – és az is lehet, hogy ez már az utolsó nekirugaszkodás, amit a betegség művel velem, már érzem öreg csontjaimban, nem tarthat soká ez a nyomorúság – ó, Istenem, Christian, te számár! Összeroppantod a csontjaimat! Ez az ember úgy munkálkodik a húson, mintha egy lovat csutakolna. Foglaljon helyet államügyész, ha sokáig látok álldogálni valakit, menten ideges leszek, mert a saját tagjaimban érzem fáradást!

– És tudja miért jöttem? – kérdezte az államügyész, miközben kalapját az asztalra helyezte, és eleget tett a felszólításnak.

– Igen – morogta az őrnagy – a tanácsos már elmondta az egész történetet, és az ördög vinné el azt a madam Müllert, és hm, átkozott legyek, ha aláírom azt a nyilatkozatot!

– Nos, hát akkor hagyjuk az egészséget – mondta az államügyész felugorva a székéről – nekem úgy is megfelel, én csak a maguk érdekében jöttem ki ide. Tehát Isten önökkel, őrnagy, tovább nem is akarom zavarni!

– Az ördög nevében, maradjon csak ülve! – kiáltotta az őrnagy. – Istenem, ne bosszantson már fel úgy, hogy elöntsön az

epe, előbb beszéljük csak meg a dolgot. Christian, hagyd abba, már nincs is bőr a lábamon, és úgy ég, mintha méreggel dörzsölted volna, tűnj már el, nekünk itt most beszédünk van egymással!

– Persze, tűnj már el – sóhajtott fel az öreg kertész, miközben a padlón mindkét karjára támaszkodott – engem bizony senki sem dörzsöl be, mintha én mindig be lennék dörzsölve, és ráadásul most egyedül álljak fel, miközben egész derekam felmondta a szolgálatot. Uff – sóhajtott egyet és megpróbált felállni, de nem sikerült neki.

– Isten őrizz! – mondta Witte miközben odalépett az öregemberhez és jobb karja alá nyúlt. – Úgy, barátom, és most emeld meg magad, ollé, menni fog?

– Nagyon köszönöm, államügyész úr – sóhajtotta a kertész, aki nagy kínládással lábra állt – az Úr majd meghálálja önnek! Ha egyszer már talpon vagyok, és ismét beindulok, akkor már odébb tudok vánszorogni, bárcsak ne szúrna úgy a derekam!

– Ezután kibicegett a szobából, bal lábát maga után húzva, és Witte addig nézett utána, míg szemeivel követni tudta. Csak miután maga mögött becsukta az ajtót, akkor szólalt meg:

– De az ég szerelmére őrnagy, miért nem küldi már be ezt az embert egy igazi kórházba és vesz fel magának egy egészséges, erőteljes embert, aki a házi- és kerti munkát tényleg rendesen el tudná végezni?

– Nem megy – morogta az őrnagy, és közben a fejét rázta – azt nem bírnám ki, egészséges embert képtelen vagyok elviselni magam körül, az a természetem ellenére volna. Igen, persze, ha magam nem lennék ilyen nyomorúságos!

Az államügyész, akinek az ügyben semmi további érdeklődése nem volt, körülnézett a szobában. Már a Liese is kiment a teáskannájával, von Blessheim asszony csak hevert a szófán betegen. Most már legfőbb ideje volt, a tárgyra térni.

– Tulajdonképpen – kezdett bele – már semmi megbeszélni valónk nincsen egymással, mert ha ön előre kijelenti, hogy nem

akarja aláírni a levelet, akkor az ügyben már nem lehet tenni semmit, míg a per függőben van.

– De mi az ördögöt akar az a vén boszorkány perelni? – kiáltotta bosszankodva az őrnagy, hiszen semmit sem tettünk ellene.

– Önök semmi mást nem tettek vele, mint azzal vádolták, hogy bűncselekményt követett el – mondta szárazon az államügyész – és mivel nem akarja, hogy rajta maradjon ez a gyanúsítás, ezért egyszerűen fel akarja szólítani önöket, hogy adják elő a bizonyítékaikat.

– De nekünk nincs más bizonyítékunk, mint az a morális meggyőződésünk, hogy nekem van igazam, és az általa előadott történet hamis.

– A morális meggyőződés sajnos a bíró előtt nem visel semmiféle értéket, őrnagy, és ezzel veszíteni fog. De talán a tanácsos tud önnek valamiféle bizonyítékkal szolgálni, mivel ő, amint azt nekem madam Müller elmesélte, nagyon határozottan lépett fel az ügyben.

Frühbach tanácsos csodálatos módon, tőle teljesen szokatlanul eddig egy szót sem szólt, és gondolataiba mélyedve potyogtatta maga körül a dohányport. Ekkor megszólalt: Épp egy történet jutott eszembe ...

– Kedves tanácsos – kiáltott fel Witte, kíméletlenül félbeszakítva őt – nem azért jöttem ide, hogy a maga történeteit hallgassam, hanem azért, hogy az ügynek a végére járjak. Itt van a levél – és ezzel kivette a papírt a táskájából – röviden és tömören megfogalmazva, és semmi sem áll benne, amit ne írhatnának alá nyugodt lelkiismerettel. Az asszonnyal is megígértettem, hogy a dokumentumot teljesen privátként fogja kezelni, és senkinek sem mutatja meg. Nos hát, olvassák át végre, aztán mondják meg nekem röviden és tömören, hogy ezzel le akarják-e zárni ezt a fatális ügyet, vagy sem. További vitának semmi értelme, és nekem időm sincs rá.

– Maga nem is hagyja az embert szóhoz jutni, kedves államügyész – vélekedett a tanácsos, és dupla adagot szippantott tubákjából. Hogyan dönthetne az ember egy ilyen fontos ügyben, ha előtte nem is beszélheti meg kellőképpen?

– Azt hittem, odakint eleget beszéltek – bólintott az államügyész – és tényleg nem értem, őrnagy, hogy egy ilyen nyugodt és tisztességes ember hogyan eresztheti el magát ennyire szenvedélyesen, és hogyan képes ilyen ostobán jégre futni.

– Hiszen én egy szót sem szóltam! – kiáltotta az őrnagy – a tanácsost viszont le sem lehetett állítani, és állandóan csak azt hajtogatta, ha a fejére olvassuk a dolgot, pillanatokon belül be fogja ismerni.

– Schwerinben volt egy teljesen hasonló esetünk, és pont az éberségemmel ...

– ... mászott most bele úgy a pocsolyába – szólt közbe az államügyész, aki úgy tűnt, szilárdan elhatározta, hogy a boldogtalan embernek minden alkalommal félbeszakítja mondandóját – hogy csak egy ökrösszekérrel lehet kivonszolni belőle. Ezzel álltam most elő, ott van, olvassa csak el a levelet, és legyen boldog, ha ennyivel megússza, mert ha az a robbanékony asszony tényleg beperli, akkor felkészülhet az esküdtek előtti jelenetre, amire később egész élete során emlékezni fog. Hallgatósággal zsúfolásig töltött tárgyalótermet szintén garantálni tudok.

A tanácsos felvette a levelet, és elolvasta. Tényleg a lehető legszerényebb formában volt megfogalmazva, és az egész ügyet egy félreértésre vagy tévedésre vezette vissza. A két úr végezetül sajnálatát fejezte ki, hogy az asszonyt meg nem érdemelt módon talán valamilyen szóval megsértették és kérik, a jövőben ismét baráti módon gondoljon rájuk, mint ahogyan ők is tenni fogják, őszinte tisztelettel stb.

A tanácsos a füle tövét vakargatta, de a levelet átnyújtotta az őrnagynak, és közben így szólt: – Édes Istenem, egy asszonnyal szemben ezt tényleg alá lehet írni, már pusztán azért is, hogy ki-keveredjünk a kellemetlen helyzetből!

Az őrnagy közben maga elé képzelte az esküdszéket, melyet az államügyész említett, és szívesebben fizetett volna inkább ezer tallért, mintsem kitegye magát egy ilyen blamáznak. Ő, von Halsen őrnagy vádlottként az alperesek padján, és madam Müller elől a korlátnál, ellene fellépve! Még jó, hogy a tanácsos nem hallhatta, amit ebben a pillanatban gondolt róla, mert végül is neki köszönhetette mindezt. A levelet először futólag végigolvasta, aztán még egyszer lassan és megfontoltan, és az államügyész közben győzedelmes tekintettel nézte őt. Most már tudta, hogy nyert ügye van, és sikerült az ügyet elintéznie.

– Na, hát felölem legyen – szólalt meg végül az öreg katona, miközben a papírt maga elé dobta az asztalra – adja ide onnan a tintát és a tollat, tanácsos – a tinta lehet, hogy beszáradt, ott a kályhánál van még egy kis üveggel. Ha az öreg sárkány ettől megnyugszik, nekem megfelel, de a nyakamra mernék fogadni, hogy mégiscsak elkövette a szélhámosságot. Csak látnia kellene a lánya képét, államügyész, amely Vollmersben a szófája felett a falon függ, hogy nem a Wendelsheim család eleven képét látja-e minden vonásában, miközben a von Wendelsheim hadnagy még csak nyomokban sem hasonlít az öreg báróra, én mondom önnek.

– Mindez azonban nem tekinthető fő bizonyítéknak, kedves barátom, esetleg csak mellékes bizonyítékként lehetne figyelembe venni. Egy ilyen hasonlóság csalóka, és csak véletlen lehet, mert tőlünk teljesen független okai vannak. Ezzel az érvvel tehát nem jutna előbbre, és legyen olyan jó, fogja rövidre a dolgot, mert lassan már sötétedik, és haza kell mennem.

Az őrnagy egy pillanatilag még csendben és makacsul nézett maga elé, és végül így szólt: – Na kedves tanácsosom, majd megint magammal viszem egy felfedező útra! Ezzel megragadta a tollat, bemártotta, és aláírta a nevét a dokumentum alá, majd odatolta a tanácsos elé, aki késedelem nélkül szintén aláírta.

– Úgy – mondta az államügyész, aki közben csendesen figyelte a két urat – mindenesetre ez volt a legbölcsebb, amit tehetek, és remélem ezzel az egész ügyet félretehetjük. Ha azonban meg akarja fogadni a tanácsomat, őrnagy, akkor mostantól hagy-

jon fel a vadászattal, legyen végre tisztességes, mert be kellene látnia annak haszontalan voltát. Ha annak idején tényleg valami hasonló történt volna a Wendelsheim családban, amint ön vélekedik, eddigre az évek már elhomályosították a történeteket. Mindaz azonban, amire rosszindulatú gyanúját alapozza, pusztán üres vélekedés, vagy ami még rosszabb, az elmúlt évek undorító vén-asszonyfecsegése, és hálát adhat istenének, hogy ez az ügy nem jutott az öreg báró tudomására, mert tőle már nem szabadult volna meg ilyen könnyen! Ámde most már Isten önökkel uraim! Tovább maradtam, mint amennyire szándékomban állt. Mi baja van tulajdonképpen von Blessheim asszonynak ott a szófán?

– Ó, semmi különös – mondta az őrnagy rosszkedvűen – állandóan beképzeli magának, hogy beteg.

– És te nem? – kiáltott fel az asszony, fekvő helyzetéből meglehetősen eleven mozdulattal felegyenesedve. – Az ember már pusztán attól is lebetegszik, hogy kénytelen végighallgatni az állandó nyavalygást.

– Nos, hát mindenkinek további igen kellemes estét kívánok – mondta az államügyész magában örvendezve, hogy végre megszabadulhat a társaságtól, és kalapját meglendítve kilépett a már sötétedő utcára.

Már tényleg később volt, mint amennyire gondolta, ezért gyorsan útnak indult lefelé az úton, mely a város felé vezetett. Közben még mindig az őrnagy legutóbbi szavai cikáztak fejében, különösen azok, melyeket a hasonlóságról állított. Az öreg őrnagynak ebben igaza volt. Von Wendelsheim hadnagy, már ami a külsőségeket illeti, a legcsekélyebb mértékben sem hasonlított apjára. Elsősorban alacsonyabb volt, mint az öreg báró, és arcvonásai, mozdulatai teljesen más karakterűek voltak. Ámde mire lehetne ebből következtetni? Hiszen milyen gyakran fordul elő ilyesmi a világban, és még csak megalapozott gyanú sem lehet, még kevésbé képezheti egy vád alapját. Mindenesetre mindig figyelemre méltó, és az államügyész egész úton azon morfondírozott, hogy ebben az esetben is a második fiún mutatkoznak döntő mértékben

szüleinek vonásai, és ennek következtében a legcsekélyebb mértékben sem hasonlított bátyjára.

De az ilyenfajta okoskodásokkal az ember természetesen nem jut eredményre. Az a tény, hogy a Müllerné szobájában függő kép jobban hasonlít a Wendelsheim családra, mint a hadnagy, meglehetősen közömbös, ettől még az utóbbi marad a fiú és az örökös, és ezzel a következtetéssel érte el az államügyész a város tulajdonképpeni utcáit és akaratlanul is balra vette az irányt, hogy amennyire lehet, lerövidítse a hazafelé vezető útját. Már meglehetősen sötétedett, ha azonban a mellékutcákat használja, akkor még időben hazaér, hogy aláírjon néhány fontos levelet, ha kell, és eljuttassa a postára.

A lehető legrövidebb út a Zsidóutcán át vezetett, és bár nem éppen olyan hely volt, amerre az ember szívesen járna estefelé, mivel túl gyakran fordult elő, hogy edények tartalmát az ablakon át kiborították az utcára, ennek ellenére ezen az estén vagy megkockáztatta ezt a veszélyt, vagy nem is jutott eszébe. Minden további nélkül befordult az utcába, de alig tett néhány lépést, amikor néhány ember gyorsan elsietett mellette, és azt vette észre, hogy egy bizonyos ház felé igyekeznek, és annak kapuja előtt verődnek össze, illetve igyekeznek bejutni annak udvarára.

– Mit történt, vagy valami látnivaló van itt? – kérdezte meg az emberek közül az egyiket, aki éppen onnan jött ki, és át akart menni az utca másik oldalára.

– Leütötték az öreg Salomont – válaszolt az ember, és befutott a következő házba, hogy magával hozzon egy lámpát.

– Te jó Isten! – sóhajtott fel Witte, mivel igen jól ismerte az öregembert, és már többször is előfordult, hogy dolga akadt vele. – Hát ez rémes! – És maga is gyorsan bement az udvarba, ahol eljutott arra a helyre, ahol a szomszédok fogva tartották a fiatal Baumannt, és éppen ott tartottak, hogy kezeit összekötözzék a háta mögött.

– Kit fogtatok le, emberek? – kérdezte az államügyész, miközben odalépett hozzájuk, a sötétben azonban nem ismerte fel rögtön az arcvonásokat.

– Azt a gazembert, aki leütötte az öregembert és éppen le akart lépni, amikor kezeink közé szaladt.

Az államügyész akaratlanul elvette a legközelebbi lámpát és a vélt merénylő arcába világított vele.

– Baumann úr! – kiáltott fel a következő pillanatban meglehetősen megrökönyödve. – Hiszen ez lehetetlen!

– A rendőrségről jött? – kérdezte valaki a körülállók közül.

– Nem, de szakmabeli vagyok. Én vagyok az államügyész.

– Na, hát akkor menjen be inkább a boltba, ahol az öreg Salomon fekszik, míg meg nem érkezik valaki a hatóság részéről – szólalt meg ismét az ember.

– Az ég szerelmére, Baumann úr, hogyan került ebbe a helyzetbe?

– Remélem – mondta Fritz – halálsápadttá válva – hogy nem tart engem képesnek egy ilyen bűncselekmény elkövetésére?

– Nem, teljesen biztos, hogy nem! – kiáltotta gyorsan Witte.

– Úgy, és akkor miért akart elmenekülni, és miért van összevézve mindene, he? – nyugalom fiacskám, csak várjuk ki a végét, és hogy vétkes vagy-e, vagy ártatlan, azt a rendőrség majd kiszedi belőled, abban nyugodt lehetsz! És most arra kérném, maga meg menjen be, hogy rendben menjenek a dolgok! Más nincs bent, csak egy katonatiszt, azok meg ilyen esetekben rendszerint nem tudnak segíteni.

Ez persze igaz volt. Witte, aki a közelebbi körülményeket egyáltalán nem ismerte, pillanatnyilag itt úgysem tudott segíteni, és kénytelen volt a fiatalembert sorsára hagyni. A vizsgálat nem-sokára úgyis kideríti majd, hogy Baumann vétkes volt-e, vagy sem.

A vizsgálat

Amikor Witte államügyész belépett a homályos, rejtélyes helyiségbe, csak néhány sötét alakot látott, akik egy a földön fekvő test köré csoportosultak, és a lámpa fényében éppen, hogy csak láthatóvá váltak, de nem voltak rendesen megvilágítva. Lábával közben megbotlott egy a földön heverő csörömpölő tárgyban, és amint felemelte, úgy találta, hogy valószínűleg egy pénzes zacskó lehet, amit bizonyára a gyilkos hagyhatott hátra menekülés közben. Az első személy, akit persze legnagyobb csodálkozására felismert, von Wendelsheim báró volt, mivel nem igazán talált magyarázatot arra, mit kereshet ilyen késő este a Zsidóutcában, hacsak nem a pusztá véletlen vetette erre, mint őt magát. A helyzet azonban tényleg nem volt alkalmas ilyesfajta okoskodásra, és az államügyész a fellelt szatyrot a pultra helyezve közelebb lépett a csoporthoz, hogy mindenek előtt megvizsgálja a földön fekvő áldozat állapotát.

– Ah, államügyész úr – kiáltott fel Wendelsheim, amint felismerte őt – micsoda szerencse, hogy erre jár, hiszen itt egy gyalázatos bűncselekmény történt!

A látszólag élettelen öregember kinyúlt teste fölé egy asszony alakja borult.

– Mi történt itt? – kérdezte Witte. – Mindkettőjüket meggyilkolták?

– Az öreg Salomon felesége, valószínűleg elájulhatott. Tényleg minden oka megvolt rá, amint a helyzetet megpillantotta!

– Az öregember meghalt?

– Bizonyára. Két rémes sérülés van a fején.

– Nem lenne jobb, ha az asszonyt felvinnék a lakásába, ahol megkaphatná a szükséges ápolást? A rendőrségért ugye elküldtek már?

– Azt hiszem. Emeljétek fel emberek, de óvatosan, és vigyétek fel szegény asszonyt a lépcsőn, majd mutatom nektek az utat, ó, végre hoznak egy lámpát! Rögtön visszajövök önhöz, államügyész úr.

Wittének bár feltűnt, hogy a hadnagy látszólag mennyire ismerős a házban, de tovább nem foglalkozott ezzel a felismeréssel. Abban a pillanatban, amikor a tényleg elájult asszonyt az emberek felvitték, megérkezett a rendőrség: egy nyomozó, két rendőr és két zsandár. A nyomozó megfelelő intézkedésbe kezdett. A foglyot, aki nem tudott elszökni, mivel meg volt kötözve, az egyik zsandárra bízta, a másikat a kapuhoz állította, hogy távol tartsa a kíváncsiskodókat, mert az utca már tele volt emberekkel. A hír, hogy állítólag meggyilkolták az öreg Salomont, futótűzként terjedt el az egész Zsidóutcában, és a szomszédos városrészben. Ezek után megtisztították az udvart minden nem oda tartozó személytől, és csak néhány embert tartottak vissza a fogoly őrzésére, ha esetleg kétségbeesett menekülési kísérletbe kezdene. Most azonban teljesen nyugodtan viselkedett, de az ember sohasem tudhatja, az ilyenek olykor kívárlják a megfelelő pillanatot.

A nyomozó felszólított mindenkit, aki a cselekményről valami közelebbit tud, vagy tudni vél, várakozzon odakint az utcán a közelben, hogy később tanúvallomást tegyen. Ezek után mindannyian, a nyomozó, a két rendőr, von Wendelsheim hadnagy és az államügyész visszamentek a boltba, hogy megvizsgálják az öregember sérüléseit. A nyomozó egyébként már elküldött a rendőrvosértnak, akinek minden pillanatban meg kellett érkeznie.

Az egyetlen ember, aki tényleg valami közelebbit tudott a merényletről, odakint állt megkötözve a zsandárok őrizetében.

Salomon a hátán feküdt, jobb karját feltehetően a felé mért ütések kivédésére előre nyújtotta. Jelentős mennyiségű vérről volt beszennyezve, és fején amint a nyomozó a lámpával megvilágította, két tátongó seb volt látható, de már alvadt vér tapadt rá, így a sebek mélységét nem lehetett jól megítélni. Vizsgálatukkal várni kellett, míg az orvos megérkezik.

Wendelsheim közben megpróbálta kitapintani a pulzusát, de életjeleket képtelen volt felismerni, keze hideg volt és görcsbe szorult, a még meleg mellkasán lélegzetvétel nem volt észlelhető.

– Szegény Salomon – mondta a nyomozó, miközben fejét csóválva felállt – kár érte, derék, törvénytisztelő ember volt, és sokkal több tiszteletet érdemelt, mint mások ezrei, akik kereszténynek nevezik magukat! De semmit sem tehetünk, uraim, mint fekvé hagyjuk őt, míg az orvos meg nem érkezik, közben azonban átvizsgáljuk a boltot. Előfordulhat, hogy még találunk valamit, amit a gyilkos vagy gyilkosok hátrahagytak, ami segítheti a nyomozást. Volna valaki olyan szíves az urak közül, és kézbe venné a lámpát?

Az államügyész ekkor felhívta a nyomozó figyelmét a pénzes zacskóra, amelyet az ajtó közelében talált, és vérnyomok voltak rajta. A gyilkost bizonyára megzavarhatták, és ezért otthagya. A fém pénzszekrény nyitva volt, és azt természetesen nem lehetett megállapítani, hogy mit raboltak el belőle. A nyomozó a szatyrot visszatette a szekrénybe, és bezárta azt.

Ekkor megvizsgálták a padlót, és közvetlenül a szekrény előtt rábukkantak az első vérnyomokra. A támadás feltehetően ott kezdődött, és az öregember bizonyára védekezett. A pult kissé elmozdult, feltehetően amikor az áldozat az ajtó felé akart menekülni, itt kapta a második ütet a fejére, amitől a földre zuhant.

Fegyver, vagy bármiféle tárgy, amivel a merényletet elkövették, nem volt fellelhető, éppúgy nem találtak más tárgyat sem, ami idegené lehetett volna. Csak egy zsebkendő hevert a boltban a földön a sarokban, melyen F.B. monogram volt látható. Ezt a nyomozó zsebre tette.

Miközben körbevilágították a helyiséget, találtak még egy nyitott fiókot, amiben benne volt a kulcs. A fiókban több arany és ezüsttárgy volt. Lehetséges, hogy a tolvajnak vagy tolvajoknak tudomásuk volt róla, hol vannak az értékes tárgyak, és azokból is elrabolhattak valamit. Ezzel kapcsolatban Salomon felesége tud

talán felvilágosítást adni, ha ájulásából magához tér, erre azonban ezen az estén már nem valószínű, hogy sor kerülhet.

Ebben a pillanatban megérkezett a várt rendőrorvos, és megvizsgálta a leütött testet, idelent azonban nem sokat lehetett tenni. Még felismerni vélte az élet nyomait, melyek azonban olyan gyengék voltak, hogy bármely pillanatban megszűnhettek, ezért az volt a kívánsága, hogy vigyék fel a lakásba, és fektessék ágyára. Ott aztán megkezdődhet az emberek kihallgatása is.

A nyomozó ekkor kiment az udvari kapuhoz, ahol még mindig tolongtak az emberek, és felszólított egyeseket, akiknek közelebbi tudomásuk lehetett a merényletről, hogy jöjjenek be. Azonban mindössze csak ketten vagy hárman jelentkeztek, akik állítólag láttak valamit. Ezeket berendelte, és rögtön arra is megkérte őket, hogy az öregember élettelen testét vigyék fel a lakásba.

A hadnagy, aki ekkor visszaért, ismét átvette a vezetést, és közben lassan előrement a lámpával, a nyomozó először bezárta a bolt ajtaját, aztán egy pillanatra még megállította a menetet, hogy egy papírcsikkal lepecsételhesse a zárat, hogy senki se lépjen be a helyiségbe, mielőtt holnap nappali világítás mellett megtörténhet annak átvizsgálása.

Milyen csendes és békés, mennyire lakályos, szinte majdnem patriarchális volt egyébként az öreg Salomon lakása, és milyen szomorú változáson ment át ezen az estén! Idegen, durva alakok tolongtak felfelé a lépcsőn, és lépteik nyomán halál és véres pusztulás tolokodott be a házba. Úgy tűnt, mintha a ház öreg szolgálónője, aki odafent a lépcsőn kisírt szemekkel állt, a sok idegen behatolása ellen akarta volna védelmezni a lakást, de hát végül is nem szegény gazdáját hozták fel az idegenek? Aztán meglátta a rendőrök rettegett vörös gallérját is, akikkel szemben a legcsekélyebb mértékben sem mert volna ellenállást tanúsítani.

A cipekedők most felértek a lépcsőn, és Witte, aki közvetlen mögöttük követte őket, elcsodálkozott, amint feltekintve megpillantott egy csodaszép lányt, kibontott fekete hajjal, márvány fehér arccal, aki első pillanatban rá akarta vetni magát az öregemberre.

Aztán szinte erőszakkal visszatartotta magát, tágra nyílt, nagy sötét szemei a borzalomra tapadtak, kis fehér kezeit szívére szorította, de nem szólt egy szót sem, egyetlen mozdulattal sem akadályozta az emberek továbbhaladását, és a lámpát kivéve az öreg szolgálonő kezéből csak intett nekik, hogy kövessék.

– Ördög és pokol, ez meg ki lehet – suttozta a nyomozó a mellette álló államügyész felé. Hiszen ez egy csodaszép leányzó, és úgy tűnik, a hadnagy igencsak otthonosan mozog a házban!

– Valószínűleg az öreg Salomon lánya – bólintott az államügyész, aki egyetértően megismételte az utóbbi megjegyzést – tudom, hogy van egy lánya, korábban azonban még sohasem láttam.

– Életemben nem láttam még ennél szebbet ...

– Tényleg rendkívüli lehet, ha még maga a rendőrség is el van ragadtatva tőle – jegyezte meg szárazon az államügyész – de már meg is érkeztünk. Milyen elegáns itt minden! Tényleg nem gondoltam volna, hogy a zsidónegyedben ilyen ház is előfordulhat, különösen, ha az ember kívülről nézi az öreg, koromtól megfeketedett épületet!

A sérültet cipelő férfiak sápadt vezetőjüket az egyik oldalsó szobába követték, ami úgy tűnt, hogy az öregember hálószobája, aki mellett még mindig ott ment az orvos, és fejét tartotta. A szobában intett, hogy helyezték az ágyra.

– Nem tenne alá esetleg egy takarót? – jegyezte meg az orvos, amint meglátta a hófehér lepedőt – mindent össze fogunk vérezni.

– Nem – mondta alig hallhatóan a lánya. – Ez volt az első szó, amit hallani lehetett tőle. – Ó, az Isten szerelmére mondja meg, meghalt?

– Nem hiszem, kisasszonyom – válaszolt az orvos a mély fájdalom iránti részvétellel, melyet szavaiból érezni lehetett. Természetesen semmi biztosat sem mondhatok önnek, mivel a sebeket még nem is vizsgáltam meg, azonban az élet nyomait még felis-

merni vélem, akkor is, ha csak szikrányira. Természetesen mindent meg fogok tenni, ami emberileg lehetséges, annak érdekében, hogy megmentsem. Készüljön fel azonban a legrosszabbra, ember nincs, aki az eredményt előre megmondhatná.

– Javult az édesanyja állapota? – kérdezte ekkor Witte államügyész, aki akaratlanul közelebb lépett hozzá. – A hirtelen rémület természetesen előidézhette ájulását.

– Köszönöm önnek – mondta Rebekka halkán – már magához tért, ó, micsoda rémes egy este!

– És nincs valami gyanúja, hogy ki lehet a tettes? – kérdezte a nyomozó.

– Fogalmam sincs róla – sóhajtott a fiatal lány, szomorúan ingatva fejét – apám olyan jó és derék ember volt, soha, senkinek nem okozott semmi bajt – bizonyára egyszerűen csak ki akarták rabolni.

– És esetleg arról sem tud, hogy valaki az utóbbi időben gyakrabban tért be a boltba, mint egyébként?

– Én sohasem szoktam a boltban járni, vagy legalább is olyan ritkán, hogy ilyesmiről semmit sem tudok. Még anyám sem szokott lejárni.

– Hm – nos, mi a helyzet, doktor?

– Kérhetnék egy kis langyos vizet és egy szivacsot?

– Gyorsan behozták, amit kért, és az orvos nekilátott a seb gondos kitisztításához és vizsgálatához.

Wendelsheim közben halkán beszélt Rebekkával, és arra kérte, hogy menjen ki a szobából. Ő maga szentül meg volt győződve róla, hogy az öregember meghalt, és meg akarta spórolni a lánynak a halál felismerésével járó közvetlen fájdalmat. Rebekka azonban ellenkezett, a rettenetes hírt saját maga akarta hallani – fel volt készülve erre, amint mondta, és nem érzett semmiféle gyengeséget.

Witte államügyész figyelmesen nézte őket, miközben egymással beszéltek, és tényleg nem volt szükség egy jogász éleslátására ahhoz, hogy észrevegye, milyen szeretetteljes részvétellel csüngött a báró tekintete a lány arcvonásain, és az milyen bizalommal és jószágosan nézett vissza rá. A nyomozó ekkor úgy gondolta, hogy közben nem pocsékolhatja haszontalanul az idejét, és a szobában körülnézve hamarosan észrevett egy asztalt, melyen íróeszközök hevertek. Papír és minden egyéb, amire szüksége volt, egyébként is volt nála, és ekkor utasítást adott, hogy hozzák fel a foglyot, és a tanúként jelentkezettek szintén az ajtóhoz szólította. Az orvos, aki csak a sebesülten volt elfoglalva, a kihallgatással nem törődött. Rebekka készségesen segített neki. Bár összeszorult a szíve, és erőszakkal kellett visszatartania magát, hogy ne törjön ki vádaskodó felháborodással, amikor meglátta a rettenetes sebeket, melyeket a gyilkos fegyvere apján ejtettek, azonban egyetlen hang sem hagyta el ajkait, és nagy gonddal, még csak nem is reszkető kézzel mosta le a vért a drága fejről, majd megcsókolta a sápadt, hideg homlokot.

Fritz Baumann ekkor bevezették, és a lány megrökönyödött tekintettel nézett a fiatalember nemes, ámde ekkor sápadt arcvonásaira. Ez lenne a gyilkos? Ó, Istenem, mit tehetett ellene, hogy véres öklét a szegény, gyenge, öregember ellen kellett emelnie?

– Kicsoda maga, és hogy hívják? – kérdezte a nyomozó, aki leült az asztal mellé, és hozzáfogott az ügy hivatalos kivizsgálásához.

– A nevem Friederich Baumann – hangzott a nem éppen barátságos hangon adott válasz – technikus vagyok a városban.

– Állt már bíróság előtt?

– Nem

– Mi dolga volt itt ma este sötétedés után az udvarban és az öreg Salomon boltjában?

– Egy szerkezetet hoztam vissza, amit megjavítottam számára, a boltot azonban már zárva találtam, és a szürkületben láttam,

amint egy tiszt előttem bement az udvarba. Mivel ennek alapján úgy véltem, hogy az öreg Salomont még a boltjában találom, követtem őt, a bolt ajtaja is csak be volt húzva, és odabent még világos volt. Amint azonban be akartam lépni a helyiségbe, hirtelen egy sötét alak ugrott ki onnan felém, és kirohant az udvarra. A szerkezet, amely most odalent van az asztalon, még a kezemben volt, és abban a pillanatban túlzottan meg is voltam lepődve ahhoz, hogy a menekülőt azonnal üldözni kezdjem, azonban mindent megtettem, amit az adott helyzetben tehettem. A boltban megláttam a szerencsétlen öregembert a földön fekve, és a legrosszabbtól tartva kirohantam, a lakóház kapuját zárva találtam, dörömbölni kezdtem, aztán a kapuhoz rohantam, hogy segítséget hívjak, amikor ezek az emberek elfogtak, fogva tartottak, és engem gyanúsítottak a gyilkossággal.

- És mitől van összevéreazve a keze és a ruhája?
- Fel akartam ültetni a leütöttet, de rövidesen rájöttem, hogy ez lehetetlen.
- Ez a kendő az öné? F. B. betűk vannak rajta.
- Igen, ezzel letakarva hoztam a szerkezetet, és bizonyára az udvaron leeshetett.
- A boltban volt.
- Az is lehetséges.
- Milyen szerkezet volt, amit visszahozott?
- Egy mechanikai remekmű, amelyet megjavítottam.
- Az ajtóban egy zacskó volt, tele pénzzel, hogy került oda?
- Fogalmam sincs, én nem láttam.
- Hallott valami zuhanásfélét, amikor az a sötét alak, ahogyan ön nevezi, kiugrott az ajtón?
- Nem, legalább is nem emlékszem rá, túlzottan meg voltam lepődve.

A nyomozó ekkor félreállította őt, és a többieket kezdte kikérdezni, mit tudnak az esetről. Ez azonban nagyon kevés volt. Voltak, akik azt hallották, hogy segítségért kiáltanak, és erre odaszaladtak, a többiek pedig, akik az előbbieket szaladni látták, csatlakoztak hozzájuk.

– Ki kiáltott segítségért? – kérdezte a nyomozó.

– Én magam voltam az – válaszolta Baumann – akkor, amikor elszaladni láttam azt a sötét alakot. Azt reméltem, hogy felhívhatom azok figyelmét, akik találkoznak vele.

– És miért nem maga szaladt utána rögtön? Úgy gondolom, ehhez elég fiatal és erős lett volna.

– A szerkezetet a karom alatt tartottam – minden olyan gyorsan történt – és hiszen akkor még azt sem tudtam, hogy bűncselekmény történt, sőt első pillanatban úgy tűnt, mintha a kirohanó alak maga Salomon lett volna.

– Nagyon valószínű – mondta a nyomozó megvető mosollyal. És akkor maga miért szaladt el onnan?

– Már mondtam önnek, hogy nem szaladtam el – válaszolta Baumann borúsan – csak ki akartam ugrani az utcára, hogy embereket hívjak oda, amikor ezek elkaptak engem, a merénylőt közben hagyták elmenekülni.

– Tehát ön tagadja, hogy bármi mást tudna az esetről?

– Mindent elmondtam önnek, amiről tudomásom van, és nagyon sajnálom, ha ez önnek nem elég.

– Rendben. Zsandárok! Vezessék el a foglyot a rendőrség épületébe, vizsgálati fogságba! Zárják be, rövidesen magam is utánuk megyek! Ügyeljenek rá, nehogy útközben meglógjon, és senkit se engedjenek a közelébe, és nem beszélhet senkivel sem! Előbb azt is ellenőrizték, nincs-e nála fegyver, vagy bármi más, gyanús holmi! Kezei még mindig szorosan össze vannak kötve a háta mögött?

– Abból biztos, hogy nem szabadul ki, nyomozó úr.

- Rendben van, vigyék! Ma itt már nem lesz rá szükségünk.
- De tényleg nem akarhat lecsukadni engem egy ilyen őrült gyanúsítás miatt! – kiáltotta Baumann, aki ekkor fölényessé vált dühében – hát nincs itt valaki maguk között, aki ismer engem? Witte államügyész úr, von Wendelsheim hadnagy úr, elhinnék, hogy akár csak képes is lennék egy ilyen bűntény elkövetésére?
- Nem, én nem hiszem – mondta Witte.
- Én úgyszintén nem – szólt közbe Wendelsheim is.
- Uraim – mondta erre a nyomozó – nagyon sajnálom, hogy ebben a kérdésben nem vehetem figyelembe azt, hogy önök mit hisznek. Ezt a személyt itt gyanús körülmények között találták, és kénytelenek leszünk mindaddig fogva tartani, míg ártatlansága teljes mértékben be nem bizonyosodik.
- De hiszen még három perc sem telt el, hogy Wendelsheim hadnagy után beléptem az udvarra – alig kettő, még láttam őt keresztül menni az udvaron.
- Észrevette ön ezt az urat, hadnagy úr?
- Be kell vallanom, hogy egyáltalán nem néztem körül – mondta a hadnagy. Arra még emlékszem, hogy valakit láttam az utcán, amint bekanyarodtam az udvarba, de már sötét volt, és egyáltalán nem is figyeltem oda.
- És mennyi idővel a gyilkosság felfedezése előtt érkezett ön a házba?
- Csak néhány pillanattal korábban, éppen, hogy csak beléptem a szobába, amikor hallottam, hogy segítségért kiáltanak.
- Úgy? Na, a későbbi vizsgálat során erre még visszatérünk. Tehát nagyon vigyázzatok rá! Schultze is inkább menjen veletek, hátha útközben történik valami, vagy netán esetleg tettestársai arra vetemednének, hogy megpróbálják kiszabadítani.
- Kedves Baumann úr – szólt ekkor az államügyész a fogolyhoz – nyugodjon bele a megváltoztathatatlanba, mert pillanatnyi

fogvatartása elkerülhetetlen, de remélem, és meg vagyok győződve róla, hogy elegendő bizonyítékkal tud majd szolgálni ártatlanságáról. Ebben az esetben fogvatartása nem fog soká tartani, és kérem önt nyomozó úr, hogy adjanak meg neki minden kényelmet, amit a fogvatartási rend lehetővé tesz – tegyék ezt az én felelősségemre és garanciám mellett. Gondoskodjanak erről barátaim – fordult a zsandárok felé – hogy üzenetem rendben átadják, és végre is hajtsák!

Miközben az emberek elvezették a fiatalembert, Witte odahajolt a nyomozóhoz és valamit suttogott neki, amivel az bizonyára nem érthetett egyet, mert fejét csóválta, és előbb még valamit le is írt. Aztán hirtelen a hadnagyhoz fordult, és így szólt: – És ha szabad kérdezniem öntől báró úr, mi vezette önt ilyen későn, vagy jobban mondva ilyen korán ide ebbe a házba, mivel mégiscsak itt volt, mielőtt kitört a lárma, és tulajdonképpen el kellett mennie a bolt mellett is, mielőtt odabent elkövették a gyilkosságot. Közben semmit sem hallott?

– Egy hangot sem – mondta Wendelsheim, nem éppen örövendve a kérdésnek, mivel feszélyezte az államügyész jelenléte. – Amikor odalent elhaladtam, minden sötét volt. Arra sem emlékszem, hogy a bolt ajtaja csak be volt hajtva, vagy csukva volt, erre nem figyeltem, és odabentről a legcsekélyebb zajt sem hallottam, és ezért azt hittem, hogy az öreg Salomon már odafent van a szobájában.

– És amint odafent belépett a szobába, rögtön hallotta a segélykiáltást?

– Igen.

– Volt valaki a szobában?

– Persze, az öregember felesége, és a kisasszony.

– Az öregemberrel akart beszélni?

– A családdal, akikkel jó barátságban vagyok – mondta Wendelsheim komolyan és elszántan – gyászhirt akartam közölni, ami engem érintett ma, testvérem halálát.

– Meghalt a fiatal Benno báró? – kiáltott fel hirtelen Witte. Ó, ezt nagyon sajnálom, részvétem valamennyiüknek!

– Igen – mondta Wendelsheim halkan – súlyos veszteség ért bennünket, jóllehet valamennyien már régen kénytelenek voltunk készülni erre.

– Ilyen fiatalon! Mennyi idős volt a testvére?

– Még nem volt tizennyolc éves.

– Él, él! – ujjongott fel hirtelen Rebekka, aki apja ágya mellett térdelt, és fülét szívére szorította. Mit érdekelték őt ekkor a nyomozó kérdései!

– Kétségtelenül mutat még életjeleket – bólintott az orvos – és sebei, ha a koponyán belül nem történt valami, ami kívülről nem ítéltető meg, nem néznek ki annyira súlyosnak, legalább is nem annyira, hogy minden reményt fel kellene adniuk.

– Él a páciens, doktor? – kiáltott fel most a nyomozó is. Ez persze nagyon megkönnyítené a vizsgálatot, ha elmondhatná, hogy mi történt.

– Erről azonban ma este szó sem lehet, nyomozó úr – mondta az orvos nyugodtan. Egyáltalán, meg kell kérnem az urakat, hogy hagyják el most ezt a szobát, hogy a sebesült ne halljon zajokat, és ha hamarabb magához tér, mint amire számítottak, ne ijedjen meg – különben semmiért sem tudok jót állni.

Ó, apám él, apám él! – ujjongott Rebekka csendben maga elé, és anélkül, hogy maga is észrevette volna, kezét a fiatal tiszt karjára tette, és sugárzó arccal nézett fel rá.

Az öreg államügyész csendben maga elé bólintott fejével, az orvos ekkor azonban határozottan ragaszkodott a szoba kiürítéséhez. A betegnek nyugalomra volt szüksége, és csak lánya maradhatott mellette. Ő maga megígérte azonban, hogy éjfél előtt még egyszer utánanéz, hogy van. Néhány páciensét még meg kellett látogatnia, és azokat sem hanyagolhatta el.

Von Wendelsheim hadnagy késlekedett, hogy ő is kimenjen.

Az államügyész azonban karjánál megragadta, és így szólt hozzá: – Jöjjön velünk át egy pillanatra egy másik szobába, vagy le az udvarra, hadnagy úr. Egy javaslatot tennék az uraknak, és szeretném, ha ön is ott volna, azután még visszatérhet.

– Egy javaslatot? Miféle javaslatot? – kérdezte a nyomozó.

– Kérem, odalent. Itt tovább semmit. Kedves kisasszony – fordult ekkor Rebekkához – szedje össze minden bátorságát, talán és remélhetőleg a legnehezebbre mégsem kerül sor. Biztosíthatom azonban önt, hogy legbelsőbb részvétünket tanúsítjuk sorsával kapcsolatban, és történjék bármi, az elvetemült csirkefogó, aki végrehajtotta ezt a gaztettet, minden bizonnyal el fogja nyerni méltó büntetését.

– De biztosan nem az a fiatalember volt, aki leütötte apámat – mondta Rebekka mélységes szomorúsággal hangjában.

– Biztos vagyok benne, hogy nem ő tette – igazolta vélekedését az államügyész – a vizsgálatnak is rövidesen bizonyára ez lesz az eredménye.

– És ne feledkezzen meg róla, hogy ma már nem térhet vissza a boltba – mondta a nyomozó – mert le van pecsételve.

– Isten őrizzen, hogy éjszaka visszamenjek arra a rémes helyre! – mondta a lány visszahőkölve.

– Jöjjenek uraim, jöjjenek – sürgette őket az orvos. A beteg mozgolódik – egyébként felelőssé teszem önöket a következményekért. – És a három férfit maga előtt terelve velük együtt elhagyta a szobát.

– És mit szeretett volna mondani nekünk, államügyész úr? – kérdezte a nyomozó, amikor már lent állodogáltak az udvaron, miközben az egyik rendőr még mindig őrséget állt a kapu előtt. Az öreg szolgálóasszony velük együtt lement, hogy bezárja utánuk a kaput.

– Már odafent kifejtettem azon meggyőződésemet – mondta az államügyész – hogy a fiatal Baumann ártatlan, most megismét-

lem ezt a véleményem, amit a vizsgálat majd igazolni is fog. Még mindig nem tudjuk azonban, hogy az öreg Salomon felismerte-e az embert, vagy embereket, akik megtámadták, és miről tud majd beszámolni, ha tényleg magához tér, mert az ilyen gazemberek rendszerint befeketítik az arcukat, vagy más álcázást használnak. A következő napokban azt a benyomást kell keltenünk, hogy semmitől sem kell tartaniuk, és ez leginkább olyan szóbeszéddel történhet, hogy az öreg Salomon meghalt. A városbelieknek mást sem kell hallaniuk, minthogy az öregembert tényleg leütötték, vagy belehalt sérüléseibe, és felőlem akár azt is terjeszteni lehet, hogy a gyilkost elfogták, és fogságban van. A téves gyanúsítás árt a fiatal Baumann nevének, ha már elvezették, és fogva tartják, és ha tényleg sikerül elkapnunk a valódi tettest, az ő nevét végül mégiscsak tisztára kell mosnunk.

– Képtelen vagyok felfogni, mi célja van ezzel – mondta a nyomozó.

– Én is ezt tartom a legjobb megoldásnak – vélekedett az orvos. – Ezzel feltehetően sikerül félrevezetni a bűnözőket, megszerzett pénzüikkel kezdenek nagyvonalúan bánni, többet fogyasztanak, mint amennyihez ismerőseik hozzá vannak szokva – menynyi lopásra és rablógyilkosságra derült fény ennek következtében!

– Rendben van, semmi kifogásom ellene – bólintott a nyomozó. Megpróbálhatjuk, de semmit sem fogunk elérni vele, mert ha három napon belül nem kerül sor az öregember temetésére, akkor pillanatokon belül úgyis mindenki rájön, hogy nem halt meg.

– Három nap hosszú idő – mondta az államügyész – a rendelkezésünkre álló időt legjobb képességeink szerint fogjuk kihasználni, és önt, hadnagy úr, arra kérem, amennyiben vissza akar térni a családhoz, kérje meg őket, hogy saját érdekében tegyenek meg mindent ennek a szóbeszédnek a fenntartása érdekében. Most azonban további jó estét uraim! Már későn van, és haza kell tennem, vagy talán valamennyien ugyanarra megyünk?

– Kezdetben legalább is mondta az orvos – de a népségnek el kell takarodnia a kapu elől, hogy ne lármázzanak tovább.

– Bízza csak rám, én majd gondoskodok róla, hogy elmenjenek – mondta Witte.

– A kapu felé tartva ekkor éppen odaértek, és kiléptek az utcára.

– Nos, mi a helyzet odafent? – érdeklődtek egyszerre többen is. Hogy van az öregember?

– Térjetez haza, emberek – mondta az államügyész – és ne zavarjátok a családot gyászában, az öreg Salomon meghalt.

– Igazságos Isten, és pont egy ilyen ember – kiáltozták mindenfelől. – És mi van a gyilkosokkal?

– Nem fogják megúszni méltó büntetésüket, bízhattok ebben, egy ilyen semmirekellő bűncselekmény nem maradhat büntetlenül.

– Kinek okozna ez gondot – szólalt meg egy öreg izraelita, aki a közelben állt – nem sok bajuk fog esni, hiszen csak egy zsidó volt, az öreg Salomon!

– Ember volt, és aki embervért ont ki, annak saját vérével kell felelnie ezért. De most már menjetez haza – láthatjátok, a kaput már bezárták, és a felesleges lármával csak zavarjátok a családot, akinek már van elég fájdalma és gondja.

Ez segített. – Úgy van, úgy van! – kiáltozták a legtöbben, és néhány perccel később az utca teljesen elnéptelenedett.

Különféle benyomások

Baumannék házában, a műhely melletti szobácskában vacsoránál ült a család, de az egyébként vidám hangulat ma este elmaradt a kis családi körben. Az öreg maga elkomolyodott, legalább is elmélkedő hangulatban volt, és nem sokat beszélt, és hogy közben kire gondolt, elárulta az a néhány szó, melyet végül kimondott.

– Ma már nem jön vissza – szólalt meg – miközben kiürített poharát újra megtöltötte sörrel – már jóval elmúlt kilenc óra. Bizonyára hazament, és lefeküdt.

– Nincs otthon, apám – mondta Karl – az előbb voltam odaát nála, egy szerszámot akartam kölcsönkérni, de a kulcs a szalmatakaró alatt volt szokásos helyén, ahol hagyni szokta, ha elmegy otthonról.

– Lehetne valami jobb ötlete is, minthogy oda tegye – mondta az anya – ezt a helyet a tolvajok is ismerik, és rémes, mi mindent elloptak megint az utóbbi időben Alburgban.

– Ez csak a jóságos rendőrségünknek köszönhető, mama – nevetett fel az öreg lakatos – mert ha egy tolvaj hagyja magát elkapni, a büntetést csak saját ostobaságának köszönheti.

Az asszony felsóhajtott, de mást már nem szólt, felállt, magához vett egy zsoltároskönyvet a kis könyvespolcra és abból elkezdett halkán maga elé olvasgatni.

Az öreg lakatos felállt, és egy darabig le-fel mászkált a szobában. Olykor ránézett a feleségére, mintha vele foglalkozna, de tovább hallgatott. Mindkét kezét elől nadrágtartója alá dugta, és csendben füttyörészett, ami olyankor volt szokása, ha valamin mélyen elgondolkodott. Az asszony nem figyelt rá, egyre csak tovább olvasott, és férje egyszer csak észrevette, amint háta mögött elment, hogy egy a lámpa fényében felcsillanó könnycsepp hullott a nyitott könyvre anélkül, hogy az asszony letörölte volna.

– Figyelj csak Karl – szólalt meg ekkor az öreg, fia előtt megállva – menj, feküdj le, valamit meg szeretnék beszélni anyáddal.

– Igen apám – válaszolta Karl – én is így gondolom, fáradt vagyok, és úgy tűnik, unalmas itt ma köztetek. A mama olvas, te füttyörészel, akkor én inkább bemászok a takaró alá, reggel megint korán kell kelniünk. Jó éjszakát mindenkinek!

Karl már régen elhagyta a szobát, de az öreg Baumann még mindig hallgatott. Megállt, már nem füttyörészett tovább, a feleségét nézte, aki még mindig a könyv fölé hajolva üldögélt. De most már ő sem olvasott, csak nézte a könyvet, és szinte úgy tűnt, mintha félne attól, hogy a férje megszólítja.

– Mond csak öreglány, mi van veled tulajdonképpen – kezdett bele a lakatosmester, miközben mindkét kezével az asszony székének támlájára támaszkodott. – Olyan vagy, mintha teljesen megváltoztál volna. Magadba fordulva üldögélsz, sóhajtozol, zsoltáros könyvben olvasgatsz, sőt sírdogálsz közben. Ha nyomja valami a lelked, kiben bízhatnál meg jobban, mint bennem? Ha valami gondod van, hát nem én volnék éppen az a férfi, aki gondjaid levehetné a válladról? Beteg vagy, mama?

– Nem, Gottfried – szólalt meg csendesen az asszony – tulajdonképpen nem beteg vagyok, nem tudom, valami úgy nyomja a szívem, valami sejtetem, mintha valami szörnyű dolog történe velünk, és tulajdonképpen fogalmam sincs róla, mi lenne az.

– Te jó Isten, igen – bólintott Baumann, miközben leült mellé és megfogta a kezét – az embernek néha vannak ilyen órái és az orvosok azt mondják erre, hogy a vérünkkel van valami, de tényleg így lenne, öreglány? Nézd csak, már hosszú, hosszú évek óta házasságban vagyunk, már ezüstlakodalmunkon is túljutottunk, és olyan boldogok voltunk egymás mellett, olyan békésen éltünk együtt, és barátságtalan szó sohasem hangzott el közöttünk. Ha volt valami, ami nyomasztott, akkor elmondtad nekem, ha velem volt valami én ugyanezt tettem és elmondtam neked. Mostantól másként lenne?

– Nem, Gottfried, nem – hiszen az rettenetes volna! – sóhajtott fel az asszony és fejét férje mellére hajtotta, és egyre jobban potyogtak a könnyei.

– Na, akkor ki vele, hadd halljam, mama – mondta Baumann.
– Valami nyomasztóan hat rád, látom rajtad, és ha annak okát is megtudhatom, majd csak kitalálunk valamit.

– Igen, de mit mondhatnék? – sóhajtott fel panaszosan az asszony – hiszen magam sem tudom. Csak olyan tompa érzést érzek a szívem körül.

– Hm – dörmögött a lakatosmester – ez most épp olyan, mint annak idején, amikor még fiatal házaspárok voltunk, közvetlenül az egyik fiú születése után, a Fritzt volt az, vagy talán a Karl? Akkor ugyanezt a műsort adtad elő, és milyen soká tartott annak idején, és mennyi gondot okozott nekem, aztán végül semmivé vált. Lassanként egyre jobb lett a helyzet, és az összes sejtelked, ahogy annak idején is nevezted azokat, a porba hullott.

Az asszony csendesen bólintott a fejével, és Baumann egy idő után folytatta:

– De most már tudom, honnan van mindez. A testvérednek, a Heszbürgernek volt tele a feje egész idő alatt furcsa szeszélyekkel. A kártyavetésével és jóslataival végül még beképzeli saját magának, hogy tényleg tud valamiről, és az sem csoda, hogy anynyi balekot talál, akik mindezt elhiszik neki, és ezzel téged is megfertőzött. A földöntúli ötleteivel és elképzeléseivel tisztára meghülyíti az embereket, és ha az ember tiszta fejjel átgondolja azokat, akkor állíthatom neked, mindaz semmi más, mint szélhámosság és átverés. Rokonságát már rég ki nem állhatom, és nagyon örültem neki, hogy már jó ideje nem jártatok össze. Ma délután azonban megint itt töltött pár órát, és megint telefecsegte a fejed.

Ah, Gottfried, ki nem állhatod a testvéremet, pedig ő mindig csak jót akart nekem!

– Az lehet – mondta a lakatosmester fejét ingatva, de ha tényleg így van, akkor nem jól kezd hozzá. Az átkozott szélhámosságaival jobb lenne, ha otthon maradna, a férje pedig, na nem akarok fájdalmat okozni neked, öreglány, de a sógorunk, ha csak meglátom azt az átkozott fickót a „dicsértessék a Jézus Krisztust” dumájával együtt, már attól rosszul leszek.

– Pedig áldott jó ember – mondta az asszony – és mindent megtesz a testvéremért, amit csak szeméből ki tud olvasni. Persze megvannak a maga furcsa szokásai, és nekem is jobban megfelelne, ha nem járna annyit templomba, és a jó Istent nem venné olyan gyakran a szájára. De hát ez már az ő gyenge oldala, de ha egyébként derék és szorgalmas ember, akkor tényleg semmi okunk rá, hogy vádaskodjunk felette.

– Felőlem – morgott maga elé a lakatosmester – nekem semmi kifogásom sincs ellene, ha a testvéred kijön vele, nekem úgy is megfelel. Barátom azonban biztos nem lenne, és azt is tudom, hogy ő sem nagyon kedvel engem, amit nem igazán tudom, minek köszönhetek, bár túl sok barátságos szót még nem hallott tőlem.

– Igazságtalan vagy vele, Gottfried.

– Legyen ő csak boldog, úgy ahogy van – morgott megint az öreg. – De teljesen eltértünk a témától, amit az előbb kérdeztem tőled. Tehát nem tudod megmondani nekem, mi nyomja a szíved, mama? Nem bízol meg bennem?

– Még hogy ne bíznék benned, Gottfried? – szólalt meg az asszony szívélyesen. Hát ne vettem volna észre a hosszú, hosszú évek alatt, hogy milyen jó és hűséges vagy hozzám, és panaszkodtam én valaha ellened? Ó, Gottfried, te vagy a legjobb ember, amilyen csak létezhet a világon, és ami engem egyáltalán nyomaszt, és annyira szomorúvá tesz, pusztán csak az az érzés, hogy sohasem érdemeltem meg ekkora boldogságot.

– Marhaság – mondta a lakatosmester kissé zavartan. – Pont úgy beszélsz, öreglány, mintha most szerettél volna belém, és férjül akarnál megszerezni magadnak. Még jó, hogy nincs itt sen-

ki, aki hallana bennünket, a végén még elcsodálkozna, hogy mi lehet, amit így megkedveltél rajtam ...

Hirtelen hallgatózni kezdett, mert odakint kopogtattak az ablaktáblán. A műhely már zárva volt, és odakintről az ablaktáblákba vágott szív alakú nyílásokon át látni lehetett, hogy még világos van a szobában.

– Nocsak – mondta az öreg Baumann – látogatót kapunk? Ki az?

– Én vagyok az, mesterkém – válaszolt egy finom női hang – nyissa csak ki az ajtót!

– Na, azt bárki mondhatja, hogy „én vagyok” – dörögte a lakatos.

– A Volkertné lehet az, a szabó felesége, a szomszédasszonyunk – mondta a mama.

– Maga az, Volkertné?

– Igen mester, fontos hírt hozok.

– Na, vajon mi lehet az a fontos dolog, ami az öreg pletykafészket ebben a lefekvés körüli időben ide hajtotta – morogta csendben maga elé Baumann, aztán hangosan még hozzáfűzte: – Menjen csak körbe a műhelyhez, majd kinyitom.

Ezzel fejét csóválva kiment a szobából, és felemelte a műhely bejárata előtti sorompót, ami az egyetlen akadályt képezte. Az ajtó alig nyílt keskeny résnyire, melyen át egy emberi lény egyáltalán beférhetett, amint egy kis vézna asszony, krinolin nélkül, kalap vagy főfödő nélkül, alsószknya, cipő és harisnya nélkül, mintha éppen az ágyból ugrott volna ki, egy régi, zöld-piros kockás kendőbe burkolódzva beosont az ajtón és így szólt: – Ő mester, mondja, ugye itthon van a fia, a Fritz?

– És ezért kopogtatott ki engem, hogy ezt megkérdezze? – mondta Baumann nem éppen barátságos hangon. – Miért nem megy át hozzá oda, ahol lakik?

Ah, mester – mondta az apró asszony – csak így szaladtam át otthonról! Éppen le akartunk feküdni, gondolhatja, és ekkor a Homeierék fia kopogtatott az ablakon és bekiáltott: – Hé mester, hallottátok, hogy az öreg Salomont agyoncsapták a Zsidóutcában, és kirabolták az egész boltját és elvitték a fémkazettát is, amiben a pénzt tartotta?

– Az öreg Salomont? – kiáltott fel Baumann meglepetten. Mi a hóhér, Fritz éppen ma este sötétedés előtt vagy sötétedéskor vitt haza neki egy munkát!

– Na igen, mester, állítólag a Fritz ütötte le, és két rendőr elvitte őt. Ah, micsoda szerencsétlenség! – kiáltott fel a kis asszonyka, és keservesen sírni kezdett.

– Mi történt? – kiáltott rémülten Baumann-né a szobából ki-rohanva. Mi történt a Fritz-cel?

– Nem tudom – mondta az öreg Baumann, miközben kezével a fejét fogta – vagy én bolondultam meg, vagy a szomszédasszony, állítólag a Fritz agyonütötte az öreg Salomont, de ez tiszta képtelenség, ez akkora ostobaság, amit egy pillanatra sem lehet elképzelni – hahaha és a szomszédasszony alsószoknyában és mezítláb szalad át ezzel az éjszaka közepén! Bizonyára rosszat álmodott, Volkertné!

– Ó, édes Istenem – vinnyogott az asszony – bár csak úgy lenne! De hát a Franz saját maga látta, amint Fritzet hátrakötött kézzel a rendőrségre vitték, és az egyik rendőr mondta, hogy állítólag ő gyilkolta meg a Salomont.

– Hová akarsz menni, Gottfried? – kiáltott fel az asszony rémülten, amikor a férje bement a szobába, és magához vette a szőgre akasztott kabátját.

– Átmegyek a Fritzhez, öreglány, és megnézem, otthon van-e, és ha nincs otthon, akkor a rendőrségre, mert különben megőrülök, ha ezzel a hülyeséggel a fejemben kell lefeküdnöm.

Az asszony nem válaszolt, némán és hallgatagon állt összekulcsolt kezekkel és maga elé meredt a padlóra. Baumann azonban,

aki nem ok nélkül tartott attól, hogy a szabó felesége, ha egyedül marad itt a nejével, még valami bajt okozhat a nyelvével, ezért felé fordulva így szólt hozzá: – És jöjjön maga is, szomszédasszony, a végén még halálra fázik ebben a vékonyka ruhában, mert az éjszakák már hűvösek. Mindez bizonyára csak üres fecsegés volt a Franz részéről, majd utána nézünk a dolognak.

– Ó Istenem, tényleg igaza van – mondta az asszony – a régi reumám mindig halálra kínoz. Na, jó éjszakát Baumann-né asszony! Csak ne idegeskedjen, te jó ég, a rémülettől még most is teljesen odavagyok!

– És ezzel, mint egy angolna, nem is volt annál sokkal szélesebb, kisiklott az ajtón, amit a mester kinyitott neki.

Baumann azonban nem hagyta magára az öregasszonyt, míg meg nem győződött róla, hogy tényleg hazament, csak utána fordult meg és indult el fiának nem túl messze lévő lakásához. Fritz azonban tényleg nem volt még otthon, és ekkor már kezdett nyugtalanná válni, és elindult a rendőrségre. Persze álmában sem gondolta volna, hogy akár egy szót is elhiggyen abból, amit az öregasszony fecsegett, mert abban tényleg biztos volt, hogy az ő Fritz fia egyetlen embert sem volna képes meggyilkolni, ráadásul pont egy gyenge öregembert, de mindenesetre meg akart győződni róla, hogy csak valami hazudozásról van szó, és holnap reggel majd jól megmondja a véleményét a szabó feleségének. Épp ez hiányzott még, pont ma este szegény Kathrinét ilyen rémületbe kergetni!

A rendőrségen csak az igazságszolgáltatás éppen szolgálatban lévő szolgálát találta, és igencsak megrémült, amikor ezek igazolták, hogy az öreg zsidó Salomont ma este sötétedés beálltakor, tulajdonképpen még sötétedés közben megtámadták és leütötték, és tényleg letartóztattak egy férfit, akit a gyilkossággal gyanúsítanak, azt azonban nem tudták megmondani, hogy hívják az illetőt. A nevét nem hallották, és itt sem voltak akkor, amikor behozták.

Baumann ekkor azt követelte, hogy beszélhessen vele. Ezt persze nem engedték meg neki. Először is senkivel sem találkozhat,

míg erre a vizsgálóbíró engedélyt nem ad, és egyébként is túl későn van. Este tíz órakor nem engedhetnek látogatót a fogolyhoz.

De legalább megkérdezhetnék tőle, hogy hívják, és kicsoda.

Ez megint csak nem lehetséges – mivel nem hagyhatják el őrhelyüket, feltétlenül kéznél kell lenniük, ha valamilyen esemény történik, és különben is, a börtönőr már régen alszik. A rábízott cellákat rendszerint minden este kilenckor szokta ellenőrizni, és amikor fél tizedt üt az óra, már ágyban van. Jöjjön vissza holnap reggel, akkor majd megtudhatja a fogoly nevét.

Szegény Baumann úgy szédelgett haza, mint egy holdkóros. Az öreg Salomont sötétedéskor gyilkolták meg az elmondottak szerint, és Fritznek pontosan ebben az időben kellett nála lennie. Az, hogy a bűncselekményt nem ő hajtotta végre, magától érthető, de micsoda szerencsétlen véletlen játszhatott itt közre!

Még egyszer elment Fritz lakása felé, a ház azonban zárva volt, fent a lakásában nem volt világos, még nem volt otthon, és mi lesz most nála odahaza, micsoda aggodásba kezd megint a felesége, és csak nem ez lenne annak a sejtelemnek a vége, mely egész nap gyötörte az asszonyt? Mindenesetre ezt fogja bebeszélni magának. Az az átkozott vénasszony, képes volt még éjszaka idején is átjönni hozzájuk a rossz hírrel!

Tényleg nehéz helyzetbe került a feleségével, mert az asszony teljesen magánkívül volt, és egyre csak saját magát vádolta, mint ha mindenről ő tehetne, ami történt. Rettenetesen felizgult állapotban került, és Baumann hálát adott az Istennek, amikor végre sikerült rábeszélnie, hogy feküdjön le. A következő reggel nyugodtabb körülmények között virradt rá, és arra is számíthatott, hogy pontosan megismerheti a történeteket is. A többi majd kialakul magától.

Witte államügyész egy darabig még együtt ment két kísérőjével, miután elhagyta Salomon házát, aztán elkanyarodott saját lakása felé. Igen elgondolkodva és nem éppen barátságos hangulatban lépkedett tovább. Volt néhány dolog, ami átcikázott a fején, és többek között főként azon elmélkedett, megérte-e a fáradságot,

hogy ilyen nagy igyekezettel vállalta magára a Müllerné ügyét. Mi köze van neki az őrnagy, vagy a Fröhbach tanácsos és a Wendelsheim család dolgaihoz? Menet közben elmélkedve egyre csak bólogatott maga elé, nem azért, mintha valamely korábbi gyanúját igazolva látta volna, hanem gondolatban mindössze újabb felismeréseinek különféle egyező pontjait nyugtázta magában.

Így érte el a házát, ahol családja teával várta. A mai levelek továbbbitására már túl késő volt, az írnokok már régen bezárták az irodát, és a kulcsot odaát leadták az államügyész feleségének.

Witte odakint letette a kalapját és botját, és belépett a szobába. Az államügyész asszony képtelen volt elnyomni késői érkezése miatti csodálkozását, mert egyébként aligha volt pontosabb ember a világon, mint a férje.

– Kedves szívem – mondta az ezzel kapcsolatban tett megjegyzésekre – pontos időben érkeztem volna haza, ha nem jött volna közbe egy rendkívüli esemény. Elhaladtam egy ház mellett, ahol közvetlenül előtte rablógyilkosság történt, és jelen kellett lennem a vizsgálatnál.

– Rablógyilkosság? Kinél? – kiáltott fel egyszerre mindkét hölgy.

– Nem ismeritek azokat az embereket, gyerekek, a Zsidóutcában történt, az öreg Salomonnál. Az öregembert leütötték, és kétségtelenül kirabolták.

– Hiszen ez rettenetes! És elkapták a gyilkosokat?

– Elkaptak, és elvittek persze valakit, de csak gyanú merült fel vele szemben. Egy ismerősünkről van szó, a fiatal Fritz Baumann tartóztatták le.

– A Fritz Baumann? Gondoltam – kiáltott fel az államügyész asszony jobb kezével a baljába csapva – hogy a fickó egyszer még ilyesmire vetemedik. Előre látható volt, mert amilyen szemtelen ez az ember volt ...

– Nagy Isten – mondta Ottilie – hiszen ez rettenetes – szegény szülei!

– Hm – dörmögött az államügyész – szándékomban volt beszólni az öreg Baumannéknak, szégyenszemre azonban útközben megfélemeztem róla. A kellemetlen hír egyébként sohasem jön túl későn.

– Tehát agyoncsapta? – érdeklődött tovább az asszony, aki ádáz elégtételt érzett, hogy megalázva és megbüntetve láthatja azt az embert, aki merészelt szemet vetni a lányára.

– Kedves Therese, túl hamar ítélsz – válaszolt Witte. – Már mondtam neked, hogy csak gyanúsítottként tartóztatták le, mert a helyszínen találták, és véres volt a ruhája. Minderre azonban van nálán valami elfogadható magyarázat, és én jómagam egyáltalán nem hiszek a bűnösségében.

– Ő tette – kiáltotta az államügyész asszony fennköltén – ő volt az, és képes lett volna ide hozzánk befészkelni magát, pont jó kis meleg fészek lett volna neki. Hajtotta a becsvágy, hogy gyorsan meggazdagodjon, és megmutassa nekünk, hogy mire képes, és ehhez bármilyen eszköz megfelelt neki. Tanítgass te csak engem emberismeretre!

Ottilie hallgatott. Amit anyja mondott, az önmagában nem volt lehetetlen, azonban ellentmondott érzéseinek, hogy el is higgye neki. El sem tudta képzelni annak lehetőségét, hogy a mindig oly szerény ember képes legyen egy ilyen merénylet elkövetésére. Szíve mélyén azonban mégis duplán örült, hogy visszautasította a kérést, és még a gondolatot is rémesnek tartotta.

– Figyelj Therese – mondta az államügyész nagy nyugalommal, miközben leült az asztalhoz, és a számára kitöltött tea felé nyúlt. – A te emberismereteidre túl sokat azért mégsem adnék. Mit tartasz te például a von Wendelsheim hadnagyról?

– Kétségtelenül szolid, derék ember – mondta az asszony méltóságteljesen – becsületes és tisztességes, és ha egyszer eljön-

ne ahelyett a vagabund helyett, aki iderohant, és megkérné Ottilie kezét, örömmel adnám áldásomat, annyira megbízok benne.

– Hm, hát így állunk? – mondta az államügyész – lassan kevergetve teáját és a csészébe meredve.

Ottilie azonban felfigyelt: Apjának van még valami a szívéen, ezt rögtön észrevette rajta, csak nem valami Bruno von Wendelsheimmel összefüggésben? Apja nem hagyta sokáig kétértelműségek között.

– Von Wendelsheim hadnagy ma szintén ott volt – mondta – és figyelemre méltó módon éppen az öreg Salomon házában tartózkodott a gyilkosság idején. Odafent volt a hölgyeknél.

– Miféle hölgyeknél? – szólalt meg az államügyész asszony fejét felkapva.

– Nos, hát a ház asszonyainál, az öreg zsidó feleségénél és lányánál, és be kell vallanom, hogy még életemben nem láttam szebb lányt, mint amilyen ez a modern Rebekka.

– Ez nem igaz – mondta az államügyész asszony nagy határozottsággal – ez megint csak egy újabb kitaláció, hogy bosszantsál vele.

– Ha annyira biztos vagy benne – válaszolt Witte – akkor kár tovább beszélni róla. Kérlek Ottilie, nyújts ide nekem még egy kis kenyeret!

Az államügyész kis hatásvadász szünetet tartott, mivel igen jól tudta, hogy házastársa nem egykönnyen nyugszik meg, de az általa határozottan kimondott „ez nem igaz” mégiscsak bosszantotta egy kicsit, és arra készült, hogy ismét megszólaljon.

Az államügyész asszony éppen így volt ezzel, és mivel Ottilie meg sem mert szólalni ebben a feszült helyzetben, egy ideig semmi mást sem lehetett hallani, mint a kések és villák zörejét és a kanalak koccanásait a teáscsészékben. Az asszony végül nem bírta tovább – férje hallgatagsága pont egy ilyen fontos ügyben kezdte kétségbe ejteni. Anyaként talán nem kellene tudnia erről?

– Mit keresett a von Wendelsheim báró a zsidó házában? – törte meg végül a hallgatást. Hiszen ami ott történt, nem a katonaság, hanem a rendőrség dolga.

– Én sem úgy gondoltam, hogy katonai ügyben jelent volna ott meg – mondta Witte szárazon.

– És mi keresni valója lett volna ott egyébként? Witte, olyan hangulatban vagy ma, hogy még egy szent is elveszítené melletted a türelmét!

– Akkor légy oly kedves, és ne szakíts félbe a továbbiakban „ez nem igaz” típusú megjegyzéseiddel, ha valamit el akarok mondani neked. Ha én egyszer állítok valamit, akkor nyugodtan megbízhatasz benne, hogy az igaz is, így hát még egyszer elmondom, hogy von Wendelsheim hadnagy a katasztrófa idején oda-fent volt a ház hölgyeinél, az öreg Salomon feleségénél és lányánál.

– De az Isten szerelmére, mit kereshetett ott? Talán tévedésből nem a megfelelő házba tért be?

– A Zsidóutcában? Igen valószínű – bólintott a férje. – Egyébként nem ez lehetett az első alkalom, hogy „tévedésből” tért be hozzájuk, mert a házban igen jól kiismerte magát, és előre ment a lámpával az emberek előtt, akik nem ismerték ott a járást.

– A von Wendelsheim báró?

– Nagyon meghitt barát lehet a háznál, erről biztosíthatlak, Therese – mondta az államügyész komolyan, miközben jelentőségteljes pillantást vetett felé – és az emberismereted ezúttal, ami a körülményeket illeti, megint csak alaposan cserbenhagyott.

– És a leányzó tényleg olyan szép? – kérdezte Ottilie, aki igen fájdalmas döfést érzett szíve tájékán, jóllehet nagyon igyekezett közömbösnek mutatkozni kérdése során.

– Nem vittem túlzásba – mondta az apja. – Persze az adott körülmények között a rémülettől és izgalomtól halásápadt volt, ennek ellenére nem vonom vissza állításomat, életemben nem

láttam még ilyen kiteljesedett szépségű és minden mozdulatában nemes lényt, mint amilyen az a lány volt.

– És ez lehetett az, ami odavezette őt – mondta az anya, azonban mégis nyugtalanul möröögve székén. A szép kis arcocskát csábította oda. De egy báró tényleg nem gondolhat arra, hogy az életben valaha is feleségül vehet egy zsidó lányt.

Witte szigorú pillantást vetett felé. – Drága feleségem – szólalt meg élénk hangon – ha úgy véled, hogy egyáltalán hajlandó lenne mérlegelni, hogy elfelejtse ősei címerét, az még csak az első lépés lenne. Azon kötelezettségek alapján azonban, melyek látszólag a családhoz kötik, remélem, hogy soha többé nem teszi be a lábát a házukba. Remélem, megértettél, mama?

– Túl messzire mentél, Dietrich – mondta az asszony nyugtalanul. A másik felet is illene meghallgatni, mielőtt elítélné az ember, és neked ezt még csak mondanom sem kell.

– Tényleg nem, de vannak olyan esetek, amikor az is elég, ha az ember meglát valamit, ahelyett hogy hallaná – mondta az államügyész – és biztosíthatlak, hogy annak alapján, amit ma este láttam, a magam részéről teljesen meg vagyok nyugodva. Egyébként a téma egyáltalán nem olyan kellemes, hogy sokáig időznünk kellene mellette, egyébként is, még dolgoznom kell. Jó éjszakát, gyerekek, szép álmokat! Beküldhetnétek még egy palack friss vizet a szobámba!

Ezzel kiment az ajtón és feleségét legalább is a döbbenet kimondhatatlan állapotában hagyta hátra, mivel felette ebben a pillanatban fantáziájának képzelt légvárai és építményei dőltek halomba.

Von Wendelsheim hadnagy – az ő hadnagyuk, akit, amint ő elképzelte, gondosan nevelgettek és terelgettek, és kiválasztották lányuk számára, és egyetlen megengedett eszközt sem hagyott ki, hogy magukhoz édesgesse, egy zsidó családjában! És micsoda megaláztatás és szégyen, ha a feljebbviteli bíróság tanácsosának feleségére gondolt, aki minden szívügyének bizalmasa volt, és az az asszony képtelen lesz hallgatni, ezt tapasztalatból tudta!

Ottilie felállt, és odalépett az ablakhoz, szíve robbanásig feszült, de nem mert egy szót sem szólani, és ujjai az ablaküvegen egy képzelte melódia ütemére mozogtak, majd halkán jobb cipőjének spicccével az ütemet dobolta, aztán egyszer csak összerezzen, és abbahagyta, mert hirtelen eszébe jutott, hogy ez volt az utolsó francia tánc, amit azzal az árulóval eltáncolt.

De tényleg ilyen rossz lenne a helyzet? Az államügyész asszony erre még nem mert gondolni, a lányának ezt azonban még nem akarta megemlíteni. Hiszen ki tudhatná, hogy nem futólag vakította-e el annak a lánynak a szépsége, és egyáltalán nem is gondolt arra, hogy komolyabban vonzódna hozzá! Az utóbbi időben sok pénzre volt szüksége, az örökség kifizetésére csak a következő hetekben kerül sor, az öreg Salomon azonban kamatra pénzt szokott kölcsönadni, és mi sem lett volna természetesebb, minthogy az apa jóindulatának megszerzése érdekében egy kicsit a lánya körül volt kénytelen forgolódni. Bárcsak tudna valakit, aki erről közelebbi felvilágosítást adhatna!

És még, hogy a hadnagy soha többé ne lépjen be ebbe a házba? Nevetséges! Ki tilthatná ezt meg neki? Ő biztos, hogy nem – és a férje? Olykor adott ilyen utasításokat, ha túlsordult benne a háziúr beképzelt hiúsága, ahogy az államügyész asszony ilyenkor nevezni szokta. Az már más kérdés, hogy volt-e valaki, aki ezeket végre is hajtotta. Ő maga legalább is számtalan példára emlékezett, amikor határozottan kiadott utasításainak pont az ellenkezője történt. Előfordulhat, hogy jelen esetben is erre kerül majd sor.

Egészen másként érte a hír Ottiliét. Nemcsak szíve mélye, hanem büszkesége és nagyravágyása is mélységesen sérült, és a közelmúlt emlékei sem nyújtottak vigaszt számára. Azt hitte, Bruno szereti őt, most azonban be kellett vallania magának, hogy sohasem adott rá alkalmat, hogy erről meg is győződhessen. Mindig barátságos és illedelmes volt iránta, de ennél sohasem több. Mondott neki hízogató szavakat, de ez nem volt több, mint azok a szokásos áporodott mondások, melyekkel a fiatal urak társalgásait folytatni szokták. Ha ő azonban ezeket másként értelmezte, az nem az ő hibája lenne? És most sírni, keserűen sírni szeretett vol-

na, ha arra gondolt, hogy egy ideig a „hamisat” vélte értékesnek, és többre tartotta, mint egy futó báli ismeretséget.

A téma azonban ma este mindkettőjük számára alkalmatlan volt a további eszmecserére, és bár Ottilie a von Wendelsheim báróval kapcsolatos ítéletével sokkal inkább tisztán látott, mint anyja, aki még mindig támpontokat keresett különböző lehetőségek irányába, sem az anya, sem a lánya nem éreztek késztetést arra, hogy pillanatnyilag tovább részletezzék az ügyet.

Ottilie még leült a zongorához, kezdetben kissé még nehézkesen fantáziált, aztán daczból később Strauss keringőkre váltott. Az anya ezzel szemben forttyogva üldögélt az egyik sarokban, a játékra egyáltalán oda sem figyelt, és lassacskán nekilátott összeomlott légvárainak újjáépítéséhez.

Frühbach tanácsos

Következő reggel az öreg lakatosmester már napfelkelte előtt talpon volt. Nem volt nyugta, a percek óráknak tündek számára, míg végre útnak indulhatott, hogy fiát keresse. Közben az öreg Salomon ellen elkövetett rablótámadással és vélt gyilkosával kapcsolatos szóbeszéd szédületes sebességgel terjedt a városban, és már akkor, amikor Baumann visszatért fia lakásához azzal az alig várható reménnyel, hogy mégis otthon találja őt, emberekkel találkozott az utcán, akik vigasztalni próbálták, és úgy vélekedtek, hogy az öreg zsidó bizonyára helytelenül viselkedett a fiatal, forróvérű férfivel szemben, és az csak dühében támadt rá.

Már nem kételkedhetett a rettenetes szóbeszéd valóságtartalmában, ráadásul a házban, ahol Fritz lakott, meggyőződhetett arról, hogy fia tegnap este nem ment haza, és valószínűleg máshol töltötte az éjszakát, ott ugyanis még semmit sem tudtak a gyilkoság elkövetéséről és annak következményeiről.

Szaporra léptekkel sietett a rendőrség épülete felé, ahol a vizsgálati fogságban lévő elkövetők ültek. Itt persze megkapta a felvilágosítást, hogy Fritz Baumann, alburgi technikust tegnap este letartóztatták és behozták, de röviden és tömören elutasították, amint kérelmezte, hogy fiát láthassa és beszélhessen vele. Ezzel kapcsolatos döntést a vizsgálóbíró hozhat, aki tíz óra előtt semmi esetre sem érkezik, de ezt követően sem reménykedhet abban, hogy ilyen engedélyt kaphasson, vélekedett a börtönőr, mielőtt legalább a vádlott vallomására sor nem kerül. Ezt követően természetesen további nehézségek már nem lesznek, és ezért jöjjön vissza később.

A lakatosmester kétségbeesésében ekkor az öreg Salomon házához szaladt, hátha ott esetleg megtudhat valami közelebbit, de ott még csak be sem eresztették, az ajtó előtt rendőrposzt állt, mert éppen akkor egy erre a célra kiválasztott bizottság a tegnap lepecsételt bolt átvizsgálásával volt elfoglalva, hogy esetleges további nyomokat találjanak. Amikor bemutatkozott, és elmondta, hogy

apja annak a fiatalembernek, akivel szemben a rémes gyanú felmerült, az egyik rendőr úgy vélekedett, legyen egy kis türelemmel, mert ebben az esetben számíthat arra, hogy őt is beidézik, és felvilágosítást kérnek a letartóztatott korábbi életvitelével kapcsolatban.

Utolsó próbálkozása Witte államügyésznél volt, mert véletlenül meghallotta, hogy tegnap este ő is a helyszínen járt a meggyilkolt áldozat lakásában, azonban nem találta otthon, mert már korán reggel ügyei intézése miatt elment hazulról.

Az öregember teljesen megtörtén tért vissza saját otthonába, és ott sem talált vigasztalásra. Felesége a nyakába borult, amint belépett a műhelybe, és hangosan szipogott, a kis Else sírdogált, mert az anyját sírni látta, és Karl, a kisebbik fia kedvetlenül munkáját végezte. De három-négy különféle ember is ott volt megint, és mindegyikük a borzalmas történetről mesélt, és természetesen közelebbi részleteket ők is Baumann saját házában szerettek volna megtudni, és elképzelhető, ez mennyire felingerelte az anyát.

Így telt el az egész nap és az éjszaka majd a következő nap is. A fogolynak közben két kihallgatást kellett kiállnia, aki azonban a leghatározottabban kitartott első vallomása mellett, amelytől keresztkérdésekkel sem lehetett eltéríteni. Ekkor apját szólították, de fiával ekkor sem találkozhatott. Csak azt akarták hallani tőle, hogy mit tudott a fiatalember Salomonhoz vezető útjáról, az meg egyezik-e a fogoly vallomásával, és lényegében pontosan ez volt a helyzet. Az időpontokra vonatkozó adatok egyeztek a vallomással, és a Zsidóutca több lakója is úgy nyilatkozott, hogy sötétedéskor látták őt, amint inkább szaladt, mint sietve haladt és karja alatt vitt valamit, ez azonban kevésbé szólt ellene, mert ezt egyáltalán nem hallgatta el ő sem, és mindezt egyszerűen azzal magyarázta, félt, hogy az öregember boltját már zárva találja.

A ház lakóinak riasztása dörömböléssel és segélykiáltásokkal szintén nem volt másra visszavezethető, csak saját magára, és ha tényleg így tett, akkor természetesen nem volt valószínű, hogy a pillanatokkal korábban végrehajtott merénylet után ekkora lármát csapjon, és felhívja magára üldözői figyelmét.

Szabadon bocsátásával kapcsolatban azonban még mindig képlekedtek. A vizsgálóbíró mindenesetre úgy határozott, hogy a vádlott mindaddig fogságban marad, míg Salomon állapota annyira javul, hogy ki lehessen hallgatni. Lehetséges ugyanis, hogy támadóját felismerte, és úgy tűnt, az öregember állapota tényleg javul, habár a városban erről mit sem tudtak.

Witte tanácsát ugyanis szigorúan betartották, és szándékosan azt a hírt terjesztették és tartották fenn továbbra is, mely szerint az áldozat, aki életveszélyes sérüléseket szerzett, és az első huszonnégy órában nem is tért magához, sebeibe végül belehalt. Persze közben a saját lakásában a legnagyobb szeretettel és gondossággal ápolták, Rebekka pedig éjjel-nappal el sem mozdult ágya közeléből.

A rendőrség persze a legszigorúbb és leggondosabb nyomozást hajtotta végre minden lehetséges irányba, hogy valahol végre nyomra bukkanjanak, amit követni lehetne, de mindez a legcsekélyebb eredmény nélkül maradt. Amennyiben tényleg nem a fogoly volt az elkövető, és a vizsgálóbírónak most már magának is kétségei támadtak, akkor úgy tűnik, a valódi tettesnek sikerült ravasz módon kivonnia magát az igazságszolgáltatás kezei közül, fellelése napról napra nehezebbé és valószínűtlenebbé vált, mert összeköttetései révén könnyedén elhagyhatta a várost és az országot is, és ezt valószínűleg már régen meg is tette. Mit sem segített, hogy két rendőr folyamatosan a pályaudvaron posztolt, és minden utazót alaposan végigmértek. Minden távozó bőröndjét mégsem kutathatták át, és egy ember arcáról sem lehet egykönnyen megállapítani, hogy követett-e el valamiféle bűncselekményt, vagy sem. Bűnözők egyébként sem szoktak nyíltan szaladgálni.

Frühbach tanácsos eközben különös, ha nem is túlzottan pozitív jellegű tevékenységgel volt elfoglalva. Ő ugyanis korán reggeltől késő estig szaladgált az utcákon és sietős dolgaik intézése közben feltartotta azokat a szerencsétleneket, akikkel találkozott, és schwerini bűnügyi történetek elbeszélésébe kezdett, amelyek annyiban hasonlítottak az itteni esethez, hogy valamennyinek a felderítése eredménytelen maradt. Sajnálatára azonban csak ritkán

jutott túl bevezető mondókáján, mert már ismert volt a városban, és aki csak tehette, kitért útjából. Olykor a kezei közül törtek ki, és elbeszélése közben magára hagyták, melynek csattanóját a legtöbb esetben maga sem tudta, és már azt is elfelejtette, mivel kezdte.

Hangulata ennek következtében nem javult, és kezdte az embereket hálátlansággal vádolni. Hasonló schwerini esetekre emlékezett vissza, és örült, amikor dél lett, hogy haza mehet és ebédelhet, és szokása szerint lefekhet egy kicsit aludni. Semmit sem mulasztott el, amikor aludt, a többiek pedig kis időhöz jutottak, tehát dupla előny volt, amit így elért. Ma azonban még a saját lakásában sem talált nyugalmat.

– Meni – szólt hozzá a tanácsosné – amint belépett a szobába, és fejét törölgette, mint mindig, amikor megizzadt – a szabó megint itt volt, hogy elvigye az anyagot, amiből új nadrágot akarsz csináltatni magadnak, azonban nem találtam sehol, add elő, légy szíves.

– Az anyagot? – kérdezte a tanácsos, miközben csodálkozva megállt a szoba közepén. – De szívecském, hiszen már tegnapelőtt reggel kikészítettem az előszobába, és nagyon kértelek, hogy sürgősen vidd el a szabóhoz, mert olyan szakadtan nézek ki, hogy már alig merem az utcán láttatni magam! Az emberek már mindenhol elkerülnek.

– Igen, tényleg emlékszem rá, Meni – válaszolta gyengéden a felesége – hogy ezt mondtad, de amint elmentél, mégsem találtam sehol, aztán közbejött az a rémes történet az öreg Salomonnal, utána meg már nem is jutott eszembe.

– Akkor most végül is még mindig odakint van?

– Nem, biztos, hogy nem, a Henriette és én már mindent végigkutatunk, és sehol sem találjuk. Bizonyára megint elzárhattad, Meni, az utóbbi időben olyan szétszórt vagy.

– Igen, kedvesem – mondta a tanácsos, aki mégsem volt teljesen biztos a dolgában – persze előfordulhat, mert annyi gondolat-

tal vagyok elfoglalva, hogy azt sem tudom, hol áll a fejem. Az emberek annyira kultúrálatlanok itt Alburgban, meglepő, mennyire nem tudnak segíteni saját magukon, és minden pillanatban megállítanak, és ilyen-olyan ügyekben kérnek tőlem tanácsokat.

– Jól van, nézz csak utána még egyszer, Meni, és ha megvan, a Henriette rögtön átviheti a szabóhoz, hogy hamar varrja meg a nadrágot.

– Igen, galambocskám – válaszolta Frühbach, miközben zsebei közül az egyikből előhalászta a kulcsot, aztán először a legfelső, majd a második, a harmadik és a negyedik fiókot is kinyitotta, hogy megtalálja a keresett anyagot, ami azonban nem volt sehol. Letérdelt, aztán erőlködni kellett, hogy ismét fel tudjon állni, közben megállás nélkül csóválta a fejét, aztán a ruhásszekrényt, az íróasztalt, a másik komódot vette kezelésbe, végül mindent végigkutatott, ahol ilyen anyagot tárolni lehet, de eredményt sehol sem ért el.

Henriette jelentette, hogy tálalva van az étel ki fog hűlni, és a nélkülözhetetlen almabor pedig megmelegszik, de mindezt hiába. Frühbach tanácsos a leglehetőlenebb helyeket is átkutatta nadrág- anyaga után, amit felsorolni is képtelenség volna, és végül, de csak legeslegutoljára arra a következtetésre jutott, hogy az vagy eltűnt, vagy ellopták.

Ezzel a meggyőződéssel ült asztalhoz, az meg már könnyen elképzelhető, hogy ilyen körülmények között egyetlen falat és egyetlen korty sem ízlett neki. Még a délutáni szunyókálástól is eltekintett, mert a nagykokás, piros, kék és zöld csíkozású anyag három tallér húsz garasba került, és egykönnyen nem akart lemondani róla. Mindenesetre azonnal feljelentést kell tenni a rendőrségen, hogy lehetőleg mihamarabb nyomára akadjanak a tolvajnak.

Az asztalnál a tanácsos azonban még pontos vizsgálatot folytatott, hogy megtudja, az utóbbi napokban kik jártak náluk, és egyik vagy másik személy gyanúba keveredhet-e, de hát jó ég, hogyan volna lehetséges mindenkire visszaemlékezni, akik egy ilyen gaz-

daságban ki-be mászkálnak! Itt járt a szabó, a suszter, emberek, akik számlákat hoztak, a postás, a koldus, aki még nem tudta, hogy első alkalommal semmit sem kap, gyerekek az énekkarból, az almabort és füstölt halat szállító asszony, egy egész sor zöld-ség- és gyümölcsáros. Teljesen reménytelen vállalkozás lett volna, közöttük valamiféle nyomra akadni. Ez azonban, amint határozottan kijelentette, nem is az ő dolga, hanem a rendőrségé, ezért számára nem maradt más hátra, mint az, hogy egyszerűen feljelentést tegyen. A nadráganyagot szerezze neki vissza a rendőrség, mert ezért fizeti a védelmi pénzt és az adókat.

Frühbach tényleg kétségbeesett hangulatban volt, még evés közben is állandóan nadráganyagának piros, kék és zöld kockái táncoltak a szeme előtt, és már alig várta, hogy a rendőrségen a nyomozónak elmondhassa, hogy emlékszik egy teljesen hasonló schwerini esetre, ahol is egy pár csizmához való vadonatúj bőrt loptak el, amit direkt erre a célra hozatott Oroszországból. Meg is tette akkor rögtön a feljelentést, és négy vagy öt embert ki is hallgattak, akik semmit sem tudtak az esetről. Neki akkor el kellett utaznia, de követelte, hogy a csizma bőrt még aznap kerítsék elő számára.

Mindez azonban most nem számított, a feljelentést meg kellett tenni, ezzel tartozott magának és embertársainak. A biztonság romlása a városban tényleg annyira elképzelhetetlen méreteket öltött, hogy az ember már saját életében sem lehetett biztos. Betörés merénylettel, rablás, tolvajlás, lopás saját lakásában, melynek előszoba ajtaja zárva és csengővel ellátva, mindez már a hallatlanság határát súrolja, ezért tényleg alig hagyott magának annyi időt, hogy étkezés után egy csésze kávét igyon, amikor már nyúlt is kalapja és botja után, és kisetett az utcára.

Hogy az embert képtelenek békében hagyni! Hát tett is ő valaha valakinek keresztbe? Nem volt barátságos és jóindulatú mindenkivel? Hát nem áldozta fel gyakran szívességből idejét? És ez érte a köszönet – ellopják a nadrágja anyagát, amit még ki sem fizetett!

Ennek tudatában, felháborodva gyorsítani kezdte lépteit, és éppen rátért a közvetlenül a rendőrség felé vezető útra, amikor egy alacsony, valamelyest testes embert látott meg maga előtt menni. Nem akart hinni a szemének, ezért – gyorsan levette a szemüvegét és megtörölte, mert azt hitte, hogy tévedett, nadrágjának anyaga egész idő alatt annyira a szeme előtt lebegett, hogy most már valószínűleg mindenkin azt vélte felfedezni – ámde mégsem, te jó ég, az előtte haladó ember, úgy igaz, mint ahogy ő még élt, a saját anyagából készült nadrágot viselte magán. És legyen bár szerencse vagy pusztán véletlen, ez neki most teljesen mindegy, mi az, ami nyomra vezette, vagy jobban mondva kiszolgáltatta számára az elkövetőt.

Volt azonban még némi nehézség, hogy utolérje „tulajdonának elrablóját” mert az alak éppúgy kilépett, mint ő maga. Az is lehet, hogy talán felismerte, és most szándékosan megpróbál eltűnni. Ez azonban nem fog sikerülni neki! Fröhbach elhatározta, hogy nem fogja szem elől téveszteni, és még akkor sem hagyja meglépni, ha még jobban megizzad, mint amennyire már most.

Így loholtak két utcasaroknyit rohamléptekben, Fröhbach állandóan húsz lépésnyivel zsákmánya nyomában anélkül, hogy képes lett volna valamennyit behozni lemaradásából, amikor az előtte haladó alak hirtelen megállt egy cipőbolt előtt, és nézegetni kezdte a kirakatba kirakott cipőt. A tanácsos másodperceken belül mellé ért, és ekkor határtalan meglepetésére nadráganyagának viselőjében, ahogy sejtette, Heszberger susztert ismerte fel, aki neki is dolgozni szokott, és épp az utóbbi időben többször is megfordult házában.

– Halló, mester – szólította meg őt Fröhbach, tényleg igen nagy meglepetést okozva, amint megállt mellette, és végigmérte, mintha olyasvalakit látna, aki épp most szállt le a Holdról. – Maga meg honnan jön?

– Én? – Ah, szép jó napot, titkos tanácsos úr! Majdnem meg sem ismertem! Te jó Isten, maga meg hogy megizzadt, ráadásul állig begombolkozva ebben a vastag meleg kabátban – mármint hogy én honnan jövök? Hát otthonról, hiszen nem utaztam el.

Tegnap még abban a megtiszteltetésben volt részem, hogy a titkos tanácsos asszonynak hazavihettem egy pár alkalmi cipőt. Remélem passzol a lábára, ha szabad kérdeznem?

A tanácsos hirtelen nem is tudta, hogyan kezdjen bele, hogy a semmirekellő susztert vallomásra bírja. Persze első pillanatban kedve lett volna hozzá, hogy egyszerűen a fejére olvassa bűnét, de keserű tapasztalata, amit ezzel a módszerrel Vollmersben szerzett, mégiscsak tartózkodóvá tette egy kicsit. Így ezzel a módszerrel nem mert előhozakodni, ezért nagy csűrös-csavarásba kezdett, ami persze már gyengébb oldala volt.

– Persze, Heszberger úr – válaszolta ezért kapásból a kérdésre, amit tulajdonképpen nem is értett egészen – nagyon is, azonban ha megengedi, látom pompás nadrágja van, csodálatos min-tákkal, én is már régen ilyen szerettem volna magamnak. Itt vette?

– Nagyon hízelgő, titkos tanácsos úr, ha tényleg tetszik önnek – mondta Heszberger öntelt ábrázattal – saját magam választottam. Tudja, a magunkfajta, aki csak a divatért dolgozik, adjon egy kicsit magára is.

– Persze, persze, Heszberger, minden bizonnyal – mondta Fröhbach, aki azonban azt hitte, hogy ezzel a kérdéssel kényelmetlen helyzetbe hozza a susztert, kénytelen volt azonban belátni, hogy csalódott. Heszberger ártatlannak mutatkozott, mint egy újszülött csecsemő, a tanácsos azonban nem az az ember volt, aki hagyta volna magát egykönnyen lerázni, ezért elszántan tovább folytatta a kihallgatást, bár megint csak kerülőúthoz folyamodott.

– Magamnak is szívesen vennék ilyen nadrágot, egészen pompás kis anyag, ha megkérdezhetem ugye gyapjú, nem igaz?

– Azt hiszem fele-fele – mondta Heszberger, aki igencsak hízelgőnek tartotta ruhadarabja dicsérgetését. – Valamennyi pamut is van benne. Tulajdonképpen nem szoktam ilyen drága ruhákat hordani, az ember azonban mégsem szaladgálhat úgy, mint egy ágrólszakadt.

– És hol vette, ha kérdezhetem? – kérdezte Frühbach, mivel rájött, hogy kerületessel még egy óra alatt sem fog célba jutni.

– Az anyagot? Mindjárt itt a sarkon, titkos tanácsos úr, a Magnus kereskedőnél, mindig a legjobb anyagokat tartja, mindent nála szoktam vásárolni, a női cipőkhöz szükséges kellékeket is.

Ezzel Frühbach számítását megint keresztülhúzta, mivel az arra számított, hogy Heszberger valami egészen távoli helyet fog megnevezni a vásárlás helyeként, talán egy másik várost, ami teljes mértékben igazolta volna gyanúját. Ehelyett azonban olyan helyszínt adott meg, mely alig ötven lépésnyire volt tőlük, ahol valamiféle csalást tehát néhány percen belül le lehetett volna leplezni. Azonban a rendkívül szívós tanácsost még ez sem tántorította vissza további kutakodásától. – Hallgasson csak ide, kedves Heszberger úr – mondta – volna egy percnyi ideje és bejönne velem a boltba, csak azért, hogy odabent az uraknak megmutathassam a mintát? Nem fogom soká feltartani, csak ugyanezt az anyagot szeretném kiválasztani magamnak.

A tanácsos ekkor természetesen arra számított, hogy a suszter valamiféle kibúvót keres, hogy megszabaduljon szorult helyzetéből. Hivatkozhatott volna sürgős üzleti ügyeire vagy hasonlókra. Ennek ellenére azonban semmi ilyesmi nem történt, hanem az apró, kedélyes ember barátságos hangon így szólt:

A legnagyobb örömmel, titkos tanácsos úr, ha volna kegyes velem fáradni. Nézze csak , amott a túloldalon már láthatja is a Magnus cégtáblát, rögvest oda is érünk, tényleg ajánlhatom önnek ezt a céget, nagyon tisztességes emberek. Rögtön mellettük a túloldalon ott van még Peters és Emmermann boltja, náluk azonban sohasem szoktam vásárolni, Peters árúja mindig a legsilányabb és a legmagasabb árakat kéri, igazán dörzsölt ember, ráadásul fantasztá, aki azt hiszi, hogy csak nála lehet vásárolni. Na látja, már itt is vagyunk, jöjjön csak, menjünk be, rögtön ki is fogják szolgálni.

Frühbach tanácsost mintha kicserélték volna. Más alkalommal, ha együtt ment valakivel, mindig ő vitte egyedül a szót, most

azonban alig szólalt meg, és Heszberger volt kénytelen szóval tartani. Hasonló még sohasem történt vele. Ennek persze megvolt a maga oka: Más esetekben szellemének iránytűje szakadatlanul Schwerin felé mutatott, és így gondolatai nyugodtan vihették célja felé, most azonban közbejött a nagykockás nadrág, a pólus pillanatnyilag teljesen eltűnt számára, mert hasonlót még sohasem élt át, és iránytűje a továbbiakban már képtelen volt mutatni a helyes irányt.

Heszberger ezzel szemben olyan elfogulatlanul viselkedett, amennyire csak lehetséges. – A titkos államügyész úr – szólította meg a boltost – szeretne venni egy nadrágra valót abból az anyagból, melyből a múlt héten vásároltam, kérem ez a minta, nagyon ízléses anyag, olyan harmonikusak a színei. Kérem, titkos tanácsos úr, egy kis türelmet, rögtön meg is tekintheti.

Frühbach tanácsosnak nem igazán volt kedvére, hogy a boltban, ahol ráadásul titkos tanácsosnak szólították, egy nadrágra való pont olyan anyagot válasszon, mint amilyen Heszberger suszteren volt, és bár korábban pont ez felelt meg ízlésének, most mégsem fogadta el, és mivel különböző mintákat mutattak neki, mégis valami mást választott. Mindjárt rendelkezett is, hogy az anyagot, amit rögtön ki is fizetett, küldjék a lakására, aztán mégis kért egy mintát abból az anyagból, melyet Heszberger viselt, és a zsebébe dugta. Még mindig képtelen volt tisztázni magával, mit kellene tennie. Heszberger egy pillanatra sem hagyta magára, és mivel Frühbachnak semmiféle schwerini példa nem jutott eszébe, hogy valaha is meg akart volna szabadulni egy embertől, így teljesen kizökkent megszokott világából, sőt a kis fecsegő fickó társaságát még legalább három vagy négy utcasaroknyi távolságra kénytelen volt elviselni, ahol aztán Heszbergernek szerencsére saját dolgait intézendő be kellett kanyarodnia az egyik mellékutca.

A tanácsos megállt az utca közepén és utána meredt. A fickó ott loholt szégyentelenül az ő nadrágjában, ő meg kénytelen volt másik anyagot venni. De valóban az ő anyaga volt? A boltban úgy viselkedett, mintha tényleg ott vásárolta volna, és a boltosnak sem

volt ellenvetése. Fröhbach egészen megzavarodott, de ennek ellenére meg mert volna rá esküdni, hogy ez a furfangos kis suszter vitte el az anyagot az előszobájából, aki épp az utóbbi időben elég gyakran fordult meg náluk.

Mindenesetre úgy határozott, hogy elmegy a rendőrségre, és feljelentést tesz. Ezt mindenképpen kötelességének tartotta, mert ha a rendőrségnek egyáltalán nem jut tudomására a lopás, akkor nyomozáshoz sem tud hozzáfekedni, és akkor semmi dolga sem akad, ami tarthatatlan állapot. Ezzel az elhatározással bekanyarodott a legközelebbi utcába, hogy végrehajtsa elképzelését.

A szomszédasszony

A merénylet óta már három nap telt el, és a sírásó a zsidótemetőben annak ellenére, hogy sajátos módon még mindig nem kapott megbízást, már kiásott egy sírt az öreg Salomon számára, mert még a Zsidóutcában sem tudták másként, hogy az öreg odafent a szobájában, ahol még az ablakok is egész nap nyitva voltak, halottként kinyúlva fekszik ágyában,

Az első napokban a legközelebbi ismerősei közül néhányat felengedtek, hogy még egyszer láthassák, és akkor tényleg úgy feküdt ott, mint egy halott, meg sem moccant, és az emberek imáikat mormolva megálltak az ajtóban. Később aztán már senkit sem engedtek be, amit azzal indokoltak, hogy az öregasszony maga is lebetegedett, és nyugalomra van szüksége, és ennél természetesebb persze nem is lett volna lehetséges. Már maga az is kész csoda volt, hogy eddig bírta. Az orvos egy ideig még gyakran ki-be mászkált, és amikor kijött, az emberek egyre csak azt kérdezték tőle, hogy van az öregasszony, Salomon iránt már senki sem érdeklődött.

Egyébként a színlelt halálával kapcsolatos óvatossági intézkedés mit sem használt, mert teltek-múltak a napok anélkül, hogy a rendőrség bárhol akár a legcsekélyebb nyomra bukkant volna, még maga Salomon sem tudott semmiféle felvilágosítást adni, miután ismét magához tért.

Szemeit már második nap felnyitotta, és felismerte feleségét és lányát, és elképzelhető a csendes ujjongás a házban, amikor az orvos úgy nyilatkozott, ha nem történik valami rendkívüli, akkor túléli a dolgot. Az első órákban természetesen még nem lehetett kérdésekkel kínozni, sőt amennyire lehetett, még az átélt eseményektől is igyekeztek távoltartani. A nyomozó persze este visszatért, és beszélni akart vele, de az orvos nem engedte be. Holnap talán, vagy holnapután, ha nyugodt lesz az éjszakája, akkor előzetes kérdéseket fel lehet tenni neki, de addig nem.

Ez az óvatosság egészen kitűnőnek bizonyult, mivel az öregember egyébként szívós teste a szükséges nyugalom következtében olyan gyorsan megerősödött, hogy már következő reggel képes volt felülni ágyában, és magától beszélni kezdett az azon az estén történt támadásról.

Rebekka ekkor maga írt néhány sort a nyomozónak, aki erre a célra otthagya a címét, és haladéktalanul meg is érkezett, nehogy elmulasszon egy ilyen kedvező alkalmat. Azonban nem volt elegendő, amit Salomon a rabló személyéről el tudott mondani, mert bármennyire is ismerte arcról, és úgy nyilatkozott, hogy ezek közül is ki tudná választani, nevét azonban nem tudta, és azt sem tudta megmondani, hogy az illető Alburgban, vagy valamelyik szomszédos településen lakik-e. Három vagy négy alkalommal már járt nála, első ízben egy készlet ezüstkanalat akart eladni, amit ő azonban visszautasított, mert úgy vélekedett, hogy lopott holmिरól van szó, és nem akart kellemetlenségeket szerezni magának. Második alkalommal azzal az ürüggyel tért be hozzá, hogy most maga szeretne egy ezüst étkészletet vásárolni, és ekkor különféle dolgokat megmutatott magának, természetesen azzal a szándékkal, amint az mostanra már kiderült, hogy felmérje a helyszínt. Ezúttal sem vásárolt semmit, megígérte azonban, hogy visszajön, és harmadik alkalommal tényleg meg is vett egy ezüst szalvétagyűrűt, amiért tíztalléros bankjegyet tett az asztalra. Ez azon a bizonyos estén volt, röviddel sötétedés előtt. Amint azonban Salomon könnyelműen a pénzes szekrényéhez lépett és kinyitotta, hogy felváltsa a bankjegyet, az idegen hirtelen mozdulattal átugrott a pulton, és torkon ragadta. Kiáltani akart, de nem tudott, a rémület és a rabló vasmarkának szorítása megakadályozta ebben, és még mielőtt sikerült volna kiszabadulnia a szorításból, súlyos, tompa ütést érzett a fején, és ami utána történt, arról már nem tud semmit.

– És hogy nézett ki az az ember?

Ezt sem tudta pontosan megmondani. Mindhárom, de legalább is az utolsó két alkalommal, mert az elsőre már nem emlékezett pontosan, sötétedéskor tért be hozzá. Valószínűleg nem magas, de

meglehetősen erőteljes alkat volt, széles arccal, keskeny, résnyi szemekkel. Öltözete, ezt sem tudta pontosan megadni, de úgy emlékezett rá, szürke vagy fekete rövid kabát, még arra sem emlékezett, hogy sapka vagy kalap volt-e a fején, mert kénytelen volt állandóan apró, alattomos szemeibe nézni.

– Egyébként sohasem találkozott vele a városban?

Te jó ég, hiszen az öregember szinte sohasem lépett ki saját kapuja elé! Tíz év óta, amikor Alburgba költözött és megvette a házat, szinte alig járt máshová, mint alkalmanként a börszere, talán olykor egy szép napon kirándulni ment családjával az erdőbe. Vendéglőket egyáltalán nem látogatott, üzleti útjai szintén nem voltak, aki üzletet akart kötni vele, maga jött el hozzá, és nem emlékezett rá, hogy korábban valamikor is látta volna azt az embert.

– És a fiatal Baumann együtt járt magához azzal az emberrel?

– A fiatal Baumann, a technikus? Sohasem.

– Akkor azt sem hiszi, hogy az a bizonyos Baumann részt vett a merényletben?

– A fiatal Baumann? Igazságos Isten – kiáltott fel az öregember – az egész boltomat rá merném bízni kulcsaival és szekrényeivel együtt. Igazolom önnek, becsületes, derék ember az a fiatal Baumann!

A nyomozó ekkor elmesélte az öregnek, hogy az volt a gyanú, ő lehetett a gyilkos, mert közvetlenül a merénylet után vérrel szennyezett ruhában találtak rá az udvaron, és az öreg Salomon szinte magán kívül volt, amikor meghallotta, hogy a gyanú miatt még mindig fogva tartják.

– Ha a fiatal Baumann tényleg ott lett volna, akkor az a gonosztevő sohasem merészt volna kezét emelni egy öregemberre! Mindig egyedül jött, és ha lehetségesnek tartottam volna, hogy egy nagyváros közepén ilyesmi előfordulhat, amikor még élénk forgalom van az utcán, és nyitva vannak a házak, bizonyára óvatosabb lettem volna. Még, hogy a fiatal Baumann miattam van

börtönben! Isten őrizzen! Eresszék el azt az embert, nyomozó úr, hiszen ki tudja, ha ő nem jött volna közbe, és nem üzte volna el a rablót, akkor élnék-e még, és tudnék-e most önnel beszélni!

Ez így minden rendben is lett volna, de mit sem segített a nyomozónak, mert ha Baumannt elengedi, akkor már senkihez sem fordulhat, és egyidejűleg azt is be kellett volna ismernie, hogy tévedett. És különben is, az öregember elegendő tanú lenne arra, hogy a fogoly ártatlanságát igazolja? Egyáltalán elképzelhető, hogy valaki egyedül hajtson végre egy ilyen merényletet, miközben bármely pillanatban kívülről megzavarhatják, és ilyen esetben a menekülés minden útja el van zárva? Egy ilyen előre megfontolt bűncselekmény elkövetéséhez vélhetően legalább két személy szükséges, a másik természetesen közben a környéket figyeli, és esetleg csak a döntő pillanatban nyújt segítséget. Az persze könnyen magyarázható, hogy Salomon ezt a második személyt, aki kezdetben az ajtó előtt állt, nem láthatta. Kétségtelenül meg kell próbálni, a segítőt vallomásra bírni, hogy ezáltal a tényleges gyilkos nyomára lehessen jutni. Ilyen egykönnyen a rendőrség senkit sem ereszt el.

Ugyanaznap reggel tíz órára beidézték a lakatosmestert. Elfelejtették megmutatni neki azt a kendőt, melyet a boltban találtak. Igazolnia kellett, hogy az a fiáé, és arra is kíváncsiak voltak, hogy azon az estén, amikor tőle elindult, a kis gép, amit persze megtaláltak a boltban, tényleg le volt-e takarva vele.

Baumann lakatosmesternek ezenkívül mielőtt sorra került, egy órán át várakoznia kellett az előtérben, aztán a kihallgatáskor semmi biztosan nem tudott mondani. Szerény véleménye szerint teljesen mindegy, hogy a gép már a műhelyben, vagy az utcán lett-e letakarva, és fel sem fogható, hogy egy ilyen bagatell kérdés miatt miért kellett őt megint beidézni, és ráadásul miért kellett ennyit várakoznia. A bíróságon azonban meg van mindennek a maga ideje, és a fiatal nyomozók, akiknek csak meghatározott időpontokban kell irodájukban tartózkodni, rendszerint teljesen önállóan rendelkeznek a beidézett tanúk felett, akik nem neheztelhetnek ezért, ha nem akarják a teljes intézményt felelőssé tenni.

Ismét határozottan előhozakodott azzal a kéréssel, hogy fogva tartott fiával beszélhessen, erre azonban nem volt lehetőség, a fogoly még nem tett vallomást, és persze igen könnyen lehetséges, hogy kívülről figyelmeztetést vagy hírt kap, ami zavarhatja a vizsgálat eredményességét. Atyai érzéseket ebben a vonatkozásban nem lehet figyelembe venni.

Közben szinte egész Alburgban másról sem beszéltek, mint a rablógyilkosságról, és főként Fritz Baumann rablógyilkosról, mert az emberek szemében az volt, ami magától érthető. Az öreg Salomont személyesen szinte csak olyanok ismerték, akik jártak nála, mert a városban sohasem láttatta magát. Minden, amit tudtak róla, mindössze annyi volt, hogy egy igen gazdag zsidó, aki fősvénységből szörnyű szerény körülmények között él. A szóbeszédre feltehetően házának jelentéktelen külseje adott okot, és feltehetően inkább kedvtelésből, mint valami haszonszerzés céljával tartotta fenn régiségboltját. De most már halott, és senki sem érdeklődött igazán iránta, annál inkább a fiatal Baumann iránt, mert a fellelviteli bíróság tanácsosának felesége, akit az államügyész felesége természetesen a legnagyobb titoktartásra vonatkozó ígéret mellett tájékoztatott arról, hogy a fiatal Baumann elkövette azt a szemtelenséget, hogy megkérje Ottilie kezét, úgy tűnt, halaszt-hatatlan kötelességének érezte, hogy a hírt továbbadja Beckhaus elnök asszonynak. Nála azonban aznap délután egy kisebb, de „magasabb válogatott körökből” álló hölgytársaság verődött össze, így a következmények sem maradhattak el. Már aznap este az egész város tudta, hogy a fiatal Baumann technikus kosarat kapott Witte államügyész lányától, mivel Ottilie kisasszony rövidesen von Wendelsheim báróné lesz, és ez az igencsak érdekes téma nemcsak akkor került szóba, amikor komornyikja segédkezett a grófkisasszony öltözködésénél, hanem rövidesen a kútnál a szolgálólányok és a földszinti ablakok között a szomszédasszonyok legfőbb beszédtemája is ez lett.

A Baumannék melletti szabó kis feleségének is majd megszakadt a szíve, hogy nem beszélheti ki magát a fogoly anyjával erről a legfőbb ügyről és egyéb államügyekről, mert a lakatosmester minden lehetőséget elvágott előtte. Amint csak meglátta, azonnal

rátámadt azzal, hogy fecsegésével már megint szerencsétlenséget akar hozni a házra, és az asszony úgy félt tőle, mint az ördögtől. Ma délben azonban látta, amint jobb kabátjába öltözve elhalad az ablak előtt, minden bizonnyal a bíróságra kellett mennie, ahonnan nem kerül elő egyhamar, és ezt az időt nem szabad kihasználtnak hagyni. Az utóbbi napokban ugyanis annyi anyagot szedett fel a városban, hogy akár egy egész órát is el tudna fecsegni róla. Ettől a terhetől meg kellene szabadulnia, még azon az áron is, hogy a mesternek esetleg majd kicsit tovább kell várnia az ebédre.

Alighogy tisztának találta a levegőt, máris, mint egy árnyék átosont saját házából a szomszédos műhelybe, ahol először a segédekét kérdezte, hallották-e már, hogy a Fritzike mindent bevallott, és pénteken fogják lefejezni, és amikor Karl megfenyegette, hogy fejéhez vágja a körülbelül három font súlyú kalapácsot, ha még egyszer kinyitja a száját, tovább ment a szobába, ahol a mester felesége rokkája mellett ült.

Szomorú tény a világon, hogy egyetlen hamiskás nyelv mennyi kellemetlenséget okozhat. Ha mi szegény, rövidlátó emberi lények egyáltalán tudhatnánk előre, mi az ami számunkra kellemetlen, vagy kellemes! Néha szerencsésnek tartunk olyan dolgokat, melyekről később kiderül, hogy a legnagyobb csapást jelenti számunkra, és ilyenkor úgy találjuk, hogy az eget csupa fekete, fenyegető felhő takarja, akkor is, ha mögötte már ott ragyog a barátságos nap, és csak arra vár, hogy áttörhessen a sötét felhőzetten, és kedves sugaraival bevilágítsa utunkat. Csak a pillanat ismeretlen előttünk, minden más Isten kezében van.

– Ah, kedves szomszédasszony – mondta a kis, szabályosan összeaszalódott asszony, amint mint egy menyét beosont az ajtón, majd becsukta maga mögött, és rögtön lekucorodott a közelben lévő padra. – Ne ijedjen meg, de hát végül mégiscsak meg kell tudnia, micsoda szerencsétlenség, édes jó Istenem, micsoda szerencsétlenség! És a szabó felesége köténye szélével arcát takargatva hangosan szipogni kezdett.

– Figyeljen csak ide, Volkertné! – szólt hozzá Baumanné – ha valami határozott dolgot akar közölni velem, akkor tegye meg, de

ne kezdje el apró darabokban feldarabolni a szívem. Elég rémület tölti el a lelkem, ne rontsa tovább a helyzetet, és amit meg kell tudnom, minél hamarabb, annál jobb, mert a bizonytalanság még attól a kevéske maradék eszemtől is megfoszt.

– Ah, a Fritzike, a Fritzike – siráncozott vádaskodó hangon az apró asszonyka – hogy képes volt erre, hogy lehetett képes erre, ilyen derék emberek gyereke, ilyen derék emberek gyereke!

– Csak nem hiszi, szomszédasszony, hogy az én Fritzem képes lenne elkövetni egy ilyen rémes bűncselekményt – kiáltott fel Baumanné tényleg félig magán kívül.

– De hiszen már bevallotta – nyavalygott tovább az asszonyka – már bevallotta, az egész város tudja már, Franz direkt ezért átjött a szomszédból, hogy elmondja nekünk a rémes történetet. Ah, te jó Isten, te jó Isten, és holnapután, ráadásul éppen pénteken fogják őt lefejezni.

– Volkert – nyögött fel Baumanné, miközben felugrott székéről és mindkét kezével szívéhez kapott – képes még gúnyt is üzni belőlem? A gyanú azonban minden bizonnyal alaptalan volt, mert az apró asszonyka maga is olyan keservesen sírdogált, mintha a saját szíve akarna megszakadni.

A lakatos felesége mereven és mozdulatlanul állt mellette, arca halálsápadttá vált, tagjai reszkettek, szemei mereven és üvegesen a szomorú hír hozójára tapadtak. Végül halk, rekedt hangon megszólalt: – De ez egyáltalán nem is lehetséges, Volkert, ha tényleg Fritz követte volna el a rémes bűncselekményt, ami csak kétségszerűségében történhetett, mert aznap alig tudott uralkodni magán, ha tényleg leütötte a zsidót, akkor azt haragiában tehette, felháborodása miatt. Ki tudja, hogy az az ember mivel idegesítette fel őt, talán szerencsétlensége miatt gúnyolta annyira, hogy végül Fritz kezét emelt rá, és ezért mégsem ítélik őt halálra. Ez teljességgel lehetetlen! Gondolja csak meg, Volkert, nem is olyan régen, amikor az a tiszt leszúrt egy férfit, pedig ő csak a bevedelt bortól volt ideges, csak két év várbörtönre ítélték, de már az első év után megkegyelmeztek neki, és ki is szabadult. Az én Fritzemet csak

nem ítélik el szigorúbban, mint aki bűncselekményét ittasan követte el?

– Igen ám, de drága, kedves Baumanné – nyüszített tovább az apró asszonyka sírástól nedves köténye mögül, az teljesen más helyzet volt, aki leszúrta azt a szegény embert, az egy gróf volt, apja pedig miniszter, vagy valami ilyesmi. Ha Fritzike előkelő gróf, vagy báró lenne, apja pedig nem lakatos, akkor talán igaza lehetne, akkor talán egy évecskét kapna, aztán vége is lenne a történetnek, és később már egy szót sem ejtenének róla.

Baumanné már nem is figyelt arra, amit utoljára mondott, és mintha új, hirtelen gondolat ragadta volna magával, olyan pillanattal meredt a szabó feleségére, aki ettől feltétlenül halálra rémült volna, ha a folyamatos szipogása ellenére képes lett volna látni szemeivel.

– És Volkert, tényleg azt hiszi, hogy elengednék, ha báró vagy gróf lenne? – kérdezte rekedt, szinte színtelen hangon.

– Ah, hát persze, hogy azt hiszem – vinnyogott az apró asszonyka – a Homeier is járt nálam ma reggel, vele is beszéltem erről, a férje is ugyanezt mondta, ő pedig ért hozzá, mert küldönc a bíróságon, és állandóan aktákat kell vinnie egyik úrtól a másikhoz. De egy kézműves, ó édes Istenem, hiszen az egy senki! Annak kijut bőségesen, és egy ilyen szegény lakatossal vagy szabóval, vagy valami hasonlóval, azzal persze nem vacakolnak, hanem teljes egészében rázúdítják a törvényt.

– Igen, igen – bólogatott a lakatos felesége – úgy igaz, valamennyien egyenlőnek kellene lennünk a törvény előtt, legalább is ez áll a könyvekben, és ezt mondják az emberek is. A valóságban azonban nem így van: Az előkelőségeknek nyitva hagynak egy hátsó ajtót, hogy azon kionsonhassanak, a szegényekkel és elnyomottakkal pedig megtöltik a fegyházakat és börtönöket. És ki kap nagyobb büntetést, ha elkövet valami bűncselekményt, a gazdag és előkelő, akinek bőségesen megvan mindene, amire szüksége van, vagy a szegény és elnyomott, akit gyakran a szükség és kétségbeesés hajt?

– Mi azonban nem segíthetünk ezen, Baumanné – vádaskodott az asszonyka – Nem mi változtatjuk meg a világot, még egy mukkot sem szólhatunk, mert akkor minket is bezárnak.

– Igen, ha gróf, vagy báró volna – mondta a lakatos felesége, még mindig maga elé meredve. Aztán így folytatta:

– És ki mondta magának, szomszédasszony, hogy a Fritzet már pénteken ki fogják végezni?

– Ki? Hát a Franz. Expressz átrohant hozzánk. És Witte államügyész mindent megtett azért, hogy kiszabadítsa, és már kezdetől fogva azt állította, hogy a pártján áll, de ha Fritz már bevalotta, akkor mindennek vége.

– Witte államügyész a pártjára állt?

– Igen, a Franz azon az estén ott volt a Zsidóutcában, ahol Salomont megtalálták a boltjában, és saját füleivel hallotta.

– A Witte államügyész? – ismételte az asszony fejét csóválva.

– Az egy derék, törvénytisztelő ember – állította a szabó felesége – és ha egy szegény ördög segítségért fordul hozzá, hogy valaki igazságtalan volt vele, akkor teljes lelkesedéssel lát az ügyhöz, és addig nem nyugszik, míg meg nem szabadítja gondjaitól, és a végén még egy garast sem fogad el érte.

– A Witte államügyész? – morogta még egyszer maga elé a lakatos felesége.

– Igenis, ő volt. Na de ott jön a lakatosmester, és ha itt talál, agyoncsap engem, öregasszonyt. Képtelen elviselni, és megtiltotta, hogy ismét átjöjjenek.

– Igen – bólintott csendben maga elé az asszony – be fogják bizonyítani, de már későn, túl későn! Ma szerda van, és holnapután, ó Istenem, Istenem.

– Szomszédasszony, a konyhán át kiosonok az udvarra – mondta ekkor az öregasszony, aki ebben a pillanatban hat collal

kisebnek és még véznábbnak látszott. Ha itt talál engem, az nagy szerencsétlenség lesz!

És anélkül, hogy engedélyre várt volna, a hátsó ajtón át kiment a konyhába, és éppen abban a pillanatban tűnt el, amikor Baumann még kalappal a fején és borúsan összehúzott szemöldökkel belépett a szobába. Az öregasszonynak tényleg igaza volt, hogy ebben a hangulatában kitért az útból, semmi esetre sem részesült volna barátságos fogadtatásban.

– Megint semmi! – mondta, amint üdvözlés nélkül elment felesége mellett és az ablakhoz lépett. – Kész örület, hogy még azt sem akarják megengedni, hogy csak lássam, és beszéljek vele, és közben az őrült népség a városban már a legvadabb és legbutább történeteket kezdi terjeszteni!

Felesége ott volt a szobában, észre is vette őt, amint elment mellette. Az asszony azonban egyetlen szóval sem válaszolt, nem is kérdezett tőle semmit, és az öreg inkább csodálkozva, mint nyugtalankodva felé fordult.

Felesége a szoba közepén állt, de tekintete végtelen szeretettel, ámde kimondhatatlan fájdalommal találkozott az övével, ezért teljesen elcsodálkozva tekintett rá.

– Nos – szólalt meg végül csodálkozva – mi van veled öreg-lány? Olyan furcsán nézel rám. Történt talán valami?

– Gottfried – mondta az asszony inkább suttogva, mint beszélve, odalépett hozzá, és fejét lassan a mellére fektette. Gottfried, derék, derék Gottfriedem, köszönöm neked mindazt a szeretetet és jóságot, amiben részesítettél, amióta olyan boldog vagyok, hogy feleséged lehettem, ezer köszönet érte és áldjon meg érte az Isten!

– Mi van veled már megint? – kérdezte a lakatosmester majdnem zavarban. – Mire ez az ünnepélyesség? És mit akarsz a köszönettel? Hiszen azt hiszem, egyikünknek épp annyi oka van rá, mint a másiknak.

– Nem, Gottfried – suttogta tovább az asszony – nem – te ezt nem tudod, és nem is akarom elmondani neked. De nemsokára majd megtudod, nemsokára, talán még ma, és aztán, aztán ne haragudj rám, ne gondold azt, hogy rossz voltam, Gottfried, ne gondold, sohasem voltam az! Csak a túlzott, balga szeretet késztetett rá. Hosszú éveken át kínlódtam és szenvedtem miatta, és nagyobb büntetésben volt részem, mintha tagjaimat láncokkal béklyózták volna meg. Ellened is vétkeztem és ellene is, és minden, amire mostanra még erőm maradt, az a bűnhődés.

– De mama – kiáltott fel Baumann rémülten, mert első pillanatban másra sem gondolt, mint hogy fiáért érzett aggodalmától elment a józan esze – annyira még nem végzetes a helyzet, minden jóra fordulhat még, csak ne hagyjon el a reménység.

– Az még megvan, teljes szívemből reménykedek – bölintott az asszony, közben szeme titokzatos tűzben égett – igazán reménykedek, már a helyes úton járok, és bárcsak Isten úgy akarta volna, hogy már korábban erre az útra térjek, sok gondtól menekülhetünk volna meg mindannyian!

– Gyere, öreg, légy jó, ne légy gondban ezért – mondta Baumann barátságosan, mert most csak arra gondolt, hogy megnyugtassa őt, hogy megszabadítsa kínzó gondolataitól. – Else még nem jött haza az iskolából? Azt hiszem, már régen elmúlt dél. Még meg sem terítetted az asztalt?

– Így kellett történnie, Gottfried – bölintott az asszony, aki nem is hallotta, vagy oda sem figyelt az utóbbi szavakra – de egyedül én fogok bűnhődni, mert megérdemlem a büntetést, sem ti, sem ő. Így kell ennek történnie! Éljen boldogan Gottfried! Isten áldjon meg ezerszer, és ha te ...

Ennyi izgalom már túl sok volt számára. Halálsápadtá vált, és Baumann még éppen el tudta kapni karjaival, egyébként összeesett volna. Az öreg lakatosmester most már tényleg aggódni kezdett felesége állapota miatt. Mélyen elmerengő, szétszórt lénye, ami lényegesen eltért megszokott jellemétől, már feltűnt neki az utóbbi napokban, és ennek okát természetesen fia letartóztatásá-

ban látta. Arra azonban sohasem gondolt, hogy az erős idegrendszertű asszonyt ennyire igénybe fogja venni. Pillanatnyilag nem tudott mást tenni, lefektette a szófára, de orvost kellett hívni, egy érvágás vagy valami más talán segíthet rajta, amit az orvos elrendelhet. Gyors elhatározással fejére csapta kalapját, és futólag odakiáltott a műhelyben dolgozó Karl-nak, nézzon anyja után, mert rosszul lett, ő maga rögtön visszajön, aztán amilyen gyorsan csak tudott, igyekezett kifelé az utcára, hogy elszaladjon az orvoshoz, hazafelé útközben majd elmondja neki a betegség tüneteit.

A legközelebbi orvost nem találta otthon, Bennings egészségügyi tanácsos azonban néhány utcányira lakott, és őt szerencsére éppen reggelizés közben otthon találta. Behívták hozzá, és az öregúrnak, aki közben reggelizett, részletesen el kellett mondania mi történt, és az orvos megnyugtatta őt. Idegfeszültség az oka, amint mondta, ami rövidesen elmúlik, de mindjárt jön ő is, és megvizsgálja a beteget, de az eset miatt nem kell aggódnia.

A két férfi rövidesen útnak eredt, és Baumann már akkor megnyugodott, amikor műhelye közelébe érve a kalapácsok vidám kopácsolását hallotta. Elmondták neki, hogy az asszony közben magához tért. Nem is maradt a műhelyben, hanem az egészségügyi tanácsossal rögtön tovább akart menni a szobába, amikor Karl odakiáltott neki:

- Papa, a mama nincs odabent.
- Nincs bent? – kérdezte Baumann csodálkozva, és a fiára nézett.
- Kicsit tényleg rosszul volt, vélekedett Karl, és amikor ismét magához tért, azt mondta, szeretne egy kicsit kimenni a friss levegőre, nemsokára visszajön.
- Micsoda? – kiáltott fel Baumann rémülten – egyedül elment?
- Igen – válaszolt Karl – természetesen, de olyan különös volt. Elsének, aki éppen hazajött az iskolából, hízelgett egy kicsit

és megpusztilta, mintha örökre búcsút akarna venni tőle, hozzám is idejött, és magához ölelt, és kormos arcom ellenére megcsókolt.

– Te jó Isten! – kiáltott fel Baumann halálra rémülve – mi történhetett vele, és merre ment?

– Balra kanyarodott, és lefelé ment az utcán.

– Hiszen arra van a folyó! – nyögött fel Baumann, miközben vonásai halálsápadttá váltak. Ő azonban nem az az ember volt, aki hosszasan átadná magát a gyengeségnek. Gyorsan Karl, kapd a sapkád és rohanj, ahogy a lábad bírja, és keresd anyád, és ha megtalálod, el ne menj mellőle!

– De apám ...

– Fuss, ha mondom, ahogy csak bírsz, és ti is többiek, valamennyien, a mesterné beteg, az előbb elájult, baleset érheti, ha nincs senki mellette! Hol van Else?

– Odabent van a szobában, apám. Sírdogál, mert az anyja is sírt, amikor elment.

– Én majd gondoskodni fogok a gyerekről, mester, és átviszem a szomszédokhoz – mondta az egészségügyi tanácsos – ezért ne aggódjon, és siessen maga is, keresse a feleségét, mert ilyen egzaltált állapotban semmiért sem lehet jóállni.

– Köszönöm, doktor úr – kiáltotta a férfi – egy pillanatot sem veszíthetünk! És anélkül, hogy tovább nézelődött volna, kirohant az ajtón, Karl és a többiek a nyomában, és különböző irányokba nekiiramodtak, lefelé az utcán, elsősorban a folyó partja felé, mert az öreg a legszörnyűbbtől tartott.

A vallomás

Baumann lakatosmester felesége, amint Karl is látta, elhagyta a házat, és kifordult az utcára, azonban Baumann rémülete, hogy az asszony félelmében és izgalmában elhatározta, hogy kárt tesz magában, indokolatlan volt. Egy darabig a folyó felé vezető utcán a híd irányába ment, azonban rövidesen jobbra bekanyarodott az egyik mellékutcába, és addig ment, míg el nem érte Witte államügyész házát. De már útközben magára vonta a mellette elhaladók tekintetét, mivel senkit sem vett észre, és magában beszélt, sőt fejével megszakítás nélkül bólogatott hozzá, miközben kezeivel könyökeit tartotta, mintha fázna.

Csak a házhoz érve tért megint rendesen magához, mert egészen addig mintha álmában járt volna. A lépcsőházban megállt, haját kisimította homlokából, megigazgatta a kendőjét, végignézett a ruháján, mintha valahová látogatóba készülne, aztán lassan, de késedelem nélkül felment a lépcsőn.

Odafent megállt. Az egyik ajtón persze egy tábla elég egyértelműen jelezte az államügyész irodáját, de azt is tudta, hogy odabent számos írnok dolgozik, és ő egyedül szeretett volna beszélni vele. Menjen inkább az egyik, a lakásba vezető ajtóhoz? De inkább mégsem, mert attól tartott, hogy ott meg azzal a lánnyal találkozik, aki fiának Fritznek olyan fájdalmat okozott, és talán ő hajszolta bele sötét tettébe. Akkor inkább az idegen férfiak közé az irodába – ott legalább nem fogják megalázni és eltaszítani, és anélkül, hogy tovább elmélkedett volna, odalépett a jelzett ajtóhoz, és bekopogott.

– Szabad! – kiáltotta monoton hangon az egyik írnok, és az asszony ott állt a küszöbön, és félénken körültekintett a szűk szobában.

– Itthon van az államügyész úr?

– Az írnok, anélkül, hogy a választ szükségesnek tartotta volna, tollával a belső szoba felé mutatott.

- Egyedül van?
- Igen, de nem nagyon ér rá, mert rövidesen el kell mennie.
- Beszélnem kell vele.
- Rendben van, próbálja meg, odabent van – és tolla máris tovább kaparászott a papíron.

– Baumann asszony? – szólalt meg Witte, amint felismerte őt és persze gondolhatta, hogy miért jött, nyilván a letartóztatott fia miatt. – Igen sajnálom, de olyan gyorsan nem peregnek az események a bíróságainkon. Egyébként ...

– Válthatnák önnel néhány szót egyedül, egészen egyedül, államügyész úr? – szakította félbe az asszony, miközben nagy szemével éles, ámde mégis kérlelő tekintettel nézett rá. – Valami igen fontosat kell elmondanom önnek, de senki más nem hallhatja, amit el szeretnék mondani, csak ön és az Úristen – fűzte hozzá halkán, alig hallhatóan.

– Valami nagyon fontosat? – kérdezte Witte csodálkozva.

– Valami nagyon fontosat – ismételte az asszony – és ön bizonyára nem fogja sajnálni az időt, amit rászán.

– Hm! – Witte az órájára nézett, persze már nem sok ideje volt, mert egy fontos megbeszélésre kellett mennie a bűnügyi rendőrségre. Ha azonban tényleg valami fontos dologról van szó, akkor egyik írnokát is átküldheti, és kéri, hogy egy félórával halasszák el az ügyet. Az asszonyok általában egy csomó dolgot fontosnak tartanak, melyek azonban önmagukban elég jelentéktelenek szoktak lenni, de végül is legalább meghallgatja, mit akar elmondani.

Ilyen eseteknél, melyek nem is olyan ritkán fordultak elő, szokása szerint egy a dolgozószobája mögötti kis szobácskát használt, ahol mindössze néhány könyvespolc volt használt könyvekkel és régi aktákkal és egy asztal, valamint néhány székek. A szoba az udvarra nézett, és annyira elkülönült helyen volt, hogy onnan egyetlen szó sem hallatszott át a falakon.

Witte felállt, és kinyitotta az írnokok szobájába nyíló ajtót. – Kérem, ne zavarjanak – szólta ki – ha közben jönne valaki és érdeklődné utánam, akkor ne engedjék be a szobámba, hanem tartásuk vissza idekint, míg magam ki nem jövök.

– Igenis, államügyész úr.

– Nos, Baumanné asszony – szólalt meg ezek után Witte, miközben becsukta az ajtót – legyen olyan jó, és fáradjon be velem ide. Idebent senki sem fogja hallani, ami mondanivalója van számomra, de kérem, legyen olyan jó, és fogja rövidre, amennyire csak lehet, mert az időm ki van mérve, és ha az ügy tényleg nem lenne annyira fontos, megtehetné nekem azt a szívességet, hogy délután visszajönne.

– Élet-halál kérdése – mondta az asszony komolyan.

– Élet és halál? Akkor természetesen mindenképp ezzel kell foglalkozni. Kérem lépjen beljebb és foglaljon helyet és mondja el, mi mondanivalója van. De hiszen ön egész testében remeg, történt valami?

– Csak egy pillanat türelmet kérek, államügyész úr – mondta az asszony, miközben lerogyott a legközelebbi székre – csak hagy szedjem össze a gondolataimat, aztán annál gyorsabban fog menni. Még most is kavargok a fejem a sok gondolatától.

Az államügyész az órájára nézett, már alig negyedóra volt hátra addig az időpontig, amikor el kellett mennie. Előbb azonban legalább meg akarta tudni, hogy miről van itt egyáltalán szó, ezért nyugodtan nézegetni kezdte az asszonyt, aki azonban kitért tekintete elől, és úgy tűnt, azon gondolkodik, hogyan kezdjen bele. Végül megszólalt:

– Úgysem segít semmi – már minden odavan, és változtatni sem tudok rajta, így hát hosszú bevezetőt sem kell tartanom. Azonban hallania kell, amit mondani akarok, és a Jóisten majd megbocsátja nekem.

– De mit, kedves asszonyom? – mondta az államügyész, aki nem lett okosabb az összefüggéstelen mondatoktól.

– Tulajdonképpen már mindenről hallott – suttogta az asszony, de nem ismeri a teljes igazságot. A Müllerné már volt magánál, és az ügy már a bíróság előtt van.

– A Müllerné? Melyik Müllerné?

– Hát a Müllerné Vollmersből ...

– És annak mi köze van a maga fiához?

– Nem az én fiam! – sóhajtott fel az asszony, miközben görcsösen megkapaszkodott székének karfájában – hanem az öreg Wendelsheim báró fia!

– Ördög és pokol! – kiáltott fel Witte, szinte akaratlanul felugorva székéről. – Az ügy persze nagyon fontos, de kérem, várjon egy pillanatra. Szedje össze magát kedves Baumanné asszony, mondjon el mindent őszintén, és aztán amit tenni tudok önért, azt meg is fogom tenni, egy pillanat, rögtön visszajövök – és átsietett szobáján az írnokok szobája felé.

– Gerber – szólt ki – szaladjon át a városi bíróságra, és a II tárgyalóban kérje meg Bertling jogtanácsost, bocsásson meg nekem egy félórára, most nem mehetek el innen. Van friss víz a palackban?

– Igenis államügyész úr – épp most hozták.

– Adja ide kérem a palackot – köszönöm – poharam van odabent. Most senki sem jöhet be hozzám.

Az államügyész a palackkal és egy pohárral visszasietett Baumanné asszonyhoz, aki közben teljesen összeszedte magát, és leküzdötte minden gyengeségét.

Persze ivott egy pohár vizet, de most már teljesen nyugodtnak és összeszedettnek látszott. A legrosszabbon már túl volt, valómását már megtette, a titok megtört, most már csak az maradt hátra, hogy megadja a szükséges felvilágosítást a részletekről, és ez könnyen ment számára, mert csakis a színtiszta igazságot akarta elmondani.

– Ön, kedves Baumanné asszony – kezdett bele Witte – mert mindenek előtt meg akarta állapítani a tényeket – nagy horderejű ügy feltárásába kezdett bele, ezért még egyszer meg kell kérdeznem, mert meg akarok győződni róla, hogy jól értettem-e. Ön azt állította ugyanis, hogy a fia – ugye Friedrich Baumannt értette ez alatt, nem igaz?

– Igen, államügyész úr.

– Nem az ön fia, hanem állítólag a von Wendelsheim báró fia. Így gondolta?

– Igen, államügyész úr.

– Nagyon figyelemre méltó – és a von Wendelsheim báró tud erről?

– Nem, államügyész úr.

– Nem tudja? – kiáltott fel a férfi csodálkozva.

– Nem, államügyész úr.

– De az ég szerelmére, hogyan lehetséges ez? Elhunyt felesége tudott erről?

– Éppoly keveset, inkább a szívét adta volna oda, minthogy hagyja elvenni saját gyermekét.

– Akkor viszont be kell vallanom önnek, hogy az egészet nem értem, kedves asszonyom, mert ha a szülők közül egyik sem tudott róla, akkor mondja meg nekem, egyáltalán hogyan volt lehetséges végrehajtani egy ilyen cserét, mert hiszen az egész csak erre mehetett ki, nem igaz?

– Azonban mégis így történt – bólintott nyugodtan az asszony. Ha végighallgatna, akkor mindent megmagyaráznék önnek. Mindent, és aztán szeretnék meghalni, hogy ne kelljen megélnem azt a szégyent, ami engem utol kell, hogy érjen.

– Tényleg nagyon kíváncsivá tett – mondta Witte – mert szavamot adom, hogy nem értem az egészet.

– Ön bizonyára ismeri annak a végrendeletnek a záradékát, amely a közeli napokban lesz esedékes – mondta az asszony.

– Efelől nyugodt lehet, azzal az átkozott történettel annyit és annyira haszontalanul foglalkoztam, hogy az egészet keresztül kasul a legkisebb részleteiben is tökéletesen ismerem.

– Báró von Wendelsheim, amint azt testvérem, a Heszberger suszter felesége elmondta nekem, attól tartott, hogy nem fia, hanem lánya fog születni, aminek következtében számára elveszett volna az örökség. Az én testvérem okos, ámde – és ezt Isten bocsássa meg neki! – furmányos egy asszony. Az öreg báró tanácsot kért tőle, és neki volt is mit tanácsolnia. Akkor vártam első gyermekemet, és ő naponta forgolódott körülöttem. Akkor még nagyon szerényen éltünk, keserves küzdelem volt az életünk, hogy megkereshessük a mindennapi kenyerünket. Baumann fiatalember volt, aki annak idején kezdett önállóan dolgozni, képtelenek voltunk mindenhez hozzájutni, amire szükségünk volt, és gyermekem osztályrésze, akire vártam, csak keserű szükség és nyomorúság lehetett. Ennek ellenére becsvágyó elképzeléseim voltak. Tudtam, hogy Baumann milyen derék, ügyes ember, aki nyugodtan az elsők között lehetne, ámde protekciók és más kedvezmények következtében mindig mások kapták meg a munkát, amit ő ugyanolyan olcsón, és sokkal jobban és ügyesebben el tudott volna készíteni. Állandóan ezen rágódtam, de nem csak ezen, volt egy bűnöm is, ami elhatalmasodott rajtam: hiú voltam, és bosszantott, ha más kézművesek feleségei jobban és előkelőbben öltözködtek, mint én, és ez a gonosz tulajdonság elhatalmasodott rajtam.

Witte figyelmesen hallgatta, és tartózkodott attól, hogy akár egyetlen közbeszólással is megszakítsa. Az asszony, aki ott ült előtte, a tiszta igazságot adta elő, és ha valaha is el akart jutni a dolog mélyére, más jobbat nem tehetett, mint hagyni, hogy kibeszélje magát.

– Testvérem – folytatta az asszony némi szünet után, miközben csendben maga elé meredt – ismerte a gyengéimet, biztosított róla, hogy fiam fog születni, és a fiú korhelységben és nyomorúságban fog felnővekedni és egész életében szolgál és kítaszított

lesz, mert miféle jogaik vannak a szegényeknek ezen a világon? Szerinte azonban az én kezeimben volt annak lehetősége, hogy a fiút, a gyermeket, akiért már akkor aggódtam, mielőtt még a világra jött volna, naggyá és előkelővé tegyem, és mindent lehetővé tegyek számára, amire az emberek itt a Földön minden erejükkel törekednek és megpróbálnak elérni: Rangot és gazdagságot. Röviden: Azt ajánlotta, ha fiam születik, engedjem át a Wendelsheim bárónak, aki fiává és örökösévé fogadná, ezzel szemben én az ő gyermekét, ha lány lenne, sajátomként ápolnám és gondoznám, de soha életemben nem árulhatnám el senkinek, hogy kik lennének a valódi szülei.

Sokáig ellenkeztem – mondta az asszony mélyet sóhajtván. – Túl rettenetes volt számomra a gondolat, hogy odaadjam saját gyermekemet, hogy idegen szülők neveljék és gondozzák. Azonban a nagyravágyás ördöge is dolgozott bennem, mely befészkelte magát a szívembe, és nem hagyott nyugton. Lefestette előttem, hogy fiam milyen előkelő, mindenki által tisztelt úrrá válhatna, akinek számára pillanatnyilag csak a szükségét és szegénységet látom szemeim előtt, és az ördög által elvakítva végül beleegyeztem. A pénznek, amit Heszberger még ezenkívül ígért, semmi értéke sem volt számomra, legalább is nem keltette fel az érdeklődésemet, vagy könnyített volna lelkemen, csak a gyermekemet akartam nagynak és előkelőnek látni, és büszke akartam lenni rá, és cserében a másikat legjobb képességeim szerint akartam gondozni és felnevelni. Te jó Isten, én magam is olyan fiatal voltam még és könnyelmű, és fogalmam sem volt róla, hogy ennek milyen rettenetes következményei lehetnek majd a jövőben.

– És aztán? – kérdezte Witte, mert mindez csak megállapodás és szándék volt, amit eddig hallott, és a legcsekélyebb értéket sem jelentette számára.

– Aztán – folytatta az asszony – a jó Isten megajándékozott egy fiúval, egy kedves, barátságos, egészséges gyerekkel, és én szeretgettem és csókolgattam, és megfeledkeztem minden tervemről és reményemről, mert nem tartottam lehetségesnek, hogy valaha is önként odaadjam, és kiengedjem karjaim közül. Szerencsét-

len módon azonban mindez akkor történt, amikor férjemnek el kellett utaznia. Vollmersben egy birtokon vaskerítést kellett felállítania.

– Vollmersben?

– Igen, amihez három vagy négy napra volt szüksége, és természetesen az éjszakákat is ott kellett töltenie, hogy másnap reggel már szürkületkor folytathassa munkáját.

– És a férje nem is tudott semmit az egész megállapodásról? Sohasem beszéltek vele erről, és a tanácsát sem kérték ki?

– Soha. Nem mertem megtenni, mert már a pusztá gondolatától is magán kívül lett volna, és az embereket is jobban ismerte, mint jómagam. Sógoromat képtelen volt elviselni, mert szélhámosnak tartotta, sőt még azt is rossz néven vette, hogy testvéremmel tartottam a kapcsolatot, jöllehet ahhoz túl jó ember volt, hogy teljesen megtiltsa nekem – ő, bárcsak engedelmeskedtem volna neki!

– És mi történt azután? – kérdezte az államügyész, hogy viszszerelje őt erről a mellékvágányról.

– Aznap este – mesélte tovább az asszony – éppen sötétedett és gyermekemmel egyedül voltam otthon, amikor hirtelen felbukkant nálam a testvérem. Bő, sötét kabát volt rajta, és nagyon siegett. Azt mondta nekem, hogy a von Wendelsheim bárónő kislányt szült, és őt hívták ki, hogy legyen vele, és most érkezett el az a pillanat, amikor megragadhatjuk és megtarthatjuk a szerencsénket. Könnyörgtem, hogy álljon el a tervétől, mondtam neki, hogy képtelen lennék megválni ettől a kedves kis gyerektől, és hogy abba belehalnék. Erre ő csak nevetett és úgy vélekedett, hogy fiamból hatalmas és előkelő uraság lehet, és ennek elérése érdekében más dolgom nincs, mint elrakjak egy rakás pénzt, és csendben maradjak. A felfedezéstől sem kell tartani, egyedül ő volt, aki szorult helyzetemben mellettem állt, és ehhez senkit sem hívott segítségül, a férjem még csak nem is tudta, hogy megszületett a gyermekünk, majd csak akkor fogja megtudni, ha hazajön. Időt sem hagyott arra, hogy megfontoljam a dolgot, és gyengén és kimerülten,

ahogy akkor éreztem magam, képtelen voltam szembeszállni vele. Sírtam és kérleltem, de ő erre megkérdezte, hogy nem gondolom-e, hogy ő, mint a testvérem, csupa jó szándékkal van irántam és gyermekem iránt, és semmi olyat nem tanácsolna nekem, ami nem a javamat szolgálná. Aztán magához vette a gyermeket, kívülről rám zárta az ajtót, hogy senki ne juthasson be hozzám, és nem jött vissza.

– Micsoda borzalmakat éltem át azon az estén! – folytatta végül némi szünet után, miközben nagy cseppekben gyöngyözött homlokán az izzadság, és az államügyész még mindig a fejét csóválta, mert még nem találta meg a vezérfonalat az egészben. Hová lett a kislány, amit állítólag a báróné szült? – Micsoda rettenetes, elviselhetetlen órák voltak azok – folytatta az asszony. – Nem találnék rá szavakat, még akkor sem, ha évekig keresnék. Teltek múltak az órák, és én csak sírdogáltam a gyermekem után, miközben odakint az ablakot nagy cseppekben verte a vihar, és a szél süvöltését hallottam a kéményen át. Már azt sem tudom, mennyi ideig fekettem ott így. Valószínűleg elájulhattam, majd ismét magamhoz tértem anélkül, hogy valaki is mellettem lett volna. Aztán egyszer csak hallottam, hogy kulcs fordul a zárban, és nem a testvérem, hanem a sógorom tért be hozzám. Kabátjáról csurgott a víz, de én reszketve, örömtől reszketve tartam ki felém karjaimat, mert egy gyerek sírdogálását hallottam alatta.

– A gyermekem, a gyermekem! – kiáltottam felé. Ó, sógor, add vissza a gyermekemet!

– Itt van – szólalt meg az ember egy gyalázkodó káromkodás kíséretében. – Hát olyan ez az idő, hogy egy embert ki lehessen hajtani a viharba? Nem történt semmi, a báróné is fiúgyermeknek adott életet, így hát visszahoztam a tiéd, nem volt rá szükség.

– Örömkialtások közepette ragadtam karjaimba, de látni is akartam. A szobában sötét volt, sötét éjszaka. Ágyam mellett volt egy tűzszerszám, és meggyújtottam vele a lámpát. Heszberger megállt az ágyam mellett, és elveszettnek hitt gyermekem a fény felé tartotta, ekkor azonban rettenetes fájdalom nyilalt át a keblemen.

– Ez nem az én gyermekem! – kiáltottam félelemtől és rémületől eltorzult hangon. – Ez nem az én gyermekem! Hát képesek volnátok azt hinni, hogy nem ismerném meg a saját gyermekeimet?

– Ekkor aggódni kezdett és arra kért, ne kiabáljak, a falak vékonyak és a szomszédok a végén még megértik szavaimat. Felelése másnap reggel majd maga is átjön, és mindent megmagyaráz, csak addig maradjak nyugton, és ápolgassam a szegény kis kukackát, mert már félig megdermedt a hidegtől. És sajnos igaza is volt! Kabátja átázott a rettenetes időben, és szegény, újszülött gyermekben alig volt már élet, amikor betette mellém az ágyba, és órá én nem haragudhattam. Csókolgattam és szeretgettem, mintha a sajátom lett volna, és soha a hosszú, hosszú évek alatt nem panaszkodhatott volna, hogy nem volt anyja neki!

– De drága Baumanné asszony – mondta az államügyész, aki hagyta, hogy nyugodtan végigmondja, a lényegét azonban még mindig hiányolta, jóllehet már kezdett sötét gyanúja derengeni, hogy valójában mi történhetett – még mindig nem értem az egészet, mert ha a bárónénak tényleg fia született és nem leánya ...

– Hallgasson csak tovább – mondta az asszony – mindjárt a végére érek. Másnap reggel átjött hozzám a testvérem, és ő is azt akarta bebeszélni nekem, hogy a saját gyermekemet tartom a karjaimban, de anyai szívemet nem tudta félrevezetni, és amikor végül belátta, hogy semmiféle rábeszélése sem segít, akkor végül beleegyezett és úgy vélekedett, csak azért akarta elhitetni velem, hogy könnyebben megnyugodjak. Ekkor azonban már kénytelen volt elmondani az egész történetet, mert megfenyegettem, hogy különben mindent elmondok a férjemnek, tőle meg igen csak tartott, így aztán mindent megtudtam úgy, ahogy történt. A báró titokban előzetesen megegyezett vele, a bábával, hogy a gyermeket, ha leány lenne, születése után azonnal el kell cserélni egy fiúval, és ezért nem csak neki, hanem a másik gyerek anyjának is gazdag jutalmat ígért. Erre minden előkészület meg is történt, és testvérem meg tudta szervezni, hogy odafent a szobában csak egy személy legyen körülötte, akiben nyugodtan megbízhatott.

– Ki volt az? – kérdezte Witte, arra gondolva, hogy madam Müller lehetett.

– Már régen meghalt – mondta az asszony – egy szegény rokonunk volt, aki Heszbergeréknél ugyanabban a házban lakott, vagy ott szolgált valakinél. Később kivándorolt Amerikába, és amint testvérem később mesélte, ott sárgalázban meghalt.

– És ő odafent volt a kastélyban?

– Igen, testvéremnek a kastélyban is könnyű dolga volt, ahogy bevallotta nekem, mert kevésbé a báró, mint sokkal inkább a báró nővére maga, a kegyelmes von Wendelsheim kisasszony állapodott meg vele, és olyan mértékben támogatta a végrehajtásban, hogy teljesen szabad kezet kapott. Sógorom, a Heszberger, fiacskámmal odalent egy kis kerti házban várakozott, ahol kályha is volt, és rendesen be volt fűtve, hiszen pontosan nem lehetett tudni az időpontot. A bárónő a saját gyermekét nem is látta. Jóllehet testvérem megijedt, amikor észrevette, hogy az újszülött is fiú, de az a nyereség, amelyre a csere jutalmául számíthatott, elvakította. A kastélyban egyetlen ember, sem a báró, sem a kegyelmes asszony soha nem tudta meg, hogy az örökös körül mi történt. Testvérem az újszülöttet azonnal kivitte, és amint az én gyermekemmel visszatért, a fiút a bárónő ágyába fektették, aki aztán szeretgetni és csókolgatni kezdte, és örömkönnyeket hullatott örömeiben.

– A dajka csak másnap reggel érkezett meg, a mostani Müllerné Vollmersből, aki természetesen mit sem tudhatott a cseréről. Másoknak azonban gyanús lehetett a dolog, mert nemsokára sokat beszéltek róla, és sokan fáradoztak azon, hogy rájöjjenek az igazságra. De Heszbergerné, a testvérem, jóllehet annak idején még fiatal asszonyka, valamennyiüknél ravaszabb volt, rám meg senki sem gondolt, mert ki is sejtette volna, hogy a báró a saját gyermekét odaadta, hogy cseréljék el egy másikért? Kezdetben nagyon sokat sírtam, a csalás a lelkembe hasított, de a testvéremnek sikerült mindent szépnek és jónak beállítania, és mennyi pénzt fogok kapni, és milyen előkelő úr lesz a fiamból, és amikor a férjem hazajött, és fogalma sem volt a történetekről, és a kisfiúval a karjá-

ban ujjongva körbetáncolt a szobában, akkor már tudtam, hogy ugyanúgy fogja szeretni, mintha a saját gyermeke volna, és csendben maradtam.

– Tehát mindebből az derült ki számomra – mondta az állam-ügyész, tiszta, átható tekintetét az asszonyra szegezve, de nem barátságtalanul, – hogy von Wendelsheim báró, vagy sokkal inkább a nővére, az anya előzetes tájékoztatása nélkül elhatározták, hogy elcserélik a gyereket, amennyiben lány születik. Az ön testvére pedig, annak ellenére, hogy a bárónak fia született, végrehajtotta a cserét, és a báróval és annak nővérevel elhitette, hogy lányuk született, pusztán csak azért, hogy megszerezze a kitűzött jutalmat.

– Valóban így történt – bólintott csendben az asszony maga elé – tényleg így történt.

– És maga a báró később nem is törődött saját gyermekével és sohasem akarta látni?

– De igen – bólintott az asszony – és mivel állandóan attól tartottam, hogy mégis kiderülhet a bűncselekmény, testvérem azzal nyugtatott meg, hogy elmondása szerint minden óvintézkedést megtett. Egy közeli faluban néhány nappal később meghalt egy nyolc napos kislány, akinek halotti anyakönyvét testvérem megszerezte, és megmutatta a bárónak, aki attól kezdve azt hitte, hogy az ő gyermeke halt meg, és később soha többé nem érdeklődött utána.

– Micsoda dörzsölt személy – bólintott maga elé az öreg ügyész. És milyen jutalmat kapott mindezért?

– Ó, hát pénzt, sok-sok pénzt! – szipogott az asszony. Az én részesedésem, amint nővéremtől megtudtam, háromezer tallér, és azt is kitalálta, hogy férjem, aki jóságos, nyíltszívű ember, elhigye, hogy örökséghez jutottam. Amit tehettem, igyekeztem mindent jóvátenni, és mindent, amire lehetőségünk volt, és amit a kapott összeg segítségével meg tudtunk takarítani, gondozott gyermekünk nevelésére fordítottuk. Fritz minden bizonnyal sohasem hiányolhatta annyira eredeti anyját, mint amennyire én áhí-

toztam a saját gyermekem után. Mindez most már azonban mit sem segíthet. Az ügy persze már a bíróságra került, és ha az öreg bárót és a kegyelmes kisasszonyt beidézik, akkor majd vallomást kell tenniük, Fritzet azonban ezzel már nem tudják megmenteni, mert túl soká tartana, az idő meg csak úgy repül – állítólag már be is ismerte a gyilkosságot és halálra ítélték, de nem halhat meg. Baumann lakatosmester fiával nem sokat teketóriáznának, azt jól tudom. A Volkertnek teljesen igaza van: Mit számít egy ilyen szegény ember, és az, hogy mi üzte őt tette elkövetésére! Minden másként lesz azonban, ha megtudják, hogy egy von Wendelsheim báróról van szó, rengeteg pénz örökösről, akit börtönben tartanak, és nem fogják megölni, nem ölhetik meg.

– Hát ez volt az – mondta az asszony, miközben nehézkesen levegő után kapkodott – ami ide üzött engem, most már hallotta, mit követtem el. Jól tudom, hogy ezzel szégyent és gyalázatot szabadítottam saját fejemre, tudom, hogy a fiam, akit gazdaggá és előkelővé akartam tenni, szegény és alacsony rangú lesz, mint amilyenek mi saját magunk vagyunk. Tudom, hogy szerencsétlenséget hoztam magunkra, de vér nem folyhat miattam. Miattam nem folyhat senki vére. Elég bűn szárad a lelkemen, de azt nem akarom, hogy vér is beszennyezze. Isten őrizzen! Csak semmi vért!

Az asszony fáradtan magába roskadt székén, és Witte felugrott, mert attól tartott, hogy a földre zuhanhat, azonban nem testi gyengeségről volt szó, hanem csak teljes szellemi kimerültségről, ami magával ragadta őt, és Witte úgy gondolta, erre tud ellenszert. A szobában volt egy palack jófajta rum, azt előszedte, töltött belőle valamennyit a még megmaradt vízbe, és kínálta az asszonynak, hogy igyon, aki el is fogadta, és ivott egy kortyot, azonban nem volt hozzászokva az alkoholos italokhoz, és ezért végigborzongva letette. Az államügyész azonban magának is töltött egy pohárral, annyira felizgatták a hallottak, hogy szükségét érezte valami ilyesminek. Előbb néhányszor le-fel járkált a szobában, végül megállt Baumanné előtt.

– És a fiának – szólalt meg – vagy jobban mondva báró Friedrich von Wendelsheimnek, mert ezek szerint végül is így hívják, még fogalma sincs a rangjáról?

Az asszony a fejét rázta.

– És a hadnagy éppúgy nem tud róla?

– Nincs más ember, aki tudna minderről, csak a Heszbergerék és én, és most már ön is.

– Hm – mondta az államügyész – Istenem, micsoda egy történet, és ... – Hirtelen megszakította mondanivalóját, tenyerével végigsimított a fején, és kitartóan folytatta sétáját.

– Tudja, kedves asszonyom – szólalt meg végül – amikor végre megállt – hogy egy igazi darázsfészekbe jutottunk, mert ha a Heszberger házaspár hallgat, és ők majd feltétlenül ezt teszik, nem lesz egyetlen ember sem, aki valamit is elhinne ebből a meglepetésből. Huszonnégy év telt el már azóta, és az öreg báró, és nővére, az a sátán, tartózkodni fognak attól, hogy a felsorolt tények közül akár egyetlen egyet is beismerjenek.

– Én csak a szintiszta igazságot adtam elő – mondta az asszony ünnepélyesen – Isten engem úgy segítjen!

– Én elhiszem ezt önnek drága asszonyom, minden szavát elhiszem, és most már elég jól át is tekintem az egész történetet, de a bizonyítékok! Honnan szerzünk bizonyítékot minderre? Bizonyítékokat kell szereznünk, mielőtt előhozakodunk az egész történettel, vagy mindent el fogunk rontani.

– És közben megölik a fiamat, akit tápláltam és felneveltem, és úgy szerettem, mintha a saját gyermekem lett volna! – kiáltott fel az asszony félelmétől rettegve.

– Kit? A Fritz Baumann?

– Hát nem vallott már be mindent, és nem fogják őt már holnapután kivégezni?

– Badarság – mordult fel az államügyész – vénasszonyok fecsegése szerte a városban. Olyan gyorsan nem mennek a dolgok, még akkor sem, ha tényleg megtámadta volna azt az öregembert, amit azonban a magam részéről még el sem hiszek. – Nem – fűzte még hozzá, amint az asszony kétkedő tekintettel rá meredt, ettől ne féljen, van elég aggódni valója ezen kívül is. Tény, hogy még börtönben van, és az is előfordulhat, hogy néhány hétig még bent tartják, mert a bíró uraknak mindenről megvan a maguk nézetük, de ezen kívül más nem fog történni vele. Bízson csak nyugodtan bennem.

– De hiszen a Volkert azt mondta – dadogta ekkor zavartan a szerencsétlen – mert csak most jutott eszébe, hogy talán az egész vallomása felesleges volt – hogy mindent bevallott, és állítólag már pénteken ki is fogják végezni.

Az államügyész talán megsejthette, mi játszódik le az asszony lelkében, és most már maga is kezdett arra törekedni, hogy ne hagyja rajta elhatalmasodni ezt az érzést. – Nem tudom, hogy az a Volkertné honnan szerzi a híreit – mondta ezért – nem is ismerem azt a nőt, és azt sem hiszem, hogy a fiatalember a merényletet bevallotta volna. Ha azonban mégis ez a helyzet állna fenn, akkor teljes mértékben megnyugodhat a büntetés ilyen gyors végrehajtásával kapcsolatban. Ilyesmi nem fordulhat elő, és törvényeink értelmében nem is lehetséges, mert minden bűnös számára, legyen akár a legsúlyosabb a bűn, amit elkövetett, még mindig lehetőség van arra, hogy a király kegyelmét kérje. Jelen esetben azonban, és annak a titoknak az ismeretében, amit ön épp most közölt velem, magam tenném meg a szükséges lépéseket, hogy a rá kiszabott büntetés végrehajtását halasszák el, ezért önnek nincs mit aggódnia. Az ön Fritzének nem kell meghalnia.

Az asszony összekulcsolta a kezait. – Akkor pedig velem történjen, aminek történnie kell – mondta halkan. És csak akkor, ha az egész borzalmat már bevallottam az én derék uramnak és sikerült kikönyörögnöm bocsánatát, csak akkor fogom elhinni azt is, hogy a jó Isten meg fogja bocsátani vétkeimet. Az emberek nyu-

godtan megbüntethetnek, mert megérdemlem, és készen állok arra, hogy elviseljem büntetésüket.

– Be akar vallani mindent a férjének? – kérdezte az államügyész. – Hm, hát igen ...

– Hát nem kellene? – kérdezte csodálkozva az asszony. – Ó, ha már hosszú, hosszú évekkel ezelőtt megtettem volna, mennyi nyomorúságtól menekülhattunk volna meg!

– A lényeg csak az – vélekedett Witte – hogy az ügyel mindaddig nem léphetünk a nyilvánosság elé, míg nem tudunk közelebbi bizonyítékokat felmutatni. Nincs valami különös ismertetőjel, amivel fiát határozottan azonosíthatná, esetleg egy anyajegy, vagy valami hasonló?

– Az asszony a fejét rázta – Nincs – mondta – nincs más különös ismertetőjel, mint az anyai szív. Hiszen ő maga sem ismer engem – fűzte hozzá még szomorúan. – Hányszor álltam útjába, hogy jóságos és hűséges szemeibe nézzek, melyek pont olyanok, mint az apjáé! Meg sem ismert, alig nézett rám, olykor előkelően köszönt vagy még azt sem, és továbbment, ilyenkor a szívem majd megszakadt keblemben, kénytelen voltam kezeim szorítani rá.

– Szegény asszony ...

– Úgy bizony, szegény asszony – ó, mi mindent el kellett viselnem a végtelenül hosszú évek alatt, és mindig magányosan, mindig csak egyedül, nem volt egyetlen lélek sem, akivel megoszthattam volna gondjaimat, el sem tudom mondani, min mentem keresztül. Most első ízben érzem megkönnyebbülve magam, most először érzem úgy, hogy megtalálom a békességet. De az én szegény Brunom – fűzte hozzá még sóhajtva – hogyan fogja ő mindezt elviselni? Vajon nem kellene neki elátkoznia saját anyját, aki lehetővé tette számára megismerni a világ ragyogását, hogy aztán megint visszarántsa őt a legalacsonyabbak közé?

– Hát ez tényleg kétségbeejtő egy történet – morogta maga elé az államügyész, akinek közben egy egész csomó dolog fordult

meg a fejében. Nem csak Bruno von Wendelsheim fog elcsodálkozni a fordulaton, hanem saját tulajdon felesége is. Ámde mit tesz mindez? Bizonyítékokra volt szüksége, semmi másra, mint bizonyítékokra, mert egyetlen öregasszony tanúskodása nem volna elegendő, hogy egy ilyen fontos és jelentős örökösödési ügyben fejté állítsák az egész örökösödési rendet, ezt a gondját nem tudta eltitkolni. Hiszen csak arról van szó, amint a bíróság kifogásolná, hogy saját fiának akarja átjátszani a hatalmas örökséget, és hogy ezt nem fogják egykönnyen elfogadni, azt el lehet képzelni. És mit szólna mindehhez az őrnagy? Abban természetesen igaza volt, hogy annak idején nem volt minden rendben, bár csak gyanított, és sohasem győződhetett meg róla, de mindez mit sem segít rajta, ahogy a dolgok állnak. És a saját felesége? Jobb kezével hátul a fejét vakargatta, és még mindig szapora lépésekkel járkált le és fel a szobában. Ezenkívül azt sem vehette zokon az asszonytól, hogy most, amikor feltárta ezt a súlyos titkot, szívét ne tárja fel a férje előtt is, és azt is el lehet képzelni, hogy ez milyen súlyos helyzetet fog előidézni. De neki magának is kést szegezett mindezzel a torkának, mert ha most valaminek történnie kell ebben az ügyben, akkor annak nagyon gyorsan kell megtörténnie, csak azt nem tudta, hogyan.

Az ide-oda rohangászás közben eszébe jutott a jogtanácsos. Ó egek, milyen gyorsan eltelt az a fél óra! Most már mennie kellett, mert egy fontos ügyről volt szó, ami előzetes megbeszélést igényelt, és már majdnem letelt az idő.

– Kedves Baumanné asszony – mondta ezért – mennem kell, nem maradhatok tovább. Menjen közben haza, és útközben gondolja át még egyszer rendesen a dolgot. Ha szíve azt súgja, hogy minderről nyíltan beszélnie kell a férjével, azt én nem vehetem zokon, tegye meg, de kérje meg arra, hogy senkinek ne mondja el, míg én magam nem beszéltem vele. Ha vége van az ülésnek, elmegyek önökhöz. Megígéri nekem?

– Igen, államügyész úr – mondta halkán az asszony – mert azt hiszem, jóindulattal van irántam.

– Ebben bízhat is, kedves asszonyom.

– És a Fritz? – Remélem nem történik vele semmi szörnyűség, ha nem mondjuk el rögtön, hogy előkelő emberek gyermeke?

– Nem történik vele semmi, erről biztosíthatom önt. Gondoskodni fogok róla, hogy ne kerüljön veszélyes helyzetbe, és ha a vizsgálatban bármi változás következne be, akkor azonnal felkereksem önt, vagy megfelelő üzenettel átküldök valakit.

– Köszönet önnek, államügyész úr, szívből köszönet mindenképp, a barátságos szavakért is, melyekkel hozzám fordult. Már azt hittem, és attól tartottam, hogy mindenki, aki megtudja, mit követtem el, gyűlölni és utálni fog engem, pedig nem is én vétkeztem a legnagyobbat – ő, én magamtól sohasem tettem volna ilyet, sohasem!

– Ne aggódjon Baumanné asszony – mondta az öregúr, aki most már kezdett türelmetlen lenni. Megismertem önt, és azt hiszem, hogy át is tudom tekinteni az egész ügyet. Majd meglátjuk, hogyan lehet jóra fordítani a dolgot, és legkésőbb két-három órán belül ott leszek önöknél.

Ezzel már indult is az ajtó felé, és szobájában magához vette a botját és a kalapját. Baumanné követte őt, és lehajtott fővel kilépett az írkokok közé, akik közben egyfolytában azon törték a fejüket, hogy mi lehetett olyan fontos, amit az asszonynak főnökükkel olyan sürgősen kellett megbeszélennie, hogy küldöncöt szalajtott át a hivatalba azzal a kéréssel, hogy halasszanak el egy megbeszélést, sőt ráadásnak most is majdnem elkésik onnan. Azonban semmit sem sikerült megtudniuk. Az államügyész sietősen távozott lefelé a lépcsőn, még magától a feleségétől sem köszönt el, hogy még időben odaérjen, és lassan az asszony is követte őt, és oly nehéz volt járása, amint otthona felé közeledett.

Újabb események

Witte államügyész valódi rohamléptekkel igyekezett a hivatal felé, mert már egyetlen percet sem késhetett. Tényleg a legutolsó pillanatban érkezett oda, de ma – szokásától eltérően – annyira szétszórt volt, hogy rendesen szégyellte magát saját maga előtt, és csak erőszakkal tudta lerázni egyéb gondolatait, tennivalóinak intézése közben.

Ezen persze nem lehet csodálkozni, mert előbbi felfedezése annak minden következményével együtt nem akart kimenni a fejéből, és minél tovább elmélkedett a hallottakon, annál inkább úgy tűnt számára, hogy a jogos örökösrel szemben egyre nagyobb nehézségeket lát felmerülni.

Ki tudhat az ügyről? Más senki, csak az a dörzsölt nő, a Heszberger, és persze a férje, tőlük pedig nem lehetett beismerő vallomásra számítani, miközben pont az öreg báró és különösen a testvére nem fogják magukat annyira kompromittálni, hogy elismerjék a gyerekek várható örökség miatti szándékos cseréjét. Baumanné az előadott történetével teljesen magányosnak tűnik, és ha el is hinné minden szavát, Bruno von Wendelsheim még akkor is minden bizonnyal határozottan kitartana jogai mellett, és az örökösödési bizottság minden bizonnyal támogatná is őt ebben. Ő egek, a végén még egy másik olyan eset is előállhat, mint az örnagy és a vollmersi Müllerné esete, ő pedig mint államügyész hallatlanul blamálná magát.

És eközben a tulajdonképpeni örökség, majdnem félmillió, melynek tőkéje a hosszú évek alatt kamataival tovább gyarapodott, olyan gyilkossági vagy rablási kísérlet gyanúja miatt van zár alá helyezve, melyet a jogos örökös el sem követett. Wittének legalább ebben az ügyben tisztán kellett látnia, ezért amint ügyeit elintézte, Bessel nyomozóhoz indult, aki átvette az ügy vezetését.

Amikor belépett annak kicsiny szobájába, nem egyedül találta, hanem Fröhbach tanácsos volt nála, aki minden bizonnyal már jó pár komoly schwerini történetet elmesélhetett neki, mert amint

Witte az ajtót nyitotta, még éppen hallotta a nyomozót, aki így szólt:

– De kérem, kedves tanácsos úr, térjen a lényegre, mert tényleg nagyon el vagyok foglalta.

– Igenis nyomozó úr, nagyon szívesen – ah az államügyész úr, ő bizonyára tud majd jó tanácsot adni ügyemben.

– Melyikben, ha szabad kérdezni? – mondta Witte, aki nem volt elragadtatva ettől a találkozástól, mert tapasztalatból tudta, hogy olykor milyen nehezen lehet megszabadulni ettől a veszélyes embertől, miközben bármi, amit előadott, a legkritikább esetben érdekelt bárkit is.

– Képzelse csak el – kezdett bele a tanácsos – nemrég vettem magamnak egy nadrágra való anyagot, a feleségemnek el kellett volna vinnie a szabóhoz, ezért kivettem neki az előszobába, amint azonban Henriette, a szolgálónk kereste, már nem volt ott – eltűnt és ellopták!

– És van valami határozott gyanúja, hogy ki lehetett?

– Igen, figyeljen csak ide, az utóbbi időben már különféle dolgok tűntek el tőlünk, egy ezüstkanál, még az első készletemből, aztán egy újezüst¹⁴ szalvétagyűrű, amit a tolvaj valószínűleg szintén ezüstnek tartott, továbbá más apróságok, de annyi ember mászkál nálunk ki-be, hogy képtelen lennék valakit határozottan gyanúsítani.

– Tehát csak feljelentést akar tenni, hogy elloptak öntől vagy elveszett egy nadráganyag – mondta a nyomozó, aki kezdett türelmetlen lenni.

– Kérem, hallgassa csak meg a továbbiakat is – folytatta Fröhbach a legnagyobb nyugalommal. A nadráganyagnak igen könnyen felismerhető, kék, zöld, piros kockás mintája volt, feleségem különösen szereti a színeket. Ezért aztán útnak indultam, és

¹⁴ Alpakka: Nikkelt, rezet és cinket tartalmazó ötvözet.

eljöttem ide a rendőrségre, hogy feljelentést tegyek. Ahogy leérek a keresztutcához, és még mindig az ellopott nadráganyagra gondolok, mert igencsak bosszantott a dolog, hirtelen egy embert látok magam előtt menni, aki ugyanabból az anyagból készült nadrágot hord.

– A karja alatt?

– Elnézést kérek, a lábain. Már csináltatott is belőle egy nadrágot, gondoltam, aztán amilyen gyorsan csak tudtam, utána eredtem, képzelheti.

– Felismerte azt az embert? Kiről van szó?

– Igen, de hallgasson csak tovább. Igen csak jól állok a lábamon, és emlékszem rá, hogy egyszer Schwerinben ...

– De kérem, tényleg arra kell kérnem, hogy maradjon a tárgynál, még valami sürgős dolgom van az államügyész úrral.

– Nos hát, éppen csak eszembe jutott. De hol is hagytam abba? Ja, igen, amint szaladtam az ember után, de mintha tudta volna, egyetlenegy alkalommal sem nézett hátra felém, csak szedte apró lábait, ahogy tudta, lefelé az utcán, én meg csak utána, én mondom, úgy megizzadtam, a ruhám még mindig a testemre tapad, egyszer csak megállt egy cipőbolt előtt, és amint odaértem, na ki volt az? Hát Heszberger, a suszter.

Witte államügyész, teljesen kétségbeesve a vég nélkül hosszan tartó előadás miatt az ablakhoz lépett, a rácsozaton át lenézett a sivár udvarra, és ujjáival türelmetlenül dobolt az ablaküvegen. Csak akkor fordult vissza, amikor elhangzott a Heszberger név, mert sajátos módon neki is gyanús volt ez az ember, akit nehezen tudott elviselni bigott álszenteskedései miatt. Minden alkalommal eltűnt valami, amikor nála járt a házában, jöllehet csak apróságok, és már többször is eszébe jutott, hogy a suszter csendes szenvedélyt érezhet az ezüstkanalak iránt.

– És járt ez a Heszberger egyáltalán a maga házában? – kérdezte a nyomozó.

– Gyakran, szinte minden héten legalább egyszer – kiáltott fel a tanácsos – és nem sokkal azelőtt járt nálunk, mielőtt, az anyag eltűnt.

– És kérdőre vonta?

– Attól tartózkodnék – válaszolta Frühbach tanácsos az államügyészre pillantva – nehogy aztán a még bepereljen, és a végén még én kerüljek kellemetlen helyzetbe. Most jut eszembe, hogy egyszer Schwerinben ...

– De legalább megpróbálta, hogy megtudjon tőle valamit? Megszólította?

– Nos hát, persze gondolhatják, de megpróbáltam kerülő úton megközelíteni a dolgot. Dicsérgetni kezdtem a nadrágját, és megkérdeztem tőle, hol vette hozzá az anyagot.

– És erre ő? Zavarba jött?

– Isten őrizzen! Megnevezett nekem egy kereskedőt a közelben, és még ajánlkozott is, hogy odakísér engem.

– Na, és elmentek oda?

– Persze, vele mentem a boltba. Ott azonban ez a pimasz alak hetykén hivatkozott az anyagra, amit állítólag ott vett, megmutatta a mintát és ugyanolyat kért a számomra, és úgy tűnt, hogy az eladók ismerik a boltban, és tényleg előhozták nekem ugyanazt az anyagot.

– Nos hát – szólalt meg a nyomozó – akkor az ügy teljesen világos, és nem magánál lopta el, hanem tényleg abban a boltban vásárolta.

– Elnézést kérek – szólalt meg ebben a pillanatban az államügyész, aki azonban Frühbach háta mögött a nyomozó felé kacsinzott, hogy hagyja őt beszélni – az ügy másként is alakulhatott, és őszintén szólva én azt hiszem, hogy Frühbach tanácsos ezúttal helyes nyomra akadt.

- De úgy tűnt, mintha az anyagot tényleg ott vásárolta volna
- vélekedett a tanácsos.
- Hogy hívják a kereskedőt?
- Magnus és Társa textilkereskedő az alsó piacnál.
- Hm – ők azok, akik nem is olyan régen igen kérdéses módon csődöt jelentettek.
- És ön tényleg azt hiszi ...
- Hogy egy felettebb figyelemre méltó véletlen következtében rátalált emberére, persze ne hagyjuk figyelmen kívül a kedves tanácsos úr éleslátását sem.
- Drága államügyész uram ...
- Engedje át nekem az ügyet, hogy legjobb képességeim szerint felderíthessem, és szavamat adom, hogy vissza fogja kapni azt a nadráganyagot.
- De hiszen már elkészült belőle a nadrág, és hordja is ...
- Na jó, tényleg igaza van, de legalább az anyag árát. Magam is azt hiszem, hogy ez a Heszberger egy semmirekellő alak, és tényleg ő követte el a lopást, és van rá esély, hogy most majd elkapjuk.
- És nekem mi dolgom lenne?
- Egyáltalán semmi, ha azonban mégis szükségem lenne önre, akkor ma este kiküldök önért valakit. Otthon lesz?
- Minden bizonnyal, estefelé kimegyek egy kicsit a kertbe sétálni, és fél kilenckor szoktunk lefeküdni.
- Az elég korán van, akkor későn este mégse küldök ki senkit.
- És tényleg az a véleménye, államügyész úr ...
- Hogy megkapja a nadráganyag árát? Hiszen ezt már garantáltam önnek.

– Akkor mindennel egyetértek – mondta – Fröhbach és kezét nyújtott neki. Most pedig rögtön indulok is haza, és elmondom az asszonykámnak, hogy magam fedeztem fel a tolvajt, és ő hogy fog örülni ennek! Kellemes további délutánt uraim! És szórakozottan maga elé mosolyogva a tanácsos elhagyta a szobát.

– A nyomozó egyetlen szót sem szólt közbe, mióta Witte odabólintott felé, mivel egyáltalán nem tudhatta, hogy az államügyésznek mi volt a célja. Közben csendben csóválgatta a fejét, mert ha az a bizonyos Heszberger tényleg egyszerűen bizonyítani tudja, hogy abban a boltban vásárolta az anyagot, ami tulajdonképpen úgy tűnik, már meg is történt, akkor elképzelhetetlen, hogy eljárást lehetne indítani ellene. Alighogy a tanácsos becsukta maga mögött az ajtót, máris rögtön Witte felé fordult, és megkérdezte tőle, hogy mit akar tenni ebben a tisztázatlan ügyben.

– Mondanék önnek valamit nyomozó úr – válaszolta az államügyész. – Azt, hogy a Heszberger tényleg ellopta az anyagot, azok után, hogy olyan készségesen elkísérte a tanácsost a boltba, magam sem hiszem, de morális meggyőződésem szerint ez a suszter egy teljesen semmirekellő alak, akinél már régen csak az alkalomra vártam, hogy a nyomába eredhessek, és erre most a mi Fröhbach tanácsosunknak köszönhetően kiváló alkalom kínálkozik, most majd ki lehet piszkálni a parázsból a gesztenyét.

A nyomozó felnevetett. – És most mit szándékozik tenni?

– Házkutatást kell tartani Heszbergeréknél egyszerűen Fröhbach feljelentése alapján. Ha semmit sem találunk, akkor becsületsértésért vagy másvalami miatt beperelheti a tanácsost.

– De ezzel a szegény tanácsost kínos helyzetben hozhatja, és ezért nemigen lesz hálás önnek.

– Bah – mondta erre Witte – nemrég jómagam segítettem neki kiszabadulni egy ilyen helyzetből, és akkor az egyik esetet elszámolhatja magában a másik ellenében. Egyébként be kell ismernem önnek nyomozó úr, hogy ezzel a Heszbergerrel szemben saját súlyos gyanúm is felmerült. Ma reggel ugyanis áttekintettem a jegyzőkönyvet, melyet ön vett fel az öreg Salomonnál, és meg-

küldött nekem. Nyilatkozatai persze teljesen határozatlanok, a gyilkosról adott személyleírása a városban legalább ezer emberre ráillene, találtam azonban valamit, ami felkeltette a figyelmemet. Megemlítette, hogy a férfi, aki néhány alkalommal már járt a bolt-jában, beszéde során különös kifejezéseket használt. Ez persze megint csak számos embernél előfordul, de Heszbergernek ez a szokása különösen feltűnő volt számomra, és igencsak figyelemreméltó lenne, ha ennek alapján bukkannánk rá a helyes nyomra.

– Csak nem gondolja, hogy a kis Heszberger ...

– Senkinek sem láthatunk a szívébe, és mivel magam sem tudok semmi pontosat, a tanácsos pont jókor jött számomra a vádaskodásával.

– Ön pedig a sikert már előre garantálta neki ...

– Semmi többet, mint azt, hogy meg lesz térítve a nadrág-anyag ára – mondta Witte – ami olyan nagy összeg mégsem lehet, ha Heszberger suszter azt a bizonyos anyagot hordja. A legroszszabb tehát, ami történhet velem, hogy én fogom megfizetni a tanácsosnak a nadráganyag árát. De amit még kérdezni akartam, mi a helyzet a fiatal Baumannal?

– A nyomozó megvonta a vállát. – Az öreg Salomon – vélekedett – persze nem látta őt, és azt állítja, hogy a fiatalember állítólag teljesen ártatlan, arról viszont nem vagyok meggyőződve, hogy az ő egyedüli nyilatkozata elegendő lenne, mert igencsak valószínűtlennek tartom, hogy valaki egyedül merne ilyesmit elkövetni. Baumann esetleg odakint az ajtó előtt őrt állhatott.

– De akkor tényleg nem dörömbölt volna az ajtón segítségért kiáltozva.

– Arra azonban még mindig nincs bizonyíték, hogy tényleg így is tett, mert erre vonatkozóan csak saját vallomása áll rendelkezésünkre.

– És a szomszédok? Azok nem pusztán a segélykiáltásokra szaladtak oda?

- Persze, de segítségért más is kiálthatott.
- Maga tényleg javíthatatlan, nyomozó, közben az emberek már azt terjesztik a városban, hogy a fiatal Baumannt pénteken állítólag már le is fejezik.
- Túlbecsülik igazságszolgáltatásunk igyekezetét – válaszolt szárazon a nyomozó – ha tényleg elítélnék, addig akár még hat hónap is eltelhet.
- És a családja, ők mit érezhetnek?
- Kedves államügyészem – mondta a nyomozó elcsodálkozva – ön tudhatja a legjobban, hogy mi itt a rendőrségen nem az érzelmek politikáját folytatjuk, hanem a magunk nyugodt módján végezzük dolgainkat.
- Nyomozó úr, ebben tényleg igaza van – mondta Witte – bosszúsan meg érte, hogy valami emberfeletti tulajdonítottam önnnek.
- És mikor hajtáná végre a házkutatást?
- Rögvest ma este. Talán lenne olyan jó, és megszervezné számomra az embereket. Meddig van idebent ma este?
- Hét óráig mindenesetre, később már bizonytalan, bár ma valószínűleg tovább maradok.
- Tehát a viszont látásra, nyomozó – mondta az államügyész és új tervét szövögetve elindult lefelé a lépcsőn.

Azt, hogy Fröhbach tanácsost, ha tényleg semmi lényegeset nem fognak Heszberger suszternél találni, az a veszély fenyegette, hogy a suszter becsületsértésért bepereli, és ennek alapján a bíróság el is ítélné, nagyon jól tudta, ez azonban a legcsekélyebb mértékben sem zavarta. Fröhbach egyébként is bőségesen rászolgált erre az özvegy Müllernénél tanúsított magatartása miatt, és mennyire bosszankodott, hogy annak idején olyan együgyű jóindulattal a közvetítő szerepét játszotta. De milyen csodás összefüggések! Az őrnagy, aki már évtizedek óta kutakodott az örökség miatt, és ilyen hosszú időn át mindig mellényült, most mégis úgy

tűnik, bár indirekt módon, mégis ez volt az oka annak, hogy Baumanné vallomást tett, akit félelem gyötört, hogy a hosszan eltitkolt ügy most mégis bíróság elé kerül. Ha az őrnagy tudná most, hogyan állnak a dolgok, micsoda izgalom lenne úrrá rajta! Így azonban mégis jobb, mert valószínűleg nagyobb kárt okozna, mint amennyi hasznot hajtana. Egyébként mit is tehetne az ügyben, és milyen érdekei lehetnének, mivel a helyzet az ő igényeit semmi esetre sem támasztja alá? Örökös kétségtelenül létezik, hogy Brunonak vagy Friedrichnek hívják, teljesen mindegy, mert csak leány utód esetében érvényesíthetné vélt jogait.

Ezekkel a gondolatokkal ballagott Witte lefelé az utcán, és szinte akaratlanul kanyarodott be abba a mellékutcába, ahol Baumannék háza volt. Megígérte az asszonynak, hogy benéz hozzájuk, és tartani akarta a szavát.

De micsoda változás történt ma az egyébként oly tevékeny házban!

Amikor Baumann nem találta feleségét, szívében halálos félelemmel, hogy az asszony felizgult állapotában kárt tehet magában, igyekezett lefelé a folyóhoz, ahogy csak lábai bírták, és ott mindenfelé érdeklődött, valaki nem találkozott-e vele, vagy nem látták-e, de teljesen eredménytelenül. Arrafelé nem is mehetett, mert a hídon éppen dolgoztak, egy csomó ember mászkált le-fel, és észrevétlenül semmi esetre sem mehetett volna arra. De akkor hová lett? Karlnek a többiekkel a várost kellett átkutatnia, talán ő találkozhatott vele, és Baumann eközben keserű szemrehányásokat tett magának, amiért ebben az állapotban magára hagyta. Mit is tudhatott a durva lakatosmester egy ájulásról és annak következményeiről! Az ő családjában ilyesmi sohasem fordult elő, és még megnevezése alapján is alig tudta, miről van szó.

Amikor azonban hazaért, és az asszonyról senki sem tudott semmit, és maga Karl is hazaérve elmondta, még nyomokat sem fedezett fel róla, rendesen végigfutott rajta a forróság, és ekkor megint el akart menni otthonról, de most már direkt a rendőrségre, hogy bejelentést tegyen, és segítséget kérjen, amikor Kathrine

hirtelen megjelent a műhely ajtajában, és csodálkozva szemlélte a zűrzavart, mely odabent uralkodott.

– Kathrine, az ég szerelmére, hol voltál, asszony? – kiáltott felé a mester örömében, de ugyanakkor tekintete még mindig félelmet tükrözött. Mennyire aggódtunk érted, és az egész várost végigkutattuk utánad.

– Utánam?

– Hát persze. Hirtelen úgy eltűntél, mintha a föld nyelt volna el, és senki sem látott. Hol voltál tulajdonképpen?

– Elisém, kedves kis szívecském! – kiáltott fel az anya, amikor a gyermek, aki meghallotta anyja hangját, ujjongva kiszaladt a szobából és a nyakába ugrott. Lekuporodott mellé, és egyre csak puszilgatta hullámos fejét. – Hol voltam, apa?

– Igen, mama, nagy gondot okoztál nekünk. Mire visszaértem az orvossal, addigra eltűntél.

– Az orvossal?

– Igen, természetesen – hiszen úgy feküdtél itt, mint egy halott, és nem tudtam, hogyan segíthetek.

– Jóságos Gottfried – mondta az asszony ellágyult hangon – milyen rettegést kellett miattam kiállnod, és én ...

– De hát hová tűntél, hogy közülünk senki sem talált meg?

– Gyere be velem a szobába, Gottfried, mindent meg kell tudnod, sok mindent, nagyon sok mindent el szeretnék mondani neked, de senki más nem hallhatja, csak te ...

– Egyáltalán nem értelek – mondta a férje fejét csóválva – pár napja mintha teljesen kicseréltek volna. – Az asszony erre nem válaszolt.

– Else miért nincs az iskolában?

– De hiszen ma szerda van, mama – nevetett a gyermek, aki hamar megnyugodott – hát nem tudod?

– Igen, persze, igazad van, akkor menj egy kicsit ki a kertbe gyermekem, és nézz körül, hátha találsz még néhány szál ibolyát a mamának. A homokban is játszatsz, amit tegnap az a bácsi hozott, és építs magadnak megint egy kis várat, mint tegnap este!

– Juj de jó – kiáltott fel a kicsi és kifutott, hogy az örömmel kapott engedélyt rögtön ki is használja.

Baumann közben még mindig fejcsóválva nézte a feleségét, mert ilyen komoly és ünnepélyes még sohasem volt életében. Valami egészen rendkívüli dologról lehet szó, ami ennyire magával ragadta.

Az asszony azonban nem váratott sokáig magára a különös viselkedése miatti magyarázattal. Szemével követte a gyermeket, amíg látta, de alig tűnt el az udvarba vezető ajtón át, amikor megfogta férje kezét, és bement vele a műhely melletti szobában.

Ott aztán kiöntötte neki egész szívét, mindent, mindent elmondott neki, amit már meggyónt az államügyésznek, csak még részletesebben, még világosabban, sokkal inkább kitérve saját érzéseire, azonban semmit sem hallgatott el vagy próbált tompítani, mindent, ami hosszú éveken át nyomasztotta tettének terhe miatt. Szipogva borult a nyakába, ott térdelt előtte, és fejét a mellére szorította.

És Baumann csak ott ült előtte, sápadtan és mereven, mintha kőből vették volna, mindkét keze ökölbe szorítva a szék karfáján, és csak arcának rezdülései, a homlokán legördülő hideg verejték tanúskodott arról, hogy még él. Egyetlen szóval sem válaszolt, semmi kedveskedés, egyetlen kérdést sem intézett hozzá, és semmire sem válaszolt. Mint egy merevgörcs, úgy tartotta fogva mindaz a rettenet, amit hallott, és amikor az asszony végre csendesen kiosont a szobából, még csak tekintetével sem követte, hanem szemei mereven és mozdulatlanul meredtek a plafonra úgy, mint egész idő alatt, amióta ott ült.

Így talált rá Witte, amikor majdnem két órával később a házba lépett, és miután a mester után érdeklődött, beküldték őt a szobába, és menten el tudta képzelni, mi történhetett, ami az egyébként

oly erős, energikus embert ennyire megtörte, ennyire képes volt megsemmisíteni.

– Baumann – szólította meg ezért barátságosan, miután becsukta maga mögött az ajtót, aztán odament hozzá, és kezét a vállára tette – ma nálam járt a felesége és mindent elmondott nekem, és együtt érzek magával, hogy ennyire megrázta a hír, ami meglehetősen kellemetlen, de mégsem annyira, hogy rögtön kétségbe kellene esnie. Még minden jóra fordulhat, az ügy megbízható kezekben van, és amit megtehetek önért, azt meg is teszem. Ebben bízhat.

A férfi nem válaszolt, meg sem mozdult, még csak a legcsekélyebb jelét sem adta annak, hogy hallotta, valaki beszél hozzá, vagy egyáltalán van nála valaki. Witte fejét csóválva nézte őt. Képtelenségnek tartotta, hogy a durva kézművest ennyire rémesen magával ragadhatja a felfedezés, de most mégis úgy ült előtte, mint a fájdalom megmerevedett, mozdulatlan képe, dermedten, nehezen lélegző kebelrel és rángatódzó ajkakkal.

– Baumann – kezdte megint Witte barátságos hangon – ne vegye úgy a szívére a dolgot, a felesége hibát követett el, de ezt a gyermeke iránt érzett, félreértelmezett szeretetből tette, ráadásul inkább rábeszélésnek engedelmeskedett, mintsem szabad akaratából tette volna. Az a semmirekellő teremtes, a Heszbergerné hajszolta őt bele ebbe. És gondolja csak meg, hogy annyi év alatt mennyi félelmet és bűnbánatot kellett megélnie! Még az is meglehet, hogy nem is történt törvényellenes bűncselekmény, mivel saját magától beismerte, még mielőtt a fia a csalás haszonélvezőjévé válhatott volna. Ki tudja, egyáltalán fog-e büntetést kiszabni rá, ha be tudjuk bizonyítani, hogy akkori állapotában inkább kényszernek engedelmeskedett, mintsem önálló szabad akaratából nyújtott volna kezet a csaláshoz. Ha a dolog mélyére nézünk, találhatunk még olyasmit, amitől a cselekmény már nem is látszik annyira sötétnek, mint amennyire önnek az első pillanatban tűnt.

Baumann nem mozdult. Ugyanúgy ült, ahogy eddig, éppoly mereven tekintett a plafonra, mint az előbb. Az államügyész való-

ban zavarba jött, mert még abban sem volt biztos, hogy a lakatosmester hallotta-e, amit mondott neki.

– Kedves Baumann – kezdte kérlelni végül – nem hall engem? Azért jöttem ide, hogy megnyugtassam magát, tudnia kell, hogy van még barátja a városban.

Az öreg lakatosmesternek nagy, súlyos könnycseppek peregtek szemeiből, és amint Witte ekkor megragadta a kezét, megérezte a férfi erőteljes kézszorítását.

– Mit gondol majd rólam a világ – suttogta végül teljesen színtelen hangon – mit gondol majd rólam a világ! És ha börtönbe csuknának, talán nem érdemelném meg?

– De hát drága, kedves Baumann – kiáltott fel az államügyész, egyáltalán azon örvendve, hogy életjelt adott magáról, mert korábbi merev hallgatása tényleg kezdett aggodalmat kelteni benne – micsoda ostoba, teljesen haszontalan gondolat! Azt gondolja, van egyáltalán ember az egész városban, aki akár a legcsekélyebb mértékben is bűnrészességet tulajdonítana önnek?

– És a feleségem, akivel hosszú, hosszú éveken át boldogságban éltem – akit a tenyeremen hordtam, szerettem és tiszteltem? Minden, minden odavan, minden odavan! Mit vétkeztem én, hogy ilyen kemény büntetésben kell részesülnöm?

– Még nincs minden oda, Baumann – próbálta meg vigasztalni az államügyész – még messze nincs oda minden, és adjon hálát Istennek, hogy a felesége még az utolsó órában hallgatott szívére és beismerte vétségét, és ezzel amennyire erejéből telt, legalább megpróbálta jóvátenni azt. Ki volna a megmondhatója, nem fog-e még minden jóra fordulni? Egész eddigi élete mellette és a megbocsátás mellett szól, vagy bizonyítékul szolgál a bíró számára, hogy legalább is ami a feleségét illeti, nem bűncselekménnyel áll szemben. Bízson a legjobbakban, segítségemre és együttérzésemre minden bizonnyal számíthat.

– Köszönöm önnek államügyész úr – mondta Baumann, miközben széles, kerges tenyerével végigsimította homlokát – ez

volt az első mozdulat, amit megtett – szívből köszönöm! Érzem, hogy jó szándékkal van irántam, ez azonban mit sem segíthet önnek. Meglehet, hogy a bíróságon elérheti felmentését, de az én saját lelkiismeretem előtt nem mentheti fel. Megtette, és ha nem ő tette, akkor elviselte, hogy megtehessék, és nekem, a férjének, akinek megesküdött rá, hogy előtte sohasem lesznek titkai, mégis a hosszú, végtelen hosszú évek alatt elhallgatta azt a rettenetet, hogy eladta a saját gyermekét!

– De Baumann mester!

– Eladta – nincs más szavam erre – mondta a férfi színtelen hangon – eladta, mert megvetette azt az állapotot, melyben élt, és melyben felnevelkedett, mert gyermekéből valami különlegest, előkelőt akart csinálni, és pusztán ezért, csak ezért hozott hamis fiókát a fészekbe, és apja szívéből elszakította saját fiát!

Az államügyész maga is zavarban volt, és nem tudta, mit is válaszolhatna erre a férfinak. Nagyon is igaza volt, és azt is érezte, hogy a vizsgáztatás most rögtön az első fájdalom után nem lenne helyénvaló, és talán több kárt okozna, mint amennyi haszna lehetne a vizsgáztatásnak.

Mindketten hosszasan hallgattak, végül Witte szólalt meg ismét: Gondolja át még egyszer a dolgot az éjszaka során, van még időnk, mert pillanatnyilag senki sem tudhat erről a dologról.

– Micsoda? – kiáltott fel Baumann rémülten felugorva – és még azt feltételezi rólam, hogy megőrizném a titkot, mely ...

– Ne értsen félre – szakította félbe az államügyész – mindössze arról van szó, hogy tisztességesen kell eljárunk, hogy jövételessük azt, ami elromlott, és ez nem történhet az első felindulásban, vagy el fogjuk rontani mindazt, amin javítani szeretnénk. Jöjjön át holnap reggel hozzám, amilyen korán csak akar, én már hatkor felkelek, és hozzálatok a munkámhoz. Aztán hideg fejjel mindent megbeszélünk, előbb azonban kérem, adja szavát, hogy senkivel sem fog beszélni erről!

– Egyáltalán senkivel sem?

– Senkivel. Higgye el nekem, a legjobb tudásom szerint ezt tudom tanácsolni önnek. Jómagam is öregember vagyok, és semmi olyat nem fogok elvárni öntől, amiért jó lelkiismerettel ne vállalnék felelősséget. Holnap reggel jöjjön át hozzám, és megvagyok győződve arról, hogy fogunk olyan megoldást találni, amellyel becsületesen és tisztességesen levehetjük azt a terhet a lelkéről, amely önt most a padlóra küldte. Egyetért velem?

A lakatosmester egy pillanatra késlekedett a válasszal, végül halkán így szólt: – Rendben van, megfogadom a tanácsát, államügyész úr, tudom, hogy őszintén gondolja, és gondoskodni fog róla, hogy a jogos örökös egy garassal se kapjon kevesebbet, mint amennyi jogai szerint jár neki. Amennyire szerény vagyunkam lehetővé teszi az esetleges károk megtérítését, rendelkezésére állok, házam utolsó téglájáig. Készen állok mindent jóvátenni, ami idegen embereket érint. A saját házamban pedig majd magam fogok elszámolást tartani.

– Ne legyen túl kemény szegény feleségével, Baumann!

– Csak annyit fogok tenni, amiért Isten előtt és saját magam előtt vállalni tudom a felelősséget – mondta a férfi komolyan – ezért ne aggódjon – és ehhez a bíróságnak sincs semmi köze – vagy legalább is nagyon csekély – fűzte hozzá még csendben, alig hallhatóan.

– Tehát holnap reggel!

– Jönni fogok – bízhat bennem! És csendben fortyogva visszaszarogyott székére

Witte, aki belátta, hogy ma már semmit sem tud vele megbeszélni, és legjobb, ha magára hagyja, lassan elhagyta a házat, és elindult otthona felé.

A házkutatás

Hazaérve Witte a lépcsőn Fröhbach tanácsosnét érte utol, aki éppen azon volt, hogy feleségénél látogatást tegyen. Igen elegánsan volt kiöltözve, rogyadozott a sok selyem, bársony és hamis csipkék súlya alatt.

– Kedves tanácsosné asszony – szólt hozzá az államügyész első üdvözlő szavait követően, miközben éppen a szobája felé indult – talán otthonról jön, és meg tudná mondani nekem, férje ura otthon van?

– Ah nem, államügyész úr, tényleg nem tudom, merre jár – válaszolta a hölgy – volt még néhány elintéznivalóm a városban, és utána rögtön ide jöttem. De Mennikém ebben az időben szokott hazaérni, minden bizonnyal otthon fogja találni.

Menninek nevezte a hájkupacot, az államügyész erre csak megcsóválta a fejét, semmit sem válaszolt, félíg meghajolt, és belépett írnokainak szobájába, hogy elintézzé a közben befutott ügyeket.

Persze csendben elcsodálkozott magában azon, hogy itt látja a tanácsosné asszonyt, mert a hölgy csak ritkán jött el hozzájuk, és mivel útközben találkozott a szolgálólánnyal, aki éppen egy zacskó süteményt hozott, ami a kávézásra érkező látogatók állandó jele volt, felesége minden bizonnyal készülhetett erre a látogatásra. Azonban más, fontosabb dolgok cikáztak a fejében, mintsem, hogy ilyen mellékes ügyekkel foglalkozzon, és rövidesen meg is feledkezett róla.

Sajátos módon azonban mára az államügyész asszony tényleg meghívta a tanácsosnét kávézni, éspedig csak őt egyedül, egy fontos megbeszélni való miatt. Városszerte meglehetősen közismert volt ugyanis, hogy a tanácsosné talán jobb, vagy más elfoglaltság hiányában nagyon ügyes kártyavető volt, és az államügyész asszony arra az elhatározásra jutott (amiről természetesen férje egy hangot sem hallhatott), hogy a titokzatos lapoktól egy „hozzáértő” közreműködésével próbáljon tudakozódni az eltűnt ezüst-

eszközök iránt, mivel a rendőrség nem tudta visszaszerezni azokat. Más dolgok is voltak még, melyek nyomták a lelkét, és amelyekről szintén szeretett volna felvilágosítást kapni, de az ezüst-eszközök mindennél fontosabbak voltak.

A hölgyek zavartalanul kezdhettek bele titokzatos próbálkozásaikba, és nagy igyekezettel azonnal munkához is láttak.

Ottilie egyébként nem vett részt ebben az elfoglaltságban. Kezdetben csendben és némán ült az ablak mellett és kötögetett, végül felállt és átment a saját szobájába, és ott is maradt az est hátralévő részén. Furcsamód nem hitt a kártyavetésben, és a tanácsosnét különben sem tartotta kellemes személynek, és nehezen tudta elviselni, mert állandóan szidalmakkal és vádaskodásokkal illette szolgálóit és szomszédait, ez volt a hölgy legkedveltebb mondókája.

Egymás ilyesfajta kedvelése vagy elutasítása rendszerint kölcsönös szokott lenni, így a tanácsosné sem kedvelte a „flegma libát”, ahogyan más kávézó társaságokban a lányt nevezni szokta. Persze megkérdezte az államügyész asszonyt, amikor Ottilie kiment a szobából, – talán a kedves gyerek nem jól érzi magát? – Később azonban már említést sem tett róla, és a kártyavetés zavartalanul folyt tovább.

Különös módon azonban ezen az estén semmi sem akart sikerülni. A lapjárás kedvezőtlen volt, amint a tanácsosné megjegyezte, és egyre csak treff hetes és káró kettes került az útjába úgy, hogy maga is képtelen volt eligazodni közöttük, és végül beismerte, hogy ilyen rakás szerencsétlenség még sohasem történt vele, és valószínűleg a környezetben lehet valami akadály, amit talán el lehetne hárítani, ha az ember éppen tudná, hogy mi az. Így aztán elmesélte az államügyész asszonynak, hogy egyszer otthon kártyát akart vetni, és éppúgy, mint ma itt, semmi sem sikerült, minden próbálkozása egyre csak szerencsétlen kimenetelű volt, és már kezdte fontolgatni, hogy feladja az egészet, amikor a szobalány véletlenül átvitte az asztalon lévő virágvázáat a másik szobába, és attól a pillanattól kezdve úgy tűnt, mintha eltűnt volna az átok a

kártyákról. Teljesen rendbe jött a lapjárás, és kényelmesen olvasni lehetett bennük, mint egy könyvben

Minden lehetséges próbálkozást ezért megtettek itt is: eltávolították az összes virágot, megforgatták a székeket, még magát az asztalt is áthelyezték, de semmi sem segített. A kártyalapok továbbra sem akartak tisztességesen viselkedni, mire a tanácsosné belefáradt a dologba és kétségbeesett döntésre jutott.

– Figyeljen csak, államügyész asszony! – mondta, miközben már be is sötétedett, és a szobalány éppen behozott egy lámpát – már régebben javasolni akartam önnek valamit, de nem volt rá merszem. Ismerek valakit, aki ki tudna segíteni bennünket szorult helyzetünkben.

– És ki lenne az? – kérdezte az államügyész asszony.

– Heszbergerné, a suszter felesége – ő igencsak ért hozzá, és biztosíthatom önt arról, hogy nekem már egészen figyelemre méltó dolgokat sikeresen megjósolt.

– És jóslatai bekövetkeztek?

– Hajszál pontosan, mondhatom önnek, a legapróbb részletekig. Nos, egy alkalommal – igencsak figyelemre méltó eset volt – eltűnt egy ezüst teáskanalam, mire elmentem hozzá, és pusztán kártyavetés alapján azt javasolta, hogy másnap reggel napfelkeltekor menjek hátra az udvaron a fáskamrába, ott majd meg fogom találni. És valóban, amint másnap reggel hátramentem, tényleg ott találtam, de hogy hogyan került oda, arra a mai napig képtelen voltam rájönni!

– Hát ez tényleg különös ...

– És mielőtt Mennikém nemrég lebetegedett, és olyan hevesen hánynia kellett, majdnem egy órával előtte megjósolta nekem, és adott is rögvést valami orvosságot, és azt mondta, hogy előtte szórjam bele a borába, nehogy rosszabra forduljon az állapota, és én mondom önnek, két-három órán belül megint olyan egészséges volt, mint egy hal, és éppoly vizes is, mert jól kiizzasztottam.

– Igen, bárcsak egyszer egy félórára itt lehetne az az asszony!
– mondta Witténé. De nem merném idehívni, mert ha a férjem valami véletlen folytán rájönne, akkor biztos lehetnék benne, hogy legalább egy éven keresztül székálna és okoskodna miatta.

– Egyébként sem szokott házhoz járni – jegyezte meg a tanácsosné – pont az idegen tárgyak gyakori zavaró hatása miatt, aminek idegen helyen ki van téve. Ámde ha egyszer mi mennénk el hozzá – nála minden erre van berendezve, és senki sem tudná meg, hogy nála jártunk.

– Isten őrizz! – kiáltott fel az államügyész asszony, már a gondolattól is megrémülve – egy ilyen eset után találkozoznak csak a férjemmel!

– És miért kéne megtudnia? – kérdezte madam Frühbach. – Én már számtalan alkalommal jártam nála. Egészen tisztességes ház, és egy óra alatt le lehetne rendezni az egész ügyet.

– És mi van, ha utána kifecsegi?

– Akkor maga nem jól ismeri a Heszbergernét – mondta a tanácsosné asszony – előbb hagyná magát agyoncsapni. Híres a titoktartásáról, ami különben is csak az előnyére szolgál, mert igen jól tudja, hogy elveszítené az egész ügyfélkörét, ha akár csak egyetlen alkalommal is pletykálni kezdene.

– De kedves tanácsosné, csak nem mehetek látogatóba a suszterem feleségéhez!

– De hiszen ez nem is látogatás, államügyész asszony, a Heszberger suszter nekünk is dolgozik, ennek ellenére én magam is jártam náluk. Ráadásul egyáltalán nem is kell tudnia, hogy maga kicsoda, tegyen fel egy sűrű fátylat, és vegyen rá egy kapucnit. Számos hölgy jár oda lefátyolozva, hölgyek a legmagasabb körökből, erről biztosíthatom önt. Egy alkalommal találkoztam is ott az elnök asszonnyal, de ez maradjon közöttünk, mert én persze úgy tettem, mintha nem ismertem volna meg, de tudja, a hölgy biceg egy kicsit, legalább is olyan csámpás a járása, különben is

vak lennék ha nem ismerném meg, egyébként ugyanaz a mosónőnk, és tőle is megtudok mindent, amivel a hölgy foglalkozik.

A szobalány bejött, hogy kivigye a kávékészletet.

– A férjem itthon van?

– Nem, államügyész asszony, körülbelül egy fél órával ezelőtt elment, és azt mondta, hogy ma este ne várjon rá a teával, mert valami fontos dolga akadt.

A tanácsosné győzedelmes pillantást vetett barátnőjére, mert a dolog nem is jöhetett volna jobban össze. Az államügyész asszony azonban még messze nem volt tisztában saját magával, mert számára túl merésznek tűnt egy ilyen lépés, még akkor is, ha nagyon szívesen ment volna. Mennyit és milyen gyakran hallott már a suszter feleségéről, akinek a város hölgyeinek körében már hírneve volt, mennyire szerette volna egyszer már saját maga is kipróbálni, de mégis mindig eltekintett ettől, és most egyszerre csak alkalom kínálkozott, és tényleg úgy látszott, hogy most minden összejött, ami megkönnyítheti próbálkozását. Persze még mindig vonakodott, és a tanácsosné, amint mondta, szíven viseli a dolgot, és addig kérlete, és nem hagyott fel a rábeszéléssel, míg az államügyész asszony végül elhatározta, hogy enged neki, és elkíséri. A tanácsosné azt is megígérte, hogy majd ő felvezeti a dolgot, amennyiben saját maga fog először érdeklődni az eltűnt nadráganyag iránt. Mivel még nem beszélt a férjével, így természetesen fogalma sem lehetett arról, hogy az milyen felfedezést tett, és milyen gyanúja támadt.

Így aztán, mialatt az államügyész odafent volt a bíróságon és a Heszberger suszternél lopás vádjával tartandó közvetlen házkutatás ügyével volt elfoglalva, a két hölgy szedelőzködött, hogy a nevezett férfi feleségénél titokban látogatást tegyen, és rövidesen elhagyták a házat anélkül, hogy Ottiliének akár egy szót is szóltak volna erről. Az államügyész asszony csak annyi üzenetet hagyott a szolgálólánynál, ha férje hazajönne és érdeklődne iránta, csak annyit mondjon neki, hogy kicsit kiugrott a tanácsosnéval, és nemsokára hazajön. A férjének nem kell sehova érte mennie.

A Heszberger házban azon az estén, pont abban az időben, amikor a két hölgy elhagyta Wittéék házáat, elég nyugtalan volt a helyzet, mert Heszberger éppen elkövetés közben rajtakapta az egyik inast, amint éppen annak privát butykosa körül matatott azzal a szégyentelen szándékkal, hogy belekortyolva megköstolja annak tartalmát. A mester nem sokat teketóriázott vele: egyébként is rossz hangulatban volt, lábszíja után nyúlt, bal kezével elkapta a fiú bozontos haját, és a súlyos bőrszíjjal tiszta szívből püfölni kezdte annak hátsó felét. Csak akkor hagyta abba a verést, amikor jobb karja már belefáradt, a fiút aztán súlyos káromkodás közepette visszazavarta munkájához, ő maga visszaült háromlábú suszterszékére, ahol közvetlenül az esetet követően nyugalmának visszaszerzése érdekében hangosan belekezdett egyházi énekeinek egyikebe, olykor a pontos szöveg miatt belepillantva a mellette lévő könyvbe, és egyik versszakot bömbölte a másik után.

Körülbelül a hatodiknál tartott, miközben a fiú még mindig csendben sírdogálva ült munkája mellett, és csak néha-néha törölte végig a képén legördülő nagy könnycseppeket és orrát inge ujjával, amikor odakint kopogtattak. Az egyik inas kinyitotta az ajtót és kinézett, ki az. Két hölgy állt az ajtóban, egyikük arca sűrű fátyollal borítva. Heszbergerné iránt érdeklődtek, és mivel az ilyesmi elég gyakori eset volt ahhoz, hogy akár a legcsekélyebb érdeklődést is felkeltse, a fiú kezével egyszerűen csak a lakószoba felé intett, hogy arra menjenek, és máris visszaült székére. A fiúk szigorú utasítást kaptak ugyanis, hogy ilyenkor még csak tekintetükkel sem követhetik az érkező látogatókat, Heszberger pedig úgy tett, mintha nem is létezne. Abba sem hagyta a verset, és olyan nyugodtan énekelt bömbölve tovább, mintha valahol odakint lett volna egy távoli pusztán, mérföldnyi távolságra bármiféle emberi lakóhelytől.

Annál szívélyesebb fogadtatásban részesültek a látogatók odabent magánál Heszbergernénál, aki, amint a hölgyek beléptek a szobába, egy igen csinos kis lámpa mellett ült, és egy nyitott bibliában olvasgatott.

– Tanácsosné – mondta nem is ügyetlen meghajlás kíséretben – igen nagy megtiszteltetés számomra, hogy szerény hajlékomban üdvözölhetem. Foglaljon helyet kérem, és megkérhetem talán az idegen hölgyet is, hogy szintén foglaljon helyet? Persze itt nálam kissé szűkösen vagyunk – édes Istenem, szerény otthonunk nem túl tágas hely, és a lakbérek úgy megemelkedtek az utóbbi években, hogy az ember aligha gondolhat arra, hogy nagyobb lakást keressen magának.

Witte államügyész asszony kezdetben kissé kellemetlenül érezte magát fátyla alatt, mivel azonban úgy tűnt, hogy a suszter felesége a legcsekélyebb mértékben sem vesz tudomást róla, sőt szándékosan alig pillantott rá, így aztán egyre inkább felbátorodott, elfogadta a felkínált széket, és végül elhatározta, hogy álcája mögött csendes megfigyelő marad. Közben, mialatt a tanácsosné az asszonnyal társalgott, arra használta az időt, hogy kissé alaposabban körülnézzen a szobában. Már régen kíváncsi volt erre a helyre.

Egyébként, ha valami különösre számított, akkor csalódnia kellett. A szoba hajszálpontosan olyan volt, mint a kézműves társadalom ezernyi más lakása, bár csinos égerfa bútorzata nagyon tisztán volt tartva. Csak egy pár magas háttámlájú faragott diófa szék tűnt nem ide valónak, és valójában úgy tűnt, hogy csak előkelő látogatók számára tartogatják. A falon fekete fakeretben néhány rémes olajfestmény függött, feltehetően családi képek, melyek azonban a legcsekélyebb hasonlóságot sem mutatták valamely ismert arccal. A komódon néhány aranyozott szélű csésze állt, melyeket aligha használtak valaha is, valamint kék üvegvázák, bennük néhány szál nádvirággal, valamint néhány apró, tarkára festett gipszfigura, az ablakok előtt azonban hófehér függönyök függtek, és a házaspár szintén a szobában álló ágya szép tiszta, tarka mintájú karton ágyterítővel volt letakarva.

Heszbergerné hamar megvolt előkészületeivel. Pontosan tudta, hogy mit akarnak tőle a hölgyek, akik ebben az időpontban felke-resték, és sohasem utasította vissza, hogy eleget tegyen kívánságuknak. Bőséges haszna is származott belőle, mert fáradozásaiért

sohasem kapott kevesebbet egy tallérnál, jól emlékezett azonban olyan esetekre is, amikor búcsúzáskor őt illet nyomtak a markába, és tényleg könnyedén kereste meg ezt a pénzt, bár nem minden éleslátás nélkül.

Ekkor odalépett az egyik oldalsó szekrényhez, hogy előszedje kártyáit. Előbb, amikor tudta, hogy figyelik, alig tekintett a lefátyolozott hölgyre, tekintete most annál inkább rátapadt látogatójára annak háta mögött, és semmi sem kerülte el figyelmét a lefátyolozott hölgy öltözetén, még a legcsekélyebb szalagdíszítés sem. Gúnyos mosoly rándult végig ajkain, amikor végül kinyitotta a szekrényt, talán felismerte volna az idegent? Ebből azonban semmi sem volt látható, amint visszalépett az asztalhoz, ahonnan ekkor mindenek előtt eltávolította a bibliát és a lámpát éppúgy. A kártyavetéshez mindössze két gyertyát használt, ezeket meggyújtotta, és az asztalra helyezte. Aztán maga is helyet foglalt egy magas, háttámla nélküli nádszéken, és a kártyák szakszerű keverése közben barátságos hangon megszólalt:

– Nos, tanácsosné asszony – kérem, emeljen – úgy – és most mondja meg legyen szíves, mivel szolgálhatok, és mi az, amit meg szeretne tudni.

A tanácsosné egy pillanatig elgondolkodott a dolgon, aztán elmesélte az asszonynak az eltűnt nadráganyag dolgát, pontosan leírva, hová tette, hogy nézett ki, aztán arra kérte, tudja meg a kártyákból, ki vitte el, és vajon visszakaphatná-e, és hogyan.

Az elbeszélés folyamán az asszony lassan keverte a kártyákat, és páciensét még egyszer megkérte, emeljen. Aztán kiterítette a kártyáit, majd elmélyülten nézegetni kezdte a tarka lapokat, behajlított mutatóujjával az ajkán. Végül elmélkedve így szólt: – Igen, kedves tanácsosné asszony, az anyagot tényleg ellopták, és nem elrakták, vagy esetleg nem a megfelelő fiókba került, idáig rendszerben is van, látom a fickót, még ott szalad vele, a káró bubi és a két hármas között, egy sovány, megnyúlt fiatalember. Nem is szégyenségesen vitte el, mert a felette lévő tízes pénzt jelent, azonban azt, hogy most hol van, igencsak nehéz lesz megállapítani. Várjon csak egy pillanatra, a férjét ott látom a treff-bubi mögött –

tévesen gyanúsít valakit – nem ő volt az, aki magával vitte, akire gondol, az egy becsületes ember, láthatja, hogy áll mellette az ász, de a káró errefelé húz, és itt van a treff hetes és az ötös. Ha a férje holnap este ötkor kiáll a katolikus templom elé, de pont akkor, amikor harangoznak, akkor a tolvaj ott fog elhaladni előtte.

– Hát ez igen figyelemreméltó! – mondta a tanácsosné. Tehát holnap délután ötkor?

– De feltétlenül pont akkor, amikor harangoznak, sem korábban, sem később, mert különben nem találkoznak, és majd nagyon figyelnie kell.

– Na, hát erre tényleg nagyon kíváncsi vagyok – mondta a tanácsosné fejét csóválva – így hát a férjem megspórolhatta volna a feljelentést is, amit a rendőrségen tett.

– Azok úgysem segítenek neki semmit, úgysem segítenek – válaszolta az asszony, még mindig a kártyákat nézegetve. A rendőrséget egészen odafent látom, messze távol a káró bubitól, azoknak egyáltalán nem is kerül az útjába. Azok nem fogják megtalálni, de a férje majd megtalálja őt, de bátorság is kell hozzá, hogy el is kapja.

– Azzal nem lesz semmi probléma – bólintott a tanácsosné – ő senkitől sem fél, és ha egyszer begurul, akkor az ördögtől sem ijed meg.

– És mi lenne még, amit kérdezni szeretne?

– Ah, kedves madam Heszberger – mondta a tanácsosné – előbb inkább arra szeretném megkérni, hogy válaszoljon a barátnőm egy kérdésére.

– Nagyon szívesen.

– Ő nem idevalósi – folytatta a hölgy – csak ma érkezett ide a rezidenciáról, és ott annyi mindent hallott az ön művészetéről, hogy ég a kíváncsiságtól, hogy megismerhesse önt.

– Valóban? – mosolyodott el az asszony anélkül, hogy tekintetét levette volna a beszélőről. – És öntől is elloptak valamit?

– Igen, majd erről is szeretné hallani az ön tanácsát, előbb azonban próbára tenné az ön művészetét, és szeretné megtudni jövődöbeli vejének a nevét.

– Ez túlzás lenne – válaszolt a kártyavető fejét rázva – tényleges nevet a kártyák nem neveznek meg, csak személyekre utalnak, ennek alapján az ember aztán összerakhatja magának a személyleírását, vagy sokkal inkább az illető képét. Ezen túlmenően elég nehéz lenne egy teljesen idegennek ilyen ügyet előre megjósolni. A hölgynek mindenesetre előbb meg kellene engednie, hogy megnézzem bal kezének tenyérvonalait, erre a kis segítségre mindenképpen szükségem van, különben nem kezeskedhetek a sikerért.

A lefátyolozott államügyész asszony szótlanul lehúzta bal kezéről a kesztyűt, és a jósnő hosszasan tanulmányozni kezdte annak vonalait. Közben azonban nem szólt egyetlen szót sem, hanem csak lassan bólogatott a fejével, majd hirtelen megint felkapta a kártyákat, megkérte a lefátyolozott hölgyet, hogy emeljen, éspedig teljes kézzel, nem csak két vagy három ujjal, és feltétlenül kesztyű nélkül. Ez meg is történt, majd a lehető leggondosabban és legpontosabban kiterítette a lapokat. Ezzel azonban nem készült el olyan hamar, mint az előzetes válasszal. Jelentősegteljesen, és mélyen elmélkedve megrázta a fejét, végül így szólt:

– A hölgy igen előkelő családból származhat, mert minden jel erre utal. Emitt egy szegény kérőt látok – jobbra és balra csak kettesek állnak mellette – de a szív dáma továbbmegy. Emitt végül a szív király útja találkozik az övével, ilyesmi ritkán fordul elő, hogy valaki mindjárt első szerelmét megkapja – a férfi gazdag és előkelő, és emitt ... – Ekkor azonban hirtelen hallgatózni kezdett, mert odakint szokatlan lárma keletkezett. A férje abbahagyta az éneklést, azonban egy mély hangon beszélő valakit hallott még, akit nem ismert, és olyan volt, mintha annak parancsoló lett volna a hangja.

– Úristen – suttogetta az államügyész asszony a tanácsosné felé – azt hiszem, újabb látogatók érkeznek, és nem szeretném, ha meglátnának itt, csak nehogy beengedjen ide még valakit!

Heszbergerné felállt, és hallgatózni kezdett a műhely felé nyíló ajtó közelében, amerre az egyetlen kijárat volt. Az ég szerelmére, vajon mi történhet odakint. Azonban nem sokáig kellett kétségek között maradnia.

– Te, Thomas, odaálsz a lépcsőhöz – hallatszott ismét a basszus – és senkit sem engedsz sem le, sem fel. Itthon van a felesége, Heszberger?

Nem hallotta a férje válaszát, de valószínűleg igennel válaszolt.

– Nos, rendben – folytatta a basszus, amikor egy másik férfihang szólt hozzá. – Senki se fel, se le az engedélyem nélkül. Egyik közületek itt marad a suszter mellett, és nem téveszti szem elől. Mindenki a házhoz tartozik?

– Nem, titkos felügyelő úr – hallotta ekkor az asszony Heszberger hangját. – Csak a két inas alszik itt, a két másik dolgozni jár ide.

– Rendben, ők felöltözhetnek és elmehetnek. A továbbiakban velük nincs semmi dolgunk. A két inas itt marad.

Heszbergerné odalépett az ajtóhoz.

– Tegyen meg nekem egy szívességet, Hesszbergerné – mondta gyorsan a tanácsosné – és zárja be az ajtót, míg el nem mennek ezek az emberek, vagy ha ezt nem lehet, akkor engedjen ki hátul bennünket, inkább visszajövünk majd holnap este.

– Csak ez az egy kijáratom van – mondta az asszony – de legyenek türelemmel egy pillanatig – csak látni akarom, hogy mi történik odakint, úgy tűnik, csak valami félreértésről lehet szó, és az a fafejű férjem képtelen megoldani a helyzetet.

Ezzel elhagyta a szobát és kilépett a műhelybe. Witténé, aki eddig álldogált, ekkor visszarogyott a székére és felsóhajtott: - Ó, irgalmas Isten, hiszen ez a férjem hangja volt! A rendőrséggel jött, hogy hazavigyen engem!

– De drága államügyész asszony – kérlelte a tanácsosné, aki sokkal nyugodtabb maradt az esemény folyamán – hiszen ez teljességgel lehetetlen! A véletlen vezethette ide, bár magam is képtelen vagyok rájönni, miért, de bizonyára el is fog menni, és mi addig nyugodtan várakozunk idebent.

– Figyeljen csak! – ezek errefelé tartanak. – És ebben igaza is volt.

– Nagyon sajnálom, Hessbergerné asszony, hogy kénytelen vagyok megzavarni, sajnos nem segíthetek önnek, csak a kötelességem teljesítem – szólalt meg ismét a basszus. Mindenekelőtt arra kérem azonban, hogy nyisson ki minden szobát és kamrát.

– De kinek a parancsára? – kiáltott fel ekkor Hessbergerné felháborodva azon, ahogyan kezelik őt. – Ki ronthat be éjjel, ködben békés emberek házába, és kutathatja át lakásukat?

– A rendőrségnek mindent szabad, Hessbergerné asszony – válaszolt nyugodtan a férfi – és ha mindezek után úgy érzi, hogy sérelem érte, akkor jogában áll feljelentést tenni. Most pedig más dolga nincs, mint hogy engedelmeskedjen.

– De hát mivel vádolnak bennünket? Azt mégiscsak megtudhatná az ember, hogy védekezhessen!

– Úgy van, minden bizonnyal, válaszolt a felügyelő. Fröhbach tanácsos jelentette fel önöket, és házkutatást kért, mert azt állítja, hogy Heszberger suszter egy nadrágra való anyagot és különféle ezüsttárgyakat lopott tőle.

– Micsoda? Fröhbach tanácsos ezt állítaná? – kiáltott fel az asszony, miközben odabent az ajtó mögött a tanácsosnének a réműlettel majdnem megrogyant a térde. – Az a gonosz, semmirekellő ember becsületes embereket akar tolvajként beállítani, közben a felesége idejön hozzám, álszent, barátságos képpel, mintha az égvilágon semmiről sem tudna?

– Úgy? A Fröhbach tanácsosné tényleg itt van magánál? – kérdezte Witte államügyész, aki ekkor előlépett. – Persze nagyon

sajnálom, hogy ilyen alkalmatlan időpontban zavarunk, de most már mit sem segíthetek. Kérem felügyelő, tegye a kötelességét!

Igenis, államügyész úr – kiáltott fel az asszony mély, gúnyos hangon, miközben feltépte a szobába vezető ajtót – akkor legyen olyan jó, túrja fel az egész fészket, és egyúttal a kedves feleségét is magával viheti! Mást úgysem fog találni, és nagyon sajnálom, hogy az urak teljesen feleslegesen fáradoznak.

– Ezer ördög! – mormolt maga elé az államügyész. – De hiszen ez teljességgel lehetetlen!

– Volna szíves talán közelebb lépni? – mondta az asszony gúnyosan. – Egy lefátyolozott asszony a rezidenciáról, aki azt szeretné megtudni, hogy ki lesz a veje. Kérem felügyelő, ne blamálgassa magát, tegyen csak úgy, mintha otthon volna! – De azért az egész világtól szívesen megkérdezném – fűzte még hozzá bosszúsan – elfogadható-e az, hogy becsületesnek látszó, tisztességes asszonyok éjszaka beállítanak ide hozzám, leülnek az asztalomhoz, miközben mindkettejük férje összeesküvést sző ellenem, és rendőrséggel nyomul a házamba!

– Hölgyeim – szólalt meg a felügyelő, most már azonban maga is zavarban – nagyon sajnálom, hogy ilyen alkalmatlan időpontban érkezünk. Egyébként a legcsekélyebb mértékben sem feladatomban, hogy önöket továbbra is itt tartsam, és ezért szabadon elhagyhatják a helyszínt, amikor önöknek megfelel.

– Felügyelő úr – mondta a tanácsosné – igénybe fogjuk venni a jóságát. – És anélkül, hogy jobbra vagy balra tekintett volna, karon ragadta kísérijét, és kifelé igyekezett a lépcső felé, amilyen gyorsan a műhelyben szanaszét heverő kaptafák és feldolgozásra váró bőrök lehetővé tették. A felügyelő azonban odáig még kikísérte őket, és parancsot adott az ott álló rendőrnek, aki már közbe akart lépni, hogy engedje át a hölgyeket, aztán visszatért a szobába, hogy hozzákezdjen a számára elrendelt házkutatáshoz.

Heszberger maga eközben rendkívül alázatosnak mutatkozott, de zavarban is volt, és úgy vélekedett, hogy még sokba fog kerülni Fröhbach tanácsosnak, hogy így meggyanúsította, ráadásul

éppen ő vezette be ma délben abba a boltba, ahol szerinte eladták neki a nadráganyagot, amire most, amint vélekedik, a nyomozás vonatkozik. Ott azonban bárki igazolhatja, hogy az anyagot ott vette és rögtön készpénzben ki is fizette, és igencsak kíváncsi rá, hogy ily módon ő, mint becsületes ember, kénytelen-e elviselni, hogy molesztálják.

Heszbergerné, aki leküzdötte első haragját, most már teljesen előkelően viselkedett a felügyelővel szemben, és eszében sem volt, hogy a legcsekélyebb mértékben is támogassa őt. Itt vannak a kulcsok valamennyi szekrényéhez és fiókjához, és ha örömet okoz neki, akkor nézzon utána maga, hogy talál-e ott valamit Fröhbach holmijából. Ő maga azonban kezét sem hajlandó mozdtítani, erre nem is kötelezheti senki, de elvárja, hogy rakjanak is vissza mindent olyan rendben a helyére, ahogyan megtalálták.

A felügyelőnek ez egyáltalán nem tetszett, ezek az emberek tényleg nem úgy viselkedtek, mint a rajtakapott bűnözők, hanem teljesen úgy tettek, mintha teljes tudatában lennének jogaiknak, és az államügyész is igen kellemetlenül érezte magát. Igen jól tudta, mekkora felelősséget vállalt magára, és most első ízben merült fel benne a kívánság, bárcsak ne kezdett volna foglalkozni ezzel az egész fatális ügygel. De mindez most már mit sem segített! A házkutatás a lakás rendőri megszállásával gyakorlatilag megkezdődött, és a megkezdett intézkedést be is kell fejezni. És ki a megmondhatója, nem fognak-e mégis valamit találni, ami indokoltta és jogossá teszi az egész eljárást!

Először a műhelyt kutatták át, de csak futólag, mert itt aztán tényleg nem volt olyan hely, ahol valamit el lehetett volna dugni, esetleg a kályhát kivéve. Aztán az asszony szobája került sorra, amivel már több probléma akadt. Azonban az összes szekrény és komód lehető legalaposabb átkutatása sem keltette fel a legcsekélyebb gyanút sem, a konyha úgyszintén.

A kis fatároló majdnem teljesen üres volt, egy lámpával könnyen be lehetett világítani, mást nem láttak benne, mint szutykos, valaha fehérre meszelt falait, legfeljebb még egy kosár tűzifa volt benne. Heszbergeréknek nem volt pincéjük, padlásuk úgyszintén

nem, csak egy kis sötét kamrácskájuk volt még, mindössze két vékányi köszénnel. Azt is átkutatták, a készlet nagyobb részét oldalra lapátolták, azonban ott sem találtak semmit. A felügyelő az államügyészre nézett, és a vállait vonogatta.

Witte államügyész zavarban volt. A helyzet rém kellemetlen kezdett lenni számára, annál is inkább, mivel Heszbergerné leült egyik karosszékebe és gúnyos pillantással méregette őt. De mit tehetett. Az, hogy Heszberger Fröhbach tanácsost hamis vád miatt bíróság előtt perbe fogja, magától érthető, és a tanácsos részéről heves jelenetre számíthatott, de ezen már nem tudott változtatni. Semmi esetre sem akarta magát továbbra is kitenni a suszterfeleség gúnyos pillantásainak, törje rajta a felügyelő a fejét, hogyan zárja le egyedül az ügyet.

– Rendben – mondta – ha semmit sem találnak, akkor fejezze be az eljárást! És anélkül, hogy tovább maradt volna, vagy a sérődött házaspártól elkészönt volna, a műhelyen keresztül a lépcső felé indult.

Az ajtóban ott ült az inas, akit a mester az előbb jól elvert. Úgy tűnt, a fiú kárörömmel nézte végig az egész házkutatást, és éppoly kevésbé volt elégedett, hogy semmit sem találtak, mint maga az államügyész. Amikor azonban Witte elhaladt mellette, hirtelen megrántotta kabátja szélét és így suttogott: – Szeneskamra! A mester állandóan oda jár! – aztán hirtelen a műhely felé fordult, ahol végül lekuporodott az egyik sarokban. Witte az utóbbi szavakat alig, vagy talán egyáltalán nem is értette, a „szeneskamra” azonban mégis megragadta a figyelmét, és egy utolsó reménységgel, hogy vádlóként mentse becsületét, hirtelen sarkon fordult, odament a rendőrhöz és így szólt hozzá: - Felügyelő úr, kérem a szeneskamra ismételt átvizsgálását, mielőtt elhagynánk a házat.

– De kedves államügyész úr – szólalt meg az ember – majdnem az egész szénkupacot ellapátoltuk.

– A maradékkal is azt fogjuk tenni – mondta Witte, aki görcsösen kapaszkodott ebbe az utolsó reménységébe.

– Felőlem, ahogy parancsolja. Szívesen megteszem a kedvéért – válaszolt az ember. Tartok tőle azonban, hogy csak a drága időnket fecséreljük. Na, hol van az a lámpa?

– Itt van, felügyelő úr.

– Rendben. – Lapátoljátok el oldalra a maradék szenet is, előfordulhat, hogy mégiscsak van még alatta valami.

Az emberek szorgalmasan nekiestek a munkának, mert nekik sem nagyon tetszett, hogy dolgavégezetlenül vonuljanak el innen, a rendőrelet mégiscsak a vadászat egyik formája, és egyik vadász sem szeret zsákmány nélkül hazatérni. Végül azonban ez az utolsó fáradozásuk is eredménytelennek tűnt, mert minden lapát szénnel, amit oldalra lapátoltak, egyre inkább kiderült, hogy a csekély szénkészlet már semmi titokban elrejtett holmit nem takargathat, tehát az egész fáradozás eredménytelen volt. Az államügyész azonban ebbe még mindig nem nyugodott bele. Maga vette kézbe a lámpát, körbevilágított a falakon, és amint azokon rejtekhelynek nyomát sem találta, a szénporral szennyezett padlódeszkákat kezdte nézegetni.

Heszberger az ajtóban állt, és nézte őt.

– De tisztelt titkos államügyész úr – szólalt meg – tényleg elhiszi, amit az a gonosz titkos tanácsos állított rólunk? Hát nem szolgáltam én önt mindig tisztességgel, ahogy illik, és tényleg olyan gazembernek tart engem, hogy magamra vonnám Isten haragját?

– Felügyelő úr – szólalt meg Witte, aki a padlón szénportól majdnem elrejtve fénylő kis vasat vett észre. Alig volt látható, csak attól villant fel egy pillanatra, hogy a lámpa fénye éppen ráesett, és Witte tekintete megakadt rajta. Amit a suszter mondott, azt meg sem hallotta. – Kérem, jöjjön ide!

– Igenis, államügyész úr, mit parancsol?

– Magának nagyobb gyakorlata van ilyesmiben. Mi az a valami ott a padlón?

– Ez itt? – kérdezte a felügyelő, miközben lehajolt. – Hm, úgy néz ki, mint egy rigli az ajtón, és tulajdonképpen nem is értem, mi célja lehet ennek itt a padlón.

– Nincs valami eszköz magánál, hogy kipróbáljuk?

– A műhelyben lehet, hogy találunk valamit. Hé, Heszberger, miféle vas ez itt?

– Nem tudnám megmondani, titkos államügyész úr – válaszolt a suszter, de az államügyésznek nem kerülte el a figyelmét a férfi zavara. – Lehet, hogy régebben egy szekrény állhatott itt. Amióta én itt lakok, a kamrát mindig csak széntárolásra használtam. Lehet, hogy a padlódeszkák vannak rögzítve vele. A ház elég rossz építésű, minden elvetemedik, ha nem szegelik és csavarozzák össze.

– Adjon valami eszközt – mondta az államügyész, aki közben kézzel elkotorta a szénport a gyanús helyről – ha mást nem, legalább egy görbe szöget. Addig el nem megyek innen, amíg ezt a helyet meg nem vizsgáltam.

– Ha megengedi – mondta a suszter – rögtön hozok valamit, odalent van valamennyi szerszámom. – És anélkül, hogy válaszra várt volna, a lépcső felé ugrott.

– Állj! – kiáltott rá az ott posztoló rendőr – itt egy ember sem mehet tovább!

– De én éppen a titkos államügyész úrnak akarok ...

– Ne engedjétek tovább! – kiáltott fel Witte. Jöjjön csak ide. Mindjárt felszedjük ezt a vacakot, csak hozzanak valamit, amivel meg lehet emelni!

Az egyik rendőr ekkor szintén megnézte a gyanús helyet, és gyorsan behozott egy kampót, amivel a kaptafát szokták kihúzni a csizmából. Ez talán megfelel, államügyész úr?

– Mintha direkt erre készült volna! – Kiáltott fel vidáman az államügyész, miközben a kampóval lenyúlt a nyílásba, és azzal megemelte. De nem is kellett különösebb erőt kifejtenie, mert a

szén alól kiszabadított deszka igen könnyen engedett, sőt kiderült, a másik végére zsanér volt szerelve, amivel az egész egy rendes kis csapóajtót képezett. Amint azonban éppen megemelte a fedele, odakint a lépcsőházban láрма keletkezett, a suszter erőszakkal át akart törni, és majdnem sikerült neki a rendőrt letaszítania a lépcsőn. Segélykiáltására azonban odaugrott annak egyik bajtársa, és percekben belül leteperték a maga körül dühödten csapkodó susztert, és a felügyelő, aki persze kénytelen volt azt gyanítani, hogy a fickónak rossz a lelkiismerete, parancsot adott, hogy kezeit kötözzék össze a háta mögött.

– Halló felügyelő! – kiáltott fel Witte ujjongva – jöjjön csak ide, és nézze meg, mit találtunk! Az ördög vigye, szép kis lerakat, és lesz néhány órányi munkája, míg az egészet jegyzőkönyvbe veszi.

Heszbergerné aki még mindig a karosszékekben ült a szobájában, ekkor fel akart állni, de nem tudott, magába roskadva visszaro-gyott, és olyan fehér lett, mint a függönyei.

Witte eközben ügyet sem vetve a szénporra és a munkára, szinte ujjongva ugrott be a kis mélyedésbe, és a lent lévő tárgyakból néhányat felemelve a fény felé tartott. – Nézzék csak! Világ meg-váltója! Micsoda rendes kis kincseskamrárt alakított ki itt magá-nak. Ezüstkanalak tömegével. Úristen! Itt van a cukros dobozom fedele, és itt vannak a tálak, selyemanyag, tajtékpipák, régi arany-tárgyak. Nézenek csak ide, micsoda gazdagság!

– Államügyész úr – kiáltott fel a felügyelő rémülten – olyan holmik is vannak itt, melyek az öreg Salomoné voltak!

– Az államügyész hirtelen felegyenesedett, izgalmába ebben a pillanatban teljesen belesápadt.

– Az öreg Salomoné! Tényleg?

– Magam láttam ezeket a boltjában.

– Vigyázzanak nagyon arra az emberre! – kiáltotta Witte a lyukból kiugorva. – Az Isten szerelmére el ne engedjék!

– Nyugodt lehet, gondosan vigyáznak rá – mondta a felügyelő. – Nem fenyeget az a veszély, hogy meg tudna lépni.

– És az asszony?

– Rá különös gondot fogunk fordítani. Ne aggódjon, a párocska biztonságban van.

– Rendben van – mondta Witte – akkor legyen olyan jó, és küldje be mindkét embert a fogdába, hogy a továbbiakban ne legyenek útbán, aztán pakolja össze a cuccot, és küldje át a bűnügyi rendőrségre, hogy ott tételesen rendezzék és regisztrálják. Van elég embere?

– Igen, minden bizonnyal le tudjuk rendezni a társaságot – mondta a felügyelő. – Államügyész úr, azt hiszem, ma este jó fogást csináltunk.

– Nekem is az a véleményem, felügyelő úr, de mintha valaki jönne.

Úgy tűnt, mintha valaki felfelé jönne a sötét lépcsőn, nehézkes léptek zaját és fojtott hangú káromkodásokat lehetett hallani, a lépések zaja erősödött, és végül az egyik rendőr kinyújtott karjában lévő lámpa fényében emberi alak bontakozott ki.

– Állj! Ki az? – szólt rá katonás hangnemben a rendőr az érkezőre.

– Jó barát, én vagyok – válaszolta egy idegen hang. – Itt van Witte államügyész úr?

– Itt vagyok. Ki az?

– Drága államügyézszerem – mondta Fröhbach tanácsos, amint felbukkant a lépcsőn, mert ő volt a késői látogató – ne vegye tőlem rossz néven: Az igaz, hogy magára bíztam az ügy lerendezését, de végül is nem azért, hogy jómagam közben bajba kerüljek. Tiltakozom minden további eljárás ellen, amennyiben az a derék Heszerberger családot érinti, és magára hárítok minden felelősséget, ami ezzel kapcsolatban történik.

– De drága tanácsos úr! – nevetett fel Witte.

– Kérem – mondta Fröhbach tanácsos – ez nem vicc: Már ágyban voltam, és éppen megkezdtem első izzadásom, amikor a feleségem hazaért, és elmondta, hogy maga itt a Hessbergerék családi körében az én indítványomra a rendőrség közreműködésével házkutatást tart. Elmondom ahogy volt, kiugrottam az ágyamból, magamra kapkodtam a ruháimat, a végén még tüdőgyulladást kaphatok, mert nincs rosszabb annál, mint egy félbeszakított izzadás ...

– És tényleg tiltakozik, tanácsos úr?

– Persze, már amennyire az önnek adott megbízást illeti. A magam részéről teljes egészében visszavonom a vádat!

– Akkor nagyon sajnálom, hogy későn érkezett – nevetett Witte, mert már az egész fészket feltúrtuk, és valódi kincseskamrára bukkantunk az elloptott dolgokkal.

– Az elloptott dolgokkal? – kiáltott fel csodálkozva Fröhbach.

– Győződjön meg róla saját szemeivel – elég ezüst van itt ahhoz, hogy egy fejedelmi asztalt is meg lehetne teríteni vele.

– Nos, belátja mennyire igazam volt? – jegyezte meg Fröhbach, miközben fellépett a legfelső lépcsőfokra, és végigpillantott a terepen (a megköötözött Heszberger szorosán mellette állt). – Hát nem mondtam én mindig, hogy micsoda egy dörzsölt fickó ez a Heszberger? De ön sohasem akarta elhinni nekem! És most mi fog történni?

– A foglyokat átkísérjük a rendőrségre – mondta a felügyelő – és kérem holnap reggel jöjjön be a feleségével az irodámba, hogy átnézzék a fellelt tárgyakat, és majd kérni fogom a nyilatkozatukat, hogy van-e közöttük valami, ami az önök tulajdona. A házkutatás az önök kezdeményezésére történt, és magától érthető, hogy önöket fogjuk elsőként meghallgatni a tárgyakról, melyeket be kell mutatnunk.

– És a nadráganyagot megtalálták?

– Azt persze nem, de még kerülhetnek elő dolgok a nagyon ügyesen kialakított rejtekhelyről. Kérem tehát, ne mulasszák el a megadott időpontot – holnap tíz és tizenegy óra között, ha kérhetem.

A kihallgatás

A lopott tárgyak rejtekhelye tényleg rendkívül ravaszul volt kialakítva, és a csapóajtó olyan pontosan volt megmunkálva, hogy azt, ráadásul szénporral befedve csak a legalaposabb vizsgálattal lehetett felfedezni. Heszberger még a vas felvillanására is gondolt ráeső fény esetén, mert fekete festékkal be volt festve, ami azonban néhány helyen lekopott a felemeléséhez használt kampó gyakori használata miatt, és ez volt az egyetlen, ami a felfedezéséhez vezetett.

Heszberger, aki először kétségbeesett kísérletet tett a menekülésre, most teljesen magába roskadva ült a földön, már annyi ereje sem volt térdeiben, hogy felálljon. Felesége ezzel szemben maszszív nyugalmat tanúsított, és ártatlanságát hangoztatta. Borús tekintettel nézett végig az elé kiterített dolgokon és drágaságokon, melyeket egymás után szedettek elő a rejtekhelyről, és amelyek közül egyes darabok már nagyon régen heverhettek odalent, mert vastag porréteg vonta be azokat, azonban tagadta, hogy minderről a legcsekélyebb tudomása lett volna. Állítása szerint ő egy becsületes asszony, aki „művészetével” és munkájával keresi meg kenyerét, és még sohasem gondolt arra, hogy tisztességtelen foglalkozást űzzön. Ha mindezt tényleg az ő férje követte el, neki arról fogalma sem volt, vagy soha nem is engedte volna meg, mindezt bizonyára titokban követte el, éppúgy, mint ahogyan titokban rejtette el a tárgyakat és vitte el onnan azokat.

A rendőrfelügyelőnek semmi érdeke sem fűződött hozzá, hogy hosszas kihallgatást tartson a helyszínen, és miután a rejtekhelyről mindent kirámoltak és felszínre került a legutolsó darab is, parancsot adott, hogy a lopott holmikat szállítsák el, és a házaspárt is vegyék őrizetbe. A rendőröknek különös szigorral arra hívta fel a figyelmét, hogy elkülönítve zárják el őket, és semmilyen körülmények között se engedjék meg, hogy akár egyetlen szót is váltssanak egymással.

Odalent a ház alsó szintjén is nyugtalanság tört ki, mert a lenti bérlok előtt sem maradhatott titokban, hogy a felső emeleten valami rendkívüli esemény történik. Már a suszter kitörési kísérlete is, amikor erőszakkal akart átjutni, fellármázta és a folyosóra csalta a lakókat, persze kicsit elcsodálkoztak, amikor a jámbor susztert ilyen kísérettel látták levonulni a lépcsőn. Heszberger igyekezett azonban kitérni az útjukból, és néhány órával később, mivel éjszakára a két inast is valahol máshol helyezték el, a lakás oda-fent sötét és elhagyott volt. Az ajtókat lepecsételték.

Witte eközben az átélt sikerélménytől, ami persze várakozáson felül eredményes és fontos volt, igen elégedetten igyekezett hazafelé. Közben azonban igen kellemetlen érzés hatalmasodott el rajta, mert szörnyen kellemetlen volt számára, hogy a saját feleségét lepte meg ebben a társaságban. És vajon mit fog szólni mindehhez az államügyész asszony? Ma este azonban egyáltalán nem mondott semmit, mert nem akart a szeme elé kerülni, férje pedig támogatta ebben. Majd holnap reggel, tiszta fejjel sokkal jobban meg lehet beszélni a dolgot, de az is lehet, hogy teljesen törölve lesz, ő legalább is szilárdan elhatározta, hogy nem fog vitát kezdeményezni.

Egyébként másnap annyira el volt foglalva, vagy legalább is úgy tett, mintha rengeteg dolga lenne, hogy még ebédre sem ment haza, csak megüzente, hogy nem ér rá, fogadóórái idején pedig felesége egyébként sem zavarta vagy kereste fel.

Reggel a megbeszélt időben azonban az öreg Baumann eljött hozzá, és vele hosszú és komoly megbeszélése volt. Baumann ugyanis azonnal a bíróságra akart menni, és saját maga akart feljelentést tenni felesége csalása miatt. A Heszbergeréknél történekről már szintén tudomása volt, és úgy nyilatkozott, hogy az egész famíliával meg akar szakítani minden kapcsolatot. Witte a legnagyobb igyekezettel próbálta meg lebeszélni erről, és végül csak úgy sikerült neki, hogy a lakatosmester figyelmét felhívta arra, hogy felesége letartóztatását a városi pletyka nem valami más üggyel, hanem a tolvajlással hozná kapcsolatba, és ezt mindenképpen kerülni kellene.

– Tehát azt akarja, hogy cinkos legyek egy ilyen ügyben?

– Nem, kedves Baumann – válaszolt Witte – tudom, hogy maga becsületes ember, és remélem, ugyanezt feltételezi rólam is. Tehát semmi olyasmit nem tanácsolnék önnek, amit sem az ön, sem a magam lelkiismerete előtt nem vállalnék. Önt semmiféle felelősség nem terheli. A felesége éppúgy, mint most itt ön, nekem, az államügyésznek nyilatkozatot adtak és felkértek rá, hogy a bíróság előtt képviseljem a valódi örökös jogait. Bízva csak rám tehát annak az időpontnak a meghatározását is, melyet erre a legalkalmasabbnak tartok. Ezenkívül épp most sikerült azt a két embert teljesen váratlanul lakat alá helyezni, akiknek a vallomása önmagában mérvadó lehet, és lényegesen megkönnyíti majd a dogunkat. De válaszoljon nekem egy kérdésre: Fia, a Fritz vélt nagybátyjával, a Heszberger suszterrel tartott közelebbi kapcsolatot?

– Soha – mondta az öregember – kölcsönösen nem tudták elviselni egymást, sőt azt sem hiszem, hogy évek óta akár egy szót sem váltottak egymással.

– Gondoltam. Tudja azonban, hogy tegnap a Heszbergernél talált holmik között értékes tárgyak kerültek elő, melyek a Salomon boltjából származnak?

– Nagy Isten, ez is annak a szélhámos suszternek a lelkén szárad?

– Minden valószínűség szerint igen, ezt azonban rövidesen meg fogjuk tudni, mivel Salomon, bár a tolvaj nevét nem tudja, arcról azonban elég jól ismeri, és ha ő ...

– De hiszen az öreg Salomon halott!

– Ne higgye! – nevetett fel Witte – már rendbe jött és egész jól van, csak egy kicsit még ingatag lábakon áll. Arra gondoltunk, hogy halála biztonságérzetet ad a gyilkosnak, azonban Heszberger, ha tényleg ő a tettes, túl ravasz volt velünk szemben, és ha egy csodálatos véletlen nem játszotta volna őt a bíróság

kezére, akkor ember nem gondolta volna róla, hogy köze van a gyilkossághoz.

– De most nem fogják azt gondolni, hogy Fritz összejátszott a nagybátyjával, és nem éppen azt kellene bebizonyítanunk, hogy egyáltalán nem is a nagybátyja?

– Az előbbtől magam is tartottam, az utóbbi azonban nem volna bizonyíték ellene, mert Fritz erről mit sem tudott. Tehát nem, és bízva csak rám bátran a dolgot, Baumann, és nyugodtan bízhat benne, hogy semmi szemrehányás nem fogja érni őt, és nem is érheti, én pedig amilyen gyorsan csak lehet, előre fogok haladni az ügyben.

Baumann felállt, azonban még késlekedett, látszott, rajta, hogy valami még nyomja a szívét.

– Nyomja még valami, Baumann?

– Igen, államügyész úr, volna egy kérésem ...

– Éspedig?

– Arra szeretném felkérni – mondta – hogy indítsa el a valókeresetet a feleségemmel szemben. Szeretném, ha erről ön gondoskodna.

– Baumann!

– Huszonhat éven át boldogan éltünk együtt – folytatta a lakatosmester – olyan boldogan – fűzte még hozzá. – Mindeddig arra gondoltam, hogy csak a halál választhat majd el bennünket. Ennek már vége. Annak alapján, amit elkövetett velem szemben, eladta a gyermekemet, a saját gyermekét, képtelen lennék tovább együtt élni vele. Ennek így kell történnie!

– Gondolja csak át még egyszer ezt a dolgot, Baumann – mondta Witte szívélyesen – erre van még idő, ne kapkodjon el semmit. Ezt első fájdalmában és haragjában tenné.

– Nincs ezen mit fontolgatni, államügyész úr – makacskodott tovább az öregember – amit mondtam, megmondtam, és ennél

maradok. Nincs ember a világon, aki el tudna téríteni szándékomtól, ha egyszer magamban már letisztáztam a dolgot, hogy ennek meg kell történnie!

– De hiszen a felesége egyébként olyan derék és jóságos asszony, sohasem panaszkodhatott rá!

– Soha – mondta az ember ünnepélyesen – soha még egy haragos szó sem esett köztünk, és Isten bocsássa meg neki, amit elkövetett – ezt tiszta szívből kívánom, de én nem tudom megbocsátani! Elég ok ez egy valókereset megindítására?

Witte belátta, hogy az öreg, csökönyös emberrel most tényleg nem tud mit kezdeni. – Azt hiszem, igen – válaszolt végül némi késlekedés után, és ha nem áll el szándékától, akkor persze meg lehet tenni.

– És mikor érdeklődhetek?

– Magam fogok eljönni önhöz, Baumann. Most mennem kell a bűnügyi rendőrségre, hogy jelen legyek a lopott tárgyak vizsgálatánál. Ez ma teljes mértékben igénybe fog venni, aztán mindek előtt arra kell gondot fordítanunk, hogy szegény ördög Fritzet kiszabadítsuk kényelmetlen helyzetéből.

– Szegény fiú – mondta Baumann sóhajtva – hogy ellopták egész fiatalságát!

– Erről mégiscsak őt kellene előbb megkérdezni – vélekedett az államügyész – és jómagam nagyon kétségbe vonom, mindannak ismeretében, amit a Wendelsheim kastélyban zajló életéről hallottam – hogy cserélne-e a hadnaggyal.

Az öreg Baumann mélyet sóhajtott. Mindeddig egyszerű és őszinte volt, mindig egyenesen haladt előre életében, és más utat tényleg nem is tartott lehetségesnek. Most hirtelen csupa görbe és idegen ösvényen találta magát, egyik fia helyett másik lett, hazugságba és szélhámosságba bonyolódott, és mindebből nem találta a kivezető utat, hogy megint tiszta helyre érjen. Most azonban csendben kellett maradnia, munkához szokott kemény ökleivel egyszerű szellemi képességével nem tudott mihez kezdeni helyze-

tében, most kifinomult kezekre és éles elmékre volt szükség, és már ennek tudata is nyomottá tette hangulatát, így aztán csak kezét nyújtott az államügyésznek és visszatért otthonába.

Witte a bűnügyi rendőrségre sietett, és ott igen érdekes és kifizetődő elfoglaltság várt rá, ugyanis a lopott árukat kellett szemrevételeznie, amihez azonban az öreg Salomonra is szükség volt. Most már annak sem lett volna tovább semmi értelme, hogy halálhírét fenntartsák a publikum köreiben, mert úgy vélték, kezeik közé került az igazi tolvaj, és amint a rendőrorvos is biztosította, Salomon a legcsekélyebb veszélyeztetés nélkül maga is eljőhet a hivatalba, sőt ajánlkozott is rá, hogy elhozzák, így kocsit rendeltek, ami a vele utazó orvos útmutatása alapján el is indult a Zsidó utcába.

Salomonnak egyébként már alig volt szüksége a kocsira, olyan hamar felépült, miután elmúlt első kábulata. Két sebe persze még ápolást igényelt, de rövidesen az is kiderült, hogy mindkét ütés, amit kétségtelenül azzal a szándékkal mértek rá teljes erővel, hogy megöljék, inkább oldalra lecsúszott, és nem repesztette meg a koponyáját, és így a gyógyulás hamar bekövetkezhetett.

Az öregnek nem is volt nyugta, és már a második napon azt szorgalmazta, hogy körülnézhessen a boltjában, mert tudni szeretne volna, milyen kár érte tulajdonában. Rebekka azonban ezt nem engedte meg. Nem akarta, hogy az öreg felizgassa magát, ha esetleg a veszteséget nagyobbnak találja, mint amire számított. Harmadik este azonban már kénytelen volt megengedni neki, és sötétedés után, nehogy valaki meglássa a szomszédos házak hátsó ablakaiból, lánya kíséretében lement, és részletesen felmérte a helyzetet.

Az elszenvedett lopás azonban egyáltalán nem is volt olyan jelentős, mert egy köteg papírpénz kivételével, ami több száz tallért tett ki, csak néhány jelentősebb ezüsttárgy és egy gyémánt berakásos arany tubákosszelence hiányzott. A tolvajt, mint ismeretes, munka közben megzavarták, és olyan hirtelen kellett menekülnie, hogy kénytelen volt még az ezüsttallérokat tartalmazó zacskót is hátrahagyni, amit az ajtóban találtak meg.

A tett elkövetését követő negyedik reggelen az öregember oda-
fent ült a reggelinél, amikor odakint hangokat hallott.

A szomszédságban ugyanis nem csekély izgalom uralkodott
hittársai között, hogy még mindig nem került sor a halottnak vélt
szomszédjuk temetésére, és az egyébként szokásos szertartások
sem történtek meg. A legkalandosabb szóbeszéddek terjedtek a
negyedben, és az egyik legerősebb rémhír az volt, hogy Salomon
halála előtt titokban egész családjával együtt áttért a keresztény
hitre, és ezért úgyszintén teljes titokban az utolsó éjszaka keresz-
tény temetőbe temették el.

Közben azonban azon a bizonyos reggelen megérkezett egy
közeli rokona, aki Berlinben lakott, és a rablógyilkosságról az
újságokban olvasott, de annak ellenére, hogy megmondta a nevét,
nem engedték be. Az öreg szolgálóasszony utasította el, mert ter-
mészetesen nem mert szembeszegülni a rendőrség által adott uta-
sítással. Az öreg Salomon azonban megharagudott, amikor min-
dezt meghallotta.

Igazságos Isten, méghogy Simon Levyt elutasították az ő ajta-
jából, egyetlen nővérének egyetlen gyermekét, aki pusztán őerte
tette meg ezt a hosszú utat!

– A nyomozó úrnak azonban így hangzott a szigorú utasítása.

– A nyomozó úr osztogassa csak a parancsait, ahol akarja –
mondta az öregember – de nem a Salomon házában és családjá-
nak, mindaddig, amíg a Salomon él és egészséges, és ha már ha-
lott lenne, akkor meg végképp nem volna semmi oka a parancsol-
gatásra, mert akkor meg ott van Salomon felesége, aki mindenről
gondoskodik, amiről parancsokat kell osztogatni.

Simon Levy azonban nem hagyta magát csak úgy minden to-
vábbi nélkül elutasítani. Alig távolodott el kétszáz lépésnyire a
háztól, és mérgelődve magában beszélve, és maga előtt gesztiku-
lálva hirtelen sarkon fordult, és anyja testvérének háza felé indult
azzal a szilárd elhatározással, hogy addig nem távozik, míg lega-
lább nénikéjével nem találkozik, és nem beszél vele, és tőle hallja
annak igazolását, amit az emberek a Zsidóutca szélétében hosszá-

ban terjesztettek. Utána, gondolta, lerázza magáról az út porát, és vasúton visszautazik Berlinbe.

Amikor másodízben az udvarra ért, megint találkozott az öreg szolgálónővel, akit éppen azért küldtek ki, hogy megkeresse őt, azonban azt a szigorú parancsot kapta, nem mondhatja meg Simon Levynek, hogy Salomon még él és egészséges, hanem csak hívja be a feleségéhez, majd vezesse be őt abba a szobába, ahol Salomon még mindig a reggelijénél üldögélt.

– Levy úr – szólította meg – nagyon örülök, hogy találkozunk, így legalább megspórolt egy hosszú utat fáradt lábaimnak.

– Madam Salomon itthon van?

– Itthon – bólintott rá az öreg szolgálónő – odafent ül a szobájában és a Levy urat várja, Rebekka úgyszintén.

– Akkor meg minek fecsegted az előbb azt, hogy nem mehetek fel! – mondta a kis ember mérgelődve. – Talán csavargó volnék, akit el kell küldeni legközelebbi rokonai ajtajából?

– Ha beljebb kerül, madam Salomon majd megmagyarázza önnek, a nagy szomorúságban ez megbocsátható, és ezért nem kell haragot hozni a gyászoló házba.

– Én úgy élek, elég rémes egy történet! De Rachel – fűzte hozzá még halkán és bátortalanul – mondd csak, belőled meg keresztény szolgáló lett?

Az öregasszony csendben maga elé mosolyodott, mert elég jól tudta, hogy a szomszédok miket beszélnek össze-vissza, a kérdésre azonban nem válaszolt, hanem csak mélyen felsóhajtott, és gyorsan felsietett a lépcsőn, hogy bejelentse a látogatót. Simon Levy lassabban követte őt. Haragudott a nagynénjére, most azonban kezdte eltölteni a gyász és szomorúság érzése, és lehajtott fővel bekopogott majd az ünnepélyesen elhangzó hívásra lassan benyitott az ajtón.

– Igazságos Isten, Simon, micsoda képet vágsz! – szólította meg mosolyogva az öreg Salomon, aki egy pohár öreg portói bor-

ral a kezében még mindig az asztalnál ült és reggelizett. – Ha már eljöttél a halotti torra, akkor előbb egyél egy kis kenyeret és igyál egy pohár bort!

– Hát ezt nem élem túl! – kiáltott fel Levy – miközben majd elakadt a szava a csodálkozástól – a keresztényeknél az lenne a szokás, hogy előbb megreggeliznek, mielőtt eltemetnék őket?

Az öreg Salomon úgy nevetett, hogy könnyei végigcsorogtak az arcán, és közben bejött hozzá felesége és Rebekka is, és kezdetben nem értették egymás szavát, mert úgy kiabáltak összevissza, mindegyikük kérdezni vagy mesélni akart valamit, míg végül az unokaöcs megtudta, hogyan történt minden, és miért játszott a öreg Salomon majdnem négy napig a halottat.

Miközben egymással társalogtak, és Simon Levy megivott egy csomó portóit, pusztán csak azért, hogy leöblítse a rémületet, amit öreg nagybátyja kísértetének megjelenése váltott ki belőle amint mondta, megérkezett az orvos kocsija is. Az orvos, aki rögtön fel is ment, bár úgy tűnt, nagyon siet, egy pillanatra mégis leült az asztalhoz, megkóstolta az öreg portóit, és beszámolt a rendőrség tegnapi esti fogásáról, valamint arról a meggyőződésükről is, hogy a Heszberger suszter, ha nem is ő volt a fő tettes, mindenesetre társa volt annak az embernek, aki azon a bizonyos estén elkövette a Salomon elleni gyilkosságot. Így most már az sem szükséges, hogy a szomszédok előtt titokban tartsák az igazságot, és Salomon ezért beülhet vele a kocsiba, és menjen el vele a rendőrségre, hogy saját maga nézze át az előkerült tárgyakat. Aztán majd elővezetik a fogva tartottat, és nézze meg, felismeri-e benne a rablót.

Salomon mindennel egyetértett, csak előbb még fel kellett öltöznie, és most már Simon Levyt sem kellett visszatartani, elsőként vihette meg a hírt a szomszédoknak Salomon feltámadásáról.

És micsoda láрма tört ki ettől a negyedben! Valamennyi házból előrohantak az emberek, hogy megbeszéljék a csodába illő történetet. A legmocskosabb búvóhelyek ontották magukból lakóikat, olyan öltözékekben, melyeket eddig az éjszaka homálya takart, és valóban csak egy ilyen esemény hajtotta ki őket a napvi-

lágira. Salomon kapuja előtt Izrael népének utódai gyülekeztek, férfiak, nők és gyerekek tarka összevisszaságban, mert tudták, hogy kocsiba kell szállnia, tehát ott kell kijönnie. Salomon hittársai, különösen pedig a szegényebbek köreiből általában közkedvelt volt, és nem volt olyan ház a környéken, ahol ő, valamint a felesége és lánya ne jótékonykodott vagy nyújtott volna vigaszt, és ne szárítottak volna fel olykor könnyeket. Általános volt ezért az öröm, hogy a jóságos öregember nem halt meg, hanem eleve-nen és egészségesen viszontláthatják.

Végül közeledett a döntő pillanat, az udvarkapu kinyílt, és Salomon szokásos barna kabátjában, fején sipkája, ahogy mindig járni szokott, kilépett az utcára. Ugyanabban a pillanatban hatalmas üdvrivalgás tört ki, hurrá kiáltások hallatszottak mindenfelől. Akkora volt a lárma, hogy a szomszédos utcákból is odarohantak az emberek, mert azt hitték, hogy forradalom tört ki a zsidónegyedben. A fiúk mocskos sapkáikat a magasba hajigálták, az asszonyok konyharuháikkal integettek, mivel nem volt zsebkendőjük, a gyerekek ordítottak, a kutyák ugattak, valójában leírhatatlan volt a jelenet. Salomont tényleg mélyen megérintette az egész, könnyek csillogtak az öregember szemeiben, egyre csak integetett, miközben az orvos jobbról-balról befogta a füleit, és igyekezett eljutni a kocsiiig, hogy minél hamarabb elhajthassanak. A fiatalok serege ujjongva és hurrá kiáltásokkal követte őket mindaddig, míg a kocsi be nem fordult a város főutcájára, ahová a kis banda már nem merészkedett tovább.

A rendőrségen már várta őket a rendőrigazgató, aki személyesen akart meggyőződni a tényállásról, mert az eset tényleg feltűnést keltett az országban. Már régen nem történt ilyen pimasz rablótámadás egész Alburgban, és pont ezt a helységet mindeddig viszonylag kerülte a csöcselék. A begyűjtött tárgyakat odafent a bűnügyi osztályon kirakták egy hosszú asztalra, és az öregembernek nem okozott nehézséget közülük kiválogatni, ami az övé volt, és amelyeket azon az estén raboltak el tőle, mivel a boltja azóta be volt zárva. A bankjegyek összegét is megadta, amit elloptak tőle, és egy ezüstdobozban persze meg is találták annak egy részét, másik része azonban Heszberger testén volt. Amikor megmotoz-

ták, kiderült, hogy egy vízmentes anyagból készült széles övet hord a testén.

A fő dolog még hátra volt, éspedig egy konfrontáció a merénylelővel, akit ekkor odarendeltek, miközben Salomonnak át kellett mennie egy szomszéd szobába. Az első kihallgatást a lopott tárgyak mellett akarták megtartani, és meg akarták próbálni, hátha sikerül a merényletől nyílt vallomást kapni.

Heszbergerben azonban csalódniuk kellett, mivel egy egész éjszaka állt rendelkezésére, hogy mindent alaposan végiggondoljon, és úgy tűnt, arra az elhatározásra jutott, hogy mindent tagad, és ez volt az utolsó kétségbeesett próbálkozása, hogy elkerüljön egy ítéletet, más ugyanis nem jutott eszébe. A jegyzőkönyvet ma Bessel nyomozó vezette, miközben a kihallgatást az egyik jogtanácsosnak kellett vezetnie. A rendőrigazgató csak néma tanúként volt jelen a szobában.

Heszbergert előállították. Meglehetősen sápadtnak látszott, házikabátja, mely rajta volt, amikor elvezették, a tegnapi lépcsőházi küzdelem során elszakadozott, vállapja szakadtan lógott. Szutykosan és félénken, azonban mégis valamiféle csúszómászó udvarias-sággal lépett be a terembe, apró szürke szemei villámgyorsan cikáztak végig a helyiségben, és csak futólag érintették a kiállított tárgyakat, melyeket azonban elég pontosan ismert, úgy tűnt azonban, mintha nem is figyelne rájuk.

Ekkor feltették neki a szokásos kérdéseket: Neve és életkora, mióta lakik Alburgban, csupa olyan dolog, amit a rendőrség épp olyan jól ismert, mint saját maga, és állt-e valaha bíróság előtt. Ez utóbbit határozottan tagadta, és éppen le akart ülni, mintha egy feddhetetlen polgár volna, amikor a vizsgálóbíró rászólt és megkérdezte, hogyan jutott ezekhez a holmikhoz, amelyek ki vannak rakva az asztalra.

– Titkos jogtanácsos úr – mondta az ember, miközben odalépett az asztalhoz, és látszólag alaposan nézegetni kezdte a kirakott tárgyakat – nagyon sajnálom, mindezekről nincs semmi tudomásom. Már hosszú évek óta élek a lakásban, és sohasem hittem

volna, hogy a szeneskamrában ilyen kincsek lennének elrejtve, vagy semmi esetre sem mulasztottam volna el, hogy a titkos rendőrigazgató úrnak ne tegyem meg róla az illő feljelentést.

– Tehát tagadja, hogy tudna valamit ezeknek a tárgyaknak a megszerzéséről, és ismerné azok korábbi tulajdonosait?

– De drága titkos jogtanácsos úr ...

– Igen vagy nem?

– Elnézést kérek, nem értettem a kérdést – mondta nyugodtan az ember.

– A jogtanácsos az ajkát rágta. – Azt kérdeztem magától, tudja vagy nem tudja, honnan származnak ezek a holmik?

Ebben a pillanatban Witte államügyész lépett be a szobába és odament a jogtanácsoshoz, akinek valamit a fülébe súgott.

Heszberger riadt pillantást vetett felé, majd határozottan így válaszolt: Nem!

– Államügyész úr – kérdezte a jogtanácsos – az utóbbi időben nem tűnt el maguknál valami ezüsttárgy? Ha jól emlékszem, ön tett egy feljelentést. Volna olyan szíves, és utánanézne, hátha megtalál valamit az ön tulajdonát képező tárgyak közül?

– Szép kis kollekció van itt kiállítva – nevetett fel Witte, miközben eleget tett a felkérésnek – de már tegnap este helyben felismertem néhány ismerős holmit az ezüsttárgyak között – itt ez a kanál az enyém, ez a fedél úgyszintén, és ez a cukorfogó is úgy tűnik, mintha korábban már lett volna a kezemben, erre azonban nem mernék megesküdni – a feleségem bizonyára jobban ismeri.

– És mikor voltak ezek a holmik a tulajdonában?

– Néhány héttel ezelőtt.

– És mit gondol Heszberger, ki vihette ezeket a holmikat a szeneskamrájába, ha maga semmit sem tud róla?

– Nagyon sajnálom titkos jogtanácsos úr, de erről nem tudok megfelelő felvilágosítást adni önnek – mondta Heszberger akadozva – talán valamelyik inasom, egy semmirekellő banda, az egyikük különösen dörzsölt fickó.

– Akkor talán azt is tagadja, hogy három vagy inkább négy nappal ezelőtt, azon a bizonyos estén, amikor megtámadták és leütötték az öreg Salomont, a Zsidóutcában járt?

– Ha jól emlékszem, azon az estén egyáltalán nem mentem el otthonról, de az is előfordulhat, hogy itt vagy ott volt valami elintézni valóm.

– Úgy? Magát azonban határozottan látták ott, sőt olyan tanúm is van, aki beszélt magával és figyelmeztette, hogy rövidesen küldje haza a csizmáját. A Peters szücsmester volt az.

– Istenem, tényleg, végül még az is lehet hogy így volt titkos jogtanácsos úr – mondta Heszberger – ki emlékezne ilyen apróságokra! A Zsidóutca közelében persze van egy patika, ahová olykor el szoktam járni, és ahol vásárolni szoktam valamit panasza-imra. Alsó testrészemben mindig fáj valami.

– És az öreg Salomon házába nem ment be azon az estén? Próbáljon meg határozottan visszaemlékezni!

– Arra nem kell visszaemlékezni – mondta a suszter ájtatos pillantást vetve felfelé. – Jól látom, hogy valami szörnyű gyanújuk van velem szemben, és bárcsak Isten úgy akarta volna, hogy az öreg Salomon élne még, akkor ő maga tanúsíthatná, hogy sohasem látott a boltjában, sőt soha egész életében nem látott!

A jogtanácsos ekkor halkán mondott valamit az államügyésznek, aki ismét mellette állt, és az ekkor odament a közeli ajtóhoz, és kinyitotta. A következő pillanatban az öreg Salomon személyesen ott állt az ajtóban. A hatás azonban, melyet a holtnak vélt ember megpillantása a merénylőre gyakorolt, éppoly villámgyors, mint amilyen rettenetes volt. Talán azt gondolhatta, hogy kísértetet lát maga előtt, vagy lelkiismeretének súlya vetette a földre, mert ezzel a tanúval szemben menthetetlenül elveszettnek hitte

magát, hirtelen felkiáltással térdre rogyott, karjait a rettenet felé kinyújtva nyöszörögte: – Kegyelem, kegyelem! – majd arccal előre a földre zuhant.

– Apáim Istenére – mondta az öreg Salomon ünnepélyesen – ez az ember volt, aki megtámadott engem azon az estén és leütött. Ez az ember járt nálam már korábban is a boltomban, és arra akart rábeszélni, hogy ezüsteszközöket vegyek meg tőle!

Amikor elhallgatott, néma csend uralkodott a helyiségben. Annyira megható, oly mélyen megrázó volt a pillanat, és minden szem néma várakozással tapadt a nyomorultra, aki megtörve, bűnbánóan a földön hevert.

Witte végül odament hozzá, hogy felemelje, de nem mozdult. Azonban semmi esetre sem volt elájulva, egész tartása erről árulkodott. Egyszerűen félt ismét felnézni, nehogy megint látnia kelljen a számára oly ijesztő látványt.

A jogtanácsos csengetett, és amikor az egyik biztonsági őr belépett a szobába, nyugodtan így szólt hozzá: - Vigye vissza ezt az embert a cellájába, de senkit se engedjenek a közelébe, kivéve, ha papot kér.

– Heszberger – szólította meg a férfi, miközben a vállát rázogatta – Heszberger álljon fel, velem kell jönnie, nem hallja?

A suszter lassan térdre emelkedett, tekintetét azonban nem emelte fel a padlóról. Felállt, de teljesen megtörtnek látszott, és amikor az ajtó felé indult, az őr kénytelen volt támogatni őt, nehogy összeessen, és megint a padlóra zuhanjon.

A kegyelmes kisasszony

Odakint a Wendelsheim kastélyban sivár, egyhangú volt az élet, mert a fiatal Benno báró halálával szinte úgy tűnt, mintha az ősdi helyről egyúttal eltűnt volna az utolsó barátságos fénysugár is, mely mindeddig olykor legalább néhány pillanatra bevilágította azt. Benno minden bizonnyal beteg volt, nagyon beteg. Barátságos, kedves modora azonban, melyet a legszegényebb napszámos-sal szemben is tanúsított, mindenkiben jó érzést keltett, aki érintkezésbe került vele, és ha ifjú élete olykor egy időre, amikor betegsége néhány napra, esetleg hétre alábbhagyott, ismét fellángolt, gyermeki derűjével élettel töltötte be egész környezetét. Ilyenkor rövid időre, ami egyébként szinte lehetetlennek tűnt, még kemény, büszke és szívtelen nagynénjének homlokán is kisimultak a ráncok.

Most már ő is örökre eltávozott, és hátul a parkban, a kis kápolna mellett helyezték örök nyugalomra, ahol a Wendelsheimék sírhelyei voltak. Vele együtt azonban eltávozott az öreg sivár nemesi birtok utolsó barátságos csillaga is. A néni sokkal megközelíthetlenebbnek mutatkozott, mint korábban bármikor, az öreg báró pedig a temetést követő napokban sivár álmodozással bolyongott a birtokon. Ha az intéző valami kérdést intézett hozzá a gazdasággal kapcsolatban, gyors és heves kézmozdulattal elküldte, órákig mászkált egyedül le-fel a parkban, kezével a levegőben hadonászott, miközben hangosan és hevesen magában beszélt. Ilyenkor senki sem kerülhetett a közelébe, még maga Kathinka sem, akivel szemben még a legbarátságosabb volt, vagy legalább is a legcsendesebben viselkedett, mert eltűrte, hogy a lány felvigye az ennivalóját a szobájába, étkezés után székét az ablak közelébe tolja, és a mellette lévő kis asztalkára odategye a kávéját. Azonban vele sem beszélt egy szót sem. Csak olykor tűnt úgy, mintha azért fordulna felé, mert kérdezni akar tőle valamit, de végül mindig mély sóhajtással megrázta a fejét, és visszazuhan mélabújába. A néni egyáltalán nem is léphetett be a szobájába, magától egyébként nem is jött. Minden alkalmat megragadott

azonban, hogy kötözködni kezdjen a szegény lánnyal, és ilyenkor gyakran a legkeményebb, leggorombább hangon beszélt vele.

Bruno eddig mindennap kijött, hogy meglátogassa apját, akinek állapota valóban aggodalmat keltett benne. Az öreg báró azonban vele sem érintkezett. Bár odabólintott felé, amikor belépett szobájába, és azt is eltűrte, hogy fia megfogja és megszorítsa kezét, ennek ellenére mindig úgy tűnt, mintha ebbe beleborzongott volna, és arcát kezeibe temetve felsóhajtott: – A fiam, a fiam – mondogatta, és sápadtan maga elé meredve visszazuhant karosszékébe.

Bruno vigasztalni próbálta, sohasem hitte volna, hogy a fiú elvesztése apját ennyire magával ragadná. Bármennyire természetes is lett volna, hogy másik fiában keressen vigaszt az elvesztett helyett, annyira kevésbé fordult felé, és bár nem taszította el őt magától, mégis úgy tűnt, mintha csak elviselné a jelenlétét, és megelégedettnek tűnt, ha fia megint magára hagyta.

Nénikéjével Bruno egyáltalán nem érintkezett. Köszönt neki, ha a házban találkozott vele, azonban sohasem kereste fel, ámbár úgy tűnt, hogy éppen Benno halála óta barátságosabb kezd lenni vele, mint amilyen korábban volt. Sőt, amire régebben soha nem volt példa, még a reggelijéről is gondoskodott, amikor reggel megérkezett, és a szolga munkáját félbeszakítva az istállóba küldte, hogy lováról gondoskodjon.

A kastélyban az emberek csak nevettek rajta, mert mindennek az oka elég kézenfekvő volt. Az öreg báró szellemileg annyira leépült, hogy az egész birtok vezetésére már nem volt képes, és a fiatal bárónak néhány héten belül ki fogják fizetni a nagy örökséget, aminek következtében mégiscsak ő lesz mindennek az ura. A kegyelmes kisasszony hatalma megszűnik, ha nem lesz jó viszonyban vele, és csak azon csodálkoztak, hogy már régebben nem próbált meg összebarátkozni vele. Nem ismerték eléggé makacs természetét, közeledésre képtelen lényét, és nem tudták, hogy mennyire meg kellett erőltetnie magát, hogy kijöjjön azzal a néhány emberrel, akikkel kénytelen volt együttműködni. Bruno azonban ezért a kevésért is hálás volt, őt aztán tényleg nem ké-

nyeztették el soha ebben a kastélyban, és testvérének halála egyébként is ellágyította, szíve nagyon vágyódott egy barátságos szó és tekintet iránt.

Persze ma reggel volt még némi megbeszélni valója apjával, és egyúttal azt is közölni akarta vele, hogy elérkezett a várva várt búcsú a hadseregtől, és pedig hadnagyként, de az öregemberrel egyáltalán nem lehetett beszélni, és már akkor, amikor bele akart kezdeni, csak intett a kezével, nem akarta, hogy zavarják, és ceruzájával egyfolytában csak furcsa ábrákat rajzolgatott egy darab papírra.

Bruno persze abban reménykedett, hogy ez a szellemi hanyatlás első fájdalmainak leküzdése után majd alábbhagy, azt is belátta azonban, hogy a jelen helyzetben minden komolyabb megbeszéléstől el kell tekintenie. Felnyergeltette tehát a lovát, és éppen vissza akart lovagolni a városba, amikor Kathinka odalépett hozzá, és halk, reszkető hangon így szólt hozzá: - Ah, báró úr, engedjen meg nekem egy kérdést ...

– Igen, Kathinka – mondta a tiszt barátságosan – mi lenne az?

– Rosszindulatú szóbeszéd terjeng itt a kastélyban – folytatta a fiatal lány – és a néni is csak igazolta ezt – azt állítják ugyanis, hogy a fiatal Baumann, aki mindig olyan jó volt az ön megboldogult testvéréhez, és annyira szerette őt, állítólag gyilkosságot követett el, és börtönben várja, hogy elítéljék. Igaz ez a hír? A néni – folytatta félénken, amikor Bruno még hallgatott, és csak figyelmesen nézegette őt – ráadásul úgy vélekedik, hogy egy igen gonosz, képmutató emberről van szó, aki most kénytelen lesz elviselni megérdemelt büntetését.

Bruno tényleg csodálkozva nézett rá, mert a lány bátortalan, szerény lénye, ha olykor erre járt, sohasem keltette fel a figyelmét. A lány mindig máshol volt valamivel elfoglalva, és alkalmanként, amikor testvére betegszobájában találkozott vele, rendszerint azonnal elhagyta a szobát, amint ő belépett. Most itt állt előtte, aggodalmat és együttérzést tükröző tekintetét rá emelte, orcái enyhén elpirultak, amikor találkozott a fiatalember meglepett pil-

lantásával. Milyen szép volt – és milyen szomorú fiatalságot kellett megérnie itt ennek az öreg kastélynak a sivár falai között!

– Igaz a hír, báró úr? – kérdezte a fiatal lány még egyszer, miközben tekintetét szerényen a földre szegezte.

– Nem, Kathinka – válaszolt Bruno szívélyesen – nem igaz. Fritz Baumann persze véletlen körülmények folytán abba a gyanúba keveredett, hogy részt vett abban a szörnyű bűncselekményben, de a tényleges gyilkost már leleplezték, és amint éppen ma reggel hallottam, már beismerő vallomást is tett a tettéről, aminek következtében Baumannt már vagy el is eresztették, vagy legalább is a legrövidebb időn belül szabadon fogják engedni. Az ügyszak nemcsak hogy nem volt semmi köze, hanem ráadásul minden valószínűség szerint hirtelen megjelenésével megzavarta a tolvajt, és megakadályozta az öregember megölését.

– Hála Istennek! – suttogta Kathinka halkán. – Igazán nagy fájdalmat okozott volna nekem, ha el kellett volna hinnem róla ezt a szörnyűséget, önnek pedig nagyon köszönöm a jó szót!

Bruno még válaszolni akart valamit, de a néni zsémbes hangja elhívta a lányt, és amint egy riadt őzike menekül, úgy szaladt a kastély felé.

Bruno sóhajtván ült fel a nyeregbe, és lassan kilovagolt a kapun. Miért ez az állandó szidalmazás és zsémbeskedés – minek ez az örök, szakadatlan békétlen hangulat idehaza, ami minden itt élőnek pokollá teszi ezt a házat?

Közvetlenül a kapuban, még mindig borús gondolataiba merülve Witte államügyésszel találkozott, aki éppen a kastélyba igyekezett. Az államügyész egylovas kocsin jött, és megállt, amint Brunot meglátta. Beszélni akart vele. Bruno megfékezte a lovát és odaléptetett a kis kocsinhoz.

– Ah, kedves báró – mondta Witte az első üdvözlő szavakat követően, és Bruno számára szinte úgy tűnt, mintha az egyébként nyugodt, dolgában mindig magabiztos ember bizonyos mértékig zavarban lenne – apja itthon van, és beszélhetnék vele?

– Apám természetesen itthon van – sóhajtott fel Bruno, aki-
nek gondolatait gyorsan elűzte a megszólítás – de nem hiszem,
hogy beszélni tud vele, legalább is megbeszélni aligha tudna bár-
mit is vele, ha ezért jött ki hozzá.

– Talán beteg?

– Nem, testileg rendben van, szellemileg azonban annyira
nyomott a hangulata, hogy semmilyen együttműködésre sem ké-
pes, különösképpen pedig semmiféle kérdésre nem hajlandó vála-
szolni. Attól tartok, hogy testvérem halála nagyon magával ragad-
ta, és hosszú nyugalomra lesz szüksége, míg ismét teljesen rendbe
jön. Feltétlenül arra kérném, hogy üzleti ügyekről ne beszéljen
vele.

– Hm, ezt szívből sajnálom – hangulatváltozás tehát, mondta
Witte elgondolkodva – nagynénjével azonban tudnék beszélni?

– Ha ő el tudja intézni, ami miatt megbeszélni valója van, ak-
kor minden bizonnyal. Itthon van, nagyon ritkán, jobban mondva
sohasem hagyja el a kastélyt.

– Talán csak nem hangulatváltozás kínozza őt is? – kérdezte
Witte, mert a hölgy jellemét elég jól ismerték egész Alburgban.

– Bruno elmosolyodott. – Semmi esetre sem olyan, ami al-
kalmatlanná tenné őt az üzleti ügyek intézésére. Nézzen utána,
hogy szót tud-e érteni vele. Apropos! Hallott valami közelebbit
Fritz Baumann szabadon bocsátásáról?

– Éppen onnan jövök. Már eleresztették. Maga az öreg
Salomon kérte nyomatékosan, és az indok egybeesett nagybátyjá-
nak, Heszbergernek a beismerő vallomásával is, így a bíróság
kénytelen volt elengedni.

– Ennek örülök. Kérem, említse meg Kathinkának, annak a
fiatal lánynak, akit megtalál a házban, ő ápolta elhunyt testvére-
met. Bizonyára ismeri őt, nagyon fog örülni ennek a hírnek.

– Persze, tájékoztatni fogom őt. És barátságosan bólintva a
fiatalember felé, meglegyintette lovát, és behajtott a kastély udva-

rára, ahol azonban egy ideig várakoznia és ostorával pattogatnia kellett, míg végre valaki előkerült, és gondját kezdte viselni lovának.

– Vidd be a lovat egy időre az istállóba, kedves barátom – szólt a férfihez. – Megbeszélni valóm van a kegyelmes kisasszonnyal. Mi az a rémes botrány odafent?

– Mi lenne – mondta maga elé morogva az ember. A mindennapi nyomorúság. Megint azzal a szegény lánnyal van valami baja a gazdasszonynak. Az előbb még az újjára csavarhatta volna az ember, szinte kézből lehetett etetni, de most, hogy a báró elment, megint elszabadult a pokol!

– Kivel marakodik?

– Hát a Kathinka kisasszonnyal, aki pedig mindent megtesz neki, amit csak szemérlől le tud olvasni, de ennek nemsokára vége, épp most mondott fel neki azzal, hogy egy héten belül el kell hagynia a kastélyt. Szegény gyerek! Most mehet idegenekhez szolgálni, mivel semmije sincs más, csak ruhája, amit magán visel, de idegeneknél még mindig jobb dolga lesz, mint ennél a sárkánynál!

Az államügyész hagyta, hogy az ember nyugodtan kifecsegye magát, csak közben a kastély felé hallgatódzott, ahonnan még mindig kihallatszott az öregasszony lármája. – És egyáltalán nem lehet megszelídíteni ezt a sárkányt? – kérdezte egy idő után, miközben az ember kezdte leszedni a szerszámot a lóról. – Mi a véleménye?

– Ezt? – kiáltott fel, és csodálkozva nézett végig az államügyészen. Még ha maga az ördög jönne elő a pokolból, és magával hozna egy egész csapat kisördögöt is, ők is riadtan rántanák vissza kezeiket, és visszaosonnának oda, ahonnan jöttek, mert ez a vénasszony őket is elriasztaná!

– Na, persze azért próbálkozni mindig lehet – nevetett fel Witte. – Azért a nyakát biztos nem tekerné ki senkinek.

– Figyeljen csak – szólalt meg az ember ekkor egész komolyan – ha ilyesmivel akar próbálkozni, akkor inkább megint felszámázom a lovat, megfordítom a kocsit, és oda állok vele a kapuhoz, hogy ha kell, gyorsan felugorhasson és elhajthasson. Ma éppen megint olyan hangulatban van.

– Nos, hát olyan gyorsan azért mégsem kell – nevetett fel Witte – hihetetlen dolgok azért mégiscsak történnek olykor a világban. Adjon csak közben a lovamnak egy pofa szénát, különben a végén még szétrágja a jászolt, mert ez a szokása. – Ezzel bedobta az ostort a kocsiba és lassan elindult a kastély bejárata felé, miközben még mindig hallotta a kegyelmes kisasszony, jobban mondva a kegyetlen kisasszony civakodó hangját. Ettől azért nem hagyta magát elijeszteni, és miközben a szolga csodálkozva nézett utána, mert ilyenkor senki sem szokott szabad akaratából a lármázó önagysága közelébe menni, az államügyész belépett a kastélyba, és elindult felfelé a lépcsőn.

Félúton járt, amikor Kathinka jött vele szemben sápadtan és vörösre kisírt szemekkel, és szemmel láthatóan megriadt, amint megpillantotta az idegent. Szégyellte magát, mert meglátták, és egy pillanatra tétovázva megállt, mintha nem tudná, hogy elsíessen mellette, vagy inkább felfelé meneküljön el a lépcsőn. Witte azonban sem egyik, sem másik megoldásra nem hagyott neki időt.

– Kedves kisasszonykám – mondta – ne szaladjon el előlem – öreg ember vagyok én már, és elég jól ismerem a viszonyokat ebben a házban – hol találom meg von Wendelsheim kisasszonyt? Furcsamód már nem hallom a hangját odafent.

– Bizonyára a szobájában van – mondta Kathinka szégyenlősen, nagy igyekezettel törölgetve könnyeit. – Kérem, bocsásson meg ...

– Csak egy pillanatra – volna még egy üzenet, amit át kell adnom önnek.

– Nekem?

– A fiatal báró kért meg rá az előbb odakint. Tőlem tudta meg, hogy a Baumann technikust felmentették, és elengedték a fogdából, és arra kért, hogy ezt a hírt adjam át magának.

– Köszönöm önnek – suttogta Kathinka, most már azonban nem hagyta magát tovább feltartóztatni, hanem amilyen gyorsan csak tudott, leszaladt a lépcsőn.

– Witte fejét csóválva nézett utána, de más gondolatokkal volt elfoglalva. Felérve a lépcsőn odafent egy szolgálólányra akadt, aki az ablakot pucolta.

– Meg tudná mondani nekem kedves gyermekem, hol találom a kegyelmes von Wendelsheim kisasszonyt? – kérdezte meg őt.

– Igenis – válaszolta a lány – itt van rögtön ebben a szobában.

– Rendben – válaszolta Witte, miközben előhalászta levéltárcáját, kivett belőle egy névjegyet, és odanyújtotta a lánynak. Legyen akkor olyan jó, és vigye be ezt a névjegyet a kegyelmes kisasszonynak, és mondja meg neki, hogy az úr, akinek a neve rajta áll, idekint várakozik, és beszélni szeretne vele!

– Igenis – válaszolta megint a lány anélkül, hogy a kezét nyújtotta volna a névjegy felé.

– A névjegyet nem veszi el?

– Nem én. Valamikor egyszer megtettem, de soha többé. Ha beszélni akar vele, akkor menjen csak be hozzá, de én nem, az biztos!

Witte felnevetett. – A kegyelmes kisasszonyt úgy tűnik, igen-csak respektálják ebben a házban. Talán csak nem harap?

– Azt nem, de karmol – mondta a lány.

– Tényleg? Nos hát akkor saját szakállamra fogok szerencsét próbálni! Ezzel a tárcáját a névjeggyel együtt zsebre vágta, odalépett a jelzett ajtóhoz és erélyesen bekopogott.

Éles, haragos „szabad” volt a válasz szinte ugyanabban a pillanatban, és az államügyész, aki még látta, hogy a szolgálólány

abbahagyja az ablakpucolást, és kíváncsian néz utána, valószínűleg tanúja akart lenni a fogadtatásnak. Belépett a küszöbön és így szólt:

Kegyelmes kisasszony, nem találtam senkit, aki bejelentett volna, bocsásson meg kérem, hogy zavarok ...

– Mit akar? – hangzott a rövid, nyers visszakérdezés.

– Csak beszélni szeretnék önnel. Witte államügyész vagyok – mondta, miközben behúzta maga mögött az ajtót.

– És mit akar tőlem?

– Beszélnem kell önnel, külön ezért jöttem ki ide Alburgból – válaszolt az államügyész, kalapját a közeli komódra téve, majd lehúzta kesztyűit, és beledobta.

– De honnan tudja – kérdezte von Wendelsheim kisasszony megrökönyödve a merészségen, amit az idegen megengedett magának – hogy egyáltalán van-e időm rá és kedvem hozzá magát végighallgatni?

– Kegyelmes kisasszonyom – mondta Witte szárazon – az ügy sokkal fontosabb annál, hogy hosszasan vitázzunk formai dolgokon. A saját érdekében kénytelen lesz meghallgatni engem, hogy megspóroljon egy utat a bíróságra.

– Én? – kiáltott fel a hölgy felháborodva. Mi dolgom van nekem a bírósággal?

– Kérem, foglaljon helyet – válaszolt Witte, aki úgy tűnt, nem hagyja magát megfélemlíteni, miközben saját magának odahúzott egy széket az asztalhoz. – Egyhamar nem leszünk kész, az örökösödési ügyben jöttem, vagy sokkal inkább az öröklési sorrend miatt.

– És akkor miért nem a bátyámhoz megy?

– Az ön bátyja, amint az előbb a fiatal bárótól hallottam, szellemileg annyira feszült állapotban van, hogy pillanatnyilag nem segíthet, mert amit önnel most meg akarok beszélni, tiszta és za-

vartalan értelmet kíván. Gondolom senki nem fog hallani bennünket?

Von Wendelsheim kisasszony csodálkozva nézett rá, a férfi azonban olyan határozottan és céltudatosan lépett fel, és olyan szörnyen keveset körülményeskedett vele. Bizonyára komoly oka lehetett rá, vagy a legszemtelenebb ember volt, akivel életében találkozott.

– Nem – válaszolt aztán csodálkozva tekintve rá – jobbra és balra lakatlan szobák vannak.

– A lány odakint az előszobában hallgatózni fog.

– Azt senki sem merné megtenni a szolgálóim közül, de fogalmam sincs róla, miféle titkot kellene nekünk egymással megbeszelnünk.

– Egyáltalán nincsenek titkai, kegyelmes kisasszonyom? – mondta az államügyész és közben határozottan ránézett. – Kérem, emlékezzék!

– És ha volna – mondta borúsan a hölgy – ki jogosíthatná fel önt arra, hogy felőlük érdeklődjön?

– Jól van – folytatta nyugodtan Witte – akkor tételezze fel, hogy nekem tudomásom van róluk!

– Von Wendelsheim kisasszony szinte görcsösen markolászta a szék támláját, amely mellett állt, és Witte nem csalódott, amikor úgy gondolta, észrevette, mennyire elsápadt, amikor tekintete találkozott a jogász rátapadó tekintetével. Von Wendelsheim kisasszonynak azonban nem voltak gyengék az idegei, és miközben már a következő pillanatban dacos, lenéző mosoly jelent meg arcán, élesen így szólt: – Igencsak furcsa módját választja annak, hogy egy hölgy előtt felvezesse mondandóját, de ha már egyszer itt van, és bátyám tényleg nem jól érzi magát, hát beszéljen. Kérem azonban, fogja rövidre, mert sem kedvem, sem időm nincs egy hosszas társalgáshoz. Miről van tehát szó?

Witte szóltanul meghajolt, és miközben a hölgy helyet foglalt a vele szemben lévő szófán, így szólt: – Rövid leszek. Az ügy nem is igényel hosszas bevezetést. Önnek tudomása van arról, hogy tizennégy napon belül esedékessé válik a Wendelsheim család férfi örökösét megillető örökség, és a tőkére felszámított kamatokkal együtt, leszámítva némi csekély kezelési költséget, kifizetésre kerül.

– Azért jött ide, hogy mindezt elmondja nekem? – kérdezte ridegen a kegyelmes kisasszony.

– Amit eddig mondtam, arról önnek tudomása van – folytatta Witte nyugodtan – a sajátos helyzet azonban abból adódik, ön nem tudja, hogy ki a valódi örököse a Wendelsheim vagyonnak.

– Uram! – kiáltott fel a hölgy és hirtelen felugrott a székéről.

– Kérem, üljön csak vissza a helyére, kegyelmes kisasszony – mondta Witte szárazon – még messze nem vagyok kész, és csodálkozását tartsa meg mondanivalóm egy későbbi időpontjára.

– Ha elcsodálkoztam – vetette oda von Wendelsheim kisasszony olyan hangnemben, mint az ég mennydörgése egy kitörni készülő vihar előtt – az csak az ön szemtelenségének köszönhető.

– Kérem, kisasszonyom – válaszolt Witte – talán emlékeztetnem kellene arra, hogy a von Wendelsheim bárónő gyermekét közvetlenül születése után elcserélték egy másik gyerekkel?

A hölgy csak állt az államügyésszel szemben, egész testében remegett, idegességében, rémületében, vagy visszatartott dühében, persze nem derült ki mi lelte, de erőszakkal összeszedte magát, hiszen még végig kellett hallgatnia, a férfi mondandóját, és haragtól reszkető hangon így sziszegett felé: – Mindez csupán az az ostoba mese, ami annak idején a nép körében terjedt szájról szájra, de nyomorult hazugságként lassan el kellett csitulnia.

– Nem voltak bizonyítékok – mondta Witte – és az ügy valóban hosszú évekre elszunnyadt. A dologban csak az a rendkívüli, hogy a valóságos tényeket még ön sem ismerte. Igen, kegyelmes kisasszony, még akkor is, ha ilyen gúnyosan mosolyog, én to-

vábbra is kitartok állításom mellett. Ön annak idején ugyanis azt hitte, hogy von Wendelsheim bárónénak leánya született, aki néhány nappal vagy héttel később állítólag meghalt. A valóság ezzel szemben az, hogy a bárónénak fia született, aki mind a mai napig épségben, egészségben életben van, és az a semmirekellő nősze-mély, a Heszberger, csak azért hajtotta végre a cserét és csempészte önökhöz az idegen fiúcskát, hogy ne szalassza el a számára kitűzött gazdag jutalmat.

A hatás, melyet ezek a szavak von Wendelsheim kisasszonyra gyakoroltak, igen különös volt. Arca majdnem földszínűvé vált, szemei kiduzzadtak, ajkai megnyíltak, és sovány jobbkarját előre-nyújtva, mely ide-oda rángatódzott, mintha hidegrázás lelné, úgy állt egy pillanatra az államügyésszel szemben. Végül hebegni kezdett: – Hazugság, gyalázatos, ördög által kifundált hazugság!

– Kegyelmes kisasszonyom – mondta Witte – én nem vagyok különösebben érzékeny ember, és szívesen megbocsátok önnek a jelenlegi felizgult állapotában minden kemény szót, de ön is beláthatja, hogy ezáltal csak rontja helyzetét, és javítani nem tud rajta. Engedje meg nekem ezért, hogy egyszerű szavakkal elmondjam, miért jöttem ide, és biztosíthatom önt arról, hogy semmi olyat nem fogok közölni önnel, amit élő tanúkkal ne tudnék bebizonyítani. Nem kívánom öntől, hogy menten bevallja a történeteket, csak arra kérem, vesse emlékezetébe azt a tényt, hogy a Wendelsheim család valódi, vér szerinti örököse él, és az eddigi báró, akit Bruno von Wendelsheimnek neveznek, egy a családi fészekbe becsempészett idegen gyerek. Úgy ismerem önt, mint tiszta, nyugodt, igen éles elméjű asszonyt, és egyedül és kizárólag azért jöttem ki ide, hogy a báróval és önnel, vagy a jelenlegi körülmények között egyedül önnel átgondoljuk, hogyan és milyen módon lehet a valódi örökös a legszerencsésebben visszahelyezni jogaiba, és a vélt örökösöt valamilyen később még megszervezendő módon kártalanítani az önök nevének kompromittálása nélkül. Be kell vallanom, magam is zavarban vagyok, milyen kiutat lehetne találni, de ha valamilyen módon lehetséges, szeretném elhárítani a házra zúduló botrányt. Mindezek alapján láthatja, hogy nem ellenségként, hanem barátként jöttem önökhöz.

Witte teljes mértékben elszámolta magát az asszonnyal. Azzal a szilárd meggyőződéssel lépett fel vele szemben, hogy a felsorolt tényekkel feltétlenül felőrli őt, és a pillanatnyi helyzet hatása alatt be fogja ismerni bűnösségét, és mindezt nem úgy éri el, hogy kérdéseket tesz fel neki, hanem ezzel ellenkezőleg úgy adja elő a dolgot, hogy már mindenről tudomása van. És ki máshoz fordulhat ezek után segítségért, ha ő maga nyújtja felé a kezét? Számításai során azonban olyan tényezőből indult ki, mely a kegyelmes kisasszony idegrendszerében egyáltalán nem is létezett: A lelkiismeret. És ami ezután következett, az sem felelt meg a várakozásainak.

A kisasszony arcvonásain már akkor feltűnő változás ment végbe, amikor még beszélt. A kezdetben rémülettől és meglepetéstől tágra nyílt szemeit ismét összevonta, száját becsukta, jobb keze azonban még mindig görcsösen ökölbe szorult, és csak akkor szólalt meg, amikor Witte már befejezte, azonban már nyugodt, szinte gúnyos hangon: – És mindössze ennyi volt, amit az államügyész úr közölni kívánt velem?

Witte megijedt, előbb még azt hitte, már jó úton jár, de most megint úgy érezte, kimegy a talaj a lába alól. – Nem, kegyelmes kisasszonyom – mondta gyorsan – mivel ön még mindig a szavaimban kételkedik, talán nem tudja azonban, hogy a Heszberger házaspár lakat alatt van és ...

– Csak nem azt akarja állítani, hogy az a nőszemély vallo-mást tett ellenem? Azonban – fűzte még hozzá rideg és gúnyos hangon – amint én éppolyan jól tudom, hogy ez lehetetlen, úgy az ön arcán is azt látom, hogy ez nem történt meg. Ön azonban ennek ellenére vádaskodik, államügyész úr, és amint be kell látnia, próbálkozásával olyan titkot akar varrni egy család nyakába, ami meg sem történt, és ezzel igen szomorú szerepet játszik. És azt hiszem, ezzel az ön dolga itt be is van fejezve.

– És nem is akarja megtudni a jogos örökös, a saját unokaöcsce nevét? – kérdezte Witte, aki tényleg elveszítette a türelmét ennek a rideg nyugalomnak a következtében.

– Teljesen mindegy – válaszolta von Wendelsheim kisasszony, még csak a kíváncsiság gyengéjét sem árulva el – hogy egy susztert vagy szabót akar a nyakunkba varrni. A továbbiakban hallani sem akarok az ügyről, és egész határozottan felszólítom arra, hogy távozzon.

– Ráadásul még ki is dob jó szándékom jutalmaként – persze magától érthető – nevetett Witte maga elé, miközben felállt székéről és vette a kalapját. – Azonban kegyelmes kisasszonyom, mostantól már magának köszönheti a következményeket. Reméltem, hogy az ügy ...

– Mivel az ön reményei a legkevésbé sem érdekelnek, államügyész úr, mondta a hölgy – ezért arra kérem, hogy odakint folytassa a fecsegést, most már elegendem van a szövegeléséből.

– Rendben van, kisasszony! – kiáltott fel Witte, aki ezt azért már túl nagy pimaszságnak tartotta, miközben óvatosan kezdett visszavonulni az ajtó irányába, mert az ebben a nőnemű szörnyetegben szunnyadó sárkány látszólag kezdett begerjedni. – A fecsegéssel nem fogom tovább terhelni, talán jobban megfelel majd önnek egy bírósági idézés, amely ...

A hölgy ekkor azonban már olyan szikrákat hányó szemekkel tekintett rá, hogy jobbnak látta elhagyni a szobát, mert jelenlegi állapotában, felingerelve és végsőkig felbosszantott állapotában bármire képesnek tartotta. Az ajtót azonban valamivel gyorsabban nyitotta ki és csukta be maga után, mint ami megfelelt volna a társadalmilag elvárható szokásoknak, és amint odakint körülnézett, az egyik ablaktáblán át, melyet a szolgálólány éppen pucolt, meglátta annak derűs grimaszt vágó képét. Látszott rajta, hogy másra nem is számított.

– Na, ez jó kis rumli volt – suttogetta ráadásul még ez a gonosz teremtes is, amikor Witte anélkül, hogy tudomást akart volna venni róla, el akart haladni mellette. Persze nem tartotta szóra sem érdemesnek, hogy válaszoljon, és amilyen gyorsan csak tudott, leszaladt a lépcsőn, majd elindult az istálló felé, ahová beköttette a lovát. A szolga úgy látszik szívesen beszédbe elegyedett volna

vele, hogy megtudja, mi történt odafent. Witte azonban nem érezte magát ehhez megfelelő hangulatban, így aztán rendes kis borralót nyomott a kezébe, felült kocsijára, és gyors ügetésre bírva lovát kihajtott a kapun. Nagyon elégedetlen volt saját magával, mivel az egész szerencsétlen próbálkozással, amivel döntő lépést szeretett volna tenni az ügyben, nemcsak hogy semmit sem ért el, hanem inkább kárt okozott, és bár nem különösebb tanulságként, a következő pillanatban mégis az őrnagy és Frühbach tanácsos jutott eszébe, akik hasonló körülmények között voltak kénytelenek távozni Vollmersből. Azok persze csak gyanúból kiindulva léptek a tettek mezejére, ő azonban a tények biztos tudatában, de mit segített rajta mindez mindaddig, amíg hiányoztak hozzá a bizonyítékok, azokkal kapcsolatban pedig még mindig nagy úr tátongott.

Heszberger totálisan megtörtén és megfélemlítve persze mindent bevallott, amit elvártak tőle. Heszbergerné azonban, akiből ezek után, bár teljesen privát módon, megpróbált vallomást kiszedni, ridegen és gúnyosan azt válaszolta, nem tud semmiről, és amikor végül megmutatta neki a férje vallomását, azt mondta, hogy akkor az ügy magától megoldódott. Lehetséges, hogy az elhunyt bárónőnek szándékában állt egy ilyen csere, ha lánya született volna, ezt azonban nem tudja megmondani, és már az aszszonyt sem lehet megkérdezni, mert meghalt, de mivel fia született, nem is volt rá szükség, és minden anya a saját gyereket nevelte fel.

Emellett kitartott, és ezzel szemben Heszberger vallomása sem segített volna semmit. Csalás kísérlete megállapítható lett volna, a végrehajtás és a tényleges csere azonban sohasem. A gyerekeket sötétben adták át neki, és soha az életben nem mert volna rá megesküdni, hogy ugyanazt a gyereket, vagy egy másikat vitt-e vissza.

Most azonban már semmi sem segített, már túl messzire ment, hogy kihátrálhasson az ügyből. Egyfelől maga az öreg Baumann szorongatta, hogy járjon végére a dolognak, másfelől ki volt téve annak a veszélynek, hogy az a rémes von Wendelsheim kisaszszony a végén még bepereli, mint ahogy Müllerné akarta az őrnagyot. Eddig a pillanatig mindent a saját szakállára tett meg szép

csendben, ez így azonban már nem mehet tovább, ezért úgy érezte kénytelen lesz saját maga feljelentést tenni a bíróságon. Egyébként az örökség kifizetésének időpontja már annyira közel volt, hogy a legnagyobb felelősséget kellett volna magára vállalnia, ha titokban tart egy ilyen feljelentést, amit nála tettek. Nem késlekedhetett tovább, és nem vehette saját vállaira az egész ügyet, és ezzel az elhatározással nyugodtabbá és elégedettebbé vált. Lova megérezte az ostort, és a könnyű kocsi gyorsan közeledett a város felé.

Tanácsstalanság és Fröhbach tanácsos

Az utóbbi napokban olyan fura helyzet alakult ki Baumannék házában, hogy erre még a segédek és inasok is felfigyeltek, és csak a fejüket csóválták miatta. Általában mindig békesség és barátság uralkodott a házban, és amikor az öreg lakatosmester legfiatalabb gyermekével, a kedvencével esténként néha eljátszadózott, olyan tiszta szívből nevetett annak gyermekes vidámságában, hogy az emberek megálltak az utcán, és akaratlanul is kénytelenek voltak együtt nevetni velük, habár fogalmuk sem volt róla, hogy odabent mi lehet ez a nagy vidámság. Most azonban minden megváltozott, nagyon megváltozott. Az öreg Baumann egész nap, késő estig az üllő mellett állt, és vagy a vasat püfölte, vagy reszelgette a munkadarabot, és miközben néhány nappal korábban ilyenkor vidám dalokat fütyörészett vagy énekelt hozzá, mostanában napi munkáját némán és borúsan összevont szemöldökkel végezte, és a műhelyben másról nem esett egy szó sem, ami nem a munkára vonatkozott, és feltétlenül meg kellett beszélni.

És micsoda változás történt a mester feleségével? Nem volt beteg, hiszen egész nap a konyhában tevékenykedett. Minden feladatát ugyanolyan pontosan végezte el, mint korábban, de a szobába egyáltalán nem járt be, kivéve a reggeli takarítást és délben ebédelni, és ilyenkor is máshol foglalt helyet az asztalnál, mint korábban, nem a mester mellett, hanem a kis Else és a segédek között, és a mester egyetlen kérdést sem intézett hozzá, az asztal mellett egyáltalán nem szólt senki egy szót sem.

Az emberek számára mindez persze igen rejtélyes volt, de közülük senki sem merte megkérdezni ennek okát, még maga Karl sem, a ház gyermeke. A mester és felesége bizonyára összeveszhettek, ami tulajdonképpen sohasem fordult elő, és egyébként sem hallott senki ilyesmit, azonban ez lehetett az egyetlen magyarázat. Ha olykor mégis előadódott valami probléma, akkor hamarosan megint kibékültek, és helyreállt a régi kapcsolat, de mi történhetett most, ami már napok óta eltart?

Az étkezést befejezték, a mester megint odakint állt munkája mellett, a felesége mosogatott, amikor egy rendőr lépett be a műhelybe, és Baumanné iránt érdeklődött.

– Mi van vele? – kérdezte a lakatosmester, aki halálsápadttá vált, miközben kalapácsát az üllőn pihentette.

– Egy idézést hoztam neki ma délután négy órára.

– Rendben van, rakja csak le oda a papírt, majd átadjuk neki.

– Azt nem lehet, személyesen neki kell átadnom.

– Akkor menjen a konyhába – mondta borús hangon az öregember, miközben elfordult, és a vasat bedugta a tűzbe, melynek parazsa felizzott a fűtató hatására.

A műhelyben az emberek csodálkozva néztek a rendőr után. Képtelenek voltak rájönni, mi dolga lehet a mester feleségének a rendőrséggel. A mester tudta, ő azonban nem szólt egy szót sem, fel sem nézett, mikor a rendőr teljesítette kötelességét, és elhagyta a műhelyt. Az öregember nem ment be a feleségéhez, hogy beszéljen vele. Akkor sem hanyagolhatta volna jobban a dolgot, ha az idézést a szomszéd házban adták volna le.

Karl ekkor hirtelen odacsapta a reszelőjét, és felkiáltott: - Itt van a Fritz! – és odaugrott az ajtóhoz, amelynek kis, szutykos üvegablakán keresztül felismerte a testvérét. A kis Else odabent a szobában meghallotta a kiáltást és kirohant, és amint Fritz benyitott, belesimpaszkodott, és hagyta, hogy felemelje őt, és ölelgetni és puszilgatni kezdte.

És micsoda ujjongás tört ki ekkor a fiatal emberek között, hogy a Fritz megint szabad, és már nem terheli a gyanúsítás a semmirekellő bűncselekmény miatt, a kicsi karocskájával még mindig a nyakába kapaszkodott és sírt és nevetett és azt mondta, azok a gonosz emberek többé nem zárhatják börtönbe az ő Fritzét, és hogy maradjon itt vele örökre, és soha többé ne menjen el innen.

Apja is félretette a munkáját, és Fritz a kezét nyújtotta felé, melyet kemény kézzel megmarkolt és megrázogatott.

– De hol van a mama? – kiáltott fel Fritz. Miért nem jön elő? Szaladj be hozzá Else és hívd ki, mondd meg neki, hogy a Fritz visszajött.

– Maradj csak Else – mondta az atya – a konyhában van, majd menj ki hozzá.

Fritz csodálkozva nézett az apjára, majd a testvérére. Karl azonban az apja háta mögött valamiféle jelt adott neki, amit bár nem értett, azt azonban belátta, hogy valami történhetett, és jobban tenné, ha pillanatnyilag nem kutakodna utána. Miután azonban a műhelyben apjának és a többieknek futólag elmesélte a történeteket, és azt, hogy ma reggel elengedték, és tulajdonképpen már három órája itt lehetne, és csak az átkozott kulcsár tévedése miatt tartották még vissza, aztán megint felkapta testvérekjét és kiugrott a konyhába, hogy üdvözlje anyját.

Sokáig tartott, mire ismét visszajött, és ekkor a kis Else nélkül, és amikor belépett a műhelybe, odament az apjához, és így szólt hozzá: – Apám, mi történt itt tulajdonképpen ebben a házban? Valamennyien olyan furcsának, oly idegennek tűnök számomra. Úgy tűnik, mintha hosszú éveken át távol lettem volna, és nem csupán egy hete, vagy valamivel több. Mi van veletek? Amikor beléptem a konyhába, anyám a nyakamba borult, és sírni kezdett, mintha meg akarna szakadni a szíve, és később sem akart megnyugodni, és most a kis Elsét vette az ölébe, és egyfolytában csókolgatja a gyereket, és magához ölelgeti.

– Gyere be velem Fritz, meg kell beszélnem veled valamit! – mondta neki az apja komolyan.

– Velem, apám? Történt valami?

– Igen, és olyasvalami, ami tovább nem maradhat előtted titokban, és soha nem is lett volna szabad, hogy titok legyen.

– De előbb nem akarsz kimenni anyámhoz?

– Majd utána, fiam, előbb gyere be velem a szobába, mert a szívem majd megszakadt az utóbbi napokban, és a legfőbb ideje,

hogy megszabaduljak ettől az érzéstől, mert tovább már nem bírom.

– Nem értelek, apám.

– Majd mindjárt megérted – bólintott csendben maga elé az öreg – gyere csak velem, essünk túl a dolgon, mert tovább kell dolgoznom. És te Karl, menj át az öreg Bertramhoz és kérdezd meg tőle, volna-e ideje pár napra átjönni hozzánk, segíteni a gazdaságban.

– Anyám beteg lett talán, apám? – kiáltott fel Karl hirtelen.

– Nem – mondta a lakatosmester – de inkább hagyd, később majd magam megyek át hozzá, gyere Fritz! És bement előtte a szobába, leült az öreg karosszékre, és intett a fiának, hogy egy másik fotelban foglaljon helyet.

– Karl a fejét rázta, el sem tudta képzelni, mi van ma az öreggel, és milyen mély hangon és lassan beszél odabent, és aztán a testvére meg milyen hevesen. A szavakat idekint persze nem értették, de valami különleges dolog történhetett. És ő vajon miért nem tudhatott meg semmit minderről? Ő talán nem tartozik a családdhoz?

Az anya tudta, hogy a két férfi mit vitat meg egymással. Oda-kint a konyhában a szobába vezető ajtó mellett üldögélt összekuporodva, és amelynek küszöbét nem merte átlépni. Arcát kezeibe temette, és vékony ujjai között forró égető könnycseppek peregtek. Így üldögélt ott, míg végül közeledett az idő, amikor a hatóság elé lett idézve, és úgy érezte, hogy onnan nem fog visszajönni. Felállt, összeállított egy kis csomag fehérneműt, csak a legszükségesebbeket, amire szüksége volt, karja alá vette, és a szobát elkerülve végül kilépett a műhelybe, hogy útnak induljon nehéz útjára. Fritz azonban észrevette őt a szoba kis ablakán át, és néhány ugrással kint termett mellette.

– Anyám! – kiáltott felé, és karjával átölelte nyakát.

– És te még mindig anyádnak nevezel? – mondta az asszony csodálkozva, és rátekintett nagy, könnyektől csillogó szemeivel.

– Kedves drága, drága jó anyám! És szorosan, bensőségesen magához ölelte, ő pedig, miközben fejét egy pillanatra a vállára hajtotta, halkan így szólt:

– Köszönöm neked Fritz, szívből köszönöm, most megjelentek előttük, és melletted fogok kiállni – bízzál csak benne! Tiéd kell hogy legyen az, ami jogosan neked jár!

– És te, anyám ...?

– Ne aggódjál miattam, nem érdemlem meg. Isten veled! És még egyszer homlokon csókolva elvált tőle. Szinte akaratlanul a férje felé fordult, hogy búcsút vegyen tőle is, de a lakatosmester karjait a mellén keresztbe fonva borús tekintettel félrenézett. A megbocsátásnak nyomát sem lehetett felismerni kemény vonásain.

– Isten veled, Gottfried – mondta halkan, és kezét nyújtotta felé.

– Isten veled – mondta maga elé Baumann anélkül, hogy ránézett volna, majd elfordult, és visszament a szobába.

A felesége nem mert utánamenni. Karl ekkor előugrott, és megszerette volna tudni, mi van vele, miért búcsúzkodik. Anyja megcsókolta kormos, becsületes képét, még egyszer felemelte a kis Elsét, aki rácsimpaszkodott, és nem akarta elengedni, de ő elszakította magát, és szapora léptekkel kiment az utcára és elindult a rendőrség épülete felé, majd eltűnt annak sötét bejárata alatt.

Witte államügyész igen kellemetlen hangulatban volt ezen a napon, mert olyasvalamibe kezdett bele, amiről nem tudta, hogyan fog eredményesen a végére járni. Jóllehet tudatában volt annak, hogy csak a kötelességét teljesítette, és a törvények szerint a legcsekélyebb felelősség sem terheli, hozhatnak bármiféle ítéletet, de egy pillanatra sem kételkedett az óriási feltűnésben, amit a társadalom magasabb rétegeiben fog kelteni, és jól tudta, hogy számára minden a sikertől függ, mert a világ csak a siker alapján ítélkezik. Ha a vádjával megbukik, akkor komolyan számíthat arra, hogy von Wendelsheim kisasszony égen földön mindent meg fog mozgatni, hogy bosszút álljon azokon, akik fel mertek lépni vele

szemben. De nem csak erről volt szó. Az eset súlyos károkat okozhat államügyészi hírnevében is, mert azt állíthatják róla, hogy közreműködött egy súlyos csalásként beállított ügyben, és ez ellen jó hírneve sem segíthet, amelyet tisztességes emberként szerzett magának a városban. Ebből a szempontból túl jól ismerte a világot.

Ezen azonban már mit sem lehetett változtatni. A nagy kő már elkezdett lefelé gördülni, és a mai, von Wendelsheim kisasszonynál tett látogatásával ezen túlmenően még a hölgyet is sikerült teljes mértékben maga ellen kihívnia. Most már saját magáért éppúgy küzdenie kellett, mint a valódi, vér szerinti Wendelsheim örökösért, és bár tudta, hogy a jó oldalon áll, mindez persze még mindig nem volt elég a két gonosz nőszeméllyel szemben mindaddig, amíg azok érdekei megegyeznek. Bárcsak szembe lehetne őket állítani egymással, de hogyan?

Írnokai közül az egyik ekkor bedugta a fejét az ajtón és látogatót jelentett.

– Nem megmondtam magának, hogy most senkit sem fogadok? – kérdezte éles hangon.

– A fiatal Baumannról van szó, és azt állítja, hogy feltétlenül beszélni szeretne önnel egy fontos ügyben.

– A fiatal Baumann, hm – engedje be! Ő majd segít nekem elgondolkodni a dolgon – morogta félig hangosan maga elé.

Fritz belépett. Kimerültnek látszott és sápadt volt. – Államügyész úr – mondta – amikor utoljára itt jártam, azt hittem, soha többé nem léphetem át az ön küszöbét. A helyzet azonban mégis erre kényszerít.

– Kedves fiatal barátom – mondta Witte – ön mindig kellemes ember volt számomra, és az is marad, bárhogyan is alakuljanak később a dolgok. A nők persze mennek a saját fejük után, de erről inkább ne beszéljünk. Mi vezette ide önt hozzám?

– Apám mindent elmondott ...

– Gondoltam, és így talán jobb is, egyszer valamikor úgyis meg kellett tudnia.

– Anyámat azonban beidézték a rendőrségre, és onnan nem jött haza, az ég szerelmére, talán csak nem fogják szegény aszszonyt fogva tartani?

– Kedves Baumann úr – engedje meg, hogy egyenlőre még a régi nevén nevezzem – ezen nem lehet változtatni – mondta Witte vállát vonogatva. Az igazságszolgáltatás megy a maga útján, de ne gondolja, hogy édesanyja barátságtalan kezek közé került. Magam is ott voltam, amikor megérkezett, és kihallgatták, nyílt, őszinte, bűnbánó vallomást tett az egész ügyről, anélkül, hogy a legcsekélyebb mértékben szépítette volna magát, csak az az egyetlen gondolat hatotta át, hogy megint mindent jóvá tegyen, amivel még magát a rendőrigazgatót is egészen megnyerte. Magam is beszéltem vele, minden könnyítést meg fognak adni neki, amit a börtön házirendje lehetővé tesz. Mindaddig azonban nem helyezhető szabadlábra, míg az ügy így vagy úgy lezárásra nem kerül.

– Szegény anyám ...!

– Anyjának nevezi?

– És nem az volt számomra végig a hosszú évek alatt? Hát nem hűségese szeretettel gondoskodott rólam, és soha, de soha egyetlen goromba szava sem volt hozzám, ameddig csak vissza tudok emlékezni?

– Remélem, még minden jóra fordulhat – mondta Witte.

– És ön tényleg elhiszi, hogy igazat mondott? – folytatta Fritz megindultan – és nem valami rögeszme ragadta magával, amitől most olyasmit állít, ami egyáltalán meg sem történt?

– Én minden szavát elhiszem, amit elmondott – mondta erre Witte nyugodtan és határozottan.

– De az egész olyan mesébe illő, olyan vad, annyira lehetetlen, egyáltalán nem is vagyok képes rá, hogy beleképzeljem magam a történetbe.

– Csoda azért mégsem volna – mondta Witte – hiszen hasonló dolgok tényleg csak a tündérmesékben fordulnak elő, melyekben szegény pásztorok hirtelen hercegekké válnak, és végül községes királylányokat vesznek feleségül. Egyébként szavamat adom önnek fiatal barátom, hogy a világon senki sem képes olyan bolond és őrült dolgokat kitalálni, mint amilyenek valóban megtörténnek, és végül kiderülnek. Ezt bármely jogász tanúsíthatja önnek, mert ami a világ előtt gyakran rejtve marad, mindazt kénytelenek ők mindig minden bonyodalmaikkal és részleteikkel megismerni.

– És ha tényleg így volna, mit gondol, ki a legnagyobb vétkes ebben a csalásban? Talán csak nem a mama?

– Nem, semmiképpen nem, hanem kétségtelenül az a rosszindulatú asszony, a suszter felesége és az ön kisasszony nagynénje.

– A nagynéném? – kérdezte Fritz felsóhajtva. – A természet úgy látszik, nem kegyes hozzám nagynéném megválasztásával, mert ha választanom kellene a jelenlegi és jövőbeni nagynéném között, tényleg nem tudnám eldönteni, melyiket válasszam.

– Köszönöm, nekem egyik sem kéne – mondta Witte szárazon – az ön számára az egyik azonban biztos. Ámde mindezzel csak az időnket pazaroljuk. Mi vezette önt ide hozzám?

– Más semmi, csak az ön szájából akartam hallani annak igazolását, hogy esetleg nem valami őrült gondolat, vagy beképzelés késztette anyámat vallomása megtételére, és ha nem ez történt, akkor azt szeretném megbeszélni önnel, hogyan segíthetnénk rajta, és miként menthetnénk meg.

– Pillanatnyilag egyáltalán nem lehet semmit tenni – mondta az államügyész – hanem hagyni kell, hogy az igazságszolgáltatás végezze a dolgát a maga rendjében. Vizsgálati fogságából nincs ember, aki képes lenne kiszabadítani, még maga az igazságügyi miniszter sem.

– De mégis, mi fog most történni?

– Hát igen, ez jó kérdés – bólintott Witte csendben maga elé – és magam is sokat adnék érte, ha erre a kérdésre meg tudnám adnia a helyes választ. Nagyon sok minden történhet, de az a legfontosabb, hogy ami először történik, az helyes legyen, bár az ördög tudja, hogy itt mi a helyes, mert én bizony nem.

– Azt nem gondolja, hogy anyám egyedüli tanúskodása elegendő lenne?

– Isten őrizzen – ne is gondoljon erre! Az örökösödési bizottság ettől egyáltalán nem hagyná befolyásolni magát, mert ilyesmit végül is bármely anya állíthat, hogy gyermeke számára megszerezzen egy közel félmillió örökséget.

– És a szegény Bruno von Wendelsheim?

– A szegény Bruno von Wendelsheim? – vélekedett Witte. Mondja inkább: Azok a szegény emberek, akik a szegény Bruno von Wendelsheimnek várható öröksége terhére azt a sok-sok ezret kölcsönadták.

– Vissza fogja fizetni.

– Eszében sem lesz, mert jó szándékát nem tudja pénzre váltani. Határozottan meg vagyok győződve arról, hogy több mint harmincezer tallér adóssága van – ha ennyi elég önnek.

– Ez persze elég sok, azonban mégis vissza fogja fizetni – mondta Baumann határozottan – ő vagy én, bármelyikünké is lesz az örökség.

– Tényleg megtenné?

– Ön nem ugyanezt tenné az én helyemben? Ő talán többet vétkezett a cserében, mint jómagam? De az ön részéről mi volna a következő lépés? – ha szabad kérdeznem.

Az államügyész felállt, és néhányszor le-fel sétált kicsiny szobájában.

– Ma Wendelsheimben jártam – mondta – és pont jókor érkeztem, hogy jelen lehessen az ön nagynénje kisasszony heves kitörésénél azzal a fiatal lánnyal – hogy is hívják tulajdonképpen?

– Kathinkával?

– Igen, a Kathinkával. Aztán volt egy beszédem magával a hölgygel, vallomásra akartam bírni, de alaposan melléfogtam.

– Von Wendelsheim bárónő tehát nem tudott a cseréről?

– Nem úgy tűnik. Minden valószínűség szerint von Wendelsheim kisasszony ezt gaztettet feltehetően az apja tudomásával hajtotta végre.

– Tagadott?

– Odáig el sem jutott, hogy tagadjon, mert ezzel védekező álláspontra kellett volna helyezkednie, hanem pillanatokon belül támadásba lendült, mint egy derék hadvezér, és be kell vallanom, hogy ennek során rendkívülit produkált. Ebből a hölgyből sohasem lehet majd vallomást kicsikarni, előbb árulná el egy szék, hol állt a fa, amelyből készítették.

– És nem lehetne az egész ügyet egyszerűen visszavonni? Is-ten a tanúm, én nem kívánom ezt a gazdagságot, pláne ha ekkora nyomorúságot hoz egy csomó emberre ...

– Erre már túl késő, fiatal barátom – mondta Witte – éspedig nem csupán a bíróságok, hanem elsősorban a saját apja, a lakatosmester miatt is, mert az ő feje keményebb mint a vas, melyet kovácsolni szokott. De egyébként sem volna lehetséges, az ügy már sokkal előrehaladottabb állapotban van, már akkor sem tudnánk visszalépni, ha akarnánk. De nem is akarunk – fűzte hozzá még makacsul – bizonyos mértékig már kettős küzdelem lett belőle, amit most már becsületbeli kötelességem megvívni az ön nagynénje kisasszonnyal.

– És anyám?

– Ne aggódjon érte! Az ön nevelőanyja persze hibát követett el, és ezért bűnhődni kell, de ha a vizsgálat úgy alakul, ahogy én

vélem, nem lesz túl kemény a büntetése. A báró ítélete már nem lesz ilyen kedvező, aki kétségtelenül nyugodt megfontolásból cselekedett, és csak az a dörzsölt suszterné tett túl rajta.

– Ezek szerint Benno a testvérem volt! – sóhajtott fel Fritz – és ő, mennyire kedveltem a fiút anélkül, hogy tudtam volna. Mennyi órán át ültem ágya mellett és néztem jószágos, okos szemébe! Az a szegény lány azonban, akivel a kegyelmes kisasszony most oly keményen bánik, hűséges ápolónője volt, és Benno olyan szeretettel csüngött rajta.

Witte az ablaknál állt, és az üvegtáblán dobolt ujjával – mi-csoda átkozott egy történet – szólalt meg végre – és számunkra nem marad más hátra, mint hogy szarvainál kapjuk el a bikát, amint mondani szokták, és a bika jelen esetben nem más, mint a kegyelmes nagynénikéje.

– Képtelen lennék együtt érezni vele – mondta Fritz.

– Igen, és csak az a kellemetlen a dologban, hogy erre egyáltalán nem is tart igényt. A fogait vicsorgatja, és ha az ügyet, ahogyan most áll, az esküdtek elé visszük, akiknek a tanácskozása a legrövidebb időn belül megkezdődik, akkor elképzelhetetlen, hogy megtalálják a helyes utat.

– De nem volna lehetséges további tanúkat felhajtani?

– Nem, az a nőszemély, aki annak idején a Heszbergernének segített, és akinek a vallomása most rendkívül fontos volna, ahogy anyjától, a Baumann-nétől hallottam, sajnos időközökben már meghalt. Édes Istenem, azóta már huszonnégy év telt el, és a fiatal báró később odarendelt dajkája – az ő történetét pontosan ismerem – semmit sem tud és nem is tudhat, mert amikor ő odaért, akkor az egész ügy már le volt rendezve.

– Von Wendelsheim hadnagy, akinek örökösödési igényét most veszély fenyegeti, tudja már, hogy kik a valódi szülei?

– Nem, és bizonyára kellemetlen meglepetés lesz számára, azonban a dolgok jelenlegi állása szerint nem is fenyegeti túlzot-

tan nagy veszélye annak, hogy elveszíti, mert szinte kénytelen vagyok azt hinni, hogy mi fogunk megbukni.

– És akkor anyámat elengedik?

– Nem hiszem, hogy ebben az esetben további fogva tartására volna elég indíték, hiszen a csalás szándékát be tudjuk bizonyítani, és ha a többi résztvevő ezt megúszhatja, akkor egyedül Baumann-nét nem lehet megbüntetni.

– Hát akkor legyen Isten akarata szerint – mondta Fritz Baumann – ha rajtam múlna, és az örökségről való lemondással anyám kiszabadíthatnám, akkor örülnék ennek a pillanatnak, és már most megadnék erre önnek minden felhatalmazást, de mivel nincs rá semmi lehetőség, kénytelen vagyok az ügyet a sorsra bízni, és remélem, semmi dolgom nem lesz az egészszel, míg túl nem leszünk rajta.

– Ezt sem tudom önnek megígérni – mondta Witte – az egyetlen, bár elég gyenge bizonyíték, amivel talán érvelhetnénk, a különböző résztvevő személyek családon belüli hasonlósága, és az esküdtek előtt ez még fontos lehet. Ebben az esetben azonban önnek éppúgy, mint von Wendelsheim hadnagynak meg kell jelennie a bíróság előtt.

Fritz Baumann mélyet sóhajtott. – Ezen nem tudok változtatni! – és az államügyésznek kezét nyújtva lassan elhagyta a szobát.

Amint becsukta maga mögött az ajtót, az államügyész asszony súlyos selyemruhában éppen az előszobán suhant át, a dolgozószoba ajtaja felé.

– A férjem itthon van? – akarta kérdezni az idegentől, de amint hirtelen felismerte őt, kérdését félbeszakítva olyan gögös, megvető pillantással nézett hátra válla felett, hogy Fritz alig tudott elnyomni egy mosolyt. Mindig van benne valami komikus, ha egy hölgy előkelőnek akar látszani, mert az igazán előkelő hölgy egész megjelenésében mindig egyszerű és természetes, és eszébe sem jutna, hogy fejét ennyire hátravesse.

Witte államügyész asszony azonban büszkén suhant el a fiatal-ember mellett, mint egy hattyú a csendes árban, és eltűnt az iroda-helyiségben, ahol az ülve dolgozó írnokok székeikről felugrottak, és akik állva voltak, azok pedig meghajoltak.

– Férjem a szobájában van? – kérdezte.

Egyikük tollával tiszteletreméltó igenléssel a következő ajtó felé mutatott, és a hölgy, homokot, papírfecniket, elhasználódott tollhegyeket, és minden mást, ami a földön szanaszét hevert, maga után söpörve eltűnt férjének szobájában.

– Mit akart nálad már megint ez az ember? – hangzott első kérdése, amint megszólalt.

– Melyik ember, gyermekem?

– A Baumann úr, ha neked így jobban tetszik.

– Ah, a fiatal Baumann, volt némi megbeszéltnivalója velem.

– És még bement tenni a lábát a házukba, azok után, ami történt?

– Drága gyermekem – mondta az államügyész, aki az utóbbi meglepetés óta, ami Heszbergeréknél érte, kezdte magát önállósítani felesége gögös lényével szemben, mely teljesen fatális volt az ő szerény személyéhez képest – ha te a nagynénikéjéhez jársz látogatóba, akkor a látogatást ő is nyugodtan viszonzhatja felém.

– Witte! – kiáltott fel az asszony inkább felháborodva, mint megrémülve – tudhatod, hogy csak a Frühbach tanácsosné csábított rá erre, lealacsonyító és méltatlan tőled, hogy ezért szemrehányást teszel.

– Mit óhajtasz kincsem? Éppen távozni készültem.

– Tanácsod akartam kikérni valami miatt – mondta az asszony gyorsan félbeszakítva őt, mert gondolatai pillanatnyilag teljesen mással voltak elfoglalva. – A fiatal Weldern báró, minden bizonnyal ismered az öreg Weldern bárót, akinek az a csodálatos lovagi birtoka van itt a közelben a hegyek alatt, látogatóban volt

nálunk ma reggel, és meg akartalak kérdezni, hogy megfelelőnek taranád-e, ha holnap estére meghívnanék őt egy csésze teára? Arra gondoltam, hogy ...

– Mondanék neked valamit kedves gyermekem – szakította őt félbe az államügyész – és megkérlek rá, hogy a jövőben ehhez tartsd magad: Ezennel a legszigorúbban megtiltom neked, hogy mától kezdve teára, kávéra, ebédre vagy vacsorára a nemesség köreiből bárókat, grófokat, vagy legyen bármi más rangjuk, meghívjál hozzánk!

– De Witte! – kiáltott fel az asszony és csodálkozásában összezecsapta a kezét.

– Remélem megértetted, amit mondtam

– Te megőrültél? – kiáltott felé gyengéden felesége.

– Még sohasem voltam ennyire észnél, mint ebben a pillanatban – válaszolt az államügyész miközben kalapja után nyúlt, mert szándékában állt, ezt a jelenetet amennyire csak lehet, lerövidíteni.

– De a mi társadalmi helyzetünk ...

– Igen tiszteletre méltó mindaddig, amíg annak talaján mozgunk, és akkor majd megspórolhatjuk magunknak az olyan megalázó helyzeteket, mint amilyet most kell megtapasztalnunk.

– Miféle megaláztatásról beszélsz? – kérdezte az asszony csodálkozva.

– Ez egy kis meglepetés lesz számodra, kedves szívem – mondta Witte, amit pillanatnyilag még megtartok magamnak, de felkészülhetsz rá. Remélem, nem veszed rossz néven, hogy most magadra hagylak, mert sürgős dolgom van.

– De a ház asszonyaként mégiscsak meghívhatok valakit, ha kedvem úgy tartja? – kiáltott fel az asszony felháborodva ezen a kíméletlen és szokatlan bánásmódon.

– Mégsem teheted meg kincsem – mondta Witte, aki ma pont olyan hangulatban volt, hogy véghez is vigye egyszer kinyilvánított akaratát – vagy abba a kellemetlen helyzetbe kerülhetsz, hogy sem én, sem Ottilie nem fogunk részt venni az általad szervezett ünnepélyes alkalmon, és tudom vagy annyira megértő, hogy kímélni fogod magad egy ilyen nyilvános blamáztól. Ezzel felkapta botját a sarokból és ezekkel a szavakkal: – a rendőrségre megyek, átment az írnokok szobáján, lement a lépcsőn, magára hagyva mérhetetlenül felháborodott feleségét.

Odalent az utcán órájára nézett – még túl korán volt, volt még egy félórányi ideje, amikor beszélni tud majd a rendőrigazgatóval, mert a mára tervezett értekezletnek, mint jól tudta, még nem lehetett vége. Ennek ellenére mégis inkább az utcán töltötte idejét, mintsem az utóbbi nyilatkozatát követően meghosszabbítsa a jelenetet feleségével. A hátralévő időben kis sétára indult a városi parkban, ebben a napszakban kevesen jártak arra vagy egyáltalán senki, és közben hátha támad valami jó ötlete, hogy azt az ügyet, amely most leginkább nyomasztotta, megfelelő módon kezelje és fejezze be. Ámde semmi sem jutott eszébe. Bármiféle eszköz ötlött is fel benne, mindenhol kőkeményen szembe találta magát a két asszonnyal, Heszbergernével és a kegyelmes kisasszonnyal, és nem talált kiutat ebből a labirintusból.

– Ah kedves államügyészem! – hallott meg egyszer csak egy hangot, és ugyanakkor érezte, amint egy kar az övébe fonódik. Némileg meglepve arra fordult, felismerte Fröhbach tanácsos kövérkés, jóindulatú képét, aki szemüvege felett barátságosan felé biccentett.

– Ah, kedves tanácsosom!

– Szintén egy kis séta, kedves barátom? Nekem is ez az egyetlen orvosságom, már ami az emésztésem illeti. Én mondom magának, ha délután sikerül rendesen kiizzadni magam, estefelé még egyszer olyan jól érzem magam. De amit éppen említeni akartam, nem tudja véletlen, már megint mi ez a legújabb történet? Az előbb, amikor elhaladtam a rendőrség előtt, az egyik rendőrtől hallottam, a feleségének van egy kis gyümölcsöskertje,

aki gyümölcsöt és zöldséget szokott hozni nekünk, ezáltal ismerkedtem össze a férjével is, és tudja jobb, ha az ember jóban van a rendőrökkel, hogy éppen most zárták be a Baumannét, a lakatos feleségét aki a Heszbergerné testvére, és most már biztonságba van helyezve.

– Annak a rendőrnek lehetett volna jobb dolga is, mint hogy kifecsegi a fészekből – mondta Witte.

– De drága barátom – mondta Frühbach – nekem mégiscsak elmondhatja, mivel jól tudja, hogy senkinek sem fogom továbbmondani. Mindenesetre a rablási ügyel van kapcsolatban, és a két testvér összejárt. Micsoda szerencséje volt, államügyész. Ugye milyen igazam volt, hogy rögtön ragaszkodtam a házkutatáshoz, és erre felhatalmazást adtam önnek? Egyébként soha az életben nem jutottunk volna a banda nyomára.

– Persze hogy nem, kedves tanácsos, persze hogy nem – mondta Witte, aki csak a kiutat kereste, hogy megszabadulhasson terhes kísérlőjétől, mert nem csak egy rendes társalgást fecsegett halálra, hanem minden épeszű gondolatot is.

– Egy egészen hasonló eset jut eszembe Schwerinből – folytatta a tanácsos, aki ekkor dagadó vitorlával kezdett úszkálni saját elemében, és egyre csak tovább áradozott. Volt nekünk annak idején egy szolgálólányunk, egy egészen derék, rendes személy, legalább is, ahogy gondoltuk, és a testvére néha ellátogatott hozzá, de olyankor mindig eltűnt tőlünk valami, olykor egy kanál, olykor egy szalvéta, néha egy-egy szennyes ruhadarab, de nem gondoltunk sem a lányra, sem a testvére, mert olyan rendes emberek voltak. A feleségem azonban, aki igen csak jó megfigyelő, én mondom önnek államügyész, az asszony kiváló vizsgálóbíró lenne, pont olyan jól mindig a lényegre tapint, és a Heszbergerné is már régen gyanús volt neki. Mit is akartam mondani? Ja, megvan. A feleségem egy szép napon így szólt hozzám: Te, Meni – mondta – nem bízik ebben a Paulinében, valami nincs rendben ezzel a lánnyal! Én már valami másra gondoltam, és így válaszoltam neki: Igazad van, kedves gyermekem, a Pauline már legalább negyvenhat éves lehet. De a feleségem erre így szólt: Isten őrizz, nem

arra gondoltam, hanem az ezüstkánálra. Ja, vagy úgy, mondom én, és ekkor nekem is eszembe jutott néhány dolog, ami gyanúsak tűnt. A Pauline először valami kisebb örökségről magyarázott nekünk, de én nem hittem a dologban, de végül nem tudtuk rábizonyítani, hogy nem mond igazat.

– Hm – mondta Witte, és a tanácsosra nézett.

– És aztán – folytatta amaz – mindig összedugta a fejét a testvérével. Volt neki egy nagyon rossz tulajdonsága, amiről tudtam: Hallgatózni szokott. Amikor valami bizalmas dolgot beszéltem meg a feleségemmel, erről-arról beszélgettünk, a füle mindig a kulcslyukon volt. Elhatároztam, hogy rajtakapom, egyszer majd jól elárulja saját magát, és amikor megint eljött a testvére, behívtam, hogy mondani akarok neki valamit. Aztán valami Pauline Weber iránt érdeklődtem nála, aki nem is létezett, és azt mondtam neki, hogy az a Pauline egyszer régen meglopott bennünket, és elkezdtem valamivel hangosabban azt a bizonyos Paulinét ócsárolni, hogy micsoda egy rém randa nőszemély, és hogy ezüstkánalat és szalvétákat és fehérneműt és ki tudja még mi mindent elloptott tőlünk. Egyszer csak hirtelen kinyílt az ajtó, és berohant a Pauline, és már azt hittem, hogy darabokra tép engem és a feleségem, olyan dühös volt. Tényleg alig tudtuk megnyugtatni, és mondogattuk neki, hogy egyáltalán nem is róla volt szó, hanem egy másik Paulinéről, mert egyből a rendőrséggel kezdett fenyegetőzni. Még szerencse, hogy mást nem mondtam, mert később kiderült, hogy nem is ő volt, hanem egy gyerekfelügyelő, aki néha járt nálunk a háznál, és akit egy másik lopás alkalmával elkaptak, és mindent bevallott.

Különös, nagyon különös – mondta Witte, és egyvégtében csóválta a fejét – az ember el sem hinné ...

– Hát nincs igazam? – mondta Fröhbach tanácsos, és nem csekély mértékben hízott az elismeréstől. – Igen, néha egész különös dolgok történnek a világban, az embernek csak éles szemmel észre kell vennie. Én mondom önnek, egy szép napon találkoztam Hesse kormányelnökkel, egy régi barátommal a piacon ...

– Bizonyára meg tud bocsátani nekem kedves tanácsosom, itt be kell fordulnom – szakította őt félbe Witte, akinek közben gondolatok árasztották el fejét.

– Nem tesz semmit – mondta Frühbach tanácsos barátságosan, semmit sem veszítek vele, ha elkísérem. Tehát az elnök ...

– De én itt mindjárt betérek a következő házba, valakivel egy fontos dolgot kell megbeszélnem. A történetet pedig elmeséli nekem majd egy másik alkalommal. Rendben?

– Minden bizonnyal, a legnagyobb örömmel – mondta Frühbach, egyébként sem túl hosszú, és ha ön ...

– Ide jöttem ebbe a házba, köszönöm önnek kedves tanácsos. A viszont látásra! – És ezzel Witte belépett egy teljesen idegen házba, ahol egyetlen emberi lelket sem ismert, és elindult felfelé a lépcsőn, mindössze azzal az elképzeléssel, hogy megszabaduljon a tanácsostól, akit képtelen volt lerázni magáról. Addig ment felfelé, míg végül felért egy keskeny, lakattal lezárt padlásajtóhoz, és már nem tudott továbbmenni.

– Te Jóisten! – mondta maga elé, rendesen meglepődve, hová jutottam? Ezek az átkozott lépcsők! De ide legalább nem jött utánam. Most már nekiláthatok, hogy ismét lejussak.

Egészen észrevétlenül ez nem volt lehetséges, mert a lépcső meredek volt és kényelmetlen volt rajta a járás, és némi zaj nélkül nem ment. Amint visszajutott a harmadik emeletre, kinyílt egy ajtó, és egy asszony a fejét kidugva megkérdezte, hogy kit keres.

Witte nem akarta azt mondani, hogy csak a jó szerencsét kereste és azért ment fel, és csak úgy rákérdezett az első névre, ami eszébe jutott: – Meg tudná mondani nekem kedves asszonyom, itt lakik a Müller szabó?

– Igenis, itt lakik – bólintott rá az asszony, most már egészen feltárva az ajtót – kérem, nem lépne közelebb?

– Ezt a pechet! – morogta maga elé csendben Witte és legnagyobb meglepetésére az ajtón lévő névtáblán cirkalmas betűkkel

írva tényleg ott állt: Karl Müller szabómester. Most már semmi sem segített, kérdését követően kénytelen volt bemenni, és első zavarában tényleg nem tudta, hogy mi mást is tehetne. Nem lett volna azonban igazi ügyvéd, ha zavarba jön attól, hogy kiutat kell keresnie, és alig lépett be az apró, elképesztően dohos műhelybe, ahol egy elég sápadt kinézetű fiatalember dolgozott két inassal együtt, máris elindult felé, és megszólította: - Ah kedves Müller uram, Witte államügyész vagyok, és egy Chrysostomus keresztnévű, Müller vezetéknevű szabóurat keresek, de nem találom az egész címjegyzékben. Tudna nekem esetleg felvilágosítást adni, hogy hol találom meg?

Szegény szabó, aki rendesen elámult, amikor azt hitte, hogy egy új vevőt lát belépni, kissé leverten bár, ámde mégis válaszolt: Sajnos nem tud segíteni. Ő maga nemrég dolgozik itt, és semmiféle Chrysostomus Müllert nem ismer.

Witte körülnézett a szobácskában, amit végtelenül tisztán tartottak, de ugyanakkor igen szegényes volt, és alig tartalmazta a legszükségesebb bútorokat is. A mester mellett ott volt uzsonnája, valójában nem több, mint egész napi kenyere, egy megkeményedett kenyérhéj vaj vagy bármi más feltét nélkül. Witte már menni akart, amikor hirtelen megállt a küszöbön, és így szólt: - Nem vagyok igazán elégedett a mesterrel, aki a ruháimat készíti, és szívesen váltanék. Ha ráér, jöjjön el hozzám holnap reggel nyolc órára, de nem később, hogy mértéket vegyen. Ha rendesen dolgozik, nemcsak egy jó vevőre akad, hanem másnak is ajánlani fogom magát. Itt a névjegyem. - És abban a tudatban, hogy jót cselekedett, tovább indult lefelé a lépcsőn.

Már el is felejtette a szabót, mielőtt kilépett volna a házból, mert más dolgok cikáztak a fejében: a Heszbergerné öröksége! Hogy erre eddig nem is gondolt! Ez egy támpont lehet, mert egy pillanatig sem kételkedett abban, hogy Heszbergerné nem tud majd megfelelő felvilágosítást adni arról, hogy honnan jutott annak idején a pénzhez. Nos, hátha végre olyan eszköz jutott eszébe, amivel talán szóra bírhatná Heszbergernét. A tanácsos elbeszélése bár most is, mint az összes többi meséje, egyszerűen zátonyra

futott, valódi ötleteket ébresztett benne, és időre volt még szüksége ezek feldolgozásához.

Mindenekelőtt el kellett még beszélgetnie Baumann-nével, és gyors lépésekkel elindult a rendőrség épülete felé.

A bűnügyi rendőrségen

Witte azon az estén hosszas megbeszélést folytatott a vizsgálót vezető jogtanácsossal, és tudomást szerzett néhány dologról, ami használható volt kezdetben csak futólagos, és egyelőre még tisztázatlan terveihez.

Így például a Heszbergeréknél talált lopott holmiktól a pontosabb vizsgálat során kiderült, hogy számos dolog olyan helyekről származik, ahová Heszberger sohasem tette be a lábát, felesége azonban annál gyakrabban járt ki-be, és az is teljes biztonsággal megállapítást nyert, hogy a nő nem csak orgazda volt, hanem a drágaságok egy részét kétségtelenül ő maga tulajdonította el. Persze közben már sok mindent eladtak, és mivel a suszter részletes vallomást tett, így ennek nyomán iparszerűen üzött orgazdahálózat nyomára bukkantak, amelynek felszámolása meg is történt. Mindent persze nem tudott eladni, és ezeket felhalmozta egy későbbi időpontra. Így többek között az ellopott javak között voltak különböző ezüst holmik, amelyek a Wendelsheimnek címerét viselték, és ezeket szintén bizonyára csak lophatták, és ez Witte államügyészben azt a reményt keltette, hogy a kegyelmes és persze érzékennyé nem egykönnyen tehető kisasszonyt szembe tudja majd állítani az asszonnyal, persze ennél még hatásosabb eszközre is szükség volt.

A vizsgálóbíró egyébként mindenbe beleegyezett, elvárta azonban a gyors előrehaladást az ügyben, és a résztvevők számára hosszas elmélkedéseket nem engedett meg, mert ezáltal, amint állította, soha vissza nem térő előny csúszik ki kezeik közül. Wittének persze más volt a véleménye, saját dolgaiban még túl bizonytalan volt, attól tartott, hogy a nagy sietség miatt elképzelése összeomlik, és kezdeti nekifutásai veszendőbe mennek, ami csak veszteséget jelenthet. A vizsgálóbíró, egy idős, igen rátermett bűnügyi szakember kitartott azonban akarata mellett, és a kegyelmes Wendelsheim kisasszonyt egy expressz küldönc útján másnap reggel tíz órára beidézte a bűnügyi rendőrségre. Az idézésen az indok nem volt feltüntetve, azonban a csendőr, aki az idé-

zést kézbesítette, azt az utasítást kapta, hogy egyidejűleg kérjen egy listát a hölgytől a Wendelsheim kastélyban eltűnt ezüst eszközökről és egyéb holmikról.

Baumann-nétól, akit az államügyész igen csendes és nyomott állapotban talált, azt akarta megkérdezni, hogy milyen helyszínt nevezett meg annak idején a testvére, ahol az állítólagos örökséget felvehetik. Az asszony azt már említette, hogy testvérével a távollétük idejét egy nem túl távoli kisvárosban töltötték. Baumann-né emlékezett rá, hogy Berlinről volt szó, amit a lakatosmester szintén igazolt, mert annak idején határozott meggyőződése volt, hogy a két testvér oda utazott, és mivel a legcsekélyebb gyanúja sem támadt, hogy becsapják, tovább nem is érdeklődött.

Másnap reggel nyolc órakor megjött az általa odarendelt Müller szabó, hogy mértéket vegyen róla. Már egyáltalán nem is gondolt az emberre, aki azonban a harangszóval beállított. Witte elküldött valakit a legközelebbi kelmeboltba, hogy hozasson magának néhány anyagmintát, és annak megérkezéséig beszédbe elegyedett a férjével. Müller született mecklenburgi volt, anyja Alburgból származott, és apja halála után honvágya lett, és visszaköltöztek ide, ahol a férfi a szabad cégalapítás lehetőségét kihasználva megnyitotta műhelyét. Az üzlet azonban még nagyon gyengén ment. Szívesen megházasodott volna, hogy idős anyja válláról levegye a háztartás gondjait, ez azonban még nem ment, kénytelen volt későbbre halasztani, és előbb valamennyi pénzt keresni, mielőtt ilyesmire gondolhatna, mert gazdag lány, azaz olyan, akinek két-háromszáz tallér vagyona van, nem ment volna hozzá.

Szokásos történet volt, egy szorgalmas, derék ember küzdelme a mindennapi megélhetésért. Közben megérkeztek a mintaanyagok, kiválasztották a megfelelőt, amit aztán meg is hozattak, és a fiatal szabómester megígérte, hogy az adott napra pontosan leszálítja a ruhát. Witte biztos volt benne, hogy betartja ígéretét még akkor is, ha éjjel nappal dolgoznia kell.

Közeledett az idő, amikor a bűnügyi rendőrségre kellett mennie. Heszbergerné kihallgatása tíz órára volt kitűzve, és negyedó-

rával a kitűzött időpont előtt érkezett meg odafent. Nem sokkal később előállították az asszonyt, de egész lényére úgy tűnt, az eddigi fogva tartás a legcsekélyebb hatással sem volt. Borúsnak és zárkózottnak látszott, mint mindig, és összevont szemein át megvető tekintettel nézegette a három férfit, a vizsgálóbíró, a jegyzőkönyvvezetőt és Wittét, aki oldalt egy ablak mellett állt, mintha meg lett volna győződve róla, hogy azok minden keresztkérdés ellenére sem fognak semmi mást kiszedni belőle, csak azt, amit hajlandó elmondani nekik. Ki kényszeríthetné őt? A vizsgálóbíró némileg meglepte, amikor elkezdte:

– Heszbergerné, ma nem igazi kihallgatásra rendeltem ide, csak felvilágosítást szeretnék adni különböző, kevésbé fontos dologra a lopási ügygel kapcsolatban.

Az asszony hallgatott és csökönyösen maga elé nézett, a továbbiakra várakozva.

– Ami a különféle, önöknél fellelt ezüstoneszközökre vonatkozik – folytatta a vizsgálóbíró – számos esetben bizonyított az önök tevékenysége. Sok minden nem került azonban elő, különösen néhány olyan darab, ami nagyon fontos volna korábbi tulajdonosaik számára, hogy visszakapják azokat. A férje biztosított bennünket arról, hogy önök semmit sem olvasztottak be, és nincs okunk rá, hogy ebben kételkedjünk, mindenesetre azonban a rendelkezésünkre álló bizonyítékok alapján az elloptott javak egy részét önök eladták, ezek közül néhányat tényleg meg is találtunk, mások pedig eltűntek. Nos, ezen tárgyak közül néhányról kiderült, hogy a Wendelsheim család tulajdonában voltak. Mindez azonban csak csekély része annak, amit önök onnan eltulajdonítottak, és többek között utalást kaptunk arra, hogy egy igen súlyos ezüstitálca után kutassunk, mely a családi címert viseli, amit utolsó látogatása alkalmával kellett onnan elhoznia, mert abban az időben tűnt el.

– És ki állítja mindezt? – kérdezte az asszony borúsan.

– Ez teljesen mindegy – folytatta a vizsgálóbíró – én közlöm önnel, és ennyi elég is.

– Szembesítsenek a báróval – mondta az öregasszony dacosan, és hagyják, hogy ő érdeklődjön nálam az ellopott darab iránt, és én válaszolni fogok neki – és senki másnak.

– A báró – mondta a vizsgálóbíró – súlyos beteg, testileg és szellemileg egyaránt, már egyáltalán nem foglalkozik semmivel, és a kegyelmes von Wendelsheim kisasszony vette át az ügyek kizárólagos irányítását.

– A kegyelmes von Wendelsheim kisasszony kérte, hogy egy lopott tányér iránt érdeklődjének nálam? – kiáltott fel az asszony vadul és haragosan felugorva.

– Mondtam már egyszer önnek, hogy teljesen közömbös, ki kérdezteti – válaszolta a vizsgálóbíró, most én kérdezem öntől, és nekem kell a kérdést megválaszolnia.

– Nem tudok semmiféle tányérról – mondta az asszony dacosan – sohasem láttam ilyesmit abban az Istentől elrugaskodott házban, bárcsak be sem tettem volna a lábamat oda soha.

– Maga egy hétpróbás nőszemély – mondta a vizsgálóbíró – az uraság olyan kedves és barátságos volt odakint, és hálából ezért ön ezüstöt és fehérneműt lopott a ládájukból.

– Ki állítja, hogy fehérneműt loptam a ládájukból? – kiáltotta az asszony villámló szemekkel. – És még hogy kedvesen bántak velem? – Ha tudtam volna, hogy az az átkozott teremtés ... – Ajkaiba harapott, és elhallgatott.

– Mit akart még mondani?

– Semmit, semmiről sem tudok.

– Rendben van. Akkor itt van még Witte államügyész úr, aki egy kérdést szeretne feltenni önnek, amit remélhetőleg jobban meg fog válaszolni, mint az enyéimet.

– A Witte államügyész? – kérdezte az asszony gúnyosan. Azt hittem, ő már mindent tud! Mi kérdezni valója lenne még?

– Mondanék én magának valamit Heszbergerné – válaszolt Witte – többet tudok, mint amennyi magának tetszene és hasznára volna, és amit kérdezni akarok, amint rögvest hallani fogja, semmi összefüggésben sincs azzal, amit ne tudnék, ez csak az egyik hazugsága miatt van. Azt szeretném hallani, hogy hívják azt a helyet, ahol annak idején maga és a testvére felvették az örökséget. Bizonyára tudja, mire gondolok, és hol vannak a papírok, amelyeket erről kiállítottak.

– Nincsenek papírjaim – mordult fel az asszony – huszonhárom vagy huszonnégy év telt el már azóta.

– Az persze lehetséges, hogy ilyen hosszú idő alatt elvesztek – bólintott Witte – de a városra mégiscsak emlékezhet, ahol a pénzt átvették?

Az asszony hallgatott, és borús képpel maga elé nézett.

– Semmi sem segít magán, Heszbergerné – mondta Witte fejét csóválva. Nem akarja bevallani, hogy valójában hol kapták a pénzt. Erre nincs is feltétlenül szükség, mert mi közben már megtudtuk. Az asszony azonban meghalt, a férje szellemileg leépült, tehát a törvény számára már elérhetetlen. A Wendelsheim családból senki másnak nem volt köze a mocskos történethez, mert a kegyelmes kisasszony ehhez túl tiszteletre méltó személy, tehát egyedül önhöz fordulhatunk. Csupán egy helységnevet adjon meg, ahol az örökséget felvették, én rögvest írok oda, és ön igen jól tudja, hogy egy-két héten belül megkapom a választ: Egyetlen szó sem igaz az egészről. Ön pedig annyit elérhet, hogy egy pár héttel később ítélkeznek ön felett. Egyébként ez sem sokat segítene, mert a maguk által elkövetett tolvajlások és egyéb orgazdaság miatt már előbb is börtönbe fognak kerülni. Tehát hol jutottak az örökséghez?

Az asszony merev tekintettel nézett nagy világoskék szemével a beszélőre, és látszólag a legnagyobb figyelemmel kísérte az elhangzottakat. A kérdést azonban nem válaszolta meg rögtön, hanem visszakérdezett:

– Von Wendelsheim báró szellemileg leépült?

– A Wendelsheim családnak, mint már említettem önnek, a jogos örököst kivéve már semmi köze sincs az ügghöz, hagyja csak őket békén – mondta Witte – őket egyáltalán nem kell molesztálni. Az ön testvére már mindent részletesen bevallott. Tehát válaszoljon a kérdésemre ...

– És mit tud minderről testvérem?

– Tehát hol vették fel az örökséget?

– Csak nem hiszi, hogy ...

– Nem is arról van szó, hogy mit hiszek, vagy mit nem hiszek, a formai előírásokat viszont figyelembe kell venni.

– Már nem emlékszem rá.

– Rendben van, nem akarom tovább szorongatni – mondta Witte, órájára nézve. – Most éppen tíz perccel múlt tíz óra, adok önnek egy fél óra gondolkodási időt. Fontolja meg közben, hogy mit fog válaszolni, addigra azonban mindenféleképpen választ kell kapnom, vagy a bíróság azt fogja feltételezni, hogy megtagadja a választ, és ebben az esetben, amint maga is jól tudja, ez ugyanannyit jelent, mintha hallgatásával beismerné, azért nem tudja megnevezni a helységet, mert az nem létezik.

– Ugye megengedi, hogy erre a rövid időre az asszony itt maradjon a másik szobában, hogy utána rögtön kéznél legyen?

– Rendben – bólintott rá a vizsgálóbíró – a mellettünk lévő szoba üres, ott várakozhat. – Csengetett, és amint egyik embere belépett, utasítást adott, hogy az asszony rövid időre menjen át oda, mielőtt visszavinnék a cellájába. Mielőtt azonban még elhagyták volna a szobát, megkérdezte a rendőrt: – Megjelent von Wendelsheim kisasszony, hogy átvegye az ezüsteszközzeit?

– Igen, jogtanácsos úr – válaszolt az ember – éppen most érkezett meg.

– Rendben van. Kérje meg a hölgyet, legyen szíves várjon egy kicsit, vagy nem is kell – fűzte még hozzá. Vezesse el ezt az asszonyt, én majd magam megyek ki hozzá.

Heszbergerné megállt, amint meghallotta a nevet, aztán összeszorított fogakkal követte a férfit.

– Hát így állunk – mondta, amikor belépett a másik szobába – és még ez volna az igazságosság? Azt a nőszemélyt, pusztán csak azért, mert nemesi származású és előkelő, felkérlik rá, hogy lépjen be, miután kocsiján megérkezett, engem meg úgy kezelnek, mint egy kutyát, melyet egyik ketrecből átvisznek a másikba.

– Ha ő is lopott volna, vagy bűncselekményt követett volna el, mint maga – morogta az ember – akkor őt is ugyanígy kezelnék, és most fogja be a száját és üljön le oda arra a székre, amíg vissza nem hívják! Ezzel megint kiment, kívülről rázárta az ajtót, amely az előcsarnok felé nyílt, és magára hagyta a foglyot, akit a méregtől szinte előntött az epe.

– És talán nem volt igaza ennek az államügyésznek, akit gyűlölt, annyira gyűlölt, mint amennyire egy nő egyáltalán gyűlölni képes, amikor azt mondta, hogy megérett a börtönre, történjék bármi is? Azt, hogy a lopásokban részt vett, már nem lehetett tagadni, a megtalált tárgyak elég világosan tanúskodtak ellene. És utána mi lesz? Bezárják, majd gyapjút kell fonnia, és ha egyszer végre kiszabadul, a gyerekek ujjakkal fognak mutogatni rá, és így kiáltoznak utána: – Ő az, ő a tolvaj, akit kieresztettek a börtönből! És von Wendelsheim kisasszony kocsin érkezik előkelően a rendőrségre, és azok az emberek, akik őt lekezeltek, szorgalmasan hajlonganak előtte. És kiért tette mindezt? Egyedül magáért? Talán azért a vacak pár ezer tallérért? És azok közül valaki most barátjaként mutatkozik? Saját testvére árulja el őt, és a lakatos fia, akiből bárót csinált, csak akkor vette észre, ha az utcán találkozott vele. És a kegyelmes kisasszony ...? Eltompulva, fortyogva magába roskadt, és alsó ajkát szorosan és kérlelhetetlenül fogai közé kapta. Odakint minden nyugodt volt, hosszú időn át egy hangot sem lehetett hallani. Aztán egy ajtó nyílt, és rögtön utána hangokat hallott, az erőteljes beszédet jól ismerte, von Wendelsheim kisasszony hangja volt. Ez a nő talán jobb lenne, mint ő? Persze mindent áthárított magáról a szegény elhunyt bárónéra, aki inkább áldozta volna fel saját életét, mint gyermekét. És még hogy a báró

megőrült? Összeborzongott, ha erre a lehetőségre gondolt, mert az egész úgy nézett ki, mint Isten ítélőszéke. És itt ez a sivár helyiség, a rácsos ablakok, és a megvető modor, ahogy mindenki lekezezi! Keble úgy összeszorult, hogy alig kapott levegőt, és ekkor hirtelen felugrott a székéről. Hallgatózni kezdett, odakintről a nevét hallotta. Árnyként odaosont az ajtóhoz, és fülét rátapasztotta.

A kegyelmes kisasszony rendkívül pontos volt és tulajdonképpen nyolc perccel előbb érkezett, azonban igencsak magába fojtott haraggal, mert azt a szégyent kellett megélnie, hogy idézését a bűnügyi rendőrségre, melyet kiküldtek neki, a szokásos nyomtatványra merészelték írni, mint egy közönséges bűnözőnek, ami természetesen az udvaron emberei kezébe kerülhetett, és már ezen felháborodva, hangulatát természetesen a hosszas várakozás sem javította tovább.

– Mit akarnak tőlem? – kérdezte egy öreg rendőrtől, aki magas széken ült állópultja mögött, és egy lista volt előtte.

A férfi csak a vállát vonogatta, rámutatott az egyik ajtóra, és úgy vélekedett, hogy odabent majd megtudja.

– És miért nem mehetek be?

– Mert van még bent valaki – mondta a rendőr anélkül, hogy ránézett volna. Itt minden sorjában történik. Amikor sorra kerül, majd csengetnek.

Ekkor az ajtó kinyílt, és a bírósági szolga kikiáltott: Von Wendelsheim kisasszony a tizenhetesbe!

– Micsoda? – kiáltott fel a kegyelmes kisasszony rémültében felugorva, és pillanatokon belül elsápadt. – Csak nem akarnak becsukni?

– Á nem – nevetett fel az öreg rendőr jóindulatúan. – Nem a tizenhetes celláról van szó, pont maga előtt ott van az az ajtó, oda menjen be, és kezével a jelzett számra mutatott.

A kegyelmes kisasszony mély lélegzetet vett. Az egész környezet valami rejtélyes benyomással volt rá, valahogy teljesen kiszakadt megszokott, korábbi szférájából. Itt senki sem tartott tőle, és még a legalacsonyabb beosztású szolgák is teljes közömbösséggel kezelték, ami felháborította, de egyúttal imponált is neki.

Odament a számára jelzett szobához és benyitott. Nagy, terjedelmes, sivár terem volt, zöld terítővel leterített hosszú asztallal a közepén, körülötte számos szék. Csak ritkán használták ülésteremnek. Az asztalon szétrakva ott voltak a Heszberger házaspárnál lefoglalt lopott holmik, és a másik ajtón ekkor belépett a vizsgálóbíró, Witte kíséretében.

– Kedves kegyelmes kisasszony – szólította meg a jogtanácsos anélkül, hogy elnézést kért volna, amiért hosszan megvárakoztatta az előszobában – kiderült, hogy az ön által jól ismert Heszbergerné önt is jelentős mértékben meglopta. Különféle ezüsttárgyakat találtunk náluk, melyek az önök családi címerét viselik. Volna olyan szíves, és utánanézne, hogy valamennyit bátyja tulajdonaként tudja-e azonosítani?

Wendelsheim kisasszony, akinek ábrázata igencsak elborult, amikor felismerte az államügyészt, már éppen említeni akarta, hogy ugyanolyan jól ki is küldhették volna hozzájuk a holmit ahelyett, hogy neki kellett idefáradnia, az öreg jogtanácsos azonban olyan komoly és méltóságteljes volt, és az is látszott, hogy teljes jogkörrel ura itt a helyzetnek, hogy a kérdést végül elharapta, és eleget tett a felkérésnek. Rövidesen fel is ismerte és azonosította a Wendelsheim kastélyhoz tartozó holmikat, és azt is megemlítette, hogy neki volt is olyan feltételezése, hogy Heszbergerné ilyen cselekedetre vetemedhet.

– És mégis hagyta, hogy ez a nő a bizalmába férközzön, kegyelmes kisasszonyom – mondta hidegen a jogtanácsos. – Kérem, jöjjön át ide a másik szobába, a holmikat később a vizsgálat befejeztével majd visszaszolgáltatjuk önnek. Ezzel előre ment a másik ajtó felé, ahol Witte már ott állt, kezében a kilinccsel.

– Még hogy hagytam, hogy a bizalmamba férközzön? – mondta von Wendelsheim kisasszony, és tetőtől talpig végigmérte az idős urat. – Mit akar ezzel mondani?

– Kegyelmes kisasszonyom – válaszolta a jogtanácsos – az ügy többé már nem titok. Az a Baumann-né, aki annak idején odaadta a fiát, mindent beismert és bűnbánó, beismerő vallomást tett ...

– Baumann-né? – kiáltott fel a kegyelmes kisasszony és rémültében színét változtatta. – Miféle Baumann-né?

– A lakatos felesége – és az ő esetében egy teljesen feddhetetlen személyről van szó.

– Ez azonban még nem minden, kegyelmes kisasszonyom – mondta ekkor Witte, aki utolsó, kétségbeesett kísérletet tett rá, hogy beszédre bírja a hölgyet – a fogságban lévő Heszbergerné is mindent bevallott, és úgy nyilatkozott, hogy a cserét csak az ön kérésére és segítségével hajtotta végre. Mindezért pedig felelősséget kell vállalniuk.

– A Heszbergerné? – kiáltott fel von Wendelsheim kisasszony kitörő dühvel, és Witte ekkor gyorsan kinyitotta az ajtót, miközben intett a jogtanácsosnak, hogy lépjenek be. – És egy ilyen romlott nőszemély, egy ilyen teljesen közönséges tolvaj merészelte mindezt megengedni magának, és a bíróság elfogadja azt, amit egy ilyen teremtés kijelent? Hallgassa csak meg, mit beszélnek odakint az emberek erről a nőszemélyről: Nincs a világon olyan gaztett, amit ez a nő el ne követett volna, és nekem, báró von Wendelsheim testvérének akarja ön ...

Nem jutott tovább, mert ebben a pillanatban feltépték a szemben lévő ajtót és Heszbergerné rontott be, mint egy fúria.

– Micsoda? – üvöltötte – ez a fennkölt nőszemély akar belém kötni, és bűneimet felsorolni? Én pedig csak hallgassak, és fogjam be a pofámat, hagyjam, hogy bezárjanak és meghurcoljanak, csak azért, hogy ő nagyképűen kocsikázhasson és rémhíreket terjesszen más emberekről? Vigye el a hóhér, akkor már én is kinyit-

hatom a számat, mert most már végleg betelt a pohár, és én is kipakolok.

Von Wendelsheim kisasszony megrémült. Elég ravasz volt ahhoz, hogy észrevegye a csapdát, amit állítottak neki, és amint egy pillanatra azt hitte, hogy nem figyelnek rá, mert a két hivatalnok tekintete a felháborodott nőre tapadt, gyorsan az asszony felé kacsintott. Ez azonban elhibázott ötlet volt, csak tovább rontotta a helyzetet, mert Heszbergerné, akinek nem került el a figyelmét, csak most kezdett igazán tombolni:

– Persze, most meg még kacsingatni is kezd, nem igaz? Nos, a Heszbergerné itt van, és mindent hallott. Maga csak ne kacsingasson és adjon nekem titkos jeleket, nekem bizony ne, annak a világnak már vége, és most hallják meg az egész történetet: Fritz Baumann a báró fia, Bruno pedig a lakatos gyermeke és ez a nő az, aki elcserélte őket, és alattomosan ő találta ki az egész ügyet, mert azt hitte, hogy kislányról van szó. Az öreg báró először nem akarta, az asszonynak pedig, a megboldogult bárónénak fogalma sem volt az egészből. Minden igaz, amit a Baumann-né állított, és ha nekem nem hisznek, akkor van itt még valaki a városban, aki tanúsíthatja, hogy mi történt, az az asszony, aki annak idején ápolónőként szolgált a bárónőnél ...

– De hiszen ő meghalt, legalább is úgy tudom – kiáltott fel Witte hirtelen.

– Mert én azt mondtam a Baumann-nénak, és ő el is hitte. De nem így van, a nő itt él a városban, annak idején Mecklenburgba költözött, feleségül ment egy szabóhoz, a férje azonban nemrég meghalt, és ő a fiával együtt visszajött. Azt nem tudom, hogy most éppen hol laknak, de minden bizonnyal meg lehet találni őket. És most dugják be őt is, lehetőleg ugyanabba a lyukba, ahová engem, hogy arra a pár napra, míg itt vagyok ezen az árnyékvilágon, meglegyen a magam öröme.

Witte csendben ujjongott magában a sikeres csel feletti örömeiben, egyúttal azonban beleborzongott, amint látta a fúriát levegőben repkedő hajával, tágra nyílt, titokzatosan világos szemeivel,

aki inkább hasonlított Machbeth¹⁵ valamelyik boszorkányára, mint egy emberi lényre. Elfojtott dühtől és döbbenettől lemerevedve azonban ott állt vele szemben a kegyelmes kisasszony. Saját tehetlensége feletti dühében, és a szemei közé vágott vádtól megdöbbenve, első pillanatban nem is talált szavakat.

Az egyetlen ember, aki az egész szobában látszólag megtartotta hidegvérét, az a hivatalnok volt, aki az asztalnál ülve szinte száguldó tollával gyorsírással minden szót lejegyzett, melyek csak úgy ömlöttek a dühöngő nő ajkaiból. A látványtól azonban von Wendelsheim kisasszony hamarosan megint magához tért, és közben gúnyos pillantást vetett az írnokra, így szólott:

– Nos, Heszbergerné, legalább az urak számára megtette azt a szívességet, hogy elmondott nekik mindent, amiről tudott, vagy tudni vélte, és ezek szerint persze, amint látszik, csalás történt a kastélyban, vagy megpróbálnak ilyen megállapítást tenni. Remélem, be tudom majd bizonyítani, hogy nekem mindehhez nem volt semmi közöm. Most azonban arra kérem az urakat, mondják meg nekem, hogy kihallgatásra rendelték-e be engem ide, vagy csak azért, hogy szóra bírjam ezt az asszonyt.

– Kegyelmes kisasszonyom – válaszolt szárazon a jogtanácsos – mivel önnel szemben egyelőre semmiféle vádemelés nem történt, úgy vélem, hogy ma elengedhetem önt. Csak egyetlen kérdésre válaszoljon még: Végighallgatta, amit ez a persze kevésbé szavahihető asszony önről állított. Milyen alapja lehet az állításának?

– Ami engem illet, ostoba, nyomorult hazugság – válaszolta büszkén a hölgy.

– Tehát mindent tagad, hogy bármiféle tudomása lett volna az elkövetett bűncselekményről?

– Mindent.

– De magát a bűncselekményt nem vonja kétségbe?

¹⁵ Machbeth: William Shakespeare tragédiáinak egyike

– Persze, hogy kétségbe vonom, mert egyáltalán nem tartom lehetségesnek.

– És akkor ő elmehet, engem meg lecsuknak? – kiáltott fel Heszbergerné. – És tudják, hogy mi mindent lopott el ez a nő a bátyjától, amióta odakint ő vezeti a gazdaságot? Minden évben többet, mint amit én és a férjem egész életünkben összeszedtünk!

– Vigye vissza ezt a nőt a cellájába Schulze – mondta a jogtanácsos annak a rendőrnek, aki már Heszbergerné első dühkitörésekor belépett az ajtón.

– És ez lenne az igazságosság! – nevetett fel gúnyosan az asszony. – Elferdítve és kiforgatva, ahogy éppen akarják, meghazudtolva és elcsalva, ami persze az előkelő csócselékre nem vonatkozik, akiket meg sem lehet közelíteni!

– Tüntessék el innen ezt a nőt!

– Gyere, Heszbergerné! – kiáltott rá a rendőr, karját megragadva.

– Hozzám ne merj nyúlni! – üvöltött felé azonban az asszony, miközben kitépte magát kezei közül. – Megyek én magamtól is, nem is akarom látni tovább ezt a zűrzavart, pfuj! – kiáltotta, a jogtanácsos és Witte felé köpve, majd gyors, haragos léptekkel az ajtó felé indult.

Von Wendelsheim kisasszony várt még egy pillanatig. Kifelé hallgatózott, valószínűleg meg akarta várni, míg a suszter felesége elhagyja az előszobát, mielőtt ő is elindulna. Amikor odakint már minden elcsendesedett, így szólt: - Akkor most én is távozok, és nyugodtan bevárom a továbbiakat.

– Bocsásson meg még egy pillanatra – mondta a jogtanácsos, aki eddig halkan sugdolózott Wittével. – Az ön testvére úgy tűnik, szellemileg leépült, nem igaz?

– Az utóbbi napokban legalább is sokat fantáziált, és teljes részvétlenség jellemző rá, de remélem, hogy idővel javulni fog az állapota.

– Akkor engedje meg – mondta a jogtanácsos, hogy egyik emberünk elkísérje önt a Wendelsheim kastélyba, míg a vizsgálat be nem fejeződik, és amíg az esküdtek meg nem hozzák döntésüket. Kérem adjon át neki minden kulcsot, és addig az időpontig ő majd átveszi a birtok irányítását is.

– De jogtanácsos úr! – kiáltott fel von Wendelsheim kisasszony felugorva.

– Kisasszonyom – mondta amaz ridegen – ön súlyos vád alatt áll, nekem pedig még arra is jogom lenne, hogy önt el se ereszssem. Feltételezve azonban, hogy bármikor hajlandó megjelenni, ha a bíróság maga elé rendeli, ettől hajlandó vagyok eltekinteni. A kastély irányítását azonban ezzel szemben amíg a báró rendbe nem jön, vagy a tényleges örökös kétségtelen megállapítása meg nem történik, az általam kijelölt hivatalnok fogja átvenni. Ezzel a feladattal Schuster urat bízom meg, Bessel nyomozó pedig vele megy, hogy közösen mindent lepecsételjenek, a lakóhelyiségeket kivéve.

– Csak nem akarja ezzel azt mondani, hogy rendőri felügyelet alatt kell hazahajtanom?

– Azt nem, de a két úr előremegy, ön pedig majd követi őket kocsijával. Természetesen a kastélyban közben minden a jelenlegi állapotában marad, senki nem lesz elbocsátva, senki sem költözhet be, semmit sem adhat el vagy rejthet el. Witte államügyész úr, tegye meg nekem azt a rendkívüli szívességet, hogy a kormány képviselőjeként ma este kísérje el az urakat, és legyen jelen a fenti feladatok végrehajtásánál.

Von Wendelsheim kisasszony halálsápadttá vált. Meg akart szólalni, de képtelen volt rá. Itt minden olyan üzleti rendben történt. Mi is segíthetne most már rajta! Talán büntudata volt, ami annyira nyomasztotta? Ellentmondani azonban nem merészelt, ajkait úgy összeszorította, hogy kifehéredtek. Kitámolygott a szobából, és kilépett az előtérbe.

– Tudja, jogtanácsos, mi a legkülönösebb ebben a történetben? – kérdezte Witte, aki az utóbbi percekben fel-alá járkált a

szobában, és gondolatban jókedvében kezeit dörzsölte, majd hirtelen megállt a megszólított előtt. – Az, hogy azt a bizonyos Müller szabót és édesanyját, akiről a Heszbergerné az előbb beszélt, tegnap este véletlenül megtaláltam, persze természetesen akkor még fogalmam sem volt róla, hogy ehhez az ügghöz bármi köze lenne.

– De ez hogyan történt?

– Fröhbach tanácsos, évszázadunk legunalmasabb embere elől kétségbeesésemben bemenekültem egy teljesen idegen házba, de a történetet inkább majd egy másik alkalommal részletesen elmesélem. Röviden összefoglalva a Müller most nekem dolgozik.

– És biztos benne, hogy arról a bizonyos Müllerről van szó? Hiszen a Müller név ...

– Kétségtelenül, és most már mozgósítsuk ki az ügyet jelenlegi állapotából, bízom bennem, és kérem, kicsit sűrűsítse meg indulásunkat, mert a kegyelmes kisasszony a végén még unatkozni kezd.

A jogtanácsos szokása szerint keveset beszélt, de meglehetősen gyorsan cselekedett. Igen rövid idő alatt mindent elrendelt, és az odarendelt fiákert az urasági kocsis legnagyobb csodálkozására von Wendelsheim kisasszony kocsijának kellett követnie. Amint a kastélyt elérték, a kisasszony pillanatokon belül szobájába akart menni, és be akarta reteszelni maga mögött az ajtót. Erre azonban nem kapott rögtön engedélyt. Schuster hivatalnok, aki sohasem végzett félmunkát, mindenekelőtt saját kezűleg zár alá helyezte és lepecsételte a kisasszony valamennyi iratát, bármennyire is volt ő ezért ingerült és felháborodott. Erre persze nem is volt külön megbízása, Witte tanácsára azonban mégis megtette, mert nem tudhatták, később esetleg nem lesz-e rájuk szükség, és mekkora jelentőségük lehet. Aztán a hölgynek át kellett adnia minden kulcsot. Ezüst eszközök, fehéreneműk és minden olyan holmi, ami a mindennapi élethez nem feltétlenül szükséges, pecsét alá került, az egyéb dolgokról leltárt vettek fel, és Witte csak éjjel körül hagyhatta el a kastélyt, hogy visszatérjen otthonába.

Az öreg bárót egyáltalán nem is zavarták. Nem tapasztalt, vagy nem is látott semmit a kastélyban történt változásokról. Odafent

szobájában asztalánál ült, szolgája sötétedéskor bevitt neki egy lámpát. Könyvtárából magához vett néhány könyvet, és most az-zal volt elfoglalva, hogy a kötetekből lapokat tépett ki, melyekből ollóval különféle komikus figurákat vágott ki. Ehhez volt némi adottsága, és lényegében ez volt az egyetlen, amit eddigi egész életében megtanult.

Meglepetések

Másnap Witte már kora reggel szorgosan tevékenykedett, mert most már meg volt győződve arról, hogy elérheti célját, csak az volt a lényeg, hogy szilárdan kézben tudja tartani a szerteágazó szálakat. Mindenekelőtt elment a vizsgálóbíróhoz, hogy közölje vele, teljes büntetlenséget szeretne kérni annak a bizonyos ápolónőnek a részére az igazságügyi minisztériumtól, természetesen azzal a feltétellel, hogy a nő mindent őszintén elmond, amiről tudomása van a bonyolult ügyel kapcsolatban. Azt hitte, hogy az úr még ágyban lesz, és fel kell kopogtatnia, azonban már ébren volt, és felöltözött, és ezekkel a szavakkal fogadta:

– Hallotta a legújabb hírt, államügyész? Éppen most kaptam a jelentést, hogy a Heszbergerné éjszaka megfojtotta magát a fogdában. Micsoda átkozott egy történet!

– Bah – mondta Witte akit a halálhír egyáltalán nem hozott ki a sodrából – most már nyugodtan távozhat az élők sorából, mert amire szükségünk volt, azt már megtudtuk tőle, sőt ellenkezőleg, önkéntes halála következtében az általa tett vallomásnak még sokkal nagyobb súlya van.

– És mi hozta önt hozzám ilyen korán reggel?

– Witte közölte vele szándékát, és a jogtanácsos szintén úgy nyilatkozott, egy pillanatra sem kételkedik benne, hogy kérésükhöz megkapják a hozzájárulást, annál is inkább, mert az a bizonyos személy, miközben fontos tanúvallomást tud tenni, magában a csalásban igen alárendelt szerepet játszott.

Még miközben folytatták beszélgetésüket, lovas küldönc érkezett a Wendelsheim kastélyból a jogtanácsoshoz intézett kérelemmel. Von Wendelsheim kisasszony ugyanis látogatóba akart bejönni a városba, és arra kérte a jogtanácsost, hogy adjon neki engedélyt erre.

A jogtanácsos magára a kérelmező levél aljára egyszerűen az alábbiakat írta: „Von Wendelsheim kisasszony házi őrizetben van!” – és a levelet a küldőnccel visszaküldte a kastélyba.

Witte lassan ballagott hazafelé, az ügygel pillanatnyilag nem lehet mit kezdeni, míg meg nem érkezik a válasz az igazságügyi minisztériumból. Az már aligha volt lehetséges, hogy a valós tény, amiről már annyi ember tudomást szerzett, továbbra is titokban maradjon. Kellemetlen érzése támadt, amikor az eddigi báróra, von Wendelsheim hadnagyra gondolt, aki tulajdonképpen fősze-replője volt az egésznek, és valószínűleg még fogalma sincs róla, milyen kellemetlenség vár rá. Egyszer már elhatározta, hogy hivatja őt, és mindent közöl vele, de ki volna közülünk bárki is, aki önként vállalkozna egy rossz vagy fájdalmas hír közlésére? És Witte más okból sem akarta magára vállalni ezt a leleplezést. Ezért azt tette, amit az ember ilyenkor rendszerint tenni szokott. Délutánra halasztotta az ügyet, vagy talán inkább holnap reggelre, ahogy éppen alkalmas lesz, hiszen úgy sem mulaszt vele semmit.

Odahaza is annyi dolga volt, hogy alig látszott ki belőle, ebéd-jével is gyorsan végzett, mert felesége az asztalnál nem szólt egy szót sem, még ő játszotta a sértődöttet, a nemesi vendégek új kelet-tű eltiltása miatt, és még Ottilie is csendben maradt, és szemei környékén piros foltok díszeltek. Witte azonban úgy tett, mint-ha semmit sem venne észre, elfogyasztotta ebédjét, közben szoká-sa szerint megiszogatott egy üveg bort, aztán visszavonult dolgo-zószobájába.

Az írnokok még nem tértek vissza ebédidejükről, amikor hirtelen kopogtattak, és „szabad!” kiáltására von Wendelsheim had-nagy lépett be hozzá a szobába, most már azonban civilben, mert közben leszerelt.

– Zavarom önt, államügyész úr?

– Engem? Semmi esetre sem – válaszolta az öregúr, azonban majdnem megijedt, amint, Bruno von Wendelsheimre nézett, mert az olyan sápadt volt, mint a fal. – Kérem lépjen beljebb ide hoz-

zám kedves báró úr, ha lenne olyan szíves, embereim rövidesen visszatérnek, és odakint foglalnak helyet. Mivel szolgálhatok?

– Államügyész úr – mondta Bruno, aki eleget tett az invitálásnak – én úriembernek ismerem magát ...

– De kedves báró úr, nem foglalna helyet?

Wendelsheim köszönő kézmozdulattal elhárította, és folytatta: – Azért kerestem fel, hogy feltegyek önnek egy kérdést, mint férfi a férfihez.

– Ha abban a helyzetben vagyok, hogy megválaszolhatom – mondta Witte, és ebben a pillanatban szeretett volna húsz mérföldnyi távolságra lenni innen.

– Sokkal inkább abban a helyzetben van, mint bárki más a városban – mondta a fiatalember – mivel, amint biztosítottak róla, az egész botrányos ügy irányítása az ön kezében van. Kérem, válaszoljon, mennyire megalapozott az a szóbeszéd, hogy születésemkor gyermekcserére került sor egy helyi kézműves feleségének gyermekével, és én ezek szerint állítólag nem az öreg von Wendelsheim báró vér szerinti gyermeke vagyok, hanem Bauermann lakatosmesteré?

– Ezer ördög – kiáltott fel Witte meglepetésében – és hol halotta ezt a hírt?

– Válaszoljon előbb a kérdésemre, államügyész úr.

– Ha kikényszeríti belőlem, – mondta Witte vállát vonogatva – akkor kénytelen vagyok igazolni, amire az előbb rákérdezett. De honnan ...

– És ezek szerint én nem az lennék, akinek neveltek, a Wendelsheim ház örököse, hanem egy lakatos fia vagyok?

– Kedves fiatal barátom – mondta Witte zavarban, mert fájlalta, hogy szegény fiatalembernek ilyen meztelen, száraz szavakkal igazolja a tényt – mindenekelőtt az ügyben még nem született ítélet, de persze alapos a gyanú ...

– Én azonban nem egy ítélet iránt érdeklődök – mondta Bruno megindultan – az ön véleményére vagyok kíváncsi, saját, szilárd meggyőződése alapján, és az Isten szerelmére ne gondolja azt – fűzte még hozzá gyorsan – hogy azzal sokkal inkább beteggé tenne, mintha eltitkolná előlem az igazságot. Talán nem kellene tudnom róla, ha ellenemre valami folyamatban van, és gondolja, hogy idegen emberek több együttérzéssel lennének vagy voltak irántam az ügy leleplezése során?

– Igaza van – mondta Witte határozottan – és most arra kérem, mesélje el nekem, hogy mit hallott, és szavamat adom, hogy utána meghallja tőlem a tiszta igazságot.

Bruno ekkor elmesélte, amit hallott, de mindent olyan részletesen, hogy Witte tulajdonképpen utána már semmit sem tudott hozzáfűzni. A fiatalember tényleg mindenről tudott, és az államügyész csak igazolhatta, hogy az ügy pillanatnyilag tényleg így áll, a végérvényes határozathoz azonban előbb az esküdszék döntése kell, melynek legközelebbi ülésére körülbelül nyolc vagy kilenc napon belül kerül sor.

– De most már – folytatta – nagyon kérem, mondja el nekem végre, kitől hallotta mindezt, mert biztosíthatom önt, hogy el sem tudom képzelni.

– Én pedig azt nem vagyok képes felfogni, hogy már korábban miért nem hallottam minderről – mondta Bruno – mert a forrásom igazán nem titkos jellegű. Ma reggel hallottam Fröhbach tanácsostól.

– Fröhbach tanácsostól? – kiáltott fel Witte, fejét csóválva. Akkor már tényleg nem kell titkot csinálnunk belőle, mert ha az az úr tud róla, az rosszabb, mintha a hír az újságban jelent volna meg. De kedves fiatal barátom – folytatta, amint látta, hogy Bruno odalépett az ablakhoz, és forró homlokát az ablaküveghez szorította – az Isten szerelmére, ne vegye úgy szívére a dolgot. Először is az ügy még nincs lezárva. Határozott döntés, legyen ilyen vagy olyan, még egyikünknek sem áll rendelkezésére, és legrosszabb esetben, ej, az ördög vigye, szerencsétlenségtől érik be a férfí,

boldogságban bárki tud vidáman lubickolni, és maga még fiatal, és erős ember, és még maga előtt van az egész világ, egyáltalán nem olyanak ismerem, mint aki könnyen elcsüggedne.

Bruno hallgatott, az ablaknál állt és kitekintett a kertekre és a szomszéd házak hátsó épületeire, de semmi határozott pontra nem figyelt. Az egész látvány homályosan imbolygott szemei előtt. Légvárai, melyeket fiatal éveit óta építgetett és tarka színekben tornyosultak előtte, most dübörögve omlottak össze, és minden, ami számára a háttérben megmaradt, és szilárd alakot öltött, egy lakatosműhely volt, és a fűtatók által felszított tűz. Azt sem hallotta, amit az államügyész mondott, legalább is csak fél füllel. Gondolatban elfecsérelt fiatalságát temette, a jövő pedig sötéten és siváran várt reá. Rebekka – az ő szépséges álma – mennyire büszke volt rá, szembeszállt miatta minden előítélettel és fel szeretne volna emelni magához, és mennyire másként állt most ott a lakatos szegény fia a gazdag zsidó előtt, akivel szemben ráadásul kilátástalanul el volt adósodva! Mégiscsak mérhetetlenül súlyos csapás volt ez, egyszerre mindent elveszíteni, amit mindeddig szilárdan és biztonságosan magáénak mondhatott, családot, nevet, szülőket, vagyont, menyasszonyt, otthont, és helyette semmi mást sem kapni, mint jogot arra, hogy idegenként belépjen abba családba, ahonnan csecsemőként az ajtó elé rakták.

Witte kínos zavarban volt. Szegény fiatalembert, aki ennyire eladósodva kénytelen elviselni mindazt, ami most rázúdult, tényleg nagyon megsajnálta, de azt is érezte, hogy éppen azzal sértené meg mélységesen, ha együttérzést tanúsít iránta. Most kezdje vizsgáztatni? Azonban neki magának sem jutott eszébe semmi, amit mondhatott volna neki.

Odakint az írnokok visszaértek ebédjükről, és ismét elfoglalták helyeiket. A zaj magához térítette Brunot álmodozásából, bátorítanul körülnézett, végül megszólalt:

– Bocsássa meg különös viselkedésemet, államügyész úr, úgy érzem, kezdek terhére lenni, de minden olyan új és idegen számomra, először még bele kell szoknom új helyzetembe éppúgy, mint ezekbe az új ruhákba, melyek mostantól rajtam vannak.

– Még, hogy teremre lenne? De kedves, fiatal barátom, az Isten szerelmére, hogy gondolhat ilyet!

– És mit tanácsol, most mit tegyek? Egyáltalán mit tehetek?

– Pillanatnyilag az égvilágon semmi mást, mint nyugodtan bevárni a döntést. Egyébként, ha Fröhbach tanácsos tud a dologról, úgy ma délután már minden kávézgató társaságban erről fognak beszélni, és ha megfogadná a tanácsomat, akkor tegyen egy kis utazást a rezidenciára vagy utazzon el a hegyekbe, vagy bárhová, ahová kedve tartja. Csak hozza tudomásomra, merre jár, hogy időben értesítést küldhessek önnek, ha vissza kell térnie, hogy esetleg saját jogait védelmezze. Előre senki sem mondhatja meg, miként alakulhatnak a dolgok.

– Azt hiszem, tényleg ez a legjobb, amit tehetek – mondta Bruno némi késlekedés után – különben sem volnék most képes bárkivel találkozni, vagy beszédbe elegyedni. Időre van még szükségem, hogy összeszedjem magam és végiggondoljam a továbbiakat.

– De ugye nem feledkezik meg róla, hogy írjon nekem?

– Azonnal hírt fog hallani rólam, amikor már magam is tudom, hogy hol fogok tartózkodni egy ideig. Valószínűleg valamerre az erdőben, odafent ismerek egy öreg erdészt, talán majd elmegyek vele vadászni. A magány minden bizonnyal jót fog tenni nekem, érzem, szükségem van rá.

Witte szívből kezet rázott vele.

– És addig minden jót kívánok önnek. Remélem, ha majd viszontlát, összeszedettebb és rendesebb leszek, mint ma. Egyelőre még minden olyan idegen és új számomra. – Viszonozta a kézfogást, és elhagyta a szobát. Éppen a lépcső felé indult, amikor az államügyész asszonnyal futott össze, aki pont akkor jött ki a konyhából.

– Ah, kedves báró uram – mondta barátságosan – épp a férjemtől jön? Üzleti ügyek, mindig csak üzleti ügyek. Persze ha az

ember rövidesen nagy vagyont vesz át, akkor mindig sok tennivalója akad. Egy pillanatra nem térne be hozzánk?

– Végtelenül jó hozzám, kegyelmes asszonyom – hebegte Bruno zavartan – de igen sietős dolgom van – a posta ...

– Igen, akkor persze nem akarom feltartani.

– Kérem, adja át üdvözetem kisasszony leányának!

Az asszony kegyesen bólintott, és Bruno boldog volt, amint rövidesen ismét kint volt a nyílt utcán és friss levegőhöz jutott.

Witte nem tudott nyugodni, még annyi mindenről kellett gondoskodnia, hogy képtelen volt a négy fal között maradni. A szóbeszéd gyors terjedése, aminek az okára még mindig nem talált magyarázatot, szintén lépésre kényszerítette az özvegy szabónéval kapcsolatban, nehogy máshonnan tudja meg a hírt, és megfélemlítsék. Ezért úgy döntött, hogy menten elmegy hozzá, és mindent elmond neki, mert magától érthetőnek tartotta, hogy az igazságügyi minisztérium ügyis beleegyezését fogja adni az ügyhöz.

Kezdetben persze félénknek és tartózkodónak találta az asszonyt. Feledékenységgel védekezett, az ügy már olyan régen történt, és annyi minden történt vele azóta, hogy részletekre azokból a régi időkből egyáltalán nem emlékszik. Witte erre azt válaszolta, hogy senki sem sűrgeti, de idővel próbáljon visszaemlékezni. Ha megérkezik az okirat, amely szerint a múltban történetekkel kapcsolatban mindenféle felelősségtől mentesül, úgy tiszteletre méltó jutalomban részesül, amelyből fia itt vagy bárhol más hol üzletet nyithat, ígérte neki, ha mindent hűen és pontosan elmond, amire még vissza tud emlékezni. És abban is biztos lehet, hogy ki fog állni mellette, és bízhat támogatásában. Ha felelőssége alóli felmentés mégsem érkezne meg, akkor egyszerűen ne szóljon egy szót sem, és tartson ki amellett, hogy semmire sem emlékszik, és akkor ebben az esetben sem történhet vele semmi.

Miután ily módon az asszonyt amennyire lehetett, megnyugtatta, és a fiát is sikerült meggyőznie, hogy tényleg semmi csel nincs a dologban, hanem őszintén gondolja az elmondottakat, az utóbbi

napok eseményeit gondolatban felidézve lassan ballagott a sétányon. Pillanatnyilag nem volt semmi határozott célja, csupán egy kicsit egyedül akart lenni.

– Ah, kedves államügyészem – hallotta meg hirtelen a mindehova igyekvő, de soha sehova meg nem érkező Fröhbach tanácsos jól ismert hangját – csak így magányosan? Hallotta már a legújabb hírt?

– Ah, tanácsos! – mondta Witte – rendesen megriadva, mert gondolatban éppen ezzel a hírhedt személyiséggel volt elfoglalva – honnan a csudából bukkant elő ilyen hirtelen?

– Édes Istenem! – mondta a tanácsos – én vagyok a legnyomorúságosabb lény a világon, hiszen az emésztésem miatt a nap felét talpon kell töltenem, és kénytelen vagyok sétálni menni. Maguk egészséges emberek nem is tudják, hogy milyen jó dolguk van, de mondja, hallotta már a legújabb hírt?

– Miféle hírt, kedves tanácsosom?

– Hát azt, hogy a von Wendelsheim báró egyáltalán nem a von Wendelsheim báró, hanem a Baumann lakatos fia. Már az egész város tele van ezzel a hírral.

– Az egész város? – kiáltott fel Witte tényleg elcsodálkozva. – de az ég szerelmére, kitől tudja az egész város ezt a hírt?

– Hát tőlem, barátocskám – vigyorgott a tanácsos, miközben ujjával tiszta szívvel az államügyész bordái közé bökött – én mondtam el mindent, én mondom önnek, mindent, a rendőrség titkolózhat, ha akar, de én nem.

– Ez tényleg nagyon figyelemre méltó – mondta Witte – csak azt nem tudom felfogni, honnan tudja, mert amennyire én az ügyet ismerem, még a bíróság sem tárta fel pontosan.

– Látja, én pedig mégis tudom – mosolygott Fröhbach.

– És nem elárulná el nekem a forrását? – kérdezte Witte. Biztosíthatom, hogy olykor sokat adok arra, hogy gyorsan értesüljek, és ezért némi áldozatra is hajlandó lennék.

– Be fogom ajánlani önt annak az embernek – mondta Fröhbach jóindulatúan – olykor néhány szivar, egy pohár sör vagy bor, ahogy éppen sikerül, egy kis haverkodás, ez a lényeg. Csak úgy kell bánni az emberekkel, mintha közülük való volna, ez hízel nekik, és én mondom önnek, ilyenkor az ember az ujjá köré tudja csavarni őket.

– És ki az a kispolgár, aki ilyen pompás szolgálatokat tesz magának?

– Hát az öreg rendőrhaverom – nevetett Fröhbach – már meséltem róla önnek, a Schultze, Christian a keresztnéve, pompás egy fickó, és nagyon szívélyes. A rendőrséggel egyébként is érdemes jó barátságban lenni.

– Tehát Christian Schultze? Nagyon köszönöm önnek – mondta Witte – ezt a nevet meg fogom jegyezni magamnak. Persze nagyon előnyös, ha az embernek van kapcsolata a rendőrséggel, aki hallgatódzik az ajtóknál, és aztán továbbadja a híreket.

– Hát hogyan lehetne másként hírekhez jutni? – vigyorgott Fröhbach. A bírourak nem mondanak el semmit, mivel nekik ... Ó, ezer bocsánat! – szakította félbe saját magát, mert ebben a pillanatban éppen olyan hangot lehetett hallani, mint amikor egy darab pamutanyagot kettétépnék, és Fröhbach tanácsos széles ballábával, teljes testsúlyával ránehezedett egy idegen hölgy uszályára, aki méltóságteljesen akart elsuhanni mellettük. Ez azonban már nem sikerült, a ruha teljes hátsó része lelógott, és Fröhbach teljes zavarában így kiáltott fel: Ah édes Istenem, végtelenül sajnálom! De kérem, várjon csak egy pillanatra, a feleségem mindig szokott néhány gombostűt szúrni a kabátomba, ha útközben valami véletlenül történne – de hol is vannak? ...

A hölgy olyan pillantást vetett felé, mely kíméletlenül leterítette volna, ha tekintetének ehhez ereje is lett volna, majd hirtelen elfordult, és körbenézett, valószínűleg valami ismerős házat kívánt felkeresni, hogy a hirtelen keletkezett kárt kijavítsák.

– Igazán kétségbeejtő a helyzet ezzel az újabb divattal, kedves államügyész – mondta Fröhbach, amint még egy zavart pillan-

tást vetve áldozata után Witte mellett elindult befelé a városba – én mondom önnek, az ember már azt sem tudja, hová lépjen, és a lépcsőn egy hölgy mögött lefelé haladva épp olyan, mintha az ember hallótávolságon belül akarna maradni, és nem akarná szem elől téveszteni. Kész képtelenség.

– Valóban – nevetett fel Witte, aki igen jól szórakozott a kis közjátékon – de próbáljon csak meg tenni ellene valamit, semmi-féle rábeszélés nem segít. A divat nagyon elegáns olyan helyen, ahová való: szalonokban vagy saját elegáns kocsiiban, az utcán azonban még a legfinomabb hölgyek is összesöpörnek vele mindenféle koszt és mocskot, ami útjukba kerül. És ráadásul nem csak a legfinomabbak – folytatta – nézze csak azt a hölgyet ott előttünk! Súlyos, csipkéekkel díszített bársonykabátja alatt nehéz bevásárlókosarat cipel amint látszik, és hogy néz ki a lába környéke – tiszta sár.

– Ördög és pokol – szólalt meg a tanácsos, aki kicsit feltolta a szemüvegét, hogy jobban meg tudja figyelni a jelzett asszonyt – hiszen ez a feleségem!

Az államügyész az ajkába harapott, de a szerencsétlenség már megtörtént, és ha az ember ilyesmit korrigálni akar, a helyzet csak tovább romlik. Ezért inkább feláldozta saját feleségét, és így szólt: Mindegyik így csinálja, az én feleségem is. Az államügyésznek még szerencséje volt, hogy neje nem volt hallótávolságon belül.

– De asszonykám, te meg honnan jössz? – szólította meg a tanácsos gyengéden, amikor utolérték a hölgyet, és Witte alkalmasnak találta a pillanatot, hogy megpróbáljon oldalirányban lelépni. Fröhbach azonban nem eresztette el a karját.

– A piacról, Menikém – válaszolt a bársonykabátos hölgy. – És te merrefelé igyekszel? Nem akarsz velem hazajönni?

– Ki akartam menni az őrnagyhoz, hogy megbeszéljek vele egy bizonyos dolgot.

– Ah, államügyész úr – mondta a hölgy, pont az ellenkező irányba elfordulva – nagyon örvendek! Közben megpróbálta eltit-

kolni a piaci bevásárlókosarat, ez azonban nem sikerült. – Meni mesélte már magának?

– Igen – bólintott rá Witte – és nagyon csodálkoztam rajta.

– És maga semmiről sem tudott? Hát ez nagyon érdekes! És a felesége tudja már? Asztalbontás után rögtön átugrok hozzá. Az ebéd kicsit késni fog ma, Meni. Édes Istenem, az ember útközben annyi ismerőssel találkozik, de nekem itt most be kell fordulnom, és gyengéden férje felé bólintva tovább söpörte az utcát.

Witte az előbb még meg akart szabadulni a tanácsostól, mivel azonban céljaként az őrnagyot nevezte meg, jobb ötlete támadt. Pillanatnyilag semmi fontos dolga nem volt, nem akarta elmulasztani azt a szórakozást, hogy tanúja legyen az őrnagy meglepetésének. Legalább is Frühbach ne élvezhesse egyedül a helyzetet. Ilyen kilátások mellett még azt is hagyta, hogy útközben schwerini történetekkel szórakoztassa.

Az őrnagy házában egyébként, amikor odaértek, tényleg nagyon kilátástalan volt a helyzet. Az öreg őrnagy maga szokásos karosszékében ült, lába kinyújtva, gypjúpokróccal betekerve. Blessheim asszony, feje keresztkötéssel bekötözve csukott szemekkel feküdt a szófán, és néha egy hatalmas, kamillateás tál után nyúlt, amely a szófa mellé tolt székre volt letéve, és kellemetlen aromájával betöltötte az egész szobát.

Liese megint fogfájással küszködött és nyöszörgött, és azt mondta, hogy most már tényleg nem bírja tovább, és Christian éppen egy nagy üveg orvossággal vánszorgott be a szobába, melyet a patikából hozott, és közölte az őrnaggal, hogy muszáj lefeküdnie, mert egy dudor van a derekán, ami menten felhasad, akár a csontja is kibújhat.

– Istenem, mi van itt, őrnagy? – kiáltott fel az államügyész, amint körülnézett a betegszobában – a maga kórtermében egyre romlik a helyzet! Csak azt mondja meg, hogyan bírja ki mindezt!

– Már én se nagyon bírom tovább – sóhajtott fel az őrnagy – most már tényleg mindennek vége. Itt a lábamon egyre csak hú-

zódik felfelé a baj, aztán amikor eléri az ember testét, akkor vesz még néhány lélegzetet, és vége a dalnak, és kezdődik a végtelenül hosszú szabadság.

– De hiszen teljesen jól néz ki, nincs igazam, tanácsos?

– Kiválóan – nyugtázta amaz – a szép piros orcáival.

– Ó, Jézusom – sóhajtott fel a beteg – na még ez hiányzott, meg sem tudom mozdítani a tagjaimat! Az a korhely, a Christian egyvégtében a derekával nyavalyog, amin egy dudor van. Bárcsak Isten úgy akarná, hogy nekem is csak egy dudorom lenne, hogy egyszer azon kifakadjon minden nyomorúság, de így bent marad, és egyre jobban belém rágja magát.

– Ne vétkezzék – mondta Christian ünnepélyesen – egy ilyen dudort, amilyen nekem van, tényleg nem kívánhat magának egy hívő lélek – én legalább is a legnagyobb ellenségemnek sem kívánnám – és ezek a szúrások, ó, vérben szenvedő megváltóm, azt kívánom, bárcsak végre meghalhatnék!

– Velem meg senki sem foglalkozik – nyöszörögte Liese – akkor se, ha a végén még széthasad az álkapcsom. Persze, ez csak az öreg Liese, és mindaddig, amíg vonszolni tudja magát, és elvégzi a munkát, hasogathatnak a fogai, ahogy akarnak, ki törődik vele? Ezzel kivonult, és úgy becsapta maga mögött az ajtót, hogy beleremegtek az ablakok.

Frühbach tanácsos azonban nem bírta tovább, a titok nagyon nyomasztotta lelkét.

– Hallotta már őrnagy? – kiáltott fel – kitört a gyalázat a wendelsheimi történet körül!

– Miféle wendelsheimi történet? – sóhajtott fel amaz. – Semmiről sem tudok. Mi juthatna itt a tudomásomra? Nekem a kutya sem mond itt el semmit.

– De hiszen pont ezért jöttünk ki ide magához mindketten! – kiáltott fel a tanácsos.

– A wendelsheimi történet miatt? Az öreglány – ó, a lábam – az öreglány még mindig nem nyugodott meg? Hogy az ördög vinné el! A múltkori utunk alkalmával, tanácsos, akkor szedtem fel egy újabb nyavalyát. A megfázás azt a lábam érte, amelyikkel akkor azon a csupasz bőrön ültem, aztán még az az átkozott alma-bor! – Összeszorította a fogait, és öklével a szék karfájára csapott.

– Vajon az a nő még mindig nem higgadt le? – nevetett a tanácsos. Na, azt hiszem, most meg fog nyugodni. Hát nem volt igazam? Most végül minden nem másként alakul, mint ahogy egész idő alatt gondoltam?

– Vigye el az ördög, tanácsos! – kiáltotta az őrnagy, belső fájdalmaitól fogait összeszorítva, és nyomorúságos képet vágva. – Itt fekszek kínok közt gyötrődve, ráadásul még maga is idejön, hogy untasson. Egy szót sem értek az egészből, amit mond.

– Nem érti, amit mondok? A wendelsheimi történet körül ki-tört a gyalázat, mondom. Konstatálták és megállapították a gye-rekcserét. Von Wendelsheim kisasszony benne van a botrányban, tegnap már ki is hallgatták, a Müllernét úgyszintén. A rendőrség kint van a kastélyban, mindaddig, míg meg nem állapítják a jogos örököst. A Wendelsheim hadnagyot lefokozták, az egész város fellázadt ...

– Hurrá! – kiáltott fel hirtelen az őrnagy, székéből felugorva és köszvényéről, borogatásáról, lábairól, hátáról, derekáról és minden egyéb nyavalyájáról teljesen megfeledkezve kiáltozta: – Hurrá, hurrá, hurrá, éljen!

– És az öreg von Wendelsheim báró megőrült – fűzte még hozzá a tanácsos.

– És még egyszer hurrá! – kiáltott megint akkorát az őrnagy, hogy Blessheim asszony felugrott a szófáról és Liese bekötözött fejét rémülten bedugta az ajtón és így kiáltott: A megváltó szerel-mére, itt meg mi történik?

– Liese – kiáltott fel az őrnagy, aki nem igazán szerencsés kísérletet tett arra, hogy egy lábon megálljon, és a másikat, a beteget felemelje – jöjjön csak be!

– Mit csináljak?

– Mit ígértem magának, ha kiderül a Wendelsheim szélhámosság, és visszakapják jogaikat azok, akiket megillet?

– Öt tallért, őrnagy úr, de az úgyis a kéményben van – morogta az öregasszony. – Bárcsak egyszer megkaphatnám mindazt, amit maga már megígért nekem!

– Itt van, Liese – kiáltotta az őrnagy és bal lábát vonszolva odabicegett az asztalhoz, melynek fiókjában levéltárcáját tartotta – itt az öt tallér, és még egyszer hurrá!

– És én megint nem kapok semmit! – mérgelődött Christian.

– Te is kapsz egyet, öreg svéd – menj el vele a patikába és dörzsöltesd be a nyomorult derekadat. És gyertek, szedjétek le rólam ezt a vacak gyapjútakarót és adjátok ide a csizmámat, a kabátomat és a sapkámat!

– De hová akarsz menni, az ég szerelmére? – nyöszörgött Blessheim asszony. Most mit akarsz csinálni?

– A hivatalba, természetesen – kiáltotta az őrnagy – az örökséget zár alá helyezni! Witte direkt ezért jött ki. Nem igaz, államügyész. Velem jön, ugye?

– Ha úgy kívánja, miért ne? – válaszolta amaz, aki csendben magában nem kevésbé örvendezett az őrnagy haszontalan ujjongásán. – De azt hiszem, hogy ezt az utat megspórolhatja magának.

– Nem – mondta az őrnagy határozottan, miközben visszaült székére, és kezdte lefejtetni magáról a takarót – magamnak is ott kell lennem, ezt mindaddig kötelességemnek tartom, míg vonszolni tudom magam.

– De ott mihez akar kezdeni?

– Hallotta. Tiltakozást akarok előterjeszteni, hogy az örökséget ne a Wendelsheim családnak fizessék ki, egy garast se kapjanak, egy fityinget se!

– De drága őrnagy, hogyan akarja ezt megakadályozni?

– Hogyan akarom megakadályozni? Hát nem az áll az örökösödési okirat záradékában, hogy csak férfi utódlás esetén – természetesen házasságon belül – családjának kell kifizetni a vagyont? Ha most azonban bebizonyosodik, hogy a fiú nem is a báró fia – hát nem ezt állítottam én önnek mindig is, államügyész – ha gyermekcsere történt, ami már önmagában is bűncselekménynek számít, akkor a társaságnak annyi! A csizmámat, Christian!

– Igen, kedves őrnagy, mondta az államügyész – mivel azonban a cseregyerek szintén fiú, úgy az örökség minden bizonnyal az övé lesz.

– Fiú? – kiáltott fel az őrnagy, és rémültében lába úgy maradt, félig bedugva csizmájába.

– De hiszen ez teljességgel lehetetlen – kiáltott fel Fröhbach, hiszen a Müllernének csak egy lánya van!

– Müllernének – mondta az államügyész – semmi köze sincs az egész ügyhöz, melyben egyáltalán részt sem vett, az érintett Müllerné egy teljesen másik személy. A rendőrhaverja nem fülelt rendesen. Heszbegerné cserélte el a két fiút, Baumann-nénak, a lakatos feleségének a fiát a báróné fiával, és elhitette a báróval, hogy lány volt, pusztán csak azért, hogy megkapja a jutalmat. Hát mindössze ennyi az egész történet.

– De egy lakatos fia – mondta Fröhbach teljesen összezavarodva – teljességgel lehetetlen, hogy báró legyen, és félmilliót örököljön!

– És miért nem? Ez éppen olyan jól megtörténhet, mint hogy néhány báróból már lakatos lett, nézzen csak körül Amerikában!

– Ó, Istenem, a lábam! – sóhajtott fel az őrnagy és félig felhúzott csizmájával visszazuhant karosszékébe. – Chrisitan, te

számár, húzd már le azt az átkozott csizmát a lábamról, láthatod, alig bírom elviselni a fájdalmat – ó, mennyire ég!

– Képtelen vagyok felfogni az egészet – jegyezte meg Frühbach tanácsos, aki csodálkozva nézett Wittére – hiszen azt hittem, hogy semmit sem tud az ügyről, és most ...

– Csodálkozik, hogy jobban ismerem, mint Christian Schultze, nem igaz? – nevetett fel Witte. Így van, kedves őrnagy, nyugodjon meg. Abban persze teljes mértékben igaza volt, hogy a Wendelsheim családban valami hamis játékot üzték, csak az volt a tévedés – és ez egészen természetes – hogy elcserélt kislányt kerestek. Emlékezhet rá, hogy annak idején Baumannéknál is ilyen irányban nyomoztunk, de ki gondolt volna ilyesmire?

– Ó, a lábam! – sóhajtott fel az őrnagy. – Christian, annyira húzódik itt, tekerd csak rám azt a takarót! Liese, vegye úgy, hogy az utcán találta azt az öt tallért – ó, Istenem, ezek a fájdalmak!

Blessheim asszony már megint kinyúlva feküdt a szófán, csupán Liese tűnt úgy, hogy egészen megfélemezett fogfájásáról, vagy legalább is egy időre felfüggesztette, mert lopva egyre csak az öt tallért nézegette, ami úgy tűnik, a nyomorúságnak ebben a házában valószínűleg nem túl gyakran hullott a kezébe.

Witte azonban már elérte célját, és Frühbach tanácsos is mint-ha parázson ült volna, mert a hírtől, amit hozni vélt, egészen más eredményt várt. Mielőtt azonban elhatározta volna, hogy menjen, vagy maradjon, Witte a kalapja után nyúlt, az őrnagytól röviden elköszönve, aki nem is viszonzta, már kint is volt a szabadban, ahol lendületesen kilépett.

Frühbach valószínűleg szintén azt tarthatta a legjobb megoldásnak, ha távozik, amint azonban az utcára ért, az államügyészt már csak messziről látta, és kénytelen volt feladni próbálkozását, hogy utolérje, és továbbra is kibeszélhesse magát, mert kiáltozására a távozó meg sem fordult.

Az esküdtek előtt

Másnap reggel Christian Schultze rendőr Fröhbach tanácsost még ágyban találta, amikor berontott hozzá, és azon kezdett sópáncodni, hogy állítólag kirúgták a szolgálatból, és mindez miatta történt. Kártérítést is követelt, természetesen azonban nem kapott semmit, a tanácsost azonban leírhatatlanul felidegesítette, és egész reggelijét tönkretette.

Witte közben hallatlanul tevékeny volt, és amint két nappal később az igazságügyi minisztériumból megérkezett a válasz, amely szerint Müllernének, aki nem tekinthető a csalás fő vádlottjának, teljes büntetlenséget biztosított, ha szabadon beismer mindent, amit az ügyről tud, így már ebből az irányból sem állt semmi sem útjában.

Volt azonban még egy jelenet a saját házában, amikor felesége megtudta a valós tényállást. Ottilie elájult, és az államügyész aszszony is menten görcsös fejfájást kapott volna, ha a szobalány borogatással nem lett volna rögtön kéznél. Witte persze előnyös helyzetbe került. Felesége még sohasem volt annyira megszeppenve, mint ezt követően, szinte az ujjai köre csavarhatta volna, és meg volt győződve róla, hogy az eset igen tanulságos volt az aszszony számára.

Közben közeledett a nap, amikor az esetnek az esküdtek elé kellett kerülnie, hiszen Witte a maga részéről mindent megtett annak érdekében, hogy elhárítson minden nehézséget, és ne kelljen elhalasztani az örökség kifizetésének terminusát, ami újabb problémákat okozhatott volna. Bruno szintén jelentkezett levélben, és azonnali válaszában megírta neki a napot és órát, amikor jelentkeznie kell, és amikor elérkezett annak a napnak a reggele, el lehet képzelni, hogy Alburg lakossága mekkora érdeklődést tanúsított az ügy iránt. A publikum már órákkal korábban ott tolongott az ülésterem ajtajában, és a rendőrségnek nem kevés erőfeszítésébe került, hogy a tömeget amennyire lehet, rendben tartsa, és megelőzze a baleseteket.

A lelátók természetesen tömve voltak, amennyi ember csak képes volt rá, betolakodott a terembe, és még az előkelő hölgyeket is laposra nyomták, krinolinjaik ellenére. Olyan esetről volt azonban szó, ami a lakosság minden rétegének érdeklődését felkeltette. A legszegényebb kézműves is legalább annyira részt akart venni ezen az eseményen, mint a társadalom krémje, mert a siker ugyanannyira fontos volt nekik is, és már előre örültek a bírók döntésének, miközben az előkelőségek annak következtében, hogy a felső tízezer ilyen gyengéi a nyilvánosságra kerültek, még nagyobb ellenszenvet éreztek az esküdtbíróság egyébként is túlzottan liberálisnak tartott intézményével szemben. Ennek ellenére úgy érezték, hogy jelen kell lenniük, a világért sem mulasztották volna el a vizsgálatot.

És milyen soká tartottak az előkészületek, mire végül megválasztották az esküdteket, azok elfoglalták helyeiket, és a bíró rövid bevezetővel megnyitotta a tárgyalást! Elsőként Witte államügyész lépett fel a vád képviselőjében, és rövid, de tartalmas beszédében von Wendelsheim bárót és annak testvérét Aurelia von Wendelsheim kisasszonyt azzal vádolta, hogy az akkori bába, a közismert Heszbürgerné közreműködésével a lakatos Baumann felesége és a bárónő gyermekeit elcserélték. Motivációként a bárónak azt a félelmét nevezte meg, hogy nem kap férfi örökös, és ezzel veszendőbe megy az örökség, miközben, mivel tudta, hogy a felesége sohasem adná beleegyezését, testvére segítségét vette igénybe, sőt az is lehetséges, hogy ő beszélte rá. Mindezek után Heszbürgerné, amikor egy fiúcska váratlan megszületése miatt úgy érezte, elveszíti a számára beígért jelentős jutalmat, nem csak a gyermek anyját, hanem az apát és annak testvérét is becsapta, amennyiben eltitkolta azt a tényt, hogy fiú született, és megerősítette őket azon hitükben, hogy tényleg lány volt. Mindez könnyen magyarázható.

Heszbürgerné később még egyszer becsapta a bárót, amennyiben valamilyen kislány megszerzett halotti bizonyítványával elhitette vele, hogy lánya meghalt. Ezzel elkerülte az apa esetleges későbbi kutatását gyermeke után. A halotti bizonyítványt megtalálták von Wendelsheim kisasszony papírjai között, és Witte egy

alapos vizsgálat alapján kiderítette, hogy az a bizonyos gyermek egy távoli faluban teljesen feddhetetlen szülők gyermekeként született, és röviddel születése után meg is halt. Születésénél jelen volt az após és még két rokon, és az első pillanattól kezdve betegeskedő gyermeket az ottani seborvos kezelte, és egész idő alatt haláláig szem előtt volt.

A bűncselekmény Baumanné által vált közismertté, aki lelkiismeret furdalás által gyötörve és egy téves gyanúsítás következtében letartóztatott örökös életét veszélyeztetve látván őszinte vallomást tett. Ebből kiderült, hogy nem szívesen, és félig-meddig testvére által kényszerítve közvetlenül gyermekének születését követően, legalább is az első huszonnégyszer órán belül fiát abban a reményben adta oda, hogy boldoggá teszi őt és a családot, ahová kerül. Amikor visszahoztak neki egy kisfiút, azonban nem a sajátját, magán kívül volt, de már későn. Heszbergerné erőszakoskodott, ő pedig hallgatott – hallgatott egészen mostanáig.

Azt a tényt, hogy Heszbergerné volt a főbűnös, nem csak a bűnügyi rendőrségen felvett jegyzőkönyv szerinti vallomása, melyet később még célszerű felolvasni, hanem az a tény is megerősíti, hogy öngyilkos lett, mert félt a büntetéstől. Azonos mértékben bűnös azonban a gyermek apja, von Wendelsheim báró is, Isten azonban kivonta őt az emberi büntetés hatálya alól, mert szellemileg teljes mértékben leépült, és az orvosok nyilatkozata szerint felépülésére alig van esély.

Egyértelmű, hogy a bárónő semmit sem tudott a gyermekek cseréjéről, annál erősebb azonban a gyanú, a tények alapján szinte bizonyos, hogy von Wendelsheim kisasszony, attól való félelmében, hogy kénytelen megélni a ház fényének kialvását, és mivel saját eszközei nem voltak ennek megakadályozására, ebben a bűncselekményben látta a megoldást, hogy az összeomlást elkerülje. Egyedül ő büntethető, miután a főbűnös kikerült a büntethetőség hatálya alól, ő pedig, mint előkelő és képzett asszony jól tudta, hogy mit cselekszik, és tettét nyilvánvalóan előre megfontoltan követte el. Az esküdteket ezért arra kéri, hogy az eddig a lakatos Baumann Friedrich néven nevelt fiának mint valódi örö-

kösnek a jogait vizsgálja meg, és reméli, hogy a bíróság az említett hölgyet a lehetséges legnagyobb szigorral elítéli, amit a törvény jelen esetben lehetővé tesz.

Witte rendkívül nyugodtan beszélt, és az egyes tényeket, amelyek egyébként a publikum köreiben az utóbbi napokban már meglehetősen pontosan ismertek voltak, világosan, és a lehető legerőteljebben előterjesztette, majd kérte a vádlottak ügyvédjének felszólalását. A publikum azonban alig figyelt a beszédére, mert minden tekintet a két vádlottra, a lakatos feleségére és a kegyelmes kisasszonyra szegeződött, akik oldalt, a vádlottak padján foglaltak helyet, és nagyobb különbséget két nőnemű lény között el sem lehet képzelni, mint amit ők ketten mutattak.

Baumanné, egyszerű, kék kartonruhájában, hófehér főfödővel, szelíd, jóságos ábrázattal sápadtan és összeroppanva, szemeit szégyenében és félelmében lesütve ült a padon, miközben mellette magát büszkén kihúzva, de mélységesen felháborodva a végighallgatott vádakon, bársonyban, selyemben és felékszerezve, pöffeszkedve és haragos tekintetéből minden irányba mérges villámokat szórva, elsősorban azonban Witte államügyészre vetve a kegyelmes kisasszony állt. A nézők köreiben, különösen, ahol egy csoport kézműves foglalt helyet, az emberek már suttogni kezdtek egymás között, és néhány hangos megjegyzés is elhangzott: – Ez egy igazi, gonosz sárkány, nézzétek csak, milyen magasan hordja az orrát, egyáltalán nem is szégyelli magát, és hogy bánik odahaza az embereivel, egy kutyának is jobb sorsa van, mint a szolgáinak!

– Pszt! Pszt! – suttogtak közben mások, mert a kegyelmes kisasszony által felfogadott ügyvéd nem csak kliensét kezdte védeni, hanem az egész vádat légből kapott gyanúsításként támadta. Védencét ennek során szentként állította be, aki mindeddig még soha egyetlen embernek sem adott okot arra, hogy bármivel megvádolja, itt pedig méltatlan módon támadják és gyanúsítják. Baumanné önvádaskodásából persze kiderül, hogy a családjában szándékos lehetett a csere, jöllehet erre vonatkozóan testvére, Heszberegerné halálát követően nincs bizonyíték. A valószínűtlenség azonban tetőfokára hágna, ha azt feltételeznénk, hogy a két

fiút egymással kicserélték. Ennek semmi más eredménye nem lett volna, mint két anyát elszakítani gyermekétől, és a vád persze az előtte szóló fantáziájának tiszteletre méltó szüleménye, ami az esküdtek egészséges értelméről erőtlenül le fog peregni.

Amikor a kegyelmes kisasszonyt ily módon rendkívüli igyekezettel dicsérgette, több irányból is gúnyos kiáltozás hangzott fel: – Hohó! Persze, pont úgy néz ki! – A teremőrök azonban pillanatokon belül helyreállították a rendet, és amint végül beszédét azzal zárta, hogy egy hosszabb frázissal igyekezett kiemelni Baumann-né azon motivációját, amely szerint pont most tett nyilatkozatával saját fiának akarja megszerezni az örökséget, arra kérte az esküdteket, nyugodtan fontolják meg az esetet, és majd maguk is arra a meggyőződésre jutnak, hogy az egész vádat – mint tárgyalásra túlzottan abszurdot – el kell utasítani.

Witte államügyész ekkor tanúként behívatta az őrizetben lévő Heszbergert, és az emberi lealacsonyodás szomorúbb képét aligha lehetett volna elképzelni, mint amilyet a bűnöző mutatott. Fogságának rövid ideje arcát sápadttá és beesetté tette, szemei vadul, szinte örülden cikáztak ide-oda, és a rengeteg ember által megfélemlítve bűneinek és nyomorúságának terhei alatt teljesen össze volt omolva. Tanúként sem keltett különösen kedvező benyomást az esküdtekre, ennek ellenére meg kellett hallgatni, és az elnök kérdéseinek hatására leplezetlen vallomást tett. Semmit sem titkolt el vagy próbált meg szépítgetni. Elmesélte, hogy Baumann-né újszülött fiát egy gyapjúkendőbe csavarva a park erre a célra befűtött kerti lakába vitte, és mindaddig ott maradt vele, míg felesége az egyik előre megbeszélt ablakba kitett gyertyával jelzést adott neki. Akkor odament a kastélyhoz, ahol találkozott feleségével, akinél ott volt az idegen gyerek. Átvette tőle, akit hozott, és odaadta neki a másikat, és odasúgta neki, a testvérének mondja azt, hogy a saját gyereket hozza vissza, mert a cserére nem volt szükség. Sógornője azonban azonnal észrevette, hogy ez egy idegen gyerek, sírni és kiáltozni kezdett, és alig tudta megnyugtatni.

Az ellenpárt ügyvédje ekkor megkérdezte a susztert, megesküdne-e rá, hogy nem ugyanazt a gyereket vitte vissza, melyet

korábban elvitt, és honnan tudja, hogy egy másik volt, ráadásul maga a felesége mondta, hogy ugyanaz.

Heszberger, aki beszéd közben kicsit összeszedte a bátorságát, erre azt válaszolta, ha a felesége nem akarta volna kicserélni a gyerekeket, akkor a bárónéét a gyermekágyas szobából nem vitte volna le a hideg lépcsőházban. Ezenkívül azt is pontosan érezte, hogy kivették a kezéből, akit ő vitt oda, és helyette egy másikat kapott, a második könnyebb is volt, mint az első.

A kegyelmes kisasszony ügyvédje, akinek nem kerülte el a fi-gyelmét, milyen benyomást keltett Heszberger egész megjelenése az esküdtekben, ezt azonnal ki is használta, hogy gyanúba keverje a tanú nyilatkozatát. Ő a fentiekén túlmenően, amint azt az egész világ is tudta, egy tolvaj és betörő volt, és tanúskodása ennek következtében veszít értékéből. Ezzel szemben az ő részéről beidé-zett Barbara Müller tanú Vollmersből, mint a gyermek dajkája, annál előnyösebben lépett fel, mert kezdettől fogva tiszteletremél-tő, törvénytisztelő asszony benyomását keltette, és minden, amit a Wendelsheim családról elmondott, ahová dajkaként hívták köz-vetlenül a gyermek születését követően, rendkívül dicséretremél-tóan hangzott. A „nénikéről” is úgy nyilatkozott, hogy bár egy kicsit erélyes és merev volt, de egyébként egészen jó, és azt is jól tudja, hogy a gyerekcserére vonatkozó együgyű buta beszéd hon-nan származik, a társaság már meg is jelent nála, de jöjjenek csak vissza, majd rendesen lerendezi őket.

– Arra kérem az elnök urat – mondta Witte – kérdezze meg az asszonyt, mely órában érkezett a Wendelsheim kastélyba!

A válasz így hangzott: – Reggel fél hétkor.

– Rendben – mondta Witte – akkor csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy a cserére éjfél és éjjel egy óra között került sor.

Ekkor további tanúkat is szólítottak. Az egyik, a kertész, amint mondta, látta Heszbergert a kertben, és mintha gyereksírást is hallott volna, ebben azonban nem biztos teljesen. A többiek csak arról beszéltek, hogyan nyilvánították ki feltételezéseiket, mivel

szerintük nem volt minden rendben. További, mérvadó bizonyítékokkal azonban nem szolgáltak. Úgy tűnt, hogy a kegyelmes kisasszony ügyvédje már záróbeszédénél tart, kiemelve az ellenpárt vétkes elbizakodottságát, amellyel ilyen semmirekellő érvekkel egy régi nemesi házat sárral mocskol be, és ráadásul még azt az időpontot is kihasználja, amikor annak birtokosa, az öreg báró második fiának halála következtében természetellenes izgalmi állapotban van, és pillanatnyilag idegrendszerét ért betegségben szenved, ezért személyesen nem jelenhetett meg, hogy megvédje saját jogait.

A kegyelmes kisasszony győzedelmes képet vágott. Gúnyos tekintettel nézett a gyűlés felé, amikor Witte teljesen nyugodtan azt kérte, engedjék meg neki, hogy még egy tanút behívjon. Az apró asszony, Müllerné, a szabó Müller anyja jött be a szólításra. Csinos és tiszta volt megjelenése, de ugyanakkor nagyon szegényesnek is látszott, és kezdetben nagyon bátortalan volt, ez azonban rövidesen elmúlt, mert számára ez az eljárás igazi gyógyírt jelentett.

Mindezidáig a Wendelsheim családnál történtek súlyos terhet jelentettek számára és számtalan nyugtalan órát okoztak neki. A mai nappal azonban mindennek vége, a továbbiakban már nem kell titkolóznia az emberek előtt, és már attól sem kell tartania, hogy megbüntetik, ha mindent nyíltan és őszintén elmond, amiről tudomása van.

Látszott, hogy az ellenpárt ügyvédjének fogalma sem volt erről a tanúról, mivel Witte a bíróság elé idézését szigorúan titokban tartotta. Von Wendelsheim kisasszony is meglepődve nézte az apró asszonykát, mivel nem ismerte fel, és arra sem emlékezett, hogy valaha is látta volna. Mit tudhatna ez a nő az egész ügyről?

Az elnök kérdéssel fordult hozzá, és kezdetben alig hallható hangon – fel is kellett szólítani, hogy beszéljen hangosabban – az alábbiakat mondta:

– Annak idején a Heszbergerné már néhány nappal korábban ajánlott engem a bárónőnek ápolónőként. Hát nem emlékszik rám,

kegyelmes kisasszony? Én vagyok az, a Lisbeth, és maga mindig olyan jó és barátságos volt velem szemben!

A kegyelmes kisasszony ekkor valóban felismerte, meglepődése azonban nem tűnt örömtelinek, mert színt váltott, és magához intette ügyvédjét, akinek odasúgott néhány szót. Megjelenése azonban még nagyobb hatással volt a lakatos feleségére, aki kezdetben meglehetősen részvétlenül tekintett fel rá, nevének említésekor azonban felrezdült, és összekulcsolt kezekkel suttogetta maga elé: - Ó édes Istenem, feltámadnak a halottak!

– És magának is ismernie kell engem, Baumann-né – bólintott felé a kis asszony – még akkor is, ha a hosszú, hosszú évek alatt nem láttuk egymást, mert Heszbergerné nem akarta, hogy ellátogassak magához, amikor visszatértem ide. Neki sem nagyon tetszett, hogy felbukkantam, azt hitte, kívándoroltam Amerikába.

– És mit tud maga arról az ügyről, amellyel a Wendelsheim családot vádolják, amely szerint első szülött gyermeküket állítólag elcserélték egy másikkal? Tud erről valami közelebbit elmondani?

– Hát az tényleg úgy volt – sóhajtott fel a kis asszonyka – és néha tényleg azt kívántam, bárcsak ne is lettem volna ott, mert az igazán nem volt rendes dolog ...

– Arra kérném a tisztelt törvényszéket – szólalt meg ekkor a kegyelmes kisasszony ügyvédje – hogy vizsgálta meg ennek a hirtelen beszólított asszonynak az azonosságát, még mielőtt valamiféle mendemondával befolyásolná az esküdteket. Úgy tűnik, nincs egyetlen ember sem, aki ismerné őt, és mivel én ...

– Igenis, igazat beszél – kiáltozták több irányból – a Müllerné az, aki Mecklenburgban volt! – A rendet megint a teremőröknek kellett helyreállítani, majd megkérdezték von Wendelsheim kisasszonyt, hogy ismeri-e ezt a személyt. Tagadta, hogy ismerné. Baumann-né ezzel szemben igazolta, hogy egy távoli rokonáról van szó, és annak idején ápolónőként szolgált a Wendelsheim kastélyban. A kastély kertésze tanúként szintén a teremben volt, és most ő is felismerte, a nézőközönség közül egy asszony is, akire Müllerné hivatkozott. Ezen kívül elővette régi cselédkönyvét

is, amiből egyértelműen kiderült, hogy nemcsak valóban róla van szó, hanem a kérdéses időben tényleg a kastélyban szolgált.

Tanúskodása nagyon ütős volt. Heszbergerné a gyermeket közvetlenül születése után megmosta, becsavarta, és kivitte a szobából, miközben ő maga a mosdótál mellett állt és a vízben kellett pancsolnia, mintha még benne lenne a gyerek. A bárónő csukott szemekkel az ágyban feküdt, és rajta kívül csak a kegyelmes kisasszony volt még a szobában, és majdnem mindig az ágy mellett állt.

Azt hiszi, hogy a kegyelmes kisasszony látta, hogy elvitték a gyereket?

El nem tudja képzelni, hogy másként lett volna, persze a kegyelmes kisasszony nem jött oda hozzá a mosdótálhoz, és nem is nézett oda, a sarokban egyébként is sötét volt, azt azonban mégis látnia kellett, hogy a Heszbergerné kiment, és ilyenkor a bába nem hagyhatná el a szobát.

A kegyelmes kisasszony ügyvédje ekkor feltette azt a kérdést, hogy megesküdne-e rá, hogy von Wendelsheim kisasszony tudta, mi volt Heszbergerné szándéka.

Erre nem esküdne meg, hiszen senkinek sem lehet a szívébe látni. Persze a Heszbergernével sokat beszélt, aztán az ajtóhoz is gyakran odaszaladt, ő pedig közben továbbra is a vízben pancsolt, mintha a gyermeket mosdatná. Aztán a Heszbergerné végül visszajött.

És a kegyelmes kisasszony sugdolódzott vele, amikor belépett az ajtón?

Ezt nem tudná pontosan megmondani, már oly sok év telt el azóta, és senkinek sem akar rosszat tenni, mert a kegyelmes kisasszony mindig jó volt hozzá.

És Heszbergerné visszahozta a gyermeket?

Nem azt, amelyiket elvitte, mondta az asszony fejét rázva. Egy sokkal erőteljesebbet, lényegesen nagyobb fejűt, aki félig meg

volt fagyva a hidegtől és nedvességtől, de rögtön beledugták a melegvízbe, és ott rövidesen összeszedte magát. Csak aztán adták oda a bárónőnek az ágyba, aki szeretgette és puszilgatta, aztán behívták a bárót, és hatalmas örömujjongás tört ki a házban a fiúgyermek születése miatt. Az emberek az éjszaka közepén bort kaptak, ő, és Heszbergerné szintén. A báró még éjszaka kocsit küldött a dajkáért, aki dél felé meg is érkezett, és átadták neki a gyermeket, ő maga pedig még négy héten keresztül a bárónő ápolónőjeként a kastélyban maradt.

Vajon tudta-e, hogy amint vélekedik, a becsempészett gyerek Baumann-né gyermeke?

Tulajdonképpen biztosan nem tudta, de Heszbergerné ezzel kapcsolatos megjegyzései alapján sejtette, de sohasem érdeklődött iránta, mert attól félt, hogy minden kiderül, és ezzel ő is büntetetté válik.

Az ellenfél ügyvédje ekkor néhány keresztkérdéssel össze akarta zavarni, ő azonban kitartott egyszerű elbeszélése mellett, és egyetlen alkalommal sem került ellentmondásba.

Witte ekkor a jegyzőkönyv felolvasását kérte, melyet az írnok lejegyzett, és amelyhez még toldalékokat fűztek hozzá. Heszbergernét korábban még a cellájában felszólították, adja meg a helyszínt, ahol azt a bizonyos örökséget állítólag átvették, de erre úgy nyilatkozott, ne kérdezzenek tőle ilyen ostobaságot, mivel most már ismerik az egész történetet. A pénzt a bárótól kapta maga és a testvére számára.

– Most azonban – folytatta Witte – a leleplezés hatása alatt – arra kérnék engedélyt, hogy az érintett családot az esküdtek elé vezessem. Az öreg von Wendelsheim báró nincs olyan állapotban, hogy megjelenhessen, szomorú betegsége megakadályozza ebben, szellemi leépülése megtörte ezt az egyébként oly erőteljes embert, azonban szeretném, ha önök saját szemeikkel látnák annak igazolását, amit az előbb végighallgattak.

Az engedélyt megkapta, és néhány perccel később, miközben a teremben olyan néma csend uralkodott, hogy egyesek lélegzetvé-

telét is hallani lehetett, kinyílt az ajtó, és belépett az öreg Baumann lakatos két fia kíséretében, velük együtt azonban bejött az eddigi Bruno von Wendelsheim báró is, és helyet foglaltak az esküdtek előtt.

Az öreg Baumann sápadt volt, fogait azonban szorosan összeszorította, jobb- és baloldalán ott állt Bruno és Fritz, miközben Witte Karl, a második fiút Bruno mellé állította. Bruno most már természetesen civilben volt, egyszerű, begombolt kabátban.

Brunonak egy csepp vér nem volt orcáiban, de a számára oly rettenetes pillanatot férfiként viselte, határozott volt és nyugodt, szemei komolyan, de nem kihívóan tapadtak az esküdtekre. Megfigyelhető volt azonban az a hatás, melyet megjelenése a család mellett magára az anyára gyakorolt. Tágra nyílt szemekkel és szétvált ajkakkal, két kezét görcsösen szívére szorítva ült ott, és tekintete majdnem büszkén, ámde mégis rettenetes fájdalommal tapadt fia arcvonásaira.

A család megjelenésekor kezdetben, mint már említettük, valóban titokzatos csend uralkodott a nagy teremben, ez azonban nem tartott sokáig, mert rövidesen bátortalan, alig hallható suttozás kezdődött, ami azonban egyre erősödött, és még maga az elnök is odahajolt a mellette ülő jogtanácsoshoz, és néhány szót szólt hozzá halkan, miközben amaz a fejével bólogatott. A mozgólódás oka Bruno hasonlósága volt a majdnem két évvel fiatalabb Karlhoz, és ők ketten úgy álltak ott egymás mellett, mint két testvér, mint két sarj ugyanazon az ágon. Bruno egy kicsit magasabb volt, arcvonásai kicsit több intelligenciát mutattak, de arcaik a legapróbb részletekig félreismerhetetlenül azonosak voltak, miközben Fritz arcvonásai teljesen más karaktert mutattak.

Fritz haja barna volt, majdnem feketébe hajló, sötét szemekkel, Bruno pedig mint a lakatosmester többi gyermeke szőke és kékszemű, kissé tömpe orral, miközben Fritz profilja több szempontból is hasonlatosságot mutatott von Wendelsheim kisasszonyával.

Ekkor az anya felemelkedett ülőhelyéről, térdei remegtek, szinte erőlködni kellett, hogy egyenesen tudjon állni. Mielőtt

azonban bárki egy szót szólhatott volna, előre lépett, és először halkán, aztán egyre határozottabb hangon beszélni kezdett: – Nem tudom, hogy szabad-e itt megszólalnom, de tovább már nem hallgathatok. Az a gonosz ember azt állította, az egész hazugságot csak azért eszeltem ki, hogy gyermekemnek, a fiamnak megszeressem a nagy örökséget. Ó, ha belelátna a szívembe! Hosszú éveken át fájdalom töltött el a gyermekem miatt, gyötrődtem és emésztettem magam, de mindig csak csendben, mindig csak magamban, mert nem volt egyetlen lélek sem, akivel bizalmasan megoszthattam volna bánatomat. Le is mondhattam volna róla, hiszen a bűn már megtörtént, és én féltem odalépni derék férjem elé, és beismerni neki, hogy mit követtem el, míg végül elhatalmasodott bennem a félelem, hogy a fiú, akit az én bűnöm miatt szakítottak el szüleitől, szerencsétlenül járhat és meghalhat, mert nem ismerik valódi származását. Ekkor már nem bírtam tovább a szenvedést, a saját gyermekem utáni sóvárgás is szinte összeszorította a szívemet. Olykor az utcán találkoztam vele, de ő nem ismert engem, és hidegen elment mellettem, miközben szerettem volna keblére vetni, és ott kisírni magam, ó bárcsak egyszer kisírhattam volna ott magam! Hogyan tudnám mindezt jóvátenni, és milyen fájdalmat okozok neki ebben az órában, nem tudom, és sok mindent nem értek abból sem, amit más emberek itt elmondtak, de ez – ez itt az én gyermekem! – dadogta és Bruno felé közeledett, aki leírhatatlan izgalomban állt előtte. – Ez az én fiam, akit azóta nem szoríthatok a szívemre, amióta azon a szörnyű estén a testvérem kiszakította karjaim közül. Ez ... – képtelen volt tovább türtőztetni magát, és mindenről, bíróról, esküdtekről, ügyésről és nézőkről megfeledkezvén, akik körülötte voltak, görcsösen körülölelte fiát, lassan a földre omlott előtte, átkarolta a térdét és hangosan felzokogott.

Ekkor már Bruno sem tudta tovább türtőztetni magát. Felismerte benne azt az asszonyt, aki gyakran oly bátortalanul üdvözölte őt az utcán, miközben közömbösen elsietett mellette. Ekkor eszmélt rá, hogy ő lehetett az, aki gyakran megható gondossággal kisebb pénzösszegeket küldött neki, melyet saját magától vont

meg, és az asszonyt átkarolva és felemelve a földről ezekkel a szavakkal ölelte magához: – Anyám, drága jó édesanyám!

Ennél a jelenetnél alig maradt szem szárazon az egész gyülekezésben, a kegyelmes von Wendelsheim kisasszony, annak ügyvédje és Baumann lakatosmester kivételével, aki némán és mereven állt a csoport mellett, és más sem jutott eszébe, mint a szégyen és bosszúság, hogy itt kell lennie ezen a helyen.

A tárgyalást majdnem megzavarta ez a váratlan esemény. A kisasszony ügyvédje tiltakozni kezdett, mert megérezte és látta, mindez milyen kegyelemdöfést jelent a siker kilátásaival kecsegtető szándékaira. Witte egyébként a továbbiakban eltekintett a szótól, mivel igen jól tudta, hogy ennek a pillanatnak a hatását csak gyengíteni tudná még a legjobb gondolattal is, amit elmondhatna, miközben az ellentábor ügyvédje azzal a hálátlan feladattal próbálkozott, hogy egy hosszabb beszédben nemcsak az elővezetett tanúkat gyanúsítsa, hanem még a testvérek közötti hasonlóságot is kétségbe vonta, holott már azzal is, hogy ezt tagadta, indirekt mégis elismerte, hogy ő is észrevette.

A törvényszék elnöke ekkor rövid áttekintést adott a tárgyalásról, és felhívta az esküdtek figyelmét arra, hogy esküjükhöz híven gondosan vizsgálják meg, valódi és szilárd meggyőződésük szerint kinek az igényét tartják egyedül jogosnak a Wendelsheim örökségre, és amennyiben a tárgyalás alapján csalást állapítanak meg, ki az, akit büntetendőnek kell tekinteni. Felsorolta az egyes vádlottakat, és megfogalmazta a terhükre róható eljárásukat, amire kizárólag vétkes vagy vétlen választ adhatnak.

Az esküdtek visszavonultak, és a teremben megint elkezdődött a sugdolódzás, mert mindenki közölni akarta szomszédjával a saját véleményét, vagy meg akarta hallgatni annak nézetét, és az emberek saját ítéleteikkel elég hamar készen is voltak. A kegyelmes kisasszonynak, aki büszkébben és gögősebben húzta ki magát, mint korábban bármikor, börtönben a helye, mert ő volt az egész ügy felbujtója, Baumann lakatos feleségét felmentették, mert mindent őszintén beismert, és felfedte a csalást. Fritz Baumann előkelő uraság lett, és a hadnagy úr lakatossá vált ...

Az esküdtek! – harsant végig hirtelen a termen. Kivételesen rövid ideig maradtak távol, és ezért úgy tűnt, hogy szinte semmi véleményeltérés sem volt közöttük (valójában egyedül csak von Wendelsheim kisasszonnyal kapcsolatban). Szóvivőjük ismertette határozatukat, mely körülbelül így hangzott:

Közöttük kétség sem merült fel azzal kapcsolatban, hogy szerintük csalás történt a gyermekek titkos elcserélésével, éspedig úgy, hogy a Baumann lakatos által felnevelt Friedrich fia a Wendelsheim név örököse annak minden előnyével és hátrányával, miközben a mindeddig Bruno von Wendelsheim néven ismert úr tévedhetetlenül a lakatos Baumann tényleges fia.

Annak felesége, Katharina vétkes a csalás ismeretében és annak támogatásában a nevezett ügyben, az esküdtek azonban a tisztelt törvényszéknek figyelmébe ajánlják, hogy vele kapcsolatban enyhe ítéletet hozzon.

Heszberger suszter vétkes abban a tekintetben, hogy segédkezett a bűncselekmény elkövetésében.

Lisbeth Müller asszony vétkes abban a tekintetben, hogy tudatosan támogatta az erőszakos halállal elhunyt Heszbergernét, még akkor is, ha csak alárendelt beosztottként.

Aurelia von Wendelsheim kisasszony vétlen, mivel nincs elegendő bizonyíték arra, hogy ténylegesen részt vett a csalásban, vagy tudomása lett volna róla.

Megint elkezdődött a sugdolódzás, ezúttal azonban indulatos és barátságtalan volt a hangnem, mert az általános hangulat a kegyelmes kisasszony ellen volt, és az emberek az esküdtektől alapvetően mást vártak. A nyugalom azonban rövidesen magától helyreállt, amikor az elnök felemelkedett, hogy az esküdtek kinyilvánított határozata alapján ismertesse a tulajdonképpeni ítéletet, ami közelebb állt a tömeg elvárásához.

Baumann-néről bebizonyosodott a csalás, amely szerint gyermekét titokban elcserélte egy másik asszonyéval, az anya tudta nélkül azzal a szándékkal, hogy saját fiának komoly örökséget

biztosítson, azonban vannak enyhítő körülmények, mivel bűncselekményét bűnbánóan beismerte, és első gyermeke iránt érzett túlzott szeretete motiválta, éspedig az első huszonnégyszerében, amellyel kapcsolatban a törvény még a gyermekgyilkosságot is enyhébben ítéli meg, mintha erre később kerülne sor. A vonatkozó paragrafusok értelmében a bíróság a kiszabható legenyhébb büntetésként hat havi fogházbüntetésre ítéli.

Heszberger suszter esetében a bíróság bizonyítottként ítéli meg, hogy a felesége által nyereségvágyból elkövetett csalást tudatosan és rosszindulatúan elősegítette és támogatta annak elkövetését, ezért háromévi dologházi elzárásra ítéli, ez az ítélet független a vele szemben más bűnügyben folyó vizsgálatától.

Jöllehet Lisbeth Müller asszony bűnössége szintén bizonyított, a magas igazságügyi minisztérium azonban elítélése esetén kegyesen előre elengedte büntetését azzal a feltétellel, hogy mindent bűnbánóan és a valóságnak megfelelően beismer.

Aurelia von Wendelsheim kisasszony büntetlenül elhagyhatja a bíróságot, a Wendelsheim kastély rendőri felügyelete azonban mindaddig fennmarad, míg a jogos örökös, Friedrich von Wendelsheim úr a birtokot át nem veszi. A birtokbavétel lehetősége számára ettől a perctől kezdve nyitva áll

Von Wendelsheim kisasszony úgy látszott, csak erre a pillanatra várt. Bársonyban, selyemben kisuhant a számára oly békétlen környezetből, mert nem minden ok nélkül előbb akarta elhagyni a termet, mint a közönség, mivel annak személyével szemben tanúsított hangulata nem maradt titokban. Csak úgy észrevétlenül és búcsú nélkül azonban mégsem sikerült távoznia, mert ebben a pillanatban minden szempár reá meredt, és alig közelítette meg az ajtót, amelynél néhány rendőr őrségben állt, amikor a közönség mintha összebeszélt volna, általános sziszegés, füttyülés és barátságtalan kiáltozás tört ki, sőt néhány fickó a legdurvábbak közül, teljesen véletlenül almával zsebeikben, mellyel éhségüket csillapították volna egy túl hosszú tárgyalás esetén, feláldozta uzsonnáját, és még az volt a szerencséje, hogy nem kellett túl messzire men-

nie, mert néhány kenyérdarab, kolbászvég és azok a bizonyos almák már kezdtek feléje záporozni

Dühtől falfehéren sikerült végül az ajtót elérnie és kiosonnia, hogy odalent bevágódjon a rá váró kocsijába, és a méregtől magán kívül visszahajtsa a Wendelsheim kastélyba.

A tárgyalásnak azonban még nem volt vége, mert az elítéltnak előbb nyilatkoznia kellett, hogy aláveti-e magát a büntetésnek, és a rend helyreállítása némi fáradságba került. Katharina Baumann, aki eddigre visszatámolygott padjára, és ott csendben sírdogálva üldögélt, halkan megköszönte a bírónak enyhe ítéletét, sokkal szigorúbb büntetésre számított, amit talán meg is érdemelt.

Ekkor Fritz Baumann, most már Friedrich von Wendelsheim lépett elő. Mindeneddig szinte mozdulatlanul állt helyén, bár keblét változó érzelmek gyötörték. Izzó szavakkal válaszolt mindazt a szeretetet és gondosságot, mellyel ez az asszony, akit mindeneddig anyjának tartott, óvta fiatal életét és gondoskodott róla, és úgy szerette őt, mint saját gyermekét. – Itt áll a valódi fia – folytatta megindultan – engedjék meg neki, hogy elmondja, vajon otthon az ő családjában talált-e ilyen szeretetet, és megtettek-e mindent öerte, hogy derék férfivé válhasson! Nekem olyan vidám és boldog gyerekkorom volt, amilyen embernek egyáltalán lehet. Megtanultam dolgozni, hogy szabadon és mindenkitől függetlenül tudjam egyengetni saját életutam, és ezt csak ennek a bátor embernek, és ennek az asszonynak, a legjobb apának és legjobb anyának köszönhetem, akik egyáltalán létezhetnek. És ha lehetne valami kérésem, akkor azt kérném, hogy eszközöljenek ki kegyelmet ennek a szegény asszonynak!

A tetszésnyilvánítás moraja futott végig a még mindig zsúfolt termen, és maga az elnök is barátságosan bólintott felé. Pillanatnyilag azonban az ügyben már semmit sem lehetett tenni, mert a kegyelem megadására csak magasabb hely illetékes.

Fritz szeretett volna még egyszer apjához fordulni, amikor azonban felé fordult, már sehol sem találta. Fiával együtt anélkül, hogy tőle vagy feleségétől elbúcsúzott volna, elhagyta a termet, és

csendben, borús hangulatban hazament, Bruno azonban nem követte. A szörnyűség túl hamar érte őt utol, hogy hirtelen bele tudja élni magát. Ott állt tétován, és úgy tűnt, mintha meg is feledkezett volna környezetéről.

Fritz odament hozzá, és kezét nyújtott neki. Elfogadta a felé nyújtott kezét, azonban elfordulva így suttogott: – Csak most ne – csak most ne, most sem szólni, sem beszélni nem tudok! – és kisi-etett a teremről.

Az örökös

Azt, hogy mekkora szenzációt keltett Alburgban az esküdtbíró-ság döntése, el lehet képzelni. Szinte másról sem beszéltek, és von Wendelsheim kisasszony kénytelen volt elviselni a legsúlyosabb pletykákat is, amire a sör- és kávéasztalok társaságai egyáltalán képesek lehetnek. Számára nem lett volna tanácsos, a közeljövőben Alburgban mutatkozni, mert semmiféle rendőrség vagy csendőrség nem lett volna képes megvédeni őt a sértegetésektől, sőt, talán személyes támadásoktól sem. Persze a képzettebb körökben rövidesen elterjedt az a meggyőződés, hogy az esküdtek más verdiktet nem is hozhattak volna, mint amit bejelentettek, mivel nem is volt egyetlen más vallomás sem, mint amely annak idején Heszbnergén dühében tett vallomása alapján vált ismertté a hölgy bűnösségével kapcsolatban. Ennek ellenére senki sem kételkedett benne, miközben a kézművesek köreiben a leghatározottabban állították, hogy a „nemes sárkány” csak azért úszta meg az ügyet, mert neve előtt ott volt a nemességre utaló „von”, és nagy kastélyban lakik.

Aki az egészszel a legkevésbé törődött, ámde mégis a leginkább érdekelt volt, az maga az örökös volt. Ugyanaznap délutánján még jó két órát töltött el az államügyésznél szorgos megbeszéléssel zárt ajtók mögött, és még aznap este nagy iratcsomagot vett át tőle, amellyel aztán az éjszakai vonattal a rezidenciára utazott. Közben senki mással nem beszélt, nem ment sehova látogatóba és nem is fogadott senkit, és egyáltalán senkivel sem állt szóba.

Közben elérkezett az örökség kifizetésének napja, és szinte úgy tűnt, mintha a bizottság urai arra hajlottak volna, hogy késleltessék a kifizetést, és kétségbe vonják az esküdtek ítéletét. A kegyelmes kisasszony intézője legalább is a legnagyobb igyekezettel azon volt, hogy ilyen irányba mozdítsa el a dolgot. Végül aztán mégis kénytelenek voltak belátni, hogy akaratukat képtelenek keresztülvinni, a bizonyítékok túl meggyőzőek voltak, és csak a Witte kezében lévő meghatalmazásba kötöttek bele az összeg kifizetésével kapcsolatban. A végrendelet záradéka ugyanis ki-

mondta, hogy az örökösnek saját kezűleg kell átvennie, amit úgy értelmeztek, hogy „személyesen”.

A kifizetést ez azonban mindössze egyetlen nappal késleltette, mert másnap reggel Fritz már vissza is ért, éspedig utazásának eredményétől határtalanul boldogan.

Ügyéről a rezidencián is nagy érdeklődéssel beszéltek, és ennek következtében – mivel maga a királyi család is érdeklődött az ügy iránt – semmi problémát nem okozott, hogy audienciára a király elé járulhasson, és személyesen kegyelmi kérvényt nyújtson be nevelőanyja számára, és támogatását kérje. A királynőnek, aki szintén jelen volt, könnyek csillogtak a szemében, és amikor végül elbúcsúzott, barátságosan biztosították arról, hogy nyugodtan utazzon csak vissza birtokára, kérelme meghallgatásra talál.

Már alburgi visszaérkezése előtt táviratban értesítették a bíróságot öfensége kegyelméről. Nevelőanyját még aznap szabadon bocsátották, amikor a városba ért.

Ekkor természetesen akadt elég dolga saját magával és ügyeivel, mintsem, hogy másra is gondolni tudott volna. A tőkét fel kellett venni, és ezzel egyidejűleg megjelent Witte államügyész hirdetménye, hogy mindenki, akinek követelése van a Wendelsheim család felé, vagy így vélekedik, jelentkezzen nála, és nyújtsa be számláit, és valóban, szépen el is látták munkával. Még aznap szinte megrohamozták a házát, mert a legtöbb hitelező attól tartott, hogy az új örökös nem fogja kifizetni a benyújtott számlákat, vagy legalább is nem számított rá.

Fritz személyesen nem foglalkozott ezzel. Megkérte viszont Wittét, aki a számlák átvételével és iktatásával az egyik írnokát bízta meg, hogy menjen ki vele Wendelsheimbe, mert igencsak tartott attól, hogy egyedül lépjen az öreg kastélyba, amely mostantól kezdve az ő tulajdonává válik. Witte gyakorlatias ember volt, és ő volt az, aki számára a legjobb és legtisztességesebb tanácsokat adhatta a birtok jövőbeni igazgatásával kapcsolatban.

Azt hitte, hogy bevonulására csendben és feltűnés nélkül kerülhet sor, és úgy gondolta, hogy egyszerűen egy bérelt kocsival

hajt majd ki, és az intézőnél fog kiszállni, akivel a legtöbb megbeszélőnivalója van. Wittének közben más volt a véleménye, és anélkül, hogy erről szólt volna neki, korán reggel lovas küldöncöt küldött Wendelsheimbe, akinek jelentenie kellett az embereknek új, fiatal gazdájuk érkezését, mert a maga részéről nem tartotta rendjén valónak, hogy az új gazda észrevétlenül és kellő fogadtatás nélkül lépjen atyái kastélyába, ahonnan oly hosszú időn át kivetettnek számított, mint egy kereskedelmi utazó.

A küldönc igazi felkelést idézett elő a régi kastélyban, mert az ottani állapotok már hosszú idő óta teljesen elviselhetetlenek voltak, és mindenki örömujjongásban tört ki az új uraság miatt, mert ritka látogatásai alkalmával és barátságos részvétnyilvánítása alapján, melyet az elhunyt fiatalúr halálakor tanúsított, tiszta szívből, örömmel várták. Az egész falut arra kérték, szedjenek virágokat és ágakat, és fonjanak koszorúkat, az emberek ünneplőbe öltöztek, és az iskolamester mosakodásra szólította fel az egész falusi iskolát, és az utoljára tanult kórusművet ismételtette velük, mert ilyen gyorsan valami újat lehetetlen lett volna betanulni. Hírnököket küldtek ki a közeli dombra, hosszú rudakra tűzött kendőkkel, hogy a közeledő extra postakocsit, melynek kocsisa Witte rendelkezésére főfödőjén fehér tollbokrétát visel majd, kendőik lengetésével időben jelezzék.

Az intéző ezenkívül azt a merész javaslatot tette, hogy szedjék elő azt a néhány régi mozsárágyút, melyek a kocsiszínben álltak, töltsék meg, és süssék el, amikor az extra postakocsi behajt a kapun. Mindössze annyi probléma adódott, hogy nem volt puskapor, és túl rövid volt az idő, hogy ezért valakit beküldjön a városba. Az öreg bárónak persze, amint mindenki igen jól tudta, odafent a fegyverszekrényében volt puskapora, tőle azonban nem lehetett kérni, mert senkit sem engedett be, és egyetlen kérdésre vagy kérésre sem válaszolt. Az ágyúlövések ezért elmaradnak.

Most azonban már minden készen állt, fehérbe öltözött szűz leánykát azonban csak kettőt sikerült felhajtani a faluban. Kettő kivételével, melyeket ki lehetett vasalni, a fehér ruhák nem voltak kimosva, így kettőjükkel voltak kénytelenek beérni, akik majd

virágokat fognak hinteni. Mindig jobban néz ki, ha ezt a műveletet fehérbe öltözött szüzek végzik, és az iskolamester ezt feltétlenül elengedhetetlennek tartotta.

Az emberek a legnagyobb feszültségben várakoztak az udvaron. Az extrapostának tizenegykor kellett volna megérkeznie, és már féltizenkettő volt, és még nyoma sem volt, még a dombtetőről sem lehetett látni. Ámde mégis, álljunk csak meg egy pillanatra! Amott megemelkedett egy zászlórúd, és leadta a megbeszélt jelet. Kocsi bukkan fel a láthatáron, ámbár pontosan még nem volt kivehető. Mindenki feszült várakozással a kapu felé szaladt, és ekkor a második jelzés is a magasba lendült. Hurrá, ők azok! Ekkor valódi zűrzavar kezdődött, mindenki gyorsan a helyére igyekezett.

Néhány zeneszerszámot is sikerült felhajtani a faluban. Volt néhány ember, akik olykor vásárokbá jártak zenélni: egy trombita, egy harsona, egy klarinét, egy hegedű, és ezekkel már odalent a vendéglő előtt az alkalomnak megfelelő tust gyakoroltak. Szerencsétlenségre a trombitás azonban útban odafelé elveszítette a fűvókát, az előregedett csavar nem tartotta meg, és egész idő alatt rémülten azt kereste. Sajnos nem találta meg, valahol a fűbe eshetett, ezért a tust most kénytelen volt a harsona, a klarinét és a hegedű játszani, trombita nélkül.

A kocsi végre felbukkant. Előtte rohant, ahogy csak bírt, két fiatal a zászlórudakkal, és amint az intező jelére éppen lépésben áthaladt a kapun, hirtelen megbokrosodtak a lovak, mert túl korán harsant fel a harsona, mivel hiányzott a trombita, a klarinét hamsan lépett be, miközben a hegedű vékonyka, nyekergő hangjával már régen befejezte dallamát, mielőtt a harsona megint magára talált volna.

Ennek ellenére a falu és a kastély lakóiból eget rázó hurrá kiáltás tört ki, hurrá kiáltás teli torokból és tiszta szívből, ami csak ujjongva a torkokon kifért, és a leánykák virágaikat a lovak patái elé szórták, az asszonyok kendőikkel integettek, a férfiak sapkáikat és kalapjaikat a magasba hajigálták, és a levegő rendesen beleremegett az üdvivalgásba.

Fritz csak ült a kocsiban és könnyek peregtek az arcán, belső megindultságában alig tudta mindezt megköszönni és visszaintegteni, de Witte megtette helyette. Kalapját lengette minden irányba, egész ábrázata örömtől sugárzott, mert nem ok nélkül mindezt saját művének tekintette. A kórus rázendített, de az iskolás gyerekek félelmükben és megindultságukban képtelenek voltak énekelni, és az iskolamester attól aggódva, hogy blamálni fogják magukat, egyedül kezdett bömbölni, a trombitás hirtelen ujjongva előkerült a végre megtalált fúvókával, és ekkor a tus persze némileg megkésve belezengett a kórus kibontakozó énekébe, és Witte majd megszakadt nevetésben.

Az intéző úgy tervezte, hogy rövid beszédet tart a fiatal gazdának, amikor kilép a kocsiból, de úgy járt, mint a trombitás a hangszerével: Elveszítette a szöveg elejét, csak a vége volt nála, és belesült az egészbe, mielőtt hozzákezdett volna. Így aztán mindenről megfeledkezett, amit begyakorolt, ami azonban a szívéen és nyelvén volt, azt mégsem, és amint a fiatalember kiugrott a kocsiból, széles kezét felé nyújtotta és így szólt: – Hála Istennek, hogy megjött, és hogy ön az, Isten áldja meg önt és bevonulását! – És ez volt a legjobb beszéd, amit egyáltalán tarthatott.

Fritz nagyon megörült, amikor a kinti lármából és üdvrivalgásból sikerült bevonulnia az intéző csendes szobájába. Még nem akart felmenni a kastélyba, nem akart találkozni a nénikéjével, mindaddig, míg mindent el nem rendez, és meg nem beszél.

Előkerült a hivatalnok, aki eddig a kastélyt ellenőrzés alatt tartotta, és átadta neki a kulcsokat. Fritz hamar megállapodott az intézővel a birtok gazdálkodásának legközelebb szükséges lépéseiben, jobban mondván mindent jóváhagyott, amit az öreg, akit alapvetően megbízott az irányítással, eddigre már meg is tett. A mindenfelé szükséges javításokat természetesen csak nyugodtabb időben lehet majd elvégezni, az intéző azonban korlátlan felhatalmazást kapott, hogy mindent elrendezzen és előkészítsen, amit sürgősen szükségesnek tart, hogy feleslegesen ne teljen az idő, mert az utóbbi években már majdnem minden a szétesés közeli állapotba került.

Fritz szeretne volna apját meglátogatni, de az intéző határozottan eltanácsolta, hogy akárcsak megpróbálkozzon ezzel, mert az öreg báró állapota az utóbbi napokban állítólag nagyon leromlott. Csak Kathinkát és az orvost engedte magához, a szolgálólány, akinek a szoba rendbentartása volt a feladata, reggelenként úgy lopakodott be hozzá, és gyakran menekülnie kellett, amikor az öreg észrevette. Idegeneket egyáltalán nem tűrt meg maga körül. Egyik nap, amikor az orvos nem tudott kijönni, maga helyett a nála gyakorló végzős orvost küldte ki, de az öreg úgy nekiment, hogy alig tudott elég gyorsan kimenekülni a szobából. Azóta már komolyan fontolgatták, nem volna-e jobb, ha elhelyeznék egy megfelelő intézményben, elkerülendő egy esetleges dühkitörés alkalmával bekövetkező balesetet.

És hol volt Kathinka, hogy még nem látta őt, mert az udvaron bizonyára nem lehetett. Az intéző nem tudta, az előbb, amikor a postakocsi befutott, az egyik ablakban állt, valószínűleg még odafent lehetett.

Közben jelentették, hogy a fiatal új gazdának odafent tálalták a reggelit, Fritz azonban előtte még eleget akart tenni egy másik kötelezettségének: Meg akarta látogatni szegény Bennonak, testvérének a sírját, és ezért megkérte az államügyészt, hogy addig beszéljen meg minden szükségeset az intézővel. Odakint zavartalanul és egyedül akart lenni.

Elég jól ismerte az odavezető utat. Régebben elég gyakran, néha beteg testvérével, olykor egyedül sétált a parkban, annak idején persze fogalma sem volt róla, hogy a saját birtokán jár. Sajátos érzés szorongatta ezért most keblét, amikor az öreg fák lombját hallotta megint maga felett susterogni, és meglátta a groteszk fazonúra metszett tiszafa sövényt, amely egyik oldalon a zöldegeskertet határolta. Milyen csodálatosan alakultak a dolgok, mennyire felfoghatatlan és előre nem sejthető volt minden, és milyen gyorsan lejátszódott az egész. Mintha álmodott volna, úgy lépkedett, de álmában még mindig hallotta az ujjongó üdvözlés hangjait, melyet eljövendő alattvalói kiáltottak felé, és látta a bol-

dog, barátságos arcokat, melyek minden irányból mosolyogtak felé.

Szemeit a földre szegezve, még mindig az előbbi látvánnyal elfoglalva haladt az enyhén kanyarodó ösvényen, amely a Wendelsheimnek nyughelyéhez vezetett, míg el nem érte a barátságos sírhelyeket körülvevő nyílt térséget.

A kis kápolna, melyben a gyászmisét tartották, jobbra állt, és közvetlen mellette helyezkedtek el a sírok, éspedig nem dohos kriptában, hanem az anyaföldben, zöld pázsit és árnyékot adó köris- és fűzfák alatt. De mintha lenne ott valaki.

Lábai megtorpantak – az utolsó, virágokkal még gazdagon díszített sírnál egy női alak térdelt és imádkozott. Kathinka volt, azonnal felismerte. A lány nem hallhatta meg őt, mert helyzetét a legcsekélyebb mértékben sem változtatta. Fritz megállt, hogy ne zavarja, tekintete azonban rá tapadt, és akaratlanul összekulcsolta kezeit, és nem szégyellte arcán lepergő könnyeit, ezek azonban nem csupán az oly korán eltávozott testvééréért hullatott könnyek voltak, hanem az öröm könnyei is. A lány most felemelkedett, áhítatát bizonyára befejezte, és vissza akart térni a kastélyba. Ekkor észrevette a szabad térségben álló idegent, és riadtan össze-rezdült. Azonban minden bizonnyal felismerhette a férfit, mert szerényen kitért, amikor mellé ért. Tiszteletteljesen üdvözölte, és tovább akart menni egy másik úton, mely a park kerítése mellett haladt.

– Kathinka – szólította meg Fritz szívélyesen – annyira idegen lettem az ön számára, hogy üdvözlésként már a kezét sem nyújtja felém, mint máskor?

– Nem tudtam, báró úr – mondta a fiatal lány aggódva, miközben mélyen elvörösödött – hogy ilyen hamar idejön, és csak azért voltam itt, hogy búcsút vegyek.

– Búcsút, Kathinka?

– Igen, a kegyelmes kisasszony nemrég megparancsolta, hogy hagyjam el a kastélyt, de nem mehettem el. Az idegen úr,

aki az utóbbi napokban a házban parancsolt, nem engedte meg. Senki sem hagyhatja el a helyszínt, mondta, amíg a jogos tulajdos meg nem érkezik, aki aztán majd dönteni fog.

– És maga eljött még egyszer utoljára imádkozni szegény Benno testvérem sírjánál?

– Ő volt az egyetlen barátom az egész világon – mondta ellágyulva a fiatal lány – nem hagyhattam el ezt a helyet anélkül, hogy legalább búcsút ne vegyek tőle.

– És szívesen megy el, Kathinka?

A fiatal lány hallgatott. Sajátos, fájdalmas érzés szorította össze a szívét, és percekre volt szüksége, hogy összeszedje magát. Végül halkán megszólalt: – Mindaddig, amíg ő – a maga testvére élt, nehezemre esett volna elhagyni a Wendelsheim kastélyt, most azonban már senkinek sincs itt rám többé szüksége, és a kegyelmes kisasszony sem nézi szívesen jelenlétemet.

– De hová akar most fordulni?

– Még nem tudom, kilátásom van rá, hogy tanítónőként beléphetek egy intézetbe.

– Idegen emberek közé?

– Idegen emberek közé? – ismételte meg Kathinka fájdalmasan. – Mindenki számára én voltam a legidegenebb ebben a kastélyban. De megbocsát nekem ugye báró úr, szeretném összecsomagolni a holmimat, és nem hiszem, hogy bármi akadályja lenne elutazásomnak.

– Báró úr? – ismételte meg Fritz halkán akaratlanul – milyen különösen és milyen természetellenesen hangzik!

– De hiszen most már ez az ön címe!

– És azt gondolja Kathinka, hogy örülni tudnék ennek a címnek, ha miatta régi barátokat kellene elveszítenem?

– Nem fog miatta régi barátokat elveszíteni, báró úr, inkább minden bizonnyal újakat fog nyerni általa.

– De önt mégiscsak emiatt veszítem el, Kathinka – mondta Fritz szívélyesen – mindig olyan egyszerű és elfogulatlan volt velem szemben, és most egyszerre annyira szörnyen hideggé és udvariassá vált.

– Hát nem Benno leghűségesebb barátja volt?

– Tehát csak Benno miatt?

– Báró úr! – mondta a szegény lány, és a vér megint elöntötte orcáit és halántékát.

– Annyira megörültem, amikor megtaláltam itt önt – folytatta Fritz szívélyesen – hogy együtt emlékezhetünk azokra az időkre, amikor Benno még élt, most pedig, amikor ide érkeztem, el akarja hagyni a kastélyt.

– El kell mennem, báró úr.

– És abban az esetben, ha már nem a kegyelmes nagynénikém fog dirigálni a házban, ami nagyon valószínű, akkor is el akarna menni?

– Igen, báró úr – akkor is elmennék.

– Akkor valami más oka lehet erre.

– Kathinka hallgatott, most épp olyan hamar elsápadt, mint ahogy az előbb elvörösödött.

– És az okát is megtudhatnám?

– A fiatal lány még mindig csak álldogált, és csendben maga elé nézett a földre.

Fritz ekkor odalépett hozzá, megfogta a kezét, és halkan így szólt hozzá: – Kathinka, ismerem az egész életét, és tudom, mit kellett önnek kiállnia itt ebben a kastélyban, tudom, hogy micsoda mennyei türelemmel viselte el mindezt pusztán csak a testvérem miatt, és ha Benno még élne, sohasem engedné meg, hogy elhagyja a Wendelsheim kastélyt. Én vagyok az örököse, és nem csupán a birtokot örököltöm tőle, hanem a szeretetet is. Kérem, ne menjen

el. Eddig pokolként élte meg a Wendelsheim kastélyt, kérem, tegye azt most mennyországgá!

– Báró úr! – kiáltott fel Kathinka megrendülten felnézve rá.

– Ne ijedjen meg ettől, Kathinka – kiáltotta Fritz, balkarjával átkarolva a lányt – legyen a feleségem. Ön kedvelt engem az első pillanattól kezdve, amikor először találkoztunk, én ennek ellenére máshol kerestem a boldogságot, olyan helyen, ahol valószínűleg sohasem találtam volna meg, de most visszatértem ...

– Isten őrizzen – kiáltotta Kathinka szinte magán kívül – képes rá, hogy Benno sírja mellett tréfát üzzön egy szegény árvával, és mindezt komolyan teszi? Hiszen ez lehetetlen, hiszen ez teljes képtelenség!

– Legyen a feleségem, Kathinka – kérte Fritz még egyszer, és olyan hűségesen és szeretettel nézett szemeibe, hogy a lány kezdett beleszédülni. – Szentebb helyet az ön igen válaszához nem is találhatnánk széles e világon, mint testvérem sírja, és nem hinné, hogy szelleme ujjongva üdvözlne fogadalmunkat?

– De hiszen, hiszen ez nem lehetséges!

– Tudnál engem szeretni, Kathinka – kérdezte Fritz, miközben magához szorította. – Ó, csak azt az egy szócskát mondd, hogy igen!

– Szeretni? – sóhajtott fel a fiatal lány, miközben fejét keblére szorította, és könnyekkel árasztotta el a magához szorított szívet. Fritz azonban, anélkül, hogy eleresztette volna, boldogságban úszva visszavezette őt testvére sírjához, és ott egymást szorosan átkarolva mindketten csendben és elmélyülten imádkozni kezdtek.

– És most gyere – szólalt meg Fritz végül, felemelkedve vele a földről – még sok dolgom van odabent a kastélyban, mert a mai nappal átvettem a birtokot. Addig, amíg kötésünk megáldására sor kerülhet, átköltözzöl az öreg intézőnőhöz, és arról, hogy nénikéd többé ne háborgasson, majd gondoskodni fogok. Válaszolj nekem azonban még egy kérdésre, Kathinka, mielőtt elhagynánk a par-

kot: Miért állt szándékodban elhagyni a kastélyt abban az esetben is, ha a néni többé már nem parancsolhat neked?

Kathinka megint elvörösödött, felemelte fejét kedvese kebléről, aki még mindig átkarolva tartotta, és a szemébe nézett.

– Nos, megtudhatnám?

Ekkor fejét a vállára hajtva így suttogott: – Mert nyomorultan éreztem volna magam, ha más feleség karjaiban láttalak volna!

– Szerelmem, kedves, drága jó szerelmem! Hát már régen ennyire szeretted?

– Ó, tiszta szívből! – kiáltotta a lány, és ekkor először mindkét karjával átkarolta szerelmét.

A boldogság átszellemült pillanatai voltak ezek, amit a két szerelmes a park árnyékában visszafelé andalogva az öreg kastély felé élt át, és Kathinka csak akkor bontakozott ki karjai közül, amikor a nyitott térség szélére értek. Még egyszer gyorsan átkarolta a nyakát és hagyta, hogy a fiú forrón megcsókolja, aztán a bokrok takarásában oldalirányban gyorsan elosont, hogy az udvart másik irányból közelítse meg.

Amikor Fritz visszaért, Witte jött vele szemben, és szólt neki, hogy a kegyelmes kisasszony már harmadszor küldött valakit a keresésére, és reggelizni várja őt.

– Melyik kegyelmes kisasszony – kérdezte Fritz szórakozottan.

– Melyik? – nevetett fel az államügyész – hát a nénikéje, az a kisasszony. Ha belekezd dicsőítő szólamaiba, akkor inkább nem megyek magával, nehogy elrontsam az étvágyát.

– Attól tartok, kedves államügyész – biccentett felé Fritz – hogy jómagam leszek kénytelen azt elrontani, de jöjjön csak velem, mert utána van még egy fontos közlendőm, és szeretném, ha tanúként ön is jelen lenne.

A két férfi elindult a kastély bejárata felé, ahol találkoztak az öreg intézővel, aki néhány palack borral felpakolva éppen akkor jött fel a pincéből.

– Nincs véletlen pezsgője is odalent, Wunting?

– Persze, hogy van, báró úr.

– Rendben van, ma az sem hiányozhat, de személyesen hozza fel magával, és reggelizzen velünk! Apropó, nem tudja véletlenül, hol rejtőzik Kathinka?

– Amikor lementem a pincébe, akkor ment felfelé a lépcsőn, azt hiszem, a szobájában lehet.

– Akkor küldjön fel hozzá valakit, kéretem, jöjjön le a reggeliző szobába. Remélem, raktak fel elég terítéket?

– Igen, kedves báró úr – mondta az intéző kissé zavarban – arról rögtön gondoskodik, de a dologban van egy kis bökkenő. Ön bizonyára nem ismeri még a házirendet a Wendelsheim kastélyban. A kegyelmes kisasszony sem velem, sem Kathinkával nem hajlandó egy asztalnál enni, és amikor az öreg báró egyszer be akarta vezetni ezt, abból nagy zűrzavar támadt. Nem szeretnék oka lenni annak, hogy mindjárt az első nap civakodásra és békétlenségre kerüljön sor, ami minden bizonnyal nem maradna el, fűzte még hozzá.

– Ne aggódjon, Wunting – biccentett felé Fritz – a kegyelmes nénikém, már ami a reggelit illeti, nem lesz érzelmeiben megsértve, és vitára és békétlenségre sem kerül majd sor. Teljesítse a kéréseimet, gondoskodjon mindenről, ahogy mondtam, a többit pedig bízza csak rám.

Ezzel lassan, Wittébe karolva elindultak felfelé a lépcsőn, a jelzett reggeliző szobába azonban még nem lépett be, hanem először a nagyterembe ment, amelynek az erkélyéről az egész udvar és a park nagy része áttekinthető volt. És most mindez az övé, a saját tulajdona, olyan ősök öröksége, akiket nem is ismert, vagy akiket közülük mégis ismert, azokat csak aggódva és idegenként nézegette, akik számára ő sohasem jelentett senkit, és soha egyet-

len barátságos szót sem hallott tőlük. Igencsak ellágyult, de ennek ellenére mégis olyan jól érezte magát, olyan boldog volt, hogy örömeiben sírhatnékja támadt, ugyanakkor azonban a boldogságtól legszívesebben örömujjongásban tört volna ki.

Witte közben a falon függő képeket nézegette, és az egész régi, rendkívül gazdag, de előregedett és kifakult bútortárat, amely pont úgy nézett ki, mintha egy lovagi családé lett volna, és pár száz éven át használaton kívül zárt ajtók és csukott ablaktáblák mögött állt volna. Végül aztán előkerült az intéző, és jelentette, hogy minden készen áll, Kathinka kisasszony azonban addig nem mer belépni a szobába, míg a báró úr nincs ott.

Könnyed mosoly futott át a fiatalember ábrázatán, majd barátságosan így szólt: – Jöjjön államügyész úr, jöjjön ön is kedves Wunting, be kell vallanom, igen megéheztem, és a pezsgő sem melegedhet meg.

És ezzel könnyed léptekkel kiment a folyosóra, ahol Kathinka ott állt várakozva az ablaknál, azonban nem szólította meg, csak mosolyogva intett neki, és ekkor a többiek kíséretében belépett a reggeliző szobába, ahol nénikéje nehéz selyemből készült violakék estélyi ruhában állva várakozott rá. Amint meglátta a belépőt, odament hozzá, kézfogásra kezét nyújtotta felé, és így szólt hozzá:

– Engedd meg nekem Fritz, hogy örömmel üdvözljelek a Wendelsheim kastélyban! Furcsa történet volt, ami oly sokáig távoltartott innen, és most – de hiszen el sem fogadod a feléd nyújtott kezét? – kiáltott fel csodálkozó tekintettel nézve rá. Ez lenne az első üdvözlésed családunk ősi székelyén?

– Kedves kisasszonyom – mondta Fritz ridegen és határozott hangon – amit ön megtehetett, hogy ezt az első üdvözlést megspórolja magának, azt derekasán meg is tette. Isten azonban másként akarta, és én világos nappal visszatértem azon falak közé, ahonnan titokban kabátba csavarva egy viharos éjszakán elűzték, jobban mondva kitaszítottak, de már nem gyermekként, hanem férfiként és a ház uraként, és mostantól kezdve nekünk semmi közünk egymáshoz!

– Fritz! – kiáltott fel a kegyelmes kisasszony rémülten, mert eddig a pillanatig még abban reménykedett, hogy nem veszíti el teljesen tekintélyét a kastélyban – és te hiszel azoknak a hamis nyelveknek, melyek engem gyanúsítanak?

– A nép hangját mely ön ellen felharsant, jól ismeri – mondta Fritz nyugodtan – legalább is hallhatta, amikor elhagyta az esküdtek termét. Én osztom azt a nézetüket, hogy az elkövetett bűncselekményben pont ön volt a legfőbb bűnös. Bárhogyan is történt azonban, nem áll szándékomban hogy hasonló módon bosszuljam meg tettét. Ez a kastély, melyet ön hosszú évek során pokollá tett alattvalói számára ...

– Báró úr! – kiáltott fel a kegyelmes kisasszony hevesen.

– ... nem fog bezárulni ön előtt. Maradhat, ha úgy dönt, hogy itt kíván lakni, az új szárnyban majd berendeztetek önnek egy szobát. A kastélyban azonban ettől a pillanattól kezdve korlátlan úrként én fogok gazdálkodni a ház asszonyával együtt, és a ház asszonya – folytatta, a szerényen oldalt álló lány felé fordulva és kezét megragadva – Kathinka lesz.

– Kathinka? – kiáltott fel von Wendelsheim kisasszony meg-rökönyödve, miközben az öreg intéző kezeit összekulcsolva hálás pillantást vetett felfelé, miközben Witte államügyész fejével csendben bólogatott maga elé.

– Tudomásom van róla, hogy ön nem jelentéktelen vagyonnal rendelkezik – fűzte hozzá Fritz – ami arra legalább is elegendő, hogy kényelmesen megélhessen belőle, és ha ezért előnyben részesítené azt a megoldást, hogy elhagyja a Wendelsheim kastélyt, annak semmi akadálya, sőt, még azt is megengedhetem magamnak, hogy ezt évi ezer tallérral még meg is toldjam. Amennyiben azonban itt marad, ezennel a legszigorúbban megtiltom, hogy a kastély általunk lakott részébe belépjen, vagy ...

– Elég, elég, von Wendelsheim báró – szakította őt félbe a hölgy felbőszülten felugorva, bőven elegendő számomra annak bizonyítására, hogy viselkedése megfelel neveltetésének! A Wendelsheim kastély mindez ideig régi nevét ékesen és büszkén

megőrizte, én pedig nem akarok annak tanúja lenni, amint porba tiporják. És ezzel hirtelen elfordulva az ajtó felé igyekezett, amelyen át sietősen távozott.

– Sohasem hittem volna – mondta Witte szárazon – hogy öreg napjaimra részem lehet abban a szórakozásban, hogy egy sárkányt repülni láthatok. Von Wendelsheim kisasszony legelőnyösebb oldala kétségtelenül a háta. És ez az ifjú hölgy pedig az ön menyasszonya lenne?

– Az én kedves, édes menyasszonyom! – kiáltotta Fritz, a mélyen elpiruló lányt magához vonva. – Az egész sokkal gyorsabban történt, mint gondoltam volna, de el akart menekülni innen tőlünk, és nem támadt jobb ötletem arra, hogy visszatartsam, mint az, hogy megkérjem, legyen a derék feleségem.

– Isten ezer áldását kívánom mindkettőjüknek – kiáltotta az öreg intező ujjongva – mert ezzel új nap kel fel Wendelsheim egén!

Bruno

Witte államügyész másnap reggel magához kérte Bruno Baumant, hogy néhány üzleti ügyet megbeszéljen vele. Feltétlenül át kellett néznie a beérkezett számlákat, hogy lehetőleg elkerüljék a hitelezők túl mohó igyekezetét.

Bruno az adott időpontban megérkezett, és Witte hátsó szobájában átnézte a beérkezett papírokat, melyek összességükben jelentős összeget tettek ki, de ennek ellenére mégsem akkorát, mint amire az államügyész számított, jobban mondvá, amitől tartott.

Bruno természetesen igen nyomott hangulatban volt, ennek ellenére komoly és összeszedett, és Wittét tényleg megérintette az a beletörődés, amivel elviselte, amit ráért a sors.

– Kedves fiatal barátom – szólalt meg végül, amikor Bruno alig elnyomott sóhajtással felállt székéről és összetolta a papírokat – ne lógassa a fejét! A nagy csalódás persze felülmúlja minden várakozását, a helyzet azonban mégsem olyan kilátástalan, mint amilyennek esetleg gondolja. Egyfelől Friedrich von Wendelsheim rendezni fog minden tartozást, amit apja vagy ön a névre hivatkozva felhalmoztak, ez olyan ügy, ami magától érthető, mert ha ő lett volna az ön helyében, ő is kénytelen lett volna adósságokat csinálni, és más neveltetése következtében valószínűleg másként gazdálkodott volna. Azonban azt is érzi, hogy ön, ráadásul teljesen végtelenül, olyan életkorban lett kivaszítva az életbe, amikor az ember már nem kezdheti megtanulni, hogyan szerezze meg a létfenntartásához szükséges összeget, ezért tegnap megbízott engem, hogy harmincezer tallér tőkét fizessenek ki önnek, ami mentesíti önt eljövendő létének gondjaitól, és teljesen szabadon és függetlenül helyezi ki a világba. Az összeg felett ön bármelyik pillanatban rendelkezhet.

Bruno mélyen elvörösödött az ajánlat hallatán, és némi időre volt szüksége, mielőtt válaszolni tudott volna. Végül halkan így szólt: - Államügyész úr, a Wendelsheim örökös igen tiszteletre méltó ember, és nagyvonalú ajánlatáért adja át neki szívből jövő

köszönetem, amint önnek is megköszönöm azt a kíméletes módot, ahogyan közölte velem, azonban nem fogadhatom el.

– Ördög és pokol – kiáltott fel Witte izgatottan – az Isten szerelmére, harmincezer tallért csak nem dob ki az ember egy laza mozdulattal az ablakon!

– Hallgasson nyugodtan végig, kérem! – mondta Bruno. Már azért, hogy kifizeti az adósságokat, amelyeket én, anélkül hogy tudtam volna, más terhére csináltam, nagyon hálás vagyok, és örömmel elfogadom, mert tudom, hogy az ő helyében ugyanígy cselekedtem volna. Ezt kell tennem, és nem csak magam miatt, hanem azoknak a szegény embereknek a nevében is, akik nem fizethetnek meg drágán azért, mert megbíztak a régi névben. Ebben az értelemben részben saját érdekében is fizet. Ennél tovább azonban nem mehetek. Idegentől nem fogadhatok el alamizsnát.

– Ez annak az őszinte becsületből származó túlzott előítéletnek a következménye, amely korábbi rangjának idején tapadt önre – kiáltotta az államügyész.

– Bárcsak Isten úgy akarná – mondta Bruno – hogy annak a rangnak, amint ön nevezi, ne lennének még ennél gonoszabb előítéletei is, mint saját becsületének belülről fakadó érzése. Úgy talán sokkal jobb is volna.

– Ön azonban azt állítja, már ami a számlákat illeti, hogy az ő helyében ugyanezt tette volna. Egy bizonyos összeg vonatkozásában nem tette volna ugyanazt, hogy a vétlen kidaszított számára legalább megspórolja a függőség fájdalmas érzését?

– Azt hiszem, igen – mondta Bruno némi késlekedés után. Azt hiszem, én is hasonló ajánlatot tettem volna neki, viszont az is szilárd meggyőződés, hogy ő is ugyanazzal az indoklással utasította volna vissza, mint amelyekkel én indokoltam.

– De kedves, drága uram ...

– Fejezzük be. Kénytelen vagyok magammal cipelni a nyomasztó érzést, hogy elkötelezettje vagyok, annak ellenére, hogy barátságos módon mérsékelni próbálta ezt, olymódon, hogy erre

önt kérte fel közvetítőként. Holnap reggel elhagyom a várost azzal a szándékkal, hogy soha többé nem térek vissza ide, és már csak két nehéz út áll még előttem.

– Szüleit még nem látogatta meg?

– Eddig még nem, de most készülök rá, hogy elmegyek hozzájuk. Megengedné talán, hogy előbb elköszönjek a családjától, akik mindig oly baráttan viselkedtek irántam?

– Hm, igen, persze! – válaszolta gyorsan Witte, majd ajtót nyitva kikiáltott: – Valamelyikük menjen át a feleségemhez, és mondja meg neki, hogy a Baumann hadnagy úr, akarom mondani von Wendelsheim hadnagy úr tisztelgő látogatást, búcsúlátogatást kíván tenni náluk.

– Már semmi sem stimmel, kedves államügyész – mosolyodott el Bruno fájdalmasan, amikor az becsukta az ajtót – sem a hadnagy, sem a név. Egyszerűen Bruno Baumann lettem, és bár a név egyelőre még nagyon kényelmetlen számomra, éppúgy, mint a szokatlan civil ruhák, idővel azonban majd megszokom.

– El tudom képzelni – bólintott az államügyész, közben azonban nyugtalanul hallgatózott az ajtó felé, valamit megsejthetett. Ekkor léptek közeledtek, és az egyik fiatal írnok dugta be a fejét a szobába, és átadta az üzenetet:

– Az államügyész asszony végtelenül sajnálja, fáj a feje, és Ottilie kisasszony még nem öltözött fel.

Az államügyész csendben maga elé bólintott, pont az történt, amire számított. Bruno ránézett, és felsóhajtott:

– A hölgyeknek igaza van – mondta. – Megspórolhattam volna magamnak az elutasítást, de kérem, ne vegye tőlem rossz néven, kedves uram, az ember nem szokja meg egyhamar új helyzetét.

Witte felállt, egyszer végigfutott szobáján, aztán megállt Bruno előtt, és kezét nyújtva neki, szívélyesen így szólt:

– Mi azonban barátok maradunk, bármi történjék is, és ha valaha az életben tanácsra, vagy segítségre lesz szüksége, Baumann, keressen fel, és meg fogja találni emberét ...

– Witte államügyész itthon van? – hallottak kívülről egy hangot. Fritz volt az, aki a következő pillanatban már az ajtóban állt. Amint észrevette Brunot, szívélyesen kezét nyújtott neki, és így szólt hozzá: – Már régen vágyódtam rá, hogy találkozzak önnel, Bruno.

– Én is örülök – mondta Bruno tartózkodóan, hogy kifejezhetem önnek köszönetem a történetekért, báró úr ...

– Báró úr – kiáltott fel Fritz akaratlanul – és ezt öntől kell hallanom? Ez épp úgy hangzik, mint amennyire lehetetlen számomra, hogy azon a néven nevezzem önt, melyet oly hosszú időn át magam viseltem. Önnek sem kellene ezt erőltetnie! Sorstársak vagyunk, hosszú évek óta sorstársak, akik első ízben az életben azon a viharos éjszakán a Wendelsheim kastély parkjában találkoztunk, akaratlanul, és ahol idegen pályákra taszítottak bennünket. Bármennyire is ellenségesen lépett fel velünk szemben annak idején a világ, nekünk barátoknak kell maradnunk, ehhez nyújtok önnek kezét, és nem báróként, hanem legyünk egymásnak inkább Fritz és Bruno, és tiszta szívből tegezhetjük egymást, amint az két ilyen szerencsétlen testvérhez illik.

Bruno tiszta szívből megszorította a felé nyújtott kezét, és ekkor az államügyész felkiáltott: – De ő nem akarja elfogadni a pénzt ...

– Egy szó se essék erről többet – kérte Bruno – minden mást elfogadok, a legszívesebben testvéri üdvözléted, Fritz, és amint láthatod, számítok szeretetedre, és rögtön egy kéréssel fordulok hozzád ...

– Ó, nagyon szívesen, ha teljesíteni tudom!

– Kísérj el engem a szülőkhöz, még nem jártam náluk, és félve teszem meg az első lépést apám házába.

– Szegény Bruno – mondta Fritz mély átérzéssel – gyere hát, induljunk, és útközben elmeséled majd elkövetkezendő életeddel kapcsolatos terveidet, én pedig elmondom neked az enyéimet.

A két fiatalember egymásba karolva ment lefelé az utcán, és akikkel útközben találkoztak, és felismerték őket, megálltak, és utánuk néztek, és Bruno elmesélte újonnan szerzett barátjának, hogy másnap reggel Hamburgba megy, és onnan Amerikába, hogy ott új életet kezdjen. Fritz pedig elmondta neki a Wendelsheim kastélyban történt változásokat, az apa rémes állapotát, a nagynénje megbüntetését, és boldog szerelmét, míg végül odaértek Baumann öreg műhelyéhez, és akaratlanul megálltak annak küszöbénél.

– Mennyi boldog órát éltem át itt – mondta Fritz ellágyultan – és odabent, Bruno sokkal boldogabb lesz, mint én, mivel derék, bátor emberekre találsz, akiknek a szeretetét hosszú éveken át elloptam tőled. Ó, bárcsak megengednéd, hogy legalább részben jóvátegyem ezt!

– Hagyd csak Fritz – mondta Bruno borúsán – egyikünk számára sem volt lehetséges, hogy saját édesanyánk keblére hajtva fejünket pihenjük ki magunkat – de ezen már túl vagyunk. Neked jószágban volt részed, nekem szerencsét kellett volna hoznia, azonban súlyos csapás lett belőle. Induljunk hát, az már mit sem segít, ha visszatekintünk a múltba.

A lakatosműhelyben szorgalmasan csapkodtak a kalapácsok, mint a régi időkben, közben azonban senki sem füttyörészett, és énekelt, mint annak idején. Borús szellem ülte meg az öreg házat. Nem a szerencsétlenség, az nem távolította volna el egymástól a szíveket, hanem a bűn lopakodott közéjük, és hátrahagyta sötét nyomait. Gonosz szellem költözött be ide, a bizalmatlanság, és a szerencsétlenség olyan helyre fészkelte be magát könnyek és sóhajok között, ahol korábban csak boldogság, bár kemény munka árán lakozott.

Az öreg Baumann szokása szerint az üllő mellett állt, és hozzáértő, ügyes kezekkel alakította munkáját, mellette Karl dolgo-

zott az inasokkal, és amikor Fritz megjelent az ajtóban, Karl odavágta kalapácsát, elé rohant, és jószívuén felé nyújtotta kormos kezét. Apja karja is rándult egyet, mintha ugyanazt akarta volna tenni. Ekkor meglátta saját fiát, aki nevelt fia mögött éppen átlépte a küszöböt, és abban a pillanatban akkora erővel csapott rá megint a vékony, vörösen izzó rúdra, melyet fogójával tartott, hogy az teljesen szétlapult.

Fritz odament hozzá: – Apám, hát nem is üdvözlöd fiaidat?

– A fiaimat, báró úr? – mondta az öregember. Volt egy fiam, de ...

Nem jutott tovább. Fritz a nyakába borult, és megcsókolta. – Hát megérdemeltem én ezt, kiáltott fel közben, hogy bárónak nevezet?

– Nem, az ördög vigye, tényleg nem! – kiáltotta az öregember, kalapácsát földhöz vágva, és átkarolva nevelt fiát. Ne haragudj rám Fritz, csak úgy kiszaladt a számon, a másikra gondoltam, fűzte hozzá még bátortalanul.

– És ő megérdemelné, apám? – mondta Fritz szemrehányóan. Hát nem ellopták tőle egész fiatalságát odakint abban a sivár kastélyban? És amikor mindent elveszített, azt is meg akarod tagadni tőle, ami kizárólag az övé lehet, az apja és anyja szívét?

– És az anyját – mondta szárazon az öreg – aki eladta őt, hát jó kis szeretetet kapna ...

– Apám, nyújtsd neki a kezéd, ő jó és derék ember maradt, mindennek ellenére, és mi ketten már testvérek lettünk. Meg akarnád őt tagadni? Egyáltalán van jogod ehhez?

– Apám – mondta Bruno halkán, és kezét nyújtotta felé.

– Igazad van Fritz – mondta az öregember, ingujjának felgyűrűt részével borúsán homlokát törölgetve. Szégyen és harag tett engem igazságtalanná veled és vele szemben. Gyere, boldogtalan fiam, folytatta, kezét nyújtva felé, kérlek, ne haragudj rám, és felejtsd el az előbbi fogadtatást, hiszen végtelen vagy, és Isten bo-

csásson meg azoknak, akik oly bűnösen és szégyentelenül bántak veled!

– Apám! – kiáltott fel Bruno, és a két férfi hevesen és szorosan átkarolta egymást.

– És ő lenne Karl? – kéredzte Bruno, amikor végre kibontakozott karjai közül, és a durva megjelenésű fickó felé nyújtotta kezét.

– Igen, Bruno – válaszolt jószívűen – és ő is szeretne egy puszit kapni, egyik feleden már úgyis kormos vagy, és az is rendes tőled, hogy rangod nem tett beképzeltté, és legyünk valamennyien jó testvérek.

– És hol van a mama?

A lakatosmester megint borúsán összevonta a szemöldökét, és mindössze hüvelykujjával vállá mögött hátrafelé bökve csak ennyit mondott: – Ott van hátul a konyhában.

– És bemehetek hozzá?

– Bekísérlek, Bruno! – kiáltotta Fritz, kezét megragadva, és magával húzva.

És ő odakint ült, elhagyatva, teljesen egyedül, száműzve a helyiségekből, ahol nemrég még szorgos kezeivel tevékenykedett, és most, amikor a fia, akivel szemben vétkezett, és ami miatt most bűnhődnie kell, közeledett hozzá, és az alig ismert édes szóval megszólította: – anyám! – felugrott és szinte repült felé, és karjaival átkarolta nyakát, és magához szorította, mintha az életben soha többé nem akarná elereszteni.

Fritz visszahúzódott, hogy ne zavarja meg ezt a megható első találkozást, és visszalépett apjához. – Apám, haragszol még anyámra?

– Nem – mondta a férfi borúsan – miért is, hiszen többé semmi közöm sincs hozzá.

– Semmi közöd?

– Semmi. Soha többé. A jövő héten elválunk.

– Apám! – kiáltott fel Fritz rémulten. Isten őrizzen, nem, ez nem történhet meg! Hát szegény anyám nem szenvedett eddig is már eleget?

– Eleget szenvedett? – kérdezett vissza morcosan a férfi. – Hiszen ő kezdte, és megmérgezte az egész életem. Tudod, milyen boldogan éltünk együtt – folytatta megindultan – soha egyetlen haragos szó sem esett közöttünk. A tenyeremen hordtam ezt az asszonyt, kezdettől fogva mindig, és sohasem hittem volna, hogy valaha így becsaphat engem, de azt még valahogy megbocsátottam volna, de a csalást egy emberöltőn át folytatta. Hazugság volt minden barátságos mosoly, amit a hosszú évek alatt láttam tőle, minden csók, minden kézfogás egy csalás, és mennyire mérgezte meg szívem, és töltött el epével, amikor végül minden kiderült, azt el nem tudom mondani neked. Szemrehányást is tettem magamnak ezért az érzésért – folytatta gyorsan, amikor látta, hogy Fritz valamit válaszolni akar. – Tudom, hogy ez nem keresztényi gondolkodás, de azt mondtam magamban, hűséges feleséged volt hosszú éveken át, jó anyja volt gyermekeidnek, és bár nagyon gonosz dolgot művelt, de végül is a jó Isten meg fog bocsátani neki, tedd meg hát te is! De nem ment. Tudom, hogy elhatározással saját magam is boldogtalanná teszem egész életemre, de képtelen vagyok ezen változtatni. Nem érdemeltem meg mindazt, ami történt, de kénytelen vagyok cipelni ezt a terhet, és idővel megtanulom majd elviselni.

– És az anyától el a karod venni a gyerekeket, és a gyerekektől az anyjukat?

– Ugyanezt tette ő is – mondta az öregember szomorú hangon – és azért kell most bűnhődnie, amit annak idején elkövetett. Ne beszélj nekem erről tovább semmit, Fritz, elég jól ismersz engem, és tudhatod, hogy az ellentmondás csak még inkább megerősít elhatározásomban, de soha az életben el nem téríthet tőle. – Nézz ide – folytatta, miközben belökte a műhely melletti kis lakószoba ajtaját – itt lakok én most, ez az otthonom, ha esténként a munkától olyan fáradt vagyok, hogy a csontjaimat már alig bírom meg-

mozdítani, ott áll az ágyam, abban alszok egyedül, mint egy öreg agglegény, amivé megint lettem.

– És a mama?

– A konyha mellett van a hálósobája, ahol Elsével alszik, míg a válás le nincs rendezve. Mindig annyi ideig eltart, mire minden elrendeződik, és Witte államügyész bele sem akart kezdeni. Most azonban már megígérte, hogy igyekezni fog. Ő ismeri a legjobban az eljárási formákat, amit az ilyen ügyeknél figyelembe kell venni, és kénytelen volt belátni nekem, hogy ami történt, az elegendő ok a válásra.

– És mit szólnak majd mindehhez az alburgiak?

– Pont azért válok el tőle, hiszen semmi jóra sem számíthatok – dacolt tovább az öreg. – El tudod képzelni, hogy akár csak egy szolgálólány, aki dolga után fut a városban, nem állna meg és nézne utánunk, ha nevelőanyáddal ismét együtt látna bennünket? Gúny és pletyka tárgya lennénk az egész városban, és mindaddig, amíg ezt el tudom kerülni, saját szabad akaratomból bizonyára nem fogom ennek kitenni magam. De amit még kérdezni akarok tőled, Fritz: Mit gondolsz, mi a szándéka most a hadnagy úrnak?

– Apám!

– Na jól van, tehát Bruno, ha neked így jobban tetszik. Mihez ért egyáltalán, amivel képes lenne megkeresni a kenyerét? Mert azt, hogy belépne hozzám inasnak a műhelybe, ami a legtermészetesebb lenne, aligha tudom elképzelni.

– Ki akar menni Amerikába, apám.

– Amerikába! – mondta csendben maga elé az öreg, fejével bólintva hozzá. Az ötlet nem is olyan rossz, és én, én is azt kívánom, bárcsak odaát lehetnék, mert itt Németországban nekem már soha többé nem lesz jó kedvem. Vigye el az ördög – fűzte még hozzá, miközben ismét felkapta kalapácsát, és egy újabb vasrudat dugott a tűzbe. – Azt kívántam magamnak, bárcsak halott lennék, és odakint feküdnék a hűvös fű alatt, hogy egyszer végre jól kialhassam magam mindattól a tépelődéstől és elmélkedéstől, ami az

embernek majd szétfeszíti a fejét! De ott jön megint Bruno. Vidd magaddal kérlek, Fritz, olyan sajátos érzésem van, egy ideig mérgebben a vasat kell püfölnöm, attól kicsit majd rendbe jövök. Kérlek, vidd magaddal!

Fritz elég jól ismerte apját ahhoz, hogy ne tudta volna, igaza van. Ilyenkor a legjobb volt, magára hagyni őt. Nyugodt lelkivilága és jóságos szíve ilyenkor egy idő után megint a felszínre küzdi őt, ha azonban megzavarják, akkor a titokban táplált mérge megint fellobban, és az ember kétségtelenül több bajt okoz, mint amennyit használni tudna. Ezért amint Bruno belépett a műhelybe, karon ragadta, és elindult vele az ajtó felé.

– Majd még visszajövünk apám – kiáltotta az öreg felé – Brunonak még van néhány elintéznivalója, és nekem is, viszont látásra, agyó Karl! Intett Brunonak, aki kilépett utána az ajtón. Odakint Fritz néhány szóval megmagyarázta neki a gyors elköszönés okát. – És most merre indulsz?

– Az összes közül legnehezebb utamra indulok – mondta Bruno halkan. – De ne kérdezz, legalább is most ne. Holnap mindent meg fogsz tudni, holnap még megkereslek, hogy elbúcsúzzak tőled. Bejössz még a városba? Wendelsheimbe többé már nem akarok kimenni ...

– Persze, de mondd, tényleg el akarsz menni?

– Kénytelen vagyok. Azt hiszed, képes lennék elviselni az itteni életet, ahol óránként találkoznék valamelyik régi bajtársammal, és látnom kellene hideg, vagy akár gúnyos tekintetét? Semmiképpen sem, csak odaát a tengeren túl van még talán gyógyulás számomra. És most minden jót neked, mert azon az úton, mely még előttem áll, magányosan kell végigmennem.

Ezzel kiszabadította magát a fiatalember karjából, és lassan, nehéz szívvel elindult lefelé az utcán. De ennek is meg kell történnie, és miután megfosztották rangjától és gazdagságától, most az utolsótól is el kell szakadnia, amiye még megvan – a szerelmétől.

Útja egyenest Salomon házához vezetett, ahol már hetek óta nem járt, miután tudomására jutott a rettenetes hír. Még egyszer el kellett mennie oda, hogy búcsút vegyen, és Rebekkának visszaadja adott szavát. Igen, egykor büszkén gondolta, hogy szerelmét magához emelheti, ranggal és pompával veheti körül, és fölényesen semmibe veheti társadalmi köreinek előítéletét. Mindez azonban már a múlté. Ő, a szegény, nincstelen vándor, egy szegény kézműves fia már nem kérheti meg a gazdag zsidó lányának kezét, hiszen maga Salomon is tartózkodna attól, hogy hozzáadja lányát, és elengedje gyermekét, hogy kivándoroljon vele a messzi idegenbe. Előre hát! Szándékát már elhatározta, most már csak az volt hátra, hogy nehéz elhatározása nyomán megtegye a legnehezebb lépést, és aztán már mindenben túl van.

Mintha álmában járna, úgy ment végig a Zsidóutcán, mint egy sivár, riasztó álomban. Tekintetét fel sem emelte a földről, csak a gyerekek zívaját, kiáltozásait, tombolását és nevetését hallotta, mint messzi távolból érkező hangokat.

Végre elérte Salomon boltját, és legnagyobb csodálkozására az öregot serény elfoglaltság közben találta. Dolgainak egy részét rendezgette, más részüket ládába rakta, és a helyiségben szanaszét számos láda hevert, részben már beszögelve, részben még nyitva. Az öregember nem is volt magányos, a rablógyilkosság óta sötét boltjába soha többé nem lépett be egyedül. Mindig két embert tartott maga körül, ha egyiket el kellett küldenie valahová, addig legalább a másik vele maradt. Ők segítettek neki a csomagolásnál is. Alighogy meghallotta azonban az idegen lépteiket, arra fordult, és Brunot meglátva meglepett kiáltással felé igyekezett.

– Igazságos Isten, a báró úr! Hát végre megjött, és ha tudná, milyen hosszúnak tűnt számomra ez az idő, mélységes unalmamban!

– Kedves Salomon ...

– Várjon csak egy pillanatig, báró úr. Ti ketten – fordult a munkások felé – mára befejezhetitek, egy nap alatt úgysem leszünk kész, eltarthat akár egy hétig is. Zárjátok be nekem elől a

boltot, a kulcsot vegyétek ki, a kaput úgyszintén, rögtön felmegyünk, báró úr, és mindjárt oda is adom majd önnek a nyugtát mindenről. Egy órával ezelőtt volt itt nálam az az ember, elhozta az egész pénzt, a tőkét és kamatait, az utolsó garasig. Egy előkelő úriember, igen előkelő úriember az a Witte államügyész, de ennyire azért tényleg nem kellett volna sietnie. Tudtam volna még várni, és én türelemmel vártam volna, akármeddig.

– Tud mindenről, ami történt?

– Én ne tudnám, amiről már az egész város beszél? – kérdezte az öregember – a gyerekek is ezt hajtogatják az utcán, meg a lányok a kutaknál. Nagyon szomorú egy eset volt az, az anyjával. Én úgy éljek, fel sem foghatom, hiszen rokonságba került velük, eszerint a maga nagybátyja mérte azt a csapást a fejemre ...

– Hagyjuk ezt, Salomon – mondta Bruno mélyet sóhajtva, mert kellemetlenül érintette, hogy épp ebben a pillanatban élje át még egyszer azokat a borzalmakat. – Nagyon örülök, hogy a pénzt a mostani örökös olyan lelkiismeretesen visszafizette, én magam képtelen lettem volna rá.

– Micsoda egy helyzet – mondta az öregember – egy csapásra elveszíteni egy félmilliót. Csak úgy elviszik az ember orra elől.

– Arra legalább már nincs semmi gondom – folytatta Bruno – már csak egy dolgom van még hátra, Salomon, először is, hogy megköszönjem mindazt a jót és szeretetet, amivel irántam volt, és aztán búcsút venni öntől és családjától, Rebekkától.

– Búcsút venni, ezt meg hogy értsem? – mondta az öregember, aki úgy tűnt, igen jó hangulatban van. – Csak nem akar elmenni Alburgból, báró úr?

– És miért nevez engem még mindig bárónak?

– Igazságos Isten, ha most egyszerre csak azt mondanám önnek, a nevem nem Salomon, hanem Izsáknak hívnak, hát nem mindig úgy szólítana meg továbbra is, hogy van Salomon, és nem azt kérdezné, hogy van Izsák? Ez már csak az ember nyelvén van, és ha megszólal, akkor csak úgy kicsúszik magától.

- De hiszen már nem vagyok báró, és soha nem is voltam az.
- Ha ez volna a legnagyobb szerencsétlenség, ami önt érte, azt még el lehetne viselni. De hová igyekszik, hogy búcsúzkodni készül?
- Amerikába, Salomon – mondta Bruno határozottan. – Szegény ember lettem, már semmim sincs, és meg kell próbálnom gondoskodni a saját létfenntartásomról. Korábban büszke lettem volna rá, hogy Rebekkát a magaménak mondhatom, most pedig azért jöttem el, hogy visszaadjam neki a nekem adott szavát. Sor-sát nem köthetem össze egy hontalan emberével. Engedje meg, hogy még egyszer utoljára felmenjek hozzá, még egyszer bele-nézzek jóságos szemeibe és megfogjam a kezét, aztán már szabad ember leszek, és többé már nem fogom zavarni önöket.
- Micsoda beszéd – mondta az öregember – zavarni önöket! A báró úr, akarom mondani Baumann úr, jól tudhatja, hogy soha-sem zavart bennünket. De menjünk csak fel, a bolt már be van zárva, csak utána kell még néznem, hogy ez a semmirekellő nép-ség rendesen elvégezte-e dolgát. Úgy, minden rendben, akkor még itt is bezárok, és most jöjjön báró úr, akarom mondani Baumann úr, hogy még egyszer felmenjünk Rebekkához, mielőtt elutazik Amerikába – és közben ott az a rengeteg sós víz – micsoda egy utazás lesz!
- Bruno egyáltalán nem emlékezett rá, hogy az öregembert valaha is ilyen beszédesnek találta volna, mint ma, de saját szíve annyira elnehezült, hogy nem is nagyon figyelt fel erre. Milyen súlyosak voltak lábai, amint felfelé lépkedett a lépcsőn, ahol ko-rábban néhány nagy ugrással fenn termett. Majdnem úgy elnehe-zedtek, mint annak idején, amikor Rebekka segítségét akarta kér-ni, hogy be tudja váltani becsületszavát a lóért, és aztán képtelen volt kérésével előhozakodni. Most pedig beszélnie kell, halogatás-ra most már nincs semmi lehetőség, a kocka el van vetve, és úgy tűnt, Salomon is teljesen rendjén valónak tartja kivándorlását Amerikába. Mi más maradhatna egy a karrierjéből kiszakított ember számára, mint elhagyni hazáját, és új életbe kezdeni egy új világban!

Most már odafent voltak. Salomon kis kulcsával kinyitotta az előszoba külső ajtaját, majd bentől megint bezárta, és beakasztotta az ajtóláncot. Aztán felnevetett és kiáltozni kezdett: – Rebekácska, Rebekácska! Megfogtuk őt, itt van végre!

Odabent a szobában örömkialtás hangzott fel, felvágódott az ajtó, és Rebekka sírva és ujjongva Bruno karjaiba vetette magát.

– Úgy van – kiáltotta az öregbember – ez aztán a rendes búcsú, kezdjünk is mindjárt bele! Úgy éljek, pont így képzeltem el magamnak!

És ekkor ujjongva vonszolta be maga után szerelmét a virágzó fiatal lány a szobájába, és nyakába borulva sírt és nevetett, mert olyan hosszú, rémesen hosszú ideig volt távol tőle, és megköszönte neki, hogy most visszajött, és lelkéről levette a gondot. Bruno meg akart szólalni, de szóhoz sem jutott. A lány csókjaival beléfojtotta a súlyos szavakat, melyeket el szeretett volna mondani, és pont emiatt a késlekedés és a kedveskedések miatt egyre nehezebbé vált eltaszítani magától az átélt boldogságot, mely ellenállhatatlan varázslattal lebegte körül a lelkét.

Az apa és anya szintén ott álltak. Bruno végül kezét nyújtotta az öregember felé, és kérlelni kezdte: – Beszéljen vele, Salomon, én képtelen lennék rá. Ön már mindent tud, kérem, mondja el neki, hogy miért jöttem!

– Rendben van, mondta Salomon szórakozottan, és most figyelj csak Rebekácska, hallani fogod, hogy a báró úr, akarom mondani Baumann úr mit szeretne közölni veled. Azért jött, hogy elbúcsúzzon, mert Amerikába készül, de bizonyára nem jó házba tért be, mivel mi is éppen Amerikába megyünk, tehát együtt fogunk utazni, és akkor nem is kell elbúcsúzni, mert annak nem volna semmi értelme ...

– De Salomon! ...

– És ezenkívül vissza akarja adni Rebekácska szavát, melyet a báró úrnak adott, hogy is volt? Bárónak, vagy talán Brunonak

nevezte őt keresztnévén? Nos hát, ha a Brunot megtartotta, nem kellene az adott szót is megtartania?

– De Salomon! ...

– És most már nem örököse a félmilliónak, persze a költségek levonása mellett, de többé már nem is báró, a dolog le van rendezve. A báró úrnak annak idején igennel válaszoltam, tényleg így volt, de igen nehéz szívvel, az ég rá a tanúm, mert gyermekem számára mást sem láttam benne, mint szerencsétlenséget, megaláztatást, könnyeket és civakodást a családban, ahol egységnek kellene lennie, egy szívnek és egy léleknek! Most végre lerázta magáról a bárói címet, és most már egyszerűen csak Bruno Baumann, egy derék ember, a lakatos Baumann fia, és amint Rebekácska teljes szívvel ott csüng rajta, látom, belehalna bánatába, ha el kellene őt veszítenie. De ő bebizonyította, hogy ugyanolyan derék ember, mint az öreg Baumann lakatos, és nem egy kényes báró. Én úgy éljek, elakad a lélegzetem, fogjuk tehát rövidre a dolgot: Apáink Istene áldja meg gyermekeim szíveitek kapcsolatát, legyetek boldogok és boldogságotokkal bennünket, öreg embereket is tegyetek boldoggá!

– De Salomon! – kiáltott fel Bruno, szinte kábultan az őt elárasztó boldogságtól – hiszen szegény vagyok, szegény, mint a templom egere, és képtelen lennék egy asszony eltartására!

– Hogy értsem ezt? – kérdezte Salomon. Fiatal még és ügyes, és mesterien bánik a zongorával, Amerika pedig nagy és szabad ország, azt gondolná talán, hogy egy szabad országban egy ügyes fiatalember ne tudná magát felküzdeni a feleségével együtt? És ha valamiben hiány mutatkoznék, az öreg Salomonnak ne lenne elég pénze, hogy boldoggá tegye egyetlen gyermekét, mindaddig, még ereje van hozzá?

– És tényleg valamennyien útra kelnek?

– Valamennyien – mondta az öregember hirtelen elkomolyodva, nekünk itt már nincs talaj a lábunk alatt. Az utolsó rablótámadás óta elveszítettem bizalmamat a várossal szemben, ahol pedig otthon éreztem magam. Már képtelen vagyok félelem és

borzongás nélkül belépni a boltomba, egyre csak azt a kis embert látom, amint belép, és visszataszítóan szúrós tekintetét. A következő hajóval indulunk. A holmim közül sokat már eladtam, némelyiket olcsón, másokat drágán, és sok mindent pedig magammal viszek. Abban az új országban az embereknek szükségük van régiségekre, az öreg Salomon nem fog rosszul járni. Ön báró úr, akarom mondani Baumann úr, úgy vélekedik, hogy adott szavát vissza akarja adni Rebekkának, én pedig gyermekemet vigyem magammal Amerikába, és nézzem végig, ahogyan bánkódik, gyötrődik és sírdogál, pusztán csak azért, mert maga többé már nem báró – hát megérdemelné ezt?

– Rebekka – kiáltotta Bruno boldogságban úszva – igaz mindez, kedvesem? Nem utasítod vissza egy kézműves egyszerű fiát? Összekötöd vele a szerencsédet?

– A tiéd vagyok Bruno – kiáltotta a gyönyörű lány, boldogságtól és szerelemtől izzó arccal, szorosan hozzásimulva. A tied vagyok mindörökre, bánatban és örömben osztozva veled, míg a halál el nem választ!

– Rebekka, drága Rebekám!

– Igazságos Isten, micsoda egy búcsú! – mondta csendben maga elé az öreg Salomon.

A válás

Három nap telt el a fent leírt események óta, amikor Baumann lakatosmester reggel elment Witte államügyészhez, és sürgetve kérte, hogy igyekezzen elválását feleségétől lerendezni, mert távozni akar Alburgból, és nem akar azzal a kellemetlen tudattal elmenni, hogy hátrahagyott egy feleséget. Beszélt az asszonnyal, amint mondta, akivel mindenben meg is egyezett, csak egyetlen pont maradt még függőben, a legfiatalabb gyerek, aki még hét éves sincs, és akitől az anyja nem akar megválni. Arról tudomása van, hogy hét éves korától a gyerek neki jár, képtelen azonban addig várni, és nem is akar, és kéri ezért az államügyészt, hogy közvetítsen közöttük.

– Maga egy igen kemény fejű ember, Baumann – szólt hozzá komolyan Witte. Szegény asszony, hát nem kellett már eddig is eleget elviselnie és kiállnia, és még ezt az utolsó nagy fájdalmat is rá akarja zúdíttatni?

– Képtelen vagyok itt hagyni a gyereket, államügyész úr – mondta a lakatosmester – ő az én egész lelkem, és az anyjának nem lesz olyan rossz, mint ahogyan gondolja. Ha képes volt megválni első gyermekétől, akihez minden anya teljes szívből ragaszkodik, és inkább odaadná utolsó csepp vérének is, mintsem, hogy lemondana róla, akkor az utolsó gyermeke esetében sem lesz annyira nehéz neki. Szükséget sem kell majd elszenvednie, ráhagyom a házat és minden vagyonomat, amivel rendelkezek, az utazási költségeket leszámítva. A fiammal Amerikába akarok menni, Bruno is oda megy, és feleségül veszi Salomon lányát. Ez nekem is megfelel, mert az öreg Salomont hűséges, őszinte léleknek tartom, aki sokkal inkább tanúsít keresztényi érzéseket embertársaival szemben, mint némely keresztény. Mindaz, ami itt fog marad neki, abból igen jól megélhet, ha nem kell a gyerekről sem gondoskodnia, és ezért tartanám tisztességes eljárásnak, ha ebbe beletörődne.

– Tehát vonakodik lemondani a gyerekről?

– Azt éppen nem mondanám, hogy vonakodik – mondta bórusan a férfi – csak sírdogál, és azon nyavalyog egész nap, hogy legalább ezt az egyet hagyjam meg neki, ha már mindenét elveszíti, kényszeríteni pedig mégsem akarom, de a gyerekről képtelen lennék lemondani.

– És nekem mi lenne a feladatom?

– Rábeszélni, államügyész úr – mondta a lakatosmester. – Én nem vagyok jó beszélő. Vagy dühbe gurulok, vagy ellágyulok, és ebben az esetben egyik sem megfelelő. Ön pedig ehhez sokkal jobban ért, hiszen ez az ön hivatása, és ezzel keresi kenyerét. Vítába szállhatna vele, és megmagyarázhatná neki, hogy a gyerekek az apjukhoz tartoznak, nekem nem hiszi el, és olyan nagyvonalú stílusban kezd el velem beszélni, hogy azt sem tudom, mit válaszoljak rá, és ez nekem nem tetszik.

– Rendben van, mondta Witte – akkor hozza magával a feleségét. Tehát csak azt akarja, hogy minden jogszerűen rendben legyen, nem igaz?

– Isten őrizzen, hogy másvalamit akarnék.

– Jól van, akkor remélem, hogy mindent rendbe tudok hozni. Hiszen a maga felesége is tisztességes, és egyébként jó és derék asszony.

– Az bizony – bólintott rá a lakatosmester – és az is volt, mind a hosszú éveken át, kivéve azt az egy napot, azt az egyetlen órát, ami tönkre tette az egész boldogságunkat és kitaszította az ablakon.

– És mindennek ellenére el akar válni tőle?

– Egyszer már kimondtam, és annak úgy is kell történnie, másról szó sem lehet!

– Rendben. Az ember akarata saját maga számára a mennyek országa, nekem pedig az a kötelességem, hogy erről lebeszéljem, persze kényszeríteni nem tudom, tehát hozza magával a feleségét.

De még valami, a kislánynak is itt kell lennie, hogy egyúttal mindent lerendezzünk.

- A gyereket, az Elsét?
 - Persze.
 - Jobban szeretném, ha éppenséggel nem hallgatná végig, ahogyan egymással egyezkedünk.
 - Szégyelli talán magát a gyerek előtt?
 - Még hogy szégyellném? Az ördögbe, dehogy is, én bizony nem szégyellem magam senki előtt, a legkevésbé a saját gyerekem előtt.
 - Nos, hát jól van. Ebben maradunk. Mikor jönnek?
 - Minél hamarabb túl vagyunk a történeten, annál jobb – mondta a férfi – mert így már nem sokáig bírom, és már a Karl is kezd sírdogálni. Véget kell vetni ennek az egésznek. Ide hozom őket, ha úgy kívánja.
 - Nekem megfelel, Baumann, itthon leszek. Tehát egyébként minden másról már megegyezett vele?
 - Minden másról, nem is volt nehéz. Egy szót sem szólt közbe, és mindennel egyetértett. Nem is olyan a természete, hogy visszabeszélne.
 - Jól van, akkor hozza magával a feleségét és a gyereket, és remélem, hamar rendben leszünk.
 - Isten adja! – suttogta a férfi és mereven, acélosan távozott és elindult lakása felé.
- Witte közben átment a saját lakásába, hogy egy kicsit megreggelizzen. Amint belépett a felesége szobájába, az asszony az ablaknál állt, és kinézett az utcára.
- Nem az öreg Baumann volt nálad az előbb?
 - De igen, kedvesem.

- Mit akart?
- Elválni a feleségétől – hangzott a rövid válasz.
- A feleségétől, amiatt a történet miatt?
- Persze.
- Hát ebben igaza van – mondta az államügyész asszony, nyomatékosan – mást nem is érdemelne!
- Úgy? – kérdezte Witte és éles tekintettel Ottiliére nézett, aki munkájával elfoglalva üldögélt az ablak alatt. A lány gondterheltnek és levertnek látszott, anyja azonban annál jobban kivirágzott, és szalagokkal, masnikkal és fodrokkal rendesen felcicomázta magát. Úgy? – ismételte Witte még egyszer. És mit követett el az az asszony tulajdonképpen, ha szabad kérdezmem?
- Még hogy mit követett el? – kiáltott fel csodálkozva és hirtelen felé fordulva az államügyész asszony. – Senki sem veheti tőlem rossz néven, amit mondtam, és még te kérdezel engem? Hát nem tudja az egész város, hogy odaadta saját gyermekét, hogy előkelő és nemes úrrá váljék, és ezért a természetellenes cselekedetért talán nem érdemelte volna meg, hogy börtönbe kerüljön?
- És te mit tettél Therese? – mondta Witte, miközben igen komolyan és majdnem bánatosan a szemeibe nézett. – Hát te nem akartad gyermekedet szintén odaadni, hogy igen előkelő és nemes hölgy váljon belőle?
- De Witte!
- Együgyű beszédeddel évek óta nem azzal mérgezted füleit és szívét, hogy mennyire előkelő, és nem is tudom mi mindent mondtál még neki, meg hogy idővel milyen jó partit csinálhat, és amikor nyugtatgatni és csillapítani akartam mindezt, a hátam mögött kinevettetek és kigúnyoltatok? A te módszerednek persze nem volt bűnügyi jellege, csak azt tetted, amit más tisztességtelen anyák ezrei szintén megtesznek. Az ostobaság forgácsait ültetted lányod szívébe, melyeket magad is fejedben cipelsz, és most meg is kaptad ezért az első büntetésed, és ő is, de a végén még attól

kell tartanom, hogy ez e lecke még mindig nem volt elég erős számotokra.

– Te meg mit fantáziálsz itt ma reggel? – kérdezte az asszony fejét megvetően hátra vetve.

– A fantáziám meglehetősen reális. Fritz Baumann, a derék, jóindulatú és tisztességes férfit, aki szerette Ottiliét, gúnnyal és megvetéssel utasítottátok el, mert a büszke anya akkor még azt hitte, hogy a Wendelsheim vagyon örököse pályázik lánya kezeire. Az úgy azonban visszájára fordult, Fritz Baumann lett a Wendelsheim vagyon örököse, és ...

– Ha nagyon akarná, még bármikor megkaphatná őt – mondta az államügyész asszony.

– És ha tudni akarod, mi a legújabb hír – folytatta Witte nyugodtan – eljegyezte magát azzal a szegény árvával, a Kathinkával, aki a kastélyban lakott.

– Eljegyezték egymást?

– Persze, miközben a korábbi von Wendelsheim hadnagy, akit most Bruno Baumannak hívnak, feleségül veszi az öreg Salomon csodaszép lányát, aki szüleivel együtt kivándorol vele Amerikába.

– És mindez miért érdekelné minket?

– Nézz a lányodra, és kérdezd meg tőle, érdekli-e őt – válaszolta Witte borúsan. Szerény igényekkel talán még lehetséges, hogy talál majd egy olyan hűséges szívet, mint amelyet Fritz Baumann próbált nyújtani felé, hogy megossza vele sorsát, de mostani tébolyoddal ez sem fog sikerülni, és ha majd örömtelenül lesz kénytelen végigkínlódni egész életét, annak te leszel az oka, pontosan ugyanannak a téves elképzelésnek a következtében, mely annak idején azt a szegény asszonyt gyermeke elcserélésére készítette.

– Kiállhatatlan vagy ma, Witte!

Az államügyész mélyet lélegzett és egy szót sem szólt többet. A felesége, és ezt jól tudta, előbb harapná le saját nyelvét, mintsem beismerné, hogy nincs igaza, az azonban ennek ellenére lehetséges, hogy a figyelmeztetés gyökeret eresztett lánya szívében. Mivel itt már semmi dolga nem akadt, visszament dolgozószobájába, hogy ott a Baumann családra várakozzon.

Baumann közben már úton volt. Elöl lépkedett, a felesége után, és vékony ujjával majdnem görcsösen fogta a kicsi csuklóját. Egyszerű, sötétkék kartonruha volt rajta krinolin nélkül, nyaka körül fehér kendő, fején fehér főfödő, és egész úton földre szegezett tekintettel haladt ura mögött. Jól tudta, hogy mindenki őt nézi, azt is tudta, miért, és a szégyen és fájdalom szinte a földre taszította.

Ekkor elérték az államügyész házát anélkül, hogy útközben akár egy szót is váltottak volna egymással. A férfi ment elől, lassan és borúsán, az asszony követte a gyerekekkel, de felemelte és karjára vette, és a férje háta mögött csókjaival árasztotta el, talán az utolsó csókok lehetnek ezek, melyet életében még adhat neki. A férfi kopogtatott az ajtón és belépett, és az asszony úgy ment utána, mintha a verpad elé vezetnék.

– Megjöttünk, államügyész úr – mondta Baumann, miután az írkokok részlegén áthaladva beléptek a hátsó szobába – itt van az asszony, és Elsét is magunkkal hoztuk, és most legyen olyan jó, és beszéljen vele, hogy a végére érjünk ennek a történetnek, mert nekem már elegendő van az örökös ide-oda rángatásból.

A férfi mérgesnek látszott, az asszony csendben volt, mintha bármibe beletörődne, amit rendelkezni fognak felette.

– Nos, kedves asszonyom – kezdett bele Witte – kérem, foglaljon helyet ott azon a széken, mivel fáradtnak látszik, és lehet, hogy nem végzünk egyhamar. A fő kérdés az, hogy beleegyezett-e a férjétől való elválásba, mert úgy hiszem, hogy ebben az esetben a bíróság az ön által elkövetett cselekményt elegendő válóoknak fogja tekinteni.

– Igen – mondta az asszony halkan anélkül, hogy tekintetét felemelte volna a padlóról. Azóta a szerencsétlen nap óta a férjem gyűlöl engem, és soha többé nem tudna boldogan élni velem. Én pedig nem akarok boldogtalanságának oka lenni, jóságos és derék ember, és gondoskodnia kell a gyerekekről is.

– Ön tehát azzal is meg van elégedve, amit hátrahagy magának a létfenntartásához, ha eltávozik?

– Nincs is szükségem mindenre, nagyon szerény életet fogok élni, én nagyon kevésel beérem, és ha valaki hajlandó alkalmazni, akkor megint szolgálatba lépek, talán gondozó- vagy ápolónőként.

Witte Baumannra nézett, a férfi kihúzta magát, szemöldökei összevonva, fogai szorosan összeszorítva, és borús képpel maga elé meredt.

– Tehát úgy tűnik, már minden el van rendezve – vélekedett az államügyész – az ügyben komolyabb nehézségek már nem adódnak. Csakhogy a férje azt mondja nekem, hogy ön a legkisebb gyermekét – ugye ő az a kicsi? ...

– Igen, államügyész úr – suttogta az asszony, de olyan halkan, hogy az alig értette szavait.

– Tehát azt állítja, hogy maga nem akarja átengedni neki a gyereket. A törvény szerint az apának csak hét éves korától jár a gyerek. Nem gondolja azonban, hogy jobb lenne a gyerekeknek, ha egy férfi erős irányítása alatt nevelkednék?

– Ó, édes Istenem – sóhajtott fel az asszony – hiszen még olyan fiatal, még szüksége van az anyja gondoskodására, és teljes lelkével úgy ragaszkodik hozzám ... !

– És hozzám is – mondta Baumann szárazon – nem igaz Else, ugye szereted apukád?

– Ó igen, nagyon szeretem! – suttogta a kicsi, aki eddig félénken figyelte az elhangzott szavakat és nem igazán értette, hogy egyáltalán miről van itt szó.

– Nem volna jobb Baumann – mondta Witte, ha legalább még arra a félévre itt maradna Németországban? Addigra a gyermek már annyival idősebb lesz, és akkor már semmi nézeteltérés sem marad.

– Ez nem megy, államügyész úr – mondta a lakatosmester – ez tényleg nem megy! Ég a talaj a talpaim alatt, mivel eddigi életem során soha senki sem tehetett megjegyzéseket rám, feladataimnak és kötelezettségeimnek mint férfi mindig eleget tettem, egyetlen lelket sem csaptam be és károsítottam meg, most pedig mindezek ellenére bárhol felbukkanok, az emberek megállnak, ujjal mutogatnak felém és azt mondják, itt van az a lakatos, akinek a felesége elcserélte a gyerekeket, és az ő fia Wendelsheim bárója! Ezt tovább már képtelen vagyok elviselni, ez szétrágja a szívemet, és mindig úgy érzem magam, mintha pellengérré¹⁶ állítottak volna.

Az asszony kezeibe rejtette arcát, és csendben sírdogált, és Else félénken hozzásimult.

– De az ön feleségének is sokat kellett kiállnia mind a hosszú évek alatt – mondta Witte – és tulajdonképpen a tettéért már eléggé megszenvedett. És ha most még a legkisebb gyermekét is oda kell adnia ...

– És azt akarja mondani ezzel, hogy mindezekért nekem kell bűnhődnöm? – makacskodott a férfi. Nekem ez a gyerek az egész életem. Miután keményen végigdolgoztam az egész napot, az az egyetlen felüdülésem, hogy a kicsit a térdemre veszem, és hallgatom, amint hozzám cseveg. Ha erről le kellene mondanom, abba beleőrülnék, és maga Else is már egész nap örömmel várja az estét.

– Hát igen, kedves asszonyom – mondta Witte – ha a gyerek annyira ragaszkodik az apjához, akkor én is azt tanácsolnám önnök, hogy engedje át neki, így végül is ön is minden gondtól megszabadulna, különben sem világos számomra, hogyan rendezné el

¹⁶ Szégyenoszlop, melyhez hozzákötötték az elítéltet.

a dolgot, ha megint szolgálatba akar állni, mert abban az esetben munkája idejére magára kellene hagynia a gyermeket.

– Nem is kell neki szolgálatba állnia – mondta borúsan a férfi – bőven marad itt neki annyi, amiből egy kis mellékes munkával együtt megélhet, és én sem akarom, hogy megint dolgozni kezdjen. Az egész nem stimmel valahogy, és közben ő sem érezné boldognak magát.

– Boldognak! – sóhajtotta halkan az asszony.

– Nos, emberek, így nem jutunk tovább – mondta az állam-ügyész, aki tiszta szívből sajnálta a szegény asszonyt, azonban a lakatosmestert is elég jól ismerte ahhoz, hogy nem akart közvetlenül ellentmondani neki, mert azzal kétségtelenül többet rontott, mint javított volna a helyzeten. – Ezzel a módszerrel akár még egy órát is tovább tárgyalhatunk, és az ügy semmit sem mozdulna ki jelenlegi helyzetéből. Ezért tennék önöknek egy javaslatot. A gyermeknek, bármennyire fiatal, mégiscsak van véleménye. Ön Baumann, azt állítja, hogy teljes szeretettel csüng magán, az anyja úgyszintén. Az anyának abban igaza van, hogy a gyereket még egy fél évig magánál tarthatná, akkor azonban már át kellene adnia apjának, és tudják, milyen gyorsan múlik az idő. Ha hajlandóak lennének megfogadni a tanácsomat, akkor hagyják, hogy a gyerek döntse el, kivel akar maradni, apjával, vagy az anyjával, a másik fél pedig ebben az esetben beletörődik a megváltoztathatatlanba. Egyet ért ön ezzel Baumanné?

– Nekem már nincs többé jogom, hogy ebbe beleszóljak – mondta az asszony halkan, könnyek között elcsukló hangon – talán már ezt az utolsó reménységet sem fogadhatom el. Férjemnek akkora, súlyos szívfájdalmat okoztam, hogy azt újabbal már nem tetézhetem. Ha annyira ragaszkodik a gyerekhez, hogy boldogtalannak érezné magát, ha nélkülöznie kellene, akkor vegye magához, vegye magához még a mai napon. Én minden büntetést megérdemlek, és türelmesen fogok beletörődni sorsomba.

– Azt már nem – kiáltotta a férfi nyersen, és összeszorított fogai között, a hangok csak nehezen törtek elő belőle – az állam-

ügyésznek igaza van, ilyen áron nem akarom a gyereket. Else döntse el maga, kivel akar maradni, velem, vagy az anyjával, és ha igen, akkor ... – Gyorsan nyelt egy párat, és elhallgatott, aztán folytatta: – Végezze be a dolgot államügyész, mert már nem bírom soká!

– Rendben van, tehát gyere ide kedves gyermekem. Látod, apukád és anyukád, akik oly hosszú időn át éltek együtt boldogan és mindketten olyan nagyon szeretnek téged, most el akarnak válni egymástól. Apukád el akar költözni innen, anyukád pedig itt marad. Mindketten nagyon szeretnék, ha velük maradnál, ez persze nem lehetséges, tehát most neked kell megmondanod, ha ők ketten elhagyják egymást, akkor apukáddal, vagy anyukáddal szeretnél-e maradni. Megértetted, amit mondtam?

– Igen – suttogta a kicsi, félig riadtan. Nagy okos szemeit tágra nyitva hallgatta végig az elhangzottakat, és közben hol az apjára, hol az anyjára nézett, mintha választani próbálna kettejük között.

– Tehát kinél szeretnél maradni, szívecském?

– Mindkettőjüknél – válaszolta a kicsi, miközben hatalmas könnycseppek buggyantak ki szemeiből, és odaugrott apjához, megfogta annak kezét – nem mehetsz el papa, vagy magaddal kell vinned a mamát is. Mind a kettőtökkel szeretnék együtt maradni, és mindkettőtöket nagyon-nagyon foglak szeretni, nagyon jó és derék kislány leszek, és akkor majd te is megint nevetni fogsz, és a mama sem fog többé olyan sokat sírdogálni.

– Baumann – mondta Witte, akinek magának is könnyek csilantak meg a szemeiben – hallotta a gyereket? Hallotta mit mondott? A felesége huszonhat éven át jóságos és hőséges társa volt, azt az egyetlen hibát követte el, amiért rettenetesen megbűnhődött. A bíróság tettét nem találta súlyosan büntetendőnek, a király maga pedig, annak figyelembe vételével, amit már elszenvedett, és amilyen bűnbánatot tanúsított, teljes büntetése alól felmentette, pedig számára csak egy idegen asszonyról volt szó! Maga pedig kérelhetetlenebb akarna lenni, mint maga a bíró és a király? Né-

zen a feleségére, ne tekintsen másfelé, mert a maga szíve még mindig hozzá húz, nézze meg, hogy megtörte őt a bánat és a szégyen, és ezt az asszonyt akarná egész életére nyomorúságba és bűnbánatba taszítani?

– Ne hagyd el a mamát, papa – kérlelte Else, és karjába csim-paszkodott – soha többé nem tudsz majd nevetni és vidám lenni, szegény mama pedig mindig, mindig sírdogálni fog!

– A férfi még mindig nem fordult felé, csak mereven, üveges szemekkel nézett le a gyerekre, az ő kicsi Elséjére. – Ne hagyd el a mamát, papa! – kérlelte – és ekkor végre arccal felesége felé fordult – akit annyi hosszú éven át szeretett és szívében hordott, és aki olyan boldoggá tette őt, hogy nélküle el sem tudta volna képzelni életét. És amikor tekintete rátalált, amint maga előtt látta az alázatában és fájdalmában megtört asszonyt, az ellentmondás egyetlen szava nélkül, akinek más gondolata sem volt, mint bele-törődni abba, amit ő mondani fog, hirtelen megtört a jég.

– Katharina – szólalt meg, és szavai lelke mélyéről törtek elő – képesek lennénk mégis kitartani egymás mellett?

– Gottfried – kiáltott fel az asszony, aki a boldogságtól alig akarta elhinni, amit hallott, és kitérte felé eddig összekulcsolva tartott kezeit.

– Elsének igaza van – folytatta Baumann – tényleg nem megy, mindketten sokat szenvedtünk, de most végre legyen minden elfelejtve és megbocsátva!

– Gottfried – kiáltott fel az asszony felugorva – azt akarod ...

– Azt akarom mondani, hogy kitartok melletted örömben és bánatban, amint egykor erre már megesküdtem neked. Amerikába el fogok menni, minden bizonnyal, de te is velem jössz, és a gyerekeket is magunkkal visszük, és az áldott jó Isten majd ott is megsegít bennünket.

Az asszony ekkor a nyakába borult, és szipogva ujjongott, és az írkok odakint a szomszéd szobában abbahagyták a munkájukat és hallgatózni kezdtek a szokatlan hangok iránt, melyek az

egyébként mindig oly csendes és üzleti ügyekkel foglalatoskodó szobácskából szűrődtek ki, és amikor kijött a lakatos feleségébe karolva, karján a gyerekekkel, és mögöttük az államügyésznek könnyektől csillogtak a szemei, akkor már végképp nem tudták, mire véljék a történeteket.

A fordító további fordításai a Magyar Elektronikus Könyvtár kínálatában:

Kraft, Robert:

Starke

Egy modern bőrharisnya

Laverrenz, Viktor:

Az afgán kém

Tartalomjegyzék

Reggelizés közben	1
A Wendelsheim kastély lakói	15
Egy kényelmetlen látogatás	29
Egy nyomorult család	42
Baumann lakatosnál	61
Az öreg Salomon	73
Rebekka	87
A családi bál	99
Másnap reggel	114
Újabb nyomok	127
A két szövetséges	141
Müllerné	152
Apa és fia	172
A betegágy mellett	186
Két boldog ember	195
Heszbergerné	210
A műhely mellett	227
A lánykérés	242
Witte államügyész otthon	255
A halottnál	271
A rablógyilkosság	283
A vizsgálat	303
Különféle benyomások	318

Frühbach tanácsos	333
A szomszédasszony	344
A vallomás.....	357
Újabb események	375
A házkutatás	390
A kihallgatás.....	411
A kegyelmes kisasszony.....	425
Tanácstalanság és Frühbach tanácsos.....	441
A bűnügyi rendőrségen	461
Meglepetések.....	477
Az esküdtek előtt.....	493
Az örökös	510
Bruno.....	525
A válás.....	541